

UNIVERSITY OF CHICAGO

44 758 356

CU 9.1.1.

The University of Chicago
Libraries

American Bible Union Coll.

LIBRARY OF THE

AMERICAN BIBLE UNION

Presented by

Purchased

No 2013

Dr. J. S. ...

The University of Chicago
Libraries

American Bible Union Call.

LIBRARY OF THE

AMERICAN BIBLE UNION

Presented by

Purchased

No. 2013

[M'Caule, Alexander]

נתיבות עולם

יבלכל

Netivot Olam
(Old paths)

ערך העקרים והיסודות

של

דת היהדות

נגד

תורת משה והנביאים:

חמשה חלקים:

בשנת

אָרֵי עִם עֲנֵנִי שְׁמַיָּא כְּבֹר אֲנִי אֱתָא הִנֵּה י

למנין המשחתיים:

LONDON:

PRINTED BY A. MACINTOSH, GREAT NEW STREET.

1839.

נתיבות עולם

עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתבות עולם • ירמיה ו' טז :

פרק א

"הישועה היא מן היהודים" מכל הדתות שבעולם, אך שתיים יקרות הנט להמבקש האמת לחקור ולדרוש בהן איזה היא הטובה, וכל אחת על מה אדניה הוטבעו. השתיים האלה נודעת בשערים, האחת תקרא יהדות והשנית משיחית • ואם עתה בזמנינו האחרונה צעני יהודים נכריה תחשב, הלא האמת הוא כי גם היא מילדי העברים • שתייהן על צרכי אומה הישראלית נולדו ינאו ממקור ישראל ובהן לא יתערב זר • איזי דת המשיחיים היה איש יהודי, אלה אשר בתחילה החלו לקרוא דת המשיח בארץ היו יהודים והמשיחיים הראשונים כולם היו יהודים, באופן, אשר בהבחינה הזאת לדעת איזה משני הדתות האלו היא האמיתית, לא נשקול דת היהודים עם דת נכריה, אך נעלה במאזנים שתי אמונות אחיות אשר נולדו בבית יעקב ואם אחת לפתייהן • גם בעמדינו לימין נדקת דת המשיחית, איך מגמתנו לתת מגרעות ביתרון הטובות, וציתר שאת אשר לעם ישראל לבדם, להיפק, בתום לב מודים אנחנו כי להם משפט הנכונה, כי תלמידי היהודים אנחנו, גרים אנחנו עמהם, מידם נתן לנו הלכה הטוב הזה, והם מתקומם האליבו גם לנו ברכה, ואם עתה נעמוד לפניהם להליץ בעד אמונתנו, איך זאת כי אם בעד האמת הזה אשר הם בענמם הורו אותנו, נכון לבנו ובעומ כי ישרו מאוד היהודים האלה אשר הורו לנו את הדרך בו נלך • מאמינים אנחנו כי הם הראו אותנו נתיבות עולם, והדרך הטוב אשר בו מנאנו מרגוע לנפשנו, וזר לנו לדעת כי היהודים הקולכים בדת המתנגדת לרתנו ילכו בתועה לא דרך כאבותם אשר לא הקשיבו בקול אלהים ללכת בדרך עולם הטוב ויאמרו לא נלך •

הן ידענו כי היהודים כלבם יחשובו כי בהכרח האמת אחת, ואיך הדבר אפשרי אשר המה העם בו בחר ה' יטו מדרך השכל • אך לו חכמו ישיבילו כי גם אבותיהם אשר צענייהם ראו כל מעשי ה' ונפלאותיו במעמד הר סיני, סרו מה מן הדרך ועשו להם עגל מסכה, כי כל היולאים ממזרים מתו במדבר מבלי אמונה להם • כי העם למקטנם ועד גדולם חלפו חוק נאנו האמת בימי אליהו, כי למען אהבת הטעות כאשר הלכו אחרי ההבל ויהבלו, הגלו צבלה, וכי על נכון איזה טעות רע ומר היה סיבה אשר ישראל נתן למשיחה ולבוזים בדי הרומיים, ומן אז ועד עתה נע וכד צגוים זה ימים רבים, אבל הכתוב הזה בפתח דברינו יענה ויתן לפתאים ערמה, כי יכול להיות כי האמת תהיה נעדרת מעם ה' וכי אם ישראל ימיר אמרי אל ויפק בתועה לא דרך כי אז גם אלהים ימיר אותו בעמי הארץ, כדבר הנביא •

"כה אמר ה' עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתבות עולם איזה דרך הטוב ולכו בה" ומנאו מרגוע לנפשכם ויאמרו לא נלך, והקיימתו לכם לפים הקשיבו לקול שופר " ויאמרו לא נקשיב, לכן שמעו הגוים ודעו עדה את אשר בם שמעי הארץ הנה אנכי " מביא רעה אל העם הזה פרי מחשבתם כי על דברי לא הקשיבו ותורתו וימאסו בה •

BM 585
.M153

American Bible Union Collection

Or. Inst.

אחרית המשפטים נכרתה ולא ישיגו אורחות חיים. הנה אנחנו לא נשים תהלה בדת היהדות על כי תחרץ עלינו את משפט קשה הזה. לא נתן את היהודים לאזורים כיענים במדבר או לאזיבי אדם על דבר דעת הזאת, להיפך נכבד את האנשים האלה אשר ירהבו עוז בפסעם ובתוס לבם יביעו בשפתם את דעתם ולא יתבוששו. אם בעיניהם נחשבנו כמכחישי התורה בהכרח לפי דעתם היינו ככלי אובד, ובחמלתם עלינו יעשה עמנו לדיקה וחסד להתרות אותנו כי בסכנה גדולה אנחנו, אולם באשר דת הזאת תדבר גבוה ותחרץ עלינו משפט קשה הזה למחות את שמנו מספר קיי נלח ולתת. אותנו בכף הקלע יען לא נסכים באיזה חלקים מדת הזאת, נראה לנו כי לא לבד יאחה לנו להזדיק אותנו ואת דתנו, אבל גם חובה עלינו לחקור ולדרוש ביסודי הדת הזאת אשר תמנה אותנו את פושעים כופרי התורה ולהראות בהשקט ובתמים כי דבריה לא בזאת ובהשכל.

הן ידענו כי יש בעלי התלמוד הרובים להזדיק דעות הגמרא באמרם כי במקום אחר בתורה שבע"פ נאמר כי חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא, אבל היכולים הם להביא איזה מקום מתלמוד כי המשפטים הם בכלל חסידי אומות העולם, אם יש לאל ידם לעשות כן אז יהיה ריאה כי התורה שבע"פ סותרת דברי ענמה וכי במקום אחר תורה כי המשפטים אין להם חלק לעולם הבא, ובמקום אחר תורה כי יש להם חלק לעולם הבא. ואם כן הוא או התורה שבע"פ לא תוכל להיות משמים באשר תכחיש דברי ענמה. אך אם לא יוכלו להביא מקום המורה כי המשפטים הם בכלל חסידי אומות העולם אז הכלל הזה כי חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא הוא ללא יועיל לענינו, באשר התורה הזאת אשר תניח הכלל הזה תניח בפירש ג"כ פרט להראות כי המשפטים יונאים מן הכלל הזה, והאמת הוא כי הפרט יצוא מיד אחרי הכלל בסדר כזה, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא וכן חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא, ואלו שאין להם חלק לעולם הבא וכי" - מי לא יראה כי הפרט הזה נעשה בדת למנוע הטעות לבד יענה הקורא ויחשוב כי המשפטים יכולים לבוא בעדת חסידי אומות העולם, ועתה נשיבה לחקור במעלות הדת הזאת אשר תחרץ עלנו משפט נורא לאבד אותנו ואת טענו באפס תקוה, והנה בחקירתנו לא נשאב מבאר נכריה אך פלס ומיאוני משפט לנו בתורת משה ונביאים. אנחנו נשלק את התורה שבע"פ אחרי גונו לא בגלל אשר היא לא טובה וישרה בעינינו, אך למען סתירתה בפירש את תורת ה'. הנה אין המקום בזה להרבות הראיות אשר יש לנו, אך נלוה בזה הוראה אחת אשר לבדה דיה להראות כי תורה כזאת אשר תכלכל אותה בלי ספק איננה משמים, בתלמוד פסחים דף מ"ט אנו קוראים כזאת.

"אמר ר אלעזר עם הארץ מותר לנחרו ביום הכיפורים שחל להיות בשבת אמרו לו תלמידיו רבי אמור לשוחטו, אמר להן זה טעון ברכה וזה אינו טעון ברכה" כל קורא משכיל יבין כי ההוראה הזאת לא לבד מתנגדת למצות לא תעשה לא תרנה, אך גם תורה על רוב הבזיון והקלקל אשר בלב החכמים על איש לא לומר וזה יתנגד לגמרי למדת היוצר כל, אשר רחמיו על כל מעשיו ולא יהדר פני חכם ושוע מצער ודל. וההוראה הזאת כן איומה אשר בתמילה יחשוב הקורא כי איזה סגנה נפלה בהמלות, ולפחות ידמה כי יעמוד חכם אחר וידבר קשות עם החכם הנ"ל על אפו כי עו ועברתו כי קשתה. אך מי האמין לשמועתנו, הראשון עודנו מדבר והנה חכם אחר ימלא אחריו לאמר "עם הארץ מותר לקרעו כדג." גם לפני השני המאמרים נאמר כי אסור לישראל לישא את בת עם הארץ, כי היא נמשלה כבהמה. ומכל המאמרים יחד יראה באר היטב תכונת לב החכמים האלה אשר יעשו את האדם כדגי הים וכרמש לא מושל בו, באמרם "תנו רבנן לעולם ימכר אדם כל מה שיש לו וישא בת ת"מ לא מנא בת תלמוד חכם ישא בת גדולי הדור לא מנא בת גדולי הדור ישא בת ראשי כנסיות לא מנא בת ראשי כנסיות ישא בת גבאי לדיקה לא מנא בת גבאי לדיקה ישא בת מלמדי תנוקות ולא ישא יהודי בת עמי הארץ מפני שהן שקן ושנותיהן שרץ ועל בנותיהן הוא אומר ארורי שוכב עם כל בהמה."

מי זה כבדו אונן משמוע בקראו הכתוב הזה כי אין מן הנמנעות אך יכול להיות כי היהודים שוגים מדרך האמת!

אם ישאל הקורא איזו היא דת היהדות ואיזו המשיחית? התשובה היא כי היהדות היא הדת הערוכה ושמורה בסידרי התפילות של בני כנסיות היהודים יהיה אשכנזים או ספרדיים אשר אליה יכתבו ידם כל המתנהגים בעבודתה וכל המתפללים את התפילות האלו, בניהם יודו כי סרים הם למשמעת האמונה אשר סדרה אותן התפילות והעבודות במתכונתן: ודת המשיחית היא האמונה הנלמדה מתורת המשיח אשר שם בזרית החדשה, או במלות אחרות כי היהדות היא תורת ה' המבוארה כפי התורה שבע"פ והמשיחית היא תורת ה' המבוארה כפי דברי ברית החדשה. עבודת בית הכנסת תודה כי הקבלה היא מסיני, הראיה הראשונה על זה היא. באשר כל המנהגים והעבודות מיוסדים על דברי הקבלה כמו באיבת הטלית, התפילין, מזוזה, סוכה, אחרונ, ושופר, כל דיני המועדים, כתיבת ספרי תורה, מלאכות שבת, וכדומה, הכלל כי מראשית השנה עד אחרית השנה כל העבודות והתפילות והמלוות תעשינה כפי פקודת התורה שבע"פ וכל איש יהודי אשר לא יפרוש עלמו מעבודת בית הכנסת צפוי יודה כי דברי הקבלה המה הלכה למשה מסיני. הראיה השנית היא כי הסדר התפילות עלמו מודה ומחזיק כי התורה שבע"פ היא משמים, באשר בו נסדרו הלכות ופרקים מתורה שבע"פ כמו איזהו מקומן של זבחים, ושלושה עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן, ופרקי אבות, גם בתפילת של שבעות בשמירת נמנא בזה הלשון "מפי גבורתו לבחירו הורה דת ברא היטב מבוארה, בדבר באמירה בלוי באוהרה, בתלמוד באגדה במשנה במקרא".

התפילה הזאת תתן עדותה כי התורה שבע"פ היא משמים ותראה כי מקומה הוא המשנה הגמרא והאגדה. ומשתי הראיות הי"ל נחלנו, כי תפילות היהודים עם דת היהדות יתלכדו ולא יתפרדו, וכל המקבר עלמו בפרהסיא לעבודת התפילות פיו יענה בו כי הוא יודה בתורה שבע"פ כי היא משמים.

אחרי אשר בארנו מה היא הדת היהדות נשים נא לבנו אל הקדמה אחרת אם ישאלנו הקורא למה זה לנו החקירה הזאת בשתי דתות ה"ל? אולי שתייהן כאחת טובות וכל אחת מהן תוכל להדריך את האדם לאשר נלחי וען חיים היא למחזיקים בה? על זה נשיב, הדבר הזה לא יכול להיות לפי תוכן דברי כל אחת מהדתות הנ"ל עלמן. ולפי דעת כל אחת מהן כל אשר ישטה מדרכה וילך בדרך התורה נרתה יתייב על דרך לא טוב. הברית החדשה תורה כי התורה שבע"פ היא מהפכת דברי אלהים חיים, ככתוב, מרקום ו' א' ו' "וישאלו אותו הפרושים והסופרים. מדוע לא יתהלכו תלמידיך על פי קבלת הזקנים ויאכלו לחם בלי רמינת ידים. ויען ויאמר אליהם היטב התנבא ישיעהו עליכם חנפים. ככתוב. העם הזה בשפתיו כבדוני, ולבו רחק ממני, ותהי יראתם אותי מלות אנשים מלומדה".

אולם התורה שבע"פ עוד תכבד עולה וברוחה הקשה תלמד כי כל מי אשר לא יאמין כי היא משמים אין לו חלק לעולם הבא, ובפירש תוסף סרה כי המשיחיים המה בכלל כופרים אשר אין להם נחלה בנרור החיים, באמרה.

ואלו שאין להם חלק לעולם הבא אלא ככרתין ואובדין וכידונין על גודל רשעם. לעולם ולעולמי עולמים המינין והאפיקורסין והכופרים בתורה וכ"ו. הנה כזה הוא כלל המאמר אך למנוע הטעות נלוו אליו פירש פרטי מכל כת החטאים האלא בנפשותם, בזה הלשון. שלושה הן הכופרים בתורה, האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי עלמו הרי זה כופר בתורה וכן הכופר בפירושה והיא תורה שבע"פ והמכחש מגדיה כגון לזקן וביתום והאומר שהבורא החליף מלוה זו באחרת וכבר בטלה תורה זו אע"פ שהיא היתה מעם ה' כגון הנוגרים וההגרים כל אחד משלשה אלה הוא כופר בתורה. (רמ"בם הלכת תשובה פרק ג') בדברי המאמר הי"ל הראשון אשר הבאנו אנחנו רואים כי אלה הנקראים מכחישי התורה לפי דעת דת היהדות אין להם חלק לעולם הבא, ומהמאמר הי"ל השני נראה בפירש כי המשיחיים הם בכלל כת מכחישי התורה וי"ל לנו משניהם כי לפי דעת דת היהדות

מנופתם: ועתה איזו משתי הדיעות היא האמתית? האם הסופרים והפרושים האלה מליני תורה שבע"פ היו אנשים עובדים או רעים? כל אשר קרא את הפרק הראשון במכתב הזה ימצא און לו לתת מענה על השאלה הזאת, באמרו, היוכלו האנשים האלה להיות ישרי לב אשר יביעו עתק ויתירו לשפוך דם איש לא לומד כמים, ובזוים נפשות הנשים והבנות של עמי הארץ ברמש ובבהמות הסדה? אם ישימו לפי תומם כי מותר לקרוע כדג את עם הארץ איש אח להם אך עלמם ובשרם אשר מעולם לא עשה להם רעה, מה עוד יעשה לזה אשר גלה רעתם בקהל וירעב עוו בנפשו לענות כחשם בפניהם, לאמר כי המה מהפכים דברי אלהים חיים? להיפך בענין הזה עצמו כי ישוע הנוגרי נסגר למות בידי אנשים כאלה יש רגלים לדבר כי הוא היה איש ישר וכי תורת אמת היתה בפיו ועולה לא נמצא בשפתיו. אולם יהיה איך שיהיה כשר הדבר לחקור ולדרוש אחרי הדופי אשר הברית החדשה נתן בהחכמים האלה לראות האם תכונת נפשם זאת הרעה מתכונת גם כן ברוח זדון העולה מתוך הספרים והדינים אשר הם בעלמם השאירו אחריהם. הנה אמת ממדות הרעות אשר בהן הברית החדשה תרשיע את החכמים האלה היא הגאווה, כי היו גבהי עינים קומדי הכבוד ואהבי הראשית (מתיא, כ"ג, ה' א').

”וכל מעשיהם המה עושים להראות אל בני האדם וירחיבו את טוטפתיהם ויגדילו את ז'נת בגדיהם ויאהבו את המטות הראשונות במשטה ואת המושבות הראשונות בבתי הכנסיות ולהשאל לשלום בשוקים ולהקרא מאנשים רבי רבי“.

ועתה יש לנו לדעת אם אמת הדבר כי היתה להם המדה הרעה הזאת, הנראה מן התורה שבע"פ כי כנים הדברים, או היש ראייה ממנה להיפך, כי אויבי ישוע היו ענוי לב אנשים לדיקים ותמימים אשר נדקתם תהיה לערבון כי בתום לבבם ובשרון נפשם שלחו ידם במשיח ה' ישוע הנוגרי? ישפט נא הקורא מהדינים אשר האנשים האלה עשו לכבוד עצמם כי איך אלהים כל מחשבותם. קודם כל דבר מבקשים כבוד ויראה לעצמם יותר מאשר חייב אדם להוריו, באמרו, ”כשם שאדם מנזוה בכבוד אביו ובראיתו כך הוא חייב בכבוד רבו, ובראיתו יותר מאביו וכ'“ (הלכות ת"ת פ' ה') אם הכלל בעצמו הוא רע, עוד רעים ממנו הפרטים ”ראה אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת לשל אביו, אביו ורבו נושאים במשא מניה את של רבו ואחר כך של אביו, אביו ורבו שבויים בשביה פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם היה אביו ת"ח פודה את אביו תחלה“.

מה נורא הלקח הזה! הן בראות אדם אביו אביו חיייו אשר נגרו באישן עינו בילדותו, אשר כלכלהו ביגיע כפיו, אשר שקד עליו בחליו, אשר בלעדי אלהים כל הטובות איך מיידו נתנו לו, בראותו את אביו זה יתמוגג במר נפש בשבי לפני נר, גם אם יש לאל יד הבן להוילי מכבל רגליו ולהשיבנו חפסי אל בית מאהביו ולא תחום עינו עליו ויניחנו בלחץ ובעוני לנדרקה יחשב לו יען כי לא יעלים עין מרבו ויחיש מפלט לו? אנה משפט מעוקל הזה כתוב בתורה? שם באמר ”כד את אביך ואת אמוך“ וזאת היא המזוה הראשונה בין אדם לאדם אחר המזוה בין אדם לאדם למקום, והיא הראשונה לתנוות השכלית והטבעית, איך הרבנים יביעו לקח אחר, על כן תפוג תורה ויזא משפט מעוקל והשכל והטבע כף ישימו לפיהם. איכן לא כן הוא הלקח בהברית החדשה בה יאמר (אל טמותי א', ה' ה') ”אם לא הכין איש לשארו ובפרט לבני ביתו הנה הוא כחם באמונה ורע מעריך“.

תלמידי הארון ישוע המשיח מעולם לא בקשו לנפשם כבוד כזה, ובכתוב הזה בפירש יגידו כי ראשית החיובים בין אדם לאדם היא החיוב אל שאר בשרו, והאופן אשר בו הברית החדשה תלמד לסור מן הכלל הזה הוא האופן הפרטי אשר גם בתורת משה יולא מן הכלל והוא אם אהבת האבות תתנגד לאהבת ה' (בלוקוס י"ד, כ"ו).

באמר ”אם יבא אלי איש ולא ישנא את אביו ואת אמו ואת אחיו ואת אחיותיו ואף גם את כפשו לא יכול להיות תלמידי“.

הנה בזה האב והאם והקרובים נכללו יחד עם חיי האדם עצמו להראות כי יש איך אופן אחד אשר בו מחויב לנתק את מוהרת הטבע ולהיות עוכר שארו, והוא אם עבודת ה' כן תחייב אותו, וכן באמר גם כן בתורת משה ”כי יסיתך אחיך בן אומר או בכך או בתך או אשת חיקך או רעך אשר כנפשך בסתר לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך מאלהי העמים אשר סביבתיכם הקרבים אליך או הרחקים ממך מקנה הארץ ועד קנה הארץ לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תקום עינך עליו ולא תחמל ולא תכסה עליו“ (דברים י"ג, ו'ט).

גם הקורא המאמר הזה בלבנו יחשוב כי תמצא בו איזה שגגה או אולי הרבנים
לנון חמדו להם ויקומו לנחק בצנות עמי הארץ (אשר גם זאת עון פליזי) אבל כל
הספיקות האלו יעלו בתוהו, אם נשים עין על סולת הנקיה הנערך בשולחן ערוך
הלכות פריה ורביה אשר שם שם לו חוק ומשפט בענין עם הארץ, אך אולי עוד
יספק הקורא מי זה הנקרא בלשון החכמים עם הארץ, אולי בשם הזה יבונה אחד
מיושבי כנען אשר ה' נזה לבדתי החיות מהם כל נשמה, אולם מלשון החכמים
במקום אחר בתלמוד בפירוש נראה כי יכול להיות עם הארץ אחד מורע אברהם יצחק
ועקב, באמרו "ת"ח ממוזר קודם לכהן גדול עם הארץ" ואין ספק השמות ת"ח וע"ה
הם לשני הפכים בנושאים יהודים, וכן במאמר הנ"ל יוסף יאמר כי "עם הארץ אסור
לאכול בשר שנאמר זאת תורת הבהמה והעוף כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר
בהמה ועוף וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף" לפי תוכן
המאמר הזה כל מי שאינו עוסק בתורה הוא עם הארץ ובאשר שני המאמרים הנ"ל
המה בדף אחד אין ספק כי החכמים בגובה אדם יביעו עתק וישפכו חמתם על כל איש
יהודי אשר לא נפל גורלו בתוכם ולא השיגה ידו לשמש אותם ולשאב מבאר חמתם.
אכן בקראינו את המאמרים הכל נשיח עם לבבנו ויחפש רוחנו לאיזה כחה יחשבו כל
היהודים העניים היושבים פה בעירנו? הלא אל נכון ימלאו בעיר הגדולה הזאת כמה
מאות ואלפים יהודים עניים אשר לא יכלו להטות שכמם לתלמוד תורה, ועתה למי הם
התלמידי חכמים או לעמי הארץ? היאמינו לתלמוד אשר יתן אותם זאת נשיחם וצנותיהם
לבהמות השדה ויתעב אותם כשקץ ועכבר? היכול להיות כי הדת אשר דעה ורה כזאת
תמצא בה ינאה מפי ה' אשר לא ישא פני גבר? עמדו נא וראו אתם מיני אברהם, הנה
השגחת אלהים שמה חלקיכם בין נכחי לבב, קהל להיות לכם בימי נעורכם חנוך הרבנים
החכמים, אין לכם חלק ונחלה לא בתלמידי חכמים, ולא בגדולי הדור, ולא בראשי כנסיות
ולא בגבאים ואף גם לא במלמדי תינות! לא לכם היקר לבוא בסוד האנשים הגדולים
האלה המולאים קן בעיני חכמי התלמוד, אך להם נתנה הארץ למורשה ואתם
ונשיכם וצנותיכם תהיו לבזוים, התוכלו להאמין כי תורת ה' עם החכמים האלה וכי
ידעו את נתיבות עולם והדרך הטוב? השיבו נא אל לבכם דעת ותבונה כי לא לחכמים
האלה הדרך הטוב, ואם תרצו לדעת אי זה מקומו דרשו מעל ספר תהילים (מא' ב') כי
שם יאמר, "אשרי משכיל אל דל" • וכן בספר ברית החדשה (אגרת אל קרנתים א' כ"ז כ"ח)
יאמר "אלהים בחר הפתיות להכלים את החכמים, ואת דברים החלושים בעולם הזה
להכלים את דברים החזקים ואת דברים הבזוים ואת הדברים אשר כלל היו להשיב לאין
הדברים אשר יהיו למען לפניו לא יתהלל כל בשר" •

פרק ב

הן מהודאת הברית החדשה לפי תומה נראה כי החכמים והרבנים הפרושים והסופרים
תכלית שנאה שאלו את ישוע הנוצרי וידם היתה ראשונה בסיבת ניותתו • היהודים בזמינו
יחשבו כי קושט דברי האמת האלה יספיק להנדיק את מעלם במשיח ה', ונכון לכם כי
האנשים הגדולים והחכמים האלה היו גם כן ישרים בלבבותם, וכי בלי ספק היה להם טעם
מספיק על מעשיהם, ויאמרו אם ישוע הנוצרי היה המשיח האמיתי או הסנהדרין,
הכנסת הגדולה הזאת היו מודים בו, ויחליטו מיאשר הם מאסו אותו, כי לא הוא המשיח
האמיתי, להיפך הברית החדשה תגיד הטעם למה לא האמינו בו, ואמריה תאמר בפירוש כי
הם היו חטאים ורעים וכי המה היו שונאי נפש ישוע האדון כי הגיד להם האמת וגלה את

ירמיהו נבא בשם ה' על חורבן ירושלים כנביאת אדונינו "ונתתי את קצית הזה כשלה
 ואת העיר הזאת אתן לקללה לכל גוי הארץ" • צעבור הנביאה הזאת אשר נבא ירמיהו
 בשליחת ה' הכהנים הרשיעו אותו למות, כמו אשר בנייהם אחריהם הרשיעו למות את
 ישוע הנוערי • "ויהי ככלות ירמיהו לדבר את כל אשר נזה ה' לדבר אל כל העם ויתפשו
 אותו הכהנים והנביאים וכל העם לאמר מות תמות" • ואנחנו רואים גם כן כי המשפט הזה
 נעשה במקום אשר בחר ה' בבית המקדש עמנו • "ויקהל כל העם על ירמיהו בבית ה'" •
 גם אנו רואים כי המשפט הזה לא נעשה בחפזו בלי שקול הדעת, אך נספק במתינות על
 פי הכהנים, כי נבוא אחר כן שרי יהודה לחקור בדבר, נאמר, "ויאמרו הכהנים והנביאים
 אל השרים ואל כל העם לאמר משפט מות לאיש הזה כי נבא אל העיר הזאת כאשר שמעתם
 באזניכם" • ועתה נשוב נשאל אם עם ישראל היה מחויב לשמוע ולעשות כמשפט אשר שפטו
 הכהנים לבלתי סור ממנו ימין ושמאל? הן לפי דעתנו בלי ספק לא היה להם לשמוע אל
 המשפט הזה, ואם היו שולחים את ידיהם בירמיהו היו מרחמים וסופכים דם נקי, כדברי
 ירמיהו אשר בעלמו דיבר אליהם, "אך ידוע תדעו כי אם ממתים אתם אותי, כי דם נקי
 אתם נתנים עליכם ואל העיר הזאת ואל ישביה כי באמת שלחתי ה' עליכם לדבר באזניכם
 את כל הדברים • האלה" בראשונה יתברר לנו מזה כי יכול להיות אשר גם הכהנים הנועדים
 יחדיו ויושבים כסאות למשפט בבית ה' ישגו כמשפט • בשנית אשר גם יעותו הדין להרשיע
 למות את הנביא אשר ידבר אליהם בשם ה' • בשלישית יש הוכחה כי יכול להיות אופן
 אשר בו העם מחויב לתת כתף סוררת אל משפט הכהנים ולהמין ולהשמיל מאשר יגידו
 אליו • ובארונה מואשר נכון לבנו כי אין זה מן הנמנעות אשר הכהנים ישגו וירשיעו את
 הנביא האמיתי למות, יש לנו צירר גמור, כי אין כמשפט הכהנים נגד ישוע הנוערי הוכחה
 כי הוא לא היה משיח האמיתי, להיפק, כמו המשפט אשר חרלו נגד ירמיהו הנביא לא
 יגרע מאומה מכבודו ולא יוניא אותו מחוקת נביא אמיתי, כן אין כמשפטם הוכחה נגד
 ישוע הנוערי להוליא אותו מחוקת משיח ה' • אך עוד יש להקשות על זה אם משפט
 הכהנים איננו כאשר ישאל איש בדבר אליהם, ואם לפעמים העם בתום נפשם יכולים
 להמרות בו, אם כן אי זה תועלת יש במנוה הנ"ל לדרוש בדבר הקשה משפט מן הכהנים
 ולבלתי סור ממנו? התשובה על זה היא פשוטה מאוד, כי הכהן אשר עמד לפני ה' היה
 לאל ידו לשאל ולדרוש את אליהם ולהשיג בדרך נס מענה על שאלתו מה' עמנו, ובלי
 ספק המענה הזה היה תמיד ברור ותמים וכל העם היה מחויב לשמוע ולעשות כל
 אשר ינזה, ולא היה אופן ומקום לסור ממנו, וכן נאמר בכתבי הנביאים, כי פעמים רבות
 בני ישראל מלאו און להם בתושיה הנפלאה הזאת, כמו (בשופטים, כ' כ"ז כ"ח) "וישאלו
 בני ישראל בה', ושם ארון ברית בימים ההם, ופנחס בן אלעזר בן אהרן עמד לפני
 בימים ההם, לאמר האוסף עוד לנאת למלחמה עם בני בנימן אחי אם אחדל ויאמר ה' עלה
 כי מחר אתננו בידך" • גם דוד המלך בכל עת נחון בקס עורה מקודש לדעת העתידות ככה
 האלהי הזה כמו (בשמואל א' כ"ג ד') "ויסך עוד דוד לשאל בה' ויענהו ה' ויאמר קום
 רד קעילה כי אני נתן את פלשתים בידך" • בכל אופנים כאלה אם הכהן העומד לפני ה'
 אחרי שאלו בדבר אליהם ינזה לעשות איזה דבר, העם מחויב לשמוע ולעשות כמנות ה',
 אבל אם בלי דרוש מקודם את ה' הכהן ינזה מלבו לעשות איזה דבר, אז משפטו הוא כמשפט
 כל אדם כוזב העלול לטעות ואין העם מחויב לעשות אותו כחוק ולא יעבור, וכן הכהנים
 האלה אשר הרשיעו למות את ירמיהו הנביא בהיותם רשעים לא אבו בדבר ה' אך פסקו
 דין כפי מוזמת לבם, וכן בענין המשפט של ישוע הנוערי, הכהנים לא יכלו להתייען בדבר
 אליהם באשר בבית שני חדל להיות להם האורים והתומים וארון הברית ולא השיגה ידם
 לדרוש מענה מאלהים ואבדה המעלה הגדולה ממשפט הכהנים ולא היה צפסק דינם יתרון
 על פסק אדם אחר אשר יכול להיות כי יעות משפט ויסלף דברי נדיקים • ואין מהוראת
 הכהנים האלה ראייה נגד חזקת המשיח של הארון ישוע הנוערי, ולכן הכתוב הנ"ל (דברים,
 כ"ז) ללא יעיל יהיה להכריע כדעת בעלי התלמוד ולהביא ממנו ראייה כי העם היה מחויב
 לעשות כמשפט הכהנים בזמן בית שני, ועוד יותר הראייה מאפס תחשב לחוק את דברי
 הקבלה ותורה שבע"פ וכל המון הדינים אשר בעלי התלמוד בדו מלבם • ועתה נשובה נא

וכן נשתבח שבט לוי כי "אומר לאביו ולאמו לא ראייתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו
 לא ידע" (דברים ל"ג, ט'). אבל יש חילוק גדול בין משפט התורה הזה לדין התלמוד ה"כ" כי
 לפי דברי האדם מחויב להקל בכבוד אביו למען כבוד רבו, לא בתנאי אשר אביו הוא רשע
 ומוטא אך בכל אופן הבן חייב לפדות את רבו קודם לאביו וזלתי אס האב הוא ת"ק, וכל
 לדקתו וישרו ורמזיו על בנו כאין יהיו נגד כבוד רבו. הלא יש להרהר אמרי האנשים אשר
 עלה על רומם דין הזה וזו אותו כחוק ומשפט התורה, כי לא דרשו רק כבוד עומם, והטו
 אחרי הבט. הכי יחייב השכל כי האנשים האלה אשר השליכו את נפש אבותם מנגד למען
 כבוד רבם יחוסו על נפש איש כישוע הנוגרי אשר בקנאותו לאלהים ולתורתו הוכיח אותם
 על זדון לבם? או היוכלו היהודים אשר תורת ה' והנביאים אתם להאמין כי האנשים האלה
 הורו את נתיבות עולם והדרך הטוב? הלא אל נכון הלקח הזה מתנגד לתורת משה אשר
 בה נאמר "ארור מקלה אביו ואמו ואמר כל העם אמין" (דברים כ"ז, ט"ו), אבל לא בזה שמו
 האנשים האלה גבול לגאותם ועוד לא נתקררה דעתם להכבד מבני אדם יותר מאבות אך
 גם העיזו מנח להחליט כי כבודם דומה לכבוד אלהים וזה לשונם "אין לך כבוד גדול מכבוד
 הרב ולא מורא ממורא הרב, אמרו חכמים מורא רבך כמורא שמים" • הן ישתדלו להסמיך
 זדון לבם מן הכתוב (שמות ט"ו, ח') "לא עלינו תלנתיכם כי אס על ה'" • אבל גם הראיה
 הזאת תורה על גובה אפס ויתאמרו כי גם הם הגיעו למעלת משה איש אלהים אשר ידעו
 ה' פנים אל פנים ואשר בשליחת ה' עשה מופתים גדולים ונוראים, הוא בישרת לבב היה
 יכול לדבר בשם ה' אבל לא כן הרבנים הבודים דינים מלבם אשר ה' לא נזה, ולא שלחם
 והם רנו • נסורה נא ונראה אנה ינוסו הרבנים לעזרה הן בראותם כי חדלה ראייה
 על דבריהם שמו פניהם לפחות לתמוך אותם במשענת קנה רנן • לאמר כי כן נאמר
 בתורה • (דברים י"ז, ח' והלאה) "כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין
 נגע לנגע דברי ריבת בשערך וקמת ועלית. אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו, ובאת אל
 הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט,
 ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר ה' ושמרת לעשות ככל אשר
 יורוך, על פי התורה אשר ירוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר
 יגידו לך ימין ושמאל" • מזה יוכיחו בעלי התלמוד אמיתית התורה שבע"פ, אבל אמת הדבר
 כי בזה אלהים יגיד איך העם יתנהג עמו בדבר הקשה ומפלא ממנו, ויזהר ללכת אל
 המקום אשר יבחר ה' לשכן שמו אשר שם ארון בריתו ולדרוש מן הכהנים והלויים והשופט
 אבל לא מן הרבנים, ולא לבד איך מכתובים האלה ראייה כי מורא הרב הוא כמורא שמים
 אבל להיפך מהם יש ראייה כי הרבנים והחכמים יכולים לטעות בהוראתם, כי יכול להיות
 דיעות חלוקות ומתנגדות זו לזו, אלו מוכאים ואלו מחייבים ואלו מטמאים ואלו מטהרים •
 ובהכרח דעת אחת היא בטעות, ומזה נראה בפירש כי דברי הרבנים אינם כאשר ישאל איש
 בדבר אלהים, כי גם החכמים דלים ותועים כמונו, וכי לא נאות לנו לירא מפניהם כאשר
 נירא את אלהים, ולא לתת כבוד לפקודתם כמו לדבר אלהים, להיפך הכתובים מורים כי
 אס יקשה מהם דבר בדיני התורה ילכו אל הכהנים והלויים והשופט אשר יהיו לא במקום
 אחר כי אס במקום ארון ברית ה', ולא ישעו אל הרבנים והחכמים אשר יכולים להורות
 במשגה ככל האדם, ולכן כל היסוד אשר בנו בעלי התלמוד על הכתובים האלה אין לו שחר •
 הן המקום אשר בחר ה' זה ימים רבים היה לחרבה, אין עוד לישראל לא כהן בעבודתו ולא
 לוי בדוכנו ולא שופט אשר יורה דעה ויבין שמועה, ולבקש תורה מפי הרבנים ה' לא נזה,
 אולם אולי יהודי יתוכח עמנו לאמר, גם אס הכתובים האלה לא יוכיחו כי תורת הרבנים
 היא משמים בכל זאת לפחות ינדיקו את היהודים כי יתנו כתף סוררת ולא יאבו שמוע
 לתורת האדון ישוע, כאשר הוא נתחייב בדין הכהנים ובירושלים מקום אשר בחר ה' •
 מורים אנחנו כי השאלה הזאת היא בטוב טעם אבל גם התשובה עליה לא נפלאה ולא
 רקוקה היא ממנו, ולהשיב לשאלנו דבר גם אנחנו נשאל לו, האם המנוה הזאת לעשות
 כאשר יורו הכהנים הוא בכל הדברים לחוק ולא יעבור ולא ימנא אופן אשר היהודים לא
 יהיו חייבים לשמוע אל משפט הכהנים והלויים? הן נראה כי המתוכח עמנו בפיו יענה כי
 כן הדבר בני ישראל חייבים בכל אופן שבעולם לעשות כמשפט הכהנים והלויים מבלי סור
 ימין ושמאל • אכן דרשו נא מעל ספר ירמיהו הנביא בפרשה כ"ו וקראו הכתוב שם, איך

זקן גדול שתשש כמו אפילו היה עני המתפרנס מן הלדקה ומחזר על הפתחים ואפילו היה בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה * " וכן הדין כי כל מי שחייב ללמוד חייב גם כן ללמד ולכן "כל איש חייב ללמד את בנו ואת בנו ואת בנו וכו'" הוא כפי מצות התורה וכל ספק הדינים האלה טובים וישרים, אבל הביארו והפירו של העקרים הטובים האלה ישנו את טעמם לרעה, וכל רואיהם יכירם כי לא מנטעי נעמיים ילאו, כי מענק ועד שורש כלה משחתם גם מוס גם לא ירנו לפני ה', הן ישרו מאוד דברי הרבנים כי מצוה ללמוד תורה, אבל נלוים הם במעגלותם מה היא התורה, באמרם "חייב לשלש את זמן למידתו שליש בחורה שבכתב ושלש בחורה שבע"פ ושלש בגמרא" ויגרשו מעונת תורת ה' לזכר עליה את תורת האדם ולתת לה פי שנים, אם החלוקה הזאת בעצמה היא לא במשפט, עוד הרבנים יסיפו כרה כי אין החיוב הזה לקבוע את אל למוד המקראי כי אם להמתחיל בלמוד, אבל מי שכבר עלה במעלות הלמוד אין נריך לקרוא עוד תורת ה' כי אם צעתיים מוזמנים ויעסוק תמיד בגמרא, הקורא יבין כי כל מגמתם היא להורות כי התורה שבכתב הוא דבר טפל ועיקר הלמוד הוא הפילסל וההלכה אשר לפי דעתם יקרים יותר מכל חלקי למוד הנ"ל * ובכן המצוה הזאת ללמוד תורה אשר בהשקפה הראשונה היא טובה מאוד לא עמד טעמה בה וריחה נמר על ידי ביאר הרבנים מה האדם מחויב ללמוד, וכן אם נדרוש מי זה הוא אשר חייב ללמוד תורה? בזה גם כן מענה הרבנים יהיה למפח נפש, אם הרבנים יאמרו כל איש מישראל חייב ללמוד תורה דעתם במלות אלה, איש ולא עבד ולא אשה, וראשית דבר בהלכות תלמוד תורה היא, "נשים ועבדים וקטנים פטורים מת"ת * ולא לבד כי אין חיוב על הנשים עזמן ללמוד תורה ולא די כי אין מחויב ללמד את בתו תורה, אבל גם מצוה למוטע למוד התורה מומנה, וזה לשונם "אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינה כשכר האיש מפני שלא נטויות וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה ועושה אלא פחות ממנו ואע"פ שיש לה שכר וזו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונת להתלמוד אלא הן מוזיאות דברי תורה לדברי הבאי מפי עניות דעתן, אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאלו למדה תפלות, בד"א בתורה שבע"פ אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתלה ואם למדה אינו כמלמדה תפלות * "

הדינים האלה יורו כי אכור לתוך את הבנות בתורה וכל המלמד את בתו תורה יקרנו עון וחטאתה עליו תהיה, ועתה נשאל את מליני תורה שבע"פ, אם צהוריה הזאת לא תענה בעצמה כי שקר בימינה? אם לא תורה בעצמה כי לקחה לא ילחץ למוכר ואמונה, כי לחמה יתהפך בקרב אשה רכת הדעת למרורת פתנים ולדקתה תהיה לה לבגד עדים? היגור הדבר אשר תורה כזאת אשר תהיה למכשול ולפוקה ותדרוך את האדם הלומד אותה אל עון וחטאה ינאה מפי ה' אלהי ישראל האומר קדושים תהיו כי קדוש אני? מי לא יראה בהוראת התורה שבע"פ ענמה, כי אין ערך ודמיון אל מעלתה עם מצות התורה שבכתב, וכי בלדק ובישר האדון ישוע המשיח קם נגד הראשונה והוכיח כי אין חיים בנתיבותיה, ערב לבנו כי כל הבנים והבנות המשכילים צעם אם ישיבו אל לבם דעת ותבונה בנקל ישפטו מי הם טובים וישרים, הדברי הסופרים והפרושים מליני התורה שבע"פ או דברי ישוע הנולדי אשר התקומם כנגדה *

הנה החכמים אוכרים ללמוד את הנשים גם את התורה (כאשר יבארו את דעתם) משני טעמים, האחד כי מצות אלהים היא ללמוד את הבנים ולא את הבנות באמרם, מומלת בניכם נשמע ולא בנותיכם, (עיין בקדושין דף כ"ט) השני כי רוב הנשים אין דעתן מכוונת לתלמוד, ובתלמוד (יומא דף ס"ו) מביא ראייה על זה מן הכתוב, "שאלה אשה חכמה את ר' אליעזר מאחר שמעשה העגל שוין מפני מה אין מיתתן שוין אמר לה אין חכמה לאשה אלא צפוף וכן הוא אומר וכל אשה חכמת לב בדיה טוו (שמות ל"ה כ"ה) * הן יודעים אנחנו כי המלה הזאת בניכם הוא לומר אבל בטוחים אנחנו כי פירש הזה ולא בנותיכם הוא שקר וכזב, ויש כתובים הרבה בחורה אשר בהם נמלא המלה בנים ביחוס האבות ולא ביחוס-המין, כמו והיו נשים אלמות ונביכם יתומים ולפי דיקדק הרבנים יהיו

אל הדינים האלה אשר הרבנים הכבדו על העם לעובת עמם • ולכבודם ולא לשם שמים; לפי דעתנו השני המקומות הנ"ל מתורה שבע"פ אשר הבאנו יוכיחו בטוב טעם כי הברית החדשה לא תתן דופי בתכונת אנשים אלה על לא חמס בכפס אך תתאר אותם כאשר היו באמת, הן אם אנשים מדעת עמם ולא מדבר ה' יוניאו מלים כי העם מחויב לדקדק בכבודם וברירתם כמו בכבוד ויראת שמים, הלא יש לנו להחזיק אותם לרשעים וגאים ולא לגדריקים ועבוי ארץ • אבל לא לבד בכללות אך גם בפרטות נוכל להראות כי לא טובים היו מעשיהם כאשר יאמר אדונינו עליהם "האנשים האלה אוהבים להשאיל לשלום בשוקים ולהקרא רבי רבי" ויודעים אנחנו כי ישרו דבריו בראותנו הדין אשר הרבנים בעמם השאירו אחריהם עד היום הזה, כי אסור לקרוא אותם בשמם, באמנם, "אסור לו לתלמוד לקרות לרבו בשמו ואפילו שלא בפניו" • וכן דין יקבץ באיזה מלים זריבים לדרוש בשלום הרב "ולא יתן שלום לרבו או יחזיר לו שלום כדרך שנותנים לריעים ומחזירים זה לזה אלא שוקה לפניו ואומר לו ביראה וכבוד שלום עליך רבי" • הן אם נשים לב אל הענין הזה אין זה בעבור כי נחשוב לעון להזהר לכל לדרוש לשלום הרב כי אם כצד הנאות לו, להיפק גם עלינו לא תהיה זאת למשא לשמות לפני איזה רב, ולדרוש שלומו כתבנית המסודר לפנינו • אבל אנחנו מוכיחים את הדין הזה להראות כי הברית החדשה תתאר את תכונת האנשים האלה כאשר היתה באמת • מי שמע כזאת אשר אנשים ישבו כסאות למשפט לעשות חוקים ומשפטים באיזה אופן ובאיזה מלות העם ירוש לשלום להם לכל יחטא אל השערה, ואיך מחויבים לתת כבוד והדר לגדלות תפארתם, ועוד יוסיפו טרה לדבר גבוה כי הדינים האלה אשר עשו בגובה אפס המה תורה משמים ודברי אלהים חיים? מי זה איש בער אשר לא יבין כי אנשים כאלה היו גבתי עינים ורחבי לבב ולא נאמני ארץ • וגם יש להקורא לשיב אל לבו כי הדינים האלה לא נעשו כדברי מוסר לאנשים החרידים אל דברי הרבנים צבית הכנסת, אבל נעשו כחוק ומשפט והבד' אם יש לאל ידם כופים עליהם באגרוף רשע ולא נתקרה דעתם בזה, למחות את הבוזה וזממה את דיניהם מספר חיי נלח; אבל גם בעולם הזה ישנו אל חיקו חרפתם וידברו אתו משפטים ומתבל יגדוהו וירדפו אותו עד חמרמה, וזה לשונם, "וכל המבזה את החכמים אין לו חלק לעולם הבא והרי הוא בכלל כי דבר ה' בזה איך על פי שהמבזה את החכמים אין לו חלק לעולם הבא אם באו עדים שבוהו אפילו בדברים חייב. נדוי, ומנדין אותו ב'ד ברבים וקונסין אותו לטורף והב בכל מקום ונותנין אותו לחכם, והמבזה את החכם בדברים אפילו לאחר מיתה מנדין אותו ב'ד וב'ן" • ועתה אנו שואלים ליהודים בזמנינו, מה דעתם על אודת אנשים האלה אשר עשו דינים על דבר כבוד עמם, אשר מבקשים מורא לדבריהם כמו לדבר אלהים, ואשר בפליים יבקשו חשבון מאיש אשר ימרה את פיהם, ואחר אשר ענשו אותו בכסף והגדוהו בעולם הזה עוד יעסקו אותו תקות חיי עולמים, מה דעתם היוכלו אנשים, האלה להיות תמימי דרך?

פרק ג

אל נא יתעה את נפשו הקורא מכתב הזה לחשוב בלבו כי מגמתו היא לגלות חרפת התורה שבע"פ כמו אם לקחה היה כולו חנק ומרע וכל טוב לא יוניאו בו, גם אנחנו ידענו פי כל לקח אשר יסודתו בתורה ובנביאים גם אם יהיה לסיגים, בכל זאת בהכרח יכלכל תערוכות דברים יקרים הנבחרים מחרון ומפו, כמו בענין למוד התורה או מולאים דין ישר ונחמד כי כל ישראל מזוים ללמוד את התורה בזה הלשון • "כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחור בין שתי

להגות בתורה, אם נזכר בנבנתו בנ"ל, הלא נחזק לו למוד התורה למען ישוב מדרכו הרעה
 ללכת בדרך טובים; ואם נקי הוא מפשע אך בעניו על פת לחם מכר עלמו לעבדות, הוא
 נרדף לתנחומי דבר ה' יחזר מאדוכיו למען ישכח רישו וישא עולו הקשה, וידום כי יש
 אחרית ותקוותו לא תכרת, אבל התורה שבע"פ תעשוק כל שפשוטו ותחדל מנוס לקשה יום;
 ותאסר לאדון ללמוד את עבדו תורה ותסתיר נחמה מעיני העבד לאמר כי דבר ה' אליו
 ללא יועיל, גם בזה הצורה החדשה רוח אחת לה עם תורת משה אשר כל משפטים בדבר
 העבדים מלאים חסד ורחמים. בתורת משה נאמר וזכרת כי עבד היית במצרים; והצריח
 החדשה גם היא תזכיר את המשיחיים כי יש אדון להם בשמים. (אל אפסיס ו' ט') "אדונים
 עשו להם בן גם אתם; גדלו גערה ודעו כי יש אדון לכם בשמים ועמו אין משא פנים" גם
 תלמד כי היחוס אשר בין אדונים ועבדים המאמינים הוא יחוס האחות (אל טמותי ו' ב')
 "ואשר אדונים מאמינים להם אל יבזו אותם כי אנשים אחים הם אף יעבדו כי נאמינים
 וידידים הם ולוקחי חלק בטוב" .

לא זאת לבד אך הצריח החדשה תלמד כלל לגמרי להיפק מדעת הרבנים כי הנשים
 ועבדים וקטנים פטורים מת"ת באמרה (אל גלטים ג' כ"ח) "אין יהודי ואין יוני אין עבד
 ואין בן חורין אין זכר ואין נקבה כי כולכם אחד ביסוע משיח" הן היא לא תפטר את
 האדם מן החיוב אשר עליו לפי מעמדו ולא תעשוק איש את קניינו אשר זכה במשפט, אך
 תלמד אשר יהיה יהודי או יוני עבד או בן חורין זכר או נקבה, אך דרך ישועה אחד
 לכולם. וכל קורח משכיל יבין אף מאוד רחקה התורה שבע"פ מלקח ישר הזה. הן ראינו
 אף הרבנים יהדו פני גבר בן חורין וישפילו עד אחרית המדרגה את הנשים והעבדים,
 ולא עוד תהיה נפלאות בעינינו לראות החילוק הגדול אשר ישעו בין יהודי ליני (הלכות
 מלבים פ' י"ט) "גוי שסבך בתורה חייב מיתה לא יעסוק אלא בשבע מנות שלהן בלבד
 וכן גוי ששבת אפילו ביום מימות החול אם עשהו לעלמו כמו שבת חייב מיתה ואין נרדף
 לומר אם עשה מועד לעלמו, כללו של דבר אין מניחין אותו לחדש דת ולעשות
 מנות לעלמן מדעתן אלא או יהיה גר נדק ויקבל כל המנות או יעמוד בתורתו ולא יוסף
 ולא יגרע ואם עסק בתורה או שבת או חדש דבר מכין אותו ועונשין אותם ומודיעין אותו
 שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג" הדינים האלה יסודתם בתלמוד (סנהדרין נ"ט)
 אשר בהסקפה הראשונה נראה כי אחר כן תבוא דעה אחרת המתנגדת לדעה הקדומה,
 כי שם נאמר גוי שעסק בתורה הוא כלהן גדול, אבל מיד יבואר כי פירש המלה תורה
 הוא שבע מנות בני נח; הן יש להלץ בעד התלמוד כי בימיו עוד בני אדם לא ידעו את
 חירת הדעת, וכי אין לבקש מעלי התלמוד אשר יעלו במעלות המוסר הגבה מכל אנשי
 דורם, ואשר גם כי לא ידעו את הצריח החדשה או התנגדו אליה בכל זאת יסכימו עם לקחה
 בדבר חירת הדעת; אבל אחרי אשר גליץ כזאת בעד מחברי התלמוד, לא נוכל
 להזדיק את המשפט עלמו, ומוכרחים אנחנו להרשיע אותו ולהגיד כי במקום המשפט שם
 הרשע, וכלי ספק לא לאלהים הוא; הן הדת היא הסולם המונבצ ארנה לאלם וראשו מגיע
 השממיה לאלהים, גם לב אדם דעתו וזינתו יחד יקחו חלקם בה, וההגיון בדבר ה' לבדו
 יכול להביא את האדם לדעת את ה' ויראתו, וזדעתנו את זאת נחפשה נא לערוך את דבר
 ה' נגד התורה שבע"פ ולהוכיח להמליצים בעדה כי אך שקר וטעות בימינם, ואין מגמתנו
 להאשים את היהודים יחד עם בעלי התלמוד, הלא רבים עתה יהודים אשר לא לקחה
 אינם שמץ מפירשי הדינים אשר בתלמוד, ואין להם פנאי לעסוק בו ולבוא עד תוכנותו;
 אך מנעמידים הדבר על חזקתו כי נדקו מאוד אבותיהם להתנהג בתורתם ולמאום בדת
 המשיחית, ומחשיבים כי גם הם חייבים ללכת בדרכי אבותיהם, ולעשות כמעשיהם. וגם
 אלה היודעים את התלמוד אין להאשים ולמנות בין מחבריו הרעים אשר לפנים יסדו אותה
 באשר עתה היהודים מעשי אבותיהם צדיקים, וקשה הוא לכל אדם להודות כי אך שקר
 נחלו לו אבותיו הכל ואין בו מועיל, ואף כי לבני ישראל היודעים כי התורה נתנה לאבותיהם,
 ובי המה היו הכלים הפקחים ביד ה' להאיר באש דת כל יושבי ארץ, ולכן עד היום הזה
 מעמידים הדבר על חזקתו כי האמת אתם, וגם דעות זרות אשר לפנים עלו כקוים בכרם
 דת המשיחית היו במעל הזה להחזיק את היהודים בטעותם, אבל בזמנינו נשתנו העתים,
 והמשיחיים כבר החלו להתבונן איזה יחוס יש ביניהם לאומה הישראלית ולחכות לעת

הזכרים יתומים ולא הנקבות וזה דבר נמנע, וכן לפי חכמת ההגיון של הרבנים יש הוכחה כי בנות ישראל לא הלכו במדבר ארבעים שנה באשר נאמר ובניכם וכו' (במדבר יד כ"ג) וכן לפי דיקדוק הרבנים כל נשי ישראל ישבו שלשה ימים בחושך כמו המזרים באשר נאמר ולכל בני ישראל היה אור במושבכם, ולא נאמר לבנות ישראל, אבל לפי דעתנו הפירוש הזה מננים ולא בנות הוא הכל ותוהו, וכמו שגם בנות ישראל הלכו במדבר והיה להן אור במושבכן ונלטו עשרת הדיברות כמו האנשים כן גם נכללות בין הבנים במנות ולמדתם את בניכם, ולכן מנות התורה שבע"פ לבד למד התורה את הנשים היא סותרת את דבר ה', אולם אנחנו לא לבד נתמך במשמעת הכתוב, אבל הדבר מובאר ומפורש בתורה, כי הנשים חייבות בלמוד התורה כמו האנשים, שנאמר (דברים ל"א י"ג) "ויזו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמיטה בחג הסוכות ביוזם כל ישראל לראות את פני ה' אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלהיהם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת," הן בזה אנחנו רואים כי פקודי ה' נדקו ימרו בסדר נפלא, ואלהים שאל מכל אדם יהיה איש או אשה ללמוד ולרא' ולשמור לעשות מצותו, וכמו שאשה מזווה לרא' את ה' ולשמור לעשות את התורה כן חייבת גם כן בשמיעה ולמוד המביאים לידי מעשה. ולכן אין ספק כי בעלי הקבלה בענין הזה לגמרי הפרו תורת ה' ואלהים וזה אשר הנשים ילמדו תורה כמו האנשים, והרבנים יזו אותן אשר לא ילמדו. ובהכרח התורה הזאת הסותרת לתורה שכתב לא תוכל להיות מאלהים. ועל אודת טעם השני הנ"ל לא יכיר למוד הנשים, אך למוטת דבר שפתיים לחקור ולדרוש בו באשר אלהים נזה בפירוש ללמוד את הנשים תורה, וכלי ספק מהשבת ה' איננה כמהשבת הרבנים, כי עניות דעת הנשים, תהיה להן למינה מלמוד את רזוגו, וישרה בעיני יוזר האדם המבין אל כל מעשיהם להראות כי לא ישא פני גבר מפני אשה כמו אשר לא יהדר פני עשיר מפני דל. ולא לבד נתן גם לנשים חלק ונחלה בתורתו, אבל גם האליל עליהן מרוח קדשו להתנבאות בין להקת הנביאים, וזכר מרים לדבורה חנה וחולדה לא יסוף מזכר כל הנביאים אשר רוח ה' דיבר בהם, הלא נראה כי הרבנים לא שמו אל לבם כי ראשית חכמה יראת ה' ואין מענה לה' לשים יראתו בלב אשה כמו בלב רב וגדול הדור, אולם בלי להתוכח יותר בטעם של הרבנים הלא די לנו לדעת כי התורה שבע"פ תחמוס חלק וגורל הנשים בתורה, וביד רשע תגרש אותן מהסתפח בנחלת ה' ותספיקן עד אחרית המדרגה בין הקטנים והעבדים להמרות בה' ולהתנגד לגמרי אל מנות התורה שכתב, אבל לא כן הברית החדשה, לה דעה אחת עם תורת משה. לחשוב גם את הנשים לבני אדם בעלי דעת ועונשין, המיועדים לדן וחשבון ולחיי עולם הבא. הכלל בהברית החדשה בחנוך הבנים הוא אחד לזכרים ולנקבות (אל אפסיו ו' ד') "אבות אל תכעיסו את בניכם אך גדלו אותם במוסר ובתוכחת אדני" אמנם תורה כי למוד הנשים לרין להיות בנטיעת ובהכנעה, אבל בהוראה הזאת תברר היטב החיוב אשר על הנשים לדעת את ה' ולעבדו (אל טמותי א' ב' י"א י"ב) "תלמוד האשה בדומה ברוב הכנעה ושאת לא אוכל אשר אשה תלמד ותשתרה על אנשים אך הדומה פאזה לה" בכתובים האלה וברבים אחרים נענה מקום לנשים הנאות להן. כמו בתורת משה ולא נספלו עד המדרגה התחתונה כאחד הריקים כדברי התורה שבע"פ האומרת, נשים ועבדים וקטנים פטורים מת"ת, ולפי דעתנו הרבנים עותו הדין, לא לבד בדבר הנשים אבל גם בדבר העבדים, כבר שמענו כי העבדים לפי דעת התורה שבע"פ פטורים מת"ת ובהלכות עבדים (פרק ק"י) אנו קוראים כי אכור ללמוד את עבדו תורה והרבנים הולילו את הדין ממשמעות הכתוב ולמדתם את בניכם, אבל באמת כל משפטי תורת משה בדבר עבדים רוח אחרת עמם, בראשונה, ישראל הנמכר צב"ד או עני המוכר. עמו לעבדות גם אם עבד בכל זאת הוא, כי ישראל ובאחריות לא תאבד ממנו נחלתו בארץ. ואם כן למה יגרע חלקו מהסתפח בנחלת ה' ובמורשה קהלת יעקב? הלא תורת ה' תקבץ יום שבתון אשר בו ינחו העבד והאמה ויהיו פנוים לא לבד בנפושם אבל גם ברוחם לחשוב ולזכור את פוראם ולעשות רזונו ולהכין לרכם בעולם נחמי אשר אליו שואף עבד כאדוניו, למה זה יגרע העבד בלמוד התורה משאר ישראל? להיפך אליו נחון הדבר יותר מאל שאר העם

שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, וכו' חכמים לטובת חזרת בני אדם לבקר את
חולי הגויים ולקבור את מתיהם ולחלק להם נדקה לפי שנאמר על בוראנו, טוב ה' לכל
ורחמיו על כל מעשיו, (רמב"ם הלכות מלכים פ' ו') אין ספק כי כל קורא את עתה:
הדינים האלה בפי הסנהדרין ובספר החנוך הנ"ל דעת לנפשו יונעם, ואם היתה יכולת
למנוח תוכן דברים האלה בתלמוד או במפרשי או נדקו מאוד דברי השליחים הדוברים
גדולת צפרהסיא ולא יתבטשו, וגם לקח ספר החנוך הדובר שלום לכל העמים בנחת, ושומר
פיו מלבד, אכן בעונותינו הרבים לא זה הוא הדרך ולא זאת העיר, והמעתיקים במענה רך
חלפו קננו ושינו לשון הרמב"ם כנאות להם, ובאמת כן לשונו "וכן יראה לי שנוהגין עם
גירי תושב בדרך ארץ וגמילות חסדים כישראל שהרי אנו מזווין להחיותן שנאמר לגר אשר
בשעריך תתננה ואכלה, וזה שאמרו חכמים אין כופלין להם שלום בגוים לא בגר תושב,
אפילו הגוים ונקבור את מתיהם ולקבור את מתיהם עם מתי ישראל ולפרנס את
ענייהם בכלל עניי ישראל מפני דרכי שלום, הרי נאמר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו
ונאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום "הקורא יראה כי דברי הרמב"ם בטעמם
וברוחם לגמרי שונים מחלקות לשון בהעתקות הנ"ל וכי רוח אחרת היתה עם הרמב"ם
מרוח נדיבה העולה מתוך המחברים הנ"ל וההבדל הזה ביניהם יורה כי כוונת התורה
שבע"פ בהמלה הזאת ריע אינו כל אדם בלי תנאי איזה דת יש לו, הספר החנוך הנ"ל
יאמר חייבים אנחנו להתנהג עם נכרים בכל דבר בחסד וברחמים כישראל כמו הלכה
נודעת בשערים, והרמב"ם יאמר וכן יראה לי שנוהגין עם גירי תושב בדרך ארץ וגמילות
חסדים כישראל, ויגלה בזה כי דעתו הוא יאמר, ובוה קרובים יותר אל האמת דברי
השליחים הנ"ל באמנם אחד מגדולי התלמוד יאמר ונשמע מדבריהם כי לא התלמוד יאמר
גם הספר חנוך הנ"ל ידבר סתם מנכרים והרמב"ם ידבר מכתה אחת לבדה אשר יקרא גירי
תושב, מ"ש ראה על זה גם בדברי השליחים באשר גם המה הזכירו השומרים מנות בני
נח, ונשמע מדבריהם כי גדול התלמוד לא יורה לאהוב כרעים כל בני אדם וולתי
השומרים מנות בני נח, ועתה אין נחשוב את העכ"ס והגוים אשר לא קבלו עליהם את
השבע מנות ואין יש לנו להתנהג עמהם? על השאלה הזאת אין קול ואין עונה, אבל
המעתיקים לא לבד שינו המלות אבל גם קננו בנטיעות ופסחו עליהם כעל בתי בני ישראל
במגרי. הרמב"ם יאמר, וזה שאמרו חכמים אין כופלין להם שלום בגוים ולא בגר
תושב, והשליחים והספר החנוך הנ"ל החשו מלהעתק המלות האלה ויש להפליא כי העתיקו
ראשית דבר וגם אחריתו ואשר באמנע לא ישמע על פיהם, הלא החסרון הזה לבדו יכול
לתת מקום ליהודים אשר לא יודעים את התלמוד לחשוב מחשבות ורות על תוכן דברי
העתקה הנ"ל וכל משכיל יבין כי רנון המחברים היה להראות או לתת מקום להשומע
דבריהם לחשוב כי התלמוד יורה את העם לאהוב כריע כל אדם יהיה איזה בעל דת שיהיה,
ולתמוך דבריהם כולם נתכוונו לדעה אחת והביאו ראשית ואחרית דברי הרמב"ם והניחו
הדבר הקשה אשר בתוך, כל קורא יבין מדבריהם כי מוסר השכל בזה יקר מאוד בתלמוד
ובפוסקים ואין חזון נפרץ לדברי שלום כאלה והיו מוכרחים למנוח מנוח לנפשו בדברי
הרמב"ם, ובאשר פה אחד האזיניחו המלות האמנעיות צפירש נראה כי גם המשענת הזאת היא
קנה רנון וכי אין בדברי הרמב"ם ראה על הדעת אשר יעם להם, נתנה נא לב אל
המלות האלה העודפות בדברי הרמב"ם, ונראה אם לא כדברנו כן הוא, "וזה שאמרו
חכמים אין כופלין להם שלום בגוים ולא בגר תושב" בזה יש חילוק בין גוים לגר תושב,
ובאשר הספר החנוך החליף שם גר תושב בנכרים, לא היה יכול להוסיף בשפתיו החילוק בין
גר תושב לגוים אשר אסור להשיב להם שלום, מה שלא יורה על רוב אהבה, ואם נבאר
הדבר באמת גם לפי דעת התלמוד גם לפי דעת הרמב"ם היסוד במנות ואהבת לרעה כמון
הוא בתנאי בעל איזה דת הוא האדם שנהב אותו, ואם הוא משאר העמים יש לאהוב
אותו כריע אם קיבל עליו שבע מנות בני נח, אבל בלא זה גם להחזיר אליו שלום אסור,
ומה נשתנה הדעת מדעת ספר החנוך כי היהודים חייבים על אהבת כל אדם יהיה איזה
בעל דת שיהיה, אך אולי עוד יקשוב הקורא כי דבר קטן הוא האיסור להשיב לו שלום ואין

לחננה בשבט ה' שבת ניזון וישועת ישראל קהיה לברכה לכל העולם, עתה המשיחיים יכולים לכבד את התבונה והמעלות והמדות גם בהרבנים האלה אשר לפי דעתם עומדים בטעות. ולכן נאות עתה ליהודים לחקור ולדרוש בדעות הדת האלו אשר נמסרו להם מאבותיהם, ולערוך אותם עם תורת משה והנביאים. הן נכון לבנו כי רבים יודו כי הדינים האלה אשר שמנו לב אליהם הם רעים וכלי ספק אינם מאלהים, ועתה יעלו נא על לבם כי המצברים הראשונים אשר לפנינו יסדו את הדינים האלה היו אותם עצמם אשר פנו עורף אל תורת האדון ישוע המשיח, ואם האנשים האלה טעו בהדינים אשר עשו טעו גם כן בזה אשר הרשיעו למות את ישוע הנוצרי יען התנגד להם, ואם הדינים לא ינדקו אז נדיק וישר ישוע אשר התנגד להם. ואף גם זאת כי בכל הדברים אשר המה עקשו וקלקלו משפטי התורה, ישוע ותלמידיו תקנו אותם כפי האמת, הרבנים ביד חזקה הכריחו את האדם בדיעותיו וישוע הנוצרי ותלמידיו לא יאמרו לאיש אשר דעה אחרת היתה עמו, אשר תנא איש אלהים מן השמים ותאכל אותו ואת דעתו, להיפך התלמוד אשר ינח מים על ידי ישוע יורה אותנו (אל טמותו ב' ג' כ"ה) "לא לעבד אלהים לחרחר ריב אך להיות ענו לכל אדם מהיר ללמד ומתון, להורות בהכנעה את הקמים עליו אולי יואיל ה' לתת להם תשובה להורות את האמת".

פרק ד

על שאלת נאפלאטון את שליחי היהודים אם בעיניהם הנרפתים באחים המה להם? השיבו אותו כי כן הדבר ואחר אשר שמו אותם אותות במשפטי משה בדבר הגרים העדיפו מלים לאמר, כי לפי תורת משה מלבד מנוה הפרטית לאהוב את הגרים ולחון אותם עוד יש מנוה בכללות לאהוב כל האדם שנאמר ואהבת לרעך כמוך (עיין בפעלי הסנהדרין בפאריז קע"ח) ובספר החנוך לנערי היהודים המוסרך בבאוואריא, אחר בארו את מנות המדות אנו קוראים שאלה ותשובה בזה הלשון. שאלה, הנכללו גם בני אדם אשר לא מבני ישראל המה להתנהג עמהם כמנות עשה ולא תעשה אלה? תשובה; כן הדבר בלי ספק באשר יסוד החיוב הזה של ואהבת לרעך כמוך הונח בפרש בתורה על אודת בני אדם אשר לא מבני ישראל ואף גם על גויים שנאמר (ויקרא י"ט ל"ג ל"ה) "וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו, כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם, ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים איני ה' אלהיכם" הפסק הזה ימלל בבירר גמור וכל שומע אותו ימנא קורת רוח לראות נוכח השמש דברי שלום האלה, צפי המורה בני יהודה דת בבואריא ובמענה השליחים בפאריז, וכי פה אחד יתנו עדיהן כי פירש המנוה ואהבת לרעך כמוך הוא לאהוב כל אדם ויהיה ישראל או נכרי הוא בכלל רעך, אולם יש לשאול מאין למדו את הפירש הזה? הלמדו אותו מן התלמוד או מן הברית החדשה? לפי דברי השליחים הנ"ל למדו אותו מן התלמוד באמרום (בפעלי השליחים הנ"ל) הלכה הוא גם כן הוראת אחד מגדולי התלמוד כי חייבים אנחנו לאהוב כרעים כל השומרים מנות בני נח, בלי הבדל ביניהם על דבר דעות שונות אשר להם דתיהם, חייבים אנחנו לבקר חוליהם ולקבור מתם ולחון את ענייהם כישראלים, ובק"נ, אין לך נדקה וחסד בין אדם לאדם אשר איש ישראל הישר איננו מנווה לעשות עם השומרים מנות בני נח, אך הספר החנוך הנ"ל שומר נפשו מלתמוך דבריו בתלמוד אך יתן לפתאים ערמה כי התורה שבע"פ תלמד את הלכה הוא ואחר יסמוך דבריו בהכתוב הנ"ל יביא יותר באריכות דברים את דברי הרמב"ם הנ"ל אשר שמענו במענה השליחים הנ"ל בזה הלשון, חייבים אנחנו להתנהג עם נכרים בכל דבר במסד וברחמים כישראל שהרי אנו מנוזין להחיותן

הטובה למות ובשב ואל תעשה העלימו עין ומנו וידם לא היתה בו למהר להורידו שחת, והחכם המתוכח עם אדוניו בלי ספק חשב כי הכהן והלוי עשו כדן; אבל אדונינו ישוע בהמשך דבריו יזכיר את השומרוני אשר התורה שבע"פ תחשוב גם אותו לעובד ע"ז ואחרי אשר הריזה איך הוא התנהג עמנו יעיר אופן החכם השואל אותו אל דעת הישר אשר בכל אדם וישאל אותו מי משלשת אלה תחשוב לרעה לאיש אשר נפל בידי הפרושים, והחכם היה מוכרח להודות כי זה אשר עשה עמדו חסד * וגם אכחנו נעיר את אזני מליני התורה שבע"פ אל השאלה, איזה תורה דמתה יותר לתורת ה', התורה שבע"פ או הברית החדשה? התורה שבע"פ תאסר לכם להגיל מזרה עניים מרודים הקרוים צדמות. אדם כמובס ותנזה אתכם לעווב אותם בידי פשעם אל מוקשי מות ומזרי שאלו, ולהשתיק המיית החמלה והרחמים הטבעיים בלב האדם אשר כקול שדי יוגר הטבע דובר אליכם, לראות אובד במנותק מות לשמוע נקון לחשו, אם תעטר עליו באר פיה או נטבע ביון מנולה או שבולת טפפתהו וסוף תבוס לראשו, אם ישיט יד מבטן שאלו, אם ינעק וישוע ובמו פיו יתחנן לכם, גם אם יש לאל ידכם לחפץ נפשו משחת, לעמוד מנגד ולהתעלם ממנו עד ירד ציגון שאולה אל מקום אופל וללמות, אשר טם אשו לא תכבה ותולעתו לא תמות, לא כן הברית החדשה היא אמריה תאמר, כי אם יחטא איש בלכת אחרי אלהים אחרים את ה' הוא מנאץ והמשפט אל אלהים הוא ולא לאדם ריבו אשר תמיד הוא ריע לו, ומנוה לעוור אותו ולהשיב נדחו וללמד תועי רוח בינה ולהשיב חטאים אל דרך האמת במסד וברחמים * איזה משני הדרכים האלה הוא דרך החיים אשר יצור לו האדם, איזה משניהם מסכים יותר עם תורת ה' אשר דרכיה דרכי נועם? בטוחים אכחנו כי לבכם אומר לכם כי הברית החדשה היא הישרה והתורה שבע"פ היא הנלוכה, הלא אחיכם בנרפת ובבוואריא השמישו בשערים ודברו נוכח השמש דעתם כי בני ישראל חייבים לאהוב כל אדם יהיה איזה בעל דת שיהיה ופיהם ענה גם והשימו לפי תומם מה רב טוב גמלה הברית החדשה לכל בני אדם ולבית ישראל להורות אותם הדעה הישרה הזאת, ומה גדול היה הנזק ליהודים ולכל בני אדם אם קמה והיתה מחשבת הסופרים והפרושים אשר יזמו למחות ולאבד כל זכר לתורת ישוע הנוצרי, אם כפי העולה על רוחם היו מונאים און להם להכרית שם ושארית תורת המשיח מבני אדם, ולדעוך נר בן ישי מהאיר ליושבי תבל, הלא אז הם לבדם היו מאשרי האדם בלי מחריד לבסות את עין הארץ ולהדריך תועים באפילה ובאיטן קוטר, ומי זה אשר היה עומד בפרץ להתקוטט עמהם, הלא כחת הקראים גם אם לא ישו שחמם אל התורה שבע"פ ולא יבקשו תורה מפי הסופרים, בכל זאת הם המעט מכל היהודים, ומעולם לא עשו חיל לפרוץ לרוב בקרב הארץ, וככון לבנו כי לולי הברית החדשה או היהודים בנרפת ובבוואריא ובענגלאנד עד היום הזה לא היו יודעים פירש המנוה של ואהבת לרעך כמוך, והיו חרדים אל דברי הדין האיום כי אסור להגיל ממות את עע"ז או במלות אחרות כל מין האנושי וולתי היהודים, באשר לולי הברית החדשה אשר היתה לאור הגוים לדעת את ה' אז כל העמים עד היום הזה היו בהכרח או עע"ז או חרים למשמעת התלמוד ומדור דור היתה מלחמה ותאכל קרב השנאה בין היהודים והאומות, ורחוק הדבר אשר מבלעדי הברית החדשה היה בתבל איש העומד בפרץ לפקוח עיני עברים העורים בנר התורה האמתית, ולשלק רנונים חפשי ממאסרות התורה שבע"פ, גם זה האיש משה בר נחמן האדם הגדול בענקים אשר יד ושם לו בחכמה ובמדע מכל שוכני בתי חומר בכל תבונתו הגדולה לא השיגה ידו להתרומם על אחיו דלי הדעת ולהתבונן תכונת אמת של מנות ואהבת לרעך כמוך, וגם הוא בחשכה חלק ומלא אחרי התלמוד ככל הדינים אשר שמענו מידו החוקה אשר עשה לעיני כל ישראל * ועתה הלא יש לכם להביר תודה לישוע הנוצרי אשר הגיל אתכם מפתיות הטעות הזו, הלא אחיכם בנרפת ובבוואריא הודו להגדיק אתכם אם בדבר אהבת ריעים תשמעו אל מנות ישוע המשיח, ולהרשיע אתכם אם תלכו בדרך מתנגדיו שימו נא אל לבכם, כי החיוב בין אדם לאדם הוא איך החני מתורת ה', ועתה דרשו נא היטב אולי המשיחיים אשר לפי הודאת פיהם האמת אתם בדבר לוח השני מלוחות הכתובים באגבע אלהים, ישרו ומלאו האמתגם בדבר לוח הראשון *

לנו לשים לב על דבר שפתים באשר העיקר הוא המעשים הטובים לבקר את חוליהם ולקבור מתיהם ולפרנס ענייהם, המעשים האלה היו יקרים מאוד בעינינו אם היו יוצאים מלב ישר העושה טוב במזות ופקודת התורה, אבל טעם הנתן למעשים האלה יעשה חסד לאומים חטאת באשר כל החסד הזה הוא מפני דרכי שלום או במלות אחרות לגנוב דעת בני אדם, לדבר בלב ולב לחלוק לשון מחמאות ולהיות בתוך מלא מרמה וכזב, איכן אם לשון הרמז"ס עמנו לא יורה תמימות גדולה, עוד ירבה לדבר תפוכות הספר החנוך המתרגם המלות של הרמז"ס במלות לטובת החברה, מי זה לא יבין כי גם המתרגם שיכל את ידיו מפני דרכי שלום ולא לטובת החברה, אולם אולי עוד יספק הקורא אם בדברנו כן הוא, ישוב ויקרא דברי הרמז"ס המבוארים היטב בזה הלשון "מפרכסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום ושואלין בשלומם אפילו ביום חגם מפני דרכי שלום ואין כופלין להם שלום לעולם, ולא יכנוס לביתו של נכרי עכו"ם ביום חגו חגו למת לו שלום מלאו בשוק נותן לו שלום בשפה רפה ובכבוד ראש, אין כל הדברים האלו אמורים אלא בזמן שגלו ישראל לבין האומות או שיד עכו"ם תקיפה על ישראל אבל אם יד ישראל תקיפה עליהם אסור לנו להניח עכו"ם בינינו אפילו ישיבת ארעי עובר ממנהו למקום בהמורה לא יעבור בארצנו אלא אם קבל עליו שבע מנות שכלטו בני נח, שנאמר לא ישובו בארץ אפילו לפי שעה ואם קבל עליו ז' מנות הרי זה גר תושב וכ"ו" (הלכות עכו"ם פ"י) זה הוא הדין המוכר בדברי הרמז"ס הכ"ל, ונקל להקורא לשפות אם פטט המלות מפני דרכי שלום הוא כביאר הספר החנוך "לטובת החברה" הלא אם כן מה חילק יש בזמן שגלו בין אם ידם תקיפה על האומות ומי פתי לא יבין כי הפירש הוא כי עתה בזמן שיד האומות תקיפה והמה לראש ואנחנו לנגב כל ערום יעשה בדעת לבל יתחר במרעיש ולחדול מדנים ולדבר שלום אל העמים לבקר את חוליהם ולקבור את מתיהם ולפרנס את ענייהם למען יחשבו כי דורשיש אנחנו את שלומם וטובתם, אבל אם יתהפק הסדר, כי אנחנו נעלה מעלה והמה ירדו מטה, אז אין עוד מקום לדבר שלום אל הגוים בלב ולב לא מפני דרכי שלום ולא לטובת החברה, ובלי ספק אם ידינו רמה נהיה אנשי אמת אשר פיהם ולבם ומעשיהם שוים, אולם הסנהדרין והספר החנוך הכ"ל בפירש יחליטו כי מנות ואהבת לרעך כמון כוללת כל אדם בלי תנאי בעל חיזה דת הוא, ומאשר כבר ידענו כי הלקח הטוב הזה לא ינא להם לא מתלמד ולא מפוסקים אם כן יש לשאול החכמה מאין מלאו וחיזה מקום צינה? כמון לבנו פי למדו המוכר השכל הזה בהברית החדשה באשר זה הואיל אדונינו ישוע המשיח לשכן את הכלל הגדול הזה באר היטב "איש אחד ירד מירושלים ליריחו ויפל בידי פרוגים ויפשיטוהו ויכוהו וילכו ויניחוהו כמת וירד כהן אחד לתמונו בדרך ההוא וירא אותו ויעבור מעליו, וגם לוי אחד בהמלאו במקום ההוא בא, וירא ויעבור מעליו, אך שומרני אחד במסעו בא שמה וירא אותו ויכמרו רחמיו ויש אליו ויחבוס את פצעיו וילק עליהם שמן ויין וירכיביו על בהמתו ויביאהו אל המלון והשגיח אליו ויהי ממתרת בנאתו ויוציא שני דינרים ויתן לבעל המלון ויאמר השגיחה אליו וכל אשר תוסף להוציא אני בשווי אשלם לך ועתה את מי משלמת אלה תחשוב לרעה לאיש אשר פפל בידי הפרגים, ויאמר את זה אשר עשה עמדו חסד ויאמר אליו ישוע לך ועשה כמוהו" (לוקוס י' כ"ט) בזה האדון ישוע המשיח יורה אמתנו לעשות חסד גם לעובד ע"ו באשר גם הוא בכלל ריע ולא יבטל עשיות החסד מפני דרכי שלום, אך מנותו לעשות נדקה וחסד עם כל אדם בנפש חפלה, ונראה כי אדונינו ישוע בחר בדעת השאלה הזאת בדבר איש הכונה למות לערוך ההוראה כנגד התורה שבע"פ אשר תעוץ הדין באופן דומה בזה הלשון "אם ראה גוי עובד ע"ו אובד או טובע בנהר לא יעלנו, ראהו נטוי למות לא יניחנו, אבל לאבדו בידו או לרחפו לצור וכיוצא בזה אסור מפני שאינו עושה עמנו. מלחמה" (רמז"ס הלכות עכו"ם ו') הן אדונינו ישוע לא יאמר בפירש כי האיש אשר ירד מירושלים ליריחו היה עובד ע"ו אבל יאמר התם איש אחד, אבל מתוך דבריו נשמע כי האיש הזה לא היה איש יהודי אך עכו"ם כי אם לא כן הכהן והלוי לא היו עוברים בלי לעזור לו, אבל באשר הוא היה עובד ע"ו סנהן והלוי לפי פקודת התורה שבע"פ לא לבד נקיים מעון אבל כיראים ושלמים עשו כדת ובהלכה לקדול עורה מאביון עובד ע"ו אשר אין עוזר לו, הלא אין בעיניהם ראו האובד

במדות טובות האלה. יהיה איך שיהיה מדברי התלמוד עלונו נראה כי דניאל לא היה
 כאחד מהם, ובדינים האלה נראה בפירוש כי התלמוד יוניא את העכו"ם לגומרי מכלל
 ואהבת לרעהו כמון. וקשה הדבר אשר הדעת כי אסור להגיל עכו"ם ממות או לרפאות
 חליו לניק את בנו לעזור לאשתו כי תבוא עד המשבר ואף גם זאת לתת לו עלה טובה,
 תסכים ולא תתנגד להדעת כי המנוה של ואהבת לרעהו כמון הוא לכל אדם יהיה בעל
 חיזה דת שיהיה, ואם עוד יששוב הקורא כי במקומות הכל' לא נאמר בפירוש אף נשמע מהם
 לבד כי העכו"ם איננו נחשב כריע לכן נוסף נביא חיזה דינים אשר ברור מלבו בזה.
 "הגונב את הגוי או שגנב נכסי הקדש אינו משלם אלא הקרן בלבד שנאמר ישלם שנים
 לרעהו, לרעהו ולא להקדש, לרעהו ולא לגוי" (ה'ג' ב' א') וכן בענין השלומי קרן וחומש
 "הנשבע לגוי משלם את הקרן ואינו חייב בחומש שנאמר וכחש בעמיתו" (הלכות גולה
 ו' ז') וכן בענין השבת אבידה (בפרק י"א) נאמר בפירוש "כי חייב להשיב אבידת ישראל
 מפני שהוא אחיך ולא להשיב אבידת עכו"ם מפני שאיננו אחיך, גם השבת אבידה לישראל
 מנות עשה שנאמר השב תשיבם, אבידת גוי עובד ע"ז מותרת שנאמר אבידת אחיך
 והמחזירה הרי זה עובר עבירה מפני שהוא מחזיק ידי רשעי עולם, ואם המחזירה כדי לקדש
 את השם שיפארו את ישראל וידעו שהם בעלי אמונה הרי זה משובה" במקומות האלה
 וברבים אחרים בפירוש נלמד כי אין להטוב גוי ע"ז לרעה ולאח, ואין עוד ספק בזה כי שלימי
 היהודים בנרפת ומחברי ספר החנוך בבוואריא לא הוליא את ביארם במנוה של ואהבת לרעהו
 כמון מתלמוד ופוסקים ומכל הכללים הנמלאים בהם, אף הביאר שלהם הוא דעת עלמם.
 וכבר אמרנו כי לפי דעתנו למדו את הביאר הזה מברית החדשה אשר בה הכלל הגדול הזה
 נלמד ונשנה באר היטב. ועתה נוסף חיזה כתובים מברית החדשה המורים על חיוב עשות
 חסד עם כל אדם בלי הבדל חיזה בעל דת הוא וכי תמיד הוא ריענו גם כי דתו שונה משלנו,
 (בלטי' ו' י') "על כן בעוד לנו עת נעשה טוב עם כל איש ובייתר עם בני בית האמונה"
 (אל תסלונקיס ה' ט"ו) ושמרו משלם איש מכס אל כל מי שיהיה רעה תחת רעה אף בקשו
 את הטוב גם לכם וגם לכל אדם. וכן (תסלונקיס ג' יב) "והרבה אתכם אדני והותירכם
 באהבת איש את אחיו ואת כל אדם כאשר גם אנחנו נאהב אתכם, הלא תראה כי הברית
 החדשה לא תוניא מן הכלל לא עובדי אילים ולא מינין ואפיקורסים ולא כל אותם האובדים
 לכך אשר התלמוד יוניא אותם מכלל האנושית אף תנוה לעשות טוב לכל ולא מטעם למנוע
 השנאה ומפני דרכי שלום ולא מיראה ולהתפאר ולמען ידברו טוב עלינו ויחשבונו לאנשי
 אמונה אף למען נעשה את המוטל עלינו לשם שמים. הברית החדשה לא לבד תאסר
 להסרים למשמעתה לעשוק ולהרע לאיש בקום ועשה אף גם תנוה אותם לעשות עמדו טוב
 בקום ועשה ולהחיש לעזרתו והמעשים הטובים אשר תשים לפנינו לדמיון כשרון חיינו
 גמסכימים עם תכונת המזות אשר תשאל ממנו שנשמע ונעשה אותם, היא תשים לפנינו
 לדמיון את ישוע הנזכר המתפלל בעד מרגחיו בעלי התלמוד אשר לבנו אותו לאמר "אבי
 שלח להם כי אינם יודעים מה המה עושים" וכן את סטיפאנוס הנהרג ראשון על קדוש
 שמו, אשר סקלוהו והוא התפלל עליהם לאמר "אדני אל תשית עליהם את החטא הזה"
 ואת פאול אשר גילה הרגשות נפשו על דבר השונים ממנו באמונה באמרו "אחי חפץ לבי
 ותפלתי לאלהים בעד ישראל הוא אשר יושעו" וכן תשים לפנינו לדמיון את תלמידי הארון
 ישוע הנזכר אשר רפאו כל החולים הבאים לבקש עזרתם בלי לעשות הבדל חיזה בעל דת
 הוא המולה. וכשוב נשאל השאלה הכל' חיזה תורה היא האמתית אשר ישרה בעיני אלהים
 התלמוד או הברית החדשה? הן אחיכם בנרפת ובוואריא הגידו היום הזה בהסכמתם על
 פירוש המנוה של ואהבת לרעהו כמון אשר בהברית החדשה כי היא הטובה יובמאנם ביסוד משמת
 אשר בהתורה שבע"פ הודו כי היא הנלווה. בטוחים אנחנו כי לבכם נוטה אל דעת אחיכם
 אלה, אף לא נאות לנו לשפוט שפט בהרגשת הלב הטבעי לבד אבל יש לנו על זה עדים
 נאמנים משה והנביאים. השאלה היא אם מנות ה' בדבר שבע העמים תכלל את כל
 העמים עמ"ז בכל המקומות ובכל הזמנים או לא, לפי דינים הקשים הנמלאים בתורה שבע"פ
 נראה כי אין חילוק ביניהם, אבל אין אמת בפיה, בראשונה דעה הזאת תתנגד לשכל הישר,
 ומנות התורה היא פרטית ולגורך עשה לבד בעמי כנען המוזכרים בתורה בשמותם ולא

פרק ה

כל משכיל אל קורות היהודים אשר חרצן בית הראשון יהיה נוח יותר לרנות מלהאשים את הרבנים על רוחם הקשה צדיני עכו"ם, עבודת אלילים לא לבד היתה להם תועבה כטעות בדת אבל גם געלו בה בהיותה מקור כל הרעות המונאחות אותם, עובדי אלילים שמו ארנם לשמה ובית מקדשם ותפארתם למרבה, ונרדו והניקו להם בזכויות חימה, למצער הרגיעו מנרה פלטי חרב מגלות בבל, עוד מעט שבו להנתן כלאן מיאכל למשיכה ולבזוים צידי הגורר אנטיוכוס אך החל החלו לנוח מרגום ולהקים פרנות אויב הזה ויקם שבת אף ה' ומטה ועמו וישלח בהם הרומיים, גוי עו פנים הרודה באף עמים, ויבואו כענון לכסות ארנם ויאכלו כאש יעקב סביב ואת נהוה השמו. ככל הקורות האלה היהודים לא לבד התבוננו לסקן ולתעב את עבודת האלילים, אך גם הכירו מזרת נפשם אזכריות ורשע עובדיהם, ולא תפלא זאת צעינינו אם הרבנים שנאו כמו עזבים עושיהם, בהדינים עלמם אשר עשו הרבנים צענין עע"ז נכיר הלחץ והמנוק אשר תמיד לחנו והליקו את היהודים (בהלכות רונח פ' י"ב) נאמר "אסור ליהודי להתיחד עם הגוים מפני שהם חשודין על שפיכת דמים ולא יתלוה עמהם בדרך, פגע גוי בדרך מהדרו לימינו, היו שולין במעלה או יורדין בירידה לא יהיה ישראל למטה וגוי למעלה אלא ישראל למעלה וגוי למטה, שמיא יפול עליו להמייתו, ואל ישוה לפניו שמיא ירון את גולגלתו." השמירה הגדולה הזאת תראה איך רע ומר היה מעמד היהודים תחת ממשלת הגוים למה זה נתפלא עוד אם העוני והלחץ אשר סבלו מאויביהם העירו בלבם רוח נקמה ושנאה כפי טבע האדם לעשות גם המה בעברה ועם דינים אזכריים נגד העכו"ם נורריהם. אנחנו מולדנו כוטיס יותר לדון את הרבנים לכף זכות מלהאשים אותם על אשר לא היה מעזר לרוחם לעמוד בנסיון הגדול של נקמה ונטירת איבה. אבל לא זאת היא החקירה אשר לפנינו, ואין לנו עסק אחר אך לדעת אם התורה שבע"פ ודעותיה הנה מאלהים או לא ואם לפי דעתה היהודים חייבים לאהוב כל בני אדם כנפשם. כבר הוכחנו כי הראיות המוצאות צענין זה צפי מורי העם בנרפת ובזוואריא, יהיו ראיות להיפך ואין בהן מועיל לקיים את דעתם, אבל אין רנונינו לחזק את המשפט הזה לבד בראיות פרטיות הנ"ל גם אם חוקות הנהגה ויותר נאות לנו לשים עין על דעות התורה שבע"פ בכלל ולערוך אותן עם תורת משה והנביאים אשר כולנו נסכים כי הם משמים. אנחנו נחזה דעתנו כי התלמוד לא לבד לא יורה לאהוב כל בני אדם כנפשנו, אבל גם מוניא את עע"ז מכלל האנושית. כבר שמענו איך יאחר את הסרים למשמעתו להליל עע"ז ממות, ונשוב נראה איך יפרש רשת מנותו לאסוף כבשים עזובות גם יונקי שדים, ועוללי עע"ז אשר אינם יודעים בין ימינם לשמאלם וז"ל "בת ישראל לא תניק את בנה של נכרית מפני שמגדלת בן לעבודה של כו"ם ולא תילד את הנכרית עכו"ם אבל מילדת היא בשכר משום איבה" פירש של בשכר משום איבה אנחנו לומדים אל נכון ממה שלמטה. "מכאן אתה למד שאסור לרפאות עכו"ם אפילו בשכר ואם היה מתירא מהן או שהיה חושש משום איבה ירפא בשכר אבל בחנם אסור." ובכן החגיגה הרביעה בין הבריות אסורה ליהודים, אבל התלמוד ילך למסעיו הלאה לאסור גם נתינת ענה טובה לאזכרים האלה. "ואסור להשיא ענה טובה לגוי או לעבה רשע, ולא נתננה דניאל אלא על שהשיא ענה טובה לנבוכדנצר ליתן נדקה שנאמר להן מלכא מלכי ישפר ערך" (דניאל ד' כ"ג) אין לך ראייה אל קשי רוח התלמוד יותר גדולה מזאת אשר יאשימו את דניאל על אשר נתן ענה טובה לנבוכדנצר אשר עשה עמדו טובות רבות והרימו משפט מנבו בשביה לנגיד ומנוה בממלכה, ואשר מרכון הטוב קבל עליו הפקודה להיות לראש יועזי המלך, הן כל איש הולך ישר הקורא את הנביאים בלבבו יחשוב כי דניאל בעמדו בהיכל המלך, כעבד נאמן ומכיר טובה היה מחויב לתת למלך הענה היותר טובה אשר ביכלתו, איך התלמוד (עיין בבא בתרא דף ל') לא כן יחשוב ויאמר כי אין מקום להכרת הטובה ולאמונה עם איש עע"ז, וכי בכלל הדבר הזה נענש דניאל ען חטא

וחו'ב להג'ל עט' וגם אם לא יירא מדבר רע גנפשו ולא יקוה לשכר על ענתו • ואם לא ידע כי
 עכל ע' דג אז לפי דעתו היה חושב כי נגור מארץ הקיים ולא ישוב עוד ממנולה בין ישל'כו
 אותו הערלים אל הים ויכללו המה או כי יחד ימותו בשבור האניה, וגם באופן הזה אם דעתו
 היתה כדעת התלמוד היה לו לבחור למות ע'כ'פ יחד עם אנשי האניה ולקיים צמותו
 המנוה למנוע חנינה מע'כ'ס אך הוא לא קיים את המנוה הזאת ולהיפך אך כי ידע כי עוד
 מעט הו'ך למות ולא יראה עוד אדם עם יושבי חלד, עוד נכמרו רחמיו על בני אדם והסליך
 את נפשו מנגד להג'ל נכרים ע'ע'ו • כי הגיד להם סיבת הסער כי מלפני ה' הוא בורח,
 ואם יטי'לו אותו לים אז ישתוק הסער מעליהם • וזאת ראייה ענומה כי דעת יונה לא היתה
 כדעת התלמוד • ושלושה נביאים האלה דניאל ואלישע ויונה פה אחד יתנו עדיהן כנגד
 התלמוד המרחיב את מנות ה' של לא תחנם אל כל העמים וכל המקומות והזמנים •
 ובאחרונה יש לנו עדות כנגד התלמוד אשר יעיד אלהי ישראל בעלמו ואם נדיק הוא
 במשפטו להכרית יושבי כנען על רוב פשעיהם ותועבותיהם יורה תועי רוח במעשיו כי
 המנוה הזאת היתה נורף שעה וכי תמיד טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו • הוא יכין לחם
 לאכל ובגד ללבוש לעובד אותו או לעובד ע'ז או כדברי הברית החדשה (מתיא ו' מ'ה) "הוא
 מוריק שמשו לרעים ולטובים ושולח גשם ללדיקים ולרשעים" • ובלי ספק כי כל מי
 המדבק עמו יותר במדות יולרו עושה רנונו וקרוב יותר אל האמת, וי'לא לנו מזה כי
 הברית החדשה היא הישרה בפירוש של ואהבת לרעך כמוך • והתלמוד היא הנלוו בפירוש
 המנוה הזאת • ופליאה דעת ממנו איך היהודים לא ישיבו אל לבם כי ישוע הנוגרי הוא
 הנדיק ואלה אשר הרשיעו אותו עתו וקלקלו החני מתורת ה' • גם יפלא בעינינו איך
 היהודים הישרים בלבבותם אשר תתעב נפסם הדעה הרעה הזאת של התלמוד יכולים בלב
 תמים להתחבר עמם ולעמוד בעדת צית הכנסת של המודים בתלמוד ואומרים כי הוא
 משמים, הלא לפחות יש להם לתת תודה לאלהים להוכיח ברבים ונוכח השמש כמשו
 בדינים האכזריים האלה ולהסיר מבשול מאחיהם הנפולים בכל הארצות לכל יהיה עוד
 להם לפוקה הטעות הזה הסותר לתורת אלהים ויהיה לורא אל טבע האנושית גם אחרי
 נפלה ממעלתה הקדומה •

פרק ו

כאשר גרשו היהודים מה'שפ'אן בסוף חלף וממש מאות למנין המשיחיים, רבים אנשי
 חמודות מהם אשר נחרו לעזוב ביד עושקיהם כל אשר להם משנות על ידי האונס את דתם,
 באו עד גבול פארטוגאל ובקשו לגור שם, ולא נתנוס יושבי הארץ לשבת בארצם ולהאזו בה
 וגם מדרוך כף רגל ודירת ארעי לא הרשו להם כי אם בתנאים • האחד אשר כל איש מהם
 ישלם סך זהב מסוים בעד ימי מגוריו בארץ • השני אשר לא יעמדו יותר מזמן הקצוב להם,
 וכל הנמלאים בארץ ממחרת יום הזה יקבלו לרנונם את דת יושבי הארץ, או יהיו נמכרים
 לעבדים ולשפחות • (עין מעשי היהודים של יוכט ספר ד' דף ל'ו) ידענו כי כל איש יהודי
 אשר יש בו איך ריח דת ואמונה יסכים עם דעתנו בזה, כי ההתנהגות הזאת של אנשי
 פארטוגאל תהיה להם לדראון עולם • לא נאווה להמודים בנבואות ובתורה משמים למנוע
 עזרת חנם מעניים מרודים יען נתמנכו בדת אחרת משלנו ולכוף את האובדים לבחור בין
 אבידת חירת הגוף ובין חירת הדעת היא מעשה השטן • ועתה נלייר נא בלבבנו כי אנשי
 פארטוגאל כאשר רנו הנטדק קשי רוחם וזדון לבם במנוע עזרתם מעניים האומללים
 האלה אמרו להם אשר זה דרכם גם אם לעינים נבלה אתו, בכל זאת אלהים עמו נוה
 אותם אשר ילכו בו • ונוסיף לזה נלייר כי על שאלת היהודים להם אנה כתובה בתורתם

בעמים אחרים (דברים ו' א' ב') "כי יביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונסל גוים רבים מפניך האתו והגרשוי והאמרי והכנעני והפריזי והחוי והיבזסי שבעת גוים רבים ועמומים מן, ונתנם ה' אלהיך לפניך והביתם החרם תחרים אותם לא תכרת להם ברית ולא תחנם." "זוה המורה היא מפורש היטב והכולל בה שאר העמים עובר עליה כמו המורה לקיים אותה על העמים אשר בחטאותם לה' החרימם ונתנם לטבח. בשנית התורה שבע"פ סותרת בהוראתה זאת את פקודת ה' אשר בפירוש יעשה הבדל בין שבע העמים לעמים אחרים. (דברים כ' י' יד) "כי תקרב אל עיר להלחם וקראת אליה לשלום והיא אם שלום תענה ופתחה לך והיה כל העם הגמול בה יהיה לך למוס ועבדוך, כן תעשה לכל העמים הרחוקים מןך מאוד אשר לא מערי הגוים האלה הנה, רק מערי העמים האלה אשר נתן ה' לך נחלה לא תחיה כל נשמה, כי החרם תחרימם האתו והאמרי הכנעני והפריזי החוי והיבזסי כאשר נזך ה' אלהיך." הנה זוה אלהים בראשית דבר יגוה לעשות חסד עם העמים ובאחרית יגוה להחרים את עמי ארץ כנען. ואם מנותו היא גם בעת מלחמה להתנהג עמהם בחמלה אף כי בעת שלום ועם העמים השלימים עם ישראל, כי יש להתנהג עמהם בחמלה. בשלישית התורה שבכתב פירטי המורה בענין התנהגות עם העמים תראה כי כלליה ופרטיה מיוסדים בטעמים ישרים ככתוב (דברים כו' ח') "לא תתעב אדמי כי אחיך הוא לא תתעב מזרי כי גר היית בארצו" ואף כי המזריים היו עמ' בכל זאת גוה ה' את ישראל לכל יתעבו אותם, וטעם אשר נתן התורה על זה כי גר היית בארצו הוא בזמניו טעם מספיק כמעט על כל אומות העולם אשר היהודים לא יתעבו אותם. ויש לשאול את בעל התלמוד איך היה פסק דינו אם יקרה לו לראות איש מזרי טובע בנהר אם יפסק כי אסור להיליו יעבור על מצות התורה שבכתב ואם יפסק כי מותר להיליו יורה הלכה נגד כל הפוסקים בעניי עכו"ם. ברביעית התנהגות היהודים הישרים בימי קדם תתנגד בפירוש אל דיני התורה שבע"פ. כבר שמנו לבנו אל דניאל איש חמודות כי הוא לא קיים את הדין הזה למנוע חנינה מעו"ז ובדעתו העונש העומד לבוא מהרה על נבוכדנצר היה מתעבב אל לבו כמו שיאמר "אשתומם כשעה חדא ורעינהי יבקהו" ואף כי נבוכדנצר היה חוטא ועו"ז לא עזבו בידי פשעו לאבדון עולם אף יקרה נפשו בעיניו למנוח כופר ולהיליו מרעתו. הדעה הזאת היתה ג"כ לאלישע הנביא ובבוא אליו המלורע עמ' לבקש ממנו עזר וארובה למכתו, שלח לו עזרה מקודש ונגד פקודת התלמוד רפא אותו מלרעתו חכם אין כסף, ונרעת נעמן דבקה בגיחו' יען כדת וכדין התלמוד לקח שכר הרפואה מעמ' (מלכים ב' ה' כ') וכן כאשר בדרך גס הולך שולל את חיל אדם אל תוך עיר שומרון, ומלך ישראל כחורר אל התלמוד גילה את דעתו לתת אותם לטבח, איש אלהים אמר אליו "לא תכה האשר שבית בחרבך ובקשתך אתה מכה שים לחם ומים לפניהם ויאכלו וישתו וילכו לאדוניהם" (מלכים ב' כ"א כ"ב) מענה הזאת יקרה מאוד ולא לבד יורה מוכר השכל אף גם יראה היסוד אף יש להתנהג עם השבויים אשר אינם משבעה העמים, והנביא ישאל האשר שבית בחרבך ובקשתך אתה מכה? ר"ל גם באופן כזה באשר אינם משבעה עמים אין לך להכות אותם ואף כי עתה יש לך להתנהג עמהם בחסד. ועוד יש לנו ראייה מיונה הנביא אשר הורה במעשיו כי לא כמחשבת התלמוד מחשבתו, וכי דעתו מסכמת יותר עם דעת הברית החדשה כי בברחו מפני אלהים בהיותו באניה אשר חשבה להשגר בסער הים וראה את המלחים עמ' הקוראים איש לאלהיו קרובים לטבוע במגלות ים, ושאלו אותו מה יעשו אשר ישתוק הים מועפו, לא העלים מהם סיבת הסער והגיד להם מה יעשו לפלט נפשם ממות. ועתה אם דעת יונה היתה כדעת התלמוד אז היה אסור לו לגלות להם אף יגילו את נפשם והיה לו לראות בהשקט אף הים הולך וסוער עד תשבר האניה וינערו רשעים עמ' מונה. אם כן היה עושה היה מקיים דין התלמוד כהלכתו כי על אודות עגמו אין חילוק לו אם תמות נפשו יחד עם עמ' אלה בשבור האניה או אם יוטל לים וימות לבדו וממה נפשך, אם ידע כי ה' הכין דג לבלוע אותו, אז הים בטוח על הנלחו ומה נוגע זה לו אם תשבר האניה או לא תשבר הלא בכל אופן הדג ימנא אותו. ואם כן היה לו טעם יותר מספיק להעלים תחבולות ההללה מעמ' ובלו ספק מהענה אשר נתן להמלחים נראה כי לא הסכים עם התלמוד והיה סובר כי הוא

האומללים האלה ומנחם ועושה חסד לא מלאו " ועתה אם אתה תרשיע ההתנהגות הזאת של אנשי פארטוגאל היה לך להרשיע אותה גם בתלמוד • הן לפי דעתנו אנחנו נמאוס בה ביתר שאת. לראיות אותה בין הנקראים בשם משיחיים • בעינינו יהיו עושי הרעה הזאת לבושת לשם ולזכר המשיחיים והמעשה הרעה לחרפת עולם בקורת הנוגרים • אבל מוכרחים אנחנו לחשוב גם אם נורא ומתועב להשיב האנשים אל הדת בדרך הזה, בכל זאת ישרה בעיני השגמת אלהים להניח את האנשים הרשעים לרדוף באכזריות חימה כזאת את ישראל למען היהודים ילמדו מהקורות אותם בפועל את רשעת התורה שבע"פ ובכן ילמדו למאוס בכללי הרדיפה • היהודים ישליכו אחרי גוס את האדון ישוע המשיח ובחרו להם את התורה שבע"פ • התורה הזאת אשר לא הורו אותה ברוח נקמה להשיב רעות אנשי פארטוגאל אל חיקם אך אשר נתחדשה על ידי הפרושים רבות מאות שנה קודם פארטוגאל היתה לגוי, תזוה את היהודים לגייר את הגוים בחזקה ולהפיל לפי חרב כל אשר יתן כתף סוררת להתגייר לזה הדרך, ולקחת מהם בחזקה בנייהם • ולכן גם אלהים נתן אותם לנפול בידי אנשים המעוותים משפט כמוהם אשר נהגו את בנייהם, וכסו לאנוס אותם לשנות את דתם ולמכור לעבדים את היהודים אשר מאזנו לקבל דת אחרת, באופן אשר הרעות עלמון המולאות אותם תהינה לעד ותקראינה קמוס נגד דברי הקבלה אשר במרו גם מדבר ה' • אך אזלי יאמר איש יהודי כי המלוה הזאת היא פרטית ונוגעת לבד האומות בארצות כנען • על זה נשיב כי הפקודה הזאת לגייר את הגוים בחזקה איננה לבד בדבר העמים האלה אך היא כללית בדבר כל עמי העולם • אם יד היהודים היתה תקיפה הדרך אשר יש להם ללכת בה באשר נוגע לעמי הארץ היה כאשר נאמר במלות הבאות " וכן לזה משה רבינו מפי הגבורה לבן את כל באי העולם לקבל מנות שננטו בני נח, וכל מי שלא קבל יהרג • " (הלכות מלכים ע' ח' ד') כן היא לקח החנינה של התלמוד, וזה הוא דרכו אשר ילמד להשיב את העולם אל הדת • מודים אנחנו כי היה בעולם אנשים אשר בשם משיחיים מכונים אשר היה להם תורה שבע"פ הדומה בכלליה ובלקחה אל היהדות הזאת אך בלב בטוח אנחנו קוראים אל כל העולם לבוא ולהתבונן אתנו בשער ולהראות אם איזה לקח דומה לזה ימלא בתורת ישוע המשיח או בכתבי השליחים • הברית החדשה באמת תלמד להשתדל להשיב את העולם לדת אבל לא במרב ובחניית, אך במענה רך ובלמודי האמת " לכן לנו ועמנו תלמידים בכל העולם בטבל אותם בשם האב והבן והרוח הקודש בלמד אותם לשמור כל הדברים אשר נזיתי אתכם • " (מתיא כ"א י"ט) בהמשל של הווינין והסיטים ישוע הנוגרי בפירוש ילמד אותנו אשר לא נשתמש בכח גשמי למען הסיר טעות המוכר • זו יאמר כי עבדים שואלים את בעל הבית אם ילכו וישרשו את הווינין אשר עלו בין החטים, והתשובה היא: " לא כן פן באספכם את הווינין תשרשו גם את החטים עמהם הניחו לשניהם לזמון יחד עד הקציר; ובעת הקציר אומר אל הקוברים: אספו יחד צראשונה את הווינין ואלמו אותם אלומים לשרוף אותם ואת החטים אספו אל האסם • " (מתיא י"ג כ"ד מ"ג) הוא בפירוש יורה אותנו אשר לא יהיה לנו עסק במרב " כי כל אשר יקחו מרב יאבדו במרב " (מתיא כ"ו נ"ב) ולכן השליח יאמר " נשקי מלחמותינו אינכם חומרים אך חזקים באלהים להרוס המבגרים • " (אל הקורנתים ב' י' ד') וזה גם כן יש חילוק גדול בין התורה שבע"פ והברית החדשה; הראשונה תפקוד להעמיד את האמת על תלה ולפרוץ לכניה במרב והאחרונה תורה אותנו כי " האמונה תבוא על ידי השמועה, והשמועה על ידי דבר אלהים • " ועתה איזה מהם תסכים יותר עם לקח משה והנביאים • אנחנו בלב נכון נשיב כי הדרך הנפקד בברית החדשה היא האומית כי הא' לא נמצא מקום בברית הישנה אשר בן אלהים זוה לפרוץ לפני האמת בעולם בכח המרב ואין להביא ראיה מהריגת שבעה עמי כנען באשר עם ישראל לא נוו לקרא להם לשלום בתנאי אם יתגירו • אך מדת רשעם נתמלחה, ולכן ננטו לבל החיות כל הנשמה מהם • וכן המלוה אשר בו יסמוך דברי הרמב"ם אין לה שייכת עם ההתגירות • דברי המלוה היא " כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום והיה כי שלום תענך ופתחה לך והיה כל העם הנמצא בה יהיה לך למס ועבדך, ואם לא תשלים עמוך ועשתה עמוך מלחמה וזרת עליה ונתנה ה' אלהיך בידך והכית את כל זכורה לפי מרב רק הנשים והטף והבהמה וכל אשר יהיה בעיר כל שללה תבז לך • "

המנוה הזאת? השיבו אותם דבר כי באמת בספרי תורתם שבכתב לא תמצא המנוה הזאת אך בתורתם שבע"פ היא מסורה להם איש מפי איש. התחשבו כי התשובה הזאת היתה ישרה בעיני היהודים ובגלית נפשם דעתם היתה נוחה ממנה? התחשבו כי לא היה הוכח מהם לאמר מי יודע אם לא מנותכם זאת שקר בימינה? מי יודע אם תורתכם שבכתב יש לה שחר? האם לא היו מוכיחים מתכונת המנוה הרעה הזאת כי לא מפי עליון ינאה. גם אנחנו נשאל אתכם אשר תשיבו אל לבכם שאלה כזאת בדבר תורתכם שבע"פ. הלא גם היא תאכר לכם (כמבואר בפרק הקודם) לתת ענה ורפואה לחולי הע'כ'ס חנם בלא שכר, כמו אנשי פארטוגאל אשר קשבו לחטאה לעשות חסד עם היהודים האומללים, גם היא תחייב אתכם לנוף את בני אדם לשנות את דתם ואם היתה יד התורה שבע"פ תקיפה אז לא היתה יותר חירות הדעת בעולם, ויהיה יהודי או נכרי לא היה יכול להשתמש במאזני שכלו אשר נתן לו אלהים והיה מוכרח לבחור אחת משתיים או להכניע לשלטון הרבנים או למות בדיניהם. מי זה לא ידע מנותם הנוראה ברוב השתדלות לאבד מן העולם את היהודים האפיקורסים וע'ו' והכופרים (הלכות רומ' פ' ד' י') ובה לא לבד יכריחו את היהודים להתנהג במעשים אשר יורו לעשות, אך גם במחשבת לבם למנוע מהם חירות הדעת לדון כל אדם ככופר בעיקר אם יכחיש כי תורתם אינה משמים, ולענוש אותו על זה בעונש מות. הן אם יד הרבנים היתה תקיפה בעולם מנותם זאת לבדה היתה מספקת למלאות את הארץ חנם ודמים ולחדש בעולם הסוד והשגור וכל התועבות אשר נעשו בזכורית ורשעת האינקוויזיטיא. לא נדבר עתה מדיני הרבנים בדבר היהודים אשר שבו וקבלו אמונת המשיחיים, אך נעלה על לבנו הדינים הנוגעים את היהודים מן המורידין ולא מעלין; הלא בכל ארצות אייראפא רבים עתה יהודים אנשי חיל ונכבדים אשר לא יתנהגו על פי התלמוד ויראו במעשיהם כי אינם מודים בתורה שבע"פ וכלם אנשי מות המה ומן המורידין ולא מעלין. ואם יד הרבנים היתה תקיפה לא היו נושאים פניהם למען השלמות אשר תמצא בהם, וכל מעלתם וישרם וחכמתם ומדות טובות אשר להם לא היו מועילים להם להגיל נפשם בחרות אף הרבנים בהם, וכלם היו נתונים לטבח ולהשמיד ולאבד על כובד פשעם לחשוב מחשבות ולעשות מעשים כטוב וישר בעיניהם כנגד הוראת הרבנים. גם הגרים אשר לא מביני ישראל המה יש להם לשמוח כי אזלת יד הרבנים מענוש אותם ומאז שכבו לא יעלה הכורת עליהם, באשר כמו בקורת האינקוויזיטיא ישפטו למות כל איש יהודי החוזר לסורו אחרי אשר קבל דת המשיחיים כן לפי משפט הרבנים כל גר החוזר לסורו חייב מיתה וזה לשונם (הלכות מלכים פ' י' ג') "בן נח שנתגייר ומל וטבל ואחר כך רצה לחזור מאחרי ה' ולהיות גר תושב בלבד כשהיה מקדם אין שומעין לו, אלא יהיה כישראל לכל דבר או יהרג". הדין הזה הוא קשה מאוד. התורה שבע"פ תסכים כי בן נח דהיינו אשר קבל עליו שבע מצות יכול להוטע, ואם כן לא נוכל להנטרד כי קשי רוח הזה יאז מנדבת לב להגיל בני אדם מטעות ולמנוע אותם לנפול בשחת לנצח, כאשר תתנצל עמנה האינקוויזיטיא. התורה שבע"פ תרחיק עוד נדוד ולא לבד תאסר לאדם לשנות את דתו, אבל גם לא תנקהו אם ישנה את מנהגי הדת גם אם לא יעבור עבירה וגם אם יתמיד לעבוד את אלהים אמת האחד באמת ובתמים בכל זאת אם אך ישנה התוארים החינוכים מדתו, היהדות הזאת החדשה תרשיעהו למות. אולם חנינת תורה שבע"פ איננה נגבלת בסוג היהדות לבד אבל גם תרשיב את גבולה בין הגוים בלוות לגייר אותם אל אמונת אמת על ידי אבחת חרב. בראשונה תעשה כלל פרטי בעת מלחמה בגוים, תלמד את היהודים לשאול להם לשלום בשני תנאים. האחד אשר יהיו למס והשני אשר ינורו מע'ו ויקבלו על עצמם השבע מצות בני נח ותוסף על זה "ואם לא השלימו או שהשלימו ולא קבלו שבע מצות עושין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים ובחווין כל ממונם וטפם ואין הורגין אשה ולא קטן שנאמר והגשם והטף וכ'ו" (הלכות מלכים פ' י' ד') ועתה נשאל איזה חלוק יש בין הדין הזה והתנהגות של אנשי פארטוגאל הכ' אשר יספר ממנה איש יהודי כזאת (יוסט מעשי היהודים חלק ז' דף ג') "בכלות זמן הקצוב רוב היהודים עזבו את הארץ אך רבים נשארו שם לכן המלך פקד לקחת מהם בנייהם מבין ארבעה עשר שנים ולמטה ולחלקם בין הנוגרים ולשלחם לאיים אשר מחדש נתגלו ובכן לעקור היהדות מן העולם. נורא היה קול זעקת שבר האבות

הנוגרי עשה חיל וגלח את התורה שבע"פ של היהודים ושל אנשי פארטוגאל ועשה פרי אשר גם אתם גם אנחנו חפשים אנחנו לאהבה את ה' כפי ידיעת בינתנו וכהוראת רעיוננו • עתה בינה זאת איך חייבים אנחנו עתה תודה לישוע הנוגרי • לולי הוא היה בעולם לא הייתם יודעים חירת הדת לא בלמוד ולא במעשה • הלא הוא ישר הולך בענין הנכבד הזה • ואלה אשר התנגדו והרשיעו אותו למוות ומאסו בו נלווים המה במעגלותם • אם הוא לא היה המשיח האמיתי, איך מתעתע, איך נתנו אלהים אותו לפקיד ולשומר דבר אמיתתו ונגור להריק ברכה גם לכם וגם לנו הגויים? אם ישרו הפרושים למאוס בו איך אלהים שלם נדקתם בהסגיר בידי הטעות הגדולה הזאת ולעשות אותם מחוקקי און, אשר אם עשה חיל ימלא את הארץ דמים ושנאה ומריבה וישנה גם טעמו האמת לתועבה בעיני כל בני אדם? לפי דעתנו מוכרחים אנחנו להוכיח כי זה אשר למד אותנו לעשות חסד ולאהוב כל אדם וחלץ אותנו ואתכם מלרות כאלה, זה אשר בעשות זאת הרים ראשו על כל לקחי בני עמו ועל כל לקח אשר היה בימים ההם, כי אין זה כי אם למוד ה' והוא המשיח מושיע הארץ • נכון לבנו כי הלקח הזה היה לברכה לעולם וכי עד אשר עם ישראל יטה שכמו אליו לפחות בענין הזה של אהבה ושלום לא אפשר אשר יבוא באון הדר ישראל הנבטח • בהעיקרים כאלה המושרשים בתורה שבע"פ השבות בני ישראל אל ארץ אבותיהם לא היתה לברכה, כי אז היתה מוטיאה מכה אל הפועל כל רוח מחוקקי התלמוד לתת חרב ביזו לרדוף באכזריות חימה את אלה היהודים אשר כבר דעת לנפשם תנעם, כי אז היה מרים רוח שנאה ורדיפה לשבת לכסא החסד והרחמים, אשר לא ישרה בעיני ה' • ולכן התלמוד היא המניעה הגדולה להתמלאות הבטחתו לישראל, ועד לא יסור ממנו עולו לא ילח לקבלת הטוב הנבטח לו ולהנות ממנו כראוי • ולכן החיוב של כל היהודים החפלים ודורשים את הכבוד וגדולת עמם אשר ה' הבטיח להם להרים בכם קולם ולקרוא חמם על הלקח אשר יהיה לסבת מניעת הבטחת אלהים ולהשתדל בכל עוז לחלץ את אחיהם מעבדות שנאת הדת •

פרק ז

הן ימי הפורים הקרובים לבוא יזכירו את היהודים אחת מן רבות ישועות הנפלאות בתולדות ישראל • סיפור התקנה הזאת של ימי הפורים המובלבל בכתבי הקודש יהיה לאות נאמן ויתן דעת לכל העולם על השגחת אלהים הפרטית וביותר עיר לב עם ישראל לתת תודה לאלהים על תגמלוהי בישועת אבותיהם • הן זאת תהיה ליקר גדול לנאצאי יעקב כי במשך זמן רב משני אלפים שנה לא נתנו למוות זכר המעשה הזאת מקרב עמם, איך עד היום הזה יקיימו את ימי הפורים האלה בזמניהם וישמרו אותם שנה בשנה בשמחות וגיל • אם התורה שבע"פ היתה מספקת עלמה בפשיטות הלוה באיכת השמירה והעבודה של יום נכבד כזה, אז לא היינו מוולאים בה תהלה • אבל התורה שבע"פ טוענת כי היא משמים ותנדה כל המכחישים בה כאפיקורס ותחייב אותו מיתה • ולכן מוכרחים אנחנו לבחון את טענותיה ולחקור בזמניה לראות היש חותם אלהות על פניה • הן כבר הראנו איזה דברים אשר בתוארם הנבזה והנמאס מראים כי בעפר יסודם ולא משמים ממקום קדוש יהלכנו כאשר השתבחו בעיר, כמוהם גם הדין אשר למוטה בדבר סעודת פורים בלי ספק איננו משמים • "חובת סעודה זו שייאלב בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמלא ידו ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו" (הלכות מגלה פ' ב' ט'ו) אולם התלמוד עוד לא נומה דעתו בהוראה הזאת איך יפרוט כדרכו באר היעב מדת השכרות הנכרחה • "מחייב אינוס לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" (מגלה ז' ב') איך פן

(דברים כ' יד) בזה לא נאמר מלה אחת בדבר ההתגירות או שבע מצות בני נח * המצוה בעמיה היא תלויה במקרא " כי תקרב אל עיר " ולכן לא נתן מקום להתחיל מלחמה לגייר גרים " ולכך את כל צאי העולם * " המצוה כמו שהיא היא מלאה חנינה והמלה לעגור בחמת המלחמה אשר היה שכיח בימים ההם וברוב תפארת תראה לעינים איך יקר בעיני ה' חיי האדם יהיה מאיזה עם ודת שיהיה * לא ישרה בעיניו לשחת אותם חנם וגם בשעת הדחק נוה לחוס על נפשות הנשים והילדים אשר מעולם לא עשו רע לישראל * בה אינן גם מלה אחת לאלץ רעיון האדם, כל היותר התורה שבע"פ הוסיפה החנינה מדעת עמיה חנם והמירה את המצוה של החסד והרחמים באכזריות חמת הדת *

הב' כמו אשר אלהים לא נוה לפנות דרך לפני הדת בחרב כן לא הראה פנים לקום לקח כזה בהכלים אשר בחר אל שמירת הדת בעולם * הן לא בחר בעם ענום וגבורי חיל להיות פקידים על האמת ולא ממחריבי ממלכות לגביאיו * אם היה רצונו לגייר את העולם בחר ובחנית, נמרוד איש גבור יד היה לזה כלי יותר טוב מאברהם, וממלכת מזרם האדירה יותר טובה לתכלית היות ממשפחת העברים השבטים * אבל הבחירה בעמיה תורה כי אמת היתה מוכנה לעשות חיל ולפרוץ בארץ בכח אלהי בתת בטחון אל דעות האדם ולא בכח גשמי * הן לא היה מעבר לה' להפוך כל איש עברי העבד במזרם להיות גבור חיל כשמשון כמו להפוך את המים לדם ולשלהם בעולם לעקור את עבודת אלילים בכח חומרי אבל הוא בחר יותר להאיר עיני העורים בהראות רוב נפלאותיו המורים אותם דעה מכחו הנלחי ואלהותו * כאשר מרו עשרה שבטים ונורו לעו' לא הניק עליהם מרצ איש יהודה, אולם הרים עליהם קול נביאיו לקרוא אותם לשוב אל האמת * הן הוא לא אלץ אותם כפי מצות התורה שבע"פ לאנש אותם להודות בדת בדבר שפטים אבל התנהג עמהם כמו עם בעלי שכל, והניח להם הדבר אל בחירת לבם * ננוה לא שבה על ידי אנשי נבא היהודים אך בקריאת יונה * וכן רחקה מעבודת ה' וממצותיו מצוה כזאת לפנות דרך לפני הדת בחרב עד לא רנה לתת את האיש מלחמה לבנות היכל לעבודתו * כי היה עם לבב דוד לבנות בית לשמו, ה' אמר אליו " דם לרוב שפכת ומלחמות גדולות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה " * (דברי הימים א' כ"ב ח') ובכן הראה אלהים איך תועבה היא לפניו לגייר גרים באונס ובכל דרכי חוק את דברו " לא בקיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' נבאות " (זכריה ד' ו')

הג' אלהים הבטיח בדברו כי העולם ישוב אל הדת האמת אבל לא בתחבולות הנפקדות בתורה שבע"פ * הבטחתו לאברהם היתה " והתברכו בזרעך כל גוי הארץ " (בראשית כ"ב יח) וכנראה לא היה רצונו בהבטחתו זאת אשר לאנשי אברהם יתנהגו עם בני אדם כמו אנשי פארטוגאל התנהגו עם היהודים * תהלים ע"ב יורה פירוש הבטחה הזאת באופן אחר, לא יבטיח גבור נוזח כמו מחמוד אך יבטיח את האחד אשר יפרס בימיו נדיק רוב שלום עד בלי ירח * * * " כל הגוים יקראו לו ברוך " * ישעיהו הנביא יגיד לנו " כי מזיון תגא תורה (לא נוזח חילות להכריח ולקבל) ודבר ה' מירושלים, ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים ומחיתותיהם למוזרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה " זכריה יגיד " כי ידבר שלום אל הגוים " ויבאר כי תשובת העולם אל הדת לא תהיה על ידי החרב ונחמון מלחמה אך בידיעה נכונה " בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם כי שמענו אלהים עמכם " (זכריה ח' כ') גם בזה אתם רואים כי התורה שבע"פ תתנגד למצות משה והנביאים והברית החדשה תשלם עמה * ועתה שים לבבך אל העסק הנפלא הזה אשר בעת האומה הישראלית כולה אבדה הלקח הגדול והטוב של חירות הרעיון, היה לו שארית לכס ולכל בני אדם על ידי ישוע הנורוי * אם תנייר בנפשך כי העקרים של התלמוד היו נוזמים בעולם יהיה בין היהודים או בין אנשי פארטוגאל, איזה פרי היה נלמח מהם לעולם אם התלמוד השיג את השלטון היינו מוכרחים לבחור בין גיירות באונס ובין החרב * אם ממלכת פארטוגאל השיגה הממשלה בעולם גם אתם גם אנחנו צעל כראנו היינו גרים או היינו בלויים באש האינקוויזיטיא * בכל אופן המתן הזה, היקר מכל חפץ אשר אלהים משמים שלח ארצה החירות הרעיון היתה לאפס * אולם תודות לאל לקח ישוע

נשוב נשאל אותם, איך יוכלו להחזיק דבר בעדות המחברים אשר נגלו להיות מפיחי שקר וכזב וספרו במויד דברים אשר-מעולם לא היו? אם לא תאמינו את הנס הנ"ל אשר קרה לרב. השיבו איך תוכלו להאמין עוד אל התלמוד וכל דברי הקבלה וביאור מנות אלהים ואיך תוכלו לסמוך עליו עוד? אם יפיה כוזבים בסיפור הנפלאות מה ערבון יש לכם להאמין כי לא זייף גם כן את כל הדינים והמנות? אך נזייר נא במחשבותינו את הקרוב יותר אל האמת כי רבי זירא הנשקט ע' רבה לא נחיה, הלפי דת היהדות רבה השוקט אותו היה נחשב לרוגז ומייב מיתה או לזכאי ופטור? הלא השאלה הזאת היא ראויה לעיון סכמי היהודים, אשר ידונו אותה לפי הכללים הנמצאים בתורה שבע"פ כאשר למטה.

”קריאת המגלה בזמנה מנות עשה מדברי סופרים, והדברים ידועים שהיא תקנת הנביאים, והכל חייבים בקריאתה, אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררים, ומכניין את הקטנים לקריאתה, ואפילו כהנים בעבודתן. מצטלן עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגלה, וכן מצטלן תלמוד תורה לשמוע מקרא מגלה, קל וקומר לשאר מנות של תורה שכולן נדחין מפני מקרא מגלה, ואין לך דבר שנדחה מקרא מגלה מפניו חוץ ממת מנוה שאין לו קוברין שהפוגע בו קוברו תמילה ואחר כך קורא.” (הלכות מגלה א' א') יש לנו כמה עיונים בדינים האלה אשר אין לנו עתה עסק עמהם ויספיק לנו להעיר את מחשבת הקורא אל חשבת קריאת המגלה יותר מכל המנות, מעלתה היא, כי לפי התורה שבע"פ תלמוד תורה כנגד כל המנות וקודם להן. אך לפי הדין הנ"ל קריאת המגלה קודמת לתלמוד תורה ומכל שכן כי קריאת המגלה גדולה יותר מכל המנות האחרות. ועתה אם נעשה קל וקומר הזה עם המנוה לשכר בפורים, יאל לנו כי לשכר בפורים הוא מנוה יותר גדולה מכל המנות וכולן נדחין מפני השיברות. האיש אשר לא יודע בין ארור המן לברוך מרדכי בלי הסק לא יכול ללמוד תורה ולא לקבור את המתים ובודאי כי המנוה הזאת של השיברות אשר מפניה נדחה תלמוד תורה וקבורת מתים היא יותר גדולה מכל מנות האחרות הפחותות מהן. הפסק הזה אשר בעל ברחק יוצא מכללי התלמוד יראה כי בלי הסק הכללים האלה הם בשקר. ואכן לא בעבור זה שמתי לבי אל הפסק הנ"ל ולא הבאתיו אך למען דבר השייך למעשה של רבה הנ"ל. הלא הוא כפי פקודת התורה שבע"פ השתכר וקיים את המנוה הגדולה מכל המנות אשר מצטלים בפניה כל מנות האחרות, וכאשר רנח ע' קיימו המנוה הזאת, האם היה חייב או פטור? הלא נראה הדבר זר מאוד לחייב אותו למות בעד המעשה אשר היתה בסיבת שמירתו את המנוה היותר גדולה מכל המנות, הלא יכול להגדיק את כפשו כי הוא ישנא מאוד את השיברות, ובי אך למען יקיים את מנות הרבנים כהלכתה התגבר על טבעו לשתות לשיכרון, כי כאשר הגיע אל המעמד לבל ידע בין ארור המן לברוך מרדכי גם לא ידע עוד להבדיל בין טוב לרע, ובי לא עשה רנח בזדון, ואיזה יהיה פסק התלמוד על איש אשר ירנח את חבירו בחופן כזה, אם יפטור אותו או יתנגד לתורה המחייבת את הרוגז מיתה, ואם יחייב אותו אז התורה שבע"פ לא תוכל להיות משמים באשר תתן מקום להשומע את מנותה היותר גדולה מכל המנות לעבור על עבירה היותר גדולה ולסכן עמו לעונש מות. ובשנית אנחנו קוראים תגר על הרימם מנות אנשים על דבר אלהים. הן קריאת המגלה בפורים היא דבר ישר מאוד ויכולה להיות לתועלת גדולה, אך בכל זאת איננה יותר רק תקנת בני אדם. הן היא מדברי סופרים, העת ואיבת הקריאה הנה כפי תקנת רבנן, ואם כן למה זה נדחין כל שאר מנות התורה מפני מקרא מגלה? לפי הדין הזה יש לכהן לבטל עבודתו אשר הפקיד אותו אלהים למען יקיים מנות אנשים, ישראלים יש להם לבטל החיובים של אהבה ורחמים למען קיים מנות המנהג, הלא צוה יש ראייה גמורה כי התורה שבע"פ איננה משמים אך מקורה היא מנות אנשים והבלי אדם. הן מחשבת האדם תגדל את המנהגים על חיובים אמיתיים. אלהים יגיד כי כל מנות החינוכיות הנה דבר טפל (הושע ו' ו') ”כי חסד חפנתי ולא זבח ועת אלהים מעולות” (מיכה ו' ח') ”הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והלכע לכת עם אלהיך” . וכן הברית הקדשה ברוח הזה תדבר

איזה למדן, המליץ בעד התלמוד בחוסר פירוש מספיק ימנא מנוס לנפשו לאמר, כי התלמוד במלינה ידבר וגם אם אין לו לא תואר ולא דרך במלתו הפשוטה, דבש וחלב תחת לשונו, וכי אין דעתו חלילה ללות אשר אדם ישתכר להיפך יורה מוסר לעבור בתאות החושים ולהתפשט הגשמיות עד לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. הן אופן הוא להליץ בעד התלמוד איננו דבר חדש ולא אנכי הריתי. הלא בדרך זה היתר של רבי אליעזר לקרוע את עם הארץ כדג נתבאר באופן כזה, כי כונתו היא לפתוח לבו אל תבונה ולהעיר אזנו לשמוע בלמודים אשר הוא מודת הרבנים המרדים לתת לפתאים ערמה. אולם בכל האור הגדול אשר אנחנו הגוים נוכל לראות בפירושים כאלה, מהתפקים אנחנו אם ימנא בישראל עם הארץ כזה אשר יאמין לפירוש הנ"ל. הרב הגדול שלמה ירחי והרמז"ס הבינו הדבר כפשוטו כי נריך לשתות שיכור ביין. הרבינו יוסף קארא בפשיטות כתב המנהג כמו שהיא בתלמוד, אבל הגהה באורח חיים יראה אשר איזה רבנים החדשים פקפקו במנהג הזאת ולכן אמרו כי היהודי יקיים המנהג הזאת אם ישתה אך יותר מעט מרביתו. התלמוד עממו לא יסכים עם הקולא הזאת ולא בפירוש כזה יען מיד אחר הפקידה ישיח לפי תומו ויבאר הליכת המנהג במעשה שעלתה לרב עממו בעל הפקידה. "רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא למחר בעא רחמי ואחיייה, לשנה אמר ליה נתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניהא". (מגלה ז' ב') המעשה הזה של רב עממו הסובר כי נריך לבסומי בפורי' בפירוש יראה כי הפקידה היא כפשיטת המלות לשתות ולהשתכר בסעודת פורים ויהיה לדמיון ללכת בעקבות של הרב הגדול אשר ברצחו בשכרתו ה' לא החשיב לו עון, להיפך שלח לו עזרה בדרך נס למען שמירת המנהג לא תהיה לו לתקלה וגם לאחר כן הרב הזה לא נתן לב לשנות את דרכו ולקבל על עממו לבל ישתכר עוד שנית אך הוסיף בכל שנה כמנהגו לקיים המנהג במשרים לתת בכוס עינו עד הדבר היה הכנה להיות מייסב בשולחנו. הן כל המכיר את היהודים יודע כי המה עם נבונים ומסתפקים ולא זוללים וסובאים ויש להפליא איך עם כזה יכול לשנות ולחשוב כי המנהג הזאת לשתות שיכור היא משמים, ואיך יוכלו להאמין במעשי התלמוד הנ"ל, המראה כי לא לבד מותר להשתכר אך גם השכרות לזדקה תחשב, והשמה שיכור קיים מנות אלהים. גם כזה נדקו דברי הברית החדשה מדברי התלמוד, כי בראשונה נאמר (אל אפסים ה' י"ח) "אל תשתו יין לשכרון כי הוא דרך סובא" (לוק כ"א ל"ד) "השמרו לכם פן ישמון לבבכם בשכרון וסובא ודאגות החיים האלה ופתע יבוא עליכם היום והוא". וכן (א' אל הקורנתים ו' ט') "יאמר" כל רוזח ושיכור לא יירש את מלכות אלהים". ובה הברית החדשה תתנגד להתלמוד ולא תתן תקוה להרוזח בשכרותו כי יתרחש לו נס להחיות את הנרזח על ידו להגילו מרעתו. ועתה איזה משני הדרכים נראה להיות יותר כרנון אלהים ומנותו. ויש לשאל את היהודים הסרים למשמעת התלמוד, אם יפגעו במות בסעודת פורים, הייטב בעיניהם יותר אשר המלאך המות ימנא אותם מקיימים את התורה שבע"פ ואינם יודעים בין ימינם לשמאלם, ובהיותם כבר פגרים מתים מרוב יין, או להיות בדת מיושבת ובמחשבה נכונה כפי פקודת ישוע הנוצרי? האם לא ידין השופט הפנימי בלבם כי נדקו דברי ישוע הנוצרי מדברי התלמוד? האם לא תסכים הברית הישנה עם משפט ברית החדשה? ישעיהו יאמר (ה' י"א ג') "הו' משכימי בבוקר שחר ירדופו מאחרי בנשף יין דליקים והיה כנור ונבל תוף ומליל ויין משתייהם ואת פועל ה' לא יביטו ומעשי ידיו לא ראו, לכן גלה עמי מבלי דעת וכבדו מתי רעב והמונו נחה זמה". וכן משה נזה את האבות אשר אם יהיה להם בן זולל וסובא להביאו למשפט להסקל. (דברים כ"א ב') אך התלמוד בפירוש יתנגד להברית הישנה ובלי ספק יבז כי יספר כי אלהים עשה נס לשיכור אשר רזח בשיכרותו למען הגילו מהעונש אשר בעממו חרץ על השיכר או על הרוזח. וכראה בפירוש כי סיפור המעשה הזה יתנגד לגמרי לתורת משה ומקלה כבוד אלהים, ואיך איפשר הדבר כי התלמוד הוא מאלהים. ואם ישיבו לנו מליני התלמוד כי יש חילוק בין התלמוד ותורה שבע"פ, כי גם אם התלמוד יכלול את התורה שבע"פ בכל זאת לא כולה נאמרה ברוח הקודש, אנחנו

ביום תודה על קבלת החסד לקבלה על רוב בני אדם? דבר אלהים תלמד לאמר תפלה אחרת בעד הגוים (תהלים ס"ז ב' ג' ד') "אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אחנו סלה, לדעת בארץ דרכך בכל גוים ישועתך, יודוך עמים אלהים יודוך עמים כלם."

פרק ח

החקירה היותר יקרה אשר שכל אדם יכול לבנות עלומו אליה היא, איזה דת היא משמים? הדרך הישר בעיון החקירה הזאת הוא מבלעדי ראיות המינוניות לערוך העיקרים של האמת עם האחרת ולסקול אותם במאזני משפט ונדק הידועים ומוחזקים לכל. גם אחנו בחקירתנו במכתב הזה נבקש להגיע אל התכלית הזאת. הן לא נדרוש לשים את היהודים במאזני ערבים בדבר דינים חדשים אשר אבותיהם בדו מלבם, אך נבקש להראות להם כי זה מאסם בדת המשיחיים מטעם הקבלה אשר להם כי הכהן הגדול והסנהדרין בימים ההם מאסו גם' במשיח, הוא בניו על יסוד רעוע, באשר האנשים האלה הראשונים אשר מאסו או בישוע המשיח היו לגמרי טועים ושוגים ביסודי האמונה ועיקריה, וזה אשר אותו נאלו הוא למד את האמת. אך למען נוכל לצוא אל התכלית הזאת נריבים אחנו לבחון את התורה שבע"פ ולהגיד מה שיחה. כבר הראנו כי האנשים האלה מיהדי התורה שבע"פ לבל הפחות לא הבינו חזי התורה, וכי דיניהם מלאים עולה, אולם יש מליצים בעד התלמוד האומרים כי הוא יותר ידון לבק זכות את בעלי דת אחרת נו אשר תדון אותם הברית החדשה, יען התלמוד הוא נוח להחליט כי חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא "ולא כן הברית החדשה אשר תאמר. כי כל אשר אינו מאמין ירשע." ולכן יש לנו לחקור במקומות מדת החסד והרחמים של דברי התלמוד האלה, ובראשונה נריך לנו לדעת מי הם אלה הנקראים בדברי התלמוד, חסידי אומות העולם. התורה שבע"פ הגיד לנו כאשר ראינו בפרק ו' כי היהודים מצווים לבקף את כל באי עולם לקבל את שבע מצוות בני נח. ותוסף תאמר, והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום, ובפירוש תביע "כי כל המקבל שבע מצוות ונוהר לעשותם הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא" (הלכות מלכים ח' י') מזה אחנו לומדים כי חסידי אומות העולם הם אותם עממם הנקראים גרי תושב המותרים לשבת בארץ ישראל, וכל קסדם ולדקתם הוא אשר יקבלו ויעשו את שבע המצוות. מה אלה הן השבע מצוות הוגד לנו בזה הלשון. "על ששה דברים נלטווה אדם ראשון על ע"ז, ועל ברכת השם, ועל שפיכת דמים, ועל גלוי עריות, ועל הגזל, ועל דינים אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממושה רבינו והדעת נוטה להן מכלל דברי התורה, יראה שעל אלה נלטווה, הוסיף לנח אבר מן החי שנאמר אך בשר דמו בנפשו לא תאכלו, נמאזו שבע מצוות וכן היה הדבר בעולם עד אברהם." (פרק ט' א') בלי להתבונן בדבר המצוות האלה של בני נח, נראה לנו כי נמאז בהקבלה הזאת רב דופי ובלי ספק לא יאה מתורת משה, באשר היא מתנגדת אל סיפור תורת ה' אשר בעלמו נתן לנו. בראשונה המצווה של פריה ורביה אשר התורה שבע"פ תחשוב למצוות עשה במצוות הכתוב "פרו ורבו" היא נאמרה לאדם הראשון (בראשית א' כ"א) ונשנה אחר המבול לנח, ואם הוא בדברי הרבנים החושבים מצוות פריה ורביה למצווה בפני עצמה, (כאשר תמאז דבריהם בהלכות פור') אז כל בני נח מצווים במצווה הזאת ואם כן למה זה יגרשו אותם מהסתפת בנחלת ה' לקיים מצווה זאת השמינית? בשנית אלהים לקדושת אדם נוה אותו על האישות כמו שנאמר "ויאמר ה' אלהים לא טוב היות אדם לבדו אעשה לא עור כנגדו ויבן ה' אלהים את הנלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם" בזה אחנו רואים רנון

(מרק י'ב כ"ט ל"א) "המנוה הראשונה היא, שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, והשנית נדמה לה, והאבת לרעך כמוך, איך עוד מנוה גדולה מאלה". אך לא כן התורה שבע"פ כי לפי דבריה "כל המנוות, חוץ ממת מנוה שאין לו קובצין, נדחין מפני מקרא מגלה", אשר היא אך מנהג ולא מצות אלהים. אלהים יחפז חסד ולא זבח אשר בעגמה נוה, ולא כן התלמוד כי הוא יקדים את תקנת אנשים מכל מצות אלהים. לפי דעתנו איך לך אולת ויראת הבל בכל התורה שבע"פ יותר גדולה מואת, וריאה כי מקורה הוא משפת ומבטן אולת אדם ינאה.

הן נראה כי ספר אסתרי ימנא חן צעיני הרבנים יותר מכל הספרים, קריאתה קודמת לכל החיובים האחרים חוץ מאחד, אשר גם הנשים חייבין צה גם אם הנה פטורות מתלמוד תורה. הן אמת כי יכלכל מוסר לנשים המסרבות לבעליהן וישועת ישראל ביד אשה. אך אם נבחן כי שם אלהים לא ימנא בכל הספר ולא כן התורת משה אשר יכלכל בריאת האדם והטאוף, עשרת הדברות, יניחת מזרים, וכל הסיפורים היקרים מאוד גם לנשים כמו לאנשים. יש לשאול למה זה הנשים הפטורין מקריאת התורה חייבין בקריאת המגלה? המתבדרי תורה שבע"פ נתנו יקר גדול לזה הספר, כנראה מדינים הנ"ל, ועוד יותר בפירוש מדברי הרמב"ם "כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגלת אסתרי והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבע"פ שאינן בטלין לעולם." (הלכות מגלה) איזה רבנים יאמרו כי פירוש המלות "עתידין ליבטל" הוא, גם אם כל הכתובים יבטלו מגלת אסתרי לא תבטל. אולם גם זאת תראה כי ספר אסתרי עולה על כל הספרים, ואיזה הוא היקר של הספר הזה ומה טעם מעשה אסתרי היא יותר נכבד מסיפור הנחון במלחמות כנען, או מכבוד מלכות שלמה או מבנין בית שני? התמנא בספר הזה חן וחסד יותר מבזמירות דוד? היכלכל יותר חכמה ממשלי שלמה? היש צה מליצה אלהות יותר גבוה ומועף שמימי יותר רם מחזיון ישעיהו? היש צה התגלות סודות אלהים יותר מבספר איוב או דניאל או יחזקאל? למה זה אך הוא יקר צעיני הרבנים לקיים אותו תמיד ואזידיה כל שאר הספרים כאיך צעיניהם? הן לא נוכל למנוא טעם אחר לזאת אם לא כי הספר הזה יתן מקום לרוח הנקמה אשר בטבע לכל בני אדם אם יהודים או עמים. לטוב הוא להדביק צמדת אלהים—ואלהים לבדו יוכל ללמד סליחה בתורה או בפועל. אבל ספר אסתרי יכלכל סיפור הנקמה אשר היהודים נקמו מאויביהם לא כהריגת עמי ארץ כנען, הנעשה במצות אלהים אשר היו אויבים לאלהים, אך אשר נקמו נקמת עמים על אויביהם, ויוכל להיות כי מטעם הזה לא נתן אלהים להזכיר שמו הקדוש בכל הספר הזה—כאשר לא נתן את דוד לצנות בית לשמו כי לא חפץ אשר שמו ישתתף עם זכר נקמת אדם. אך יהיה איך שיהיה לא נוכל למנוא טעם אחר למה התורה שבע"פ תהדר את ספר אסתרי מכל שאר הספרים. ואם נחשוב איך מאוד עברתם קשתה על עמ"י יתאמת הטעם הנ"ל יותר ובפרט אם נשים עין על רוח עברה וזעם של תורה שבע"פ אשר תתן בקולה קול עז "נריך שיאמר ארור המן וברוך מרדכי, ארורה זרש ברובה אסתרי ארורים כל עב"ם ברוכים כל ישראל" (א"ח סימן תרנ"ו) לא נתן טעם לברכה הזאת, הן נראה כי צוה לא ינתן כבוד לאלהים ולא ברכה לבני אדם. המן וזרש כבר הלכו לעולמם ולקחו משופט נדק גמול על מעשיהם; מרדכי ואסתרי גם כן כבר עמדו לפני אלהים אלהי ישראל וקבלו גמול כפי אמונתם. להן כל תהלת בני אדם או קללתם יחד יהיה כאיך. אך לקבל את אייב המת ולדרוך באכזריות חימה את אלה אשר כבר נפלו בידי אל מי הוא בלי ספק איננה כפי מצות אלהים ולא ירצה לפניו בעבודת אנוש מלא עולה, אשר נחון אליו למנוא סליחה על חטאיו. רע הדבר לקבל את המתים אך רעה מזה עוד בטעם ידוע לקבל את החיים "ארורים כל העב"ם." לפי חשבוננו רב משם מאות רבבות רבבות עמ"י—לפי חשבון היהודים יהיה המוספר יותר גדול—ומדוע כל העם הרב הזה יקולל? הן ע"י הקללה הזאת לא ישובו מעשותם אל דרך האמת ולא ינתן להם אושר לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. לא נראה לנו אם גם אלהים ישמע לקול אלה וקללה הזאת; כי אלה אשר הם ארורים יהיו ארורים, אשר ינחם מזה ברכה לישראל, למה זה נתן מקום

לאֱלֹהִים אַחֲרַיִם כִּי אִם לַה' (מַלְכִּים ב' ה' ט"ו) אֲלִישַׁע לֹא הִתְנַגַּד לוֹ וְלֹא אָמַר לוֹ כִּי הוּא אֵינְנוּ מְנוּוֹה עַל יוֹתֵר מִשֶּׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ. וְגַם לֹא עֲלָתָה עַל לֵב יִשְׁעִיהוּ כִּי כֹאשֶׁר דַּת הַיְהוּדוֹת תַּעֲשֶׂה חֵיל תִּכּוֹף אֶת כָּל בְּנֵי עוֹלָם לְקִיּוּם אֶת שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, כִּי לְהִיפֵךְ מִתְנַבֵּא בְּפִירוּשׁ, "וְגוֹדַע ה' לַמְנַרְיִים וַיִּדְעוּ מַנְרִים אֶת ה' בְּיוֹם הַהוּא וַעֲבָדוּ וַצַּח וּמִנְחָה וַכִּדְרוּ כִּדְר לַה' וְשָׁלְמוּ" (יִשְׁעִיהוּ י"ט כ"א) וְאִם כֵּן גַּם בְּדַבַּר הַקְּרִבְנוֹת הַתּוֹרָה שֶׁבַע"פ תִּתְנַגַּד לְדַבַּר אֱלֹהִים.

אִלְמָל תּוֹרַת ה' תּוֹרְנוּ עוֹד מִצְוֵה אַחַת עֶשְׂרֵה לְבַקֵּר בֵּין בְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּלְבֵהֵמָה אֲשֶׁר אֵינְנָה טְהוֹרָה כִּי אֱלֹהִים נוֹה אֶת נֹחַ לְקַחַת מִן הָרְאִשׁוֹנוֹת שֶׁבַע שֶׁבַע וּמִן הָאֲחֵרוֹנוֹת שְׁנַיִם שְׁנַיִם, (בְּרֵאשִׁית ו' ב') וּבִלְאֵת כֹּחַ מִן הַתְּבַחַח בְּנֵה מִזְבֵּחַ לַה', "וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הַעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֲלֵת בְּמוֹזַח" (בְּרֵאשִׁית ח' ב') וּמִן הַזֵּוֹה לְקַחַת מִן הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה יוֹתֵר מִבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינְנָה טְהוֹרָה אֲשֶׁר הִיְתָה לְבִי סִפְק לְמַעַן יִקְרִיב קְרִבְנוֹת מֵהֵן, כְּמוֹ מִמַּעֲשֵׂה נֹחַ אֲשֶׁר הַקְּרִיב מֵהֵן, כִּרְאִיהַ בְּפִירוּשׁ כִּי נֹחַ וּבְנָיו הֵיוּ מְנוּוִים עַל הַקְּרִבְנוֹת.

גַּם יֵשׁ לָנוּ מִצְוֵה שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה בְּפִקֻּדַת הַבְּהוּנָה, מַלְכֵי לְדַק הִיא כְּהֵן לֹאֵל עֲלִיּוֹן (בְּרֵאשִׁית י"ד י') אֲשֶׁר לְבִי סִפְק לֹא הִיא יְכוּל לְהִיּוֹת אִלֵּם לֹא הִיא כְּפִקֻּד מֵאֱלֹהִים, וּבְכֵן בְּהַתּוֹרָה עֲלָמָה נִמְלֶצֶת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שֶׁל בְּנֵי נֹחַ, וְשִׁמּוּנָה לְבִדְנָה הִיוּ מִסְפִּיקוֹת לְבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבַע"פ בְּהֵרָאוֹת כִּי אֵינְנָה אֲמִיתִית.

אִוְלָם אֲנַחְנוּ נְשִׁים לְמוֹכִיחַ בְּיַנְיֵנוּ אֶת בַּעַל הַתְּלַמּוּד עַמּוּנו לְשַׁפּוֹט בְּשִׁכַּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹאֵם כִּי יֵשׁ עֵינֵנו אֵל הַשֶּׁבַע הַמִּצְוֹת הַדְּלוֹת וְהַרְוּוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא תִמְנָח בְּהֵן לֹא אֶהְבֵּת ה' וְלֹא אֶהְבֵּת רִיעִים, הֵיִשׁ לָנוּ לְהַחְזִיק כִּי אֵל אֱלֹהֵי הַרְוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר עוֹבֵד אֶת אֵת כָּל בְּנֵי אָדָם וּלְתֵי קִבְרַת בְּנֵי הַרְבֵּנִים הַקְּטַנָּה לְבִדָּה, מַבְלֵי נִתּוֹן לְהֵם אִיוּ מִצְוֵה הַטְּוֵבָה מֵהֵן אֲשֶׁר תוֹעִיל לְהֵם לְמִי הַזְּמַן וְתִנְהַל אֲחֵתָם אֵל חַי נֹחַ? הַיְצִיִּיר הַדְּבַר כִּי אֱלֹהֵי הָאֶהְבָּה וְהַרְחִמִים יַעֲזֹב אֶת רוּב בְּרוּאֵיו בְּעַלֵי דַעַת בְּסַפְק עַל אֶהְבֵּתוֹ, וַיִּרְאִיהַ לְהֵם כִּי לֹא יִסְפְּק בְּאֶהְבֵּתָם אֲחֵתוֹ? הֲלֹא כֵן הוּא דַבַּר הַתּוֹרָה שֶׁבַע"פ, וְלִפִּי דַעַתָּה כָּל הַגּוֹיִם נַעֲזֹבוּ לְבִי דֶרֶךְ אֲשֶׁר יִלְכוּ בּוֹ לְעַבּוֹד אֶת ה' וְחַיִּיבִים מִיְתָה אִם יִלְמְדוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְגַם תִּגִּיד לְהֵם בְּפִירוּשׁ כִּי אֱלֹהִים לֹא יִדְרוֹשׁ מֵהֵם לַתַּת לוֹ תוֹדָה וְלִשְׁמוֹעַ בְּקוֹלוֹ.

"בֵּן נֹחַ שִׁאֲנָסוּ אֹנֶס לְעַבּוֹר עַל אַחַת מִמִּצְוֹתָיו מוֹתֵר לוֹ לְעַבּוֹר אִפִּילוּ נֹאֲנֵס לְעַבּוֹד עוֹ" עוֹבֵד, לִפִּי שִׁאֲיִן מְנוּוֹן עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם" (ה"מ י' ב') וְלִפִּי דְבַרֵי הַרְבֵּנִים עֲמוּנֵי אִו מוֹאֲבֵי אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ אֲחֵתוֹ לַע"ו וְגַלְיֵי עֲרִיּוֹת וְשִׁפְכַת דַּמִּים יְכוּל לְעַבּוֹר עֲלֵיהֵן וְלֹא יִקְרְנוּ עוֹן, וַיִּתְחַבֵּב עוֹד לְחַסִּיד אֲמוֹנוֹת הָעוֹלָם, הֵן אֲנַחְנוּ לֹא נוֹכַח לְרֵאוֹת בְּלִקַּח הַזֶּה לֹא חֶסֶד וְלֹא רַחֲמִים וְלֹא נוֹכַח לְמִצְוֵה בּוֹ דַבַּר אַחַר וּלְתֵי קָשִׁי לֵב אֲשֶׁר הוּא עֲנִיּוּת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁבַע"פ, וְהַרְבֵּנִים לְמַעַן יִפְאָרוּ אֶת עַמּוּנֵם וַיִּשְׁפִּילוּ אֶת שֵׁאֵר הָאֲמוּנוֹת, יַגְדִּילוּ וַיִּאֲדִירוּ אֶת תּוֹרַתְכֶם עַד תַּר"ג מִצְוֹת, וַיִּגְרְעוּ מִבְּנֵי נֹחַ לַתַּת לְהֵם שֶׁבַע מִצְוֹת, וְלֹא דִי לְהֵם זֹאת, אֵךְ גַּם יִגְרְשׁוּ אֲחֵתָם מִהַסְתַּפַּח בְּנַחֲלַת ה' וְלֹא יִתְנוּ לְהֵם לְקַדֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם, בְּאִמְרָם כִּי מֵהֵם לֹא יִדְרוֹשׁ ה' אֲשֶׁר יִשִּׁימוּ לוֹ כְּבוֹד, הַיְצִיִּיר הַדְּבַר כִּי לְקַח הַזֶּה הוּא מֵאֱלֹהִים? הָאֱלֹהֵי הַרְבֵּנִים הַהֵרִים הַרְמִים אֱלֹהִים, וְלֹא אֱלֹהֵי הָעַמִּים הָעַמֻּקִּים? גַּם אֲנַחְנוּ מוֹדִים, כִּי בָחַר בְּיִשְׂרָאֵל לְסוּגְלוֹתָו, כִּי לְהֵם בְּרַבּוֹת מִשְׁפַּט הַבְּכוּרָה, כִּי אֲהוּבִים הֵם לְמַעַן הָאֲבוֹת, כִּי תִבּוֹא עַת לְאֲנַחְנָה אֲשֶׁר כָּל רוּאֵיהֶם יִכִּירֵם כִּי הֵם זֵרֵעַ בְּרַךְ ה', אֵךְ בְּכָל זֹאת נַחֲשׁוּב כִּי יִרְחַב לֵב אֱלֹהִים לְכַלְכֵּל גַּם אֲחֵתָנוּ הַגּוֹיִם בְּאֶהְבֵּתוֹ, הֲלֹא אֵל אֶחָד בְּרֵאֵנוּ וּמַעֲשֵׂי יָדָיו כּוֹלְנוּ, כִּרְחַם אֲבִי עַל בְּנִים יִרְחַם גַּם עֲלֵינוּ, וַיִּרְאֵה בְּאֶהְבֵּתָנוּ וַיִּרְאֵתָנוּ אֲחֵתוֹ, וַאֲמוּנָתָנוּ זֹאת נִיסַד בְּכַתְבֵי הַקּוֹדֵשׁ שֶׁלְכֶם וְשִׁלְנוּ, הֵן דַּבַּר אֱלֹהִים יוֹרְנוּ כִּי זְמַן רַב טַרַם הַרְבֵּנִים הִיוּ בְּאַרְצָם כְּבַר אֱלֹהִים הַשְּׂגִיחַ בְּחִסְדוֹ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תְּבֵל, הוּא הַבְּטִיחַ לְאֲבֵינוּ הָרִאשׁוֹן כִּי יִשְׁלַח מוֹשִׁיעַ אֲשֶׁר יִשׁוּף. רֹאשׁ הַנַּחֲשׁ, הוּא הַזֵּיל אֶת נֹחַ וּבְנָיו אֲשֶׁר גַּם אֶחָד מֵהֵם לֹא הִיָּה רַב, מִן הַמַּבּוּל. וּבִלְאֵתָם מִן הַתְּבַחַח בְּחִסְדוֹ הַקָּדִים אֶת בְּרִיתוֹ אֲחֵתָם וְלֹא עִם אֲמוּהַ אַחַת אֵךְ עִם כָּל בָּשָׂר וְנִתַּן בְּמִרְמוּמֵם נוֹגַהּ בְּרַק קִשְׁתוֹ מִקְלָה הַשָּׁמַיִם עַד קְצוֹתָם לְמַעַן יִהְיֶה לְאוֹת לְכָל יוֹשְׁבֵי תְּבֵל עַל טוֹבוֹ וְחִסְדוֹ וַיִּלְמְדוּ לְשִׂאת עֵינֵיהֶם אֲלָיו כֹּאֵל אֲבֵיהֶם בְּעִנּוֹת לֵב וּבְטַחּוֹן, כֹּאֲשֶׁר בָּחַר בְּאֶהְבֵּתָם וּבְזַרְעוֹ לֹא עֲשֶׂה זֹאת בְּנַסּוּא

אלהים באישות הקדושה ובכתוב הבא אחר כן אנחנו רואים בפירוש החיוב על האישות
” ויאמר האדם זאת הפעם עלם מעמני ובשר מבשרי לואת יקרא אשה כי מאיש לקחה
זאת, על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד” ולפי זה יש לנו
עוד מילה תשיעית של בני נח, ידענו גם ידענו כי התורה שבע”פ תשנה בזה את טעמה
אולם אך שקר בימינה ונגד פני הפסוק תסלק אמריה לאמר ”קודם מתן תורה היה אדם
פוגע אשה בזווק אם רנה הוא והיא לישא אותה מכניסה לתוך ביתו ובוטלה בינו לבין עממו
ותהיה לו לאשה” (הלכות אישות פ’ א’ א’) וגם אם לא נתרעם על שיחת מוליך האלה של
תלמידים חכמים, הלא יש לנו לזעוק חמוס כי לא נמנא מאומה בתורת משה אשר לפחות
יראה פנים לסיפר הנ”ל, וולתי מה שנאמר ”ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה
ובנים ובנות יולדו להם ויראו בני אלהים את בנות האדם ויקחו להם נשים מכל אשר
בחרו” אולם יהיה פירוש המלות ”בני אלהים” מה שיהיה, הלא אל נכון הדרך הזה לא
יסופר בו לשבח כאלו היה ישר וטוב בעיני אלהים, אך להיפך יוכר לעון בני המזול
וחטאתם כי כבדה מאוד, כי מיד אחר כן נאמר ” ויאמר ה’ לא ידון רוחי באדם בשגם
הוא בשר” אכן הדבר הזה הוא לא לבד משפט מעוקל וטעות, אבל ממנו תנא רעה רבה
מאוד גם ליהודים וגם לגוים, באשר יבטל לגמרי הקדושה והחיוב של האישות, כי יורה כי
כמו הנשואין של בני נח נעשו בלי קדושין כן יכולים להתר בלי גירושין, ”ומאימתי תהיה
אשת חבירו נגרשה שלנו? משיזיאינה מביתו וישלחנה לעזמה או שתנא היא מתחת
רשותו ותלך לה שאין להן גירושין בכתב ואין הדבר תלוי בו לבד אלא כל זמן שירנה הוא
או היא לפרוש זה מזה פורשין” (הלכות מלכים ט’ ח’) אנחנו הגוים חייבים אנחנו לתת
תורה לישוע הנוצרי על אשר למד אותנו לקח אחר המסכים עם מונה הקדומה של האישות,
כי חיזה היה מעמד ומנב בני אדם אם התורה שבע”פ היתה תקיפה ושלטת בעולם? אם
כל הגוים היו לומדים את הדין הנ”ל להיות משמים? ומה רבה היתה הרעה של הלקח
הוא אשר כל איש יכול בדבר שפתים לנתק את מוסרות האישות ולהזיף בגערה את אשתו
החולה, וכל אשה תוכל כאות נפשה לפנות עורף ולעזוב את בעלה, הלא אז השלום והשלוה של
הגוים היה לאפעס, וכן אם נחבונן בהסוד והשבר אשר היו יונאים מזה כמו כאשר נשים
עינינו אל מלות הכתוב הנ”ל נוכל לדעת כי הלקח הזה איננו משמים, אך אם הלקח
בעממו רע ומר עוד יוסיף רעתו למאמיני בתורה שבע”פ כי לפי דבריה האישות של גוים
אין אישיות כלל לישאל ובפירוש אמריה תאמר ”אין אישיות לגוים” (הלכות מלכים ח’ ו’) ועוד
”אין אישיות אלא לישאל או לגוים על הגוים אבל לא לעבדים על עבדים ולא לעבדים על
ישאל” (הלכות א”ב י”ד י”ד) בזה התורה שבע”פ תבטל בפירוש דבר אלהים ותחרץ אומר כי
המנה הנתונה לאדם בגן עדן והמוטלת על כל יונאי חלניו נתבטלה לגמרי באופנים פרטים,
וזאת תראה כי התורה שבע”פ איננה משמים. על מספר התשע מנות הנ”ל עוד נמנא
עשירית בדבר הקרבנות, הן קין והבל הקריבו קרבן ולא נוכל למנא טעם אחר על
קרבנם וולתי כי היו מזוים עליו, כי אין לחשוב כי עשו כן משכל לבם ומדעת עמם, כי
להיפך שכל האדם יורה כי אין חפץ לבורא כל במתנת אדם ולא יאכל דם אבירים ולא
ישתה דם עתודים ואלה הנאין מה חטאו אשר ירנה דמם לפניו, ובאשר הרבנים לא יחשבו
את הקרבנות למנות בני נח יראו בפירוש כי לא ישרה בעיניהם אשר יקריב איש קרבן
וגרנה לו, וולתי להם לבדם, אבל נוכל להראות כי הלקח הוא חדש מקרוב בא, ומנות
הקרבנות היתה ידועה לאיוב ועל אודותיו לא נשמע דבר משבע מנות ומשפטו היה תמיד
להקריב קרבנות, ”ויהי כי הקיפו ימי המשחה וישלח איוב ויקדסם והשכים בבוקר והעלה
עלות מספר כלם” (איוב א’ ה’) וה’ בעממו מזה בפירוש את רעי איוב אשר יקריבו
קרבן ”ויהי אחר דבר ה’ את הדברים האלה אל איוב ויאמר ה’ אל אליפו התימני חרה
אפי בך ובשכי רעך כי לא דברתם אלי נכונה כעבדי כאיוב, ועתה קחו לכם שבעה פרים
ושבעה אילים ולכו אל עבדי איוב והעליחם עולה בעדכם ואיוב עבדי יתפלל עליכם כי אם
פניו יאשא” (איוב מ”ב ו’ ח’) וגם אלישע לא ידע הלקח הזה של שבע מנות בני נח, ובאומר
אליו נעמן ” ולא יתן נא לעבדך למד פרדים אדמה כי לא יעשה עוד עבדך עלה וזבח

פרק ט

הן שמענו צפרק הקודם, כי חסידי אומות העולם לפי דעת התורה שבע"פ הם אלה אשר קבלו עליהם שבע מצות בני נח. גם הראנו כי המשפטים והדינים אשר התורה שבע"פ נתנה להם, הם דינים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם אשר אם יעשו יקללו הסדר וימלאו את הארץ חמה, כמו בענין האישות ודיני ממונות של בני נח, אך מליני התורה שבע"פ בכל זאת יחסנו כי דעתה יותר נוחה לבעלי דת אחרת מודעת הברית החדשה, באשר לפי דעתה חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא, ולכן השקה נפשנו לדעת ערך החנינה הזאת של התורה שבע"פ ומה רב הסדה עם אנשים נכריים אשר לא ידעה אותם מתמוול שלטום, ועוד יותר נתעורר לחשק הזה אם נשים עין על המודעה אשר התורה שבע"פ תנוה לשים לפני הגוי הרונה לקבל דת היהדות, "וכשם שמודיעין אותו עונשן של מצות כך מודיעין אותו שכרן של מצות, ומודיעין אותו שבעשות מצות אלו יוכה לחיי עולם הבא, ושאיין שום נדיק גמור אלא בעל החכמה שעושה ויודע, ואומרים לה הוי יודע שהעולם הבא אינו נפון אלא לנדיקים והם ישראל, וזה שתראה ישראל בנער בעולם הזה טובה היא נפונה להם שאין יכולין לקבל רוב טובה בעולם הזה כאומות, שחא ירום לבם ויתעו ויפסידו שכר העולם הבא בענין שנאמר וישמון ישורן ויבעט, ואין הקדוש ברוך הוא מביא עליהן רוב פורענות כדי שלא יאבדו אלא כל האומות כלין והן עומדין וגו' " (הלכות א"ב י"ד ג' ה') לשמע אוון נשמע ממלות האלה התיירה לדעת הנ"ל כי חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא, כי אם כן למה עולם הבא אינו נפון אלא לישראל ולמה כל האומות כלין? ולמה הם יקבלו טוב העולם הזה וינללו מיסורין באשר לא להם יהיה השכר הנפון לנדיקים? ואין לנו דרך אחר לפשר השתי המאמרים יחד וולתי אם נאמר כי המאמר האחרון איננו כמשמעו ובשפת חלקות נאמר כדי לזודד גרים, או אם הוא כמשמעו או פירוש המאמר הראשון כי חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא הוא כי יש להם חזיה חלק קטון מאוד, ויהיה איך שיהיה החנינה של התורה שבע"פ לא מאוד רבה היא, ובכל אופן תראה באינו אלהים ישא פנים וישיע את ישראל לבד מפני שהם ישראלים, ויאבד העמים האחרים לבד מפני שהם אינם ישראלים, לא כן הברית החדשה היא תדבר על אלהים דברים היותר נאותים לשופט כל הארץ, ואמת הדבר כי לפי דבריה "המאמין יושע ואשר איננו מאמין יאשם" אך צוה לא תכיר פנים במושפט ותשוה כל בני אדם יחד יהי מאיזה עם ולשון שיהיו, יהודי או גוי איש לבן או כושי אשר לא יתכן ערוו, אם יאמין יושע ואם לא יאמין יהיה בן יפת או עם או חס יאשם, בלי נשוא פנים לעם סגולה אחד ועות משפט כל העמים האחרים, ולא תוניא מכלל הישועה כל אדם למען אשר לא נפל גורלו להיות מוגע העם הנבחר, אך תעשה משפט כללי לכל בני אדם יחד. ולא תנא מאתה משפט מעוקל כמו מהתורה שבע"פ האומרת "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" להיפך בהברית החדשה נאמר "לא כל האומר אלי אדוני אדוני יבוא אל מלכות השמים, כי אם העושה את רצון אבי אשר בשמים" (מתיה ז' כ"א) התורה שבע"פ תאמר כי העולם הבא אינו נפון אלא לנדיקים והם ישראל והברית החדשה תאמר "אלהים לא ישא פנים אך בכל גוי הדורש אותו ועושה נדק רצוי לפניו" יקימו נא כל מביני דעת מבעלי התלמוד ענמם ויכיחו בינינו, איזו משתי הדיעות תראה להיות יותר ישרה ותמימה ונאותה לשופט כל הארץ.

אולם לא לבד העיקר הנ"ל אשר התורה שבע"פ תחפץ ליסד הוא סקר אבל גם טעמה הוא תפל מבלי מלה, באמרה "וזה שתראה ישראל בנער בעולם הזה טובה היא נפונה להם שאין יכולין לקבל רוב טובה בעולם הזה כאומות" הדבר הזה לגמרי סותר את תורת משה אשר בכל מקום תבטיח כל שפע ברכות העולם הזה לישראל אם ישמעו ויעשו המצות, "והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך לשמור לעשות את כל מצותיו אשר אנכי מנזך

פנים, אך אשר בורעו יתברכו כל משפחות האדמה, לא עזב את הגויים בלי עדות על עזמותו, התגלה עמו לחיוב ולמד אותו "כי גואלו חיי" והעמיד כביאים אחר כביאים בישראל להגיד מקדם כי תגיע עת רצון לה' אשר בה מזורח שמש עד מצואו יגדל שמו בגויים ובכל מקום מקטר מגש לשמו ומנחה טהורה כי גדול שמו בגויים אמר ה' נבואות (מלאכי א' י"א) ובהיות לנו דבר ה' זה אנחנו מואסים בתורה שבע"פ המתנגדת אליו ומתאמנת לעשות את אלהים אלהי הסרים למשמעת הרבנים לבד, ואנחנו מאמינים בהברית החדשה אשר לגמרי תסכים עם תורתנו שבכתב, ותשאל "האלהי היהודים לבדו הנהו? האם הוא לא גם אלהי הגויים?" ותענה, "אכן גם אלהי הגויים" (אל הרומים ג' כ"ט) גם תגיד כי "בעיני אלהים אין הבדל בין יהודי ליוני, כי אלהים הזה על כל הוא עשיר לכל קוראיו כי כל הקורא בשם ה' ישע" (אל הרומים י' יב' יג') הנה הראגו בקליבת שבע מלות בני נח רוח איבה ונטירה של הרבנים להיפך מרוח נדיבה של ברית הישנה והחדשה, ונשוב נחקור במה וכמה נוחה רוח הרבנים לבני נח, הן לא נשים לבנו על זאת כי היו אסורים לקנות נחלה בארץ ישראל ולהיות שופטים או בין הסנהדרין או פקידים וגם האיזנות שלהם היתה אסורה לישראל, כי כל אלה תורת אלהים עזמה תמונע מהם, היו יכולים לבד לשבת בארץ ישראל ולכן נקראים גרי תושב, ועמהם יש להחנהג בחנינה כמו עם הישראלים, (עין פרק ד') אך התורה שבע"פ היאך אמנם תגוה על החנינה ודרך ארץ עמהם בכל זאת לא תשפוט משפט חסידי אומות העולם ותעלים עין מדמם הנועקים אליה, באשר כן הוא העץ החיים של המחוקקים בה וזה פריה, "ישראל שהרג בשגה את העבד או את גר תושב גולה וכן גר תושב שהרג את גר תושב בשגה גולה, גר תושב שהרג את ישראל בשגה אע"פ שהיה שונג נהרג" (הלכות רוח ה' ג') להיפך התורה שבכתב תאמר "לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהיינה שש הערים האלה למקלט לגוס שמה כל מכה נפש בשגה" (במדבר ל"ה ט"ו) התורה שבע"פ תאמר ישראל שהרג גר תושב אינו נהרג עליו שנאמר וכי יזיד איש על רעהו" ותורת אלהים תאמר "שופך דם האדם באדם דמו ישפך כי כללם אלהים עשה את האדם" (בראשית ט' ו') הברית החדשה תגוה אותנו המשיחיים לדבוק בתורת ה' ולמאזם בתורה שבע"פ, ובכן בכל ארצות המשיחיים לא יעשו הבדל בדיניהם בין הרוגח אשר רחם את איש משיח" או איש יהודי או ישמעאלי או מין וכופר, ובקינר באשר כל המשיחיים יודו במוכר השכל של הברית החדשה הדינים שלהם יורו את השופטים משפט נדק לבלתי הכיר פנים במושפט, ומונו יגורו כל פועלי און יהיו מאיוזו דת וכתה שיהיו, ובכן החנינה של התלמוד נתת לחסידי אומות העולם חלק לעולם הבא איננה כל כך גדולה ומדת טובו איננה יתירה, ולא לבד תונה את חסידי אומות העולם מבלי לשפוט אותם מעושוקם, אך עוד יותר תרע להם בהטעם אשר תתן לדבריה לאמר, יען הט אינם בכלל רעך, הן יחכר לנו המוקום כעת לדרוש יותר בענין הזה, ועתה נשאל בקצרה, הכוזאת היא תורת אלהים? עמדו נא אתם בעלי התלמוד וראו אם תמלאו דבר דומה לזה בהברית החדשה, מה דעתכם הישרים הדינים הנ"ל או נלוזים? בטוחים אנחנו כי לבכם אומר לבס כי תורה הזאת היא נלוזה ותועה, ואם כן הלא תשימו אל לבכם כי אבותיכם בנושך כמה מאות שנה טעו בדבר העיקר הגדול של המשפטים, ועד היום הזה אחיכם אשר בארץ מרחק כמו למשל בחוף הערב, עוד טועים הם ומחוקקים את הטעות ואם כן אתם אשר כבר תבינו את הטעות למה לא תתנגדו לו בקול רם? למה לא תשדלנו לגלות עיני העורים ולהוכיח להם כי שקר ביונים ונלוזים הם במעגלותם? הן פה בענגלנאנד אין דבר אשר יונע אתכם מזה, פה לגמרי תשור חירות הדת והדעת, פה יכולים אתם להרים כשופר קולכם נגד טעות התלמוד, פה אין מעצר לכם למחות מתפילתכם כל הנקומות אשר יורו כי הוא משמים, פה יש לאל ידכם לשזב אל משה והנביאים ומי יאמר לכם מה תעשו?

לקנות בישראל וכס חזאל בכל גבול ישראל מן הירדן מורח השמש את כל ארץ הגלעד הנדי והראובני והמנשה מערער אשר על נחל ארנון והגלעד והבשן" (מלכים ב' י"ב ל"ג) לפי דברי הימים היתה זאת כשמונה מילות ושמונים וארבע שנים קודם מנין המשיחיים; אם נחבר לאלה אלף ושמונה מילות ושלושים וששה שנים, יעלו לנו שני אלפים ועשרים ושבע שנה מראש חבל היובל, ובכל העת הזאת הרבנים לא שמו אל לבם להשיב נדחי אומות העולם ולהורות אותם את השבע מלות אשר בהן יגללו משחת ויזכו לחיי עולם הבא, הלא אך יצחק בנו בעל התלמוד האומר כי חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא אם לא ישתדל להורות אותנו צמה נוכח דרך החיים, הלא האמת היא כי מחברי התלמוד בראותם כי קשה הדבר לדון את כל בני אדם לשחת, ובאשר תרע עינם אשר בני נכר ימלאו דרך ליטושה, תלו קבלת גרי תושב ציובל אשר כבר חלק ועבר, וכן אנו רואים בספור הברית החדשה כי כאשר הוחל להקרא דת המשיחיים בין הגויים ונשמעה הישועה לכל מאמץ בלי תנאי אשר יתגייר לדת היהדות, בעלי התלמוד התאמנו להתנגד לזה בכל כוחם, "ואנשים אחדים אשר ירדו מיהודה למדו את האחים לאמר, אם לא תמולו כדת משה לא תוכלו להושע" ועוד, "ויקיימו אנשים מכת הפרושים אשר האמינו לאמר כי גרף למוול אותם וללות אותם לשמור את תורת משה" (פעלי השליחים ט"ו א' ה') הן לא היה אז היובל כוהא, ולכן התשובה מע' לא היתה מספקת בעיני בעלי הקבלה אשר לפי דעתם לא יושעו גרים כאלה אם לא ישובו ויקבלו דת היהדות כולה, אכן אם כן היה בימים הקדמונים, מה יעשו היהודים עתה בזמנינו אם יבוא גוי וירצה להיות אחד מחסידי אומות העולם, היוכלו היהודים לקבל אותו? לפי הכלל הנ"ל אין להם לקבל אותו, באשר עוד עתה השבטים בגולה ומעורבין זה בזה ולא יתכן שיהיה ליהודים טסק עם הנכרים הבאים להטעה את לא יקבלו לגמרי דת היהדות או יתמהמהו עד ישוב היובל להיות בדרך, "אבל בזמן הזה אפילו קבל עליו כל התורה כולה חוץ מדקדוק אחד אין מקבלין אותו" * ועתה אינה פנה המכונה של התלמוד בדבר העמים, אמת הדבר כי יאמר חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא, אבל יסגיר הפתח לפני הרובים להיות חסידים ולא יתן מקום לבני אדם לשוב מדרכם הרע למען יושעו, וזה ימים רבים אין חסיד באומות העולם, ובכל קורות העתים לא נמלא ספור מעם בני נח השומרים שבע מלות, ומעולם לא שמענו כי היתה איוו קהלה בעולם מבני נח, המשיחיים הראשונים ואבות אבותיהם לא נתקבלו בזמן שהיובל כוהא, אך היו עובדי ע"ז ונתקבלו בתשובה נגד רנון הרבנים, אנשי בריטאן וזאקסאן שבו לדת המשיחיים שנים רבים אחרי גלות ישראל מארצם, בעת אשר בה לפי דעת התלמוד אסור לקבל גרי תושב, וגם לא נתקבלו לפי התנאים אשר יעשה התלמוד בקבלתם והוא, שיהיו המקבלים שלשה למדנים: "וגרף לקבל עליו בפני שלשה חברים" (הלכות מלכים ח' י') ואיזה חסד יעשה עמנו האומר כי חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא אם יכחיש את מליאת חסידי אומות העולם ולא ישתדל להורות חטאים בדרך ולקבל אותם בתשובה? ובכן חנינת התלמוד תהיה לנו ככרודף קדים ותברח כלל ולא תעמוד והתעייף עיך בה ואיכנה, הן ידענו כי הוא בשגנה לכל מליני התלמוד האומרים כי הוא נוח לבריות, ומושבים כי הוא דובר שלום אל כל העמים, ומי יתן אחרי אשר הראנו אותם תכונתו האמיתית ישיבו אל לבם דעת ותבונה כי הרבות צפיו וטולח מדנים בין אחים, הלא ידענו כי אין לבם עמו וכמונו כיוהם נאהב האמת והשלום, ואם כן נאות להם להכחיש עמנו ולהתנגד אל המשטמה הזאת גם בהמנאה בספר הדת אשר עד עתה האמינו בה כאילו היתה משמים, גם נעיר את הזכר לשקול צמאזני דעת את היסוד הזה אשר נחשב יותר מאלף ושבע מילות שנה כדת לרוב היהודים נגד היסוד אשר הוסד בהברית החדשה, ולדון איזה מהם יראה להכחיש יותר עם רנון אלהים הנגלה בתורה ונביאים לטובת בני אדם והנלחתם?

התורה שבע"פ אומרת כי אלהים צמך שני אלפים ושבע מילות שנה לזה לעוזב את הגוים בידי פשעם, בלי למד אותם את דרך ה' והושיט להם יד להנילם מרדת שחת, ואם ישראל יעשה קיל לכוף את כל בצי עולם לתשובה בחרב ובחנית, וגם אם יקבלו עליהם השבע מלות בכל זאת לא יעלו למדרגת אחים. אך יהיו גרי תושב, ומעולם לא עלה על גב

היום ונתת ה' אלהיך עליון על כל הארץ, ובאו עליך כל הברכות האלה והשגוך כי תשמע בקול ה' אלהיך, ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה, ברוך פרי בטןך ופרי אדמתך שגר אלפיך ועשתרות לאנך, ברוך טנאך ומשאתך, ברוך אתה בבוץ וברוך אתה בזאתך, יתן ה' את אויבך הקמים עליך נגפים לפניך, בדרך אחד ילאו אלפיך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך, ינו ה' אתך את הברכה באסמך ובכל משלת יך וברכך בארץ אשר ה' אלהיך נתן לך” (דברים כ"ח א')

הן בזה ימלאו דברים טובים של העולם וברכות רבות הנבטחות בשכר שמירת המצוות, והיסודות אשר באו על ישראל אינם בעד נדקתם אך להיפך בעד מעלת ומרים, הלא אך כוב תדבר התורה שבע"פ, כי באמת אלהים לא ישנה את דרכו עם האומות ויתנהג עמו עם כולם בדרך אחד, הוא יבאון כל עם בנדק ואם לא ישמע בקולו ישפוך עליו אפו, לא מהר כאיש אחד תבאן אומה, ולא בהרף עין תמות כמות גבר, מעט מעט תעלה ותגדל או תל ותרד מעט מעט, וימשכו ימי בחינתה עד כמה מאות שנה, וכל קורות העתים כבתורה כבסיפרי העמים כולן תתנינה עדיהן על הכלל האומית הנתן בספרי קודש כי "נדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת" ההבדל אשר יעשה אלהים בין ישראל לעמים אחרים הוא לבד בדבר קיומם בעולם הזה, אזכיר מומלכות אשר בבל יון ורומי ואיבין על מקומם ועוד אינם, אך יעקב אם קטון הוא ודל עוד ישכון לבדד ומשפחת אברהם לא תחוק מהיות גוי לפניו תמיד כל הימים כפי הברית אשר כרת עמו, ואם יוכיח בשבט פשעם ובנגעים עונם, כי ישבו עד ה' אלהיהם גם הוא ישבו אלהים ויסיר מהם שבט אפו וישפיעם טוב העולם הזה כהבטחתו כפי משה עבדו, אבל ההבטחה הזאת על טובות וזמיות לא תלדיק את איש הישראלי העומד בחטאו לפני כסא משפט אלהים, וללא יועיל תהיה לו התקוה אשר נתן לו התורה שבע"פ הדוברת תועה על ה' כי הוא יעות משפט ויכיר פני אומה אחת להנדיקה, ויסלק נדק להרשיע בלא משפט כל האחרות.

אכן אולי המליץ בעד התורה שבע"פ עוד ימנא מנוס לנפשו לחפות על קשי רוחה אשר יתראה לעיני כל, ועוד יתאמץ להראות כי התלמוד הוא ספר אשר דרכיו דרכי נועם וכל נתיבותיו שלום וחסד, באשר לפי דעתו חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא, לכן נוסף לתקור בכל התלמוד הגדולה אשר מנאה את הרבנים לפתוח פתח הישועה לפני בני נכר ולתת להם מקום לבוא בקהל הנושעים, לפי דעתם כאשר כבר שמענו כל המקבל ושומר מצוות בני נח ישוע וכל האחרים יאבדו לנצח, אולם יש לשאול את הרבנים האם השתדלו עמם להודיע לבני אדם הדבר הגדול הזה? ואם לא היה להם מקום לזה בזמן הגלות, האם עשו כן בעת אשר היתה להם הממשלה וידם תקיפה בעולם? או האם לפחות קבלו את הגוים הרונים להטוהר מגלליהם בסבר פנים יפות והקלו הדרך לפנייהם ללמד אותם אורחות החיים? האם לוו את תלמידיהם להיות שוקדים תמיד יומם ולילה לפתוח שער התשובה לבני נכר עובדי ע"ז ולקבל אותם ולהיללם מאבדון נצחי? לא אחת מאלה שמענו מהם, כל חסדם הוא לקבל גר תושב בזמן שיובל נוהג בזמן שאין יובל נוהג אם לא ירצו להמול ולשמור כל תורת משה ימקו בעונם, "אי זה הוא גר תושב זה גוי שקבל עלינו שלא יעבוד עבדים עם שאר המנות שנלטו בני נח, ולא מל ולא טבל הרי זה מקבלין אותו והוא מחסידי אומות העולם, ולמה נקרא שמו תושב לפי שמותר לנו להושיבו בינינו בארץ ישראל כמו שבארנו בהלכות עבדים ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג" (הלכות א"ב י"ד ו' ח'). ואם אין היובל נוהג האובד הזה אם לא יקבל לגמרי דת היהדות יש לו לנפש בעונם, איזה חנינה ורחמים יש בזה להעלים עין מאובד ההולך למות מטעם שאין היובל נוהג, ולבלתי קבל והורה אותו את הדרך אשר ילך בה וישוע? הישכר הגוי אחרי בלותו בדבר הלל נפשו משחת עד יקרא דרור בארץ וישבו היובל? וירד ציגון שאולה מאין מרחם? ומה רבו חללי האבדון ומות בכל עת הזאת מן אז חל היובל, וזה יותר משני אלפים ושבע מאות שנה אפס חסיד מאומות העולם ואין איש מהרבנים שם על לב "משגלו שבט ראובן ושבת גד וחמי שבט מנשה בטלו היובלות שנאמר וקראתם דרור בארץ לכל יושביה בזמן שכל יושביה עליה, והוא שלא מעורבבין שבט בשבט אלא כולן יושבים כתקן" (הלכות שמיטה י' ח') יש לנו ספר מגלות הזה בספרי קודש בזה הלשון "בימים ההם החל אלהים

זכבלי שיהיו המים שנוטלין בהן זכבלי, ובנוטל שיהיו המים באין זכבלי אדם" (הלכות ברכות
 ו' א') אם ראשית ארבעה תנאים האלה מנער, אחריתם ישגה מאוד, וכל אחד יפרד ויהיה
 לראשים אחרים אין מספר, כמו למשל במים הפסוליין בארבעה דברים ואחד מהם הוא אם
 נעשה בהם מלאכה, אך איזו היא המלאכה הפוסלת את המים ואיזו איננה פוסלת? זמעי
 השאלה הזאת בהכרח ינאו המון כללים אחרים ופירושים עגומים עד אין מספר, ולא די
 בכל הדינים האלה עוד תשוב תראה דקדוקים רבים מאלה, כמה יגיעו המים בידים, מעמד
 הידים אם וקופות למעלה או שחות למטה, ואם תגליח לרכך לעבור את כל המון דינים
 האלה, משם תלך הלוך וכסוע הנגבה, איך ובמה תנגב את הידים, ואין לנו ספק כי אם איך
 חובר חבר מוכס לעולם לא תוכל לקיים כל דקדוקי מנות נטילת ידים כהלכתה, כי גם אם
 אחרי יגיעה ועמל רב כבר מהיר אתה בכל תנאי המים והכלים והידיים עוד תוכל לשנות
 בקיום המנוה הזאת אם לא למדת ולא באת בסוד כל הדינים אין מספר בדבר החנינה
 הפוסלת בנטילת ידים, ואם לא תגרס בחנן שיניך ותמלא פיך חנן, "כל החנן בנטילה
 חנן בידים וכו'" שא לא עיניך וראה כל הדינים והנס בארבעה היוצא חנן כולו, "אלו
 חוננין בדם לפלוף שחון לעין וגלגל שחון למכה והדם יבש שעל גבי המכה והרטייה שעליה
 זגלדי זואה שעל בשרו ובזק או טיט שתחת הנפורן והמלמולין שעל הגוף וטיט היין וטיט
 היונרים וכו'" (ה"מ פ' א' ב') איך חנניך יתהלכו אל דינים ושאלות אחרות עד אין קץ,
 ובלי ספק כי כל מי אשר לא נפל גורלו להיות אחד מתלמידי חכמים אך לריק יגיע לרחוק
 בנקיון כפיו ולעולם לא תשיג ידו לקיים את המנוה הזאת של נטילת ידים אם לא ילך וישאל
 את פי הרב במופלא ממנו, ובאשר המנוה הזאת של נטילת ידים היא תמידית בכל יום, כל
 איש יהודי הירא וחרד מוכרח בכל יום לקום בבוקר השכם ולעלות אל רב המורה אשר
 יפסוק לו הספיקות בדבר נטילת ידים איך יקיים אותה כהלכתה. ואין לנו ספק כי כל
 תלמוד חכם המהיר בתורה שבע"פ ימוא במנות נטילת ידים לבדה תרי"ג דינים חדשים,
 ואנחנו שואלים את היהודים היושבים פה בלאנדען האם באו בסוד כל הדינים האלה של
 נטילת ידים ואם יש לאל ידם לשמור אותה כהלכתה? הלא אם ישגו באחד מכל המון
 הדינים והתנאים אשר בה אז נטילתם פסולה ולא יקיימו לא רח"ת ידים בשחרית ולא
 נטילה לפני אכילת הפת, "כל האוכל הפת שמברכין עליו המווא לריך נטילת ידים תחלה
 וסוף ואל"פ שהוא פת חולין ואל"פ שאין ידיו מלוכלכות ואין ידוע להן טומאה לא יאכל עד
 שיטול שתי ידיו וכן כל דבר שטיבולו במסקה לריך נטילת ידים תחילה" * (הלכות ברכות
 ו' א') ומי שכבר קרא ושנה הלכות נטילת ידים, מחדש לריך לו ללמוד איזה פת לריך
 נטילת ידים ואיזה לחם הוא ממין דגן ואיזה איננו ממין דגן, איזו ברכה יברך על כל אוכל
 ואוכל, וגם בזאת יוכלו להמלא ספיקות ושאלות הנריכות לעמקות לב ובקייאת חכמים
 ובינת נבונים לחרון בהן דין ומשפט, ומי אשר לא תשיג ידו בזה יחטא ויאשם חלילה בעון
 פלילי ולא ידע כי בנפשו הוא, למשל מי שיתרשל לרחוק ידיו אחר האכילה כאילו נוגע
 צבנת עינו, ויעור, "כל פת שהמלח בו לריך נטילת ידים באחרונה שח"א יש בו מלח סדומית
 או מלח שטבעו במלח סדומית ועביר ידיו על עינו ויסמא, מפני זה חייבין לטול ידים
 בסוף כל סעודה מפני המלח, ובמחנה פטורים בנטילת ידית בתחילה מפני שהם טרודים
 במלחמה וחייבין באחרונה מפני הסכנה" (הלכות ברכות ג') ועתה מה איפוא ישגה העני'
 הזה בדת אשר לא למד כל אלה? הלא בכל רגונו הטוב לקיים את המנוה כהלכתה אם
 נעלם ממונו וישגה באחד מן התנאים בדבר המים והכלים והידיים ושפיכת המים על הידים
 וחלינת הידים אין תרופה למכתו הזה אשר לא ידע ואשם, או מה ישגה איש
 המלחמה בקרב המחנה האוכל בחפון ולא ע"ל ידיו לא בתחילה ולא בסוף אם יקרנו אסון
 לנגוע בידו את עינו היוכה בסגורים כדברי התורה שבע"פ ויחטא כי יקלע אל השערה?
 או איך רע ומר יותר מזה יהיה לאיש אם יתרשל לרחוק ידיו בשחרית "דקדק לערות
 עליהן ג' פעמים מפני שרוח רעה שורה על הידים קודם נטילה ואינה סרה עד שערה
 עליהן שלש פעמים, ועל כן לריך למנוע מהגיע בידו קודם הנטילה לפה ולחוטם ולאזנים
 ולעיים מפני שרוח רעה שורה עליהם" (א"ח ס' ד') מי פתי יאמין כי כזאת היא תורה
 אלהי המשפט והחסד והרחמים, הנאות לו לשים משפטים לאדם כן עמוקים ורבים ונשגבים

התורה שבע"ס לחכות לעת רנון אשר בה כל בני אדם יתאחדו להיות כאחים בני משפחה
 אחת ולשבת יחדיו בשלום ובשלוה, והברית החדשה להיך תזוה את תלמידיה ללמוד דרך
 השיטה "לכל בשר" היא תדבר אל גויי הארץ אשר לפניך נחשבו כנבלי מרש בדברי רבות
 והזבה לאמר "ולכן עתה אינכם עוד זרים ונכרים אך אזרחים עם הקדושים ועם בני בית
 אלהים" (אל אפסים ב' י"ט) היא לא תעשוק אתכם מאומה, ותודה כי לכם משפט הבכורה
 להיות עם סגולה לאלהים, אך תגלה גם לנו הנחמה הגדולה הזאת, כי הגוים יהיו חברי
 הירושה ואברי הגוף ההוא, ותבטיח את רנון אשר בה יהיה עדר אחד ורועה אחד. היא
 תעיר למוסר אזנינו אשר לא נשכח את אשר היינו לפניך "זרים בחברת ישראל ונכרים
 לברית ההבטחה מאין תקופ ומאין אלהים בעולם" (אל אפסים ב' י"ב) "היא תזכיר אותנו
 כי העץ הזית הוא של היהודים וכי אתם הם הענפים הטבעיים ותעיד לנו לבל נתגאה
 עליכם" (אל הרומים י"א ט' כ"ד) יש את כפשו להעלות על לבנו התוכחה הזאת ולהודות
 בהכרה אשר כל הטובה היתה לנו מידי אומה הישראלית, הן לא נבקש מכם לשקול את
 התורה שבע"ס נגד דברי מוסר וכימוס ומקירות הנשאבות מבאר נכריה אשר כרוה חכמי
 האומות, אך נגד הלקח אשר ילא מימי יהודה, ומחוקקיו היו ישראלים ותכונתו היא דת
 משה וישראל, הדת הזאת של המשיחיים עשתה כפלאות בעולם בשנותיה את טעמו לטובה,
 אך בזה לא גבה לבנו וכל הכבוד נתן לאלהים אשר היהודים היו כלים יקרים בידו להביא
 לנו כל החיל הזה, ואנחנו מבקשים מכם אשר תשקלו השתי הדתות האלה היהדות או דת
 התלמוד אשר מעולם לא עשתה טוב עם האומות והשרישה טעות לוכד עולם בישראל נגד
 דת המשיחית אשר הרחיבה דעת אלהים בארץ, והרצינה כתבי משה והנביאים בעולם,
 והגדילה אושר בני אדם רבים שקול השתי דתות האלה לריך להיות במתינות בהשקט
 ובנפש חפזה, אך לפי דעתנו גם בלי שקול האחת נגד האחת מוכרחים אתם להודות, כי
 עקרי התורה שבע"ס אשר שמו לבנו עליהם במכתב הזה יתנגדו לגמרי לתורת משה ומורה
 עליכם לבוא קיש מהר נוכח השמש לעזרת האמת ולעמוד בפרץ נגד תהפוכות התלמוד.

פרק י

הסימנים אשר בהם תתנכר הדת המזויפת הם, שנאת הדתות האחרות, אמונת הבלים,
 ועשות דינים הרבה, היא לא לבד תשים חוק וגבול למדת אלהים לאמר, כי רחמיו אך על
 כתי אחת, אך עוד תוסיף סרה לרומם עבודת החוקים על עבודת הלב, ותגדיל ותאדיר
 את דיניה ופירושיה, עד שעריה יהיו סגורים ותתומים לכל הבאים אליה, ולא יפתחו כי אם
 אל הלומדים והמהירים בתורתה לבדם. אחד מסימנים האלה יספוק למבין לראות זיוף
 הדת ההיא עד היסוד בה, למשל אם תרצה דינים ודושות נשגבות מאדם לא לומד, יש ראייה
 כי היא בדויה מלב הלומדים אשר לא ידעו ולא דרשו כי אם טובת עמם, ואין חולה מהם
 על איש לא לומד, ומדל להיות להם מדת יוצר כל אשר רחמיו על הפתאים כעל האבנים,
 התורה אשר היא משמים היא לטובת כל בני אדם יחד לל ולעשיר לנבון ולבער. הן אם
 נשים את התורה שבע"ס בכור הבחינה הזאת מהר יועם כספה לסינים. מי זה לא יתבונן
 כי התורה הזאת היא נחלת הלומדים לבדם. הלא אין בה גם מזוה אחת אשר הרבנים לא
 העניקו אותה בחשבונות רבות ובפירושים עמוקים ודקדוקים דקים עד כל הרזים לבוא עד
 תכונתה ילאו למנוח פתחה ותמיד יהיו נבוכים, לראות אותה מנגד כשושנה בין החוחים.
 שים למשל עינך על מזוה הקלה נטילת ידים, בריאשית ההשקפה תראה אלך להיות פשוטה
 מאוד. "ירחן ידיו ויברך על נטילת ידים" (אל' ס' ד') אך ממזוה הקלה הזאת יסתעפו המון
 דינים הרבה אין קץ. איזה נטילה כשרה או פסולה, "כל הנוטל ידיו לריך להוהר בארבעה
 דברים במים עמין שלא יהיו פסוליין לנטילת ידים ובשיעור שיהיה בהן רביעית לכל שתי ידים,

והענימו את רעיון האדם אשר לבם יכה אותם לחשוב את התרשלותן לעבירות חמורות, ואם ידם היתה תקיפה היו רודפים באכזריות כל אשר לא יטה שבמו לשמוע אליהם, ולא היתה יראת אלהים על פניהם ודברו בזון כי כל העובר על מצותם יענש כמו על עבירות היותר חמורות בתורה, והקימו משפטים ודינים בשם משה אשר מעולם לא נזה והרביצו דת רחבה וארוכה בדברי הבל ועולה ושנאה, הנשגבה מכל איש לא לומד ואשר תמלא רעיונו אימה ותעבור שארו באכזריות * אך בהיות העניים האומללים כאנשים תחת עול הרבנים הקשה הזה, אלהים שלח להם מושע את ישוע הנוטרי אשר הוכיח במישור את תורת אלהים האמיתית וקרא דרור לשבויי הדעת, כמו שנאמר " ויקהל אליו הפרושים ואנשים מן הסופרים אשר באו מירושלים * * * * * ויראו את אנשים מתלמידיו אוכלים לחם בלי נטילת ידים ויריבו עמו * * * * * וישאלו אותו הפרושים והסופרים, מדוע לא ישמרו תלמידך את קבלת הוקנים ויאכלו לחם בלי נטילת ידים, ויען ויאמר אליהם, היטב התבנא ישעיהו הנביא עליכם חכמים ככתוב, העם הזה צפיו וצפיתיו כבדוני ולבם רחוק ממני, ותהי יראתם אותי מנות אנשים מלומדה * * * * * ויקרא אל כל הקהל ויאמר אליהם שמעו ובינו אין דבר מחוץ לאדם אשר יבוא בו יוכל לטמאהו כי אם אשר ילאו ממנו הם מטמאים את האדם, כי מבית מלך האדם באים מחשבות רעות צאופים זנונים רנח גניבה בנות בנע מזומה ותאות רעות עין רעה גדופה גאווה ואלות, כל הרעות האלה ינאות מבית ומטמאות את האדם * * * (מרק ז' א' כ"ב) בזה האדון ישוע יביע דעת המסכים עם תורת אלהים ועם שכל הישר, וכן אמר שמואל הנביא, " האדם יראה לעינים ואלהים יראה ללבב " (שמואל א' ט"ז ז') אולם הסופרים והפרושים התנהגו עלמם עם האדון ישוע כפי תורתם אשר הראו למעלה ורדפו אותו עד המות, והוא הערה את נפשו למות למען האמת ושם אשם נפשו בעד חטאות העולם, אך למען עלו בעלי התורה שבע"פ בנחון שלהם, הנה הוא קם ומעם המותם ולקחה עשה חיל בעולם לשלח רנונים חפשים מעבדות ההבל ולבשר לאסורים תקות חיי עולמים, כעת בני ישראל יאכלו פרי מותו ולקחו בחירות אשר יש להם מעבדות הרבנים, רבים עתה מורע יעקב ימיוקו באיוו דיעות האלו אשר היו סיבת מותו, עתה יש בכב רבים המאמינים כי מנות המוכר גדולות הרבה מנות החוקים, רבים בכב בהאמין כי אין חטא לאכול בלי נטילה יאכלו בלי נטילת ידים, ואין פונה פה לנדות או לסקול אותם על עברם את מנות הרבנים, על כל הטובה הגדולה הזאת יש לכס לתת תודה לישוע הנוטרי, אם התורה שבע"פ היתה עושה חיל בעולם, ולקח ישוע היה מבוטל, או עד היום הזה הייתם עשוקים ורנונים בלחץ הבלי הרבנים ורדיפתם אתכם, עוד עד היום הזה הייתם יראים פן תהיו מוכי הסגורים במלח סדומית, והייתם אוכלים לתמיכם צרונה ובדאגה מרוח דעה המבעתת אתכם, והייתם בפתח יומם וליילה לבל תעקרו מן העולם, הלא אז אם קרן אור לכס להאיר לבכם להתנגד אל דברי הקבלה הזאת, בלי ספק גם אתם הייתם יודעים את יד הרבנים הקשה כמו ישוע הנוטרי, והייתם מנודים כאלעזר בן חנר, ואם אלהים היה צותן לכס כח לעמוד באמונתכם עד המות, אז הייתם מתים צנדי, ואכן גדולה היתה מונחה על ארונכם, ומאין באה זאת לכס כי עתה בני סורין אתם במחשבה ובמעשה מאין מכלים דבר? השינה התלמוד את טעמו וריחו נמר? אכן התלמוד עוד הוא כמו שהיה, המאמינים בו עוד הם כאבותיהם, ולו היתה לאל ידם בחרתם אל התלמוד אז כאנשים יראים וישרים בלבבותם בלי ספק היו זרויים לקיים את המוטל עליהם, ובחרות אפס היו עושים בכס כאשר עשו אבותיהם עם אלעזר בן חנר, אבל יש לכס להשיב אל לבכם כי לקח ישוע הנוטרי הוא המניל אתכם מכף רודפיכם * ותלמידי ישוע הם המגינים עליכם לבל תוכו ביד התורה שבע"פ הכבדה עליכם, והם יהיו לכס למחסה ולמסתר מאחיכם מנדיכם, הלא תעירו לבכם לתבונה לחקור ולדרוש בכל טענות של זה ישוע אשר עשה עמכם כל הטובה הזאת, בינו נא וראו כי אם לקחי ישוע זה יעשו חיל ויפרצו על פני כל הארץ מה רב טוב ושלוש ימחה מהם לבל יושבי תבל, ולהיפך מה רבה היתה הרעה אם לקחי האנשים האלה אשר מאחו בו היו תקיפים בעולם, איזה עדות יכולה יותר לברר האמת והצדק אשר אתו, ואשמת ורשעת האנשים האלה אשר הרשיעו אותו? ולכן בעוד תחקרו בזה, בלי התמהמה יש לכס להתנגד אל התלמוד, ולהניל את אחיכם מעבודתם אותם, הלא גם כעת עוד רבים

אשר תקנה יד רובם מקיים אותם כהלכתם? ולענוש אותם על אשר לא תשיג ידם לעשותם? ואם הפסע הוא צמי שמתרשל ללמוד את כל הדינים הנל' אם כן רוב היהודים היושבים פה בלאנדען דמיהם צם על אשר יודין להתרשל בנטיילת ידים, ובכל זאת ראות עיניהם עוד אתם כמו עם הרבנים המדקדקים בנטיילת ידים, ואם יעלה מחסבה בלבכם כי התורה שבע"פ תכוב בזה, אל' מה ערבון יש לכם כי לא תכוב גם כן בכל פירושיה ודקדוקיה וזוילי שקר בימינה בכל דברי הקבלה, לפי הודאת התורה שבע"פ עלמה נטיילת ידים איננה מה' אלא מדברי סופרים, "כבר ביארנו שנטילת ידים ונטיילתן מדברי סופרים" (ה"מ י"א א') הנל ורעות רוח של הדינים אשר צה יעידו כי לא מאלהים היא ואין עליה הסדמן התורה וכל משכיל יסכים עמנו כי אך פתייות יביע חכה כי מי שלא יטיל ידיו יעור או תשרה עליו רוח רעה והמנה הזאת לבדה מספקת להרוס חוקת התורה שבע"פ עד היסוד צה ולבטל את עדותה בדבר הקבלה כולה, הלא בעינינו אנו רואים כי מחוקקיה היו פתאים המאמינים לכל דבר, אשר הלכו בחשכה, ואפל ולא נוגה להם ככל בני דורם, ולא יראו לנפסם להוסיף על דבר ה' האמיתי ולדבר כוז מלבס למען ישורו על בני אדם קלי הדעת הסרים למשמעתם, הלא אל נכון ידעו כל הרעה אשר תנא מדברי כוז אשר בדו מלבס, וכי רעיון רוב ההמון ישתעבד להם באשר ידוע כי אין לאל רוב בני אדם לעיין בדינים ובדקדוקים, ובהכרח מי שיאמין כי הם תורת אמת ישלך כל יתבו על התלמידים חכמים וישאל את פי החכמים באשר ישאל איש בדבר אלהים, ואין ספק כי מי אשר מפתח השמים בידומהר יהיה איש זרוע וגשוף פנים גם בעניני העולם הזה. אך יהיה טעם הרבנים בדבר נטיילת ידים מה שיהיה בכל אופן קשי רוחם יוכיח על רוע לבס בנאות לאובד אשר קרה מקרהו להיות במקום אין מים. ולשונו דבקה לחכו בנמא לקחת מעט המים אשר בכדו ולשפכם על ידיו ארנה, "אפילו אין לו מים אלא כדי שתייה נוטל ידיו במקלתן ואח"כ אוכל ושותה מקלתן" (הלכות ברכות ו' י"ט) ולא די להם האכזריות להחסיר משקה נמא, כי עוד ביד רמה יכדו מתבל את כל אשר ירהב עוו בצנפשו להתנגד למנותם זאת, "ונריך ליוהר בנטיילת ידים שכל המזולול בנטיילתם חייב נדוי" (אל' ס' קנ"ח) ולמען יגורו כל יושבי תבל מהמרות בנאותם זאת יספרו לזכר עולם מעשה שהיה עם איש אחד אשר בעבור מעלו לפקפק בנטיילת ידים לא לבד החרימו אותו בחייו אבל גם שפכו חמתם על ענמותיו וסקלו את ארונם אחרי מותו, "את מי נדו? את אלעזר בן חזר שפקפק בנטיילת ידים וכשמת שלחו בית דין והניחו אבן גדולה על ארונו, ללמדך שכל המתנדס ומת בנדויו בית דין סוקלין את ארונו" (ברכות י"ט ע"א) אולם לא די להם להכריח בני אדם למנותם בזרוע רמה, אבל גם עתה באשר אין עוד ידם תקיפה להכות באגרוף רשע לפחות יכחו בלשון ויחרידו את המאמינים לדבריהם בקללות נמרות, לאמר להם כי אם יזולו בנטיילת ידים תצא עליהם עניות וכליון, "כל המזולול בנטיילת ידים צא לידי עניות ואמר ר' זריקא אמר ר' אלעזר כל המזולול בנטיילת ידים נעקר מן העולם" כזאת היא חנינת התורה שבע"פ וזה דרכה עם היהודים אשר לא עבדו על מנות ה' ולא כחשו בדברו ומעולם לא עשו רעה לרעהם ואין חמס בכפס. ואף גם כי רוחה כן קשה נגד כל המתנגדים למנותיה, בכל זאת תתיר לעבור על מנות האלה אשר תחשוב לתורת אלהים אם אך תנמח מזה להעובר עליהן איזה תועלת, והם ענמם האומרים כי במנות התורה אסור ליהודי ללבוש בבגדי הגוים או לגלח כדרכם, בכל זאת מחליטים כי מותר לעבור על אלה אם יש נורך לעבירה, "ישראל שהיה קרוב למלכות ונריך לישב לפני מלכיהם והיה לו גנאי לפי שלא ידמה להם הרי זה מותר ללבוש במלבושיהן ולגלח כנגד פניו כדרך שהן עושין" (הלכות עכו"ם י"א ג') אך למה זה יפלא עוד בעינינו כי יקלו בדבר אלהים אחרי אשר ראינו כי יוסיפו סרה ויעיזו עוד יותר לענוש את העובר על המנות אשר בדו מלבס, כאילו המרה את מנות אלהים, ויחסבו את המזולול בנטיילת ידים כעובר עבירה החמורה ביותר באומרים, "כל האוכל בלא נטיילת ידים כאילו צא על אשה וזנה וכו'" (סוטה ד' ע"ב) סוף דבר הסופרים והפרושים הוסיפו מנות אשר ה' לא נזה ולא עלו על לב משה, הרחיבו והרבו בהן קשטנות ודינים אין מספר עד לא נזיר הדבר אשר האיש שאיננו תלמוד חכם יקיים אותן כהלכתן ולא יסגה לעבור עליהן, ואם הוא מן הנמנעות לרוב בני אדם לקיים אותן בכל זאת התעו

"כל חמירא ומייע דאכא ברשותי דחמיתיה ודלא חמיתיה דבערתיה ודלא בערתיה לבטל ולהוי כעפרא דאערא" (בכל הגדות של פסח) ושם בהגהה יאמר, "אם בעל הבית איננו בביתו יבטל את החמץ בכל מקום אשר הוא שם" בהשקפה הראשונה נראה כי המנהג הוא חק מפשע, אבל אלהים בפרוש הזהיר לבד נוסף על מנתיו וההוספה הזאת היא לא לבד בלי תועלת, אך גם תלוא ממנה רעה רבה להחזיק כתורה הדברים אשר בדו מלבס עוי פנים הצוים דבר ה' בנת מקום להמון עם הסרים למשמעתם לחשוב כי בקיום ההוספה הזאת ירבו זכותם לשאת במאזנים יחד עם עונותיהם או גם לעלות עליהם. אך הרבנים לא לבד ירעו במנותם של בטול חמץ אבל גם על לא חמס ירשיעו את אדם לאמר כי מי שלא בטל עבר על מנות לא תעשה אשר יבד עונו מבטל מנות עשה, "לפיכך אם לא בטל קודם שם ומשש שעות ולמעלה מנא חמץ שהיה דעתו עליו והיה בלבו ושכחו בשעת הביעור ולא בערו הרי זה עבר על לא יראה ולא ימנא שהרי לא בער ולא בטל" (הלכות חמץ ומצה פ' ג' ח') התוכלו להאמין כי הפסק הזה ינא מאת אלהים החוקר לבות? התוכלו להאמין כי איש תום ובר לבב אשר נפשו לבער את החמץ הפמנא בביתו כמנות ה', יאשם יען בהיותו עוסק בבעור שכה לבער חתיכה אחת ולא הוציא מפיו את המלות בתבניתן אשר ה' לא נזה? וכי לא היה חוטא אם היה בוטא אינו מלות אשר מעולם ה' לא שם בפיהו, אך אשר תקנו בני אדם המלאים עולה כמותו? לא כן הם דרכי אלהים, כי הוא רואה ללבב ובחשבו גם את המחשבה כמעשה אמר, "יען היה עם לבבך" (מלכים א' ח' י"א) ולכן פסק זה של הרבנים לא מאלהים היא ויספוק לבדו להרוס את יסוד התורה שבע"פ וכל טענותיה.

אבל לא נח רוח הרבנים בבטול חמץ אשר בדו מלבס, עוד הוסיפו עליו הבדיקה אשר מעולם לא עלתה על לב משה איש האלהים. "אור לארבעה עשר צניחן קודם זאת הכוכבים בודקין את החמץ לאור הנר של שעות הבהיר ומשגיב וזמנו אסור לעשות שום מלאכה ולא לאכול ולא ללמוד" (בכל הגדות של פסח) אין כל סמך למנהג הזאת בכל תורת משה, ובעצמם יודו כי היא מדברי סופרים, ובכל זאת תקרו ודרשו בה דקדוקים אין מספר איך לקיים את המנהג הזאת ולבל יחטאו בה חלילה אל השערה, והמניאו ומפשו בה אופנים שונים ונשגבים כאילו היתה מנות אלהים. נא ולמד כל המדרה הזאת, "אם ראה עכבר שנכנס לבית וחמץ בפיו אחר בדיקה נריך לבדוק פעם שניה, אע"פ שזמנא פירורין באמנע הבית אין אומרין כבר אבל אותו הפת במקום זה והרי הפירורין אלא חוששין שמיא הניח בחור או בחלון ואלו הפירורין שם היו ולפיכך חזור ובודק, אם לא מנא כלום הרי זה בודה כל הבית ואם מנא אותה הפת שנטל העכבר ונכנס אינו נריך בדיקה" אכן לא בזה תמו כל דברי השקן והעכבר, עוד תשוב תראה תועבות גדולות מאלה. "נכנס עכבר לבית ובכר בפיו וינא עכבר משם ובכר בפיו אומרין הוא הראשון שנכנס הוא האחרון שינא ואינו נריך לבדוק, היה הראשון שנכנס שחור וזה שינא לכן נריך לבדוק, נכנס עכבר ובכר בפיו וינא אתה משם חולדה ובכר בפיה נריך לבדוק. ינא אתה משם חולדה ובכר בפיה אינו נריך לבדוק שזה הככר הוא שהיה צפי העכבר" (הלכות חמץ ומצה פ' ב') אין דעתנו להחליט כי חכמה נשגבה כזאת לא מנא מקום גם בין המשמיים, הן ידענו כי ציפיהם לפנים היו מפלפלים בדברי הבל כאלה וכלו ימייהם לריק לדרוש ולחקור בחולדה ובפת בנם, אנחנו כבר מאסנו בכל יסודם ולא כדתינו דתם המתנגדת לדבר אלהים, אבל אתם עודכם מחויקים בדת הסופרים ועתה אתם עוסקים לחוג את חג המלות כפי פקודתם, ותרשו רוח כל היום ותרדפו קדים, לקיים המנהג בבדיקת לחם יבש נקודים, וכל נדקותיכם כנגד עדים, דקות ושדופות קדים. מי פתי בקראו את ספר תורת משה המלא כבוד והדר בפשיטתו לא יראה כי במנות אלהים לישראל לבער חמץ מביתיהם לא דובר ולא עלתה על לבו אשר יבואו במחילות עפר ובנקיקי הרמשים ולחפש בנרות בחורים ובסדקים, ולרדוף אחרי השקן והעכבר ושרגים דקים? אם הייתם מנאליים כדברים האלה בצרית החדשה הייתם שותים לעג כמים, והיה לכם לראיה גמורה נגד טענות כל הספר הזה. ולו פאול הנדיק או פטרוס הנדיק היה נותן מנהג כזאת אל גרי הגוים, או הייתם אומרים. האיש הזה אל נכון הוא מתעתע או תועה, אבל בכל ספר הצרית החדשה לא ימנא דבר דומה לזה,

מאחריכם נאנחים תחת עול המנוה של נטילת ידיים, ונסיידר הנדפס פה בלאנדען יש הודיה
 כי מנות נטילת ידיים היא משמים ושם בדרך ט' תמוז ברכה "ברוך אתה ה' אלהינו מלך
 העולם אשר קדשנו במצותיו ונזנו על נטילת ידיים" הברכה הזאת הוא שקר גמור כי ה'
 מעולם לא נזה על נטילת ידיים, הסיידר יתן הערה לברכה הזאת "כאשר הנערים ירחו
 את ידיהם בשחרית ילמדו אותם הברכה הזאת" אשר מזה נראה כי הנערים בענגלאנד עוד
 ילמדו להודות בתלמוד כי היא משמים, כי אין דרך אחר להלדיק את הברכה הנ"ל וזאת אם
 צאמר כי התלמוד הוא משמים ומצותיו הנה מאלהים, ולכן הוא חיוב גדול על כל המתנגדים
 להבלי התלמוד ולרומו הקשה לעמוד בפרץ ולמחות את הברכה הזאת מסדר תפילתם לכל
 תהיה לפוקה ותולין שולל את נערי בני ישראל להחזיק בדיעה הרעה הזאת הרודפת את
 הקיים ולועגת למתים.

פרק יא

אחד מקרני תפארת אשר בהם תופיע אומה הישראלית בנטות שכמה לסבול כל
 התלאות והנרות המונאות אותה בלי לשקר בצמונתה ולשכוח את ברית אלהיה ועבודתו,
 הוא שקידתה לשמור ולחוג תמיד את חג המנות לזכר נפלאות ישועתה הראשונה בימי
 צאתה ממצרים. יותר משלשה אלפים שנים כבר חלפו מן אז אל אלהי ישראל שמע קול זעקת
 בן בכורו במצרים, והכה כל בכורי אויביו, ותושע לו ימינו החוקה וזרוע קדשו הנטויה, ועוד
 עתה זכרון הישועה הזאת חרות על לבם ולא תשכח מפי זרעם הנפונים בכל הארץ. הן
 בענם הימים האלה אשר אנחנו שומנו עינינו אל ענין הזה, כל בני ישראל היושבים פה
 בארצנו, כמוהם כנדרים בארץ נשיה פולין, ובחוק אפריקא ובשרב גליל אינדיא, כולם
 עוסקים בנרכי מועד הקרוב לבוא ויכינו את אשר יביאו בליל התקדש חג, על נכון
 שקידת העבודה הזאת תעיד על ישרת לבם ותכונתם הטובה כי עוד נאמנה אל אל רוחם,
 ותתן לנו מקום לתור עם לבנו, איכה תהיה זאת אשר אלהים לא יטה אזנו עתה לשמוע
 אל קול זעקת עמו, וסכך בענן לו מעבור תפילתם ורנתם הבאה אליו מתחת כל השמים,
 ולא ישוב את שבתם אל המקום והמעלה אשר גזרתה העליונה והבטחתו קצבה להם בין
 בני אדם? נקל לאיש משיחיי למוזיא על השאלה הזאת מענה בברית החדשה, אולם אנחנו
 נחשה כעת ממנו, ודי לנו לשים עין על התורה שבצ"פ למוזיא תשובה על השאלה הזאת,
 כי בתורה הזאת נראה כי רובעם בני ישראל כן החשיבו אור תורת אלהים בתערובת מנות
 אנשים מלומדה עד לא יגור עתה לבנות חרבותם ולהקים פרדותם בלי להקים וליסד
 אתם על הלו גם את טעותם. כבר הבאנו איזו ראיות על תוכן דברי אמת הזאת, וגם
 דיני הרבנים בהלכות פסח יפרנו ראיות כאלה לרוב לפנינו אשר נדבר בהם בעתם:
 ראשית מנות אלהים בדבר הפסח היא, "אך ביום הראשון תשביתו שאור מצתיכם" (שמות י"ג ט')
 המנוה הזאת כמו שהיא היא פשוטה ולא נפלאה ולא רחוקה מדעת אדם
 ויכול לקיים אותה גם האיש אשר לא נסה כף רגלו הנג בין החכמים יודעי התורה,
 והמנוה לבדה נר לרגלו ואור לנתיבתו, אבל הרבנים הוסיפו עליה המון דינים ופירושים
 רבים והליתו אש גדולה ועל עשנה כעלות עשן הכבשן. וכל המבקשים דבר ה' יתאבזו
 גאות עשן. הן לא נוסה דעתם מאיש הישראלי הישר החפץ לשמור זאת מנות אלהים כמו
 שהיא, אם לא ישמור אותה כפי המטבע אשר הם טבעו אותה. "ומה היא השבחה זו
 האמורה בתורה, היא שיבטלו בלבו ויחשוב אותו כעפר וישים בלבו שאין ברשותו מחן כלל
 ושכל מחן שברשותו הרי הוא כעפר וכדבר שאין בו תוך כלל," (הלכות מחן ומזה פ' ב'
 ז) ולא די המטבע הזאת במחשבה, עוד שמוה בחרט המלות אין לבטא אותה בשפתיה,

קץ דברי זינה, והם בספר הנ"ל ישמע חכם ויוסיף לקח לפרש שאלה אחרת היתה קשה, שאלה לרשי, ישראל וגוי שיש להם תנור בשותפת מה לומר לגוי טול אתה של פסח ואני אטול את'כ? והענין שיתנה קודם הפסח ויטול דמוס מאותו צבע" כל מי שיש בו דעת בלבבו יבין כי גם באופן הזה, ישראל בלקחו שויו של הקמח יהיה מחמת צפסה ובי איך חילוק אם יקח לפני הפסח או אחר הפסח המחזן או שויו, וכל השאלות והתשובות האלה דרך אחד לכן זכות אחד שואף ועולה מוכין לפטור את עצמו במרמה מן החיוב הנחשב להיות במנות אלהים, המחזן אשר ישראל נתן או מוכר לכפרי בדעת ממורה לשוב לקמחו אחר הפסח הוא באמת עוד ברשותו, ומתנתו ומכירתו תהייה כלא היו, ואם למראה עינים געשה מקנה וקנין הלא אלהים יראה ללבב, ומוקר בליות יצט אל המחשבות, לפני האים היהודי לא מוכר ולא נתן את חמנו לכפרי, ולא אובה בעיניו בשמחו מצותיו במרמה, ועוד ישפוט אותו על אמרו לא מטאתי ולא עבדתי על מגותי כי בערתי את המחזן מציתי ברמיה, ומי פתי לא יבין כי עבודה כזאת לא תהנה גם לבני אדם ולא תהיה לכבוד ולתפארת בעיני העולם, ואף כי בעיני שמים בעבודת אלקים, אשר לפניו לא יצוי חנף וכהתל באנוש לא יהתלו בו, דעו נא וראו כי תורה ומצות כאלה לא יוכלו להיות משמים, וכי אתם מחויבים למען האמת להשליך עולן מעליכם, וגם אנחנו צעור זאת ינאנו לישע אתכם ולהגילכם מן הטעות, ולו התלמוד עם מפרשיו היו נחשבים בעיני היהודים כספרים יקרים מפני ישנם אשר היו לפלטה משנים קדמוניות, ואשר יש חפץ גם להראות איך בני אדם שגו ברוח שכלם והשכילו ועמקו באולת ורעות רוח' אז גם אנחנו היינו קוראים שיום אל התלמוד, והיינו עוזרים עליו בפנים גומקים' אך עתה היהודים יאמרו לו כי הוא יכלכל תורה ה' ודתם, והבט אל עמל לא נובל לראות ברעה אשר תמלא את עם ישראל' הלא בעלם היום הוא אשר אנחנו כותבים זאת היהודים בכל הארנות עוסקים בצעור המחזן ובמקנה וקנין של שטר המכירה הגעשה בחוק עם הנכרים בדת ובהלכה, ואם רבים יחשבו ביום לב מעשי יתעושים האלה כעבודת ה', הלא יגדל עון היהודים האלה אשר כבר דעת לפסח ינעם ויודעים כי המעשים האלה המה הבל ואין בהם מועיל, אם יהיו במשעים ולא יעירו את לב אחיהם הסולבים בהשפעה לאמר להם כי איך שקר בימינו, הלא יתנו דין ותשבון על זאת כי בעיניהם יראו טעות בני מולדתם, ויחרישו ולא ישמו לב להסיר מכשול מדרך עמם, ועוד יסיפו סרה להסויק אותם בטעותם, בלכתם גם המה כיראים ושלמים אחרי הנחשים, לבדוק את המחזן בנרות של ששוע ובלחשים, ולרדוף אחרי שקנים ורמשים, שחת חכמי ישראל' הלא על בן עוד יחרה אף ה' צעמו, וישוב ימינו מהושיעו, עוד יראה ישראל לגדופים' ולא יסיר הרפתם מעל כל הארץ' עוד יצט שוממות נוהו ולא ילבשו כמעיל קנאה' מי עמם הספלים טוב ישראל ומקוים לישועתו העיו אל תעמודו, הריעו אף הגריות על כל רעות התורה שבע"פ אשר עשתה עמכם' דברו את אחיביכם הפרושים והסופרים ומשפטים בצעור והגידו להם פשעם ומעלם בכל הדינים והתורות אשר ברו מלבם, וקראו דרור בארץ לכל אחיכם הנאחזים והנאנקים בעבדות הרבנים זה שנים רבים' הן עתה צוכריכם חסדי ה' וכל תגמולוהי עליכם בגאולת מזרים, נאות לכם גם אתם להשתדל בגאולת אחיכם מן עבודת הטעות והבלים הכבדים והמקלים את האדם יותר מחומר ולבנים, והימים האלה ימי בושר לכם לשים לכם אל רבים מצני ישראל אחיכם אשר היו בימי קדם בעת אשר הרבנים קרשו בבלי ברזל האלה לבני עמכם, והגליחו ועשו חיל לשבר ויקי און ולהתרה אגודת מוטה' והשאירו לנו אחריהם צרכה עד היום הזה בספרים הנקיים מכל דברי טעות והבל כאלה, המעקשים דעת ושכל טוב, הלא הם תלמידי ישוע הנזרי, גם המה היו יהודים, גם המה נחזנו מראש גורים ומהררי קדם אברהם יצחק וישראל, וזוהירו לגוים צהדיק רבים וקם בספריהם בכובשים לעולם ועד, ועתה זינו זאת כי בעלי התלמוד אשר הרשיעו את האנשים האלה אשר השאירו אחריהם וסודות ישראלים למצין ותמימים להחכים פתאים, לדון אותם כרשעים וכופרים מפירי התורה, הם בעמנם נפלו וכשברו ונוקשו ונלכדו, ומצנו להם בארות נשברות וילכו אחרי ההבל והבלו, אם ישוע ותלמידיו היו יתועים או מתועים איך תהיה זאת כי הם שמרו רגלם מלכד ונמלטו ממוקשי הטעות וסקר כאלה? ואם הסופרים והפרושים נדקו במשפטם להרשיע ולרדוף את האנשים האלה ועבדו

ותכונת כל הפקודות הנאמרות בה מלאה כבוד והדר וכל מצותיה מרועה אחד נתנו, מיד
אביר יעקב ישוע הנזכר אשר שטמוהו בעלי הים, ובחן לשונם עוד עד היום הזה ירבו חללים,
ויחזיקו את אחיהם אסורים בזיקי הבליהם ופחוחתם, בינו זאת בני ישראל, הלמהוקקי און
כאלה תשמעון? התסמכו עממיכם בעיני הדת על עדות אנשים חסרי לב ורועים לא ידעו
הבין ההולכים אחרי ההבל והבלו, ויהשבו מעשים תעתועים למצות גדולות ונוראות?
אכן לא די בי דברי ההבל האלה אין בהם מועיל, אך עוד ידעו ויחשיתו, שמועו לא דברי
כותבי עמל האומרים לכם ביד רמה כנ"ל "כי משהגיע עת בדיקת חמץ אסור לעשות שום
מלאכה ולא לאכול ולא ללמוד" הלא בזה אך רעה הם מבקשים * ויפרישו את העם
ממעשיהם, ואת הרעבים מהשיב נפשם באוכל, ואת הנזמיים לדבר ה' מלהגות בתורתו
הקדושה * למען חפש במאורות שרנים לחם יבש נקודים ולארוב במסתר כחתול הולך
ארבע לחטוף את השקן והעכבר, למען בקש את אשר יודעים כי לא נאבד ולא ימאץ, או
לחפש מנזל את אשר הונח למען אשר ימאץ, התוכלו להאמין כי אלהים בקדשו צוה מצות
כאלה? התוכלו בכל עיני הדת לבקש תורת אמת מפי אנשים אשר יורו אתכם לבטל
תלמוד תורה מפני מעשים תעתועים האלה, ועוד יוסיפו סרה לבנות על יסוד תהוה בניני
בוהו ולהקים על קורי עכביש דינים גדולים ורמים, הכבדים מבינת אדם ומוזיקים לו בגופו
ובזמנו * "חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה לעולם" ואם אין קונה החמץ מיהודים
כל החמץ אשר להם בפסח יהיה לאפס, וכמים המוגרים ארנה אשר לא יאספו יאבד לנצח *
אבל גם הרבנים העמיקו הדבר כי יש סכנה בזה לנות לעם מנזל אשר יש בה חסרון כ"ס,
ולכן השתדלו להסיר את המכשול באופן אשר לפני המנוה תשאיר בתקפה והכיס בשלמותו
באמת * אחד מאופנים אשר המציאו לזה הוא להשבין את החמץ אלל נכרי בנוסח מלות
ידועות, "ישראל שהרהין חמזו אלל הגוי אם אמר לו אם לא הבאתי לך מעות מכאל ועד יום
פלוני קנה חמץ זה מעכשיו הרי זה ברשות הגוי וזאתו החמץ מותר לאחר הפסח"
(הלכות חמץ פ' י' ד') והיהודי אשר חשקה נפשו לקיים מצות צעור חמץ כדת וכהלכה
ולקבל שכר המנוה בעולם הבא, ובכל זאת להיות הקרן קיים ולהנות מאשר יש לו גם
בעולם הזה, יכול להשיג כל הטובה הכפולה הזאת אם אך ילך וישבין את חמזו ושפתותיו
נעות במלות קדושות הנ"ל אשר לבו על עמון, ועתה שואלים אנחנו את כל יהודי בעל שכל
הישר, אם התחבולה הזאת איננה רמיה לרמות את רעיון בעליה ובגללה להתל באלהים
כבאנוש ולעבוד אותו לפנים בכל מוזק המזון, אך לשבו לקחתו מהר לבד יאבד חמזו
מאומה בקיום המנוה * מי זה לא יבין דעת כי כל מי שעושה כן איננו מבטל את החמץ
מירשותו ועוד עיניו ולבו עליו * אולם הרמיה הזאת איננה יחידה לאמה תורת הרבנים,
הלא היא הקטנה ועוד תשוב תראה אחרות הגדולות ממנה * "אע"פ שהישראל מכירו לעבוש
ויודע בו שלא יגע בו כלל, אלא ישמרונו לו עד לאחר הפסח ויחזיר ויתנונו לו מותר *"
צדור הדבר כי כל איש יהודי המהיר ובקי בחדרי התנולת התורה שבע"פ הזאת יבקש
לו איש נכרי כלבבו אשר משפטו ושימו מסכימים עם התנאים הנזכרים, ואשר אליו בהשקט
ובטחה יוכל כמחוק למכור או לתת מתנה את החמץ, בדעתו כי אחר הפסח גם הגוי ישמור
אמונים לבער את החמץ מבינתו באמת, והוא יאכל אותו לבדו ואין לורים אתו מאומה *
אולם בדן הנ"ל עוד יוכל להיות ספיקות אחרות, ויש לשאול, מה יהיה הפסק אם
ישראל הלוה ממון לנכרי בכסף אוכל ולוקח ממנו בכל שבע להם חמץ בתרביית, מה יעשה
אילו בתרביית העולה מימי הפסח? המותר לו אחר הפסח לקחת ולהנות מלחם חוקו או
משויו של החמץ שעבר עליו הפסח? לא עלינו למרוץ פסק בשאלה הקשה הזאת, כי התורה
שבע"פ ענמה תחרוש בעגלתה ותמנז את חידתה * "ישראל שנקבל מגוי ככרות ברביית
בכל שבע כתב אבי העזרי שיתמר לו קודם הפסח שיתן לו בשבע של פסח קמה או מעות
ואו אפילו אם באו אם"כ לחשבון מותר לקבל ממנו מה שלא קבל בתוך הפסח" (טור א"ח ס'
ת"ג) לפי הענה הזאת בועט מלין יכול למנזל התרה לזה שהיה אסור לו אם לא היה מנזל
המלין מפניו, ולנקות עמנו ממחטאה גדולה בדבר שפתים, והחיים והמות ביד הלשון, וגם
אם רוח אחרת עמו ואין דעתו לקחת אחר הפסח קמה או מעות בכל זאת לא יפסע על
פת לחם חמץ, ומה יהיה אחרי ילאה ההגה מפיו אשר כלקח תהפכנו בכפו * אך לא פה

יעיד אותנו לשאת בתקוה את עינינו על ההצטחה לעתיד, "כימי צאתך ממצרים אראנו כפלאות" (מיכה ו' י') "והקרים ה' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחשים והדריך בנעלים והיתה מסלה לשאר עמו אשר ישאר מאשור כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים" (ישעיהו י"א ט"ו ט"ז) ובאשר הנבואות האלה לא התקיימו עוד לא בעלות הגולים מבבל ולא בעת אחרת, לכן בלב כבד ובטוח אכחנו מאמינים כי עוד יתקיימו לעתיד, ולכן היטיבו מחברי ההגדה אשר חברו לתודות על גאולת מצרים תפילה אשר בקרוב תתמלא ההצטחה על החסד לעתיד, ולא נכחד תחת לשונינו כי בזה לדקו דברי הרבנים מדברי רבים מפורשים בין המשמישים אשר שגו בפירושי הפסוקים האלה ורבים אחרים, וההגדה יראה מהם יען לא שמו נגד עיניהם דברי רבם ישוע הנוראי הברורים כשמש "אל תחשבו כי באתי להפיר את התורה או את הנביאים" (מתיא ה' י') ותודת פינו זאת תהיה לעד בנו כי לא חנפם ומבלי דרישה וחקירה נריב עם התלמוד ונרשיע אותו. אך בכל דבר אשר דעתו מסכים עם דבר אלהים נקבל אותו ונודה מבלי נשוא פנים כי האמת אתו, הן תוחלתם זאת אל שבות ישראל ואשרו לעתיד, היא בניה על אדני האמת ומי יתן כל בני ישראל ישוו להם באמונתם על טובות ההצטחות להם, ומי יתן אשר נפשמם תהיה יותר קשורה בארץ אבותיהם, ויהגו יותר בלבבם בהצטחות אלהים אלהים. כי אז ומיץ הפוגות היו קוראים אל ה', אשר ישמע את אנתתם ויזכור את בריתו עם אברהם יחזק ויעקב, כאשר שמע וזכר במצרים, הלא אך אולת יביע חך המתרפים והצוערים בעם לאמר, כי עת הגאולה הקרובה תבוא בעתה מעלמה בלי אשר המה יחשו אותה בהשתדלותם, אכן אם ידרשו מעל ספר תורת משה ימצאו, כי האמנם אלהים הבטיח לאברהם גאולת מצרים בכל זאת לא עלתה להם עד העת אשר בני ישראל התעוררו את עמם בתפילה. אלהים הבטיח גאולת מצרים לאברהם בזמן קרוב "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה... ודור רביעי ישיבו הגה וגו'" (בראשית ט"ו י"ג ט"ז) ואף כי היתה ההצטחה הזאת מסורה לבני ישראל, בכל זאת לא ערב לבם להתרשל ולשבת שוקט ובטוח, אך להיפך ההצטחה היתה להם סיבה להתפלל אל ה' בחוקה, ולכן בהגיע העת נאמר "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל אלהים מן העבודה" וגם אלהים אמר למשה כי צעבור זאת יסגיגו ממעון קדשו על בני ישראל יען כי נעקתם בזה אליו, "ועתה הגה נעקת בני ישראל בזה אלי" (שמות ג' ט') הלא מוזאת בני ישראל אסורי התקוה ילמדו דעת איך נכון להם להתעורר עמם תחילה ולהפנות מקדם נפשם ולבבם אל אלהים שבשמים למען תעור עליהם ימין עליון וגבורתו וקנאותו, ואם עוד נדחה ישועה מישראל וברכה החקה ממנו אין זאת כי אם יען לא יחפון ולא יבקש בכל לבו הישועה והברכה. למה זה ישוב אלהים שבות אלה הפונים לדרכם ואין חולה מהם על שוממות ארץ אבותיהם ועל כבוד ישראל המתחולל בגוים? למה זה יחיש לעזרת אלה האומרים הגה אנתנו פה שלום וסקטים ולא יחסר לנו מאומה וולתי להיות בגוים ואיזה טוב יצא לנו בשבט ה' שיצת ציון? הלא יביט אלהים ממעון קדשו להם ינזור חסדו ואם בדור כזה רחמיו לא יתאפקו? לא כן הם דרכי אלהים אלהי מקרוב הוא לכל אשר יקרוואו באמת וישמור הבטחתו לשמוע שועת הנשואים כנפשו אליו, ובדבר קדשו יגוה, "המוזכרים את ה' אל דמי לכם ואל תתני דמי לו עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ" (ישעיהו פ"ו ו') ובנבואת יחזקאל אחרי אשר יבטיח כי "הארץ הללו הנשמה היתה כגן עדן והערים החרבות והנשמות והנהרסות בנזרות ישובו" ויסיף יאמר, "כה אמר אדני ה' עוד זאת אדרש לבית ישראל לעשות להם" (ל"ו ל"ז) וכאשר יבאר שם רש"י "אתפתה להם בתפילתם בדורשם אותי על זאת" ונראה מוזאת כי ישועת ישראל תלויה בתפילתם, וכן בהושע נאמר "אלכה ואשובה אל מקומי עד אשר יאשמו ובקשו פני", (שם ה' ט"ו) כי בלי תשובה ותפילה אין מקום לתשועת ישראל, אך "אם ישובו ובקשו את ה' אלהיהם ואת דויד מלכם אז יפחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים" (שם ג' ה')

אולם בשנים בני ישראל לבם אל גאולת מצרים יש להם לגיל צעודה ולהתבונן כי רוב ינאי מצרים לא נכנסו לארץ כי אם מתו-צמדבר על חטאם ועל חוסר אמונתם, מה שקרה אז לאבות יכול להיות גם עתה לבנים, והמתאווים את יום ה' למה זה לבם, אם לא בתחילה

באמת את ה' בהתנגד לטענות שקר שלהם, איך צגמול נדקתם וישרם נפלו בעלמם זידי הטעות אשר לא יכלו עוד קום ממנו? ממה שראינו ושמענו מהם לא ישר לנו ספק כי ינזיר הדבר אשר המה ישגו בהוראתם, וכי לא תמיד ענתם היא כאשר ישאל איש בדבר אלהים, הלא ראינו כי לגמרי שגו בראשית היסודות של תמימות המחשבה וישרת לב הרנויה בעבודת ה', וקשבו את תבנית המעשים והמנהגים להיות יותר גבוה מהקטיב ומשמוע אל מנות ה' ברום ובנפש חפנה, ועתה מי יודע אם לא טעו גם כזה אשר הרשיעו את האנשים הנדקיקים וטובים מהם? בינו זאת כל מבקשי אמת, דרשו מעל ספרי הרבנים ומספרי תלמידי ישוע הנזכרי ותמלאו כי בכל הדברים אשר הראשונים הלכו בנתיבות עקלקלות, האחרונים ישרו הדרך ושמו העקוב למישור, ועתה מי הנדיק ומי הרשע? התלמוד יאמר לכם להדליק נר של שעות ולחפש את החמץ במאורת חולדה ולהוניא את המאמנת מרשותכם במכתב עמל ורמיה • והברית החדשה תאמר (אל קרנתים א' ה' ז' ח') "לכן הוניאו את השאור הישן למען תהיו עריסה חדשה בהיותכם לא חמץ, כי משיח פסחנו נובח בעדנו, ובכן נקווג חג, לא בשאור ישן ולא בחמץ רוע ורשע כי אם במנת תום ואמת •"

פרק יב

הפסח של היהודים ושל המשיחיים שחל בשנה הזאת בעת אמת, הלא יזכיר אותנו יחד, כי עוד חוון למועד והבטחה לעת רגון אשר בה כל בני איש הנפלגים אלה מאלה זה ימים רבים כנכרים, והמוזרים בלבותם מבלי שמוע איש שפת רעהו בדעת ה' ובעבודתו, עוד ישבו לברית האהבה והאחוס ויתלכדו לאחדים וישבו בשלום ובמישור ובטוב ובנעימים כמשפחה אחת גדולה וקדושה, כי תהפך להם שפה צרורה לעבוד את אביהם שבשמים שכם אחד, ולשמוח לפני יחד בטובו וחסדו • יען נפשו חכתה למועד ישע הזה וכדע כי כשחר נכון מולאו, לכן בענות לב ילאנו לעשות אשר זיכלתנו להחיש יום בואו, ואחת מהסיבות אשר בהן ניחל להשיג את התכלית הזאת היא, הסרת עול התורה שבע"פ מבני ישראל, בהיות לבבנו נכון כי היא לבדה המונעת את הטוב והאשר גם מהם וגם מכל העמים • הן איך נפשו לעשוק אתכם גם אחת מן הברכות הנבטחות לכם בדבר אלהים, אף לא להסיר מלבבכם גם תקוה אחת אשר היטבתם לקות על ידי הבטחתו, להיפך נשמה לראות המעלה הגדולה זאת בכם, כי בכל הבלי קבלת הסופרים והפרושים המוליכים אתכם בתועה לא דרך, עוד רוחכם נאמנה עם אלהים אשר יעזור לכם ויחזק את לבבכם לזכור תמיד את גמוליו הראשונים, וליחל אל טובו וחסדו אשר באחרית עוד נגד פניכם, אך אם אתם בתורת ה' אשר אתכם ובתפילות הערוכות לכם תתעוררו היום לזכור מעללי יד לשיח בצנפלותיו ולקות ליטועתו וחסדו, גם אנחנו פלטי הגויים בחסדי אלהים ובנדקה אשר עשו עמנו אחדים מאיכם נשמה היום עלי גיל ונשיש בתקוה כמוכם, ועתה נרדפה ניל בית ישראל לשמוח יחד בזכר הטוב אשר נגד פנינו, לא נחוג לריב ומנה וכל התוכחות נגד התורה שבע"פ ושנחתה לא תעלינה על לבבינו, הלא כמונו כמוכם יודעים אנחנו כי לא אפשר לנו כזר חלפו • יש לנו לגיל בטובו אשר דיבר לנו באחרית • אך טוב וישר הדבר לישראל להודות לה' על הגאולה הראשונה ולנפות על הבאה לאמר "לשנה הבאה בירושלים" ולהתפלל "רחם נא ה' אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל מזבחך ועל היכלך, ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו והעלנו לתוכה ושמחנו בה" (הגדה של פסח) על התפילה הזאת גם אנחנו בכל לבבינו כאמר "אמן" וכמוכם כמונו בכל נפש נקבה לשבות ישראל ואשרו • ובעת אשר נתבונן בענין יניאת מזרים, דבר אלהים חיים

עלי זבח" (תהילים נ' ג' ה') ומקוים אנחנו להיות בין אלה הכורתים ברית על זבח זה אשר דמו יגון ויניל, הלא אל נכון לא ידובר בזה על הזבחים הנעשים במקדש באשר מיד אחר כן יאמר, "שמעה עמי ואדברה ישראל ואעידה בך אלהים אלהיך אנכי לא על זבחיך אוכיחך ועולותיך נגדי תמיד לא אקח מציתך פר ממכללתך עתודים" בזה בפירוש יראה כי אין ספק לו בדם פרים ועתודים, ואך הכל יציעו המפורשים היהודים האומרים כי הברית והזבח הנזכרים בזה המה הזבח והברית הכתובים בתורת משה, "הנה דם הברית" (שמות כד ה') הקרבנות האלה היו עולות ושלמים אשר אלהים יגיד כי לא יקח, וגם לא ידבר מזבחים רבים אך מזבח אחד גדול אשר בו בני אדם החטאים יכולים לעמוד לפניו כחסידיים ולהשיג חסדיו ביום המשפט הגדול והנורא, ובלי ספק אין בידי הקרבנות האלה כח לזכות לפני טהור עינים בדין את אלה אשר הפרו את בריתו, וביום האיום הזה ברית משה לא תועיל אך תוסיף להרשיע. הן נראה כי גם הרבנים הרגישו כי פירושם איננו מספיק ובקשו מנוס להם בפירוש אחר לאמר, "ויש דרשו כי על ברית מילה שהחזיקו בה ישראל בגלות" (עיין בפירוש קמחי) אבל גם פירוש זה לא עמד טעמו בו, כי אין מקום בתורה ובנביאים אשר המילה תקרא זבח, ואיך תוכל המילה להועיל לאדם ביום המשפט, ומה הוא הזבח הנאמר פה? הלא אין זה כי אם זבח פסח האמיתי ודם של המשיח אשר עליו נכרתה ברית החדשה. ידענו כי יש משיבים על זאת כי אין נורך כלל בדם אל סליחת חטאים, ואם אלהים ימפון לסלוח אין מעזור לו לעשות כן בלי כופר וקרבת, אולם יש לשאול מה נורך היה בפסח מזריש ולאיו תכלית נזה אלהים אשר ירקו מדמו על המזוות? נשמעה מה ידבר האל במנוה הזאת, "ושחטו הפסח, ולקחתם אגודת אוזב וטבלתם בדם אשר בסך והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוות מן הדם אשר בסך ויחתם לא תלאו איש מפתח ביתו עד בוקר ועבר ה' לנגוף את מזריש וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוות ופסח על הפתח ולא יתן את המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף" (שמות י"ב כ"ב כ"ג) הנריך לאלהים ניון ויאות לדעת איזו הם בתי בני ישראל? הקנרה ידו מהניל בלי הדם? ואלה הנאון מה חטאו לשפוך את דמם כמים בלי תועלת? ננייר נא במחשבותינו כי האיש הישראלי במזריש בהיותו חושב כן היה מתרשל לקחת את השפה או לזרוק את דמו או לזאת מדלתי ביתו חונה לפני הבוקר, האם לא היה קורוהו אסון? הלא אל נכון או דמו היה בראשו, כי גורת אלהים היתה להניל את בני ישראל בתנאי אשר יעשו מזלות, וכל הממרה את דברו ולא ישרה נפשו בדרכי אלהים לא היה רואה בטוב והיה מת בחטאו, וגם אנחנו מה אנחנו אשר נתוכח עם אלהים לאמר למה זאת כך? והלא טוב לנו אחרי אשר ידענו את רנונו הקדוש להטות לבבינו אליו. ועתה דרשו נא איזה הוא הזבח אשר עליו כרתו חסידיו עמו ברית והשתדלו לבוא בברית הזאת, למען גם אתם תתאספו אליו אז כי יופיע ממשון קדשו לדין עמו. הן אם דעת המשיחיים איננה הנכונה, או לא היה מקום לבוא בברית ולהתאסף אליו מיאז נחרב בית המקדש. מה איפוא כי אתם תשמרו את חג המנוח אם יחדל מכם דם הברית. והנה האש והעגים לבצר את החמן ויאה השפה למטאת? הן לו יבנה היום בימיכם המקדש והיה לכם כהנים בעבודתם ושחטתם הפסח, בכל זאת לא היה לפסחכם זה יקר ומעלה בהיותו אך לזכר החסידים אשר כבר חלפו ועברו ולא היה לכם בו כופר על חטאותיכם, ועוד כל איש יהודי היה מוכרח לתור עם לבבו לאמר. איך אני החוטא אשא פני לעמוד לפני שופט נדק?

בחלק הראשון של הפרק הזה הראנו כי אחרי אשר באמונה שלימה נאמין בשבות ישראל וכדע כי יקחו ברכה וכבוד מיאת אלהים, לא נעבור זאת נשים הדרך של חיים נלחיים לפניכם למען נעשוק אתכם את תקותכם על טובות זמניות, לא כן, בכל לבונפש נבקש אשר תשיגו כל הברכות אשר דיבר לכם אלהים ביד משה והנביאים. ומי יתן ימלא אלהים משאלותיכם אשר תשאלו "לשנה הבאה בירושלים" גם אנחנו נתפלל כזאת יחד עמכם ואם יחון אלהים אותנו לריחות כל משפחות אדמה עובדים את ה' באגודה אחת, או גם אנחנו ברוב שמחה נכיר אתכם "כי אתם הם הזרע אשר ברך ה'", אך עוד יותר תרב שמחתנו לפגוע אתכם בירושלים העליון אשר שם יחד נשא קול רנה, "יקר השפה הטובה לקחת גבורה ועושר וקבמה וכח וכבוד והוד וברכה", אמן.

תשובו אל ה' בכל לבבכם, גם בזאת פרות ישראל ויקבצו מארצות שבין, וגם אם יחשוף ה'
זרוע קדשו ויראיו כל אפסי ארץ ישועת אלוהיכם, בכל זאת לא תהיה לכם לעזר ולא להועיל,
אך מות תמותו בחטאיכם ולא תראו בטוב אשר הנפין ליראיו, הן לא לבד קורות אבותיכם
תלמדנה אתכם לדעת זאת, אך גם יש דבר אלהים ברור בזאת, "מי איני נאם אדני ה'
אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלך עליכם והוצאתי אתכם מן העמים
וקבצתי אתכם מן הארצות אשר נפלותם בם ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה
והבאתי אתכם אל מדבר העמים ושפפתי אתכם שם פנים אל פנים כאשר נשפפתי את
אבותיכם במדבר ארץ מצרים. כן אשפט אתכם נאם אדני ה' והעברתי אתכם תחת השבט
והבאתי אתכם במסרת הברית, וברותי מפני המורדים והפושעים בי מארץ מגוריהם אנויה
אותם ולא אדמת ישראל לא יבוא" (יחזקאל כ' לג לז) מוזאת נופל לראות כי כמו בעבר
כן בעתיד גאולה ומניית איננה רבת התועלת כי כל טוב וברכה בעסקי העולם הזה גם אם
יריק אותן אלהים משמים באותות ובמופתים גדולים ונוראים לא לעזר ולא להועיל תהיינה
ביום עברה לחלץ נפש החוטאת מעבדות החטא ולמנוח כופר כי אם להגדיל עונה ולפקוד
חטאתה עליה עוד יותר, אם הדבר היה הכרחי אשר הפדות הנסיית תזיל את האדם
הנפדה מרדת שחת ותוכה אותו להיות נקי ושלם, או כל יוצאי מצרים אשר ראו כל מעשי
ה' ונפלאות ורוב חסדו אשר עשה עמם, בגנון על בתיכם לכל יבוא בהם המשפחה הכולך
באופל במצרים, ובהעבירם במדבר בלב ים אשר כסה על צריהם, היו מוכרחים להיות
קדושים ושלמים, אך לא כן הדבר בכל הנוראות הגדולות אשר ראו בעיניהם לא השבילו
וימרו על ים ביס סוף ולא האמינו בדבר אלהים ויקיפפו את ה' ואת קדוש ישראל נאנו
עד בזעם אפו נשבע לבלותם במדבר, ובכן גאולת מצרים תורה אותנו מה רבה רעות
החטא ועבודתה, וכי לריכה חנינת אלהים היקרה מכל פדות ומניית לשלח רבונים ביד
החטא חפשיים ולהושיאם לחירות משעבוד השטן ועבודתו, בני ישראל היו עבדים לפרעה
במצרים ואלהים בחסדו הושיאם, אך עוד עתה גם בני ישראל וגם כל בני איש מלידה
ומצטן עבדים הם לחטא, ועיניהם כלות בצור הברזל מאיזן מנוס ותקוה, כי אם יביטו אל
קץ חשכם וענים עוד יותר נורא מראשו, לולי אלהים בקדשו יבוא לעזרתם וישלח להם
ישועה משמי קדם כפי גבורת חסדו אשר לא קצרה מכל עדות. כי לא יתכן אשר ה' זו
אשר ראה ענות עם בני ישראל במצרים ושמע את נעקתם מפני רעות ומניית לא יביט אל
הלחץ נפשי של כל בני אדם, ואלהי הרמות לא יעז שברי לבות ואנחות כל הנפשות אשר
עשה, האלהים זה אשר לפי העולה מתוך דברי כל התורה, יחבש וימנח מזור לתחלואי
גבר, לא ירפא שברי לב ולא יושיע דכאי רוח למנוח להם כופר מדראון עולם? הווא
אשר כאב רחום חשק זרוע קדשו לעיני כל הגוים להושיא המעט מכל העמים מעבדות
מצרים, יהיה כאיש נדהם ובגבור לא יוכל להושיע ורחמינו יתאפקו על ענות כל בני אדם
הנאנחים ביד חטאם ובאולתם? אולם ברוך אלהים אשר ברוב חסדו שלח לאבותינו את
היהודים לבשר אותנו כי יש דם יותר יקר של זבח פסח רב וכבד מוזב אשר זבחו בני
ישראל במצרים, אשר בידו כח להגן ולמלט גם את היהודים וגם את הגוים מהרון אף
הבא, "משום פסחנו נזבח בעדנו ובכן נחוג חג", "ברוך ה' אלהי ישראל כי פקד ופדה
את עמו". אתם נותנים תודה לאלהים על כי בגנון את מצרים הושיא את בתיכם, ואנחנו
נתן תודה על "השה הנושא את חטאות כל העולם" אתם בלב שמח וזכרים את הדם
המגין מנגף הגוף, ואנחנו שמחים בדם ישוע המשיח אשר יטהרו מכל חטא, אתם וזכרים
כי אבותיכם לקחו להם ארבעה ימים לפני ליל השמורים שה תמים בלי מום, ועל לבבינו
יעלה המשיח שה של פסח האמיתי, אשר ארבעה ימים קודם הקרבו בא לירושלים ונעשה
עמו דרישה וחקירה לפני כסא המשפט ומנח חף ונקי מכל אשמה. ופילאטוס העיד עליו
לאמר, "הבאתם אלי את האיש הזה כמסלף את העם והנה חקרתי אותו לפניכם ולא
מצאתי תהלה באיש הזה בדבר אשר אתם מלשינים אותו, וגם לא הורדוס כי שלחתי אותו
אליו והנה לא מצא בו משפט מות" (לוקוס כ' ג' יד טו) אתם וזכרים איך המלאך המשפחתי
פסק על בתי בני ישראל בראותו את הדם על שתי המזוזות ואנחנו בלב נכון ובטוח נראה
מנגד את יום האיום והנורא אשר בו "יבוא אלהינו ואל ירחש אש לפנינו תאכל וסביבנו
נשערה מאוד, יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו, אספו לי חסידי כורתי בריתי

נתיבות עולם

עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתיבות עולם • ירמיהו ר' טז' :

פרק יג

הג המנות הנתן לזכר חסדים הראשונים נתן לנו מקום להעלות על לבנו את הגאולה האחרת הנחולה גם לישראל וגם לגוים, וזאת העת רנן אשר בה "יהיה עדר אחד ורועה אחד" "ה' אחד ושמו אחד" אולם התוקלת על הטובה הזאת העתידה לא תוכל ולא יאחה לה להסיר מלבבנו את המעמד האמיתי אשר עוד נוכח פנינו, העת רנן הזאת עוד לא הגיעה, היהודים והמשיחיים עוד נפלגים בדעתם על דבר עקרי האמונה • והימים האלה של חג הפסח יעירו את לבבנו ביתר שאת לחשוב בסיבת המחלוקת וראשית מדון אשר ביניהם, בעלם ימי מועד הזה הפרושים והסופרים הרשיעו את ישוע הנוצרי ומסרו אותו לממשלת הרומים להמיתו בפועל עון • ויחלק עם היהודים בדבר הזה, החלק האחד והוא הרוב, התערב במשפט המושלים, והחלק האחר והוא המשפט, אשר בראשיתו היה מנער ובאחריתו שגה במעמד ובמספר נטו אחרי ישוע ומלאו את משפטו מעוות והודו כי הוא המשיח, וההתנגדות בין היהודים והמשיחיים עתה בומיניו היא, עם מי מחלקי היהודים הנ"ל היה היושר ועם מי הרשע, הנה ילאנו במכתב הזה לברר דבר המשפט הזה, כי עקרי הדת של אלה אשר מאסו בישוע הנוצרי הנה מתנגדים לתורת משה והנביאים, ובהכרח שקר בימינו, וכי להיפך הלכה של זה ישוע הנמאס מסכים עם כתבי קודש האלה • ועל נכון האמת היתה בפיו, הן אין דעתנו להחליט כי כל אמת לא נמצאה בשפת הסופרים, להיפך הנה הראנו בפרק האחרון הנ"ל כי רבות מתקויהם הנה אמיתיות, בהיותן מסכימות עם דבר אלהים, וכל מגמתנו היא להוכיח כי עזמות לקמי הרבנים היא בטעות, הדינים הנוגעים לימי מועד הנ"ל יפרנו לפנינו ראיות לרוב על משפטנו זה • הן מנות אלהים בימי מועד הזה יראו רנוכו הטוב ודרישתו והשפלתו למצוא מקום ללמד את עמו דעת ולהמציא את רוח ושמהם כלעניים כלעשירים, אך לא כן הם דיני הרבנים, הם יהיו אך למשא וללחץ ולנוק לישראל ובפרט לעניים והבוערים בעם, בראשונה נוכח זאת מדיני הארבע כוסות, אלהים נתן מזוה ישראל ופשוטה לישראל להודיע לבניהם טעם חג המנות, "והגדת לבנך לאמר בעבור זה עשה ה' לי בנאתי ממצרים" (שמות יג' ח') למען קיים את המנוה הזאת סדרו את הגדה של פסח המכללת באמת דברים טובים ורבי תפארת, שתיית הארבע כוסות היא אמת ממנות הסדר "וכל אחד ואחד בין אנשים ונשים חייב לשותת בליטה הזה ארבע כוסות של יין אין פוחתין לו מהן" (ה' חו"מ פ"ו) אין דעתנו להחליט כי שתיית הכוסות האלה היא מגונה, וגם אנחנו ידענו כי היא נקייה מדרך הסובאים באשר תכליתה היא לקיים מנות הדת והיראה, "כל כוס וכוס מברך עליו ברכה בפני עממה, הכוס הראשון אומר עליו קידוש היום, כוס שני קורא עליו את ההגדה, כוס שלישי מברך עליו ברכת המזון, כוס רביעי גומר עליו את ההלל ומברך עליו ברכת השיר" (שם) הן לא נשים תהלה במנהג הדת הזה, להיפך בתפילות האלה כמו ברבות אחרות נמצא נחת רוח לנפשינו ונברך את ישראל אשר יאיל אלהים לנות את ברכתו

דבר אל הקורא :

מאשר אדם קבר ימים ולא יודע מה יולד יום, לכן אגלה פה את אזני הקורא, מה משפט המכתב הזה ומה שיחוי הגה בחפץ אנשים משיחיים השלמים עם ה' ועם ישראל עמו, העתקתי השנים עשר פרקים הראשונים מספר בתיבות עולם הנדפס פה בלאנדן בלשון ענגליש, אשר חברו איש אזהב חכמה ויושר ודורש טוב לבני עמנו, ואל אלהים הבוחן כליות ולב הוא יודע כי גם רזוני אך טוב לישראל.

מדיאגתם פן יוסיפו להכותו, מלאו. המספר מזד אחר די והותר בחדש מודעת עצמם בלי חמלה מכות מרדות אשר לא ימד ולא יספר, כאשר נראה מביאור בעל הערוך. "מי שעובר על מצות עשה שאמר לו עשה סוכה עשה לולב ואינו עושה מכין אותו עד שתנא נשמתו בלא אומד ובלא מכה משולשת וכן מי שעובר על דברי חכמים מכין אותו בלא מספר ובלא מניין ובלא אומד וקורין אותו מכות מרדות שמרד בדברי תורה ובדברי חכמים" (עיין בב"ה) עונש כזה נקבב לאלה המבקשים לחם לבניהם ביום טוב של גלויות אשר חדשו הרבנים מודעת עצמם, וענשו את העובר על דבריהם אף אם הוא נקי מעבירה בדברי תורה ומוסר, ועתה בינו וראו איזה רוח היה באנשים האלה ואינו יראה היתה יראתם, אם היו חכמים ומשכילים אל מדת החמלה של התורה והיו דבקים במדת אלהי הרמזן היעשו כזאת? איך תוכלו לסמוך עצמיכם בענין נכבד של דת ואמונה על אנשים חסרי מוסר אשר בלי חמלה יכדו או יכו את רעהם עד למות על לא חמוס עשה ואין לו פשע אחר וולתי כי בחמלתו על בניו ומבלי יכולתו לראות ברעה אשר תמלא אותם ברעב ובחוסר כל ינא לבקש אוכל למו ביום אשר אלהים לא-נוה לשבות בו ממלאכה? אלה הם האנשים אשר הרשיעו את ישוע הנולדי למות וזאת היא התורה שבע"פ אשר בה תבחרו מלקח דת המשיח המלא רוח נדיבה ורחמים, אם כח הרבנים היה עתה כמו אז הייתם יודעים אפס כי עו ועברתם כי קשתה, אך יד המשיח רוממה, היא היתה לברכה לא לבד לנו אך גם לכם בהמניא לכם מגן וזנה בתלמידי ישוע מפני הרבנים לוקמיכם לכל יגדו ויכו אתכם מכה רבה עד כי חדל לספור כי אין מספר.

האכזריות והלחץ של המנוה הברוויה של יום טוב שני של גלויות עם העונש בדרה הוא לא לבד מפני העול הקשה אשר העמיסו על בני אדם מודעת עצמם, אך גם מפני המשכתה לזרות בעת אשר טעם התקנה כבר חלף ועבר, הן הסופרים תקנו י"ט שני בעת אשר עשיית הרגל היתה תלויה בראיית הלבנה למען אשר הרחוקים מירושלים לא יטעו בחשבון ויעשו הרגל שלא בזמנו, אכן עתה באשר ימי מועד חרוניס בחשבון והכל יודעים מתי יחולו א"כ י"ט שני אין לא שחר, "בזמן הזה שאין שם סנהדרין וב"ד של ארץ ישראל קובעין על חשבון זה היה מן הדין שיהיה בכל המקומות עושין י"ט אחד בלבד אפילו המקומות הרחוקים שבחן לארץ כמו בני א"י שהכל על חשבון אחד הומכין וקובעין אבל תקנת חכמים היא שיזירו במנהג אבותיהם שבידם, "ה' ק"ה פ"ה ה'" ואם כן אין עתה טעם כלל לעול המנוה הברוויה הזאת ואף כי להעמיס אותה על עניים מרודים הגריכים לעסוק במלאכה להחיות את נפשם ואת נפש ביתם, וביותר אין מקום לעונש האכזרי הזה על העובר על המנוה הזאת. מה מאוד יקר לקח המשיחיים בדבר הימים טובים ומה נהדר בהשוות אותו אל מנוה הכ"ל, בו לא ימנא לא חרס ולא מכות ולא עול אשר יכבד על הרעיון של אחינו, הברית החדשה תרשיע כל משפט בענין זה אשר נעשה בלי מתינות, באמרה, "מי אתה כי תרשיע ותשפוט את עבד של אדון אחר? הן הוא לאדוני יעמוד או יפול, והוא יעמוד כי יכול אלהים להעמיד אותו, האחד שופט בין יום ליום והאחר שופט יום ביום איש איש כלבו, השומר את היום לאדוני ישמרנו ואשר לא ישמור את היום לאדוני לא ישמרנו, האוכל אוכל לאדוני כי הוא מודה לאלהים ואשר לא יאכל לא יאכל לאדוני ומודה לאלהים כי אין איש ממנו חי לנפשו ואיש לא ימות לנפשו אם נחיה לאדוני נחיה ואם נמות לאדוני נמות לכן אם נחיה ואם נמות לאדוני אנחנו" (אגרת אל הרומים כ"ח) בזה יש אהבה ורחמים כי מאלהים היא, ומאין היתה זאת לתלמידי ישוע למנא און להם לעלות ברוח בינתם על הבלי בני דורם ולעגור את ממשלת המלומדים בעם אשר לגמרי יתנגדו להם? אם הם היו תועים ומתעם איך הניחו אחריהם ישודות נכוחות למדין וישרות למנא דעת? ואם הסופרים והפרושים היו באמת עובדי אלהים איך נפלו ונכשלו להניח אחריהם דת אכזרית העוכרת את החרים למשמעתה? "מפרים תכירו אותם, היבגרו ענבים מקוונים או תאנים מחורלים? כן כל עץ טוב יעשה פרי טוב ועץ רע יעשה פרי רע עץ טוב לא יכול לעשות פרי רע ועץ רע לא יכול לעשות פרי טוב" (מתיא ו' ט"ז י"ח) הדבר הוא אמת בטבע ואם הכרושים עשו פרי רע וישוע הנולדי ותלמידיו עשו פרי טוב מה איפוא נשפטו על ראשית שרשם? אולם עד הנה דברנו בכלל

עממם וישפוך עליהם כהנה וכהנה רוח חן ותחנונים, אך לר לנו לראות המנהג הזה
הושם לעול ולמשא על רעיון בני אדם להיות מוכרחים לקיים אותו גם אם אין לאל ידם,
וגם אם יחסרו לחם חוקם, על גכון על ידי האכזריות והלחץ הזה המנהג הטוב יתהפך
למשחית "מי שאין לו יין עבר אדרבנן ולא יפחתו לו מארבע כוסות, ונריך למכור מה שיש
לו לקיים מצות חכמים ולא יסמוך על הפת שאם קיים כוס אחד לא קיים השלושה לכן
ימכור מה שיש לו ולהוליא הולאות עד שימצא יין או למוקים," (א"ח תפ"ג) המלינים בעד
התלמוד בלי ספק ישיבו על זה, כי הקהלה תמצא יין לאלה אשר אין להם, אך אנחנו נשאול
אותם מה יהיה עם אלה אשר אין רוח הגבאים נוחה מהם? או מה איפוא יעשה איש
יהודי העני הדר בין הגוים לבדו ורחוק מקהלת יהודים כאשר ימצאו רבים במדינה הזאת?
אם הוא חרד לדבר התלמוד הוא מוכרח להיות כואב ודואג בלבו על חטאותיו או למכור
את שארו לעורו למען קיים את מצות חכמים, וגם היהודי הדר במקום רחוק מוכרח תמיד
להיות משועבד לקהלה ולכור אל משמעתה לכל יקרנו עון אם לא ימצא לקיים את המנהג,
אבל העלמת עין של הרבנים מעניי עמם תתראה ביתר שאת בתקנתם את יום טוב שני
של גלויות אשר איננו מדבר אלהים כאשר הרבנים מודים בעמם, "ששת ימים האלה
שאסרו הכסוב בעשיית מלאכה שהן ראשון ושני של פסח וראשון וח' של חג הסוכות ויום
חג השבועות ובאחד לחודש השביעי הן הנקראים ימים טובים, ושבתית כולן שוה שהן
אסורין בכל מלאכת עבודה חוץ ממלאכה שהיא לגורך איכילה שנאמר אך אשר יאכל לכל
נפש וכו'." (ה' י"ט פ' א' ח' א') בזה יש בפירושו הודאה עד כמה תכבד עבודת מצות אלהים,
אבל בכל זאת הסופרים לא נחה דעתם במצות אלהים אך תקנו י"ט שני בכל המועדים
וגדרו אותו בחרם על העובר, "ואנו שעושים שני ימים טובים כל מה שאסור בראשון
אסור גם בשני ומנדן עליו למי שמולול בו ואם הוא נורבא מרבנן אין מחמירין לבדותו
אלא מלקין אותו," (א"ח תנ"ו) בספר יד החוקה אנחנו מונאים ג"כ החומרין וההפרש
הזה במלות "יום טוב שני אע"פ שהוא מדברי סופרים כל דבר שאסור בראשון אסור בשני
וכל המחלל י"ט שני ואפילו של ראש השנה בין בדבר שהוא משום שבות ובין במלאכה בין
שיצא חוץ לתחום מכין אותו מכות מרדות או מנדן אותו אם לא יהיה מן התלמידים,"
(ה' י"ט פ' א' כ"ד) הלחץ והעני היותו מחומרת התקנה הזאת נראה ביתר שאת בעניי
מרודים היושבים בעיר הזאת והם יודעים יותר את מרת נפשם כי יבקשו ולא ימצאו אוכל
לבניהם אשר יאמרו להם איה לחם התקנה הנ' לפחות תעשוק אותם בימים האלה את
פרנסתם ותמנע אותם למנוח מיגיע כפם את לחמם וטרף לביתם בנות אותם לשבות
ממלאכה בימים האלה אשר ה' לא נזה, אולם אם יום ראשון של חג יחול ביום קמישי אז
יהיו שלשה ימים רגופים אשר בהם אסור לעני עם למנוח מזון לנפשות ביתם, בהיות יום
הראשון שבת של המשמיים אשר היהודים מתגוררים עמהם. ובו ג"כ היהודי ימנע מלעסוק
במלאכה ימצאו ארבעה ימים רגופים בשבוע אחת יעלו ויאבדו לעניים המוכרחים להיות
יושבים ובטלים בהם ממלאכה, ואיזה דרך יבחר העני והמדוכא, אם לא יעשה מלאכה או
בניו ימיתו ברעב, ואם ישתדל לעבוד עבודה בכה אשר חנן אותו אלהי הרחמים אז יפסע
על פקודת אנשים אכזרים ויהיה נכאש לאחיו הפתאים, הנה עתה בזמנינו באמת אין עוד
לאל ידם להכות אותו מכות מרדות וכמעט לא יעיוו עוד להמרים אותו, אך בכל זאת יש
להם דרכים אחרים לרדוף במסתר תם ותחבולות לירות כמו אופל נקי לכל יחסוף, ואם
היה לאל ידם בלי ספק גם עתה לא היו מתרשלים מלהכות ומלהמרים את המחללים יום
טוב שני, ועתה אנחנו שואלים לכל איש יהודי בעל שכל הישר, הטוב לעשוק את האדם
כוחו אשר נתן לו אלהים לעבוד עבודתו? הישר למנוע אותו לאכול מיגיע כפיו בימי קול?
להרשיע את האדם העמל למנוח טרף לבניו ולא יפסע על פת לחמו להכות מכות אכזריות
ולנדות אותו מתבל על לא חמם עשה ואין עבירה בידו? הן המכות מרדות שונים וממורים
מעונש הקצוב בתורה, "והיה אם בין הכות הרשע והפילו השופט והכחו לפניו כדי רשעתו
במספר ארבעים יכנו ולא יוסף פן יוסף להכותו על אלה מכה רבה ונקלה אחיך לעיניך"
(דברים כ"ה כ"ג) הן בזה כמו בכל מקום אלהים ברובו רחם יכור, אך הרבנים מעולם לא
נחה דעתם עד יספירו או יגרשו מפקודת אלהים, ובאשר חסרו מכה אחת מארבעים

האובל או לא, המוקנה הזאת לא לבד תמצא מקום באובל ומשקה י אך גם בדברים
שמוערים בהם אש, הן בדבר אלהים לא תמצא פקודה מה לעשות בקליפות של אגונים
וסקדים אחרי שאכל אותם האדם ביו"ט, אך התורה שבע"פ אין כל דבר נעלם מעיניה, היא
גם בקליפות האלה תשים חוק ומשפט אם מותר להבעיר בהם ביו"ט, והדבר מובן מאליו
כי כל מי הירא וחרד לבל יקרנו חליה עון מוכרח לבקש תורה מפי הרב הגאון הגדול
ולשים לפניו השאלה ולעשות ככל אשר יורה אותו, וכל ימי עני רעים ואפילו בימים טובים
הוא משועבד אל הרבנים, אם אמרתי אספרה כל דיני המוקנה אין קץ לדברי רוח, ויען
קנתי בחיי מפני המוקנה אישים קנזי למלין להוכיר בקצרה הדבר הגדול הזה בדינה שנולדה
ביו"ט וכשם שהמוקנה אסור ביו"ט כך הנולד אסור, מול מכין לשבת וחול מכין ליו"ט אבל אין
יו"ט מכין לשבת ולא שבת מכינה ליו"ט, לפיכך בינה שנולדה ביו"ט אחר השבת אסורה" (עיין
שם) הדין הזה לא לבד מדקדק בחומרא ללא גורף, אבל גם יהיה לבקש ועמל ותלאה ואם
בינה אחת כזאת נתערבה באחרות המותרות או כולן תהינה אסורות "ואפילו נתערבה
באלף כולן אסורות" באמת הרבנים השתדלו להסיר המכשול הזה באסורם לטלטל בינה
כזאת ביו"ט, אבל מה יהיה איפוא אם תינוק או גוי בשגגה יערב בינה כזאת בין אחרות
הלא או תהיה מצוכה גדולה, ובעל הבינים יחסר אובל או לבו יכנו על פשעו אם יאכל
אותם, וכן המוקנה תהיה לעמל ותלאה בעינים אשר נגדעו ביו"ט כי אסור להבעיר בהם או
לטלטל אותם, וכן אפר כירה נחשב כנולד ביו"ט ויחטף האיש המטלטל אותו אחרי אשר
נתקרר, וכן אם נכבה האש ביו"ט יש שאלה גדולה אם יכול להבעיר מחדש מה שנשאר מן
העצים, וכן דינים רבים אחרים אין מספר יעמסו את העיון הירא וחרד ותמיד יהיה נצרך
בכל הדברים האסורים לו או המותרים, כמו למשל מותר להבעיר אש ביו"ט ולתת קדירה
לבשל, ובכל זאת האיש והאשה אשר לא באו בסוד כל הדינים וההנאים אך להבעיר ולבשל
יכול לחטוא חטאה גדולה, "כשעושה האש ונותן עליה קדירה נריך לזוהר בסדור העצים
ובנתינת הקדירה עליהם שלא יהיה דומה לבנין דאמר ר' יהודה מדורתא מלמעלה למטה שרי
ממטה למעלה אסור" (א"ח תק"ב) בדבר הגדול הזה נתנו דקדוקים רבים דקים אין
להתנהג בהעברה בדת וכדן, "העושה מדורה ביו"ט כשהוא עורך את העצים אינו מניח
זה על זה עד שיסדר המערכה מפני שגריאה כבונה, ואע"פ שהוא בנין עראי אסור אלא או
שופך העצים בערבוב או עורך בשנינו כינד מניח עץ למעלה ומניח אחר תחתיו ואחר
תחתיו עד שמגיע לארץ" (ה' י"ט פ' ד' יד) וכן נריך לזוהר לבל ישים הקדירה על האבנים
או לסמוך אותה על דבר אחר אך נריך להחזיק בה ולשים הדבר אשר תסמוך עליו תחתיה,
וכן דברים רבים כאלה, הכלל הגדול הוא לשנות עשיית המלאכה ביו"ט ממה שנוהג לעשות
בחול, ולכן בהנחלת יין או עמים או דברים אחרים לא ינשאם בכל כנהוג בחול אך יעמסם
על שכמו שלא כדרכם, אכן אם עיני אנשים הבטלים ממלאכה או המתנדבים לבלות לריק
בחות נפשם בדקדוקים כאלה, לא תראנה דבר רע בדינים האלה, בכל זאת כל המשים לבו
אל העול הכבד אשר הדינים האלה יעמסו על רעיון האדם ידע כי הם רעים וחטאים
וממקור משחת ולבו, אם פקודות כאלה היו נמצאות בספר ברית החדשה אז בלי ספק
היהודים היו שותים לעג כמים לאמר הזאת היא התורה אשר המשיח בא ללמד אותה?
האם לא היה לו עסק אחר וולתי להשיג את להבעיר את האש ולערוך את הקדירות? אבל
לא זאת היא התורה של ישוע הנוצרי ושלוחיו, ובכל ספר ברית החדשה לא נמצא דבר
דומה לזה, ואין התורה הזאת כי אם של הרבנים האלה אשר מיאסו בו אכן מיסודות
ודקדוקים האלה עוד תנמח רעה אחרת, הן המה יביאו את האדם במנוקה והמוקנה
תוליכנו אל החנופה ובכן תמת אשר יקנה מוסר ע"י תורת הרבנים עוד יוסיף סרה,
למשל התורה שבע"פ תאסר לבשל ביו"ט ליום מחר, ובפרט לחול, אך אם נשאר מן התבשיל
שנתבשל לנורך היום טוב ענמו מותר למחר ומוה בלי ספק תלא רמיה לבשל יותר ממה
שנכרך ליו"ט, בדעתם כי מה שנשאר למחר יהיה מותר, והרמיה הזאת לא יראה ממונו אך
מבורה באר היטב בפי הרבנים ענמם, "ממלאה אשה קדירה בשר אע"פ שאינה נריכה
אלא חתיכה אחת, ומלאה נחתום חבית של מים אע"פ שאינן נריך אלא לקיתון אחד,
וממלאה אשה תנור פת אע"פ שאינה נריכה אלא לכבר אחד, שבזמן שהפת מרובה בתנור

על י"ט שני ויש לנו לשום עוד לב אל הנוי צפרטות אשר ממנה עוד יותר יתראה כי הסופרים והפרושים יעמסו משאות כבדות וקשות מנשוא על שכמי אנשים אחרים, "מתיא כג' ד' כפי דרכם בדינים אחרים כן גם בזה יפרטו אינו היא המלאכה האסורה ביום טוב שני, "כל שאסור בשבת בין משום שהוא דומה למלאכה או משום שמביא לידי מלאכה בין שהוא משום שבות הרי הוא אסור בי"ט אלא אם היה נורך אכילה וכיוצא בה וכל שמותר בשבת מותר בי"ט" (ה' י"ט פ' א' יו') הדין הזה יאסר לגמרי ידי העניים הסרים למשמעת הרבנים, לא לבד אסור להם לעסוק בצרכיהם אך גם לעשות סדר הנחון בביתם ולמנוח נחת רוח לנפשם. אסור להם לכתוב אגרת לקרוביהם או לכבות את האש להגיל את קניניהם, "אע"פ שהותרה הבערה בי"ט לנורך אסור לכבות את האש אפילו הוצעה לנורך אכילה שהכבוי מלאכה ואין בו נורך אכילה כלל. וכשמ שאין מכבין את האש כך אין מכבין את הנר ואם כבה לוקה כמי שארג או בנה... אין מכבין את הדליקה כדי להגיל מומן בי"ט כדרך שאין מכבין בשבת אלא מניחה ויוצא" (שם פ' ד' ב' ד') בטור א"ח הדין הזה נמנע מפורש יותר "אסור לכבות את הדליקה בי"ט אפילו רואה את ביתו שנתרף, אסור לכבות הבקעת בין אם מכה מפני שחם עליה שלא תשרף בין אם מכה שלא תתעשן הקדרה, ודוקא כשאפשר לו להגילה מעטן בלא כבוי בגון שיסירנה מאש זה ויתננה על אש אחר אבל אם אין לו אש אחר ואם לו יכבנה תתעשן הקדרה מותר לכבותה כדי שלא תתעשן הקדרה" (א"ח תקי"ד) ועתה שואלים אנתנו את אש יהודי אשר בינת אדם לו אם הדינים האלה הם לדיקים וטובים ויוצאים מיראת אלהים או אם המה אך הכל ומעשים תעתועים?

פרק יד

הן הראינו כי לפי דעת התורה שבע"פ אסור בי"ט לכבות אש למען הכל ממונו של אדם או ביתו, וכי מותר לכבות אש למען לא יקדמו תבטלו, הדין הזה יכול להיות ישר ולדק בעיני בעל נכסים רבים אשר יש לו הרבה בתים או ממון הרבה לקנותם. אך הייטב בעיני העני אשר אין לו ולבניו ביתו מקום אחר ללון ולחסות מורס וממטר וזאתי הבית הזה אשר יהיה למאכלת אש, הלא על נכון בעיניו הדין הזה יתראה אכזרי וסכלות, אולם הרעה בזה היא לא לבד לגוף אך עוד תגדל יותר בעיני הנפש בעמוס על רעיון אדם עול קשה מנשוא ובאסור אותו בזיקי עמל ותלאה, בכל רעות וזמניות יוכל אדם להתחזק באלהיו ולהשטן בנחמת הדת. אבל אם הדת עלמה תליקנו בתציעות רבות ותוליקנו במבוכה או כל נחמה תסתר מעיניו, כן הוא משפט התורה שבע"פ וזה דרכה בדיני י"ט שני, הן ראינו כי תאסר כל עסקים בי"ט שני אשר ה' לא גוה ותעשה כלל אשר כל האסור בשבת אסור בי"ט חוץ מאוכל נפש בלבד, אבל עוד לא נחה דעת הסופרים מזה, והוסיפו לאסור מדעת עלמם גם איזה דברים המותרים בשבת, ואמרו כי כל דבר אשר לא הוכן בכוונה לנורך יו"ט אסור בו, לדבר הזה קראו מוקפה, לאמר מופרש ומובדל, ויש בי"ט מה שאין בשבת איסור מוקפה שהמוקפה אסור בי"ט ומותר בשבת מפני שי"ט קל משבת אסרו בו המוקפה שמה יציא לזולת בו, כיצד תרגולת העומדת לגדל בנים ושור העומד לחרישה ויוני שוכן ופירות העומדין לסחורה כל אלו וכיוצא בהן מוקפה הן ואסור לאכול מהן בי"ט עד שיכין אותה מבערב ויחשוב עליהם לאכילה" (ה' י"ט פ' א' יו') כל הדברים האסורים לפי הכלל של דין הזה, המה באמת מותרים ומעולם לא נאסרו בפקודת אלהים, אך הרבנים עלמם חרשו פבלי ברזל לבני אדם ושמו עול כבד על רעיונם, האיש היהודי אשר לא נפל גורלו בין התלמידי חכמים בלי ספק לא ימנע ידיו ורגליו לדעת מה הוא מוקפה ומה איננו מוקפה ויהיה מוכרח במקלו ובתרמולו לעלות אל הרב המורה ולדרוש את פיו אם מותר לו לאכול

למקיים אותה. ולמה זה יפלא עוד צעינינו, שזה ישוע הנולד אשר תכונתו מלאה חסד ורחמים דיבר קשות עם מקברי התורה שבע"פ הזאת לאמר להם, "אוי לכם סופרים ופרושים חנפים" הן הנה השתבחו לקנא לתורת ה' ולהשתדל בקיומה ועשו סיג למנותיה במנות אשר בדו מלכם, וקזקו אותן בכל העונשין הגדולים, אך בכל מקום אשר מנת אלהים יתנגדו לטוב ומניי שלהם ויהיה למסרון להנאתם ולבזעם אז בלי כל יראה יפרו את תורת ה' ויחנכו את האדם להתהלך את אלהים במרמה. לפי דעתנו היסוד הזה הוא היותר משחית ומזיק והוא המות בסיר התלמוד ולא ינקה כל הנוגע בו, לב האדם מטבעו מוכן לנטות אחרי הרע והוא מהיר מאוד לנטות אחרי עקרים נשחתים, ולחולי זה של הדעת ולב אדם אין לך רפואה אחרת אך להשריש בם בימי הנעורים עקרים נקיים וקדושים, אשר אלהים בחסדו גילה לבני אדם. אך אם אלה העקרים ענמם נהפכו למשחית, ואם דרך מרמה הושם לפניכם כארחות יושר וכתורת משה והנביאים, אז רע הטבעי ימלא התנכלות למו וירע עוד יותר. הן הדבר הזה להכביד עול שלא לנודך על עניי דעת הוא בעצמו אכזרית ורשע ועוד יוסיפו להונות וללחון אותו במשא הקשה מרעיונו הקל מנשוא, אך המכשלה היותר גדולה של לקח היסוד הרע הזה היא השחתת הדעת של הפתאים המואמינים לכל דבר. זאת היא פעולת דת היהדות אשר תלא מתורה שבע"פ המתחזקת בתפילות בה"כ, אין דעתנו להחליט כי הרמיה הזאת תמלא לבד בעקרים של דת היהדות, ידענו גם ידענו כי יש בין הגוים הנקראים בשם משחיתים אנשי תהפוכות אשר ג"כ השחיתו דרכם ביסודות כאלה אולם אין עסק למשחתם ומומם עם תורת הברית החדשה, הן אבותינו זה כביר ימים נורו מאחריהם, אך היהודים עוד יחזיקו בתורתם שבע"פ ושומרים אותה ויתפללו את התפילות אשר ערכה לפניהם, ומודים כי היא משמים, ובכל מקום אשר הדת היהדות בתקפה כל נער ימוכך בה וכל בחורי ישראל יכלו ימי נעוריהם וראשית אונם ושכלם להתיגע בהצליה. וגם כי יזקינו דעתם לא תסיר מהם, יודעים אנחנו כי נמלאים גם בין היהודים אנשים המואסים בעקרים נשחתים האלה ואשר כבר דעת לנפשם ינעם, ומבלי הרגש מאין באה להם החכמה קבלו מוסר השכל ועקרים טובים ונקיים של הברית החדשה גם אם לא יודו בתורת המשחית, אך מאין תלא הרעה הזאת כי אין איש בין היהודים אשר ימלאנו לבו להתנגד בגלוי ליסודות הנשחתות של התלמוד? למה אין גם אחד יבוא לעזרת ה' לקרוא לאחיו דרוו מן עבודת התלמוד, ולאסורים בזיקי הטעות פקה קום? למה אין עומד בפרץ לשלח רזונים חפשים? "אין מנהל לה מכל בנים ילדה ואין מחזיק בידה מכל בנים גדלה!" (ישעי' כ"א י"ח)

פרק טו

בהתוכחות על העם ומגמת התורה שבע"פ טבע הענין יאלצנו להתמאמה ולשים לב על שרשה ועל העיפיה ולהתבונן בתוארה אשר מונה תתנכר עלמותה. התכלית אשר נגד פנינו איננו להראות רעתה בקהל ולגלות קלונה לעיני כל, אך להוכיח כי היא איננה משמים. וצערך אותה נגד התורה והנביאים—אשר הנה לבדם משקל ומדה נדק לדעת מה טוב ומה רע—מוכרחים אנחנו נגד רזונינו להראות כי עקריה משחתם בם מום בם. הן ידענו ופעמיים רבות הגדנו כי דת היהדות בהיותה בנויה על יסודי התורה אשר באמת מן השמים לא ימלט אשר ימלא בה רב טוב. אך תודת פינו זאת לא תנדיק את עקריה הרעים. והסיגים עם מעט שהב המעורב בהם לא יתהפכו לזהב. כי המשל הזה נאות לתורה שבע"פ יצורר ביתר שאת אם נתבונן בדיני י"ט אשר שמנו לבנו עליהם בפרק הקודם, בין הדינים האלה הנשחתים ימלאו גם משפטים נדיקים וטובים רבי תפארת

היא נאפת יפה, ומולח אדם כמה חתיכות בשר צבת אחת אע"פ שאינו נריך אלא לחתיכה אחת וכן כל כיוצא בזה" (ה' י"ט פ' א' י') ההיתר הזה היא רמיה גמורה להחיר בתחבולה בדויה מה שנחשב לאיסור, וכן תאסר התורה שבע"פ לבשל ב"ט לנורך גויס, " אין אופין ומבשלין ב"ט לנורך גויס או כלבים שנאמר הוא לבדו יעשה לכם לכם ולא לגויס, לכם ולא לכלבים," (עיין סם) מחומראי הזאת תנא מצוכה רבה, כי מה יעשה היהודי אשר יש לו משרתים גויס? לזה הדחק ימלא התרה בתחבולת רמיה הנ"ל לבשל צבת אחת לו ולנורך הגויס, אך יכול להיות שאלה אחרת לאיש יהודי שיש לו ולגוי בהמה בשותפות המותר לשחוט אותה ב"ט, לפי הנ"ל נראה בהשקפה הראשונה כי אסור לשחוט את הבהמה באשר מכין ע"י השחיטה הזאת אוכל לגוי, אך הרבנים מלאו טעם להחיר באמרם, " בהמה שחיה של גוי וחיה של ישראל מותר לשחטה ב"ט שאי אפשר לאכול ממנה כזית בשר בלא שחיטה" (עיין סם) גם זאת ההתרה תתיר מה שנחשב לאיסור בדרך עקש, אולם עוד יש לשאול מה איפוא יעשו היהודי אם בהמתו נוטה למות אחר אשר כבר אכל ב"ט לשובע האם מותר לו לשחטה טרם תמות? כבר ידענו כי אסור להכין לנורך מחר, ואם יניחנה למות תהיה צבילה ויהיה לו חסרון כיס. גם בזה הרבנים התחכמו לתת ענה טובה " מי שהיתה לו בהמה מסוכנת לא ישחוט אותה ב"ט אלא א"כ יודע שיוכל לאכול ממנה כזית בלא מבעוד יום, כדי שלא ישחוט ב"ט מה שיאכל בחול" (עיין סם) בזה הרמיה היא ברורה לעינים, הן הוא כבר אכל לשובע ואין לו נורך יותר בבהמה, ובכל זאת התורה שבע"פ תחייב אותה לגנוב דעת ולהראות כאלו נריך לכזית מבעוד יום, הלא אם התורה שבע"פ היתה משכלת לל למה לא תתיר בתמימות לשחוט את הבהמה כדי לאכול ממנה למחר, בלי התנאי הזה של הערמה והתנופה בכזית מבעוד יום? בדרך עקש כזה התורה שבע"פ תאסר ותמלא התרה לאיסור בדבר משא ומתן ב"ט, " לא יאמר אדם לטבח תן לי בדינך בשר אלא תן לי חלק או חזי חלק ולמחר עושין חשבון על שוויו, הולך אדם אל חנוכי או רועה הרגיל אליו או אלל הפטום הרגיל אללו ולוקח ממנו בהמות ועופות וכל מה שירצה והוא שלא יזכור לו שום דמים ולא סכום מנין" (סם פ' ד' כ') ובדרך הזה אסרו לקחת דבר מחנוכי באמת ובתמים במדה ובמשקל אבל בערמה התיירו לעשות כן, " וכן לא יקח מעבל חכנות במדה או בתשקל אלא כינד הוא עושה אומר לחנוכי מלא כלי זה ולמחר נותן לו שוויו ואפילו היה כלי המיוחד למדה ימלאו והוא שלא יזכור שם מדה" (עיין סם) בכל האופנים האלה ברור הדבר כי המלאכה והעסק נעשה באמת ולפי דעת הרבנים מתירין בתחבולת ערמה מה שהיה אסור בלי הערמה ויעברו לפי דבריהם על מצוות ה' והאנשים האלה אשר יכו מכה רבה את רעהם העובר על מצוותם של י"ט שני, לא יראו את אלהים למנוח בתהפוכות התרה לעבור את מצוות אלהים, אולי יחשבנו הקורא למדבר קשות נגד הרבנים יען נקרא את תחבולתם אלה ערמה ורמיה, אולם השמות האלה לא פינו יקבנם, אך התורה שבע"פ עזמה בפירוש אמריה תאמר כי באופנים כאלה יש לעשות בערמה ומרמה, " אותו ואת בנו שנפלו לבור מעלה את הראשון על מנת לשחטו ואינו שחטו, ומערים ומעלה את השני על מנת לשחטו, ושחטו איזה שירצה משום נער בע"ט התיירו להערים" (סם פ' ב') הן בזה התורה שבע"פ בפירוש תאמר, כי מותר לעשות בערמה, ואין להתנצל אותה כי תעשה כן משום נער בע"ט, כי אם מותר על פי הדין להעלות הבהמות מפני הנער בע"ט, למה לא יאמרו בפירוש כי מותר, ואם על פי הדין אסור להעלות גם במקום שיש בו נער בע"ט איך יותר האיסור ע"י הערמה, כאלו אלהים לא ידע מחשבות האדם ולא יחקר מעללי איש ומזימותיו וכהתל באנוש יהתלו בו בחנופה ובמרמה, וכן תמלא מלת הערמה גם במקום שאין שם נער בע"ט, " המפשיט עור בהמה ב"ט לא ימלכנו שזה עיבוד הוא ומלא עושה מלאכה שלא לנורך אכילה... ומותר למלוח בשר לזלי על גבי העור ומערימים בדבר זה, כינד מולח מעט בשר מכאן ומעט מכאן עד שימלח העור כולו" (סם פ' ג' ד') בזה הערמה ערומה מכל ההתנבלות, התורה שבע"פ בעזמה תחשוב המלחת העור לאיסור, ותתן ענה לעבור עבירה בערמה, למען אשר יתראה למראה עינים כאלו לא נעשה עבירה, ובכן התורה תעלה בתוהו בנכלי בני אדם, אשר עשו סיג למצות אשר ברו מלבם להכות את העובר אותן באגרוף רשע, ומלאו ענה להפר את תורת אלהים אם המיפר אותו יראה

יו"ט או תהיה רעב ביום שבת כי אסור להכין ביום טוב לנורך שבת, וכל התחבולות הנ"ל
 למנוח התרה בערמה לבשל ב"ט לנורך מחר מטעם ידוע אסורות בדבר ההכנה מי"ט
 לשבת, ולא מותר לרמות ולבשל למראה עינים לי"ט ולהשאיר ממנו למחרתו אם לא תעשה
 הערמה הזאת ברוב דברים כפי המטבע אשר טבעו החכמים, "אם חל ערב פסח ביום
 ד' או ג' יכין לעשות ערוב תבשילין קודם י"ט, וכך מעשהו, לוקחין מלה שלימה וכוית
 תבשיל או בשר או בינה נלחיה ומניחין אותה על המנה וכו'" ונוסף לזה תמצא שם ברכה
 מיוחדת לערוב תבשילין "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וזונו על
 מצות ערוב" "בהדין ערובא יהא שרי לנא למיפא ולבשלא ולאטמנא ולאדלקא שרגא
 ולמעבד כל נורכנא מימא טבא לשבתא לנו ולכל ישראל הדריס בעיר הזאת" המנהג
 הזה יפלא מאוד בעינינו, קודם כל דבר לא נדע איך האיסור יספק להיתר ע"י מעשה
 הערוב ומה יועיל הלחם של המלות האלה? וממה נפשך אם אלהים נזה את היהודים לבל יבשלו
 מי"ט לשבת או אסור להם לבשל עד יקבלו התרה לזה מפי אלהים נותן התורה, ואם
 אלהים לא נזה או המעשה של הערוב הוא מעשי תעתיים והזכרה עליו תנאף את אלהים,
 ובהכרח המנהג הזה הוא או חטא ונגד פקודת ה' או עוות לאמר עליו כי הוא מצותו.
 אולם באמת גם האיסור וגם ההיתר ע"י הערוב שניהם יחד הם דוים מלב הרבנים
 ואלהים מעולם לא נזה את ישראל אשר לא יכינו מי"ט לשבת, הסופרים בענין הזה כמו
 בענינים אחרים הוסיפו מדעת ענמם, "ואיסור זה מדברי סופרים כד' שלא יביא לבשל
 מי"ט לחול שקל וחומר הוא לשבת אינו מבשל כל שכן לחול" (ה' י"ט ד' א') במאמר הזה
 בענמם יודו כי אלהים לא נזה לבל יכינו מי"ט לשבת אך כי הם מדעת ענמם אסרו לעשות
 זאת, הטעם אשר יתנו למנוח הנוספה הזאת אין בו תבונה, וממנו נראה כי הסופרים
 קשבו את תורת ה' חסרה ודמו את חכמתם יותר שלימה מחכמת אלהים, הן כלימם לא
 שקטו מיראה כי אם האדם ירגיל את עמו ב"ט שחל ערב שבת לבשל לנורך מחר או יבשל
 גם כן ב"ט לנורך חול, אולם הנעלמה הדאגה הזאת ממחשבת אלהים? ההוא לא ידע
 את האיש ואת שמו כמו הרבנים? ולמה אלהים במצותיו לא הסיר המכשול מדרך עמו לבל
 יחטאו בשגגה? אם הזהירות הזאת תהיה לאיו תועלת או תהיה הוכחה כי בתורת אלהים
 יפקד מקום הטוב והמועיל והיא בענמה חסרה ולא שלימה עד כי הרבנים השלימו אותה
 במנותם, כי אם נאמר (כאשר לא יכחיש וולתי המגדף) כי תורת ה' ענמה היא תמימה
 ומועילה לחדם, או דאגת הרבנים להוסיף עליה הוא ללא נורך ויאשמו על אשר יזו בשם
 ה' אשר הוא לא נזה, ועל אשר יעמסו חנם עול על רעיון אחיהם, אם היו עוזבים את
 ההתנהגות בענין הזה לרצון איש ואיש, או כל איש במנהגו היה חף מפשע, אבל עתה החיוב של
 הרבנים יפסכו למחאה אם אינו כדת וכהלכה. "מי שלא הניח עירוב תבשילין ולא הניחו
 לו אחרים כשם שאסור לו לבשל ולאפות כך קמחו ומאכלו אסור, ואסור לאחר שהניח לעצמו
 לבשל ולאפות לזה שלא הניח עד שיקנה לו, שנמצא זה מבשל ואופה שלו שהרי קנהו ואם
 רצה יתן אחר כך לזה שלא הניח במתנה" (ט"א' תקכ"ז) הדין הזה תעמוס עול על רעיון
 העובר להיות רשע בעיניו, וממנו עוד תמצא רעה אחרת כי ע"י הדחק אשר בסביבת החומר
 מוכרחים לבקש מנוח בערמה חדשה, כי מי זה לא יבין כי הקנין הזה הוא אך למראות עין,
 וכן באיסור הדלקת הנר לנורך הלילה, יש להתרה מונח ורפאות תעלה למנוחה הגדולה
 אשר מנח ברוב שכלו הרב הגדול מאיר מרוטנבורק, "כתב הרב מאיר מרוטנבורק שיכול לחפש
 במדר שום חפץ בכר אפילו מצעוד יום ולהניחו דולק עד הלילה" (ט"א' סס) ישיבו נא
 היהודים אל לבם דעת, הערמה כזאת לחכמה תחשב, ואם שקר סופרים כזה יאמר לו
 יראת אלהים? הישר לנות לאיש לבל ידליק נר לשבת ולהגיד לו כי אם יזיד לעשות כן באמת
 ובתמים או יקרנו עון וחטאתו עליו יהיה, אבל אם יעשה הדבר הזה עמו בגניבת דעת
 כמו להדליק את הנר ולחפש בו איזה דבר מצעוד יום ובשעה שאור הנר לא יועיל ולא נכרך
 לבדיקה או יכול להניחו דולק ויהיה חף מפשע, וינא מזה כי היא עבירה יותר גדולה
 להתרשל ממצות אכסים מלגנוב דעת אלהים ואדם. אין זאת כי אם לסגן את היתוש במים,
 זבלות את הגמל חיים, אך פן יחשוב הקורא כי מה שהגריבו לערוב תבשילין ולא התירו
 בפשיטות לבשל בערמה לשבת הוא מטעם כי שבו להיות תמימים ולא גמק דעתם מן

ויראה אשר שמחת תוארם ולא יתנבר מפני המון הדינים הרעים • כמו אחרי אשר מקדם
כשמע כי מנוה לשמות בימים האלה ולהכין אגוזים לנערים, ובגדים חדשים ועדי עדיים
לנשים, ומאכלים ומשקה טובים לאנשים, נוסף נקרא מוסר השכל כזאת " וכשהוא אוכל
ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולא אלמנה עם שאר העניים אבל מי שנוטל דלתי ביתו ואוכל
ושותה עם בניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו מנוה אלא שמחת כרסו
ועל אלו נאמר וצחכם כלכם אינכם להם כל אוכליו יעמאו כי לחמם לנפשם הוא " (טו"ח
תקכ"ט) הדין הזה משכיל אל דל וכל שומע יבין כי הוא יוצא מדעת התורה אשר כל
נתיבותיה חסד ורחמים, גם ידענו כי יש לבני ישראל המדה הזאת וכל יראי אלהים בכל
מקומות מושבותיהם עד היום הזה מחזיקים באציוני עמם ונותנים מלחמם לדל אשר באמת
תהיה להם לתהלה ולתפארת בעיני כל איש אוהב נדקה וחסד • והדין הנ"ל משוכח לא
לד יען מיוסד על מוסר השכל, אבל כל מאמין יהללנו יען מסכים לגמרי עם דבר אלהים •
" וצא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמוך והגר והיתום והאלמנה אשר בשערך ואכלו ושבעו
למען יברך ה' אלהיך בכל מעשי ידיך אשר תעשה " (דברים י"ד כ"ט) וכן מנוה הזאת
תמלא צברית חדשה, " בעשותך סעודת נהרים או סעודת ערב אל תקרא לאוהביך ולאחיך
ולקרוביך ולשכניך העשירים פן יקראו גם המה לך ותקבל גמולך • אך בעשותך סעודה קרוי
לעניים לשבורים לפסחים ולטורים ואשריך כי לא יוכלו לשלם גמול לך ובתקומות הלדיקים
ישולם לך " (לוקוס י"ד י"ג—י"ד) אולם איך כי פקודת הרבנים הזאת טובה ויקרה בעלמה
בכל זאת לא עמד טעמה בה וריחה נמר על ידי פירוש וביאור הרבנים • הן מי שלא קרא
רק תורת משה או לקח ישוע הנוראי לפי תומו ישוב כי התואר היותר נחמד במנוה הזאת
היא אהבת רעים הכללית כלישראל כלככרי, אבל מי שבא בסוד התורה שבע"פ מוכרח
לשנות את דעתו, יען לפי ביאורה בכל מקום שנאמר גר הוא מי שקיבל דת היהדות,
" אהבת הגר שבא ונכנס תחת כנפי השכינה שתי מנות עשה, אחת מפני שהיא בכלל
רעים, ואחת מפני שהוא גר והתורה אמרה ואהבתם את הגר " (ה' דעות פ' ו' ד') בזה
שם הכללי גר נגבד בביאור כי הוא מי שקיבל דת היהדות, וכן תמלא במקומות רבות
אחרות כאשר כבר דברנו גם בפרקים הקודמים, אם המנוה הזאת גם אחרי נתפרשה
לרוע עוד תמלא בה רב טוב ובלב שמת נודה במדת החנינה ונביא את המקומות אשר
ידובר בה " מדת החסידים אשר השם לנגדם תמיד ובכל דרכיהם ידעוהו צעת שמחתם
אז יותר ויותר משבחים להקב"ה אשר שומם, ויאמר האדם בלבו צעת שמחתו והנחתו אם
כך היא שמחת העולם הזה אשר הוא הצל כי יש אחריה תוגה ונער א"כ מה תהיה שמחת
הע"ה התמידות שאין אחריה תוגה " (טור ח"ה ס"ג) דברי מוסר האלה בהיות יסודתם
באמת ה' הזרופה המה יקרים למדין וכל קורא משכיל דעת לנפשו ינעם לראות תואר
איש חסיד מחוקק כתבנית המוסר בכתבי קודש " שוית ה' לנגדי תמיד " (תהילים ט"ז
ח') ועוד, בכל דרכיך דעו " (משלי ג' ו') ומי יתן גם היהודים וגם המשמיים ישתדלו
להשיג המדה הזאת בשלימותה, אל נדקת המאמר הזה עוד נוספה בטוב טעם ודעת פקודה
להסיר מכשול מדרך העם בימי הקמים " חייבים ב"ד להעמיד שומרים ברגלים שהיו שוטטים
ומפפסים בנגות ופרדסים ועל הנהרות שלא יתקבצו שם לאכול ולשתות אנשים ונשים ויביאו
לידי עבירה " (עיין ס"ג) אם מחברי התורה שבע"פ היו מסתפקים עמם בפקודות האלה,
אז גם אנחנו היינו מהללים את שכל דבריהם, אולם בעונותינו הרבים הטוב והמועיל יבטל
צבוב דברים רעים ומזיקים ולא נודע כי בא אל קרבם, הכלל הנ"ל של מדת איש חסיד הוא
טוב מאוד, אבל פרטי הפקודה ב"ט בן ישנו אותו עד כי לא תואר ולא הדר לו, איך יכול
איש לדעת מה זאת שוית ה' לנגדי תמיד אם בלבבו ישוב כי לא יקרנו עון אם במרמה
יבטל את מנות ה' ? או איך ידע האדם בכל דרכיו את ה', אם כל מחשבות לבו רק מנות
אנשים מלומדה ותמיר במכוכה על חשבונות רבות של המנהגים אשר בדו אנשים מלבס?
כבר הביטנו איזו מנות כאלה ואם אמרנו נספר את כולן ככול גם אנחנו וגם קוראי
מכתבנו זה • איך בעסקנו צדיני חג הפסח לא נוכל לחשות מעירוב תבשילין, " יום טוב
שמל להיות ערב שבת אין אופין ומבשילין ב"ט מה שהוא אוכל למחר בשבת " (ה' י"ט פ'
ו' א') ואם תאמר מה נאכל ביום מקר הקשית לשאול, ואם לא נשאר לך אוכל מסעודת

על זאת הנכוחות לזבין: "אולם פן האיש אשר: טח עיניו מראות עוה יתעקש להתנגד למשפטנו, כוסף לבדו ולהקס אותו בראיות יותר חזקות, הנה יתנכר רוח קטטה ושנאה ביתה שאת צדדו של פסח: בין שירים ותשבחות הנאמרים בקול רנה ולהלה לזכר נפלאות יציאת מצרים, פתאום תשמע זעקה מר נורחת " שפוך חמתך על הגויס אשר לא ידעך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו, כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו, שפוך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם, תרדף באף ותשמידם מתחת שמי ה'" (תהילים ע"ו ו' א'—ס"ט כ"ד—איכה ג' ס"ו) אף כי הפסוקים האלה לקוחים משלש מקומות שונות בכתבי קודש וכלי הסק הם לדיקים וישרים ולא בזנו צדוד ה' לדעת המקום והזמן אשר בו חוות קשה הוגד לעמים בזעם ועברה, בכל זאת כל זבין יראה בחיבור הפסוקים האלה יחד לתפילה אחת רוח איבה ושנאה, ובמתפלל אותו בזמנינו לב רע בעיני אלהים: אחרי חרבן ירושלים ע' הרומים בימי עניה ומרודיה בזכרה כל רעות איביה ומחמדיה אשר שמו אותם לשמה, אין להפליא על כי במר רוחה תזעק חמם ותקלל קללות נמרזות את אלה אשר הציגוה כלי ריק והיו סיבת כל החרות והרעות המוזנחות אותה: וכן יש לדון לכף זכות את המשטמה הזאת בימי עולי הנלב אשר רדפו והזיקו לישראל ואכלו אותם בכל פה, וגם בימי בקורת הישפאניא האכזרית, אך עתה בזמנינו התפילה הזאת היא קללת חנם ולא תבוא, מי הם הגויס והממלכות אשר עליהם בני ישראל ישפכו שיחס לפני ה' בקול רנה ותפילה אשר ירדפם באף וישמידם מתחת שמי? הישמעאלים מאמינים באחדות כמו הרבנים ולא עליהם תהיה כונת התפילה, וגם אם נאמר כי כונת התפילה היא על עובדי ע', בכל זאת לא נוכל להזדיק את רוח המשטמה היוזא ממנה, ונאות יותר לאיש הישר ללפות לעת בה יכלה החטא ולא לאבדון החטאים, איזו רעה עשו הגויס האלה באפסי ארץ אשר לא ידעו את ה' ליהודים היושבים פה בענגלאנד, כי יקללו אותם בעברה כזאת בשם ה'? ואם נאמר כי עתה אין גם אחד אשר בתפילה הזאת יבוקש רעתו, אם כן יש לשאול למה לזכר עולם תמלא צדדו של פסח? הן יש תחת ידינו הגדות של פסח אשר נדפסו מחדש ועינינו רואות כי אין איש שם לבו להסיר המכשול מדרך עמו למחות הקללה הזאת מסדר של פסח, ואם בתפילות היהודים לא היו מקומות אחרות מלאות איבה ושנאה אז היינו מושבים כי התפילה הנ"ל נמצאה במקרה ואף שגנת העם היא להניח אותה במקומה כאשר היתה משנים קדמוניות, איכן מלבד התפילה הזאת עוד נמצאות רבות אחרות כמוה לרוע, כמו בתפילת שחרית ביום שני של פסח לנו קוראים תפילה איומה כזאת, " ברח דודי אל לבך ועיניך שם, ואם זנחנו טוב מרשם, אנה שמע שאגת קול נוררין ורגשם, רוח מרם גושם, ועפרם מחלב ידשם, ופגריהם יעלה באשם" התפילה הזאת מתורגמת מלה במלה בלשון ענגליש למען ירוח הקורא בה גם אם לא יודע לשון הקודש (עיין במחזור הנדפס בתרגום לשון ענגליש ע' התורני לוי חלק ה' דף קס"ב) במה נזדיק את רוח המשטמה הזאת? יעמדו נא מליצי התורה שבצ"ע ויביחו בין שנינו, התמלא עולה כזאת בספר ברית החדשה או בתפילת המשיחיים? ובכל זאת איזה יהודים יתאמרו כי דת היהדות היא יותר נוחה לבריות מדת הברית החדש, וכי היא תלמד לזהוב כל אדם, הן אין דעתנו בזה להחליט כי כל עם ישראל המה איובי אדם, לא כן, חלילה לנו לחשוב ולדבר תועה על תכונת עם ישראל, אך גריב עם רוח זדון העולה מתוך התורה שבצ"ע ונשפוט כי מחצריה היו אנשים קשים הרחוקים מנדקה ורחמים עד גם רוח משטמתם שטף ועבר בתפילות אשר סדרו לעדתם לשפוך בהן שיחס לפני אלהי הרחמים, והרות זדון העולה מתפילות האלה מני אז עד יתן עדותו על עקשות לב של מתנגדי ישוע הנוגרי, הן גם אם לא נזכרו בתפילות כאלה שמות האומות אשר עליהן תחול הקללה, בכל זאת מתפילה האחרונה הנ"ל נראה כי הכונה היא על אדם, כאשר המלות האלה נמצאות בנבואת ישעיהו (ל"ד) על אדם, גם במקומות אחרות נזכר יותר בפירוש ממלכת אדם (עיין שם ו' י' ר"ד) " ליל שמורים אל חלה, בחלות לילה בתוך מצרים כינא, גבור על אדם יתננה כחלה"—" פסח חרב חדה על אדם ביד נח ואדם, בימי חג פסח"—" שם יקרא ככתובתו, מחניו תתמלא תיבתו, עוד תתנשא מלכותו, וכסאו יכון במלאתו, נכדי שער בהכותו, באויביו יתן נקמתו" אך יש לשאול, מי אלה הם הגויס אשר היהודים יקראו להם עתה אדם? נעלה נא אל ראש המורים בעם הרמב"ם ונשמע מה

הערמה יואיל נא וישים את עינו על דברי הרבנים הבאים למטה ואז ידע כי לא מאהבת התמימות ושנאת הערמה היתה זאת להם • ולא אסרו הערמה מפני שהיא בעלמה רעה לאדם ומאוסה בעיני אלהים וכל חנף לא יכון לפניו, אך מפני יראתם ודאגתם לבל תבטל מצות ערוב תבשילין שלהם • ואין לנו להפליא על כל דברי עמל ותהפוכות האלה, כי כן דרך כל בזה דבר אלהים המוסיק עליו והגורע ממונו אשר יזיד להעמוס על רעיון בני אדם עול ללא יועיל, הוא ילך מדחי אל דחי ואם יעלה מפח יפול צפחה • הן האדם בלחץ רעיונו יחזיק במשענת קנה רזח ולא ירגש גם אם תביא בכפו ונקבה לו, אז גם לחנופה יקרא יראה ולערמה יאמר אמונה, ותורת ה' אשר נתנה למשיבת נפש תתהפך לה למשחית • " ולמה החמירו ואסרו על המערים ולא אסרו על המזיד שאם היתר למערים נמלאו הכל מערימין וישתקע שם ערובי תבשילין אבל המזיד אינו מזוי ואם עבר היום לא יעבור פעם אחרת" הראיתם כי הרבנים לא החדילו את אנשים מערמה יען כי הוא שנואה לאלהים אך לבל תבטל מצות ערוב תבשילין אשר בדו מלבם, הרעה היותר גדולה והבלי שוא האלה היא אם איש היהודי פתאום יתעורר עלמו מתרדמת הרבנים אשר נפלה עליו ויבקש לשבר זיקי עון אשר צם אסרו את רעיונו, הלא אז תגדל יותר סכנתו, כי מבלי דעת הגבול של האמת והשקר יסיר יחד כל עול התורה ממונו ויתקן כל מוסרותיה ויאמר למשה וגם לרבנים סורו ממני; לא דובים ולא יער, כל אדם כוזב גם זקן גם נער, כאשר רבים עתה נמלאו בבית יעקב אשר פרקו עול התורה למערי ואין למכתם תחבוסת, כי לא לבד את התלמוד ישליכו אחרי גיוס אך גם יגורו לבזשת •

אך עוד יש חטאה גדולה במצות הערוב ולא די כי היא בעלמה רשע ללות בשם ה' את אשר לא נזה עוד תגדל הפשע לקבוע ברכה על מצוה בדויה " ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וכונו על מצות ערוב" יעמדו נא ויגדקו, איפוא נזה אלהים לעשות ערוב תבשילין? איזה מקומו בתורה או בכביאים? מי זה לא ידע כי יקראו את מצוות מצות אלהים, והברכה הזאת תכלכל שקר גמור ותוליך פתאים שולל ותדבר על ה' תועה נוכח השמש למען ישעו בדברי שקר ויאמינו לדברי הרבנים, וגם הנערים הקטנים עודם באדם ילמדו במנהגי הדת להוקיר את המטבע שטבעו חכמים כדבר אלהים, והרעה הזאת לא לבד תעשה בין הפראים במדינת פאלען או בעם נועו של חוף אפריקא, אך גם פה בארץ ענגלאנד, הן גם פה במקום חירות הדעת ואור השכל עוד עם בני ישראל הולך חשכים ואפל ולא נוגה לו כמו בארץ גיה וללמות, עוד גם פה מחזיקים בטעותם ויחנכו את בניהם לדרך ברכת ערוב תבשילין אשר מעולם ה' לא נזה וישמעו במחנה העברים בקול רנה ותפילה דברי הבל ורעות רוח, בעשרת הדברות החרותים על הלוח, הן במדינות אחרות גם אם בהן הדבר היה יותר קשה רבים מבני ישראל כבר החלו לשים לב על מעמדם ושאלו ודרשו ענה מפני עקת התלמוד, אך פה בענגלאנד במקום החירות והדעת תחת אשר היהודים בזה יהיו ראשונים להטיב את דרכם עוד ילכו אחורנית ולא יעורו משנתם ומתרדמת התלמוד אשר נפלה עליהם • ולא יתנגדו לו, מי יתן כל בית ישראל ישיבו אל לבם דעת וישיבו לאשר נפלה עליהם • ולא יתנגדו לו, כל רמיה ודובר שקרים לא יכון לנגד עיניו, הלא אז יבואו לעזרת ה' ללכת אחריו באמת ובתמים ולקיים את מצותיו ולהסיר מקרבם את המצות האלה המזויפות •

פרק טז

בפרק האחרון הנ"ל ערב לבנו להחליט כי גם בבתי כנסיות של היהודים יושבי ענגלאנד עוד בקול רנה ותפילה תשמע אולת ורעות רוח וקטטה של התורה שבע"פ, והביאני ראיות

מנזח בתולדות העתים תודיע אותנו כי נכבשו צידי יומנן הורקנס והוכרחו לקבל דת יהדות באבמת חרב, ומן אז ועד עתה היו לעם אחד עם היהודים, והדבר הוא זר מאד כי יוכל להיות כי רבים עתה בני שעיר יקללו בבית הכנסת את עממם, אך יהיה אין שיהיה ברור הדבר כי כונת הנבואות הנ"ל איננה על בעלי דת המשיח אשר לא היתה אדומית אך משרש יעקב, ישוע הנזירי היה איש יהודי והשליחים הראשונים ותלמידיהם היו מגליל יהודה היותר רחוק מאדום, וגם אם ימנאו הרבנים און להם להוכיח כי הרומים הם יולאי חלני אדום, בכל זאת לא יהיה עסק בזה לשאר עמים אשר דבר אין להם לא עם ארץ אדום ולא עם לאום אדום.

כל הנבואות הקשות המיועדות לאדום אין מנדיקות את התפילות האלה בפי הרבנים לפי מחשבתם, הן אלהים הוא גם אל רחום וגם שופט נרק ובקומו למשפט וישמיע דין משמים ארצה נוכל להיות בלב נכון ובטוח כי כל דרכיו באמת ובמשרים, אבל לא לבני אדם להעיר בתפילתם את חרון אף אלהים או להתנדב עממם להיות שבת אפו ומטה ועמוי הלא כל הרעות המונאות את עם ישראל וכל התלאות אשר עברי עליהם מאז היו לגוי כולן כתובות בדבר אלהים, אך הבעבור זאת ינדקו כל אויבי ישראל הלוחמים אותם והמניקים להם? הבעבור זאת רשעתם לא תהיה להם למטאה? הנדקק בעיני היהודים אם נחבר יחד כל האלות הכתובות בספר תורת משה עליהם בנוסח תפילה אשר חלילה תחול עליהם קמת אלהים משמים? הייטב בעיניהם אם נתפלל תפילה כזאת בימי חגיגי ובימי שמחת לבבנו? אולם כזאת וכזאת עשו הרבנים לנו וזאת היא ההתנהגות של הסרים למשמעת התורה שבע"פ, ואין דעתנו לחרחר ריב עמהם ולא ליסד משפטנו בשכל הישר הטבעי אשר לא ישא לדברים זרים כאלה, אך נריב לדבר אלהים וניסד את משפטנו בפקודתו המתנגדת לגמרי לרוח שנאה כזה. הן בשלחו את ישראל לגלות בכל לא נזה להם אשר יתפללו כי ישפוך אפו על העיר הזאת ולא לרות מדם גושם, להיפך נזה "ורשו בשלום העיר אשר הגלית אתכם שמה והתפללו בעדה אל ה' כי בשלומה יהיה לכם שלום." (ירמיה כ"ט ו') בינו נא וראו כי פקודת אלהים זאת לא תסכים עם התפילות הנ"ל וגם אם כן הוא כדעת הרבנים כי הרומים הם בני אדום, בכל זאת אין ליהודים היושבים עתה ברומי להתפלל על מפלת האומה אשר מתגוררים עמה נגד פקודת ה' להתפלל ולדרוש בשלום העיר אשר הגלו שמה, ודרך היהודים בזה תהיה לעדה כי ילכו אורחות עקלקלות וישטו מדרך הטוב, ולהוכיח אמיתיות הדבר הזה היא כל מגמתנו בהתוכחות הזאת, ואין דעתנו להאשים את כל איש יהודי היושב פה בלאנדן ברוח שנאה כזה, יוכל להיות כי יש ביניהם רבים, אשר לא ידעו כי מתפללים בבית הכנסת תפילות כאלה, ורבים אשר לא שמו את לבם עליהן, וגם רבים אשר אין דעתם נוחה מהן, ובכן אין פונה פה כנגד רוח שנאה של התפילות וישאר לבחלה מאב לבנים ומדור לדור, הנערים הקטנים בשמעם את התפילות האלה בקול רנה ועבודת בית הכנסת יתחנכו מנעוריהם לחשבן לתפילות רמות ונשגבות באשר הנה תפילות עדת ישורון, וגם כי יזקינו לא תסור אולתם מהם והדיעות עם מעשי אבותיהם ישארו בתקפם לנכח נכחים, ידענו כי נמנאו בין היהודים רבים בזמנינו המזינים כי התפילות האלה הנה נגד דבר ה', אולם מה תוסף או תתן התבונה הזאת אם לא יעלו על לבם כי מהודאתם זאת בהכרח תנא ההודאה כי זה כמה מאות שנה אומה הישראלית כולה הלכה שובב בדרך טעות, וכי אם היתה בטעות כמה שנוגע לתורת המוסר והאבת רעים המסכמת עם שכל הישר, יוכל להיות וגם יש רגלים לדבר כי טעתה גם כן ביהדות אחרות של אמונה היותר קשות לבינת אדם ולהשגת המושכלות הראשונות, ואם לא ישיבו אל לבם ההבדל שבין התורה שבע"פ לתורת ישוע הנזירי, כי תחת אשר רוח העולה מן הראשונה בכללות פקודיה ובתפילות אשר סדרה לפניכם ילמד אתכם לקבל את אויביכם, תורת השני תלמד אותנו לאהוב את שונאינו. "שמעתם כי נאמר אל הקדמונים והאבת לרעך ותשנא את שונאך, אך אני אומר לכם אהבו את שונאיכם ברבו את מקלליכם עשו טוב לאויביכם, והתפללו בעד אלה אשר יוננו וירדפו אתכם" (מתיא ה' מ"ג מ"ד) "ברכו את המקללים אתכם ברכו ולא תקללו" (אל הרומים י"ב י"ד) אבל אולי ישיב איהו מליץ בעד התורה שבע"פ כי אין מסיפק הראיה מתפילות של פסח לבדן, למשיב אותנו כזאת

בפיו, "אדומים עובדי עכו"ם הם ויום ראשון הוא יום אידם לפיכך אסור לשאת ולתת עמם
בא' יום חמישי ויום ששי שבכל שבת ושבת ואל' יום ראשון עלמו שהיא אסור בכל מקום"
(ה' עכו"ם פ' ט' ד') ועתה נקל לנו לדעת מי אלה הם הנקראים בשם אדום, אחרי אשר
נדע מי הם העבלי דת השומרים את יום ראשון, אך נשובה נראה דעת רב הגאון קמחי
(בפירושו על יואל ד' י"ט) "מזרים לשממה תהיה ואדום למדבר שממה תהיה מממם בני
יהודה אשר שפכו דם נקיף בארנ"ס" "זכר מזרים בעבור ישמעאלים ואדום בעבור מלכות
רומי, ואלה שתי האומות הגוברות זה ימים רבים, ותהינה עד עת הגאולה והיא חיותא
רביעאה במראות דניאל ואמר זה בעבור כי מלכות רומי רובם אדומים, ואע"פ
שנתערבו בהם עמים רבים כמו שנתערבו ג' במלכות ישמעאלים נקראים על העיקר"
ונראה מדבריו כי הרומים נקראו אדום ובו נכללו ג' היונים באשר הוא חיבר ספרו באלף
ושני מילות זמן רב קודם אשר נכרת יורש ענר בקונסטנטינאפל, וכדומה לזה ירש אבן
העזרי ברכת יעקב את עשו, ורומי שהגלתנו היא מורע כתיב וכן אומר המתרגם ונים
מיד כתיב, והוא מלכות יון בעלמו כאשר פירשתי בספר דניאל והיו אנשים מתי מספר
שהמינו באים ששמוהו אלה וכאשר האמינה רומי בימי קונסטנטינון שחדש כל הדת ושם
על דגלי צורת האיש ולא היו בעולם שישמרו התורה החדשה חוץ מאדומים מעטים על כן
נקראה רומי מלכות אדום" (בפירושו בראשית כ"ט) הן נחשה עתה לקרוא תגר על פירוש
שקר זה של אבן העזרי, כל מי שקרא בספרי תולדות העתים, יודע כי לפני מלכות מזה
שנה אחרי ימי ישוע הנוצרי כבר דת המשיחיים נפרדה לרוב בכל מלכות הרומים, וכי
התורה החדשה—כאשר יקרא לה אבן העזרי—מהרה יותר לעשות חיל לפני תשובת
קונסטנטינון אל האמונה מחיל אשר עשתה אחרי תשובתו, בכל זאת אין לנו עסק עתה, אך
נשים לבנו אל פירוש מלת אדום, לפי דבריו אדום ואדומי הוא איש משיחי, ועתה נשמע
נא דעת האברבנאל (בפירושו על עובדי') "ומזה תדע שלא לבד על ארץ אדום הסמוכה
לא' נבא הנביא כ"א גם על האומה שנסתעפה משם ונתפשטה בכל העולם והיא אומת
הנוצרים היום הזה שהם מבני אדום" אחרי אשר שמענו את המפורשים הגדולים האלה
הרמ"בם קמחי אבן העזרי ואברבנאל פה אחד מסכימים כי בעלי דת המשיח מכונים בשם
אדום אין לנו ספק כי כונת הקללה הנוראה הנ"ל היא על המשיחיים, וכי היא תלא מלב
רע ונוטר איבה הרחוק מזדקת התורה אשר תנוה לדבוק בה' ובמדותיו ולהדמות אליו
אשר הוא רחום וחנון אךך אפים ורב חסד ואמת, ואנחנו שואלים, הנאות לאנוש רימה
מלא עולה לשפוך שיחו בתוך קהל ועדה לפני אלהי הרוחות לכל בשר בבקשת קללה על
בני אדם כמוהו? הישרות תפילות כאלה בזמנינו לבתי כנסיות בארץ ענגלאנד? אם
תזדיקו את המפורשים הנ"ל לאמר כי הם היו בימי ממשלת דת הרומים אשר לחזה
והניקה לישראל, אך מה יענו היהודים עתה היושבים ברומי ובנזרפת ובבואריא ובכל מדינות
בעלי דת הזאת? הלא תטיבו לחשוב כי הם טועים בדתם ובזאת גם אנחנו מסכימים עמכם,
אבל הליכה לנו בעבור זאת להתפלל עליהם אשר ירוה מדם גושם ועפרם מחלב ידסם
ופגריהם יעלה באסם, ולא נוכל לקבל קללות נמרצות כאלה גם את הגוים הפראים אוכלי
בשר אדם יושבו ועלואנד החדשה גם לא את גונבי נפשות אדם באפריקא, ואם תאמרו כי אין
כונתכם בתפילות האלה לא על בעלי דת הרומית ולא על המשיחיים המתנגדים לה, אם
כן תפילתכם היא תפילת שוא, ועל מי תרחיבו פה תאריכו לשון בקללת חנם? הן אדום
אשר היה בימים קדמונים כבר אבד וזרו ולא נין ולא ככד לו. ומי אלה הם עתה בזמנינו
אשר עליהם יאמר, בני שעיר החורי? הרבנים באמת יתלעו כי הרומים הם מורע אדום,
אך איזו ראיה יש להם על זאת מכתבי קודש או מכותבי תולדות העתים? וגם אם נניח
כי כדצריהם כן הוא, איזו ראיה יש לזה כי היונים והנרפתים והאשכנזים ויושבי הארץ הזאת
ענגלאנד הם גם כן מיוצאי חלני אדום, אולם האמת היא כי לפי תולדות הימים אין גם
רגלים לדבר כי הרומים ילאו מאדום, אך הרבנים יען מלאו בבניאים נבואות של פורעניות
לאדום, חשבו בלבם מרוב שנאה, למי הפורעניות האלה נאות יותר מלמשיחיים, אכן אם
בשאלה הזאת נבקש מנהל לנו מתולדות העתים המוזקות לאמיתיות נמצא להיפך כי בני
אדום נתערבו יותר בין היהודים עלמם מבין אומות אחרות, כי אחרית זכר האדומים אשר

ינחה לו הדיעה הזאת וגם לא מה הוא פירוש של המליכה, הלא האמת היא כי גם אם המפורשים ישתלו בזה כמו בכל שאר ההגדות למנוח שבנים פנים לתורה והדבש והחלב אשר תחת לשון החכמים, בכל זאת יבינו גם כפשיטות המלות ויאמינו כי בשר לויתן הנמלה ינעם לחכם מכל המטעמים שבועלם, בתלמוד נאמר "אמר רב יהודה אמר רב כל שברא הק"ב בעולמו וזכר ונקבה בראם, אף לויתן נחש צריח ולויתן נחש עקלתון וזכר ונקבה בראם ואלמלא נוקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו, מה עשה הק"ב סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה לנדיקים לעתיד לבוא שנאמר והרג את התנין אשר בים, ואף בהמות בהררי אלף וזכר ונקבה בראם ואלמלא נוקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הק"ב סירס הזכר וניין הנקבה ושמרה לנדיקים לעתיד לבוא," (ב"ב ע"ד: ב') המאמר הזה ברור ימלל ולא בחידות, בריאות העולם איננה חידה, בריאות זכר ונקבה היא כפשוטה, הסירס והמלחה הנה מלות מובנות, ומפורשי התלמוד יבינו הדבר כהיותו, והרב הגדול משה בר נחמן בפירושו על התורה (בראשית א' כ"א) אמרי אשר יבאר את הפסוק "ויברא אלהים את התנינים הגדולים," להגיד מה מאוד גדולים הם יוסיף יאמר "ורבותינו אמרו כי התנינים הגדולים הוא לויתן ובת זוגו שבראם זכר ונקבה והרג הנקבה ומלחה לנדיקים לעתיד לבוא, אפשר כי מפני זה לא היה ראוי שיאמר בהם ויהי כן כי לא עמדו עוד," מזה נכר בפירוש כי הרב הגדול הזה הבין הדבר כפשוטו באשר מלות התורה הנה בלי ספק לא בחידות אף אמיתיות כי אלהים ברא תנינים ולא יאמר בהם ויהי כן כי לא עמדו, וכן האברבנאל ידבר בפירוש מן הזוג הזה שהם אמיתים ולא חידה, "ואם כלל הכתוב השרץ והדגה באחד יאמר הכתוב שברא השם בהם מינים מתחלפים כי יש מהם תנינים גדולים וכמו שאמרו בפרק הספינה, אמר רבה בר בר חנא זמנא חדא הוא אזלינא בספינתא וזמנינא להאיא כוורא דיתבא ליה סלתא על גביה יקרה אנמא עלויה; סבירנא די יבשתא היא וסלקין ויתביין ובשלינן חס גביה דכוורא ואתהפיך וזי לא דהוה ספינתא מקרבא לון הוא מטבע לון, וכיוצא בזה יספרו גם היום יורדי הים באניות, ואולי לויתן ובת זוגו שזכרו רבותינו מאלה היו עם היות שהפילוסופים מצני עמנו ייסרו לאותה הגדה ענינים עמוקים מהחכמה ואין לורך להם במקום הזה," (בפירושו על התורה בראשית שם) בזה יש לנו דעת הרב הנ"ל בפירוש כי אין לורך לחכמות עמוקות בהגדה הזאת כי היא כפשוטה וכי הלויתן שזכרו רבותינו הוא מן התנינים הגדולים הנזכרים בתורה כפי המעשה של דג הגדול אשר ראה רבה בר בר חנא, אם לא שנאמר כי גם הרב הנ"ל ידבר בחידות לכחש בשניהם, ולהחליט כי הלויתן ובת זוגו מעולם לא היו ולא נבראו כמו הדג הגדול של רבה בר בר חנא. אבל הרב הנ"ל לא ידבר בלב ולב אף בתמימות יאמר כי התנינים הגדולים הם אותם ענמם המוכנים לנדיקים לעתיד לבוא ואשר רבה בר בר חנא היה מבשל עליו בעודנו בחיים.

אם שני המאורים הגדולים הנ"ל לא הבינו את המאמר בחידות למה זה לא נאמין גם אנחנו כפשוטותו? ונאות לנו להזיק את המלות כהיותן אם נתבונן בדבר שור הדב. הנה המאמר משור זה ינא ממלות הכתוב (באיוב מ' ט"ז) "הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך חזור כבקר יחלב" מי זה יספק כי פירוש בהמות בפסוק הוא כפשוטו, גם בפירוש רש"י שם יאמר "בהמות הוא בעל חיים שמו כן," וכן אבן העזרי בפירושו שם יאמר "בהמות, שם בהמה גדולה אין בישוב גדולה ממנה וטעם עמך לפי שהיתה ביבשה כי באחרית יזכר הלויתן שהיא בים ויש אומרים כי טעם עמך שהבהמות נולדו ביום אחד עם אדם הראשון וזה דרך דרש," ובה יראה כי גם המפורשים האחרים יסכימו בזה, ורש"י בפירוש יאמר "בהמות מוכן לעתיד," וכן בפירושו על המלות בתהילים "בהמות בהררי אלף," יאמר "הוא המתוקן לסעודת העתיד שהוא רועה אלף הרים ליום וכל יום גומחים" מכל המשך הכתוב לפני המלות ולאחריהן נראה כי רש"י המקובל ליהודים למפורש היותר ברור וכבון יחזיק את המלות כפשוטן וכמו בקר ועתודים אשר המה אמיתיים כן גם בהמות בהררי אלף אשר גדלו למען יספוק לסעודה הגדולה לריך שירעה אלף הרים ליום—וכן היה דעת יונתן בתרגומו "ארום דלי כל חיות מורשא ועתרת לנדיקיא בגן עדן בעוריא דכין ותור בר דרעי. בכל יומא בעורין אלפא" מכל המפורשים הנ"ל ומרבים

ענה: כי נאות לו לזכור את ברכת המינים ולמלשינים וכו' המסודרה להתפלל אותה שלשה פעמים ביום; נקל לכל אדם לראות כי בתפילה הזאת אין כל חסד ורחמים וכי היא רחוקה מאוד מדרך ליקה ומינה אשר היא להתפלל אשר יתנו חטאים מן הארץ ולא לשמוח באבוד רשעים כרגע, ולא די כי בכל תפילה תמונא הזכרה הזאת אבל מדין הפרטי אשר יאמר בה נראה ביתר שאת מה עו אף התורה שבע' ועברתה מה קשתה: "שליח זכור שטעה ונבהל ולא ידע מהיכן יתחיל ושהיה שעה יגמור אחר תחתיו ואם טעה בברכת האפיקורסין אין ממתין לו אלא מיד יעמוד אחר תחתיו שמה אפיקורסות נורקה בו" (שם פ' י' ג') בינו וראו כי הרבנים היו יותר מדקדקים וחרדים בקבלת הרשעים, מבכל הברכות והתשבות.

פרק יז

ויהי אף ינאו ינאו מהגיון לבנו בברכת המינים והחילוק אשר תעשה התורה שבע' בשליח זכור שטעה בברכה זו ובמי שטעה באחרות, והנה תעלה על לבנינו, כי כאשר הדין עזמו יהיה לתורה שבע' לשמנה בהראות את רוחה הקשה, כן יהיה ליקר ותפארת לתכונת עם ישראל, יען נראה לנו כי החילוק הזה אשר מחוקקי התורה שבע' עשו בין שליח זכור שטעה בברכה זו ובין מי שטעה באחרות לא ינא להם ממנהגם להעמיד דינים באופנים אשר מעולם לא היו ולא יהיה, אך ממקרה אשר תקרה לפעמים את שליחי זכור באמת, לטעות ולהבהל בהגיעם אל ברכת המינים האיומה, ולא יפלא בעינינו אם איש ירא אלהים היודע את מזותיו יחד ויהל לקבל את רעהו ברבים ואם נשמה לא תותר בו להנניח הקללה מפיו, וזאת דאגת הרבנים בדיון הזה גם אם תראה השנאה הגדולה בכל זאת תמיד על ישראל לב העם ותכונתם הטבעית הטובה אשר לא כדת וטורה ההבדל הגדול שבין לקח הרבנים ללקח ישוע הנורא, כאשר בקשו תלמידיו אותם להורת אותם מה שיתפללו נעתר להם והורה אותם תפילה קצרה במלות ורבה במחשבות אשר בה יאמר "וסלח לנו את חובתינו כאשר אנו סולחים למינינו" והוסיף לבאר טעם התפילה, "כי אם אתם תסלקו לאיש את חטאיו גם איביכם אשר בשמים יסלח לכם, אבל אם אתם לא תסלקו לאיש את חטאיו גם איביכם אשר בשמים לא יסלח לכם חטאותיכם" (מתיא ו' י' טו')

לא לבד רוח קשה הזה אשר דברנו בו יראה כי דעות התורה שבע' לא ינאו מתורת משה והנביאים. אבל גם הגדות הבל אשר עליהן נתיסדו איזו תפילות של בית הכנסת יוכיחו ביותר כי כדברנו כן הוא, במחזור של חג השבועות—הקרוב לבוא—נמנא תפילות רבות המכלכלות הגדות כאלה, אשר נדבר בהן למען תשכילו ותבינו כי לא נריב עם התורה שבע' על לא דבר, קודם כל דבר נראה כי התורה שבע' לא יורה את הליתן לשחק בו, אך להאמין בו באמת, בתפילת שחרית יאמר, "מנת דילן דמלקדמין פרש בארמותא, טוליה דליתן ותור טור רמותא, וחד בחד כי סביך ועביד קרבותא, בקרובי מנגח בהמות ברבותא, יקרטע נון לקבלי בנינו בגבורתא, מקרב ליה ברביה ברבותא, ארסטון לנדיקי יתקן ושרותא, מסחרין על תכי דכדכוד וגומרתא, נדין קמיהון אפרסמון נהרתא, מתפסקין ורוו בכסי רותא חמר מרת דמבראשית נטיר ביה נעותא," כל השומע יבין כי במאמר הזה ידובר על המלחמה הגדולה אשר תהיה בין הליתן ושור הבר, והתענוג אשר תהיה לנדיקים בעולם הבא, כי לא לבד יתענוג על רוב שלום ושפתי רכנות אך גם חלב ודשן תשבט נפסם במעשים של הליתן ויין הרקח הישן אשר הכין אלהים לאוהביו, המחבר תרגום לשון ענגליש יעשה הערה למאמר הזה, אשר הקורא לא יבין את המלות בפשיטות, אך ידע כי יש בהן מליצה, אולם המחבר הזה לא הגיד לנו מאין

אלהים עם צרואיו, ועל שמחות נכח אשר הבין לאזהביו, הן המה בשפתם יביעו דעת, "אלהים יודע את כל מעשיו מני קדם" (פעלי השלימים ט"ו י"א) "הוא אבי המאורות אשר אין חליפות לו ואין עמו כל תמורה," (יעקב א' י') הם גם יורו אותנו מה שיש לנו לנפות מטובה הנלחית ולא ישאו על שפתם שם הליתון ושור הבר, "הנה משכן אלהים עם אנשים ושכן עמהם והמה יהיו עמו והאלהים הוא יהיה להם לאלהים ומחה אלהים כל דמעה מעיניהם והמות לא יהיה עוד ואבל ונעקה ויגון לא יהיו עוד כי הראשונות עברו," (התגלות כ"א ג' ד') "ידידים עתה בני אלהים אנחנו ולא נגלה מה נהיה אך ידענו כי בהגלות נדמה לו כי נראה כאשר הוא," (יוחנן א' ג' ב') זאת היא תקות הטובה העתידה אשר היהודים מתי מספר. מואסי התורה שבג' עורו אותו לקוות ולהוסיף לה, ועיניכם בני ישראל אחינו רואות כי כל תקות ישועתנו נולדה על ברכי היהודים, ומיאתכם היא היתה לנו, ואין דעתנו להאשים את עם סגולה לאלהים בהבלי התלמוד, הלא אך חלק מעם זה עזב את דבר אלהים לחנוב לו בארות נשברות של התורה שבג' ע', והלך מדמי אל דמי עד נפל בטעות אשר לא יוכל עוד לקום ממנו, אבל לעולם לא נשכח את כל הטוב אשר עשה עמנו חלק האחר של עם היהודים אשר למדו אותנו לעבוד את אלהים אמת ומלך עולם, וכל חפץ לבנו הוא אשר תעזבו את טעות היהדות ותקבלו האמת של היהודים.

פרק יח

דרך המליצים בעד התלמוד להשיב לכל שואל המדבר נגד הגדות הכל הידועות להמונא בו לרוב, כי אף אינם לאיש אשר אין לא חלק בצינה נראות בדברי סבלות והוללות, בכל זאת המשכילים יראו בהן קממות נפלאות אשר חכמי התלמוד הסתירו בחידות האלה אשר לא תואר ולא הדר להן לפי פשוטן, היה נקל לנו להראות מספרי היהודים הנדפסים בלשון המון עם למען יהו בהם הנשים וכל לא יודעי ספר, כי מחזריהם בהזכיר בהם הגדות רבות באלה לא תשבו אותן לחיות אך דברו בהן לפי תומם כבסיפורי אמת ואמונה. אולם גם בלעדיהם, התפילות המוחזקות לכלל היהודים יתנו עדיהן בהגדות האלה הנכללות בהן, כי היהודים יחשבו אותן כתורה ויראה הידועות לאמינות, ואם יאמר לנו איש כי הרבנים מתפללים בשפת חלקות ואינם מאמינים בלבם את מוצא פיהם בתפילתם, בוז נבז לו.

במחזור של שבועות תמוז תפילה אשר ידובר בה על אודת הסיפור מאדם הראשון, כזאת, "תכלית כל פועל רוס ותחתונים, שביעי לימים הנמנים, ראשון למקראי זמנים, קדוש לאדני האדונים נבי קודש שבת שאיננים, פדה מדין יציר מלפנים, ענתה שירה ובפרה פנים," (דף פ"א) מן המאמר הזה נשמע שני למודים גדולי הערך. אשר לא נוכרו בתורת משה, הראשון כי השבת פדה את האדם הראשון מדין, והשני, כי בשירתה שככה אמת אף אלהים. הענינים האלה מיוסדים בקבלת הרבנים דבר דבר על אופניו באר היטב, "בשבע שעות ביום בערב שבת נכנס אדם הראשון בגן עדן והיו מלאכי השרת מקלסין אותו ומכניסין אותו לגן עדן ובין השמשות בערב שבת גורש ויגלו והיו מלאכי השרת קוראין עליו ואומרין אדם ביקר כל ילין נמשל כבהמות נדמו, כבהמה נדמה אין כתיב אלא כבהמות נדמו שניהם, בא יום השבת ונעשה סיגור לאדם הראשון אמר לפניו רבון העולמים בשעת ימי המעשה לא נהרג הרג בעולם ובי אתה מתחיל זו היא קדושתי זו היא ברכתי שנאמר ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו, ובזכות יום השבת, ניצל אדם מדינא של גיהנם וראה אדם כחה של שבת אמר לא לחנם ברך הק' בה את השבת וקדש אותה התחיל משורר ומומר ליום השבת, שנאמר מומור שיר ליום השבת. ר' ישמעאל אומר המומור הזה אדם הראשון אמרו ונשכח בכל הדורות עד שבא משה וחדשו וגו'," (פרקי ר' אליעזר י"ג ג') הילקוט שמעוני יספר גם הוא את המעשה כמתכונתה וישנה אך בפרטות הענין כי כאשר אדם

אחרים נראה בפירוש כי היהודים משנים קדמוניות היו מצפים לסעודת לוייתן ושור הבר
הטובים למאכל ולא להשכיל. ואף כי בהכרח עתה בזמנינו הדיעה הזאת היא לכלל עם
ישראל כאשר כל נערי בני ישראל ילמדו את כתבי קודש עם פירוש רש"י וסומכים עליו
בכל מקום וכמעט בכל דבר הקשה ידרשו ממנו כאשר ישאל איש בדבר אלהים, אמת הדבר
כי הרמ"ב יכחיש בזה ויאמר "העולם הבא אין בו גוף וגויה אלא נפשות הנדיקים בלבד
בלא גוף במלאכי הסרת, הואיל דלין בו גויות אין בו לא איכלה ולא שתיה", אבל דעת
הרמ"ב היא דעת יחיד המתנגדת לדעת הכלל כנראה מן ההערה בלדה של הרב אברהם
ד' "דברי האיש הזה בעיני קרובים למי שאומר אין תחיית המתים לגופות אלא נשמות
בלבד וחיי ראשי לא היה דעת חז"ל על זה", והרמ"ב בעצמו יאמר בפירושו על המשנה
כי רוב היהודים מחשבתם לא כמחשבתו בדבר העולם הבא וממנה חמשה כמות שונות
בדעתם בענין זה אשר אחת מהן תחזיק כי הארץ תזויה בגדי משי ועוגות סולת המוכנים
ללבוש ולאכול אותם ועל הכת החמישית יאמר — "ובת חמישית והם הרבה מחברים
הענינים האלה כולם ואומרים כי התחלת היא שיבא המשיח ויחיה המתים ויכנסו. לכן עדן
ויאכלו עם וישתו ויהיו ברואים כל ימות עולם", (סנהדרין דף ק"ב עמוד ב') ובכן הכת
החמישית אשר תאר אותה הרמ"ב היא דיעה הכללית של עם ישראל, והדיעה הזאת
מסכמת עם המאמר הנ"ל של לוייתן הנמלח לנדיקים ושור הרועה באלף הרים, והמתרגם
המחזור הנ"ל היה לו להזכיר כי לפי דעת עצמו המאמר הנ"ל היא מליצה ולא בפשיטות,
ואנחנו מנחנו יש לנו על מה לסמוך ולהחליט כי התפילה הנ"ל כמו האחרות לא די כי נסדרו
ברוח משטמה אבל גם יחזיקו ויאמרו הבלי ההגדות המובנות כהיותן ואשר לא יכללו
סודות גדולות ורמות, ועל נכון לא נחטא בשפתינו ולא ינא עתק מפינו אם נקרא להגדות
האלה הבלי שוא היותר גאות ליטן את עוללי טפוחים מלהגות בהן בקול רנה ותפילה
בתוך קהל ועדת עם נכון וחסם, ונראה כי המתרגם הנ"ל לטון ענגליש גם הוא עצמו
בלבוש יבין כי הלוייתן הנמלח הוא תפל בלי מלח, והרג סרים המלך, לא יבוא אל הקבר
בכלה, והולך לבקש מנוס לנפשו לאמר כי לטון חכמים מרפא לנפש ובמידות יבישו חכמות
גדולות ורמות. אולם אנחנו עניי הדעת קוראים את הגדה הזאת כהיותה, ויפלא בעינינו
כי לא נמצא מאומה בכתבי קודש מלוייתן זה אשר ינרו הרבנים ללחק לפניהם במלחמה
עם השור אוכל עשב מאלף הרים. ונראה לנו כי לא יאתה לדעת ישראל להזכיר בתפילתם
דברי הבל ורעות רוח, וכי אלהים איננו שומע רנה ותפילה כזאת, הן לא נכחד תחת
לשוננו, כי בסדרי תפילות של המשטיחיים, כמנאות הגדות רבות מלאות פתיות כמו הגדה
הנ"ל, אך התפילות הנה או ישנות מאוד, או נחלת אנשים המחזיקים עד עתה בקבלת
בני אדם, עם אנשים האלה אין לנו עסק וכבר חלפו שלש מאות שנה מני אז אבותינו
בערו את הקונים מכרם הדת, אולם תפילות ישראל הנה עתה כאשר היו מעולמים, ואם
לא יעמוד איש בפרץ וירצה עון בנפשו למנוע את העדה מלהתפלל את התפילה, או בחג
השבועות הבא נשמע פה באלה נדיקים קול רנה על אודת הלוייתן ושור הבר, לר לנו
לראות כי האומה הזאת אשר לפנינו היתה לאור הגוים, ללמד אותם לדעת את ה' ולעבדה,
תשב בעלמא עד היום הזה בחשכת התלמוד ובהבליו, הן ידענו כי לא ימוש החושך הזה ממנה
כל עוד תורה צפיה ותכתב ידה אל התלמוד לאמר כי הוא משמים, ומה יעשיו או יטיבו
מתי מספר האלה האומרים כי אינם מאמינים בהבליו ולא נוחה נפשם ברוח שנאחו, הלא
האנשים האלה המה המעט מכל העם, והרבים עוד יסירו למשמעתו, בתוך קהל ועדה עוד
יאמר ברבת המינים, וירוכן הגדות של התורה שבע"פ בקול עון, ואין לך הודאה גדולה מזו
כי התלמוד הוא תורת הקהל וכל מי אשר לא יפרוש עצמו ממנו, יודה בפרהסיא כי
הוא תורתו, וכל מה שישק איש בחדרי ביתו יחשב כאין, ואם נרלה לדעת את דעתו
ואמונתו נרץ לנו לשמוע מה צפיו כי ישק לאלהים שיחו ברבים, מה מאוד נשתנה מכל
זאת לקח הגרית החדשה, הוא לגמרי ימאס בכל הבליים כאלה וזכרם לא ישמע בו, מחמד
הנודע להיות נביא שקר ומחבר דת המזויפת כלל בספרו הגדול רבות מן התלמוד, אבל
לא כן תלמידי ישוע הנזכרי הם לא שמו אל הבליים האלה גם אם בעת ההיא היו בתקפם
ביתר שאת, ומלטו מהם ולא נכשלו בהם, והניחו אחרים דיעות נבחות ונקיות על דרכי

בעלי אוב הנ'ל. "ואף שאלה זה שאל טורנוס רופוס הרשע את ר'ע אמר לו ומה יום
מיומים אמר לו ומה גבר מגוברין אל' דמרי נבי שבת נמי דמרי נבי, אל' הכי קאמינא לך
מי יומר דהאידינא שבתא, אל' נהר סמבטיון יוכיח בעל אוב יוכיח קברו של אביו שאין
מעלה עשן בשבת," (סנהדרין דף מ' ב') ובפירוש רש"י שם נאמר "נהר אחד של אבנים
ובכל ימות השבת שוטף והולך וביום השבת שוקט ונתק," ועל קברו של אביו יאמר "קברו
של אביו דטורנוס רופוס כל ימות השבת היה מעלה עשן שהיה נדון ונשרף ובשבת פושעי
גיהנם שובתין," התלמוד לא יאמר לנו אם גם טורנוס רופוס ראה את העשן עולה אך
בראשית רבה המלא על כל גדותיו בנפלאות אמיתיות כאלה יבאר הדבר יותר ויודיע
אותנו כי לא נחה דעתו של טורנוס רופוס בראיות ר'ע מנהר סמבטיון ולכן ר'ע
נתן לו ענה להעלות את אביו המת ביום השבת ובימי חול ויהיה לו ראיה נכונה
אשר גם עשה טורנוס רופוס ומה שעלתה לו יסופר כואת, "וסלק כל יומא דשבתא
ובשבתא לא הלק במד בשבא אסקיה אל' מן דמיתת איתעבדית יהודי מפני מה עליה כל
ימות השבת ושבת לא עליה אל' כל מי שאינו משמר את השבת אללכס ברנונו כאן הוא
משמר אותו בע' אמר לו וכי עמל יש לכם שאתם עמלים כל ימות השבת ובשבת אתם
נוחין אל' כל ימות השבת אנו נידונין ובשבת אנו נוחין," (ב' דף ט' ד') בתואר נחמד
הזה הן ההגדות אשר תפילת חג השבועות הנ'ל תדבר בהן ותחזיק אותן באמיתיות
מפורסמות, אכן, הנחון הדבר להוכיח ליהודים היושבים פה בענגלאנד כי שתי הגדות האלה
לא קושט דברי אמת הנה? הנחון להגיד להם כי מעולם לא היה ולא נברא נהר כזה
סמבטיון? בהמשך מראה שנים האחרונים שטו ותרו את הארץ מכל עבר ופנה ימינו רב
המובל קאק עד קאלעבוי הקיפו את כדור הארץ פעמים רבות, ואין עובר אורח אשר
השמיע אותנו חדשות ונזרות מנהר סמבטיון ובין כל המון השטים בארץ והמתהלכים בה
מקנה אל קנה אין גם אחד הנענר מרגשת הנהר הזה הגורש אבני נגף בזעפו כל היום,
זולתי השני עדים הנאמנים בנימון מטודעלא ואברהם פריגל המה ראו כן תמהו. הן פה
בעיר הגדולה הזאת יעברו עלינו תמיד אנשים מאפסי ארץ ועוד לא ראינו איש השוכן
לחוף הנהר סמבטיון, הלא נראה כי הנהר הזה יבא מחווי שוא וטחי תפל, ומי יתן יחרישו
היהודים מהזכיר אותו בתפילתם ותהי להם לחכמה, גם הענין השני בדבר האוב כי אין
המת עולה בשבת הוא אך חלוס טופלי שקר אשר כוזב לבטח בדעתם כי אסור ליהודי על
פי התורה לדרוש אל המתים ולנסות אם כדבריהם כן הוא, המעשה מטורנוס רופוס
והשיחה שבינו לבין אביו כאשר יסופר בבראשית רבה מתנגדת לתורה שבע"פ ענמה, לפי
דברי המת האלה אשר שמו בפיו "כל מי שאינו משמר את השבת אללכס ברנונו, כאן הוא
משמר אותו בעל כרחו," אשר נשמע ממנו כי כל מי שאינו שומר את השבת כישראל נדון
באש של גיהנם, והתורה שבע"פ אומרת להיפק כי אסור לגוי לשמור את השבת וכי "גוי
ששבת חייב מיתה," הן לא נדע באיזה שנה משנות עולם נסדרה התפילה הנ'ל אך די
למרת נפשינו לראות אותה נגד עינינו ולשמוע בזעמ מלים כי תכזב בשלושה המתרגם
הנ'ל יראה את ר'ע למחבר שתי הגדות האחרונות כאשר באמת התלמוד ידבר בעניני
האוב ונהר סמבטיון בשם הרב הגדול הזה יומדי נשים אל הענין הזה לבנו זכור וזכור
את ימות עולם אלה הקרובים לימים אשר בהם ישוע הנולדי נמאס מודים טופלי
שקר המאמינים להבלים כאלה. הלא או ר'ע ענמו הפיח כזבים בזויה, או שקר נחלו לו
אבותיו הרבנים, בכל אופן לא נוכל לסמוך עממינו על הסופרים האלה אשר ודו לדבר כוזב או
הלכו אחרי הבל ויהבלו להאמין לכל דבר, התוכל האמת להתברר מהתנגדות אנשים כאלה
לדת המשיק? הישר הדבר כי זה יותר מאלף ושבע מאות שנה חלק גדול מעם היהודים
בחר ממה את דתם? אין ספק כי כל היהודים הסרים למשמעת התלמוד יאמינו בהבלים
האלה כי מי יעזו פנים להסתפק במה שנאמר בתלמוד הזה הנחשב לתורה משמים, ושנוי
ברש"י ומשולם ברנו'ן ורבינו בחיא ובכל המון המחברים המוחזקים אשר בית ישראל ישען
עליהם. וזכור בתפילות בית הכנסת הישנות ועד היום נמלא בסדר התפילות של היהודים
היושבים בענגלאנד לענות בס' בי ידיהם עוד אסורות בזיקי האולת, כי לוא כבר מעבדות
הטעות ולו רבים מהם היו יודעים כי הבלים האלה אין להם שחר בלי ספק לא היו מניחין

הראשון אמר מזמור ליום השבת, היא גערה זו ואמרה לנו כרננה יחד מזמור להק' בה
" טוב להודות לה' " על הסיפורים האלה של הרבנים מיוסדה התפילה הנ"ל של המזמור אשר
השם בפי המופללים ל'ה את הגדות האלה כאילו היו דברי אמת ואמונה לאמר " פדה
מדין יציר מלפנים, ענתה שירה וכפרה פנים, " אולם הסיפור עלנו מתחילה ועד סוף ישא
סימני השקר על פניו, הן הוא ידבר תועה על ה' ובמדת חסדו ישים תהלה לאמר כי לולי השבת
היתה סביגור לאדם הראשון לא היתה תקומה למפלתו, הוא יחזיק טובה לאדם אשר שר תגמולי
ה' עליו, ובאמת הרבה לחטוא ולשכוח כל חסדי אלהיו, ולגמרי יתנגד להסיפור של תורת
משה בענין זה, אשר לפי דבריו כל הפדות והישועה לאדם הראשון יזאו לו מהמון רחמי
אלהים לבדו, ועל כל זאת הלא אך אולת ורעות רוח לחשוב כי אדם הראשון אך גרוש גורש
מגן עדן על עונו אשר נגע עד השמים ומר ונאנח מפני זלעפות הקללה החופפת עליו
ובלב נשבר ונדכא על חטאתו אשר ברקב בענמותיו תכלה איתו, ומנפש עד בשר תוריד
לארץ נחמו, הלבשים עוו כרגע להלל בשפתי רננות ולשיר בקול רנה וישועה. איכן הרבנים
עמנם לא הסתדלו לאמת הסיפור הזה, כי מיד אחרי המאמר בילקוט הנ"ל נמצא טעם אחר
למזמור זה שאמר אדם הראשון, " אמר ר' לוי המזמור הזה אדם הראשון אמרו פגע אדם
הראשון בקין אמר ליה מה נעשה בדיןך אמר ליה עשיתי תשובה ונתפשרתי התחיל אדם
הראשון מטפח על פניו אמר כך הוא גדול כמה של תשובה ולא הייתי יודע מיד עמד אדם
הראשון ואמר מזמור, " ולפי הגדה הזאת הגדה הראשונה אשר ידובר בה בתפילה הנ"ל היא
בשקר, ואם כן איך תרנה לפני אלהים אשר דובר שקרים לא יכון נגד עיניו? העבודה
כזאת היא עבודה לפי השכל? הנאות לעם חכם ונבון אשר קיבל תורה מסיני להסתפח
בנחלת הגדות הנל כאלה אשר אין בהן טעם וריח, וזאת היא התורה אשר היתה ששועים
לכהנים הגדולים והפרושים אשר מאסו בישוע הנוצרי, וזאת היא חכמת אלה אשר הרשיעו
אותו, ואשר תעיד כי כל מעשיהם היו בהשכל ודעת? הן בעינינו לא יפלא כי דעת אנשים
כאלה ההולכים טובב בזוימות לבם וחורשים סיפורים בדוים לא נחה בשכל הלקח של ישוע
הנוצרי ותלמידיו, רואים אנחנו כי טעמם נהפך למשחית ולא ערבו לחיכם פשוטי המלות
של תורת משה. וכל תפארת אמרת ה' הנרופה בלי עדי עדיים תתעב נפסם. יעמדו לא
היהודים בעלי שכל והרגשות ישרות טבעיות ויוביחו בין שכינו, הישרו הרבנים לשתות לעג
במים בדבר החטא של אדם הראשון אשר הוא מקור כל הרעות המונאות אותנו? לא כן
תתן הברית החדשה אומר מדי דברה בענין החטא ותביע דעת בחדיו ה' להשיב חמתו
מהשחית, " לכן כאשר בא חטא אל הארץ על יד איש אחד ומות על יד החטא וכן עבר
מות על כל אנשים כי חטאו כולם, כי חטא היה בארץ עד התורה ולא יקשב חטא בלי
התורה, אך מלך מות מאדם עד משה גם על אלה אשר לא חטאו בדמות פשע אדם והוא
זלם הזה העתיד לבוא, ולא כאשר המתנה כי אם מתו הרבים באשמת האחד ואף כי תן
אלהים ומתנה על יד תן האיש האחד ישוע המשיח הותיר לרבים, " (אל הרומים ה' י"ג—
ט"ו) אולם תהיה מחשבת היהודים מה שתהיה על אמרת הברית החדשה בענין הזה, הלא
בעיניהם יראו כי תפילת בית הכנסת מחוקת הבלי הגדות המקובלות משנים קדמוניות עד
היום הזה, לא הראשונות הנ"ל לבדן אך כהנה וכהנה, " שומה לאות ולעד בין איז לבנים,
נכור ינאותך כהורו נבונים משא בלי להוויא מבפנים. למחללה מיתות רעים, כרת ורגימת
אזנים, ידועה היא לך במן מימים קדמונים טעמו לא רד בה ממעונים. חוברי אוב בה לא
נענים, וזכור כי בה ישבות נהר נפונים, " הלא עיניכם הרוחות כי התפילה בין התהילות
של שבת תכליל גם זאת, כי בעלי אוב לא יוכלו להעלות בשבת את המתים, וכי נהר
סמבטיון שובת בשבת. בתרגום לשון ענגליש יפקד האות הראשון ואולי חשב המתרגם
כי לא ינעם לאוני השומעים, אך על האות השני אשר ישא על שפתיו נתן הערה כזאת,
" בזה הכונה היא על הנהר סמבטיון אשר עליו יאמר כי שובת בשבת מגרוש אזנים עיין
סנהדרין דף ס"ה ב', ילקוט בישעיו ג' א' פסיקתא תנחומי כי תשא ושלשלת הקבלה
ויחסין, " הנה המתרגם עמנו יודה כי אין הכונה במאמר הזה לחידה ורמוז אך הדבר
כפשוטו, ומחוקק ליהודים כי יש נהר הגורש אזנים בימי החולושות בשבת, ורבו כמו רבו סיפורי
הרבנים מנהר זה ויספוק לנו להביא מעט מהרבה בענין זה אשר יצרר לנו גם הענין של

מיאוד, כי מי העם אשר מעולם שמע קול אלהים מתוך האש כמוהו? ואיזו אומה חנן והוקיר כמוה בראבתו לחשוף עליה לעיני כל הארץ את זרוע קדשו? הן אין מגמתו לספר את הגדולות והנוראות האלה. ותדל לפונינו להטיף בהם מליס, ודי לנו להזכיר כי הוד הסיפור הנכבדות האלה בספר תורת משה (בספר שמות פרשה י"ט וכו') הוא בערך הנכבדות עליון, ואך איש כמוהו אשר רוח ה' ידבר בו ימצא און לו לספר כל הנבזרות אשר עשה ה' עם עמו בשפה בן ברורה ומלאה הוד ותפארת, הן תמות הסיפור ואמרתו אשר תזל כטל-תהיינה לעדות חזקה על אמייתתן. אשר עוד תגדל בועלתה אס נתבונן בהבדל אשר בין לשון זאת התורה אשר שם משה לבני ישראל ובין לשון כתבי הרבנים בהעדיף ביותר מליס אשר חותם השקר על פניהם על הסיפור הנכבד הזה אשר חותם האמת על פניו.

הן רבות יש לנו לדבר בענין הזה אך נשים גבול לו ולא נדבר כי אס בהגדות האלה המוזקקות לאמייתיות על ידי התפילות של בית הכנסת בחג זכר הנפלאות האלה בתפילת שמרית של יום שני ידובר מנתינת התורה בלשון נפלאה הזאת. "נבאת קודש אחווס בעתה, בלע כגיגית עליהם כפתה נרופה קבלו בם ואימתה", כל מי אשר לא קרא רק תורת משה לבדה תלמינה אזניו בשמוע ענין מוממד הר סיני אשר מעולם לא שמע, וכל אשר לבו כלב אריה המס ימס לראיות הר גבוה חבוש לראשו ככפה, והדבר נורא מיאוד אס היה באמת, אולם כל איש יהודי המשכיל ישאל בלי ספק במה אדע כי אכן נעשה הדבר הגדול הזה? הן הסיפור בתורת משה מן אז פקד ה' את עמו במצרים עד אשר התיבבו בתחתית ההר יראה לנו להיפך כי אלהים הופיע על עמו כאב מלא רחמים על בניו, בחמלתו גאלס מכור הברזל וינטלם וינשאם כנשר ישא את גזליו על אברתו ויעש לו שם תפארה באותות גדולות ונוראות בגנון והכל ומלא כל מחסורס, ואיך פתאום נהפך לאכזר למשול בעמו בחימה שפוכה ולהתלות את חייהם מנגד בהר גבוה אשר מומעל לראשם למען ירגזו ממראה עיניהם ויאמרו גורנו, עוד מעט נוריס יכסונו וגבעות קבר לבו? נלכה נא אל הרבנים וכשמע מואן למדו את הדבר הזה אשר לא יאומן כי יסופר, "ויתיבבו בתחתית ההר אמר ר' אבדימי בר קמח בר חסאי, מלמד שכפה עליהם הק'צה את ההר כגיגית ואמר להם אס תקבלו את התורה מוטב ואס לאו שם תהא קבורתכם, אמר ר' אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא וכו'"; (תלמוד שבת פ"א א') מוממד הזה נראה כי כל הסיפור מיוסד על משחק המלות "בתחתית ההר" אשר כפי דרש ר' אבדימי הוא תחת ההר לגמרי ובאשר פירוש רשי' "תחת ההר ממש" וקשה היה הדבר להבין איך באו בני ישראל תחת ההר ולכן עלתה על לב ר' אבדימי כי כפה עליהם ההר כגיגית, אולם בכל כתבי הקודש מלת תחתית פירושו נמוך ומנד דבר הגבוה ממנו ולא החוסף עליו, ומבלעדי זאת הסיפור בתורת משה בפירוש יתנגד לזה, הן כבר הודיע אלהים את עמו על ידי משה כי יתן להם את התורה והם כבר ענו "כל אשר דבר אלהים נעשה", (ה' ח') ואס כפה עליהם ההר כגיגית איזה סולם היה למשה לעלות אל ראש ההר? ולמה הונרכה הנזי, "רד העד בעם פן יהרסו לעלות וכו'" (ה' כ"א) באשר גם בלי הנזי לא יכלו לעלות אל ההר אשר חוסף על ראשיהם. ובאחרית, אס בן קבלת התורה לא היתה מרנון הטוב אך צע' וישראל יכולים למאן ולא לקיים אותה. כאשר באמת היטב אמר ר' אחא בר יעקב כי "מודעא רבה לאורייתא, וכפי פירוש רשי' שם שאס יזמינס לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם יש להם תשובה שקבלוה באונס", ועתה בינו נא וראו אס הגדה הזאת המתנגדת לסיפור של תורת משה והמדברת תועה ברחמי אלהים, והנותנת מקום לבטל את התורה על פי הדין השנויה בתפילות היהודים משנים רבים עד היום הזה, לא תהיה לעד כי רוח ה' סרה מעל הרבנים האלה אשר מאסו את ישוע הנוצרי ובדו מלבם את התורה שבע' להכשיל את ישראל? אולם חסרון החכמה לא לבד יתנכר בפירוש מלת "בתחתית" אשר ינא להם מרשעתם להוסיף תמיד איזה דבר מדעת עומס על דבר ה', אך גם ברעם הנמשך מן התוספת הזאת, בהגדה הזאת נראה כי בני ישראל לא קבלו את התורה מרנוס הטוב, ומיד התפילה תכלכל הגדה אחרת אשר בה ידובר להיפך משכר הגדול של בני ישראל על אשר קבלו את התורה כנפש חפלה. "הם קבלו

אותם לעמוד ולהשאר בין התפילות אשר יתפללו לאלהים • ולא יתכן שאנשים כאלה יהיו
 כמחשים להרביץ את השקר במקהלות ולאסור את החג בעצות הטעות ולספר עוד כל
 הגדולות והנפלאות משור הבר ולויתן מאדם ושבת ומטורנס רופוס האוב ונהר סמבטיון
 כמוזקות לאמיתיות כי מי אשר ערב עוד לבו להסתפק בהן אחרי אשר ידובר בהן בתפילות
 קהל ועדת ישראל לאלהיו? ואיזו ראיה יותר גדולה תוכל להיות על אמיתתן? הן אם
 התפילות היו נמחות מסדר התפילות של היהודים יושבי ענגלאנד אז היהודי הבא הלום
 מארץ מרחק אשר אור השכל עוד לא נגה עליה, בדרשו את הבלים במחזור של יושבי ענגלאנד
 ובראותו כי יפקד מקומם ועוד אינם, אז פתאום תופע עליו נהרה, ובשובו אל אנשי ארץ
 מולדתו היה מגיד להם חדשות לא שערו אבותם כי היהודים המשכילים בענגלאנד השליכו
 אחרי גיוס כל ההבלים האלה ובכן חירות המוסר והדעת של עם היהודים היתה נפרזה
 בעולם, אכן לא כן הדבר גם היהודי מלמוד בתלמוד הבא מטורקיי וגם מבארבארי מים או
 מנפון בלכתו אל בית הכנסת בזה ימצא אותם ההבלים עומם אשר למד בנעוריו בארץ
 מולדתו וכמו שבא כן ישוב, ויוכל להיות כי ישא בנקלבו מחזור הנדפס בלאנדן ויראה את
 אנשי ארצו את הספר המהודר ומפואר באותיות ונייר וכתנות עור (כאשר תמצא ידי
 המלאכה בענגלאנד) המכלכל כל הגדולות והנפלאות של השור הבר והלויתן ובעל האוב
 ונהר סמבטיון באר היטב למען ירוץ הקורא בהן • על נכון כל מי שיש בידו למחות ואיננו
 מוחה עתיד ליתן דין ומשבון ויאשמו על אשר לא השתדלו עומם להסיר המכשול מדרך
 עמם, ולמחות את התפילות האלה בתפילות קהל עדת ישראל • ועל אשר לא קנאו
 בהתנגד להן לכבוד ישראל ואשרו וכבוד שם אלהי יעקב המהולל על ידיהן, הן בני ישראל
 המה עם נבון וחכם אשר אלהים חלק לו במעלות נפשויות האלה אשר תהיינה ליקר
 ולתפארת למין האנושי, ואם בני אדם בכלל בוו יבחו להם ולא יבינו אל יד ושם וגבורה
 אשר עשו, אין זאת כי אם יען כל המדתם ותפארתם לא תתנכר מפני המון הבלי התלמוד,
 וכל אוהב ישראל אשר יחפון לריב ריבם נגד בזויהם ומחרפי כפסם יהיה כאיש אין בפיו
 תוכחות כל עוד התפילות האלה יענו כחשו בפניו לאמר אך דלים המה נואלו והלכו אחרי
 הבל ויהבלו, וכל המדבר את אויביהם בשער כלימה יכסה פניו כי יאמרו לו, אם תרצה
 לדעת את העם הזה אם חכם או סכל הוא היש בו מוסר ואמונה ואם אין אל נא תביט אל
 שכל מליהם בספריהם אל בני אדם, אך הטע אונך אל לקון לחסם, ושמע אל תפלתם
 ושיחם אשר ישפכו לפני אלהים שים עינך עליהם בבית הכנסת משם לא קצהו אך כולו
 תראה כמו שהוא כי שם אין בפיו רמיה, מה איפוא נענה לאיש המתוכח עמנו כזאת?
 הנוכל להשיב לו דבר כי כל הבלי שוא הישנים כבר חלפו להם ועוד אינם, אם באמת יהיה
 מאיזה סיבה שיהיה אם מעללות או מאהבת הטעות עוד עד היום הזה בעט ברזל ועופרת
 נדפסו בתפילות ישראל • יעלו נא היהודים יושבי ענגלאנד על לבם כי יש לאל ידם לעשות
 טוב עם כל בני ישראל אחיהם ולהנמיח להם אושר ומניי ונחמי בהסיר כל מכשול מסדר
 תפילתם, ומי בהם אוהב דקק אשר כבר דעת לנפשו ינעם יקיש לבוא לעזרת עמו לזכך
 ולברר את דעות הדת והאמונה, ולרומם קרנו בהסיר מהן המכשלות אשר יהיו בעוכריו,
 הן הדת וכשרון המוסר יתלבדו ולא יתפרדו, יראת ה' תוסף חכמה ואולת אוילים תשפילנה •
 קומו נא המתנדבים בעם ישראל, עמדו כגבורים לקנא לכבוד ה' המחולל, וליקרת תורתו
 הנפירה אשר הבלי הרבנים בסיגי קולים כסוחים, שמוה כשופנה בין החוקים •

פרק יט

אחת ממקרות היותר נכבדות בתולדת עם ישראל ובנפלאות אשר מני דור ודור מצאו
 את בני אדם, היא ירידת אלהים על הר סיני לתת עוו לעמו, בה רמה קרן ישראל ונשא

וכל אומות העולם אחותון רעדה בהיכליהן ואמרו שירה שנאמר ובהיכלו כולו אומר כבוד נתקבלו כולם אלל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו שמה מבוול בא לעולם אמר להם ה' למבוול ישב וישב ה' מלך לעולם, כבר נשבע הק' בה שאינו מביא מבוול לעולם אמרו לו מבוול של מים אינו מביא אבל מבוול של אש מביא שנאמר כי הנה באש ה' נשפט אמר להם כבר נשבע שאינו משחית כל בשר, ומה קול ההמון אשר שמענו אמר להן חמדה טובה יש לו בבית גבוה תתק' עד דורות קודם שנברא העולם וביקש ליתנה לבניו שנאמר ה' עוז לעמו יתן פתחו כולם ואמרו ה' יברך את עמו בשלום, כזאת היא ההגדה אשר התפילה הנ' תכלכל אותה למען אשר כל היהודים בעולם יאמינו בה כי היא דברי אמת ונקל לנו לדעת כי החלומות שוא ידברו, בראשונה לפי ההגדה הזאת סיבת ביאת יתרו היא קול המולה גדולה בנתינת התורה, ובספר תורת משה תסופר סיבה אחרת, ואם תקרא את הפסוק כולו ואשר בהגדה הזאת אפשר קנהו תראה אז תבין כי אין מקום לשאלה הזאת, "מה שמועה שמע" באשר משה עזמו יספר לנו מה שמע, "וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הושיא ה' את ישראל ממצרים," לא זאת לבד אך אם תקרא כל הפרשה אז תראה כי ביאת יתרו היתה קודם מתן תורה ולא יזכיר שהיתה בסיבת קול ההמון הגדול, בשנית, מה שנאמר בהגדה הזאת, "כי כל האומות שמעו את קול אלהים הוא בלי ספק שקר וכזב באשר יתנגד לדברי התורה כי בה נאמר השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי," (דברים ד' ל'ג) ובשלישית אין לנו ספק כי ההגדה הזאת היא הכל וריק באשר תשים צפי בלעם והגויים בימים ההם פסוקים מכתבי קודש הדורשים בהם כאלו היו רבנים בעלמם. גם בלעם וגם הגויים ידרשו בפסוקי תהילים של דוד לערך חמש מאות שנה קודם אשר היה בעולם והאומות דורשים בפסוק מספר ישעיהו לערך שבע מאות שנה קודם שנכתב הספר, ולא די כי יש להבליט כאלה מקום בתלמוד אבל הרבנים האחרונים פנו להם גם מקום בתפילות ישראל, אשר לפי תוכן כל המאמרים הנסגרים בהן היהודים ילמדו להאמין כי בהופיע ה' מהר פארן כפה על ישראל את ההר כגינית, ואנס אותם לקבל את התורה בעל כרחם, ובכל זאת בשכר קדימתם בנפש חפלה נעשה לנשמע נכתרו בשני כתרים, כי בנתינת התורה בני ישראל היו רבים ושבים שני מאות וארבעים מיל, וכי הקול היה כן חזק עד אשר כל האומות שמעו אותו ונחפזו ובאו לבלעם ועסקו ודרשו בפסוקים של כתבי קודש, כל החיל הזה מאין לכם? הלא אך מתורה שבע'פ, ואיך תאמרו כי לא תאמינו בהבלים האלה, אם תתפללו אותם ותהגו בהם בבית הכנסת בתוך קהל ועדה, אכן מה תוסף או תתן לנו דעת היחידים בעם, הלא אין ספק כי מחברי התפילות בכל לבם האמינו בהם כדברי אמת ולדק ולכן חברו אותם בין התפילות. ובכל מקום אשר התלמוד בתקפו עוד גם עתה היהודים מאמינים בהם כבעקרי האמונה. אך לאלה אשר יענו אותנו לאמר פי אין מחשבות הרבנים מחשבותיהם וכי הם יודעים ומבינים כי הדברים האלה אין להם שחר, נשיב במו פינו, לפי דעתכם אתם מודים כי נמלאו במאמרי התורה שבע'פ שקרים רבים אשר כל רואיהם יכרים להיות שוא ושקר, ודברים רבים אשר אינם שוים להחזיק לכם אותם לדברי אמת, אם כן איזה חפץ יש עוד בתורה שבע'פ כולה? ואיך תוכלו לסמוך עלמיכם על ודים טופלי שקר?

פרק ב

עוד מעט והנה זה אלף ושמונה מאות שנה כבר עברו מני אז חלק גדול מעם ישראל בקר לו בדת הרבנים מדת המשיחית, ועוד עתה ראשית חקירת מבקש האמת היא,

עול חורה עלמו, ונעשה לנשמת הקדומו, טרם נשמע נעשה נמו, ונדקה בה נחשבה למו, ולשני כתרים סיומו, למלוכה ולכהונה וללויה אוימו. "בראשית ההשקפה נראה כי הוא אף מליצה של הכהונה והלויה או מלוכה וכהונה. יש להקשות למה לא נזכרו רק שני כתרים כאשר ידוע כי התלמוד ידבר משלושה כתרים, "שלוש כתרים נכתרו ישראל כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות," (ה' ת"ת פ' ג' א') התירוק הוא כי שני כתרים הנזכרים מטעם שהקדומו נעשה לנשמת מיוסדים על המאמר אשר למטה. "בשעה שהקדומו ישראל נעשה לנשמת באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמת וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי תבלה ופירקום שנאמר ויתגללו בני ישראל את עדים מהר חורב," (שבת פ"א א') במאמר הזה שני כתרים אין להם עסק עם ג' הכתרים שנכתרו ישראל אשר נאמרו בדרך מליצה, כי הכתרים האלה הם כתרים באמת אשר המון אלפי שנאין הכתירו את כל אחד ואחד מיוזאי מזרים וכן נראה מן הפירוש על התלמוד שם, המגיד לנו מאיזה ענף היו הכתרים באמרו, "שני כתרים של הוד היו לפיכך כשנטלם משה קרן עור פניו." ונראה מזה כי בעלי התלמוד חשבו את הכתרים להיות כתרים באמת כמו אמתיות של הפסוק כי קרן עור פני משה ולא נחה דעתם בכבוד אשר היה למשה לבדו אך מאהבת הכבוד חלקו אותו לכל אחד ואחד מישראל ולא די להם זאת אך ברוח נדיבה שמו ששים ריבוא מלאכי השרת למשרתי ישראל, להכתיר אותם בכתרים, והטריחו כאלה וכאלה מלאכי תבלה לפרוק הכתרים מעליהם. אולם אם בן היה בדברי הגדה הזאת, הגדה הנ"ל כוב צפיה כי כפה עליהם הר כגיגית ובלי ספק אחת משתים תשקר כי אם קבלו את התורה באונס השכר הגדול הזה מה להם? ואם זכו להכתרים האלה על נכון לא היה כפתע ביניהם ובין המות כאשר הקדומו נעשה לנשמת, אכן לפי דעתנו שתי ההגדות הנה מהבל יחד ואינן שוות למקום בתפילות ישראל, אך התפילה הזאת תוסיף לדבר נפלאות בענין מעמד הר סיני, כזאת, "ואחת בדברו החריד עולמו ועשרים מיל מהלך נעו עמו, שתיים זו כהשמיטו נואמו" המלות האלה יסודתן במאמר התלמוד, "אמר ריב"ל כל דיבור ודיבור שינא מפי הק' בה חורו ישראל לאחוריהן י'ב מיל והיו מלאכי השרת ממדין אותן שנאמר מלאכי זבאות יודון יודון אל תקרא יודון אלא ידון," (שבת פ"ח ב') במאמר הקצר הזה ישונה דבר ה' במזיד פעמים למען ילך אל דרשת הבל, בראשונה נשתנה מלת "מלכי" במלאכי, בשנית "יודון" במדין, והתחלפות המלות ענמה דיה להראות כי אין האמת בדברי ההגדה ותולדיה את התורה שבע"פ כולה מחוקתה באשר תראה איך הרבנים לא יראו לנפסם והיה במחוקק בעיניהם לשנות את דבר אלהים. אך אין לנו עסק עתה כי אם עם ההגדה ענמה המובארת ביתר שאת בלקוט כזאת, "ועמדו מרמוק חון לשנים עשר מיל מגיד שהיו ישראל נרתעין לאחוריהן שנים עשר מיל וחורין לפניהם שנים עשר מיל הרי עשרים וארבעה מיל על כל דבור ודבור נמלא מהלכין באותו היום מאתים וארבעים מיל באותה שעה אמר הק' בה למלאכי השרת רדו וסייעו את אחיכם שנאמר מלכי זבאות יודון יודון צהליכה יודון בחורה יודון," (ילקוט שמעוני חלק א' ג' א') כל משכיל יבין כי המאמר הזה מיוסד על אבני בזה, וכי אך איש בער יוכל להאמין כי בני ישראל היו רבים ושנים עשרים פעמים כ"ד מיל, מה נשתנה הסיפור בתורת משה המלאך נחות וכבוד, ואנחנו שואלים את כל איש יהודי ידוע דעת אם יכול להאמין לדברי כוב האלה, אך אם איננו מאמין בם למה יהיה כמחשה אם יהגו בם בקול רנה ותפילה צבית הכנסת? הלא המקומות הנ"ל הנה אך מעט מהבלי שוא הנמצאים בתוך התפילות ומיד אחרי הנ"ל עוד נוסף לקרוא, "ברדתו לדבר לעם עולם, רעשו אומות העולם, פחד קראם ורעד החילם, חיל כיוולדה הבהילם, סערו וחרדו וסר ללם. ואלל קמואל באו כולם לנחם בקסמי קלקולם, ושאלו לו מה זה בא לעולם, שמא היום למימיו חוזר עולם," אם במאמר הנ"ל שמענו מה שקרה לישראל שעמדו על הר סיני, בזה נשוב נשמע מה קרה אז לאומות העולם, והמאמר יסודתו בתלמוד, "וישמע יתרו כהן מדין מה שמועה שמע וצא ונתגייר ר' יהושע אמר מלחמת עמלק שמע שהרי כתב בנדרו ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב, ר' א' המודיע אומר מתן תורה שמע שכשנתנה תורה לישראל קולו הולך מסוף עולם ועד סופו

מיוסדות על אנכי בזהו, וכל קורא את הפרשה בעיניו יראה כי מלות הכתוב "את כל
 הדברים האלה" אין טעמם לנבואות ולא להלכות ודינים של הרבנים; אך רק לעשרת
 הדברים אשר דבר ה', כי אקרי שמעו אותם, אמרו אל משה: "דבר אתה עמנו ונשמעה
 ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות" (כ"א י"ט) ובלי ספק כי הדיעה הזאת אשר המלות "את
 כל הדברים האלה" מורות על התורה שבע"פ וכל מה שעתידים הרבנים לקדם, היא
 מהפכת דברי אלהים ומתנגדת בפירוש לסיפור בתורת משה. הפסוקים אשר ביותר סומכים
 עמם עליהם בהגדה הזאת הם, (בדברים פרשה כ"ט י"ג—י"ד) "ולא אתכם לדברם אנכי
 כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת, כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר
 איננו פה עמנו היום," אבל באמת הפסוקים האלה יוכיחו להיפך כי דורות הבאות כליל
 לא היו שם, ואת אשר איננו בלי ספק יאמר על אלה אשר אין להם עוד היות, ואם כן לא
 היו שם. ולהיפך אם היה נאמר ואת אשר איננו עומד פה אז היה להדורשים איזה פתרון
 פה לדורש כי איננו עומד שם אבל בכל זאת היה לבוכה וקבל התורה אבל באמרו אשר
 איננו יורה על זה אשר אין לו מניאות והויה, הראיה ממלות משא דבר ה' בים מלאכי, אין
 בה לא טעם ולא ריח, כל מי שידע מה מלשון הקודש גם ידע כי "ביד" פירושו על יד,
 אבל גם אם פירושו ביד הוא שמסורה בידו, בכל זאת לא תהיה מוזאת ראיה כי מלאכי היה על
 הר סיני, ואין משמעות במלות האלה שמלאכי קבל נבואתו מיני, הראיה מפסוק בישעיה
 עוד יותר נשמחה ולא תלכ לבל מלאכה, כל מאמר הנביא שם מורה כי המלות האלה
 יאמר הנביא בשם ה' ולא על עמנו, ויש לשאול אם נבואות ישעיהו נמסרה לו על הר
 סיני לאיזה נורך היה רוחה במחזה את ה' יושב על כסא רם ונשא וגו' ולאיזה נורך נשלח
 לעם (ישע' ו' א' ח') ביותר יש לנו לשים לב על שמואל הנביא, הן לפי הגדה הנ"ל השומדת
 בחוקתה בתפילת בית ישראל זה שמואל היה גם כן על הר סיני ושם קבל כל דברי שליחותו
 אשר היתה לו תחת השמים. ובכל זאת כאשר אלהים דבר אתו בתחילה וקרא לו פעם ושתיים
 ושלש לא ידע מי קרא לו ובא ואמר אל עלי הנני כי קראתי לי, עד כי הוא הודיעו כי ה'
 קורא לו, ועתה איך נפטר הסיפור הזה אשר בכתב עם הקבלה הנ"ל שבע"פ, לפי התורה
 שבע"פ שמואל היה על הר סיני ושם קבל כל דברי נבואתו, ודבר ה' יאמר "ושמואל טרם
 ידע את ה' וטרם יגלה אליו דבר ה'," (שמואל א' ג' ז') ועל דבר הראיה האחרונה מן
 המלות "את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלם" אם נתבונן שם (דברים ה' י"ט) לא
 לבד הראיה תהיה לאפס אבל גם נראה הוכחה להיפך כגד ההגדה הנ"ל, הן בדברי ההגדה
 הזאת לא כל הפסוק אפס קלחו תראה, ואם תקרא את הפסוק בתורה תמצא המלות
 "ולא יסך" ומהם תבין כי פירוש המלות "את הדברים האלה" הוא, את עשרת הדברות
 האלה דבר ה' ולא יותר, העולה מוזאת כי דברי קבלה האלה באשר מתנגדים לדבר ה' המה
 שקר וכזב ואינם שוים לפנות להם מקום בתפילות עם זו אשר בו בחר ה' מכל עמי הארץ
 להיות לו עדים ופקידים על אמינותו. ולא לבד הקבלה הזאת מוס בה יען תכלכל הבלי
 שוא המאוסים בעמם ובפרט כי עמדו בין עקרי האמונה, אבל גם עוד יותר משמחה
 בה מפני מחשבת און של אלה אשר בדו אותה. בנבליהם להוליך את העם שולל ולרדות בו
 בפרך בעיני הדת כאות נפשם. והסופרים טופלי שקר בהגדה הזאת מעט להם להלך
 דברי אלהים בחלומות שוא אבל גם ודו להקדים את השקר הזה למען ימצאו און להם לבצע
 את כל מוימתם הרעה בהבין את לב העם להאמין לדבריהם ולקבל אותם כתורה משמים,
 באשר כל מה שיחדשו גם המה קבלו אז מיני, ובשפתי חלקות הערימו כי לא לבד הרבנים
 שזבל דור ודור אבל גם כל ישראל עמדו על הר סיני, והדבר מובן מעמנו כי כל אשר יהיה
 מורה ומלמד הוא קבל תורתו משמים והאיש הלומד ממנו מחויב לסור אל משמעתו, וכונת
 התפילה הנ"ל במלות "וכל מוס לא היה בהם, כי שלמים ומושלמים היו כולם," אך כי
 תפלא לקורא את כתבי קודש אשר בהם לא נאמר על תכונתם להיות שלימה ותמימה,
 בכל זאת תתבאר היטב לקורא את התלמוד. כי בו נאמר, "מפני מה גויים מזהמים שלא
 עמדו על הר סיני שבעשה שזא הנחש על חוה הטיל בה וזהו, ישראל שעמדו על הר
 סיני פסקה וזהוהתן גויים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה וזהוהתן, אמר ליה רב אחא
 ברביה דרבא לרב אשי גרים מאי אמר ליה, אע"ג דיניהו לא הוו מזליהו הוה, דכתיב את

הלדקו או האנשים ההם בצחירתם זאת אם לא? אכן גם עתה אחרי ימים רבים האלה יש עמנו כלים אשר זלחנו למנוח בהם פשר הקפירה הזאת, הכלים האלה הם ספרי מדה של התלמוד הבבליים בתורה שבצ"ע ותפילות בית הכנסת המכללות אותה, אם נתבונן בספרים האלה נמצא און לנו לשפוט את רוח העולה ממונה, הטובה היא אם רעה היא לה חוקת האמת אם אין, הרבנים יאמרו כי נתנה למשה מסיני תורה שבצ"ע וכי זאת היא ענמה הנמצאה עתה תחת ידיהם, ויוביחו את חוקתה מהמשך קבלתה איש מפי איש ומדור לדור עד היום הזה. המשיחיים משיבים עליה כי היא מכללת הכלים רבים, ובעלי התלמוד עומדים להתנכל אותה לאמר כי יש הצדל בין ההלכות ובין ההגדות, ובכן האיש המשיחי יהיה כמחריש עד יקרא את ספרי תפילות היהודים וימצא את המאמרים רבי הסכלות והפתיות מובאים בהן לרוב כדברי אמת וקושט דת היהדות, הן כבר שמנו עיינו בפרקים הקודמים על איזה מאמרים כאלה המספיקים לבטל כל חוקת התורה שבצ"ע, ולא נוכל לחדול מדבר בענין הנמוח הזה טרם נעיר את לב הקורא על שני מאמרים אחרים בתפילת חג הג' - "וכל דור ודור ומנהיגיהם אשר עמדו לפניהם והעתידים לעמוד אחריהם, כולם העמידם בסיני עמהם להודיעם כי דור דע נחשק מכולהם, טוב טעם ודעת להשכילהם, וכל מוס לא היה בהם, כי שלמים ומושלמים היו בולסם", הן מעט בעיני הרבנים כי רבבות אלפי ישראל יחד שמועו את קול אלהים מדבר אליהם ולכן הוסיפו עליהם גם כל הנשמות של כל הדורות הבאות לעמוד עמהם ולקבל אתם את התורה, וכל הקורא את התפילה מתחילה ועד סוף רבות מקשבות בלבו וישאל למשל אם הנשמות האלה היו תחת ההר אשר כפה עליהם כניגית או הגדה למעלה? הגם הנה רנות ושבות כמראה הבוק מואתים וארבעים מיל, או לא נדו ונעו? אולם נשים קנני להוללות כאלה ונראה את חוקת התורה שבצ"ע אשר תלא מדברי הקבלה הזאת המבוארה ביתר שאת במדרש רבה, "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר, אמר ר' ינחק מה שהנביאים עתידין להתנבאות בכל דור ודור קבלו מהר סיני שכן משה אמר להם לישראל כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום, עמנו עומד היום לא כתיב אלא איננו עמנו היום אלו הנשמות העתידות להבראות שאין בהן ממש שלא נאמרה בהן עמידה שאצ"ע שלא היו באותה שעה כל אחד ואחד קבל את שלו וכן הוא אומר משא דבר ה' אל ישראל ביד מלאכי בימי מלאכי לא נאמר אלא ביד מלאכי שכבר היתה הנבואה בידו מהר סיני ועד אותה השעה לא נתנה לו רשות להתנבאות, וכן ישעיהו אומר מעת היותה שם אני, אמר ישעיה מיום שנתנה תורה בסיני שם הייתי וקבלתי את הנבואה הזאת אלא ועתה ה' אלהים שלחני ורוחו עד עכשיו לא נתן לי רשות להתנבאות ולא כל הנביאים בלבד קבלו מסיני נבואתן אלא אף החכמים העומדים בכל דור ודור כל אחד ואחד קבל את שלו מסיני וכן הוא אומר את הדברים האלה דבר ה' אל כל הקבלים, (שמות רבה פ' כ"ח) כונת ההגדה הזאת היא ברורה מאוד להחזיק את דברי הרבנים באשר ישאל איש בדבר אלהים, באשר כל הרבנים של כל דור ודור היו בעמנם במעמד הר סיני וקבלו מן השמים כל מה שעתידין לחדש בעולם ובלי ספק כל מה שהרב דורש ולומד בכל דור ודור הלכה כמותו והאמת אתו ויש להחזיק כל דבריו כתורת משה והנביאים באשר "אלהים דבר את כל הדברים האלה" לפי הפירוש אשר תפרש ההגדה את המלות האלה, וגם עתה בימים הגרועים, עוד כל שהרבנים מחדשים בפילפולם היא תורת אמת אשר בעמנם קבלו מפי ה' על הר סיני וה יותר משלושה אלפים שנה. אך נראה כי ההגדה תגום מעט, כי לו כל ישראל אשר יולדו בכל דור עמדו על הר סיני וכל אחד ואחד, כנביא ברב כמורה כעם כולם קבלו או את התורה, אם כן הקבלה הזאת איש מפי איש ממש עד היום הזה היתה ללא נורך, ואיזה נורך יש ללמד איש את רעהו אחרי אשר כל אחד קבל בעמנו את התורה, ולא זאת לבד כי אין נורך בלמוד התורה שבצ"ע אבל גם התורה שבכתב היא אך למותר ואם כל איש ואיש היה בעמנו על הר סיני או אין לו נורך יותר לקרוא וללמוד את התורה בימיו, אבל כל איש יהודי יכול בענין הזה לשית ענות בנפשו ולשיח עם לבו מה שזוכר עתה בהיותו משנות קדם אלה טרם היותו, ואינו נזורים יעלו על רוחו ממה ששמע וראה על הר סיני, הראיות אשר ההגדה תציא מן הכתוב הנה

יכול לחכות אל עת לחננה בשוב ה' שבות עמו אם עורנו מחזיק באלותו גם לעבוד את אלהים ולספוך לפניו שיקו בהבלי שוא? לא כן ילמד אתכם משה, שמעו נא מה בפיו, "והתודו את עונם ואת עון אבותם במעלם אשר מעלו בי ואף אשר הלכו עמי בקרי, אף אני אלך עמם בקרי והצאתי אותם בארץ אויביהם, או אז יכנע לבבם הערל ואז ירנו את עונם, וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר, " (ויקרא כ' מ'—מ"ב) בזה משה יתלה התשועה ועת לחננה בתנאי אשר יתודו וידעו את עונם ומעלם, ולא די כי לא יתאמרו כי הם תמימים ונקיים מחלאת העון אך גם ידעו את ערלת לבבם, ולבם זה הערל יכנע, אבל איך יזויר הדבר הזה בעוד בני ישראל ילמדו מתורה שבצ"ע ומתפילות הערוכות לפניהם לאמר בלבבם כי הוזה שלמים ותמימים מכל בני אדם, יען הם קבלו את התורה אשר בה מאסו שאר האומות. ונתקדשו ונטהרו במעמד הר סיני לבדם? על נכון כל דוברי גבוה גבוה כזאת לא ישיגו אורחות ענוה והכנעה, וברחוק בקשי לבם וגובה אפם משוב אל ה' ביאמת, יאחרו כבוד ישראל ואשרו.

פרק כא

לו ידענו כי יש בתורה או בכביאים זכר לאיזה תורה שבצ"ע אשר חזר אלהים אל אחותה התורה שבכתב ביום נתון אותה. או היינו חייבים לדרוש מעל הספר המקום אשר ידובר בה, ולחקור אם אמת נכון הדבר כי התורה שבצ"ע אשר עתה מפתח דת היהדות על שכמה, היא זאת הנתנה אז מפיו ה', אולם גם משה גם הנביאים יהיו כמתשים ולא ישמע על פיהם לא עם תורה שבצ"ע ולא כל זכר ממנה. וגם אם לא אנשי מדון אהנו למחקר ריב על דבר שמה, כי יכול להיות אשר ברבות הימים קראו לה למען הקינר בשם הזה, אך אם כן למה לא נמלא בכל כתבי הקודש דבר מעצמותה? וגם במזות משה לקרויא את התורה באזני כל העם אין גם מלה אחת בלשוננו מאיזה פירוש וביאור בצ"ע, אשר היה נכון מאוד אם הנמלא ימלא כמו התורה שבכתב ענמה, ועוד יותר יש להפליא כי הנביאים אחרי משה לא זכרו ולא פקדו ולא עלה על לבם הענין הגדול הזה אשר עתה יהיה לענם דת ישראל ולמפתח עבודת התפילות בבית הכנסת, הדמיה הזאת של מחוקקי ישראל הראשונים על אודת התורה שבצ"ע תחליש את חוקתה ותכריח אותנו למקור את הראיות על אמתיתה. וטרם נמרון משפט בענין הזה נריכים אהנו מקדם לדרוש היטב אחרי תכונת העדים המעידים על התורה הזאת לאמר כי קבלה מאבותיהם ומסרוה לכביהם. אם נמלא כי בכלל עדותם היו אוהבי אמת ושוניי בצע, ועולה לא נמלא בשפתם ולא רמיה בפיהם לטובת ענמם, ומעולם לא הרבינו בישראל חלומות שוא כקושט דברי אמת, או גם בענין זה עדותם תהיה יקרה מאוד בעינינו, אפן אם יתברר כי או לסקר עשו עט סופרים מזדון לבם, או מבלי יכולת לסקול במאזני דעת ולהבחין בין האמת והסקר, שגו ולברו תלי תלים של הבלי שוא להתחזיק אותם בעולם באמת ולדק, או גם בזאת עדותם מאפס ותהו ותחשב לנו וכל חזקת התורה שבצ"ע לא תהיה יותר יקרה בעינינו משאר הסיפורים הבדוים הנמלאים בה וכל מקורה ועצמותה תהיה כאחת הנבלות היוזאות מבטנה, וכל המושל ימשל עליה כאמה כבתה. הלא ברור הדבר כי אין יסוד אחר לתורה שבצ"ע וזלתי עדות הרבנים, והמחוקקים בה צענמם יודו כי אין לה מנוח רק על כנס, בספר היד החוקה לנו קוראים, "כל המזות שניתנו למשה בסיני בפירושן ניתנו שבאמר ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמלוה, תורה זו תורה שבכתב, והמלוה זו פירושה, ולנו לעשות התורה על פי המלוה. ומלוה זו היא הנקראת תורה שבצ"ע," אכן בלי ספק הרבנים היו במנוקה גדולה אם הוכרחו לגוס להם לגורה ולהציף ראייה על התורה שבצ"ע מפסוק הג' חכס

אשר ישנו פה עמו עומד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה וגו' (שבת קמ"ב ב')
ושם בסוף עמוד הדף מובא דברי הסיפרי כזאת, "כל שעמדו על הר סיני נתקדשו
ונטהרו ונתרפאו מכל מום ואף עורים ופסחים שהיו בישראל". בחלק הזה מן ההגדה
בעלי התלמוד השתדלו עלמם לחנוך בשפתי חלקות את כל ישראל אשר יאבדו לשמוע כל
הנפשות אשר ידובר בהם למען ישו אונם אל כל דברי הקבלה אשר בה תכון ממשלתם
על הפתאים המאמינים לכל דבר, הן הסופרים היטב ידעו כי עקוב לב אנוש מבל וכי נקל
לדבר על לבו להאמין את אשר יאבד לשמוע וירבה לו גאון וגובה, אולם בנגוב לב העם
בחלקות שפתם זאת לא הלכו בעקבות משה רבם והשליכו אחרי גיוס את כל דרך כתבי
הקודש ועדותם. הן משה והנביאים כעבדי ה' הוכיחו את העם על פניהם והגידו להם
פשעם וחטאתם, למען ישבו וישעו, המה לא השתדלו עלמם לתפוש את בני ישראל בלבם,
ולא דרשו לענמם כבוד ומומשה. ולכן לא חלקו מחמאות פיהם והטיפו מלים באמת
ובתמים, אך לא כן מחברי התורה שבע"פ, הם באשר כל הפנים ומגמתם היה כבוד עלמם
וטובם הוכרחו לבחור לשון ערומים ולדבר בלב ולב, ואחרי אשר התינובו על דרך לא טוב,
הלכו מדקי אל דמי עד להתנגד ביד רמה לדבר אלהים. הן לכל עם ולכל בני איש ינעם
לשמוע כי הם רמו ונהדרו מכל שאר בני אדם, ושלימים ויקרים מהם במוסר ובמידות,
ולכן בודי התורה שבע"פ תפשו את בני ישראל בצולת לבם לאמר להם כי מעלתם גדלה
מיאוד מכל עמי הארץ אשר מאפס ותוהו נחשבו כנגדם, וכי המה כבר נתקדשו ונטהרו
מחלאת הקטאה אשר עודנה בשולי כל אומות אחרות. אולם נשמעה מה צפי משה
והנביאים, הלוא הוא יענה בעם הזה, "וידעת כי לא בנדקתך ה' אלהיך נתן לך את הארץ
הטובה הזאת לרשתה כי עם קשה ערף אתה, ממרים הייתם עם ה' מיום דעתי אתכם,"
(דברים ט' ו' כ"ד) ומה יאמר ישעיה? "מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פלע ומצורה
ומכה טריה" הוי גוי חוטא! עם כבד עון זרע מרעים בני משחיתים, ועוד, אוי לי כי
נדמתי כי איש טמא שפתיים אנכי ובתוך עם טמא שפתיים אנכי יושב, (ישעיה א' ד' ו'
— ה') ימיהו קורא, "היהפך כושי עורו ונמר חזרברותיו, גם אתם תוכלו להיטיב למדו
הרע" ועוד "כי כל הגויים ערלים ובני ישראל ערלי לב," (י'ג כ"ג—ט' כ') ואלהים
עלמו אומר אל יחוקאל "בן אדם שולח אני אותך אל בני ישראל אל גויים המורדים אשר
מרדו בי המה ויאבותם פשעו בי עד היום הוה והבנים קשי פנים ומזקי לב," (יחוקאל ב'
ג' ד') ועוד "כי לא אל עם עמקי שפה וכבדי לשון אתה שלוח אל בית ישראל לא אל
עמים עמקי שפה וכבדי לשון אשר לא תשמע דבריהם אם לא אליהם שלחתך המה ישמעו
אלך ובית ישראל לא יאבו לשמוע אלך כי אינם אביים לשמוע אלי כי כל בית ישראל חזקי
מלח וקשי לב המה," (שם ג' ד' ו') אין דעתנו בהביא את הכתובים האלה להחליט כי יזר
לב אומות העולם טוב יותר במוסר מיזר לב ישראל, להיפך בקראנו גערת הנביאים
בישראל נראה כבמראה גם את תואר זלמנו וחליה לנו להתהלל בתכונת נפשנו, וכל
מגמתנו בהביא את הכתובים הנ"ל היא למען תדעו ותבינו כי התורה שבע"פ תכוב ותוליך
אתכם שולל ותעור את עיניכם בחנופה ורכות כאשר אהבתם. כי תאמר לכם, כי נטהרתם
ונתקדתם מכל כתמי עון, אל תאבו ואל תשמעו להם אך הטו אוניכם אל משה והנביאים,
המה יאמרו לכם האמת וכזו לא נמלא בפיהם, כי כמובם ככל עמי הארץ אין עושה טוב
אין גם אחד, ואין לכם יתרון במוסר ומדרגה בשלימות יותר מהם, ומפננו הוא להשכילכם
איך לקחי הרבנים יתנגדו לגמרי ללקח טוב של משה והנביאים, וכי מחברי התורה שבע"פ
אינם ראויים אשר תסמכו עליהם בעניני הדת באשר הם לעובת עלמם בדו מלבם מאמרים
והלכות המתנגדים לדבר אלהים, אשר לבדו עוו ישראל ותפארתו, וינאנו להעיר לבכם לכל
תכשלי בזבני נגף הנפשות בכל חלקים המסתעפים מן התורה שבע"פ עד להתערב גם
בתפילות קהל ישראל אשר ישפכו לפני אלהים שיחס, ומי בכס האוהב תורת ה' ומיחל
להבטחתו בידי הנביאים, יאזר כבדו הלזיו וישים כובע ישועה בראשו לעמוד לימין נדקם
וללחום מלחמתם נגד הבזים דבריהם ביד רמה בתוך קהל ועדה, ואל יתן דמי לו לשמוע
בקול רנה ותודה כי ישראל תמימים ושלימים וכל מוס אין בהם, בדעתו את אחיו וגם את
מרת נפשו כי גם בהם אין מתום ויזר לבם רק רע כל היום כמו כל שאר בני אדם. איך

בזמור אותה לבנים יולדו, אך הנוכל לעשות בגד מקורי עבדים? הן כבר ראינו כי אנשים
 האלה מעלו מעל להרצין בישראל דברי הכל וריק ואין עוד חוקת כשרות לכל עדותם,
 הן תקבר היריעה מהכיל כל הצליהם, אך עוד נעיר את לב הקורא על שיחת תלמודי חכמים
 בענין זה של נתינת התורה המוחזקה לאמת בהמלאה בתפילות בית הכנסת כמו האחרות,
 במלות, "ויקרא לגיר ולמרומו העלו, ובינו לבין עם שלישו עלו, והעמידו ונגש אל ערפלו,
 ומפינים בפנים דבר לו, וקריים מידו לו, ידודין ידודן רעשו לו, ודברו לפני נור ואמרו לו,
 מה אנוש כי תגדלנו, ומה תחשבה למקומנו להעלו, קנין שעשועים להנחיל לו," והקורא
 יבין כי כונת המלות היא כי המלאכים נתקנאו במשה והתוכחו עם אלהים על נתינתו את
 התורה למשה, והנה בכל תורת משה לא נמנא דבר מזה, אך בתלמוד נמנא דבר דבר על
 אופניו באר היטב, "בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבובי של
 עולם מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרה לפניי חמודה גנוה שגנוזה
 לך מששת ימי בראשית תשע מאות ושבעים וארבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם
 אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה
 אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, אמר לו הקב"ה למשה חזור להן תשובה
 אמר לפני רבובי של עולם מתיירא אני שמוא ישראל בהכל שבפיהם, אמר לו אחוה בכסא
 כבודי וחזור להן תשובה שנאמר מאחו פני כסא פרשו עליו עננו ואמר ר' כחוס מלמד
 שפירושו שדי מזיו שכינתו ועננו עליו אמר לפני רבובי של עולם תורה שאתה נותן לי מה
 כתיב בה אנכי ה' אלהיך אשר הונאתיך מארץ מצרים אמר להן למגרים ירדתם לפרעה
 השתעבדתם תורה למה תהא לכם, שוב מה כתיב בה לא יהיה לך אלהים בן ערלים אתם
 שריון שעובדין ע' שוב מה כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושין מלאכה
 שאתם גריבין שבות, שוב מה כתיב בה לא תשא משא ומתן יש ביניכם שוב מה כתיב בה
 כבד את אביך ואת אמך חב וחס יש לכם שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב
 קנאה יש ביניכם יגר הרע יש ביניכם מיד הודו לו להקב"ה, "שבת פ"א ב' אך לעומת
 הדבר להוכיח כי אין טעם בריר תלומות האלה ומי פתי יאמין כי המלאכים בקשו את
 התורה לענאם ונתקנאו במשה, ולא ידעו כי זאת תורת האדם לא יאתה לרמות אש
 לזהט עד משה הורה אותם דעה הזאת הנפלאה מהם? ולפי דעתנו יש מקומות אחרות
 בתורה אשר מהן היה משה יכול להוכיח למלאכים ביתר שאת כי לא תלך להם, וכלי ספק
 ההלומות שוא ידברו ואין קץ לדברי חוה מהתלות ופתי יאמין לכל דבר, ואך בעבור זאת
 שמנו לבנו אל ההגדה הזאת למען הראות כי חוקת התורה שבע"פ כולה תנוח על עדות
 מוציאי ההגדה הזאת של ההתוכחות המלאכים עם משה בשמים, ויש לנו או להאמין השני
 ענינים בנושא אחד או לשכל גם שניהם יחד, ולא להחזיק את האחד לאמת והשני לשקר,
 ואחרי אשר נכון לבנו כי מפיחי כוזב האלה בזרון ספרו הבלי שוא אין להם עוד חוקות
 כשרות ואין רגלים לתורה שבע"פ אשר תנוח רק על עדותם, וההגדה הזאת לבדה היתה
 מספקת להרע חוקתם, ואף כי נמנאות רבות כהנה אשר אם אמרנו נספרה אותן עמל
 הנה בעינינו, ודי לנו בכל ההבלים אשר ידובר בהם בתפילות בית הכנסת לבטל את עדות
 הפרושים והסופרים מחבריהם בכל דבר משפט ותורה אולם אולי יאמר איש בלבנו, אם
 לא נקבל את עדותם בתורה שבע"פ, איך נקבל אותה בדבר התורה שנכתב ועדות שטלה
 מקנתה בטלה כולה, על זה נשיב, כי בדבר התורה שנכתב אין לנו נורך לעדות הרבנים
 אשר הם רק מתי מספר מעם ישראל, וכל בית ישראל, כמוהם כישוע הנוגרי ותלמידיו
 המתנגדים לתורה שבע"פ כולם יתנו עדיהן ויזקדו כי משה אמת ותורתו אמת, ובעינינו
 אנחנו רואים כי כל הנבואות אשר הוגד מלפנים בתורת משה התקיימו ולא ימטאו אל
 השערה גם בימינו, ובקראינו את הספר ונבין שנות דור ודור תתברר לנו אמינותה בשמש
 בנארים מעממה, וכל עדות הרבנים עליה אין חפץ בה, והבדל שבין התורה שנכתב לתורה
 שבע"פ גם הוא יהיה לעד להבחין בין האמת לשקר, הראשונה היא תמימה ומלאה דעת
 ותפארת, והשנית בקשה חשבונות רבות וגוומות ומתלות, האוכל מציני השנית ימות;
 ופרי הראשונה תחלימו ותמינו, התורה הזאת המזויפת תוכיח כי היתה עוד תורת אמת, מי
 אשר יקבל גם שתיהן על חוקת הרבנים לבדה, ישכל אותן יחד כי ידע לו שקר האמת;

לִבְּנוֹ הַרְמוֹצֵם הַרְגִּים אֶת הַדָּהָק וּלְכֵן הִשְׁתַּדַּל לְמוֹזֵא אִיזֵה סוּךְ מִזְעַר מִתּוֹרָה שְׂבַכְתָּב
עַל־זֹאת שְׂבַע'פ, וְהִבְיֵא רֵאשִׁית הַפְּסוּק וְהַחֲרִישׁ מֵאֲחֵרֵינוּ, בְּאֵלּוּר, שְׂנֵאמַר, "וְאִתְּנָה לְךָ אֶת
לוֹחֹת הָאֲבָן וְהַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה," אֲבָל כָּל אֲשֶׁר יֵשִׁים נֶגֶד עֵינָיו סֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִשֶּׁס יֵרֵאֵה
הַפְּסוּק כּוּלּוֹ וְלֹא אֶךְ קִנְהוּ, "וְאִתְּנָה לְךָ אֶת לַחַת הָאֲבָן וְהַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי
לְהוֹרְתָם," (שְׁמוֹת כ"ד י"ב) לֹא לְבַד אִין בְּפִסּוּק אֶךְ לֹא מִלֵּה אַחַת מִן הַתּוֹרָה שְׂבַע'פ אֲבָל
גַּם בְּפִירוּשׁ הַמֵּלֶה "כְּתַבְתִּי" הֵיֵא עַל "הַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה" אִמַּת הַדְּבָר בִּי הַתְּלַמּוּד אֲשֶׁר
מִמּוֹ לִקַּח הַרְמוֹצֵם אֶת סוּךְ הַתּוֹרָה שְׂבַע'פ הוּא מִבְּיַד אֶת כָּל הַפְּסוּק, אֲבָל נִרְאֵה כִּי
בּוֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לְהִבְיֵא אֶת כָּל הַפְּסוּק וּלְכֵן הִרְאֵה לָנוּ אִפְס קִנְהוּ לְמַעַן יֵהִי יוֹתֵר רֵאשִׁי אֵל
הַפִּירוּשׁ, הַמְעוּקֵל מֵאִדּוּ בָּשִׂים עֵין עַל כָּל הַפְּסוּק, אִוֹלָם בְּאֲשֶׁר הַסוּךְ הוּא הוּא יִיחַד לְאַמָּה
הַתּוֹרָה שְׂבַע'פ נִרְיָכִים אִנּוּ לַחְקוֹר וּלְדַרוֹשׁ הֵיֵשׁ בּוֹ טַעַם אִם אִין, "וְאָמַר ר' לִוי בַּר חֲמַי
אָמַר ר' שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ מֵאִי דְכֵתִיב וְאִתְּנָה לְךָ אֶת לוֹחֹת הָאֲבָן וְהַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה אֲשֶׁר
כְּתַבְתִּי לְהוֹרְתָם, לוֹחֹת אֵלוֹ עֲשֵׂרַת הַדְּבָרוֹת תּוֹרָה זֶה מִקְרָא וְהַמְנוּחָה וּו מִשְׁנֵה אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי
אֵלוֹ נִבְיָאִים וְכַתּוּבִים לְהוֹרְתָם וּו גִּמְרָא מְלַמֵּד שְׂבֻלָם נִתְּנוּ לְמִשְׁה מוֹסִינִי," (בְּרַכּוֹת ד"ק ט'
א') כָּל מִי אֲשֶׁר יֵשׁ לֹא בֵּינָת אִדָּם בְּעֵינָיו יֵרֵאֵה כִּי הַפִּירוּשׁ הוּא יִסְלַף מִשְׁמַעוֹת הַמְּלֹת
וַיִּבְאֵר אוֹתוֹן בְּאִוֹפֵן אֲשֶׁר מְעוּלָם לֹא יַעֲלֶה עַל לֵב הַקּוֹרֵא וְיִבִּיד רַמְיָה יֵשִׁים מְלֹת אַחֲרוֹת
תַּחְתִּיָּתוֹן לְאָמַר כִּי בֵּהן יְדוּבֵר כִּי לֹא לְבַד הַתּוֹרָה וְיִבְיָאֵר אֶךְ גַּם הַנְּבִיאִים וְכָל הַתְּלַמּוּד
נִתְּנוּ לְמִשְׁה מוֹסִינִי, מִי זֶה יַחְשִׁיךְ עֵלֶה בְּלִי דַעַת וַיִּבְחַר לְשִׁמּוֹעַ אֵל ר' שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ
מִשְׁמוֹעַ אֵל דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים? עַל כֵּכּוֹן פִּירוּשׁ הַמְעוּקֵל הוּא אֲשֶׁר לְבַדוּ יֵהִי לְרֵאשִׁי עַל
חֻקַּת הַתּוֹרָה שְׂבַע'פ יֵהִי מְעַלְמוֹ לְרֵאשִׁי הַיּוֹתֵר גְּדוּלָה לְהִרְאֹת כִּי סָקַר בְּיַמִּינֵהּ, הַתּוֹרָה
בְּפֶה מֵלָא תְּבִיעַ מַלְיָם אֲשֶׁר הַתּוֹרָה שְׂבַע'פ תְּסַלֵּף בְּלוֹת שְׂפָתַיִם, "וְאִתְּנָה לְךָ לַחַת הָאֲבָן
וְהַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לְהוֹרְתָם," הַאֱלֹהִים כְּתַב אֶת הַתּוֹרָה שְׂבַע'פ וְנִתְּנָה לְמֹשֶׁה?
אִם נִכְתְּבָה אִיךְ נִפְסְכָה לְתוֹרָה שְׂבַע'פ? אִם נִשִּׂים עֵין אֵל מְפּוֹרְשֵׁי הַיְּהוּדִים נִרְאֵה אוֹתָם
בְּמִזְבֵּיחַ גְּדוּלָה עַל הַמְּלֹת "אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי" אִיךְ לְפַשֵּׁר אוֹתוֹן עַם פִּירוּשׁ הַתְּלַמּוּד הַנִּלְלֵ,
וּבְפִירוּשׁ רִשִׁי מִנְזָא כִּי קִשַׁב לְמַלְט רַגְלוֹ מִלַּחַץ בְּאִמְרוֹ "כָּל שֶׁס מֵאִוֹת וְשִׁלוֹשׁ עֲשָׂרָה מִזּוֹת
בְּכָל עֲשֵׂרַת הַדְּבָרוֹת הֵן," (בְּפִירוּשׁוֹ שְׁמוֹת כ"ד י"ב) אִכֵּן אִם מֵאִיזֵה נִד כְּדַבְּרוּ כֵּן הוּא,
בְּכָל זֹאת לֹא יִסוּר הַמְּנוּק מִמּוֹ, הֵן אֱלֹהִים יְבִטִים לַתֵּת לְמֹשֶׁה הַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה אֲשֶׁר כְּתַב,
וְאִם יֵשׁ תּוֹרָה אֲשֶׁר לֹא נִכְתְּבָה בְּלִי סִפְק אִינְנֵה בְּכָלל הַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה רִבִּינוּ סְהִדִיָּה
הַגָּאוֹן הַמוֹזֵא בְּאֲבָן הַעוּרִי יִקְשֶׁשׁ פֶּשֶׁר אַחֵר, "אָמַר הַגָּאוֹן כִּי אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי דְּבֻק עַם לוֹחֹת
הָאֲבָן לֹא עַם הַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה כִּי הִשָּׁם לֹא כְּתַב רַק עֲשֵׂרַת הַדְּבָרִים," אִוֹלָם מִה אִיפּוֹא
נַעֲשֶׂה אַחֲרֵי אֲשֶׁר אֱלֹהִים קָבַר יַחַד הַמְּלֹת "אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי" עַם "הַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה," וְאִין
לָנוּ רֵשׁוֹת לְשַׁנוֹת אֶת הַסֵּפֶר, וְעַל זֶה יִרְמוּז הַגָּאוֹן הַעוּרִי בְּאִמְרוֹ "וְלִפִּי דַעַתִּי כִּי הַתּוֹרָה
הַדְּבֹר הַרְאִשׁוֹן וְהַחֲמִישִׁי וְהַמְנוּחָה הַשְּׁמוּנָה הַדְּבָרִים," וְדַבְּרוּ לֹא רַחֲוִקִים מִן הַאִמַּת, אֱלֹהִים
נִתַּן לְמֹשֶׁה הַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה אֲשֶׁר כְּתַב וּבְאֲשֶׁר אֱלֹהִים לֹא כְּתַב רַק עֲשֵׂרַת הַדְּבָרִים (כֹּאֲשֶׁר
הַגָּאוֹן מוֹדֵה בְּעַלְמוֹ) בְּהַכְרָח בְּהֵם נִכְלְלוּ הַתּוֹרָה וְהַמְנוּחָה, וְאִם יַעֲלֶה עַל מַחֲשַׁבַת אַחֲדִים
לְבַאֵר הַכְּתוּב בְּכַפַּל מְלֹת בְּנוֹסָא אַחַד וּלְפָרֵשׁ טַעַם לוֹחֹת הָאֲבָן הַעֲשֵׂרַת הַדְּבָרִים, וְהַתּוֹרָה
וְהַמְנוּחָה אֵלֶה עֲשֵׂרַת הַדְּבָרִים עֲמָם, אֲבָל לְפִי דַעַתְנוּ הַפִּירוּשׁ הוּא אִין לוֹ רַגְלִים, כִּי הַמְּלֹת
לוֹחֹת הָאֲבָן לֹא יוֹרוּ עַל מַה שְׂכַתּוּב עֲלֵיהֶן וְאֱלֹהִים יְכוּל לַתֵּת לְמֹשֶׁה לוֹחֹת בְּלִי עֲשֵׂרַת
הַדְּבָרִים וְעֲשֵׂרַת דְּבָרִים בְּלִי לוֹחֹת, וְאִ' בְּסוֹכִיר לוֹחֹת וְדְבָרִים כּוֹנְתוֹ עַל שְׂנִיָּהם וְלֹא יַפְּלֹא
בְּעֵינָיו כִּי הַעֲשֵׂרַת הַדְּבָרִים מְכּוּנִים בְּשֵׁם תּוֹרָה וְגַם בְּשֵׁם מְנוּחָה, בְּאֲשֶׁר בְּהֵם נִכְלְלוּ שְׁנֵי
עֵינִים שׁוּנִים הַאֶחֶד לַעֲתֵת אֶת ה' וְהַשְּׁנִי אִיךְ לְעַבְדּוֹ. בְּמַעֲשֵׂה וְהַתְּגַלּוֹת הַרְאִשׁוֹן בְּטוֹב
טַעַם תְּקַרֵּא תּוֹרָה וְהַתְּגַלּוֹת הַשְּׁנִי מְנוּחָה, וּלְכֵן פִּירוּשׁ הַפְּסוּק הוּא כְּפִשּׁוּטוֹ כִּי אֱלֹהִים יְבִטִים
לַתֵּת לְמֹשֶׁה עֲשֵׂרַת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כְּתַב, וְאִין כָּל זֶכֶר וְרִמּוֹז בְּמְלֹת הָאֵלֶה לְתוֹרָה שְׂבַע'פ וְאִין
מִן הַפְּסוּק הוּא סוּךְ עֲלֵיהֶם לְהַחֲלִיט כֹּאֲשֶׁר יֵאמְרוּ הַרְבֵּנִים כִּי מֹשֶׁה קָבַל אוֹתָהּ מוֹסִינִי,
וְלִהְיֵן הַלַּחַץ הוּא אֲשֶׁר מִנְזָא אֶת הַרְבֵּנִים לְמוֹזֵא אִיזֵה סוּךְ לְתוֹרָה שְׂבַע'פ, יֵרֵאֵה לְעֵינֵים
כִּי כָּל לֵהֵם כָּל רֵאשִׁיּוֹת אַחֲרוֹת, וְכִי בְּחֻקֵּךְ כָּל אַחֲרֵי אֲשֶׁר שְׁטוּ בְּכָל כְּתַבִּי קוֹדֵשׁ לְמוֹזֵא
סוּךְ לְתוֹרְתָם אֲשֶׁר בְּדוֹ מִלְּבָב וְלֹא מִנְזָא סוּכּוֹ אוֹתָהּ בְּמַעֲשֵׂת קִנְה רַחוּם הוֹאֵת.
וּבְכֵן חֻקַּת הַתּוֹרָה שְׂבַע'פ תְּנוּחָ לְבַד עַל תְּכוּנַת אֲנָשִׁים הָאֵלֶה אֲשֶׁר הַעִידוּ עֲלֵיהֶם

המסודרות לפני היהודים, וגם המוקר דורש בדינים היוצאים מן הקבלה גם הוא ימנע את התורה שבע"פ בכל חלקיה מעולפת הבלי שוא המשחיתים כל חזקתה. חלק אחד נבדד בתורה שבע"פ הוא מנוי הב"ד הגדול, הסנהדרין, יען כאשר יאמרו לנו, כל הלכות המקובלות תקומנה על פי הב"ד הגדול הזה, והמה ידונו בין נביא לנביא לדעת אם באמת שלחו ה', ולכן אם נמנע און לנו להוכיח כי הלכה הזו אשר תלמוד התורה שבע"פ בדבר הסנהדרין הוא בדוי מלב אנשים, אז יפול העמוד אשר כל בנין הקבלה נשען עליו ובנפול העמוד יפול גם העמוד. ועתה מבלי דרוש בענין זה עד תומו, אפס קנהו נראה במאמר אשר למטה וכדע עד כמה נוכל להחזיק לאמת דברי הקבלה כמה שנוגע לענין זה, "אמר ר' יוחנן אין מושיבין בסנהדרין אלא בעלי קומה ובעלי חכמה ובעלי מראה ובעלי זקנה ובעלי כשפים ויודעים בשכעים לשון שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן", (סנהדרין י"א) המאמר הקצר הזה יכלול כוזבים רבים. בראשונה כי כל אחד מסנהדרין נריך להיות מהיר בכשוק בפירוש יתנגד למנות אלהים האומר "לא ימנע בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף—כי תועבת ה' כל עושה אלה ובגלל התועבת האלה ה' אלהיך מוריש אותם מפניך", (דברים י"ח—י"ב) מנות ה' זאת לא תוסיף מן הכלל את הסנהדרין, ותאמר להמנע מכשף בישראל לאיו תכלית שתהיה. אמת הדבר כי שם בפירוש יאמר כי נריך להם להיות מהירים בכשוק למען תהיה לאל ידם לענוש את המכשפים. "להיות מכשפים הבוטחים בכשפיהם להנלל מידי בית דין", אבל הביאור הזה הוא ללא יועיל. בכל אופן אלהים יאמר לכשף ולא היה לסנהדרין ללמוד ולעסוק בכשוק אף לתכלית עונש המכשפים, אם היה מותר לסנהדרין לעסוק בכשוק למען הילת עזמם אז היה מותר לכל העם לעסוק בכשוק בקל וחומר באשר כל אחד מן העם עומד יותר בסכנה מרעת המכשפים אשר יארבו יותר להרע לאחד מן העם ולהרע לסנהדרין ולתגור מלחמה עם הענומים מהם בלהטיהם. וא"כ היה מותר לכל ישראל להיות מכשפים אף כי אמר אלהים אשר לא ימנע גם מכשף אחד בקרבם, וממה נפשך או הדבר בעצמו שקר והסנהדרין לא היו מעולם בעלי כשפים, או, אם אמת הדבר, היו אנשים רעים הממרים את פי ה' ועוסקים בכשוק ובכל אופן התלמוד על אודת הסנהדרין מדי דברו צם צרעה הוא ואין להמוך עליו, אולם יש חשד בדבר כי עסק הכשוק של הסנהדרין לא היה לבד לתכלית עונש המכשפים. הן נראה ממקום אחר בתלמוד ונמנע אם נאמין לדבריו כי לפחות הרבנים נכו ללכת אחרי הכשפים, וספרו לנו את כל הפעולות אשר פעלי לטובת דורות הבאות אחריהם, "אבא בנימין אומר אלמלא ניתנה רשות לעין לראות אין כל יכולה לעמוד מפני המוסיקין אומר אבוי אינהו נפשי מינן וקיימי עלן כי כסלא לאוניא, אומר רב הונא כל חד וחד מינן אלפי משמאליה ורבבתא מימיניה אמר רבא האי דוחקא דהוה בכלה מיניהו הוי הני ברבי דשלי מיניהו, הני מאני דרבנן דבלי מחופיה דידהו הני כרעי דמנקפא מיניהו האי מאן דבעי למדע להו ליתי קיטמא נהילא ונהדר אפורייה ובנפרא הוי כי כרעי דתרנגולא האי מאן דבעי למחזינהו ליתי שליתי דשורא אוכמתא בר אוכמתא בוכרתא בת בוכרתא ולקליה בנורא ולשחקיה ולימליה עיניה מיניה וכוזי להו ולשרייה בובתא דפרולא ולחתמיה בגושפנקא דפרולא דילמא גנבי מיניה ולחתום פומיה כי היכי דלא ליתוק רב ציבי בר אבוי עבד הוי ואתוק בעי רבנן רחמי עליה ואתסי", (ברכות ו' א') בזה יש מעשי כשפים הנלמדים לכל העם ולכל אחד מישראל יש הוראה איך על ידי הכשוק יראה בעיניו את השדים לאלפים ולרבבות אשר סביב שמו עליו, לא עלינו לחרוץ אם המשים את אפר הכשוק בעיניו יראה עוד אדם עם יושבי חלד, אבל על כנון התורה שבע"פ תלמד בזה מעשי כשוק לכל אדם ולא לבד לסנהדרין ותספר מרב גדול אשר עסק בו ונמלט מנוק בדרך נס, ומה נראה כי התורה שבע"פ תתיר לקסום קסם נגד מנות התורה, ואם תכחש בזה אז יש ראייה אחרת כי שקר בפיה ואין לנו לסמוך עליה, ועד מתי תהיה התורה הזאת למוקש לישראל הלא בפירוש נראה כי אחד מן התוארים אשר בהם תתנכר ביתר שאת הוא להחליט דברים צלי לדאוג לאמת, היהודים טוענים נגד ישוע הנוכרי כי הוא הסיר אותם מאחרי תורת משה, אולם באיזה לקח יורה הוא או תלמידיו כי מותר ללמוד מעשי כשוק? או יראה הפעולות אשר על ידיהן יקל לאדם להתהלך את השדים ולהמרות את פי ה'?

אבל מקרה הזאת לא לבואם וכל איש משכיל היודע להבחין בין האמת לשקר במאוזני משפט
 ודעת יאחז בזאת ויזרה לרוח את זאת, הן לא נוסף כעת לדבר בהבלי התלמוד, הנה
 הראנו היום הזה רבות פתיות אשר בפיו, וכל חלומותיו הסדורות בתפילות בית הכנסת
 להגות בהן בקול רנה ועבורת ה', וכי הבורים אותם בלעו את מוזמתם להוליך את בית
 ישראל שולל. ועתה ישיבו כל היהודים אל לבם מה רע ומר להנחיל את הבליים
 האלה לבנים ילדו, מבלי הסיר חרפה מישראל וחסום פי מתקוממיו האומרים עליו.
 הגוי הזה הנבחר לא עם צינות הוא, וחדל להשכיל וגם תפלתו תועבה, הן אם יש
 לתלמוד זכות על דורות הראשונים כי שגו להנחיל לבם הבליים כאלה. אך כמה ידקו
 היהודים יושבי פה בענגלאנד בימינו אשר כבר נפקחו עיניהם להכיר את ההגדות האלה
 להבל וריק אם יהיו כמחשים לבער את הרע מקרבם ולסקל את אבני נבך מדרך עמם,
 ולפנות המסילה לפני הדור חדש הבא אחריהם, הלא אם החרש יחרישו כעת הזאת גם
 הם יאשמו עם המחברים טופלי שקר הראשונים וכל הרעה אשר תמנא את בניהם ואת
 אחיהם בדורות הבאות בגשמיות וברוחניות על ידי דברי תעתועים האלה תבוקש מידם
 ועל ראשם תחול. אולם יהיה איך שיהיה, ההבליים האלה אשר נגד עינינו יוכיחו כי כל
 התורה הזאת שבע"פ היא בדויה מלב אנשים, ויראו כי אך טוב וחסד עשה ישוע הנוצרי
 גם עם ישראל ועם כל בני אדם בקנאתו לתורת ה' הגרופה והאמיתית, וביותר יהיו לעד
 כי המשפט אשר החרינו אנשים האלה על האדון ישוע המשיח יכול להיות משפט מעוקל
 ומאפס ותוהו יחשב לכל מבין באשר ילא מלפני אנשי זדון אשר במרד ובמעל הפכו דברי
 אלהים קיים. ואנשי עם ציון הדת בהבליהם ובפחזותם, כל עדות אשר בטלה מקנתה
 בשקר כולה בטלה אבל המשקר בדת פסול לכל עדות. הן האיש אשר לא יירא לשלוח ידו
 ולמעול מעל בדת הקדושה להוסיף או לגרוע מסיפוריה יראה כי לא ידע הכלל לסלק את
 האמת ולשים בה דופי ולא יירא מאף אלהים וקנאתו לאמת נגד השקר. והאיש אשר
 יתהל בדברים קדושים איך יאומן בזאת אשר יאמר לה קול וטמא? ואם בעלי התלמוד או
 החכמים בימים ההם, ישימו תהלה ויתנו דופי בישוע הנוצרי משנאחז אותו, יש לנו
 להעלות על לב, כי הן המה אשר נתברר עליהם כי גם במשה אשר בפייהם יאהבו אותו
 דברו סרה ובלבדם יכזבו לו, והעידו גם עליו רבים הבלי שקר, ולכן אין לנו לסמוך על
 מאומה מכל עדותם, ואם נרצה לתקור בדבר תביעות ישוע הנוצרי או נריכים אנחנו לפנות
 לבו אל מקום אחר אשר עליו נשית השתות לאדני המשפט.

פרק כב

היהדות המדושה היא היולצת מן התורה שבע"פ, כל כלליה חוקיה ומנהגיה ותפילות
 הסרים למשמעתה מוננה יהיו ועל חוקתה יכוחו, ולכן אם יבורר כי התורה שבע"פ היא
 בדויה מלב אנשים אז כל בנין דת היהדות יהיה להשאות בליים ויורה כאבן דק לפני רוח,
 וכדע כי היהודים במשך אלף ושמונה מאות שנה סרו למושמת הטעות וכי אם יש את
 נפשם עתה לשוב אל אמונות אמת אשר בלה אלהים לאבותיהם, מוכרחים לנווד מאחרי
 יסודות התלמוד, ולכתוב ידם אל התורה והנביאים, איכן התורה שבע"פ היא בדויה מלב
 אנשים, כבר הוכחנו מהבלי שוא המוחזקות בתפילות היהודים, כי רחוקה היא מאוד מדבר
 ה' ועל כגון מחורשי משחית יראה וממוימות לבות בני איש, וא"כ ברור הדבר כי היהודים
 הלכו שזבב זמן רב כזה בקבלת הסופרים והפרושים, וכי לגמרי שגו בדבר האמונה והחזיקו
 דת מוזיפת כתורת אלהים אמת, וירדו ממעלתם הגבוהה אשר נשאם אלהים לפקידים על
 האמת מטה, למחזיקי הבלי שוא וטמי תפלי כן הוא המשפט אשר ילא להתחבונן בתפילות

(דברים ל"ב ה') "בשביל מספר בני ישראל שעתידין ללאת מבני שם ולמספר שבטים נפש של בני ישראל שירדו למגרים הלב גבולות עמים שבטים לשון;" (שם בראשית) וכל מבין יראה כי דברי הפירוש שלא כהוגן נתערבו עם מלות הפסוק אשר בהם אין זכר לשבטים נפש שירדו למגרים ולשבטים לשון, אך לגבולות עמים. גם רש"י בענינו לא נחה דעתו מזה הפירוש לבד והוסיף "בשביל מספר בני ישראל שעתידין ללאת מבני שם;" גם האבן העזרי יחשה מפירוש הנ"ל ויאמר "אמרו המפורשים על דור הפלגה שנפגה כל הארץ כי אז גזר השם להיות ארץ ז'גוים לישראל והיא שתהפיק למספרם ועל כן למספר בני ישראל" וא"כ אין כל המך מזה הפסוק כי אך שבטים אומות ושבטים לשונות נמנאות בעולם, והבירר יודיע כי יש לשונות רבות מאוד ומספר שבטים, וכבר התרגומים שונים מכתבי קודש עולים למספר גדול כפלים מאלה השבטים, ובכל זאת נמנאות עוד לשונות אשר בהן לא נעתקו כתבי קודש. ובכן התורה שב"ע לא בנעה את מחשבתה בסיפור נפלאותיה מן הסנהדרין כי לא היו גריבין למתורגמן באשר בענמם ידעו כל הלשונות, אבל עתה אנהנו יודעים כי גם אם היו יודעים שבטים לשונות עוד לפחות היו גריבים ביותר משבטים מלינים אל הלשונות העודפות על מספר השבטים, ובזאת נראה כי התורה שב"ע חללה להשכיל בעיני העולם, ולו היתה מאלהים היתה יודעת כמה לשונות נמנאות בעולם, כמוהו אשר בבללו את לשונות הגוים ידע את האיש ואת שמו, אך האמת היא כי אין בפיה נבונה ודברה כטוב וכישר בעיניה, ולא לבד זאת כי הסנהדרין היו כולם יפי תואר גבוהים מכל העם, חכמי חרשים ונבונים לחשים וגבורים בשבטים לשונות, מבלי צורך להם למלץ בכל לשון שבעולם, אך גם כהנה וכהנה לספר לא היה מענור לרוחה אם ראתה איזו תועלת בדבר, ובפירוש נראה כי תגום במרד ובמעל וכי לא נוכל לסמוך עלמינו על כל דבריה, כונתה בסיפור מסנהדרין היא לתת כל הכבוד והגדולה לבני אדם לרבנים המופלגים בתורה ובחכמה ובכל השלימיות, הן לא הזכירו בשפתם כי אלהים נתן להם חכמה לדעת כל הידיעות הנשגבות מלב אדם חכר תבונה וקלר ימים, אך כל הכבוד מהנפלאות האלה נתנו לרבנים ענמם אשר לבד ככה שכלם ותבונתם עשו כל החיל הזה במעלות ושלימות, ועוד תרע שיחת תלמידי חכמים הגבוהים את נתבונן את ההבדל אשר בינה לבין שיחת הברית החדשה. בה ידובר מתלמידי ישוע הנזירי, כי דברו לאנשים שונים אל איש איש כלשונם. "לאנשי פרס ומדי ועילם ויושבי ארם נהרים ויהודה וכפתור פנתי ואסיא פרוגיא ופמפליא במגרים וקנה פוט אשר לקריוני זורים רומים יהודים וגרים כרתים וערבים" המספר הקטן הנזכר בזה יורה על אומיות הסיפור, לו איזה רב ודובר סקרים היה כותב את הסיפור הזה בלי ספק תחת מספר שש עשרה היה מונה והולך שבטים לשונות עד תומם, הן אלה בני עמו אשר כבר למדו להאמין במעלות הגדולות של הסנהדרין. לא היו מתפללים וחושבים את הדבר לבלתי יזויר, וכל הרונה לבוז בימים ההם בלי ספק היה משיח לפי תומו ומספר שבטים לשונות כמו הרבנים, באשר השם עשרה לשונות לא יחשבו עוד לנס ופלא אם יזויר לדעת שבטים לשונות, ונראה כי מחברי הברית החדשה לא אמרו ללשונינו נגביר לספר גדולות ונפלאות אך לספר האמת כאשר היא שם, ולא זאת לבד אבל גם בהזכיר את מעט הלשונות הנ"ל לא גבה לבם לקחת את העטרה לענמם, וכל הכבוד והתודה גם על מתנת הלשונות האלה נתנו לאלהים, "ויתמלאו כולם רוח הקודש ויחלו לדבר בלשונות אחרות כאשר נתנם הרוח להביע," (פעלי השליחים ב' א'—י"א) ובכן יש הבדל גדול בין סיפור התלמוד לסיפור ברית החדשה, הראשון יקלס את האדם, והשנית תתן התהלה לאלהים.

נצ"ח. נא בלבבנו אם המאמר הנ"ל תחת אשר מקומו בתלמוד היה נמצא בספרי הברית
 החדשה הלא אז בלי ספק היהודים מלאו שחוק פיהם ושמו לעג כמים על חלומותיו ועל
 דבריו, באיזו מעשים תענועים תגליכה עיני האנשים לראות את השדים, והיה להם טענה
 להרשיע את כל לקחה ולהוכיח בידים רמות כי זאת התורה אשר תלמד ותורה את הכשוף
 לא תוכל להיות מאלהים, והמאמר הזה לבדו היה מספיק להם להרשיע את כל יסוד דת
 המשיחיים, ועתה למה זה לא יתנהגו עממם היהודים כמו כן עם התורה שבצ"פ, הלא
 נאות להם לשפוט אותה במאזני משפט של תורת משה והנביאים, אכן גם בזה כמו בדברים
 רבים אחרים יעלו נא תמיד על לבם, כי בכל מקום הברית החדשה תסכים עם תורת משה,
 והתורה שבצ"פ תסיר ותתנגד גם לשתיהן, הברית החדשה תכליל את הכשוף עם ע"ז ומטאת
 קסם עם העבירות אשר העובר עליהן אין לו חלק לעולם הבא, " הן מעשי הבשר יודעים,
 הלא הם נאוף וזנות, עומאה תפלות עבודת אלילים כשוף שנאה איבה קנאה חימה מדון מנה
 ומחלוקות חמס רגז שכרון והוללות ועליהם קדמתי לדבר אליכם. וכאשר אמרתי מלפנים
 כי כל עושי אלה לא יירשו את מלכות האלהים," (אל גלטים ה' כ' כא') ובכן במקום אשר
 התורה שבצ"פ תדיח אתכם מתורת משה, דת ישוע הנזכר תשיב אתכם אליה. אולם
 במאמר הנ"ל עוד נמצאו דברים אחרים לא כנים, נתנה נא לב אל הענין כי אין מושיבין
 בסנהדרין אלא מי שידע בשבעים לשון. ואנחנו שואלים ומבקשים מכל הסר למשמעת
 התלמוד למקור מקדם צמתיות ואחר להגיד את דעתו אם אמת הדבר, השמע או ראה
 בזמניו ממיש מלומד היודע שבעים לשונות ולהיות מהיר בהן להיות לאל ידו למקור
 ולדרוש את העדים המדברים באחת מן הלשונות ולחרון משפט על עדותם בלי לנרוך למליץ
 בינו וביניהם? הלא על כן ביימינו יעמלו יותר בתלמוד הלשונות מאשר עמלו בימיים ההם,
 ולפחות יקל התלמוד בלשונות בזמנינו מטורח הגדול אשר היה אז להלומדים בהן. ספרי
 דקדוק הלשונות ופתרון המלות נמצאו לרוב ומלאכת הדפוס תקל על הקונה מחיר
 הספרים בלשונות נכריות ובכל זאת רחוק הדבר שימצא בכל העולם איש אחד היודע
 בשבעים לשונות כאשר יסופר מכל אחד היושב בסנהדרין, לפי המאמר הזה לפחות היה
 תמיד בישראל שבעים ואחד אנשי לשון מלבד אלה אשר לא ישבו בסנהדרין והיו מומנים
 למלאות מקום אלה אשר מתו או נתעברו.

אולם הנס באנשי מופת האלה עוד יגדל עוד יותר אם נטה און אל דברי הרמב"ם, כי
 לפי דבריו מעט להנהדרין להיות יודעי לשונות רבות אבל גם היו חכמים מחוכמים
 צרפואות וחוקות השמים ותנועת הכוכבים ואיך יעבדו כל הגוים אלהיהם, ובכן באו בסוד
 המכשפים, ועל כל מעלות השכליות האלה עוד כולם היו יפי תואר אנשי מדה וטוב רואי,
 הנוכל להאמין כי נמצאו כל המעלות האלה יחד באנשים רבים. הנמצא איש אחד כזה
 עתה בישראל או בעולם? מי פתי יסיר הנה להאמין כזאת, ולמה זה עם נבון וחכם
 כישראל יעה אזנו להבלי שוא כאלה? שמעו אלינו בית ישראל, דעו לכם כי זה האיש משה
 אשר יספר כל הגבורות האלה מסנהדרין הוא בעלנו רוח אחרת היתה עמו, ולכן שכל את
 ידיו וכתב בספרו תחת "בשבעים לשון" "ושידעו ברוב הלשונות" ובהיותו בעלנו מווד
 חבר מחוכם פליאה דעת מומנו להאמין כי היו יודעים בשבעים לשון ולכן במענה רך המתיק
 לשון התלמוד הקסה בשפה אשר תאומן, וטעם הזה לא ילא מלבנו, אך שם צפירוש הרמב"ם
 באמר באר היטב, "וכתב רבינו" יודעין ברוב הלשונות "משום דדבר זר להמלא מי שידע
 בכל ע' לשון" (רמב"ם סנהדרין פ' ב') ובכן הרמב"ם בעלנו יתן עדותו נגד צומת
 התלמוד, אולם אולי יחשוב איש כי גם דעת התלמוד באמרו שבעים לשון לא היתה בלשונם
 אך בהיות רבנו להביע לשונות רבות הושיא בשפתיו שבעים יען כי הוא מספר שלם, אבל
 התשובה הזאת לא תועיל לעניינינו, ובאמת הזכירו שבעים לשונות יען חשבו כי הלשונות
 שבעולם עולות למספר שבעים באשר לפי אמונתם נמצאו בעולם שבעים אומות, ויש מקומות
 רבות בתלמוד ובמפורשים אשר בהם ידובר משבעים אומות כמו למשל, "אמר ר' יוחנן
 מאי דכתיב יתן אומר המבשרות נבא רב כל דיבור ודיבור שינא מפי הגבורה נחלק לשבעים
 לשונות," (סנהדרין פ"א ב') היסוד מומספר שבעים הוא על פי פירוש התלמוד על מה
 שכתוב "בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יב גבולת עמים למספר בני ישראל,"

שופך דם, ולא לבד המדות אצל גם מחשבות לב איש ותכונתן על פי הלכה הוה תלויות
 בהשפעת המזלות והם יסבו בלבתן אם הגנב ילית בגניבתו או לא ילית, ובאשר כל אדם
 הוא אך כחומר ביד היוצר למזלו אשר יטנו אל אשר יספון אין לאדם לתת דין ומשפין על
 מעשיו ואך תולנה מבקשת התורה באמרה "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב
 ואת המות ואת הרע—ובחרת בחיים למען תחיה אתה וורעך," (דברים ל' ט"ו—י"ט)
 אך אולי יעלה על לב הקורא כי התלמוד יאמר במקום אחר כי "אין מזל לישראל," ולכן
 נעיר אזנו על המאמר הבא אחריו, "ר' חנינא אומר מזל מחכים מזל מעשיר ויש מזל
 לישראל ר' יוחנן אומר אין מזל לישראל ואודא ר' יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן מניין שאין
 מזל לישראל שנאמר כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאזות השמים אל תחתו כי
 יתנו הגוים מהמה יתנו הגוים ולא ישראל אומר רב אין מזל לישראל דאמר רב יהודה אומר
 רב מניין שאין מזל לישראל שנאמר ויונא אותו החולה אומר אברהם לפני הק' בה רבובי
 של עולם בן ביתי יורש אותי אומר לו לאו כי אם אשר יבא ממעך אומר לפני רבובי של
 עולם נסתכלתי באינטוניות שלי ואיני ראוי להוליד בן, אומר לו נא מאינטוניות שלך
 שאין מזל לישראל," (שם בסנהדרין) כל הזכות אשר למאמר הזה היא כי הוא יורה אשר
 עם ישראל אינם תחת המזל, אבל מומנו תנא הלכה בכלל כי כל בני אדם הוה בנדקתם
 וברשתתם ובהלכתתם תלוים תחת השפעת המזלות, והמשיחיים ככל הגוים נתונים לממשלת
 הכוכבים אשר ממסילותם יטיבו או ירעו להם, ויטו אותם לטוב או לרע ואין להם במירה
 במעשיהם ובלי ספק גם לא יתנו חשבון עליהם. והגוי אם גנב או כאף ורעה, לא הלך
 אחרי שרירות לבו אך יש לו לקבל את יומו כי צעת הולדו קרה מקרהו להיות כמטרה
 לחני הלבנה, ולהיות נמא לדם חללים בהשפעת מאדים, ושוגה בזמה בתזונתי כוכב נוגה
 אשת לפידות. כואת היא תורת התלמוד וזה דרכו אם נדון אותו ביותר לבק זכות. ולא
 לבד יתן את אלהים לנושא פנים המכיר אומה אחת לתת לה לבדה נחלת השמחת הטובה
 ולגרוע אותה מכל האחרות ולעווב אותן תחת מקרה הזמן. אבל גם למעות נדק אשר
 יענוש את כל העמים על לא חמם בכפיהם וכל הרעה אשר יעשו אך מואתו נתנה להם
 בשמיו חוק לשמים וכוכבים לא יעברו פיו המכריחים את כל איש למעלליו, הלכה הוה
 לבדו יספוק להראות כי התורה שצ'ע' איננה משמים, וכי לא חדל להיות לה אורח
 כאמונת העמים עו' או אמונת הישמעאלים אשר תלמד גם היא כי הכל תלוי במזל, ובלי
 ספק גרועה היא מאוד מדת המשיחיים. הברית החדשה לא תורה כי אלהים הוא נושא
 פנים, אך תגיד נדקת אלהים כי הוא שופט נדק "אשר ישלם לכל איש כמעשיהם," (אל
 הרומים ב' ו') ותורה כי כל אדם יתן דין ומשפון על מעשיו הרעים, "כי אין משוא פנים
 עם אלהים וכל אלה אשר חטאו צלי תורה גם יאבדו צלי תורה וכל אלה אשר חטאו בתורה
 ישפטו על פי התורה," (שם י"א י"ב) המדה הזאת יאחה לתכונת אלהות ולא לקח
 התורה שצ'ע' כי הכל תולה במזל, הוא ישים דופי באלהים באמרו כי נתן את כל העמים
 להשפעת הכוכבים ויענוש אותם על הרעה אשר בענמו ערך לפניהם, הדיעה הזאת איננה
 כי אם גרוף וקרובה יותר אל שארה אמונת עו' מלקח תורת משה והנביאים, ומצלעדי
 זאת המאמר הוה יכלכל בענמו דעות מתנגדות. רבי חנינא אומר כי יש מזל לישראל,
 והאמר אומר כי אין מזל לישראל וא"כ צלי ספק יש אחד בין שניהם אשר יורה את העם
 בשקר ויש לנו הוכחה כי אחד מחכמי התלמוד היה מחזיק את השקר לאמת, וגם הסיפור
 מאברהם כחשו בפניו יענה, וגם בכחש עוד תחזיק את הדיעה הזאת כי גם ישראל וגם
 שאר העמים הוה תחת המזל כפי פירוש רש"י שאברהם ושרי לא נחללו ממוזל אך
 בעבור אשר נשתנה שמותם, באמרו "אמר לו נא מאינטוניות שלך שראית במזלות
 שאינך עתיד להעמיד בן אברהם אין לו בן אבל אברהם יש לו בן שרי לא תלך אבל שרה
 תלך אני קורא לכם שם אחר וישתנה המזל," (שמות ט"ז ה') בזה יש דיעה המחלטה ואשר
 גם תשים המלות צפי ה' ענמו כי גם אברהם ושרי היו שניהם תחת המזל, וכי גם מה' ענמו
 יפלא הדבר לשנות את מערכת המזלות לולי שינה שמותם, ובאשר ידוע לנו כי היהודים נוטים
 ביותר אחרי דעת רש"י לא יפלא בעינינו כי אמונה כואת מהשפעת המזלות היא נשרשה
 בלב ההמון ובלי ספק כל קורא מכתבו זה או שמע או ידע מהיהודים רבים אשר בסיבת

פרק כג

היהודים בטענתם נגד תביעת ישוע הנוכרי משיבים מן מלות התורה (דברים יג) "כי יקום בקרבך נביא או חכם חלוט וכתן אליך אות או מופת ובא האות והמופת אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדם, לא תשמע אל דברי הנביא ההוא או חכם החלוט ההוא," בהביא רחיה הזאת מן הכתוב היהודים מושבים להיות הדבר נשמע מאליו, כי דת ישוע מתנגדת לדת משה, וכי היא מביאה לעבודת אלהים אחרים, וכי היא בעלמה כאחת העבודות בני נכר, ולא כן לפי דעתם התורה שבע"פ אשר הם מחזיקים בה, כי היא נקיה מכל חוקות עובדי אלילים, וברה היא ליולדיה הנביאים אשר נחלו אותה להם, אולם האף אומנם לפי דעתם כל זה יובן מאליו, בכל זאת לפי האמת הדבר נריך לדרישה ומקירה, הן גם התורה שבע"פ וגם הברית החדשה שתייהן רחבות הנה ואם נהגה בהן נמלא און לנו לשקול במואזי דעת את האמת נגד השנית ולשפוט איוו מהן ריחה יותר נודף בחוקות עובדי אלילים • כבר שמענו בפרק האחרון הנ"ל כי התורה שבע"פ קסמים בידיה אשר תשים לפני הסנהדרין ולפני העם, וכי לא כן הברית החדשה לא נחש בה ולא קסם צפיה, וא"כ בענין הזה התורה שבע"פ תלך יותר בחוקות עז' מן הברית החדשה, אכן בפרק הזה נשתדל להראות כי התורה שבע"פ תשמע אל מעוננים ותכלכל אמונת כוכבים ומזלות, גם התלמוד וגם כל החכמים אשר נולדו על דרכיו מאמינים בפעולות הכוכבים על מקרות בני אדם והכלל גדול בתלמוד הוא, כי "חיי בני ומווני לא בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא" (מועד קטן כ"ח א') ועוד "מזל מחכים ומזל מעשירי" (שבת קכ"ז א') ולא זאת לבד אצל גם יבאר הפרטיס" • האי מאן דבחד בשבא יהי גבר ולא חדא ביה • • • האי מאן דבתרי בשבא יהי גבר רגון מ'ט משום דאיפליגו ביה מיא, האי מאן דבתלתא בשבא יהי גבר עתיר וזנאי מ'ט משום דאיצרו ביה עשבים, האי מאן דבארבעה בשבא יהי גבר חכם ונהיר מ'ט משום דאיתלו ביה מאורות • האי מאן דבחמשה בשבא יהי גבר גומל חסדים מ'ט משום דאיצרו ביה דגים ועופות, האי מאן דבששתא בשבא יהי גבר חזון אמר ר' נחמן בר ינחק חזון במנות האי מאן דבשבתא יהי בשבתא ימות עלי דאחילו עלויה יומיא רבא דשבתא אמר רבא בר רב שילא וקדישא רבה תקרי" • (סנהדרין קכ"ז א') הן בזה יוסכם לגמרי עם לקח המעוננים ולפי המאמר הזה לא לבד מקרה בני אדם תלוי במזל אצל גם מדות המוסר אשר להם הנה מלידה ומיום נאחם מרחם אומם, ולא מבחירת עמנו יהיה אדם קדוש או רועה זונות, גומל חסד או אוהב מדנים • באשר הכל תולה במקרה היום יולד בו, אכן יש דעות חלוקות בין חכמי התלמוד בדבר העתות הגורמות את פעולות שונות, אבל כולם יסכימו כי העתות תפעלינה מעשי איש ופקודתו. "לא מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם האי מאן דבחמה יהי גבר גיזותן יהי אצל מליה ושתי מליה ורוויה גלן אס גניב לא מנלח • האי מאן דבכוכב נוגה יהי גבר עתיר וזנאי מ'ט משום דאיתיליד ביה נורא, האי מאן דבכוכב יהי גבר נהיר וחכים משום דספרא דחמא הוא, האי מאן דבלבנה יהי גבר סביל מרעין בנאי וסתיר סתיר וזנאי אכל דלא דיליה ושתי דלא דיליה ורוויה כסן, אס גנב מנלח האי מאן דבשבת יהי גבר מחשבתיה בטלין וזית דאמר כל דמחשבין עלויה בטלין האי מאן דבלדק יהי גבר נדקן אמר רב נחמן בר ינחק ונדקן במנות האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא אמר רב אשי אי אומנא אי גנבא אי מהולא אמר רבה אנא במאדים הואי אמר אביי מר נמי עניש וקטיל וכו'" (עיין ספ) בזה המאמר תתכנר ביתר שאת אמונת החוים בכוכבים, ידוע הדבר כי היונים והרומים בימי קדם חשבו את כוכב נוגה כאפטרופס על עריות, ואת הכוכב לממונה על נחות הלשון ולמודים, ואת המאדים לאלהי קרב ומלחמה, הלא תראו כי הלקח הזה עמנו נמלא צפי התורה שבע"פ וגם היא אמריה תאמר כי מי שנוגד במזל כוכב נוגה יהיה עשיר וזנאי, מי במזל כוכב יהיה גבר נהיר וקסם, ומי במאדים יהיה

האמונה הזאת שינו גם המה את שמונת למען ישונה תולד לטוב, אז לחץ נמות נפשו;
אולם יהיה איך שיהיה דעת ההמון ברור הדבר כי בעלי התלמוד מאמינים בהשפעת המזלות,
ומבלעדי המקום הנל עוד נמצא מקום אחר בתלמוד אשר שם יאמר בפירוש, "בזמן
שהמזלה לוקה סימן רע לאומות עולם לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני
שישראל מוכין לבנה ואומות העולם לחמה לוקה במזרח סימן רע ליושבי מזרח במערב
סימן רע ליושבי מערב וכו'"; (סוכה כ' א') גם הרבנים האחרונים מחזיקים בדעה הזאת
ונמצא בספריהם מקומות רבות בענין זה כמו למשל בפירוש על ספר יצירה (ל'ט א')
"ופעמים שמקלת כוכב תהלכו במזל טוב ומקלתו האחר במזל רע ולאדם שיהיה לו
אותו מזל יהיה לו בראשונה טוב ולאחריתו רע", גם שם יתבאר איך מודיעת מערכת
המזלות יזיר הדבר להוביר שמים החווים בכוכבים להגיד עתידות לחיט שיחלה או שימות,
אולם אין רגוננו להאריך בזה אך להראות כי דעת התלמוד היא בתקפה גם בין הרבנים
האחרונים, וגם בספרי האבן העזרי ידובר בענין זה לרוב כמו למשל בפירושו על עשרת
הדברות, "והדבור הרביעי דבך השבת כנגד גלגל שבת כי חכמי הכסיון אומרים כי לכל
אחד המשרתים יש יום ידוע בשבוע שבו יראה כחו והוא בעל השעה הא' ביום וכן מי שהוא
בעל השעה הראשונה בלילה, ואומרים כי שבת ומאדים הם כוכבים המזיקים ומי שיחל
מלאכה או ללכת בדרך באחד משניהם כשהם מושלים יבוא לידי נזק על כן אמרו קדמונינו
שנתן רשות לחבל בלילי רביעיות ובלילי שבתות והנה לא תמצא בכל ימי השבועה לילה
ויום זה אחר זה שמשלו אלו שני המזיקים בהם רק ביום הזה על כן אין ראוי להתעסק
בו בדברי העולם רק ביראת השם לבדו"; מזה יש הוכחה כי גם האבן העזרי מאמין
בהשפעת המזלות לא לבד לאומות העולם אבל גם לישראל, עד להחליט כי טעם השביתה
בשבת הוא להגן מן רעה ונזק אשר ימצא את האדם בהשפעת המזל, ולולי אמונת
המזלות אשר נשרשה בלבנו, לא היתה עולה ברוחו מחשבה כזאת כנגד דבר ה' הנותן טעם
אחר לשביתות השבת, אולם למה זה לנו לדרוש הדעה הזאת מספרי הרבנים, באשר
באזינו נשמע תמיד את המון עם היהודים האומרים איש לרעהו "מזל טוב" המיוסד על
דעת התלמוד אשר לא סרה מן היהודים עד היום הזה. ובכן בעיינו נראה איך התורה
שבע' הדיתה את העם כמלומדים כבוערים מדבר ה' אל דיעות נשחתות ומדוחות הינאלות
ממקור משה של עמים עז' אשר תשים לפניהם כתורה משמים, ידוע הדבר כי עמי
קדם העובדים לבנא השמים, שגו גם בהבלי שוא האלה, ובחשבם את השמש והירח
והכוכבים לאלהים לא היה להם ספק כי יטיבו וירעו, לאלה אשר תחת השמש, הכשדים
הטו את שכמם ביתר שאת אל הלקח הזה וחקרו ודרשו בו הרבה עד להעמיד אותו
בחשבונות רבות כחכמה ודעת במרומי קרת, ונראה הדבר כי במשך גלות בבל היהודים
למדו אותו מהם. ואף כי יסודותו בעבודת אלילים ומלמד ע' עובדי עזבים מצא מין את
מינו בלב הרבנים המאמינים לכל דבר, ונתערב בתורה שבע' וכשאר בה עד היום הזה,
ובכן לקחה התורה שבע' שמן דבר מן אמונת הבלי ע' ותוליד את עם ישראל שולל ללכת
אחרי אלהי נכר הארץ, וכל איש ישראל המברך את רעהו במזל טוב ישמיע בפיו אמונת
עז' אשר למד אותה מן התלמוד להמרות בתורת משה והנביאים, אולם דרשו מעל כל
ספרי ברית החדשה, התמלאו בה סמך ללקח הזה או לברכה כזאת? איך הברית
החדשה נקיה מכל שמן דיעות עז' האלה וטהורה היא מכל כתמי מעוננים וקוסמי
קסמים, התורה שבע' למדה אתכם להאמין כי מעשי איש ופקודתו תלוים בבנא השמים,
ולא כן ישוע הנוצרי כי הוא הורה אותנו כי לא יפלא מן היוצר חומר ומעשהו
ולא ישעה דבר גדול או קטן אשר אבינו שבשמים לא יוה, באמרו, "הלא תמכרנה
שתי נפשים דינר ואחת מהן לא תפול ארצה בלי רגון אביכם, וכל שערות ראשיכם נמנו
במספר"; (מתיא י' כט ב') ובכן ישוע זה אשר אתם יראים ללכת אחריו פן יוליד אתכם
אחרי אלהים אחרים, יורה באמת את כל ההולכים בעקבותיו את דרך אלהים חיים האמת.
לבדו היוצר והמקיים והגואל את הכל ואין עמו אל נכר, ולהיפך האנשים האלה אשר
הללבו את ישוע הנוצרי והתורה שבע' הזאת אשר אתם בוחרים בה מתורתו, הסירו
אתכם מלקח תורת משה והנביאים, ללכת אחרי יסודות עז', קדיעה הזאת כי הטוב והרע

התורה שבע'פ ובאיוו טעות נפלו וכנשלו האנשים האלה אשר מאסו בישוע הנזיר, בדרכס זה תכירו חוקות עע'ו אשר הברית החדשה תתעב אותן לגמרי ולא יביא בה כל לחם וקסם ואף לא טען מהם, ומה מאוד רחוקה התורה שבע'פ בקסמים האלה אשר בידיה מתורת משה והנביאים, הן היא לא תשים אלהים מבטחה, ולא תשלח את החולי לדרוש את אלהים אשר ירפאונו מחליו, אך תאמר לו לבקש עזרה לנגעו בקמיעות ולשים בלחשים מבטחו, ואיוו הבדל יש בין דרכה זה לדרך אחויה כי בנפלו בעד השכחה בעליתו אשר בשמרון וחלה שלח מלאכים ואמר להם לכו דרשו בבעל זבוב אלהי עקרון אם אחיה מחולי זה? ושם נאמר, "ומלאך ה' דבר אל אלהי התשבי קום עלה לקראת מלאכי מלך שמרון ודבר אליהם, המבלי אין אלהים בישראל אתם הולכים לדרוש בבעל זבוב אלהי עקרון?" (מלכים ב' ג') וגם עתה עוד יש להוכיח את ישראל, המבלי אין אלהים בישראל אתם הולכים לדרוש רפואות לחולים מקמיעות ולחשים? הן משה יראה את הרופא הגדול ויאמר "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמתם ועשייתם אותם ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך—והסיר ה' מורך כל חולי," (דברים ו' י"ב—ט"ו) גם אלהים בעצמו יאמר "אני ה' רופאך," (שמות ט"ו כ"ו) אבל לא כן התורה שבע'פ, היא תסיר את האדם מאחרי ה' ותאמר לו לשים מבטחו ב'אדם המוחזק בקמיעות, ותהלל את קדושיה כי הבינו טיחת שדים והשביעו והכריחו את רוחות הרעות לעשות ר'ונם, הנמלא בכל כתבי קודש דבר מהדרך הרע הזה, כאשר חלה בן האלמנה, אליהו לא כתב קמיע לרפאות אותו, ולו היתה איזה תועלת בקמיעות והיה מותר להשתמש בהן בלי ספק גם אליהו היה מהיר בכתיבת קמיעות ומומחה גדול בהן, אבל אליהו לא שם מבטחו ב'הבלי הגוים כאלה. אך באלהים כסלו ופרש כפיו אל אלהי ישראל והתפלל לו לאמר "ה' אלהי תשב נא נפש הילד הזה על קרבו," (מלכים א' י') גם חזקיהו בחלתו לא בקש לו קמיע מומחה אך הסב פניו אל הקיר והתפלל אל ה', הן לא יצו כתבי קודש לא נחש ולא קסם, וולתי לחם התפילה והאמונה וכן הוא דרך הברית החדשה. והאידון ישוע המשיח עשה נפלאות רבות ברפואות וחולים רבים בקשו רפאות תעלה ממנו, ומעולם לא נזיה להם להשתמש בקמיעות למען ירפאו, אך מ'זותו היתה: "אל תירא אך האמן," (מרק ה' לו') גם תלמידיו עשו נפלאות גדולות ברפא חולים אך לא ע' קמיעות, והודיח פיהם היתה "שמו ע' האמונה בשמו נתן לו המתים הזה לפני כולם," (פעלי השליחים ג' ט"ו) ולא צוו על הקמיעות אך על התפילה, "אם יש בכס חולי יקרא אל זקני הקהלה והתפללו עליו במשחם אותו בשמן בשם אדני, ותפילת האמונה תושיע את החולי ואדני יקימו ואם עשה חטאים ישלח לו, יש כח רב לתפילת ז'יק המתפלל בחזקה, אליהו היה אנוש בדמות ענינו ויתפלל לבד יהיה מטר ולא היה מטר על הארץ שלש שנים וששה חדשים ויתפלל עוד והשמים נתנו מטר והארץ נמחה את פריה," (אגרת יעקב ה' ג'—ח) כזה הוא לקח ברית החדשה המסכים עם תורת משה והנביאים, באופן אשר אין לכס לירא פן תוליד אתכם דת המשיחית לעבודת אלילים, ולהיפך אם תחזיקו בה היא תשיב את שבותכם לסור מכשוף והשפעת המולות וקמיעות ולדבקה באלהי ישראל לבדו.

טורם נשים קנני למלין בענין הקמיעות נעיר עוד את לב הקורא על הרעה האחרת אשר תמצא את בית ישראל מהבלי שוא האלה כי לא לבד ימרו ב'מעשים תעתועים האלה את פי ה' ויפרו את תורתו בלכתם לקראת נחשים, אבל גם יוולו כספם לריק בעד לחשים, ויעשירו בזהבם לבהלה את חכמי חרשים, העושים מקנה וקנין בקמיעות כב'אבקות רוכל, לזודד נפשות הפתאים המאמינים בהבליהם ופחזותם, ועל ככון אמונת הקמיעות היונ'את מתורה שבע'פ כלי מבחר היא בידי ז'ים לבצוע ב'ע בערמה, ולעסוק את האוילים מר'ונם הטוב, ואחרי אשר עלתה לרמאי לעשות שם בקמיעות יכול להיות נכון ובטוח כי מ'פון ועד מורס ישוטטו לבקש ממנו עזרה בכל חלי ונרה, וכדל בעשיר לרור הכסף יקחו אתם כי אין לבוא אל המפליח לעשות בלי תשורה, וכל קורא מכתב זה ידע כי באמת נמצאו רבים אנשי שם כאלה בכל מקומות היהודים הסרים למשמעת התלמוד, ובכן רועי שקר יתעו את ש' פזורה ישראל וידיחו אותה מאלהיה ללכת בתועה, וכדברי הנביא למען ישקלו כספם בלא לחם ויגיעם בלא לשבעה. בכל הבלי שוא האלה יש לנו עדות על נדקת הלקח

ההתנכלות הזאת היא ללא תועלת בעינינו, באשר כל המאמר הנ"ל סובב על הדין במשנה
אשר שם יאמר, "ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה" ועל זה הגמרא אמרה תאמר,
"אמר רב פפא לא תימא עד דמומחא גברא ומומחא קמיע אלא כיון דמומחא גברא אע"ג
דלא מומחא קמיע דיקא נמי דקתני ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחא, ולא קתני בזמן
שאינו מומחא ש"מ, ת"ר איזוהו קמיע מומחא כל שריפא ושנה ושלש אחד קמיע של כתב
ואחד של עקרין אחד תולה שיש בו סכנה ואחד חולה שאין בו סכנה לא שנכפה אלא שלא
יכפה וכו'" (סנהדרין ס"א א') מזה נראה כי יש שני מני קמיעות האחד הנכתב בכתב
ואחד מן עקרין שונין, ותכליתן או לרפא את החולי מחליו או למנוע אותו לבל יפול בו,
וכי ביום השבת מותר לשאת רק את הקמיעות האלה אשר נעשו מעלי קמיעות המוחזקים
או את הקמיעות אשר כבר התחזקו בעלמם בהפעולות אשר פעלו, בינו נא ושימו לבכם
אל לקח משחת זה של התלמוד אשר איננו יוצא מן חלק ההגדות, אך אשר נפנה לו מקום
בראש הדינים של התורה שבע"פ אשר כל הסר למשמעתה מחויב לשמור כבדת עינו ולא
יעבור עליהם כי אם בנפשו, וגם בספר יד החזקה תמצאנו בין גופי ההלכות ויד ושם לו
בזה הלשון "ויולאין בקמיע מומחה ואי זה קמיע מומחה כל שריפא לשלשה בני אדם או
שעשהו אדם שריפא שלשה בני אדם בקמיעין אחרים," (הלכות שבת י"ט י"ד) ובטור א"ח
הדבר מבוזר ביתר שאת, "אין יולאין בקמיע שאינו מומחה ואם הוא מומחה יולאין בן
לא שנה אתמחי גברא ולא קמיע כגון שכתב לחש אחד צ"ג אגרות ורפאו שלשתן דאתמחי
גברא לאותו לחש בכל פעם שיכתבו אבל לא שאר לחשים וגם אין הקמיע מומחא אם
יכתבו אחר, ולא שנה אתמחי קמיע ולא גברא כגון שכתב לחש אחד דאגרת אחת וריפא
בו שלשה פעמים שאותה אגרת מומחה לכל אדם וכ"ש אתמחי גברא וקמיע כגון שכתב
לחש אחד צ"ג אגרות וכל אחד הועילה לצ"א לחשים או לאדם אחד שלשה פעמים אתמחי
גברא ללחש זה בכל אגרת שיכתבו ואתמחי אגרות הללו לכל אדם, אבל אם כתב ג' קמיעים
לאדם אחד ורפאו ג' פעמים לא אתמחי גברא ולא קמיע, ומותר לזאת בקמיע מומחה לא
שנא הוא של כתב או של עקרין בין בחולה שיש בו סכנה בין שאין בו סכנה, ולא שנכפה
כבר ותולהו לרפואה אלא אפילו לא אחזו החולי אלא שהוא ממשפחת נכפין ותולהו שלא
יאחזו שרי," (א"ח ס' ב') ואין כל ספק בדבר כי הדין הזה הוא כאחד מדיני שבת הנוהג
בכל מקום ובכל זמן והלכה הזאת היא הלכה למעשה המבוארה היטב דבר דבר על
אופניו בכל פרטיה וממנו נראה הדבר ברור כי התורה שבע"פ תתיר לשמש בקמיעות
ולחשים לא לבד בחול אבל גם בשבת ואין לנו ספק כי שמוש הקמיעות לא נופל מכל כשוף
באשר בונתו למנוח פעולה במעשים תענושים שלא בדרך הטבע וכאשר המהדר הנ"ל
בעלמו יקיבנו בשם לחש, ועוד יותר מבוזר הדבר ברש"י (בתלמוד בבא בתרא י"ג א') כי
שם נאמר "ת"ר שמונים תלמידים היו להלל הוקן שלושים מהן ראויים שתשרה עליהן
שכינה כמה רבינו שלושים מהן ראויים שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון עשרים בנויים
גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן ר' יוחנן בן זכאי אמרו עליו על ר' יוחנן בן זכאי
שלא הכי מקרא משנה גמרא הלכות והגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וקלין
ותמורין וזרות שוות ותקופות וגמטריאות ומשלות כוכבים ומשלות שועלים שיחת שדים
דקלים ושיחת מלאכי שרת וכו', ואם כל המעלות והשלמות היו להקטן מה רמו ומה
נהדרו התלמידים האחרים הגדולים ממנו, הן הגומא הזאת לבדה ליה להראות אין
הרבנים הרבו להפיק כובים וגדולות עד אין סקר, וכי אין לנו לסמוך על עדות אנשים
כאלה, אבל מגמתנו היא בעת להראות תכונת הקמיעות או הלחש המבוארת במאמר הזה,
בו יאמר כי ר' יוחנן בן זכאי היה יודע שיחת מלאכי השרת, ויש לשאול איזו תועלת יש
בידיעה הזאת? אך עלינו לתת תורה לפירוש רש"י אשר ישיב על השאלה הזאת לאמר
"להשביעם" או במלות אחרות להכריח את המלאכים אשר יעשו כפי רצונו ע"ה השבעות,
אך עוד היינו חושבים כי איש קדוש הזה התהלך ועסק רק עם מלאכים קדושים, ולכן
יאמר כי היה יודע גם שיחת שדים ולחיות תכלית? על זה רש"י אמריו יאמר, "להשביעם
ונפקא מיניה לעשות קמיע לרפואה," מזה נראה כי התלמוד יתיר לדרוש אל רוחות רעות
ובלי ספק היא הלכה מרוקת כי מותר לשמש בקמיעות, ועתה התבוננו מה גדלה רעת

נתיבות עולם

עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתיבות עולם • ירמיהו' שז':

פרק כה

כִּי־יְהוּדִי כִּי־אֵינֶנּוּ יְהוּדִי שְׂנִיָּהֶם מִסְכִּימִים לְדַעַת אַחַת, כִּי יִרְאֶת ה' הִיא הַדַּת הָאֲמֵת, אֲבָל הַשְּׂאֵלָה הִיא בְּמֵה אִיפֹא כַדַּע אֹתָהּ, וּבִאִיּוֹ סִימְכִים נֹכַח לְהַכִּיר אֶת הַיִּרְאָה הָאֲמִיתִית? הֵן בְּדַבַּר ה' הוֹגֵד לָנוּ רְבוֹת מִתּוֹאֲרִיָּה וּמִשְׁפָּטֵיהָ וְאֶחָד מֵהֶם הוּא כִּי "רִאשִׁית חַכְמָה יִרְאֶת ה'"; וּמוֹאֶת נֹדַע כִּי הַדַּת הָאֲמֵת הַנִּלְמָדָה מִכְּתָבֵי קוֹדֶשׁ לֹא לְבַד תּוֹכֶה לִבְּעֵלִיהָ בְּמוֹסָר אֲבָל גַּם תִּתֵּן לָהֶם חַכְמָה וְתוֹסִיף דַּעַת, וְכִי לֹא כֵן הַדַּת הַכּוֹזֶבֶת כִּי הִיא לֹא לְבַד תִּשְׁחִית דֶּרֶךְ הָאָדָם אֲבָל כָּל הַשְּׂוֹגִים בָּהּ גַּם לֹא יִשְׁכַּחוּ אֶךְ יִהְיֶה, כָּל אֲמֵרוֹת כְּתָבֵי הַקּוֹדֶשׁ מִתְּכוּנוֹת יָחַד בְּמִשְׁפַּט הַזֶּה וְלִדַּת אֲמֵת יֵאמָר בָּהֶם, "תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מִשִּׁיבַת נֶפֶשׁ, עֲדוֹת ה' נִלְמָדָה מִסְכִּימַת פִּתִּי"; (תְּהִלִּים י'ט ז') וְהַחֲכָם מִכָּל אָדָם יֵאמָר, "אִז תִּבִּין לִדְק מִשְׁפַּט וּמִיִּשְׂרָאִים כָּל מַעֲגַל טוֹב, כִּי תִבּוֹא חַכְמָה בְּלִבְךָ וְדַעַת לִפְסָךְ יִנָּעַם, מוֹזֵמָה תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ תִּבְוֶנָה תִּנְגַּרְכֶּה"; (מִשְׁלֵי ב' ט'—י"א) וְלִהְיֶיךָ לְעֵלִי דַת הַכּוֹזֶבֶת יֵאמָר כִּי הֵם נִבְעָרוּ וְכָל דַּעַת וְתִבְוֶנָה, "וּבִאֲחַת יִבְעָרוּ וַיִּכְסְלוּ מוֹסֵר הַבְּלִים עַן הוּא"; (יִרְמִיָּהוּ י' ח') וְעוֹד, "וְלֹא יִשִּׁיב אֵל לְבוֹ וְלֹא דַעַת וְלֹא תִבְוֶנָה לֵאמֹר חֲזִינוּ שְׂרַפְתִּי בְּמוֹ אֵשׁ וְאֵף אִפְתִּי עַל גְּבוּלֵי חֶסֶם אֲזַלְלָה בְּשָׂר וַיֹּאכַל וַיִּתְרוּ לְתוֹעֵבָה אֲעִשֶׂה לְבָלוֹ עַן אֲסַגֹּד, רֹעֵה אִפֶּר לִבְ הוֹתֵל הִטְהוּ וְלֹא יִנִּיל אֶת נֶפְשׁוֹ וְלֹא יֵאמָר הֲלֹא שָׁקֵר בִּימִינִי"; (יִשְׁעִיָּה מ"ד י'ט ב') מִכָּל זֹאת נִרְאֶה כִּי נֹכַח לְבַחֵן בֵּין דַּת אֲמֵת לְשָׁקֵר בִּיתְרוֹן תְּכוּנַת הַחַכְמָה אֲשֶׁר לֵאחַת וְהַסְכָּלוֹת אֲשֶׁר לְשִׁנִּית, וְעַתָּה נִשְׂאִים נֹא אֶת הַתּוֹרָה שְׂבַע'פְּ בְּכוֹר הַבְּחִינָה הַזֹּאת וְנִרְאֶה אֵם הִיא וּמַחְבְּרִיהָ נִכּוּחִים לְמִבִּין וּמִסְכִּילִים לְמוֹלֵאֵי דַעַת? אֲמֵת הַדַּבָּר כִּי הִיא בְּעִנְיָה תַעֲנֶה בַחֲכָמָתָהּ וְתִקְרָא אֶת מַחְבְּרִיהָ "חַכְמִים" אֲוֹלָם בּוֹכְרֵנוּ אֶת הַקְּמִיעוֹת אֲשֶׁר עוֹד טַעֲמָן בְּפִינוּ אֵינֶנּוּ כְּדֶשׁ לְמַתּוֹק, נִסְפֵּק אֵם כְּדַבְּרִיהָ כֵן הוּא, הֵן גַּם לְקַחָה בְּאֵלָה לֹא יוֹרֶה עַל רֹב חַכְמָה, וְאֵף כִּי אֵם נִשְׁמַע מִעֲשֵׂי תַעֲתוּעִים אֲשֶׁר יוֹרוּ הַרְבֵּנִים בְּלִהְיֵיהֶם אִז מוֹכְרִחִים אֲנַחְנוּ לְהַחֲלִיט כִּי הַתּוֹרָה שְׂבַע'פְּ הִיא סֶרֶת טַעַם, שִׁים נֹא לְמַשֵּׁל עֵינֶיךָ עַל הַעֲנָה הַיְעוּזָה בְּתַלְמוּד לְהַשְׁקִיט אֶת הָדָם לְבַל יוֹל מֵן הָאֵף, "לְמִאֵל דֹּאֲתִי מִנְחִירֵאֵל לִיתִי גְבַרֵא כְהֵן דְּשִׁמְיָה לִוִי וְלִיכְתוּב לִיה לִוִי לְמַפְרַע וְאִי לֹא לִיתִי אֵינִים מַעֲלָמֵא וְנִיכְתוּב לִיה אֲנֵא פִּי שִׁילֵא בְר סוּמְקִי לְמַפְרַע וְאִי לֹא נִיכְתוּב לִיה הִכִּי טַעַם דְּלִי בְּמִי כִסֵּף טַעַם דְּלִי בְּמִי פִגַם וְאִי לֹא לִיתִיה עֲקֵרֵא דֵאֲסַפְסַתֵא וְאֲשַׁלֵּא דְּפוֹרִיִּיא עֲתִיקֵא וְקוֹרְטֵסֵא וּמוֹרִיקֵא וְסוּמְקֵא דְּלוֹבִיבֵא וְנִקְלִינְהוּ בְּהַדִּי הַרְדִּי וְלִיתִי גְבַבֵא דְּעַמְרֵא וְנִיגְדוֹל תְּרַתִּי פְתִילְתֵא וְלְטִמִּים בְּחֵלֵא וְנִיגְדַבֵּל בְּקִיטְמֵא הַדִּין וְנִיתִיב בְּנַחֲרֵא וְאִי לֹא לִיחִי אֲמֵת הַמִּים דְּאֲוֹלֵא מְמוֹרָה כִּלְפִי מַעֲרַב וְנִיפְסַע וְנִיקוּם חַד כְּרַעֵא לְהֵאִי גִיסֵא וְחַד כְּרַעֵא לְהֵאִי גִיסֵא וְנִיִּשְׁקַל טִינֵא בִּידֵיהָ דִּימִינֵא מִתּוֹתִי כְּרַעֵא דְּשַׁמְאֵלִיהָ וְבִידֵיהָ דְּשַׁמְאֵלֵא מִתּוֹתִי כְּרַעֵא דִּימִינִיהָ וְנִיגְדוֹל תְּרַתִּי פְתִילְתֵא דְּעַמְרֵא וְנִיטְמִים בְּטִינֵא וְנִיתִיב בְּנַחֲרִיהָ וְאִי לֹא לִיתִיה תּוֹתֵא מְרֻבֵא וְנִיתִי מִיֵּא וְלִיִּשְׁרוּ עֲלִיהָ וְלִימְרוּ כִּי הִכִּי דְּפַסְקִי הִנִּי מִיֵּא לִיפְסֵק דְּמִיה דְּפִלְנִיֵא בְר פִּלְנִיֵאִי"; (גִּיעוֹן ס'ט א') יֵאמָר נֹא לָנוּ כָּל אִישׁ יְהוּדִי אֲשֶׁר

של ישוע הנולד אשר כל מגמתו וחפלו היה להראות כי התורה שזע'פ הסירה את עם ישראל מיאמרי תורת ה' ולהורת להם הדרך לשוב אליה, ועתה שפטו נא בניו לבין התורה שזע'פ ובחנו עם מי הנדיק והיושר ועם מי הזדון והעולה, ואיזה לקח משניהם מסכים עם תורת משה והנביאים, דעו נא וראו כי בצתורת משה כבברית הקדשה לא נחש בהן ולא מזלות וקסם וקמיעות, וכי להיפך צתורה שזע'פ הותרו כל התועבות האלה וא'כ לפחות בענין הזה דת המשיחית מסכים יותר עם תורת משה מדת הרבנים, ואם בלי ספק תחטא באחת א'כ אין עוד חזקה על אמיתתה ועד מתי תהיה זאת למוקש לכם לשאת את עול תורת כוז ולסור למשמעתה כלדבר אלהים, הן יכול להיות כי רבים עתה מבני ישראל ישגו להחזיק בה ונעלם מהם כי חוקים לא טובים ומשפטים לא נדיקים כאלה נמלאו בה, אבל גם השגגה הזאת תהיה להם לאשמה וכל הכותב ידו לאיזו דת להיות מכונה בעל דת ההיא מחויב מוקדם לחקור ולדרוש בה הטובה היא אם רעה, ואיזו דרך ולקח תשים לפני הסרים למשמעתה, הן זה ימים רבים מן אז בני ישראל ילכו בתועה לא דרך ושנתם ערבה להם בחשכה ואפילה, יעורו נא עתה משנתם ללכת באור ה' ולחקור אם לא שקר נמלו להם הרבנים והבל ואין בה מועיל, ויחזיקו איש את אחיו לבקש את האמת ולעמוד על הדרכים ולשאול את נתיבות העולם ואיזה דרך ישכון אור ומושך איזה מקומו, הלא אך לשוא יגעו מתי מספר מהמתנבלים בעד התורה שזע'פ לאמר כי הכלים האלה אינם עקרים של התורה הזאת, הן כל עוד תחשב להיות משמים, כל דיניה ומשפטיה יתחזקו בחזקתה, ולהיפך אם תשגה באמת כולה תהיה לאפס, ואין דרך ממונע ליהודים אך מחויבים להשליך את התלמוד כולו אחרי גיוס ולהודות נוכח השמש כי שקר בימינו, וכהבלי הגוים הבלי, או להתראות בתכונה אחת משמים, אם כסרים למשמעתו ומאמינים בכל דבריו, ואם כגובי דעת היראים לתת תודה לאלהים ולאמיתתו, והבותרים לדבר כוז סלה מלאבוד איזו טובה זמינית בהתנגד לו, האין עוד בכל ישראל איש כגדעון ללבוש עוו ולבוא אל עורת ה' נגד כל בני עירו להוריד עוו מבטחה באלילים ולהרס את מזבח הבעל? האין בכל יוצאי חלצי חכניה מישראל ועוריה ובעם דניאל איש אמיץ לב כמוהם אשר לא פחדו מפני חמת המניק בכבשן האש ובגוב אריות? אכן לא אלמן ישראל מגבורי לב, ואם עתה עוד ישגו להחזיק בתלמוד אין זאת כי אם מאמונה אשר עוד יאמינו בו, ואחרי אשר דעת לנפשם נעם ויכירו האמת, אז ילבוש עוו כאבותם ויקנאו ברוח נדיבה קנאת ה' ותורתו.

את הבלי שוא הנמצאים בה, ולא במאמינים בה, ולכן אם יש דבר ציפכם להתנגד לתורתנו
 מוכרחים אתם להראות השמץ והדופי אשר נמצאים בה ולא במאמינים בה, ויש לכם לשיב
 אל לבכם דעת ותבונה לאמר איך תהיה זאת כי זאת הברית החדשה אשר אנחנו אומרים
 עליה כי שקר בפיה היא נקיה מכל הבליים האלה הנמצאים בתורה הזאת המוזקת לנו
 להיות משמים? וכל הירא וחרד בכם יש לו להעיר קנאה לכבוד ה' ולשמו המחולל בגדופים
 במאמר התלמוד ה'ל לנרף בלשם אחד שם "יה יה לבאות" עם המלות "ורות" וריר
 תלומות "כתי כתי קלירוס" ולהורות את העם לעשות לחם כמתכונתו ולמעול מעל
 בקדושת שם ה' בתת אותו לגדופים, הלא יש לכל איש יהודי הישר לדעת כי האיש והספר
 המורה לעשות כאלה לא יוכל להיות שלם עם אלהים ותורתו, הן האשמה הזאת איננה
 יחידה לתלמוד וכל הקורא בו ימצא מאמרים רבים כאלה המלאים הבל ורעות רוח, שים
 למשל עוכין על המאמר הבא, "אמר רבה אשתעי לי נחותי ימא, האי גלא דמטבע לספינה
 מיתחזי כי לוגית דנורא חיוורתו ברישא ומינין ליה בזלוותא דחקיק עליה זיהיה אשר
 אסייה יה יה לבאות אמן סלה ונייח אמר רבה אשתעי לי נחותי ימא בין גלא לגלא תלת
 מאה פרסי ומנא חדא הוה אזלינן בזורחא, ודלינן גלא עד דחזינן בי מרבעתא דכוכבא
 ווטא והויא בי מבור ארבעין גרייז בורא דחרדלא ויא דלינן טפי, מקלינן מהבליה ורמי
 ליה גלא קלא לחברה חבורתי שבקת מידי בעלמא ללא שטפטיה דכתיי אלא ונאבדיה אל' פוק
 חוי גבורתא דמריך מלא חוטא חלא ולא עברי שנאמר האותי לא תיראו נאם ה' אם מפני
 לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חוק עולם ולא יעברנהו, (ב'ב ע'ב א') בזה ג'כ
 נראה שם אלהים הקדוש מחולל באגדת דופי האומרת, כי אם נחקק על המטה ישו
 הגלים המוכים בו, ולא די כי יש בזה מעל בכבוד שם ה' אבל גם הוא הבל ורעות רוח
 פולו, בראשונה הדעת האולת הזאת תתן לאדם אם טוב הוא או רע כח ושלטן בגלי הים,
 הלא כל איש כעובד אלהים בלא עבדו וכנדיק כחוטא יכול לחקוק שם ה' על המטה ולהכות
 בו את הגלים, ובכן גם הרשע והחוטא בלי אמונה ובלי יראת ה' והאצתו במטה אשר בכפו
 יעלה על במתי עב וידמה לעליון לשלוט במעשה ידיו, איך עם נבון וחכם כישראל יאמין
 לפתיות גליה כזאת? מי פתי יסור הנה לשמוע אל בעל החלומות הזה האומר כי בגלי הים
 עלה שמים עד לראות את הכוכב היותר קטון ולמדוד אותו לארכו ולרחבו, מי זה לא יראה
 בזה תכונת התלמוד אשר לא ישיגה ולא ידאג לאמת? גם איש נבער מדעת בימינו אלה יודע
 כי בוכבי שמים גבוהים מארץ מדה, וכי כל כוכב אשר תשורכו עין רואה גם בלי כלי הראות
 אשר מחדש נמצא גם הוא עוד ירחק לרום עד אין חקר מאיש הנשא מגלי הים, ולו יקוו
 כל מי הימים ויעלו לשמים שיאם בגל אחד עוד ראשו לא תגיע השמים וירחק מאוד מן
 הכוכבים, אבל כל דבר לא יבצר מן התלמוד ונקל לבעל המאמר לעלות הגבה למעלה אם
 לא מיראה פן יכנו שרצ הכוכב, ולא די בפלפלות האלה אבל בעל המאמר גם שמע קול
 הגלים המשיחות אשה אל רעותה באומר ודברים, וגראה כי מפורשי התלמוד בהאמין את
 המאמר כפשוטו השתדלו עמם אשר יעם הדעת לנפשינו לאמר כי לא הגלים עמם
 הביעו מלים אך המלאכים הממונים עליהם כאשר אנו קוראים שם, ורמי ליה גלא נתן
 קולו כלומר זעק כדוגמא תהום אל תהום קורא, ושמא מלאכים הממונים עליהם הם, וזה
 נראה כי לא ישרה נפש המפורש להיות המאמר מלינה לבדה ולכן השתדל למנוא
 פשר למלות לפי האמת, באשר חלילה לתלמוד מדבר כזו סלה, אך בטוחים אנחנו כי קורא
 מכתבנו זה רוח אחרת תהיה עמו והוא לא בן ידמה, אך יש לו גם להעלות על לבו ולהשוב
 אם התלמוד הבל יפנה פיהו ולא דעת יבדר בלי ספק לא ינא מאלהים, ואם טופלי שקר
 מלאו אותו בעיני כשוק והשפעת המזלות וקמיעות והגולות ומטות נפלאות איך נוכל
 להאמין בכל דבריו? וממה נפשך או מחבריו האמינו כי כדבריהם בן הוא, או לא האמינו,
 אם לא האמינו אז בלי ספק היו רעים וחטאים וכזבו במרד ובמעל, ואם לא האמינו אז
 נקיים הם מאשמת אנשי זדון ושומר פתאים ה' העושים בשגגה כי לא חלק להם בבינה
 ונעלמה מהם דעת תורת משה והנביאים, אולם בכל אופן לא ילחמו להיות מורי דת
 האמיתית לנהל עדת ה' בתורה וביראה, אך טוב לישראל עתה בימינו לשיב אל לבם דעת
 ותבונה ולשית ענות בנפשם אם לא יקרה אותם עון להיות במחשים ולהחזיק בתורה

מעט דעת בקדקדו הלפי דעתו המאמר הזה יורה על רוב חכמה או על רוב סכלות? אמת כי החומץ והמים והטיט אם יאטמו את הנחירים יוכלו להשקיט את הדם לכל זל אך חיה תועלת יכולה להיות אם יכתב לוי למפרע או במלות הלועזות האלה אשר רשי' יאמר עליהן כי הנה לחם? למה המים המוגרים ממורח למערב טובים מכל מי הנחלים האחרים ההולכים אל הים? ולמה זה יוקח ביד הימנית מתחת רגל השמאלית וביד השמאלית מתחת רגל הימנית? כל דברי הוות האלה על נכון לא ינאו מחכמה עמוקה ונשגבה ממנו, אך ינאו מסכלות אנשים ההולכים אחרי הבל ויהצלו והנלמדים להוללות טחי תפל עד להמרות את מנות ה' ולבקש עור ותושיה לא מאת ה' ולא מחוקי הטבע כי אם מקסמים, והבלים כאלה לא יקריים הם בתלמוד והחלום בא ברוב ענין. הטעם נא אונך ושמע כל החכמות הנשגבות בדבר נשיכת כלב שוטה, "ת'ר חמשה דברים נאמרו בכלב שוטה פתח ורירו נוטף ואזינו כרוחות וזנבו מונח לו על ירכותיו ומהלך בנדי דרכים ויש אומרים אף נובח ואין קולו נשמע, ממאי הו' רב אמר נשים כשפניות משחקות בו, ושמואל אמר רוח רעה שורה עליו מאי ביניהו איכא ביניהו למקטליה בדבר הנורק תניא כותיה דשמואל כשהורגין אותו אין הורגין אותו אלא בדבר הנורק דחייף ביה מסתכן דנכית ליה מיית דחייף ביה מסתכן מאי תקנתיה נישלה מאניה ונירהוט רב הונא בריה דרב יהושע חף ביה חד מינייהו בשוקא שלגיניהו למאניה ורהיט אמר קיימתי בעממי והחכמה תחיה בעליה דנכת ליה מאית מאי תקנתיה נתי משכא דאפא דייכרא וניכתוב עליה אבא פלגיא בר פלגינא אמשכא דאפא דייכרא כתיבינא עלך כנתי כנתי קלירוס ואמרו לה קנדי קנדי קלורוס יה יה ה' נבאות אמן אמן סלה ונשליניהו למאניא ולקבריניהו ביה קברי עד תריסר ירחי שתא ונפקונהו ונהליניהו בתנורא ונבררניהו לקטמיהו אפרשת דרכיה והנך תריסר ירחי שתא כי שתי מיא לא לישתי אלא בנבותא דנחשא דלמא חזי בבואיה דשידא וליסתכן כי הא דאבא בר מרתא הוא אבא בר מניומי עבדי ליה אימיה גובתא דדבאי, (יומא פ' א') בהמאמר הזה נראה איכות קמיע אחת לתכלית ידוע וקול דברים ומלות אנחנו שומעים ולא נבוא בסוד חכמתם, וכניח את הקורא לשפוט בעממו אם יש לאזנר הזה לקוות לרפואות תעלה ממלות ורות הכתובות על "משכא דאפא דייכרא", או תועלת בפעולות קבורת בנדוי בראשונה ושריפתם והזרם לרוח על פרשת דרכים באחרונה? הענות האלה לא ינאו מרופאי גלעד ולא ממוסה הנאמן בכל בית אלהים, לו ה' נזה לעשות מעשים כאלה היינו שמחים לשמוע אל דבריו באשר ידענו כי לא מחשבותינו מחשבותיו, ואין מעגור לה' להושיע בכל הכלים והדרכים אשר יספן, ואם הוא יזוה, האיש אשר ישכנו השרך ירפא בהביטו אל נחש הנחושט והמגורע ירפא ברחנו בירדן, ולחכמה תחשב לנו אם נשמע ונהיה בעומים בעורתו מקודש ואם לא נאמר מזה תושיענו זאת או זאת, אבל באשר הוא לא יען את כל הענות הנל' אך להיסק מזה בכלל לישראל לכל ימלא בקרבם כל נחש וקסם, א'כ יש לנו להחזיק כל עושה אלה לא לבד לרשע ועובר על התורה אך גם לכסיל ובער, ולכן לא יפלא בעינינו אם נשמע פתיות כאלה בפי דוברי כזב, בינו נא ורחו את שיחת הרבנים ושטותם בענין הכלב שוטה. רב אומר כי השטות בזה לו מנשים כשפניות המשחקות בו, ויש לשאול מאין בא לרב השטות הזאת? הכוזאת תענינה הנשים המשחקות? מי פתי יאמין להבל ורעות רוח כזה? היעשה בארץ קטנה או גדולה נגד רנון אלהים? או היתן אלהים רשות למכשפות ארורות להאדיב במחלה הנוראה הזאת אחד מיגוריו כאות נפסן למשן לחק בו? על נכון דיעה כזאת אין לה חלק בבינה ותנור מכתבי הקודש לבשתה. ולבושת ערות אמה התורה שבצ'פ, ולולי ישוע הנוצרי אשר עמד בפרץ להתנגד לה ולהרביץ בעולם תורת אמת של כתיבי הקודש אז עד היום הזה כל עם ישראל היו מחזיקים בדיעות נשחתות כאלה, כי כל המאמין בתלמוד בהכרח לא ינקה מהבליו, וכל המואס בהם יודה כי התלמוד יכלכל דברי הכל ויק וירע את חזקתו, מודים אנחנו כי גם בין המשטיים רבים הלכו אחרי הכלים והרעה בזה להם יען כרו מכתבי קודש ללכת אחרי דברים בדויים, אבל התמוא דיעה נשחתה כזאת בספר הצרית החדשה אשר היא לבדה עמוד תורת המשטיית? כי כאשר התורה שבצ'פ היא חבל נחלתכם להאמין בה כי היא משמים, כן הצרית החדשה היא נחלת שדי ממרומים לנו המשטיים, ואנחנו משיבים על תורתכם זאת שבצ'פ בהראות

לרופא אליל כי רבים חללים הפילה עלתו גם צבית אבותיו וצבית אבי אבותיו, ומי זה יגוש
 בסכנת אנשי ביתו להעביר את הרופא הישן ולשמוע את ענת האחר • להיפך כל איש
 הדואג לבניו גם הוא וגם כל בני עמו היו חושבים כי אך לבושת ולחטאה להחזיק עוד
 בענת הרופא הראשון שאין בו תשועה, שמועו נא בית ישראל, הסופרים והפרושים והרבנים
 הם רופאי נפשותיכם מעולם, כאבותיכם כמובס זה כמה מאות שנה שמעתם ועשיתם
 כאשר יאמרו לכם ולא סרתם מענתם ימין ושמאל, ואיזו תועלת היתה לכם ממנה? איהו!
 אך רעה על רעה והוה על הוה מנאחכם מן אז בטחתם ברופאיכם אלה, דור אחר דור
 יעבור וישראל עוד נחם מעל האדמה הטובה אשר נתן לו אלהים ויך בגולה סחי ומאוס
 בין הגוים ותפארתו בידי גר • ומאין היתה לכם כל הרעה הזאת נגד הצטחת אלהים אשר
 דבר לכם כי אם תשמעו ותעשו את תורת משה, ייטיב לכם וישוּב את שבותכם אל ארץ אשר
 נחלו אבותיכם, " והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה • • • • • וצבת עם ה' אלהיך
 ושמעת בקולו בכל אשר אנכי מנַוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך, ושב ה' אלהיך
 את שבותך ורחמך ושב וקבֹך מכל העמים אשר הפיֹך ה' אלהיך שמה, " (דברים ל' ז' ג')
 היהודים סרו למשמעת הרבנים ובכל זאת לא נקבלו, ואיך בהכרח יש לנו לשפוט בקרוֹא
 את ההבטחה הזאת ובשים עין על מעמד ישראל אחת משתים או אלהים דבר ולא יקיִמנו
 או כי תורת הרבנים איננה כפי תורת עשה, הלא נאות לכם להאמין בדבר אלהים מדבר
 הרבנים, ולמקור ולדרוש את הדת הזאת אשר החזקתם בה עד עתה, הלא תמלאו כי
 משחתה בה ורחוקה היא מאוד מזדקת תורת ה' ואימיתתה אשר עקשו וסלפו אותה חרשי
 משחית המאמינים בזמולות ובקסמים, הן משפטנו זה איננו מעקשות לב המושרש בבני אדם
 מלידה ומבטן • אך ינא לנו מחקירה ודרישה ומראיות אשר יש לנו בתורה שבע"פ ענמה,
 יעמדו נא הרבנים ויבררו לנו כי משפטנו זה מעוקל, ובראשונה עליהם לבאר ולהגדיק
 את הדין אשר לפנינו • "מי שנשכו עקרב או נחש מותר ללחוש על מקום הנשיכה ואפילו
 בשבת כדי ליטב דעתו ולחזק לבו אף על פי שאין הדבר מועיל כלום הואיל ומסוכן הוא
 התיירו לו כדי שלא תטרף דעתו עליו, " (הלכות עכוס פ' י"א ז') הנה בזה הרבנים התיירו
 מה שאכרה תורת ה', ואלה אשר יתאמרו לכבד את יום השבת, יקלו לחלל אותו בקסמים,
 ובמעשה שדים, גם הרמ"ם בעמנו נראה כי הרגיש כי הדבר הזה הוא גם רשע וגם אולת,
 ולכן השתדל למנוח לו פשר באמרו כי אף על פי שאין הדבר מועיל כלום התיירו לו האולת
 המחיה את צעליה, אבל הפסע לא יקטן בעבור אמונת הבל, ולמה זה הרבנים והרמ"ם
 לא השתדלו ענמם להסיר את האולת הגדולה הזאת החזקה בלב היהודים עד תהיה לתועלת
 לאוילים המסוכנים, הלא הראו בהתרה הזאת כי לפי דעתם היהודים לא עם בינות הוא
 ונמודים מאוד להוללות הכשפים בלי לדעת ולהבין אל מנות התורה עד למנוח מנוחה
 לנפשם ע' העבירה אשר יעברו עליה, הלא בהתנללות הזאת עוד תגדל רשעת התרה הנ"ל
 באשר תתן את הסרים למשמעת התורה שבע"פ לפתאים ואוילים ולמען השקט רעיונם
 תנוה לעבור את תורת משה אפילו בשבת, אולם גם ההתנללות הזאת ינאה מדעת
 הרמ"ם, ולא כן בתלמוד לא ידובר מאומה מהשקטת רעיון החולי אך בפשיטות " ולחושין
 לחיטת נחשים ועקרבים בשבת, " (סנהדרין י' א') והמלות בפירוש רש"י שם הנה " בשביל
 שלא יזיקו " הלא הרב הגדול הזה אשר בלה כל ימיו בתלמוד לא ידע דבר מהתנללות
 הרמ"ם, הוא בתמימות האמין כי הלחיטה תועיל ומותר לרפאות בה בשבת מסכנת נפש,
 ולא עלתה על לבו כי הטעם של ההתרה היא להשקיט רעיון של החולי, וכן נראה גם
 מטור י"ד אשר בית ישראל נשען עליו כי אחרי הביאו את דברי הרמ"ם הנ"ל יוסיף יאמר
 " מי שרודפים אחריו נחם או עקרב מותר לחבר ללחש כדי שלא יזיקוהו כתב הרמ"ם
 הלחש על המכה והקוריא פסוק מן התורה וכן הקוריא על התינוק שלא יבעת או מניח
 ס"ת או תפילין על הקטן לא די להם שהם בכלל חברים ומנחשים אלא שהם בכלל הכופרים
 בתורה שעושין דברי תורה רפואת הגוף ואינן אלא רפואת הנפש ור' פירוש דוקא בלחש
 על המכה ומזכיר שם שמים ורוקק אותו הוא שאין לו חלק לעולם הבא אבל אם אינו רוקק
 לא חמיר כולי האי ומיהו איסורא איכה בלחש פסוק על המכה אפילו בלא ריקקה ובלא
 הזכרת שם שמים, ואם יש בו סכנת נפשות הכל מותר ומותר לקרויא פסוק להגן כגון

המוכללת רבים הבלי שוא כאלה והמתרת למעול מעל בשם ה' למען כסף • הנה כבר עברו אלף ושמונה מאות שנה מן אז אין אור לבני ישראל במושבותם; ועם אשר מקדם ראה אור גדול ישב במחשכים ואפילה מנודח אשר יסית עליו התלמוד; בינו נא אתם המחונכים ביסודות האלה כי אך שקר נחלו לכם אבותיכם והבל ואין צו מועיל, הלא בעיניכם אתם רואים כי מחברי התלמוד הלכו בתועה לא דרך ונוקשו וכלכדו בהבלים רבים, וכי הברית החדשה אשר מיאסו בה נקיה היא מכל הבליהם, הלא דבר הוא כי לא עלתה ארוכה לישראל עם בחיר אלהים בכל זמן הגלות הרב הזה, ולא בלי סיבה אלהים הסתיר פניו מבית יעקב ויהיה כאיש נדהם וכגבור לא יוכל להושיע, ובשימנו עין בהתורה שבע"פ תתברר לנו הסיבה לזאת, יען בה נראה כי בני ישראל סרו מתורת משה ופנו עורף ממנה ללכת אחרי התורה אשר בדו מלכס בני אדם הנגמדים לחוקות הגוים, הן הם יאמרו למשה כי הוא רבם, ויחליטו כי קבלו את תורתם ממנו, אך אם נשפוט מדברי התורה הזאת על תכונת האנשים אשר חברו אותה אז נלדק בשפטנו כי הם לא היו תלמידי משה; אך סרים אל הקבלה אשר קבלו מחרטומי מנרים או מבעלת האוב בעין דור, ולו עם ישראל היה שוגה בתלמוד ונוטה שכמו לסבול את עול עבודת מנרים הזאת בהגד לבניהם ובהודות נוכח השמש כי אין נפשו ללך בדרך תורת משה, אז הדבר לא היה נפלא בעינינו אשר התלמוד מוחזק לכל עם ישראל • אבל בעינינו יפלא מאוד אשר עם נבון ומכס יוכל לנפול בטעות כזה לחשוב כי היה למשה ולנביאים איזה עסק עם זאת התורה שבע"פ, שמשו אלינו בית ישראל לא נדיקים אנחנו בעינינו ונר לנו להזכיר לכם את חוות קשה אשר הוגד בנביאים עליכם, אך על קשי ערפכם בדבר התורה שבע"פ מוכרחים אנחנו להעיר לזכר אל דברי הנביא באמרו, "כי נסך עליכם ה' רוח תרדמה ויענם את עיניכם את הנביאים ואת ראשיכם החוים כסה ותהי לכם חוות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אותו אל יודע הספר לאמר קרא נא זה ואמר לא אוכל כי תתום הוא, ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קרא נא זה ואמר לא ידעתי ספר," (ישעיה כ"ט י"ב) הביטו וראו מה נוראה הנבואה הזאת, חפשו את דרככם וחקרו ואז תדעו במי נתקיימה • הן רוב עם בני ישראל עוד נגמדים אל התלמוד, ומבאר נשבר הזה יסקו העדרים ויחשבו כי מלאו מים חיים, ואם לרוב העדה התלמוד יהיה לפוקה בשגגה, ונעלם מהם ואשמו, אך מה יגדל עון אלה אשר עינים להם לראות ולדעת תכונת התלמוד ומשפטו, ובכל זאת יהיו במחירשים מהסיר מכשול מדרך עמם, מללבוש כמעיל קנאה ולשרג כל עורקם לשלח רגליים חפשים, הלא אלה המעט מכל העם, בענמם לא ינוגעו ע' התלמוד ולא יתנו לו למנוע אותם מעסקיהם ומראות טבוב ובנעימים, וישמחו אל גיל בעמים לחלל את השבת ולאכול פת בגם ולמנוח חפץ בימי הנזמות ועקתם, ואם בעשות כל אלה יאמרו לא חטאנו למה לפחות לא יעשו טוב עם אחיהם להורות אותם להמלט מטעות התלמוד גם המה, על נכון אין זה כי אם רוע לב, ואם פרי עליות במעלות הדעת היא אך אידיהת ההרגשה בכל אמונה ומוסר, טוב היה להם עבוד עוד את הבלי שוא ממותם בתבונה •

פרק כו

לו יואילו בני אדם לדאוג אל עניני הדת כלעניני עולם הזה ולהיות חרדים לשקול גם אותה במאוזני משפט לבל יחטאו, אז בלי ספק בעזרת אלהים היו מונחים את האמת, למשל מי זה האב הרואה כי ענת הרופא היוצא ובא בביתו לא עלתה ארוכה לרבים מבניו אשר חלו, וכי או הכביד עליהם חלים או גם מתו, לא ימהר לבקש לו רופא אחר לדרוש ממנו ענה על החולי אשר בביתו, ומי פתי לא ימהר לעשות כן אם הרופא הזה כבר נתחזק

ינלח לעשות טוב או רע, אך להשתעשע ולהראות מה רב הבורא אותו, או לעשות גדולות ונוראות ממנחם, ושנים האחרים בראו להם בכל ערב שבת עגלה שלישיה הטובה יותר מן האדם הזה אשר פה לו ולא ידבר, כל מבין יראה ההבדל הגדול אשר בין הנפלאות האלה לאותות ומופתים אשר עשו הנביאים, כי האחרונים עשו אותם או לקדש את שם ה' או לטובת בני אדם בעת הצורך והראשונים כל תכלית נפלאותיהם היא לכבוד עמום או להנאתם, משה הכה לור ויזונו מימיו להסקות את כל עדת ישראל ולא כן המבנים הם יבראו להם עגל מרבק ויאכלו אותו לבדם, הלא בלי ספק לא חלל אביון מקרב הארץ בימים ההם והיו עניים רבים בישראל אשר יאמרו האח! האח! אם ימלאו עגלה יפה פיה לכבוד שנת יולמה זה הרבנים לא השכיבו לברוא גם להם עגלה משלשת אחת או שתים? אין זה כי רוע לב, והרשעה תענה את כחשם בפניהם, על נכון כל הלקח מנרוף אותיות השם הוא בדוי מלב פתאים ההולכים אחרי ההבל ומאמינים לכל דבר, ובכל כתיב הקודש לא נמצא דבר אשר יתן מקום לדיעה נשחתה הזאת אשר תקל בכבוד אלהים הבורא כל לבדו ואין עמו בורא אחר ע' ספר היצירה, אולם מלקח זה של התלמוד בענין הכשוף נבין הטעם מדוע הסופרים והפרושים לא השגיחו אל הנפלאות אשר ישוע הנוצרי ותלמידיו עשו לעיניהם בזאת, הן הם כבר נלמדו בכל עו אל דעת אולת בענין הקבלה מעשיית עד אשר זרוע ה' החשופה היתה כאין בעיניהם, והקשו את לבם מהבין על הנפלאות האמיתיות כפרעה וחרטומו מזרים אשר חשבו את משה למכשף מהיר וחובר חבר מחוכם יותר מהם, וגם כאשר פניהם הודו לאמר "אנבע אלהים הוא" בכל זאת לא שבו מרעתם, ופרעה עודנו מסתולל, וכן גם הסופרים והפרושים כמוהם כפרעה הקשו את ערפם, וכאשר אדונינו הקים את אליעזר מעם המתים, "אז התאספו ראשי הכהנים והפרושים להתיען ואמרו מה איפוא נעשה? כי האיש הזה עושה נפלאות רבות," הן הם האמינו כי בזאת יעשה נפלאות, אך לא קבלו אותן להחזיק על ידיהן את האמת באשר לפי דעתם הנשחתה גם האמינו כי ע' למוד ספר יצירה ימלאו און להם לעשות גדולות מהן, וכל הנפלאות לא ינלחו להוכיח להם את האמת, ומבלעדי זאת האנשים האלה כבר נאלחו ונשחתו בלבם וסרו מתורת משה ולכן לא אהבו את האמת, ונזרו לבושת ללכת אחרי הנחשים ולדרוש את השדים והלכו מדחי אל דחי עד כי טח עיניהם מראות את האמת, ועתה הכחשת האנשים האלה בדת המשתיית תהיה לעדות על אמיתתה. ולהיפך אם אנשים מפריעי תורת משה כאלה הבוטים כוז והכלם לא ידעו היו מאמינים בדת הזאת אז לא היה לנו דבר חדש בכל סיפור הבשורה, אם האיש הזה האומר כי רבא ברא אדם והשנים האחרים בראו בכל ערב שבת עגלה משלשה, היה עומד להעיד על אמיתת דת המשתיית, אז היינו רואים כל הנפלאות אשר תספר הבשורה בזאת אחת עם עגלה שלישיה, אולם האנשים האלה יתראו כאויבי ישוע ומבקשי רעתו, ונוכל להיות בטוחים כי הוא לא היה מהם ולא מהמונם וכי כאשר המה היו אנשים רעים ואוהבים כוז ומרמה בהכרח היה בלקחו איזה טוב, כי אם לא כן אז לא היו מתנגדים לו.

גם מלקח הזה נדע מדוע ימרה אף ה' בישראל עמו. הן היהודים יתאמרו כי מוזמן גלות בכל נקיים הם מאשמת ע' אבל לא כן היא האמת, אם אמנם חדלו מעשות להם פסל ועזבים מעשי ידים, בכל זאת לא נטהרו עוד מחוקות הבלי הגויים העזמיות ועוד כנמדים הם ליסודי עובדי ע' בלבם, והדורש אל השדים הוא עובד עבודה זרה הגרושה מאוד בנתנו כבוד לרוחות רעות וצפנותו עורף לאלהים החכם לבדו אשר עמו ענה ותושיה לכל הבוטחים בו, לבקש ענה מן השדים כאשר ישאל איש בדבר אלהים ולעשות אותם לו לאלהים, וכזאת היא דת הרבנים אשר לא יראו בזה פסע זולתי כי יש סכנת נפשות בדבר. ובכן כל היהודים המאמינים בתורה שבע"פ והן המה כל היהודים המתפללים את התפילות המסודרות בבית הכנסת סרו מאל אלהי משה ובחרו להם את לקח הרבנים ואלהיהם. ואיך ירחמנו ה' ויקבננו ויאמר ללא עמו עמי אתה? אך לשוא יחכו אשר תעלה ארוכה להם אם לא ישונו מקדם מטעותם ויתודו את עונם כי הלכו זה ימים רבים אחרי ההבל, ויבקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם, בינו נא, המעט לכם כל בחינתכם את מעלת התלמוד מיום היותו? הלא ראיתם ושמתם מימים קדמונים, כי בכל עת ומקום אשר התורה שבע"פ היתה תקיפה

ציללה על מטותו, (טור י'ד'ס' קע"ט) מזה יתבאר היטב כי מותר ללחוץ על הנכסים לא מטעם הרמ"צ להשקיט את הרעיון הכסוף, אך לתועלת יאמת להגילו מן הרעה טרם תבוא לכל ישכנו הנחש והעקרב, אך מה נשחת תואר דת היהדות המוקוק במאמר הזה, לא ע"י המשיחיים המתנגדים להם אך צידי הרבנים עצמם, זו נראה אך ירד עם זה פלאים אל עמקי האולת עד לעשות מספר תורה ותפילין קסמים לתועלת הילדים, ואם הרבנים לפעמים יאסרו לעשות כן בכל זאת יתירו ללחוץ על הנכסים ויעשו כלל כי בסכנת נפשות הכל מותר, או במלות אחרות כי מותר להם להיות כדברי הרמ"צם חברים ומנחסים וככופרים בתורה, כזאת וכזאת היא דת היהדות וזה כל יתרון היהודים במאדם בדת המשיחית, אשר גם הכלם לא ידעו במעשים תעוועים האלה אשר היו לבוסת ולחרפה גם לנו עמי הארץ הדלים אך כי לא נוכל התיחס עם מיני אברהם ינחם ויעקב אם נפשינו היו תחת נפשיהם. ואם רשעת הגוים כזאת היתה נמנאה בספרי דתנו לא נחמו ולא שקטנו אך שעה מלבצר הרעה מקרבנו ומלהתנגד בכוסרות לחץ את בנינו מרשעה וטעות.

האף כי די לנו במאמרי הפוסקים הכל בענין שמוש הכסוף בכל זאת תהיה לנו לתועלת אם נשים עין על מקור הדין בתלמוד אשר ממנו נראה כי הפוסקים לא עתו הדין אך כי כן יא' מעוקל מרחם אמו התורה שבע"פ, "תנו רבנן סכין ומשמשין בזבי מעיין בשבת ולוחשין לחיבת נחשים ועקרבין בשבת ומעבירין כלי על גב העין בשבת אמר רבן שמעון בן גמליאל כמה דברים אמורים בכלי הניטל אבל בכלי שאינו ניטל אסור ואין שואלין בדבר שדים בשבת ר' יוסי אומר אף בחול אסור אמר רב הונא אין הלכה כר' יוסי ואף ר' יוסי לא אמרה אלא משום סכנה כי הא דרב ינחם בר יוסף דאיבעל בארזא ואתעביד ליה ניהא פקע ארזא ופלטיה," (סנהדרין ק"א א') בראשונה נראה בזה התרה ללכת בלחשים אחרי הנכסים אפילו בשבת אשר בה יתנבר גם רשע וגם אולת של חכמי התלמוד, הלא קול דברי הכסילים אנהנו שומעים באר היטב ולא נשגה בשפטנו כי היו חכמי דעת ותבונה, צניח נשמע התוכחות אם מותר בשבת לדרוש אל השדים, ואם לא נדע מה ענין דרישת שדים נשים עין אל פירוש רש"י והוא יגיד לנו, "בדבר שדים שכן עושין כשאובדין שום דבר שואלין במעשה שדים והם מגידים להם ואסור לעשות בשבת משום מומא חפניך" אין ספק בדבר כי דרישת שדים הואת היא מעשה כסוף והרבנים האוסרים אותה בשבת אינם אוסרים מפני הכסוף אך מטעם כי הוא בכלל עסקי חול, והאוסרים אותה בחול לא אוסרים מטעם כי הוא חטאת קסם אך מפני הסכנה כמעשה שהיה לרב ינחם בר יוסף אשר כפי פירוש רש"י שם "היה שואל במעשה שדים ובקש השד להזיקו ונעשה לו כס ובלעו הארז," הלא תראו כי דברי המאמר יתלכדו בתואר אחד של הרבנים מחברי התורה שבע"פ כי הם חוברים וקוסמים ודורשים אל השדים ובכל זאת עוד ישתבחו כי תורת אלהים תורתם, אכן כל האוהב את האמת בעיניו יראה ובלבדו יצין כי אנשים האלה היו מורשי משחית מפירי תורה ודלי דעת. אולם יש לנו לדעת כמה ינדיקו את רשעתם זאת אשר לעינים תתנגד למנות ה', והתנללותם היא כי יש מין כסוף אשר דרכו בקודש אשר מותר לאדם ללמוד אותו ולעשות גדולות ונפלאות, "אי צעו לדיקי ברי עלמא שנאמר כי עונותיכם היו מדיילים וגו' רבא ברא גברא שדריה לקמיה דר' זירא הוא קא משתעי בהדיה ולא הוה קא מהדר ליה אמר ליה מן חבריא את הדר לעפרין רב מנינא ורב אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקי בהפר ינירה ומיברי להו עיגלא תילתא ואכלי ליה," (סנהדרין ס"ה ב') גם האדם אשר ברא רבא היה על ידי ספר ינירה כאשר נראה בפירוש רש"י שם, "ברא גברא ע"י ספר ינירה שמלמדו נרוף אותיות של סם" ולפי דברי המאמר הזה הרבנים האלה היו גדולים במעלות יותר משה ומנביאים אשר מעולם כתבי הקודש לא יספרו מהם נפלאות גדולות כאלה, הן משה מעולם לא ברא איזו בריאה. ולא עשה אות ומופת בלי עורת אלהים אשר נזה אותו לעשותן או כי נעתר לו אחר אשר בקש עורתו מקודש, אך הרבנים אחרי אשר למדו ספר אחד ידוע היו בענמם כאלהים ודמו לעליון לצרוף להם כל אשר יחפזו, ולא יבצר מהם דבר מכל אשר יזמו לעשות למען נחם בו או להיות להם למאכל, רבא ברא אדם, ושלק אותו לר' זירא, ובגריאה האדם אשר ברא לא

ואם נמצא תורה אשר יסודותיה היו מביאים את כל הטובה הכלולה הזאת אם היתה תקיפה בעולם, או נדע בלי ספק כי היא האמיתית, ונוכל לבד נכון לאמר עליה כי היא זאת אשר מן השמים, ועתה יש לנו לשאול: התכונות דת היהדות אם תשיג ידה לבצע בשלימות כל יסודותיה מאין מונע היא לעשות או פרי האושר הרב והברכה הכלולה הזאת? הנה הדרישה והחקירה הכלל בענין הקמיעות תעלה על רוחנו איוו הלבנות בענין שבת, ובאשר יום השבת שונה מכל הימים ע"י הדת בהכרח אם הדת היא אמיתית ואם היא היתה תקיפה בעולם או יאשרו ביום הזה המחזיקים בו. יותר מכל הימים, נחקרה נא אם באמת כן הוא, ואם דיני השבת ילביחו להמציא לבעלי רוח ומרגוע, לפי דעתנו שביתת השבת כפי מנות הרבנים לא תעשה טוב וחסד עם ישראל ותהיה להם לעמל ותלאה. ולא די ברעת הדינים הרבים אשר עשו על אודותיו הרבנים, וההלבנות אין מספר אשר זכרו בפסר כל הספיקות העגומות אשר יפלו בהם, כי דוע לכל יודעי ספרי היהודים כי כל המלמדים הגדולים ואנשי חיל לא מנאו ידיהם לזאת מן המצובה כי רבה היא, אך עוד תגדל יותר הרעה לזיש הירא וחרד בהיותו תמיד ברובה ובדאגה פן יחטא באחד מן הדינים, ומי זה האיש המסובל בעמל הלבנות רבות כאלה יכול למצוא מרגוע לנפשו לבד יכנו לבו פן נעלם דבר ממנו והוא לא ידע ואשם? על נכון הדאגה והרונג הזה יהיה על האדם יותר למשא מכל מלאכת עבודה. אולם מבעלדי כל זאת מה רבה היתה רעת איש היהודי ביום השבת ואיך היה העונג נהפך לו לאכזר אם יד הרבנים היתה תקיפה בעולם! הלא אז פחדם יפול עליו ועברתם הקשה תהיה לו יותר למחיתה מקמת כל מזיק, "שביתה בשביעי ממלאכה מנות עשה שנאמר וביום השביעי תשבות, וכל העושה בו מלאכה ביטל מנות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר לא תעשה כל מלאכה, ומאי חייב על עשיית מלאכה אם עשה ברונט בזון חייב כרת ואם היה שם עדים והתראה נחלק ואם עשה בשגגה חייב קרבן חטאת קבועה" (הלכות שבת פ' א' א') הנה בזה נשמע קול דברים הדומים לתורת משה אבל אם נחקרה בהם נמצאים קשים ממונה, השאלה היא מה איפוא היא המלאכה האסורה? הן אם תקום דעת הרבנים כל שלות העולם תהיה לאפס, למשל אם לא תשיג יד העני להניח את נרו דולק כל היום ויכבדו למען הגל את השמן, או אם יראה איש רך הלבב כי תנא אש ויזיק לאחרים ויכבנה להגילם מרעתם, הלא דמו בראשו יהיה, ואם יש עליו עדים והתראה, אז השופטים ירשיעו אותו למות וכל העדה ירגמו אותו באבנים ומת, "כל שעושה מלאכה בשבת אע"פ שאינו נריך לגופה של מלאכה חייב עליה, כינד הרי שכבנה את הנר מפני שהוא נריך לשמן או לפתילה כדי שלא יאבד או כדי שלא ישרף או כדי שלא יקע חרש של נר מפני שהכבוי מלאכה והרי נתכוין לכבות ואע"פ שאין נריך לגוף הכבוי ולא כבנה אלא מפני השמן או מפני החרש או מפני הפתילה הרי זה חייב, וכן המעביר את הקון ל' אמות בר'הר או המכבנה את הנחלת כדי שלא יזיקו בו רבים חייב ואע"פ שאינו נריך לגוף הכבוי או לגוף ההבערה אלא להרחיק ההיזק הרי זה חייב וכן כל כיונא בזה" (עיין שם) הלא תראו כי אם דתי התורה שבע"פ היו לדתי המדינה והמדרים לתלמוד היו לשוטרים השוקדים עליהן, אז שמה ושערורה תעשה בארץ, האיש העני בהגילו את מעט השמן אשר הוא חלקו מכל עמלו, יחרף את נפשו למות, והטוב עין אשר הבט אל עמל לא יוכל ולבו המס יום בקרבו לראות קנין רעהו למאכלת אש לבלי יגלגו, אז בגמול טוב לאחרים ישלך את נפשו מנגד ועבר שחרו למות כאחד הריקים, הן לפי תכונות כלל היהודים הידועה לנו נוכל לשפוט כי ימנאו בם רבים אשר ירצו עון כנפסם וישחקו לכל פחד למען הגל את רעהם מרעה, אך מה מרה תהיה באחרונה! האיש אוהב חסד אחרי הגילו את קנין רעהו מלכת אש ישוב אל בני ובני ביתו ויספר להם את כל התשועה אשר נתן ה' אל ידו לרעהו, עודנו הוא מדבר ובניו הישרים כמוהו שמחים לשמוע נדקת אביהם, והנה פתאום שמחתם נהפכה לאבל, ומלאכי מות הגיעו ויבחינו אותם לאומר כי בן מות הוא על כי זדה לאהוב רעהו ולעשות עמו טוב וחסד, ולמחר מות יומת ואשתו תהיה אלמנה ובניו יתומים, לא זאת לבד, אבל יוכל להיות כי גם הבנים יקימו על אביהם, כי קרה מקרהו לכבות בית רעהו מתבערה ביום השבת בפני בניו הגדולים המדרים אל התלמוד ויתרו בו ולא ישמע אליהם והגל יגיל, הלא אז הבנים מקנאים ושומרים את

בניכם ביתר שאת, אז גם רבו הרעות והלרעות המונאות אתכם, ואך מן אז אשר התלתם לשבר ויקי אולת הרבנים מעליכם כמו השמר יעלה לכם הולך ואור עד נכון יום רוח והללה, נחנו נא ההבדל אשר בין מעמד היהודים בארץ אשכנז למעמד היהודים בארץ ישמעאלים או בחוף מאראחקא, הן רבים מן הראשונים עזבו את התורה שבע'פ וברכת ה' תחול עליהם להיטיב את דרכם ולעשות חיל בקנין ובמוסר. והאחרונים עוד נלמדים אל התורה הזאת בכל עו ועוד יד ה' חכבד עליהם לעזוב אותם בכל עבודת הגוף והנפש, ובכל מקום כל עוד יותר היהודים ישליכו אחרי גיוס את לקחי הרבנים. יותר ירבה טובם וכבודם ובטוחים אנחנו כי אם מהשלכת הטעות ילכו הלך וגדל עד ישיגו ויקבלו את האמת אשר בתורת משה והנביאים אז תמלא הבטחת אלהים להם ושבו בנים לגבולם.

הן בעלי התלמוד נחמו את עצמם בהדעת, כי לא ינויר להשיג אשר עולם הזה ועולם הבא, וכי אך למען זאת נר להם בחייהם, למען ישבעו שמחות נלם, אולם לו חכמו ישכילו כי יש הבדל גדול בדרכי אלהים עם לאומים ועם איש ואיש לבדו, כל איש לבדו יש לו מציאות בזמניות ובנלחיות, אם איש לא יללם בימיו ותוכחתו לבקרים אין בואת ראייה כי לא ישר הוא בעיני ה' באשר הזמניות חיש מהר תעבור ואיננה, והנלחיות תעמוד לנלם, ויכול להיות כי רע לנדיק למען יראה בטוב בארץ החיים והרשע יפרח ויללם להשמד עדי עד, אבל לא כן הם הלאומים כי מציאותם היא תמיד אך בזמניות ואף אלהים ישלם להם גמולם וכמעשיהם ישוב להם בעולם הזה. וכן נמצא כי אלהים תמיד יבטיח לעם ישראל אם ישמעו לעשות תורתו הנלחה וזמנית כי יבלו בטוב ימיהם ושנותם בנעימים, ולכן כל עוד נראה את ישראל בגולה מפורד ומפורד בין הגוים. אם משה דבר כפי האמת מוכרחים אנחנו לשפוט כי אין זה כי אם יען חלפו חוק וסרו מאלהי אבותיהם.

פרק כז

ויהי אך נחנו מעט מנהמת לבנו בהגד לבית ישראל כי התורה שבע'פ הזאת אשר יחשבוה לבדת תועלות, באמת לא עשתה עמהם מעולם טוב ולא השיגה ידה לתת להם שלום ומנוחה. והנה עלתה על רוחנו כי יכול להיות איזה יהודי לא כן יחשוב ובלבבו יאמר כי הבחינה הזאת עודנה לא נעשתה בכושרות, ואולי החסרון איננו בתורה הזאת עצמה, כי אם בעם המתרשל לשמור אותה כראוי, ולכן תרנו גם אנחנו בלבנו, מה איפוא יהיה משפט עם ישראל ומעמד כל העולם בכלל אם כל בני אדם היו מקבלים את התורה שבע'פ מבלי לחטוא בה אל השערה. ואם החרדים לדבריה היו מונאים און להם לשלוט ולהשתרר בעולם? ננייר נא במחשבתנו, כי כל ממלכות הארץ נתנו יד יחד להיות ממלכה אחת גדולה וכלולה, ושבת הממשלה הגדולה הזאת הנה הוא בידי ת'ם הירא וסדר, וכל הפקידים אשר המשרה על שכמם הם מהירים ורזיזים בתלמוד, מה איפוא יהיה כעת מעמד העולם, הינלם? השאלה הזאת נכוחה למבין וראויה לחקור ולדרוש בה, באשר אין ספק בדבר כי תכלית דת האמיתית במחשבת אלהי עושיה היא להמציא טוב ואושר ליגוריו, כמו שנאמר, "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום," (משלי ג' יז) והטוב המצוקש איננו מוגבל במתי מספר אך יסוך באצרתו כל בני אדם יחד, כדברי הנביא, "הלווא אז אחד לכולנו, הלא אל אחד בראינו," (מלאכי ב' י') ובלי ספק הדת אשר תטיב למתי מספר ותרע לרוב בני אדם לא תוכל להיות מאלהים, התורה אשר מן השמים תהיה במקום שתהיה בהכרח היא עץ החיים לכל המחזיקים בה ואושר ושלוש בימינה לתת אותם לכל הגוים ולכל משפחות האדמה ולא תמנע טובה מאיש וזלתי מזדים עושי רשע אשר דרך שלום לא ידעו וכים נגרש השקט לא יוכלו, ולו היו נשמים עוד לא חדלו רוגו וחבלי שאלו היו חבל נחלתם,

תעביד בהם צפרן, אבל גם תרצה הרעה עם כל עמי הארץ, בראשונה תמנע טוב מהם
 לאסור להם לשמור את השבת ותאמר כי גוי ששבת אפילו ביום מימי חול חייב מיתה
 וגם אם לא ימות בכל זאת חייב מלקות, (עיין למעלה בפרק ה') האיסור הזה היה מונע
 טוב ואושר לרבבות רבבות אנשים מכל הגוים השומרים עתה את השבת יען כי לא כבדה
 יד הרבנים עליהם. ואף כי הגוי כמו היהודי מוכרח להביא לחנוך בזיעת אפס ולעסוק
 ששת ימים בעניני העולם וכמון לו יום מנוחה לשבות מעניני העולם ומעצבם, ולהכפיש
 בגופו ובנפשו ולהתהלך את אלהיו, בכל זאת לו יש לאל יד התורה שבע"פ היתה מונעת
 כל הטוב ממנו, ואם לא שמע אליה ורעיונו היה מכריחו לקדש יום שביעי אחד, או בשאר
 ובעורו היה משלם את התענוג הרוחני אשר ביד רמה לקח לו, ובלי ספק רבים היו
 מבטלים את השבת מיראת הרבנים אשר תפול עליהם וברבות הימים כל זכר השבת היה
 לאפס בין הגוים וכל ההמון הגדול הזה היה בלי מוסר ותורה ורבה העוובה והחמס בקרב
 הארץ, ובכן בלי ספק התורה שבע"פ לא היתה לאושר לעמי הארץ והמה הרבים מבני אדם,
 ולא יגויר הדבר כי תורה כזאת ינאה מאלהים יוצר האדם. לא זאת לבד אך הלחץ הזה
 של כל העמים אשר התורה שבע"פ תלחץ אותם ותמנע מהם טוב השבת בלי ספק היה
 מעורר מדנים ושנאה לטטום את ישראל, ותחת אשר יכבדו את התורה הזאת ילאו לשאת
 עולה ותהיה להם לתועבה, ועוד תגדל שנאתם בדינים אחרים הקשים ואין כל רחמים
 בהם כמו למשל, "אין מילדין את הגויה בשבת ואפילו בשכר ואין חוששין לאיבה ואע"פ
 שאין שם חילל השם אבל מילדין את בת גר תושב מפני שאנו מזוין להחיותו ואין מחללין עליה את
 השבת," (שם פ' ב' י"ב) ואנחנו שואלים את כל אישי יהודי אשר יש בו לב אדם, אם יגויר הדבר
 כי הדין הזה הוא מאלהים? או אם הדת הזאת אשר תכלכל אותו תוכל להיות אמתית?
 היישר עווב אשה עניה בזרייה בדי סכנת מות אך למען זאת כי היא בת עובד אלילים?
 היישר התעלם עין בלי חמלה גם ממנה וגם מפרי בטנה באדם יחד, מטעם כי באמתה
 או בשקר אשר נחלו לה אבותיה נשארה שכולה בלי לדעת את אלהי אמת? אולם גם אם
 בדבר שפתים נסכים על זאת כי האם כן נאלמה בטאותיה עד איננה שוה רחמי אנוש
 מלא עולה, מה איפוא חטא העולל אשר עוד לא ראה אור להנתן כנאן טובה בדי
 המקרה? הזאת היא הדרך להשיב רשע מטעות דרכו, ולהורת אותו מה טובה הדת
 האמתית? הן כל עובד אלילים גם היותר נבצר מדעת המאמין כי יש איזו אלהות ומסד
 בעולם, ישפוט דת אכזרית כזאת כי היא שקר. ואחרי אשר הדין הזה של שבת יונא מקום
 פעם ושתיים מהר ינא שמעו בכל העולם והדת היהדות תהיה לתועבה לכל לב אוהב חסד
 אשר נר לו בנרת אחרים. ובכן גם אם הדת הזאת היתה אמתית, בכל זאת היתה לסיבה
 להחזיק כל בני אדם בטעותם, אכן לא כן הוא הדבר, והדת אשר ינאה מאלהים בהכרח
 תתראה בחומם אלהי אמת עושיה אשר על פניה ותלמוד להדבק במדת אהבה ומנינה וגם
 אם לא תעורר לתשובה לפחות תמתיק תמורויה הלב במוכר. עד גם כל אויביה השונאים
 אותה ביותר מוכרחים להודות כי בנימוסיה היא תתהלל מאוד, אולם רשעת הדין הנ"ל
 תתנכר גם באחריותו, בדבר בת גר תושב אשר בו התורה שבע"פ תחדל מעט מרגזה ותתיר
 לישראל בשבת לעזור לה בבואה עד משבר. אבל תאסר לחלל עליה את השבת, ועתה אם
 בת גר כזה תמנא בין יהודים ואחרי לדתה נריכה או היא או עוללה לאש אשר על האם או
 שגריך להשיב נפשם באוכל חם, או לדבר אחר אשר בתקונו יש חילל שבת, או אסור ליהודי
 לעשות להם כל אלה האף כי מותר לחלל את השבת ליולדת ישראלית, הכוה הוא משפט אלהי
 הרחמים חולל אילות? הן דינים כאלה רבו כמו רבו בהתורה שבע"פ והדין אשר למטה אך
 מעט נופל לרוע מן הראשון הנ"ל, "היתה חנר שיש בה גוים וישראלים אפילו ישראל אחד ואלף
 גוים ונפלה עליהם מפולת מפקחין על הכל מפני ישראל, פירוש אחד מהם לחנר אחרת
 ונפלה עליו אותו חנר מפקחין עליו שמה זה שפירוש היה ישראל והנשארים גוים, נעקרו
 כולן מחנר זו לילך לחנר אחרת ובעת עקירתן פירוש אחד מהם ונכנס לחנר אחרת ונפלה
 עליו מפולת ואין ידוע מי הוא אין מפקחין עליו, שכיון שנעקרו כולן אין כאן ישראל, וכל
 הפורש מהן כשהן מהלכין הרי הוא בחזקת שפירוש מן הרוב," (שם כ' כ"א) גם כזה
 נראה איך חיי איש נכרי מאפס נחשבו לתורה הזאת, ומי פתי בהתבונן בדין הזה לא יבין

התורה יאמרו אל אביהם לא הברנו אותנו, ויהיו חייבים לסבב את מותו, ומה יגדל השוד
והשבר של זה האובד כי ירד ביגון שאולה בידי בניו, ויונאי חלצו הם יהיו בעוכריו, הלא
אז הדין הזה לבדו ילביש את העולם קדרות ויהפך עונג השבת לתוגה ועוגבה לקול זוכים,
אולם גם אם בתחילה היו נמנאים יאנשים כאלה המחרפים את נפשם למוות בהגלת רעהם
מנוק, אבל ברבות הימים הדינים הקשים האלה היו מרגילים את האבות לקשי לבב, והבנים
בהיות כל טוב וחסד סתור מעיניהם היו מחוככים למאוס במדת הרחמים אשר לא תבוא
בקדושת השבת, עד כל תום ויושר היה לאפס וכל בני אדם היו אכזרים כיענים במדבר.
ובכן קיום הדין הזה לבדו היה ממלא את הארץ חמס ולמוות ולא סדרים. איכן רבו גם
מזכות אחרות בניו שבת, למשל, הנה איש ילא מן העיר בערב שבת בבוקר ללכת אל
מקום לא רחוק ולשוב לפנות ערב אל ביתו, ויהי בדרך קרה מקרהו למעוד קרסולו ולגוף
באבן רגלו ולמחר ביום השבת כבר הניח לו כאבו להעלות על לבו איך בניו ובני ביתו
ידאגו לו מבלי לדעת מה איפוא קרוהו בדרך, ולמען ינחמם מענבם ומרגזם יכתב להם
מכתב קטן להודיע להם את מעמדו, הן בחגיגה הזאת דמו בראשו יהיה; וגם אם מיראה
וחלי לא היה גומר את המכתב אך התחיל לכתוב שתי אותיות זמנו, במשפט הרבנים
דס' יחשב לו, וסקל יסקל. "כל המתכוין לעשות מלאכה בשבת והתחיל בה ועשה כשיעור
חייב אע"פ שלא השלים כל המלאכה שנתכוין להשלימה, כינר הרי שנתכוין לכתוב אגרת
או שטר בשבת אין אומרים לא יתחייב זה עד שישלים חפצו ויכתוב כל השטר או כל
האגרת אלא משיכתוב שתי אותיות חייב," (עיין סס) ובלי ספק אם יש עדים והתראה
מות יומת, כל איש יודע כמה פעמים ימלאו אופנים דומים אשר בהם נחון לאדם לכתוב
אגרת לאזהבו ולבני ביתו או להשקיטם מרגזם או לחללם מזרה, וכמה פעמים ההתרשלות
בזאת תסבב רעה רבה, אם הרבנים יעלרו בעמם או השוד והשבר והתוגה והזקק יחד יבואו
להם. השבת תחת היותו לעונג ולברכה יהפך לעול ולקללה, וגם חיייהם יהיו תלוים להם
מנגד בלחץ הרבנים. ולא די בכל הנרות האלה, אבל הדינים הקשים האלה הנמאים לדם
היו משחיתים את דעות בוערי לב ופתאים ורבו חללי הרעיון מחללי חמת הרבנים, הלא
אז אי יקים על בניו ובנים על אבותם ואויבי איש אנשי ביתו וגם שוכנת חיקו במארב
חללים תתור את מעשיו ביום השבת ותלך רכיל להביא את דבתו הרעה אל שער מקומה,
ובכן פסו אמונים מבני אדם, והשלוט והשלוה הטובים גם בפת חרבה, יברחו כלל ולא
יעמדו בבית מלא ובני ריב, על נכון אין מדינה בעולם אשר דתיה יותר קשות ואכזריות
מדיני שבת האלה אשר צדו הרבנים מלבם, ומעולם לא היתה דת אחרת בעולם אשר כדת
הרבנים תרשיע למוות את האיש או את האשה מוקן ועד נער על אשר כתבו שתי אותיות
או כבו את האש להגיל רבים מנוק השריפה וגם אם לפעמים לא תרשיע אותם למוות,
לפחות תגלה להכות אותם באגרוך רשע, "נתכוין ללקוט תאנים שחורות וליקט לבנות או
שנתכוין ללקוט תאנים ואחר כך ענבים ונהפך הדבר וליקט הענבים בתחילה, ואח"כ תאנים
פטור אע"פ שזקקת כל מה שחשב הואיל ולא ליקט כסדר שחשב פטור שבלא כונה עשה
שלא אסרה התורה אלא מלאכת מחשבת," (עיין סס) הן נחמה מלהעיר לב הקורא על
הפתיות הזאת הגלויה אשר גם ממנה יראה כי הדין הזה איננו משמים, אך נשים נא
לבנינו אל השאלה מה יעשה איפוא לאיש אשר עשה מלאכה שפטור עליה, הן בדיני כל
מדינה אם האיש פטור או ילא חפשי וכל הנוגע בו יאשם אבל לא כן היא דת הרבנים,
כאשר הם יביעו בפיהם כי האיש פטור רוצים בזה לאמר כי יש להכות אותו מכה רבה,
"וכל מקום שנאמר שהעושה דבר זה פטור, הרי זה פטור מן הכרת ומן הסקילה ומן
הקרען אבל אסור לעשות אותו דבר בשבת ואיסורו מדברי סופרים והוא הרמקה מן
המלאכה והעושה אותו בודן מבין אותו מכות מרדות," הביטו נא וראו המון עבירות אשר
לא נאסרו בתורת משה אך אשר הרבנים אסרו מדעתם כאשר יודו בעמם, והחמירו
להכות בלי חמלה את העובר עליהם. אולם הבאו מאמיני התורה שבש"ס בסוד כל דיני
השבת? או הימלא פתי אשר יאמין כי הדת הזאת שתהיה לפוקה לבני אדם אם תהיה
בתקפה, היא מאלהים יען לא תשיג ידה להרע?

הן אם הדת הזאת תהיה שלטת בארץ לא לבד תהפך למושקית להסרים למשמעתה אשר

נפסנו, כי היום הוא עודנו מנגד, ישראל עוד מפורד ומפורד בין העמים, ובעצם הימים האלה תחת שסון ושמהם יקדשו בום ויקראו עזרה לאל ולנהי בזכרם את עיר וצית קדשם אשר היו לשמה ביום תשע באב אשר עודנו יום זרה ותוכחה ליהודים. ועליו יאמר הרמב"ם "וט' באב ה' דברים אירעו בו, נגזר על ישראל במדבר שלא יכנסו לארץ, ומרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה עיר גדולה וביתר שמה, והיו בה אלפים ורבעות מישראל, והיה להם מלך גדול ודמו כל ישראל וגדולי החכמים שהיו מלך המשיח, ונפל ביד הגוים ונהרגו כולם והיתה זרה גדולה כמו חורבן בית המקדש ובו ביום המוכן לפורענות חרש טורנות רופס הרשע את ההיכל ואת סביבו לקיים מה שנאמר ליון שדה תחרש," (הלכות תעניות פ' ה') הסיפור מכל הנרות הנוראות האלה לבדו יספוק להעלות על לב החוקר חקירות רבות ורמות, ובפרט אשר ישיק עם לבבו על מה עשה ה' ככה לעמו לתת את בית קדשו ותפארתו לשמה ולשבי עוון זה ימים רבים? הן טוב וישר הדבר לאדם להתאבל על הנרות אשר כבר עברו עליו ולהכנע על העונות אשר עליהן יד ה' נגעה בו, אבל אם האבל והכנעה הזאת לא ילמדו אותו למנוע אבטו בהטיב את מעלליו אז יהיה גם שניהם ללא יעיל ותחת אשר ירוח לו עוד יאמר נואש במרי שיחו, ולכן כל איש ישראל המתאבל על עיר הקודש והר בית תפארת אשר היו לעיין ולבמות ישר, עליו גם להתנחם ולשיב אל לבו על מה עשה ה' ככה לישראל ובאזיה נרי גלעד תעלה ארוכה לו להרפא ממוכתו, הן הבית הראשון נחרב בעון עבודת אלילים כמו שנאמר, "גם כל שרי הכהנים והעם הרבו למעול מעל בכל תועבות הגוים ויטמאו את בית ה' אשר הקדיש בירושלים, וישלח ה' אלהי אבותיהם עליהם ביד מלאכיו השכם ושלח כי המל על עמו ועל מעונו ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים ובזוים דבריו ומתעתעים בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין מרפא, ויעל עליהם את מלך כשד"ים ויהרג בחוריהם נחרב בבית מקדשם, ולא חמל על בחור ובתולה וקן וישש הכל נתן בידו וישרפו את בית אלהים וינתלו את חומת ירושלים וכל ארמונותיה שרפו באש וכל כלי מחמדיה להשחית," (דברי הימים ב' ל"ז—י"ט)

הלא בזה יאמר לנו כי הבית הראשון היה לחרבה על עון עבודת אלילים, כי עזב ישראל במרד ובמעל את קודש ה' ויעש ככל תועבות הגוים ויטמאו את מקדש ה' ולכן בלע אדני לא חמל את כל נאות יעקב הרס בעברתו והסגיר עמו בידי אויב והוליד אותם שבי לפני נר. אין ספק כי חטא אז עם ישראל חטאים רבים אחרים אשר לא כתובים בספר הזה המוזכר עון עבודת אלילים לבדו להורות כי אל חנון ה' והיה מעביר פשעיהם הרבים להשיב חמתו מהשחית לולי כי נגעה עד שמים משפטם בעונם את ה' במרד ובמעל לעבוד את אלהים אחרים, וכל עוד שמרו את ברית אלהיהם ולא נלמדו לתועבות הגוים, אלהים האריך אפו לתת להם מקום לשוב מחטאותיהם, אך אחרי אשר חרו מאחרי ה' ללכת בתועבות הגוים עד אפסה כל תקוה כי יתנחמו וישובו ממעשיהם הרעים, אז גם אלהים עשה בהם שפטים וכרוע מעלליהם השיב גמולם בראשם, אכן למה חרה אף ה' בעמו בבית שני? הסרו גם אז מאחרי ה' לעבוד אלהים אחרים? הגם אז עשו להם מוסכה והפלירו בעון ותרפים לטמא את מקדש ה' בתועבות הגוים? אכן ציינים ההם אין אפוד ותרפים בישראל, וכל חטאת עבודת אלילים רחקה מהם מאוד עד נחרו לסבול כל עני מהשתחוות לאלהים אחרים, ומרפו את נפשם למוות בעד האמת והאבו להנתן כלאן טבחה מלפרוש כפיהם לאל זר או לתת לו תודה צפיהם, ומן אז בני ישראל ילאו מנזרים לא היו טהורים יותר מטומאת ע'ז מצימי חרבן בית שני, ולהיפך למראה עינים היו חרדים מאוד אל כל מנות התורה, ומעולם לא רבו חכמי ישראל כמו בעת ההיא השוקדים ומתמידים בלמוד התורה יומם וליילה, ויש להפליא למה אז נחר ה' מקדשו ומה חרי אף הגדול הזה? על נכון חטא גדול חטאה ירושלים הנתעב ונאלח בעיני ה' בעבודת אלילים, ואין ספק כי כעם ככהן היו רעים וחטאים מאוד, וכמו נחרבן הבית הראשון, "כל שרי הכהנים והעם הרבו למעול מעל, כן בבית שני יחד נאלחו, ואם הכהנים היו נשאים נאמנים לה', אז תאחו במשפט ידו מהשחית נוהו כי היתה תקוה כי הם בלקחם ובהשתדלותם יטו את לב עם לשוב אל ה' אלהיהם, וגם אם העם היה נאמן עם אלהים וכפי מחטאות הכהנים, אז הלדיקים לא היו נושאים עון הרשעים, ואלהים שופט נדק היה מכרית הכהנים הרעים ומקים אחרים

כי אם התורה הזאת תתקיים כדת וכהלכה לא תנחם ממנה הנלחם בני אדם ושלוחם, הן מקרה אחד לשבת כמו לשאר הימים ורבו פגעי איש משערות ראשו, ואם יקרה איזה פגע לאיש נכרי ביום השבת, או אם התורה שבע"פ תהיה בתוקפה, אך לריק ייחל לעזרת היהודים וימות מאיזן מנחם לו, הנה האיש הנמלא בנר הגדולה על דבר גופו יוכל להתנחם באמת משתים בחינית בני אדם אשר בנרתו נר גם להם, או בהעלות על לבו רחמי אלהים וחסדו, ואכן התורת שבע"פ תשכל את הנכרי בהסיר ממנו גם שתייהן יחד, כי תחסר להסרים למשמעתה לעזור לו, וגם תאמר כי מנות אלהים היא להעלים עין ממנו, אבל בדין הזה לא לבד תגדל רעת התורה שבע"פ לנכרים אבל גם ליהודים, כי מי זה האיש היהודי אחרי אשר קרה מקרהו לראות איש נכרי בשבת בסכנת נפש וכדת וכהלכה חדל לעזור לו, ועוד אותו להקבר חיים תחת המעולת, לבו לא יכנו אחרי אשר הלך לו ויהיה שמח ולא סר וזעף? היוכל להשתעשע בשלום עם בני ביתו, או להתענג בנועם ה' בשפוך שיחו לפניו בבית הכנסת אחרי אשר העלים עין מאחד מיצוריו מבלי שת לו עזרה בנרת נפשו בהגיעו אל שערי מות? ומבלעדי כל הרעה אשר תלא מדין הזה לאיש העומד בנר הגדולה ולאנשים העומדים הביבותיו, עוד תגדל רעתו להפך כל האמונה בין היהודים לכל העמים, ולהסיר השלום והאשר מבני אדם אשר לא יקום ולא יהיה עד כל בני אדם יתלבדו בעבותות האהבה האמיתית. אם אמת הדבר כי דת האמיתית אשר נתן אלהים לבני אדם תנחם להם בעשות חיל אושר ושלום, או התורה שבע"פ לא תוכל להיות מאלהים באשר אם תתקיים תביא להם השוד והשבר.

פרק כח

כל המאמינים בכתבי הקודש בנפיתם מנפים ונכון לבם בתקוותם, כי עוד חוון למועד ישע ולעת רגון אשר בו בני ישראל יתקבצו מארבע כנפות הארץ וישבו אל האדמה אשר נתן אלהים לאבותיהם, ויתענגו על רחמינו אשר ישבו ירחם אותם, הלא אז ישלמו ימי אבלם, והנמוות אשר עתה יקדשו לזכר הנרות אשר עברו עליהם, יתפכו להם לימי שמחה וששון, כמו שנאמר, "כה אמר ה' לבאות זום הרביעי וזום החמישי וזום השביעי וזום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו," (זכריה ח' י"ט) ושם הנביא יוסיף להגיד לנו כי בעת ההוא ירושלים העיר הקדושה תהיה משוש כל הארץ והמרכז אשר ינהרו כל עמי הארץ, "לבקש את ה' לבאות ולחלות את פניו," אנחנו המשיחיים מאמינים ומנפים בכל לב להצטפה הזאת כמו היהודים, לא יסופר הנעימות אשר נשבע לראות ישראל עושה חיל במעלות המוסר ובכבוד והוד אשר ה' דבר להם מני אז בחר באברהם אביהם להיות אהבו, ונכון לבנו כי לא ירע בעיני היהודים אם נאמר להם, כי אם אנחנו מחכים לעת ישועה הזאת אין זאת לבד יען כי באמת נכספה נפשנו לראות בטוב אשר יעשה אלהים עם עמו, אך גם למען הטוב אשר ינחם מישועת ישראל גם לנו וגם לכל משפחות האדמה. מה מאוד נכבד היום ההוא אשר האמת תרים קרנה בכבוד, החטא והעני עוד אינם, וכל בני אדם נלכדים יחד בעבותות אהבה, היום ההוא פשח נכון מולאו אך לא נוכל לחכות בואו עד ישראל יעשה חיל, וכל הטובות מיועדות יחד עם ישועתו אשר עמה תכון מלכות אלהים בארץ, ולכן גם אנחנו בכל לב ונפש נתחבר לתקות ישראל הענומה ונענה אמן על כל תפילותיהם אשר יואיל ה' לזכור את בריתו עם אברהם יצחק ויעקב ולזכור את הארץ. אבל מדי העלינה על לבבנו התפילות האלה והתשוקה והשמחה אשר בתקוה הזאת, גם זכור נזכור ותהמה עלינו

בארכם והמקדש על מכוננו, או היו יכולים להראות באצבע לאמר, ראה את המקדש ואת המשכן לשמו השוכן עוד בקרבנו המעיד כי רוח ה' בנו וכי לא יזויר כי ישוע היה המשיח, כי אם כן אלהים לא היה מניח לנו העדות הזאת על חפנו בנו, אבל אלהים הסיר את הראיה הזאת על נדקתם ובזמן מעט אחרי נליצת ישוע הבית היה לשמה באופן אשר כל מבין יתבונן כי הוא הנדיק ומתנגדיו הרשעים, הלא כל משכיל ביהודים יש לו לשיב אל לבו דעת ותבונה לאמר, אם ישוע הנוגרי לא היה מה שאמר על נפשו להיות או היהודים אשר הלליבו אותו עשו מזה גדולה מכל מה שעשו מעולם ולנדקה תסב להם מכל זכויותיהם. באשר בזאת עמדו בפרץ לפני הדת האמת והעבירו את הדת הסקר ההולכת לשטוף אותה ואת כל הארץ, היתכן כי אלהים ענש אותם על כי טוב עשו, או כי יעיד בהשגחתו הקדושה להחזיק את הרע כטוב? באשר פנחס בן אלעזר הפה ברמס את איש ישראל ואת המדינית נענרה המגפה מעל בני ישראל, הנוכל להאמין כי אלהים עות המשפט בדבר הכהן הגדול אשר הרשיע את ישוע למות, משלם גם לו כנדקתו אם טענת ישוע היתה בשקר? איכן אם דת המשיחית היא אמתית גם אלהים לא כבש את עדותו היותר גדולה בשחת את העיר והמקדש אשר נעשתה בהם הרעה הזאת. אך אמת היתה ההוכחה כנגד דת המשיחית אשר עליה אין להשיב והיא מלאה מקום בזמן שהבית היה קיים, וההוכחה הזאת אלהים הסיר למען תהיה הוכחה להיפך על אמתיות הדת הזאת. ועתה חשבנו למשפט אם אלהים צעמו פעל הפעולה היותר גדולה להחזיק ולהכין אמתיות דת המשיחית בעולם, כי בהכרח האמת אתה.

ידענו כי היהודים יקשו את לבם נגד אמונת המשיחיים באמרם לו ישוע הנוגרי היה באמת המשיח או הבהנים והמכמים אשר בימיו היו מקבלים אותו, ולא יזויר כי אנשים כמוהם מלאו בו חנם, אבל המקרה אשר בסיבתו יקדשו את זום תשיעי הזה יראה כי אין מעמד לראיה הזאת. בעלם היום הזה היהודים יקראו עננה לוכר הגזירה הראשונה אשר נגזרה על עמם למות במדבר, ולמה עשה אלהים להם ככה? הלא על כי מלאו להאמין במשה כמו שנאמר, "וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ויאמרו אלהים כל העדה לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו—ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה" (במדבר יד' ב' ד') ואף כי בעיניהם ראו את השפטים אשר עשה ה' במצרים ואת כל הנוראות ואת קריעת ים סוף ובעצמם ישבעו לחם מן השמים בדרך נס; בכל זאת לא האמינו והם לא היו חלק מן העם כי אם "כל העדה" היחשוב עתה איש היהודי כי חוסר אמונה הזאת יעיד כי משה היה נביא שקר? הלא על נכון דרך אחד לשני הענינים ולשתי ראיותיהם. וכל טעם אשר יסכל את הראיה נגד נבואת משה מחוסר אמונת ישראל, גם יספוק להוכיח כי חוסר אמונת ישראל בימי ישוע לא ילכח לראיה נגד חזקת המשיח אשר לו. ואם היה יזויר לבני ישראל אחרי אשר ראו כל הנפלאות לכחש בנבואת משה, יכול להיות כי לא נדקו במאסם במשיח.

אולם ישים נא הקורא לבו לתבונה, הגזירה הזאת לא נגזרה רק על הדור שהוא שימותו במדבר. ובניהם אשר לא קטאו כאבותם בחסרון אמונה באו אל הארץ, וגם בענין גלות ישראל האחרונה, אם לא היתה נמשכה זמן רב כזה ואם בימים לא כבירים אחרי חרבן הבית השני היו שבים אל אדמתם מבלי לשוב אל דת המשיחית או היתה להם ראיה, כי מעלם. בישוע הנוגרי לא היה סיבה לרעת הגלות אשר תמלא אותם, והיו יכולים להשתבח לאמר הנה אנחנו לא שבנו לקבל דת המשיח, ובכל זאת אלהים שב את שבותנו. ועל כן הרעה אשר מלאתנו בחרבן בית שני לא היתה צעון המעל במשיח, איכן לא כן היו דרכי אלהים, הן עם ישראל זה ימים רבים הולכים מדור לדור הלוך ומתענים ומתודים את עונות אבותיהם ומחלים את פני ה' ואין קול ואין עונה ואף כי באו בנים עד משבר כח אין ללידה הלא נראה כי עוד הבנים בזמן הזה לא דכאו מחטאות אבותיהם, ומטאת האם אשר צעדה נמכרה ונשלחה עוד רובצת על האפרוחים. וסער ה' מתחולל ויחול על הדור האחרון, יען גם הוא יאסם להקטיה לבו מהתבונן אל פעולת ה' אשר יאריך לחוק אמתיות דת המשיח בהשגחתו גם עתה בצריכת הגלות כמו אז בחרבן הבית. הן בני ישראל עוד יקשו ערפם נגד דת המשיח ולכן גם אלהים לא ישוב את שבותם. אם ישרה בעיני אלהים

כלבבו תחתיהם, ואך רשעת העם יחד עם הכהנים היתה יכולה להיות סיבה לחרי אף
 הגדול הזה, וכמו בחרבן הבית הראשון נתנו כתף סוררת משמוע אל שלוחי ה' המזהירים
 אותם בשמו, כן בהכרח גם בחרבן בית השני עמדו והפגירו במטותם בלי לשמוע בקול ה'
 בידי שליחיו המודיעים להם הרעה אשר נגד פניהם, כי אל חנון ה' ויורה מטאים בדרך
 ומאריך אפו להם אולי ישמעו וישובו, "כי חמל על עמו ועל מעונו," ואם אלהים כן
 האריך אפו לפני הרעה הקטנה בגלות בבל אשר לא נמשכה רק שבשים שנים, אף כי לפני
 הגלות המרה הזאת האחרונה הנמשכה זה אלף ושמונה מאות שנה, ועל נכון גם לפני
 המשפט הנורא הזה הקדים להראות רחמיו הרבים כדרך הרעה הגדולה העומדת לבוא,
 אולם מי איפוא היו השליחים והנביאים אשר שלח אלהים להזהיר את ישראל לפני חרבן
 בית השני? הן היהודים יאמרו כי בזמן בית השני לא היו נביאים, אבל היתכן כי
 יתאפקו רחמי אל ולא יחמול על עמו ועל מעונו, וישפך עליהם חמת אפו עד כלה מבלי
 להזהיר אותם מקדם על הרעה אשר נגד פניהם? כאשר חשב אלהים להפוך את נינוה
 מקדם שלח את יונה לקרוא להם תשובה, כאשר חשב לשפוך זעמו על מלכות בבל מלוח
 ההזרה באנבע אלהים היו כתובות על הקיר, הנוכל להאמין כי אלהים קפץ באף רחמיו
 יותר על ירושלים מעל נינוה ובבל? על נכון הדיעה הזאת תענה שקר בתוכנת אלהים
 ובמדמותיו, ובהכרח היו אז נביאים המוכיחים את העם על חטאותיהם והמודיעים להם
 הרעה טרם תבוא, מי אלה איפוא היו הנביאים ויזוה חטא חטאו הכהנים והעם להפגיר
 בו כבעון ותרפים ולתת כתף סוררת משמוע אל הקול המזהיר אותם גם הם וגם בניהם
 עד היום הזה? התשובה אל השאלה הזאת נמצא אם נשים עין אל התורה שבצ"ע * הנה
 ידוע כי לא היו חוטאים בעבודת אלילים, אבל כמו העובד ע"ז יסור מאחרי ה' האמת
 לעבוד עבודת שוא, כן בני ישראל הרו מתורת משה והנביאים להקים תחתיה דת ועבודה
 נכריה המתנגדת לה אשר ברו הרבנים מלבם *

הן כבר הראינו מדיני התורה שבצ"ע ומתפילות הערוכות בבית הכנסת כי דת היהדות
 תתנגד לגמרי לדבר ה' אשר בכתבי קודש * באשר תלמוד את היהודים לשים מבטחם
 בקמיעות בנחשים ובקסמים כחוקות הבלי הגוים, ותורה אותם יסודות נשמות ואכזריות
 ותדבר על ה' תועה ותאסר ליהודים לאהוב כנפשו את הנכרים, הקמת התורה הזאת
 היתה המטאה הגדולה אשר חטאו יחד כעם ככהן ואשר ממנה לא דכאו עד היום
 הזה, העונש אשר נענשו היהודים לא בא בלי הזהרה והתראה, וכדרך הסוד והסדר הגדול
 כן גדלה יקרת השליח אשר אלהים שלח להם לפני בואו, הלא הוא ישוע הנוגרי נביא
 במשה וכשא מאוד באשר הוא המשיח, הן הוא הרים במשא ה' כשופר קולו והגיד לעם
 ישראל פשעם בתורה שבצ"ע ולא שמעו אל דבריו וכעם ככהן מאסו אותה וקשרו עליו יחד
 להגליב אותה * במעשה הרעה הזאת יצאה כל רשעת התורה הבדויה אשר הקימו להם מבח
 אל הפועל, ומן האסרה הזאת אשר נטעו לעבודה הבדויה יצאה פרי העולתה הגדולה הזאת
 לשלוח ידם במשיח ה', אך בכל זאת אלהים האריך אפו להם וחמל על עמו ועל מעונו
 בארך ארבעים שנים, אשר בהם שלח להם השכם ושלוח את שליחי ישוע הנוגרי להזהיר
 אותם ולהגיד להם פשעם ולא שבו "ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים ובזוים דבריו ומתעתים
 בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד לעין מרפא" ויתן אותם בידי הרומים, ועל נכון אף
 על אשר מאסו ביסוע הנוגרי ותלמידיו העיר והבית היו לחרבה ולשמה, ידענו כי היהודים
 שוגים לחשוב כי ישוע הנוגרי ותלמידיו היו מתעים, אך לו חכמו ישכילו כי אם כן אז
 אלהים בעלנו נתן את חותם האמת על השקר להקים אותו במעשי השגחתו, אם בית
 המקדש היה עומד עד היום הזה והעיר היתה על מכונה אז היתה לנו עדות נאמנה כי
 באמת היו מתעים, ואם אחרי אשר נלבו את ישוע הנוגרי לא היתה בהם יד ה' לרעה אז
 הדבר היה גלוי לכל בני אדם כי זה ישוע לא היה מה שאמר על נפשו להיות, אבל הוא
 באמת היה משיח אלהי יעקב, והעדות היותר ענומה אשר נתן אלהים על אמינותו, היא
 המשפט הנורא אשר יחול על ראשי האנשים אשר נלבו אותו, כאשר ענינו ראות כי עם
 זה אשר שלח ידו במשיח ה' מפוור ומפורד בין הגוים וכוהו לשמה * בלי העדות הזאת דת
 המשיח מעולם לא היתה יכולה לעשות קיל בעולם כאשר עשתה, ולו היהודים היו שלמים

פרק כט

בפרק האחרון הנ"ל הונח ליכוד מקירתנו לקח כתבי הקודש המחליט כי דת אמת
 בהכרח תביא אושר לבעליה, על אמתיות לקח הזה יסכימו כל מקרי לב כיהודים כמשיחיים,
 אולם האף הוא צרור למדין, בכל זאת לא רבים יחכמו לדעת אותו, ונעלם מעיניהם
 בהיותם מורגלים לחשוב את הדת ומלותיה לא כמשפטים נדיקים אשר בעלמם יהיו ברכה
 וטוב למחזיקים בהם, ולא כנתיב מוסר ויושר אשר הכינה חכמת אלהים לעובדי בני אדם,
 אך כחוקים נתונים ולא יעברו אשר שם בעל היכולת והרנון לפני האדם למען ימצא מקום
 לצבור לו בשמור אותם, זכויות רבות, ולמען משכרתו תהיה שלמה בחיים נלחיים, משגגה
 הזאת תמצא המרדה הגדולה לשמירת מצות אנשים מלומדה אשר אנחנו רואים בכל יריאת
 הכל אשר בדו בני אדם, ותחלתם כי קיום המעשים החינוכים יבטיח להם חננת אלהים.
 ובכן הירא ומרד לדת הפריאים בארץ הינדואי יסבול עני לעמוד ברגליו על עמוד חד
 וממורט או לתלות גופו האומלל בטבעת ברזל, או להקריב את נפשו להיות מרוטט תחת
 אופני מרכבת האילל בחשבו כי במעשיו אלה יקנה לנפשו נעימות נלה וכן עובדי הבעל
 בימים קדמונים בעת לרחם התגודדו כמשפטם בחרבות וצרמחים עד שפך דם עליהם, והיו
 מחכים כי בזכות עשיות חוקי דתם תשמע תפילתם וישיגו ברכה ומשאלת לבם. ולא לבד
 בעלי דת השקר אך גם בעלי דת האמת נמלאים שוגים הרואים את מצות אלהים
 האמתיות בעין בשר כזאת, ומבלי הבין על תועלת ורוח הפנימי של המצות משגיחים אך
 אל המעשים החינוכים ואל השכר הרב אשר יקנו בעדם, בדת הרבנים זה דרכם ככל למו,
 ובפרט בדיני שבת אשר עשו, כי בהם נראה איך לגמרי העלימו עין מתכלית שמירת השבת
 אשר באמת היא לשאת על ידו ברכה וחסד, והם בתקנתם ובסיגיהם לשמירתו שמוהו לעמל
 ולתלאה ותחת אשר אלהים נתנו להיות לבעלי אושר ושלום, הרבנים הפכו אותו לעול
 המוקה אשר לא תעבור. הנה דעתם הכללית בשמירת שבת היא כי הנושא עולה ימצא
 שכר רב, "גרסינן בפ' כל כתבי אמר ר' יוחנן משום ר' יוסי כל המענג את השבת נותנין
 לו נחלה בלי מזרים, רב נחמן בר רב יוחנן אומר אף ניכול משיעבוד מלכות, אמר רב
 יהודה אמר רב כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו, ואמר ר' חייא בר אבא אמר
 ר' יוחנן, כל המשמר שבת כהלכתה אפילו עובד ע"ז כאנוש מוחלין לו, אמר רב יהודה
 אמר רב אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה כהלכתה לא שלטה בהם אומה ולשון אמר
 ר' שמעון בר יוסי אלמלא משמרים ישראל שתי שבתות נגאלין," (ט"א רמ"ב) הראייתם
 כי הרבנים יכתבו דם ויחזיקו את דעת הכל הזאת כי בעד מעשיו החינוכים יקנה אדם
 לנפשו חננת אלהים ואף יכפר על הנפש החוטאת אשר מעל בה' לעבור מצותו בעבודת
 אילים, וילמדו את היהודים להאמין כי אם ישמרו את השבת כדת הרבנים כרגע יתכפרו
 כל עונותיהם וישומו אל אדמת אבותיהם, וגם עתה החוטא העובד ע"ז יכול להיות נכון
 וצטוח כי שלום יהיה לו אף כי המרה אמרי אל בעבודת אילים השנואה לו מאוד, ואם אך
 ישמור את השבת כדת והלכה לא תצוהו שואה, ואם כן תגדל זכות השבת להגן בעד עובד
 ע"ז אף כי תהיה למחסה לאיש השומר את נפשו לעינים מחטוא חטא הגדול הזה ואשר
 לא חטא כי אם לרעהו, הלא יכול להיות בטוח כי בשמירת כל שבת ושבת ימחו כל שטרי
 חובותיו לרעהו מימי החול אשר חלפו לפניו, וכי בכל יום הראשון מימי המעשה יכול
 מחדש להתחייב במעשים אשר לא יעשו בהיות לבו נכון כי אם ישיה לשבת הבא אז יוכל
 לתקן כל המעוות, ובכן שמירת השבת אשר נתן אלהים לטהר את הנפש ברוח הדת האמת
 יהפך ע' התורה שבע"פ למשחית ולמחות מלב אדם כל יסודיה, ולא לבד חללו להורות
 תכלית שמירת השבת, אך גם עקשו להראות תכלית מעוקל, הן בדעת תורת ה' שמירת
 השבת תכונן לב אדם במחשבות קדושות, למען יבין נעדו אל חיי נלה, אבל הרבנים העלימו

לקבץ נפולת ישראל במעמד זה בעוד מקשים ערפס מלקבל דת המשיח אז היתה ראייה גדולה כי מואסס במשיח לא היה לפוקה ולסיבת הגלות, אבל הראייה הזאת ימנע אלהים מעמו, מעם סגולתו זה ימים רבים, ואם דת היהדות היא אומיתית למה יאריך להיות לה לאויב? ואם דת המשיח איננה אומיתית למה זה יחזק אותה מדור לדור בחוקת האמת? אולם יקראו ביום תשיעי זה עננה לזכר חרבן בית הראשון, ויזכרו את אשמת ראשי הכהנים והעם בעבודת אלילים כי כקטן כגדול כחכמים כבעורים בעם סרו מאחרי ה' אלהים ופני אל עזבים אלמים, אכן אם יזויר הדבר כי העם אשר צמר לו יה יסור מאחרינו נוכח השמש, למה זה יפלא בעיני העם הזה כי גם סר מושיח אלהי יעקב? התוכל להיות הוכחה יותר גדולה על אולת ורשעה מלהמר את אלהים חיים בעזבים ולסגוד לבול עץ ולזמר לאבן את ילדתנו, ובזאת נבערו ישראל וזאת היתה אשמתם אשר למענה נחרב הבית הראשון, ואם בני אדם יוכלו לאמר לאל סור ממנו איך יפלא בעינינו על כי מרו בשליחו, התשובה האחת היכולה להעלות על לב היהודים היא, כי בזמן בית שני הכהנים והעם היו חכמי לב יותר מאבותיהם בזמן חרבן בית הראשון. אך לו באמת חכמו והשכילו מדוע אף ה' עלה בס לתת את ביתם לחרבה. ולמה אלה אשר הגדילו בחכמה ובתבונה מאבותיהם נענשו בעונם יותר נורא מאלה אשר נבערו והרשיעו יותר מהם? ואם יש לנו לשפוט ערך יתרון החכמה והיושר שבין אנשי בית הראשון לאנשי בית שני בערך העונש או מוכרחים אנחנו להחליט כי הכהנים והעם אשר עבדו עבודת אלילים בזמן בית הראשון גם בחכמה וגם ביושר הגדילו עשר ידות מאנשי בית שני, באשר הראשונים לא נשאו את עונם רק שבעים שנים, והאחרונים ישאו את ועם ה' זה אלף ושבע מאות שנה. הלא העונש הגדול והחממה השפוכה הזאת יראה כי הכהנים והעם אשר מאסו את ישוע הנולדי העמיקו לעשות סרה מאבותיהם אשר נבערו בעבודת אלילים, וא"כ עדותם נגד ישוע היא בטילה.

אכן היהודים יקראו ביום זה עננה לזכר שוממת העיר ביתר ותעלה על לבם כי חכמיהם היותר גדולים שגו להאמין במשיח שקר וללכת אחריו, בהעיר הזאת בקש מנוס לנפשו בר כוזבא הוא וכל אלה אשר התעו אחריו, ולפי דברי הרמב"ם ה' כל העם למקטנם ועד גדולם האמינו בו, וגם ידענו כי גם ר' עקיבא איש שם בתלמוד היה בין הטועים, הנה בזה יש לנו הוכחה במעשה שהיה כי לא נוכל לסמוך עצמינו על משפט הרבנים האלה אשר מאסו את ישוע, ואם היו מזליחים לבצע את מחשבתם אז היו מוליכים את כל עם ישראל שולל להאמין במשיח שקר. אולם השגחת אלהים האבידה כל שריד ופליט מהם בלכתם אחרי הנביא השקר הזה, וישראל לא ישיב אל לבו כי האנשים ההם ענמם, המה גם העמודים אשר התורה שבע"פ תשען עליהם, ואשר חבדו ומסרו את הקבלה לדורות האחרונים, ואשר תורתם זאת בעצמה תענה בהם כי הלכו אחרי נביא שקר ונהבלו בידי מתעתע, הלא יבינו דעת כי לא יתכן להאמין ביהדות אשר ילאו מאנשים כאלה אשר התעו אלפים ורבבות מישראל להנתן כנאף טבחה בידי נר, ואם ר' עקיבא וחבדיו לא היו חברים לאיש משחית בר כוזבא מעולם לא עלתה לו להטעות את עם רב כזה ודמי עמם בראשם יהיה, אולם עתה בזכור ישראל בזמן הזה את כל הרעה הגדולה אשר מלאה אותם הלא יעלו על לבם להמלט מדת הזאת אשר היתה סיבה גם לה וגם לכל האחרות אשר עברו עליהם מן אז ועד עתה, ולפחות לחקור ולדרוש אם יש אמת בדת הזאת, אשר בשמור לה אמונים סרה חמלת ה' מעליהם, ואשר שוממת היכלם ואורז גלותם הנוראה זה כל פריה?

השבת ואלע"פ שאינו נריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת ודבר זה אסור מדברי סופרים כד' שלא תהיה שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעמלן; (שם ו' א')

הלא תראו כי הסופרים גם אם לפי דעתם אין איסור מן התורה, בכל זאת הם בעמלן אסרו לעשות מלאכה ע' נכרי וקייבו את העובר מכות מרדות כאשר בפירוש נאמר שם, "ישראל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה זו בשבת אלע"פ שעבר ומכין אותו מכות מרדות מותר לו ליהנות באותה מלאכה לערב אחר שימתין כד' שתעשה; (שם ח') ובכן שני הדינים האלה יתנגדו זה לזה, כי האחד יאסר לעשות מלאכה ע' נכרי והשני יאמר כי מותר לתת כיסו לנכרי לשאת אותו בשבת, וממה נפשך אם מותר לעשות מלאכה ע' נכרי אז הרבנים וזו להכות איש באגרוף רשע חנם מאין פשע, ואם אסור בכל מקום או עתו משפט להתיר במקום שיש בו הסרון כים והראו כי הם יראים וחרידים יותר לממון מלשבת, אולם אם לא נמצא עם היהודי לא נכרי ולא שוטה או קטון וגם לא קמור בראשית ההשקפה נראה כי אם אלהים נזהר כדעת הרבנים לבלתי שאת כים בשבת אז היהודי מחויב לשמוע אל המצוה ולשים עמה מכלל הון, וכל הקורא ספרי הרבנים בלבדו יחשוב האנשים היראים וחרידים ככה לשבת עד להכות איש העובר על תקנתם מכות אין מספר מצלי לחוס על דם האדם ומייו, בלי ספק גם בענין הכים יאהבו שמירת השבת מכל מאורך הממון וילוו ליהודי לנזור את השבת מחללו בכל נפשם ובכל כיסו. אולם מי האמין לשמועתנו, האנשים האלה בעמלן מתירים לו לשאת משא ביום השבת במרמה ובאופן אשר למראה עינים ישנה את טעמו וישא את המשא הלוך וכשוף פמות פמות מ'ד אמות, ויתנהל לאטו עד יבוא שלום בכיסו אל המלון. הן כל איש אשר עמד טעמו בו בעיניו יראה, כי התחבולה הזאת תהתל באלהים כבאנוש, וכי אין חילוק בין הנושא פמות פמות מ'ד אמות או לנושא במהךך אחד, הלא בלי כל ספק באחת משתיים הרבנים סלפו נדק או באסרם מה שמותר ובהכנתם באזכריות חימה אנשים נקיים על לא פשע עשו, או בהתירם באהבת הצנע מה שאסור ע' ערמה ומרמה. ויהיה איך שיהיה בכל אופן הורו את הדרך אשר בו האדם יכול לקנות לעמלו את העולם הבא בזול ולמנוח כופר קל לכל עונותיו, הלא גם בלי התגברות גדולה של הנפש על חמדת היצר נקל לעובר אורח לתת את כיסו לנכרי או להכניסו על החמור עד יבוא אל המלון. גם דיני הרבנים בדבר הכנת השבת איננה נופלת מדינים הנ'ל וגם הם כל ישעם וחפצם הוא להוליך את האדם אל הזהירות במעשים חינוכים ולא במדות המוסר. "ויסדר שלחנו ויניע המטות ויתקן כל עניני הבית כד' שימלאנו ערוך ומסודר בבואו מבית הכנסת, דאמר ר' יוסי בר חנינא שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם צע"ש מבית הכנסת לביתו אחד טוב ואחד רע כשבא לביתו מנא נר דלוק ושלקן ערוך ומטה מונעת מלאך טוב אומר יהי רנון שיהא כן לשבת הבאה ומלאך רע עונה אמן צעל כרחו ואם לאו מלאך רע אומר יהי רנון שיהא כן לשבת הבאה ומלאך טוב עונה צעל כרחו; (א"ר ר"ב) הנה אל נא יתשוב הקורא כי לא ישר בעינינו הנוי לכבד את השבת בפנות את הבית בנקיות ובערוך השלחן ופסה הלפית, להיפק כל זאת טובה מאוד, אבל העול הוא להוקיר את דברי רשות (אף כי טובים הם) למנות אלהים, ובהורות את העם כי בהם ימנאו זכות לנפשם, ילמדו להיות זהירים במעשים חינוכים ולחשוב אותם כמנות חמורות. וכל איש בלבדו יחשוב כי נקיות הבית וסידורו בשבת הוא דבר נכבד ויקר. מאוד עד שני מלאכים הולכים עמו מבית הכנסת לתור את ביתו אם נמצא בו הסדר הטוב הזה, וגם ענין המלאכים עמנו הוא גם כן בדוי מלב הרבנים ויורה על תכונת מחברי התורה שבע"פ כי חזו ודברו מהתלות, ובדינים האלה ובאחרים יתנכרו כי עזבו את עלמיות התורה ונטו אחרי הלללים של מעשים חינוכים, כמו למשל בענין נר השבת, "ויהא זהיר לעשות נר יפה דאמר רב הונא הרגיל בנר שבת להשתדל בו לעשותו יפה הוין ליה בנים תלמידי חכמים; כל איש ידע כי נר יפה לא יטיב את הלב, ובכל זאת לדעת הרבנים יש בו זכות גדול וכל הזהיר בו משכורתו תהיה שלמה, גם דיני הקיובים בדבר זה הנר יורו גם כן את העם לחשוב כי ענינו הוא גדול ונכבד מאוד. "ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בביתן נר דלוק בשבת אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת ומייב לבדך. קודם הדלקה ברוך אתה "אלהינו מלך העולם

מדעת הזאת את עיניהם ולא הראו כי אם המעשים הקטנים אשר יהיו למחיר בעד הטוב הנלכח.

כל אשר יאבה לקרוא את כל דיני השבת מהר ידע כי כל ישעם וחספסם הוא לשמירת מלות הקטניות, לכה נא וחקקך אל מקום אחד אשר משם אפשר קנהו תראה. הלא הוא הדין בדבר הטומנת התבשילין בשבת, "מניחין קדרה על גבי האש או בשר בתנור או על גבי גחלים והם מתבשלים והולכין כל השבת ואוכלין אותו בשבת ויש בדבר זה דברים שהם אסורים גזירה שמיא יתה גחלים בשבת, כיצד תבשיל שלא בשל כל נרכו וחמין שלא הוחמו כל נרכו או תבשיל שבישל כל נרכו וכל זמן שמזטמק הוא יפה לו אין משהין אותו על גבי האש בשבת אע"פ שהונק מבעוד יום, גזירה שמיא יתה בגחלים כדי להשלים בשולו או כדי לזמקו, לפיכך אם גרף האש או שכסה אש הכירה באפר או בנעורת הפשתן הדקה או שעמו הגחלים שהרי הן כמכוסין באפר או שהסיקוהו בקש או בגבזה או בגללי בהמה דקה שהרי אין שם גחלים בנעורת הרי זה מותר לשהות עליה שהרי הסיח דעתו מזה ואין גזרין שמיא יתה באש;" (הלכות שבת ג' ג') אין איש יכול להכניש כי הדין הזה יעסוק רק בשמירת שבת הקטניות והיסוד הכללי הוא כי אסור לחתות אש בשבת כי היא מלאכה, וממנו יפרדו האסורים האחרים משום גזירה לכל יעשה דבר המביא לידי המלאכה וימטעו מטעה גדולה, אולם כל האסורים האלה אין להם דבר עם המוסר וקדושת המשבחה וכבישת היצר, והאדם יכול לשמור עצמו מחללם בלי התגברות כוחות הנפש על שרירות לבו, ולחשוב כי על ידי השמירה הזאת ישלם חלק מומחיר אשר עולם הבא אשר יקנה צול ויתכפרו כל עונותיו הקטנים עם הגדולים מכל השבוע ולא יחשבו לו לגרוע מזכויותיו, שים עיניך על הדין אשר למטה וראה כי תואר אחד לכולם, "מי שהחשיך לו בדרך בערב שבת ועמו כים אש יש עמו נכרי וחמור יתן כיסו לנכרי אף לאחר שתחשיך ולא יניחנו על החמור, אבל אם מלא מציאה אינו יכול ליתנה לנכרי אלא אם כן באה לידו מבעוד יום דהשתא הויא ככיסו, אין עמו נכרי יניחנה על החמור כשהוא הולך ויזהר ליטל ממנו בכל שעה שיעמוד, וכשיחזור וילך יניחנו עליו היה עמו חמור ומרש שוטה וקטון יניחנו על החמור ולא יתננו לאחד מאלה, כיון שהם אדם כמותו, היה עמו הרש ושוטה יתננו לשוטה לפי שאין לו דעת כלל, שוטה וקטון יתננו לשוטה שהקטון יבוא לכלל דעת, הרש וקטון יתננו למי שירעה, אין עמו לא זה ולא זה יטלטלנו פחות פחות מארבע אמות," (שם רכ"ו) (הטעם למה יבחר לתת כיסו לנכרי ולא להניח על החמור הוא לפי פירוש המפורש, "דחמור אתה מנזוה על שביתתו ולא דנכרי;") בכל הדין הלא תראה כל הענין הנכבד הוא איך לעשות כדת וההלכה בנשיאת כים בשבת אשר היא מלאכה. הן תורת משה לא תזכור מאומה מדבר מלאכת העבודה הזאת, ונראה כי הניחה לאדם הרשות לשאת כיסו בשבת או לקדקד ולא לשאת אותו כפי רעיון לבו, אבל הרבנים אשר חרנו האיסור בזה היו מוכרחים לבקש חשבונות רבות באופנים שונים היכולים למנוח את איש ההולך בדרך ויתקדש עליו השבת טרם יאסף הביתה, מה יעשה איפוא עם נרוד כספו? הטוב לו להניח ממונו לאבדון ולשמור את השבת או להגיל את כיסו ולאבד את נפשו? גם זאת וגם זאת לא ישרה בעיני הפרושים החרדים גם לשבת וגם לבים, ולכן אמרו הבה נתהכמה למנוח ענה כדת מה לעשות להגיל את הכבש ולהשביע את הואב בנת תחבולה לעובר אורח להתראה למראה עינים כי איננו כושא משא בשבת וגם אשר כיסו יבוא בשלום עמו הביתה, ובכן הענה הראשונה היא לתת את הכים לנכרי, אולם כל איש בעל שכל הישר יראה כי הענה הזאת היא סרת טעם, ואם נשיאת הכים היא מלאכה או יש איסור לעשות אותה ע"י אחר, והאיש אשר בסיבתו תעשה מלאכה בשבת יאשם בעיני אלהים כמון אם עשה בעצמו, ואם אסור לישראל עצמו לשאת כיסו בשבת או אסור לו לתת אותו לנכרי שוטה וקטון או להניחו על חמורו, ולא די כי הרבנים חלפו חוק ואמרו כי מן התורה מותר לישראל לעשות מלאכה ע"י נכרי, אבל גם את האיסור הזה אשר לפי דבריהם איננו רק מתקנתם שבו והתירו בענין הנ"ל ולא ידעו הכלל להראות כי אהבת המון גדולה להם מכל חפץ. "אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת אע"פ שאינו מנזוה על

בדקדוקיה אשר לא יושגו כי אם ע"י למוד רב והגיון יומם וליילה, ונכון לבנו כי לו הרבנים
 אחת יהגה חכם בכל דיני שנת הרבים אשר עשו, או חלק היותר גדול מיהודים היושבים
 פה בעירנו, יחללו תמיד בשגגה את השנת מבלי לדעת את משפטו, ויעשו מלאכות הרבה
 בכל משלה ידיהם ובכל תנועות גופם יאשמו אשם רב, שא נא עיניך וראה כל המון הדינים
 בדבר המקום האסור או מותר בו לשאת משא בשבת, "ארבע רשויות לשבת, רשות היחיד
 ורשות הרבים כרמלית ומקום פטור, רשות היחיד הוא המקום המוקף מחיזות גבוהות
 עשרה ויש בו ארבעה טפחים על ארבעה ואפילו אם יש בו כמה מילין אם מוקף לדירה
 ולתותיו נעולות בליטה הוי רשות היחיד ודיר וסתר ומנר וכן חריץ עמוק עשרה ורחב ד'
 על ד' או יותר וכן תל גבוה י' ורחב ארבעה על ארבעה וכותלים המקיפין רשות היחיד
 על גביהן ומוריהן רה' ואויר רשות היחיד הוא רה' עד לרקיע ואפילו כלי אם גבוה י'
 ורחב ד' על ד' כגון תבה או כוורת או מגדל הוי רשות היחיד, ור"ה הוא רחובות ושוקים
 הרחבים י' אמה על י' אמה ומפולשים משער לשער וששים רבוא עוברין בו, וכל דבר שהוא
 צרשות הרבים ואינו גבוה ג' טפחים חסוב כקרקע והוא רשות הרבים אפילו קונים או
 נזאה שאין רבים דורסין עליהם, ואם הוא גבוה ג' ומג' עד ט' ולא ט' בכלל אם הוא רחב
 ד' על ד' הוי כרמלית פחות מכאן הוי מקום פטור, "א"ח שמ"ד) הנה יש לספק מאוד
 אם רוב היהודים היושבים בעירנו יודעים את הדינים האלה בדבר רה' ורשות הרבים, אבל
 אין כל ספק כי לא ידעו כל המון הדינים אשר יסתעפו מהדינים בדבר מקומות שונות
 האלה, כי כל מקום ומקום יפרד והיה לראשים אחרים רבים, והתורה שבע"פ תגור אומר
 על כל מקום בפני עצמו וממנה מעטי גבר כוננו לשאת משא פחות מד' אמות, "כל אדם
 יש לו ד' אמות צר"ה שיכול לטלטל בהם," או כדברי הרמ"בם האומר "רשות היחיד ומקום
 פטור מותר לטלטל בכלן אפילו היה ארך כל אחת משתיהן כמה מילין מטלטל בכלה, אבל
 רשות הרבים והכרמלית אין מטלטלין בהן אלא בארבע אמות," (הלכות שבת כ"ד י"א)
 ויש לשאול מאיזה כתוב בתורת משה ינא לתורה שבע"פ החילוק שבין מקום למקום, ולהיות
 המלאכה שמותר ברשות היחיד אסורה צר"ה עד למיז את העובר עליה סקילה? ולמה
 צר"ה יכול אדם לטלטל איזה דבר כמה מילין מבלי לחלל את השבת, ולא יכול צר"ה, ומדוע
 אם אך ארבע אמות ישא בו אדם בכנף בגדו איזה דבר כמו מטפחת לאפו או תבת האבק
 לנחיריו או מטבע קטנה תחשב לו למלאכת עבודה ואם יד הרבנים היתה תקיפה בעולם
 דמו היה בראשו ומיד למונאי שבת היה מובל להסקל? הלא שכל אדם יתקנף על החילוק
 הזה, והפעולה היא אחת ושהו בשתי המקומות, ובהכרח אם היא מלאכה אסורה בשתיהן
 ואם איננה מלאכה מותרת בשתיהן. ומדת החסד תחרד בהעלות על לב את האכזריות
 ורשע הזה לרגום איש באבנים על אשר נשא בכנף בגדו מטפחת לאפו, ולא כן הם דרכי
 כתבי קודש ולפי רוח נדיבה העולה מהם הדת אשר תורה לקח קשה ואכזרי כזה לא תוכל
 להיות מאלהים. אמת הדבר כי עתה צהיות יד התורה המשמיטית רוממה תהיה למגן גם
 ליהודים לכל תכבד עליהם עול התורה שבע"פ להכות אותם מכות מות על לא חמוס עשו,
 אבל בכל זאת בכל מקום אשר יש כח ביד התלמוד לעמוס עולו על היהודים גם עתה עוד
 יאנחו מן עבודתו, הן רבות פעמים פגשו יהודים ברחובות ביום השבת אשר עשו את מטפחת
 אפס חבלים לברכיהם, בחשבם כי אלה הויקים אשר ברגליהם לא יהיו להם למשא, כמשא
 כבד יכבדו מהם אם ישאו אותם בכנף בגדם, ובם יחטאו חטאה גדולה ועונותם יעברו
 ראשם, וגם ידענו איש יהודי אחד אשר קרה מקרהו להתהלך בחון ביום השבת, ויהי בלכתו
 וישאל איש עני נכרי ממונו נדבה, ויוציא מכנף בגדו מטבע קטנה ויתן אותה לעני, ויחלו
 היהודים בעלי התלמוד העומדים עליו לריב עמו על חללו את השבת, וצהיות האיש חרד
 לכל יחשב לרשע, ובחפזו אז להתפאר יותר בעיני אנשים מלהתפאר באמת בעיני אלהים,
 ויען אותם במרמה לאמר, אחי למה זה תריבו לי כולכם ואני נקי מפשע, הנה בשגגה הולאתי
 בשבת מטבע בכנף בגדי אך כאשר שאלני העני נדבה אז זכרתי כי אני נושא משא ולמען לא
 אחטא נתתיו לכבדי העני הזה, אז שקטה חמת היהודים ממנו, ותחת רוגו הרבו להוקיר
 ולפאר את יראתו, מעשים כאלה יראו הפעולות הנשחטות של לקחי הרבנים, כי יעמסו
 את רעיון איש נקי ותמים, ועל ידם החונף יאמר לא חטאתי, אך אולי יחשוב הקורא כי

אשר קדשנו במזותיו וזונו להדליק נר של שבת;“ (ה'ש ה' א') אין ספק כי יהודי בדעתו כי נר שבת נחוק לעונג שבת כמאכל אשר יאכל וכי אלהים זוה עליו גם כן את האיש אשר יחסר לחמו וחזור על הפתחים, בלבו יחשוב כי הדלקת נר שבת היא מזוה גדולה ונכבדה, וכי יש בקיימה זכות גדולה, ולא יבין כי אין בקיום הזה רק מנהג הדת אשר יוכל להעשות גם ע' איש פורע מוסר וצלי יראה ואהבת ה', ומגמת כל הדינים האלה היא אחת להסיר מחשבת אדם מעגמות הדת ומיוביה, ולדבר על לב החוטא העומד בחטאותיו כי בזכות שמירת התקנות האלה יתכפרו ויהיו בלא היו, וכאשר לבו יכנו על חטאיו (לא על אלה אשר כבר עשה מעולם ואשר התנחם ושב בתשובה עליהם, אך על אלה אשר עשה בשבוע זו לפני השבת ואשר דעתו לשוב לעשות אותם אחרי יעבור השבת) אז ישתיק את רעיונו בהעלות על רוחו כל המון הזכויות בשמירת מצות הרבנים אשר יכבדו כי יסקלו במאזנים מכל חובותיו, וחזור יזכור כי מעולם לא הטמין קדירה בשבת באופן האסור, כי לא נשא את כיסו ד' אמות בפעם אחת, ולא נתנו לנכרי, וכי להיפך שמר את השבת כהלכתו, וערך שלחנו והדליק נרו וברך עליו באופן אשר נתכפרו כל עונותיו וגם אם עבד ע'ז באנוש לא אנוסה מכתו ויסלח לו, ובכן מצות הרבנים נוטים להוליך את רבים שוב בדרך עקש ופתלתל, למען יקשו את לבם משוב מחטאותיהם, ולא ילחמו לראות בטוב ביום השבת הגדול המיועד לעם אלהים.

פרק ל

אש דת אמת אשר כוננה ימין אלהים, דמתה לאור שמש, וכמוהו במתת אלהים היא קנין כל בני איש היכולים בפתוח עינים להנות באורה. הדת הזאת איננה נחלת העשירים והמלומדים לבדם, אך גם גורל העניים והפתאים, בהיותה קרובה לכל לב להתבונן בה ולעשותה. ולכן בכתבי הקודש על חכמה השמימיות הזאת יאמר: "בראש מרומים עלי דרך בית נתיבות נבזה, ליד שערים לפי קרת מבווא פתחים תרנה, אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם, הבינו פתאים ערמה וכסילים הבינו לב,“ (משלי ח' ב'—ה') וכן אלהים יקרא לכל איש ואיש בפי נביאו, "הוי כל זמא לבו למים ואשר אין לו כסף לבו שברו ואכלו ולבו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר יין ומלבי,“ (ישעיה נ"ה א') אולם לא כן היא הדת המזויפת כי היא תכיר פני העשירים והנבונים לתת להם מנות חמש ידות לבדם, היא תוטיט את כוס הישועה כמקה וממכר במחיר פור לאביונים או בשכר למוד הדת, או תרבה המזוכה בנתיבותיה ותסגר שעריה בכבדות עד כל עני ומר נפש ילאה למנוא פתחה ולדעת מה היא שואלת ממנו, הדת אשר זה דרכה בהכרח שקר בימינה ולא תוכל להיות אור אלהי לעיני השכל כאור יומם לעיני בשר, באשר חבל להיות לה תכונת האור המאיר לכל ומשלים חסרון בני אדם, כי תמנע תנחומיה מעני ונכה רוח הברך להם ביותר, ותסלף נדק לזכות ביום המשפט הגדול את אלה אשר בעמל אנוש אינם והיה לאל ידם להתנדב לבם להגות תמיד בספרים, ולחייב ולהרשיע את דכאי רוח אשר בהביא בזיעת אפס להם נפשות ביתם לא יוכלו לעסוק ולשמוע בלמודים, אכן זה היא משפט התורה שבע"פ וזאת היא דרכה, להרבות מצוות הדינים בדקדוקים דקים ומשכונות אין מספר עד תהיה אל כל עני בדעת כדברי הספר החתום ותקלר ידו מנגור פקודיה. הן אם לא היו תנאים אחרים להשגת הישועה רק שמירת השבת כפי דיני הרבנים לבדה, גם אז יש לרוב היהודים להתיאש ממונה מבלי יכולת האנשים העוסקים במלאכה לדעת את תורת הישועה ולבוא בסוד כל הדינים אין מספר ולמנוא ידיהם בכל המזוכה אשר

לשמוע ולעשות את מצות הרבנים לא. תשיג ידו לקיים אותן, וכל יגיעו ועמלו להתבונן בהן יהיה לריק ולא יראה לו, למשל הוא בדעתו הקלה ידון כי אם אסור לו להכניס ראשו לרשות אחר ולשפתות שם, או אסור לו גם כן להשקות בהמתו בדרך זה, אך במשפט הזה יורה כי אין לו חלק בבינה, ולפי דין החכמים יש חילוק בין שתיית האדם לבהמה, "בהמה שהיתה רובה בחוץ וראשה בפנים יאובסין אותה" אכן אם כבר למד את הדין הזה ויחשוב אותו לכלל כי יש מותר לבהמה מן האדם, גם אז יחטא בשגגה בלי לדעת כי הגמל אשר נוארו ארוך יוצא מן הכלל, "ובגמל עד שיהא ראשו ורובו בפנים הואיל ונוארו ארוך," (הלכות שבת ט"ו י"א) וכן תמצא דינים אחרים אין מספר בענין הזה של ארבע רשויות לבדו, ובכן תראה כי דת היהדות היא בכל חלקיה לתורה אל המלומדים לבדם, ולא ינייר לאיש לא לומד לשמור את השבת כהלכתו כפי תורת הרבנים, ואחר כל העמל והיגיעה איזו תועלת ימצאו בה האנשים האלה אשר יבלו ימיהם עליה לבהלה? התשנה את לבם לטוב? התגלה עיניהם לראות יותר מדות חסדי אלהים וטובו, או התמלא את לבם אהבת רעהם? אין לנו ספק כי הדקדוקים הדקים מהדדים את השכל, אבל השכר יצא בהפסד וגדול הנזק מן טובתם, על נכון כל מחוקקי העמים המרבים משפטים בעושין יבקשו חסדונות רבות ללא תועלת, וכמוהם גם דיני הרבנים והלכותיהם המרבים דברים בחייב או פטור, ומכל הוראות כאלה לא תמצא מוסר ואמונה ולא יטו את האדם לקדושת הלז ונקיות הרעיון להסיר אותו משרירות לבו הרע ולמנוע את החטא במקורו, ממעט המקומות אשר הבאנו במכתב הזה ידע הקורא כי ספרי הרבנים המה כארץ הנגב, וכל המצא לדבר ה' ולמוסר ואמונה לטוב אל חכו דבקה בנמא ונפשו בו תתעטף מבלי מנא בהם מאומה כי אם דינים והלכות בדברים חינוכיים, הן באשר קדושת המחשבה והטבת הלז ביראת ה' ובאהבת בני אדם היא ראשית פרי הדת האמיתית, היינו מנפים לראות אותן ביתר שאת בדינים הנוגעים ליום השבת אשר קידש אלהים והצדיל אותו משאר הימים למען בו תרוממנה מחשבות אדם מעפר אל גבהי שמים, ולמען במנוחת הקדושה הואת כעני כעשיר כלומד ללא לומד יעזבו את דאגתם לעניי העולם ועסקיו, ויהוו בזהבית אלהים ורובו ושימו את לבם אל הנחמיות אשר אליה הם שואפים, אבל תחת כל אלה דיני הרבנים מלאים דברי ריק בחייב ופטור ואסור ומותר, אשר לא יזכו את הלז ולהיפך לאיש הלומד בהם יהיו לעול כבד על רעיונו עד השבת יהיה קשה לו מכל ימי החול, ולא ינייר אשר העניים המביאים לחמם בזיעת אפם ואין להם פנאי לעסוק בלמודים יוכלו לדעת ואף כי לשמור את כל דיני השבת כפי אשר טבעו אותם הרבנים, ואם כן, לו התורה שבע"פ היתה אמיתית או העני יאבד חלק גדול מטובה ומסוכן תמיד לשחת ישועת נפשו, ולא זאת לבד, אך אם התורה שבע"פ אמיתית מוכרחים אנחנו להאמין כי אלהים נתן תורה אשר לא תשיג יד העני לקיים אותה והכיר ונשא את פני העשירים והמלומדים להנחיל להם כל טובה וישעה, והדעת הואת תתנגד לתורת משה והנביאים האומרת כי אלהים קרוב לנשברי לב ואת דבאי רוח יושעי, אולם ישיב נא הקורא אל לבו, איזו תועלת תהיה לו בהודאתו בדת אשר לעולם לא יוכל לבוא עד תכונתה ולדעת את משפטיה? ובלב נוכח להחליט כי הרוב מן היהודים לא יהיו מהירים בתורה שבע"פ עד לדעת אין ישמרו את השבת מחללו, ואף כי לשמור את כל התר'ג מצוות, היש לנו לחשוב כי הם בעלי דת אשר לא בואו בסודה? אם התנאי להקרא בשם יהודי הוא לדעת ולשמור את התורה שבע"פ, או תשעים ותשע מואה לא כנים הם אשר בשם ישראל יכובו, ועוד תגדל המצובה בדבר נשי ישראל אשר גם אינן חייבין בתלמוד תורה, הלא כל רב ומורה יודה כי לפחות הנשים אין להן לא תורה ולא חכמה, הבכל זאת יהיה גם להן חלק לעולם הבא? הלא אם ידיעת התורה שבע"פ ושמירתה היא תנאי לעולם הבא, או כל ישועה נדחה מן הנשים אשר אין להן חלק בבינה, ואם נאמר כי בכל זאת זכות לעולם הבא, או תמצא מזה כי אלהים נתן תורה אשר ידיעתה איננה נריכה להשגת העולם הבא, הלא נאות לכל איש יהודי לשיח עם לבו, היודע איני כל פקודי התורה שבע"פ? האוכל להשיג ישע בלי לדעת אותם? אם לא אוכל להושע בלי לדעתם, או דת היהדות תחדול כל טובה וישעה מעני ונכה רוח, ואם אוכל להושע גם אם לא באתי בסודה, או היא ללא תועלת באשר אוכל להשיג ישע גם בלי לדעת אותה: הדת כזאת לא

מעשים כאלה לא יוכלו למנוח מקום פה בארץ ענגולאנד, וזוהי כבר היהודים השכילו לבלי
הצט אל דקדוקים כאלה, על זאת נענה גם אנחנו, כי כל החושב כזאת ירשיע בלבבו את
התורה שבע"פ, כי היא לא תזלח להיות לדת לאנשים המשכילים אשר דעת נכפסם ינעם,
ואם הוא יד וישר מחויב להתנגד אל הלקק אשר לפי דעתו הוא שקר ואל. הדינים אשר
יתעב כאכזריות ורשע, הן דיני השבת האלה הם חלק גדול מדת היהדות היקרים וממוריס
בעיני בעלי התלמוד מכל הדינים האחרים, והאיש אשר לא נזהר בהם מומר לכל התורה
כולה כמו האיש אשר נטבל לאמונת המשיחיים, וכל איש היהודי אשר ציום השבת ישא פה
ברחובות לאנרן בכנף בגרו מטפחת לאפו נבדל מדת ישראל אשר שמרו אותה היהודים
בערך שני אלפים שנים, ובמעשיו יורה כי הדת ההיא היא שקר, ואם עוד צפיו יודה בדת
הזאת הלא חנוף יחנוף איש הזה ורמיה ברומו ויעשה בנפשו שקר בכבדו את התורה
הזאת אשר בעלמו יעבור עליה, ואשר אם היתה תקיפה בעולם תרשיענו למות, אם האנשים
אשר יקלו לחטוא תמיד בחילול שבת לפי משפט הדינים האלה יש להם מעט אהבת האמת
ותיקר להם תורת ה', אז יש להם לגלות את דעתם נוכח השמש, ולהודות כי עזבו את דת
אבותיהם, ולהראות איזו היא הדת אשר לפי דעתם היא האמיתית, הן פה חנף מתועב
מאוד, ובעל התלמוד המוכה בסגורים ביתר שאת, נכבד וטוב יותר גם אל בני אדם וגם
בעיני אלהים, מאיש נבז המודה צפיו בדת אשר לבו רחקה ממונה ולא יאמין בה ויחשוב
את לקחה הוללות וסכלות.

אולם נסורה נא אל הדין הנ"ל בדבר המלאכה לטלטל איזה חפץ בר' יותר מד' אמות,
הן יש לשאול אם בעל התלמוד עומד בר' ויש תחת ידו איזה חפץ הנחמן לו במקום אחר
ורוה מאוד לטלטלו, האין ענה ותחבולה לטלטל באופן המותר? הקנרה יד החכמים
למנוח מונא אל ההיתר מן האיסור? אמנם לא קנרה יד הרבנים ותושיה לא נדחה מהם,
ובכל חרדתם אל השבת עד לרגום בארבים את האיש הנושא איזה חפץ בר' יותר מד' אמות
מנאו תחבולה לשאת משא בשבת גם בריחוק מאה מילין אם יש צורך בדבר, "לפיכך מותר
לאדם לעקור החפץ מרשות הרבים וליתנו לחברו שאילנו בתוך ד' אמותיו וחברו לחברו
שאילנו אפילו ק' מילין אע"פ שהחפץ הולך כמה מילין בר' שכל אחד לא יטלטלנו אלא
בתוך ד' אמותיו," (א"ח שמ"ח) הן רבות פעמים שמענו מפעולות נפלאות אשר תפעל
התחלקות העבודה, אבל מעולם לא ידענו כי גם תוכל לשנות חטאה גדולה להיות, ועל
נכון אך למותר דבר שפתים להוכיח כי אם איזה מעשה איסור לאחד כי לא יבועל האיסור
ע"י שרבים המה העושים אותו גם אם מספרם יעלה למאה אנשים, והדין הזה כן משתת
מראהו כי דומה יותר להיות מזויף ע"י איזה אייב את התורה שבע"פ למען יבואו לה,
מלהיות באמת משפט מכובד של מחוקקי הדם היושבים כסאות למשפט לדין דיני נפשות,
אולם בעברנו מעט הלאה נמנא כי איסור לטלטל חפץ מרשות לרשות גם אם קרוב אליו
מאוד, "כשם שאיסור לטלטל בכל הכרמלית כן איסור להוליך ממנה לרשות היחיד או לרשות
הרבים או להכניס לכרמלית מרשות היחיד או מרשות הרבים, ואם הוליך או הכניס
פטור," הפטור הזה הוא מסקילה אבל מכין אותו מכות מרדות, ונקל לנו לחשוב כי האיש
אשר איננו חובר חבר מחוכם אשר כבר ראה שמטלטלין חפץ בר' בתחבולה הנ"ל, יגנה להוליך
גם כן מרשות לרשות באופן זה ויחטא חטאה גדולה, באשר לבו הקשה לא יבין ההפרש שבין
האחד להשני, אבל הדיעה הפשוטה הזאת לקללה תחשב לו וישא את עונו, ואף השומר
מאוד לנפשו יכול להכשל להוליך את ראשו מרשות לרשות ובפרט אם יעמוד בחן ורעהו
אשר צבית יתן לו מים לשתות הלא בנקל יכניס ראשו צעד החלון וישתה, אך טרם יכלה
לשתות יבואו בו המים המאחרים למרים ועונותיו יעברו ראשו, "לא יעמוד אדם צרה'
ויוליך ראשו לר' וישתה שם או איפכא אלא אם כן יכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה
דכיון שהוא נריך לאלו המים אנו חוששין שמיא יביאם אליו אבל מותר לעמוד צרה' או
צרשות הרבים ולשתות בכרמלית," (א"ח שמ"ט) הלא ברור הדבר כי לא ינויר אשר האיש
לא לומר יהיה חף מפשע ולבל יחטא בזנות הרבנים האלה, ואם יד הרבנים היתה תקיפה
היה מוכרח להתיאש עמנו מן הרחמים ולתת גיוו למכיס, אולם אם שמירת הדינים האלה
כהלכתן היא תנאי לישועת נפשו אז בלי ספק יש לו להתיאש מישועה, ובכל רגונו הטוב

העלימו עין מטובת הגוף והנפש של הזויים והדלים בעם; כי על אודת האנשים הנכבדים והמלומדים הדין ישנה מאוד את טעמו לאמר "חכם זקן בחכמה וכן נשיא או אב ב'ד סדרת אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם אלא אם כן עשה כירבעם בן נבט וחזיריו אבל כשחטף שאר חטאות מלקין אותו בזנעה שנאמר וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה אע"פ שכשל כשהו בלילה, ואומרים לו הכבד ושב בביתך וכן כל ת"ח שנתחייב נידוי אסור לב'ד לקפוץ ולגדוהו במהרה," (שם פ' ו' א') הן הרבנים השתדלו עממם להלדיק את דיניהם המוכרים פני ת"ח מן עם הארץ בסמוך אותם בכתוב, אשר באמת אין לו דבר עם ת"ח, ומה שאמר אלהים וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה, לא יאמר על מלומדים או אינם מלומדים ולא איך לענוש אותם, איך על הרעה אשר נגד פני עם ישראל, וכן פירוש הכתוב ר' דוד קמחי באמרו, "וכשלת היום אמר כנגד ישראל בעבור מעשיך תכשל ותפול, היום ר'ל הזמן הזה בקרוב תבא מפלתך, וכן וסרה אפי בו ביום ההוא, ביום ההוא שורש ישי והדומים להם, עניינם עת וזמן, וכשל גם נביא עמך לילה נביא השקר המתעה אותך ישל עמך כמו האדם נכשל בלילה בחשיכה וכן ת'י," (הושע ד' ה') מזה תראה כי ר' דוד קמחי ות' שניהם כאחד יתנו עדותם כי התורה שבע"פ תבאר את הכתוב הזה לשוא, הן הפירוש מעוקל עמנו אינו לתפארת לתורה הטוענת כי היא משמים, ואף כי בסמוך בפירוש שוא הזה דין המעות נדק ונושא פני ת"ח להגיל אותו מעונש הנקב על איש לא לומר באשמה אחת, בינו נא, אם האיש אשר אינו ת"ח בזה את הרב יכול לנדות אותו בעמנו בלי עדים והתראה וגם בלי לחרוץ עליו משפט, אבל אם הת"ח עשה את המעשה המביא לעונש הזה, או גם הב'ד אין לאל ידם לשפוט אותו, ומי פתי לא יבין כי הרבנים עשו את הדין לטובת עממם? היאמין איש כי אלהים כן נוה להבדיל בין הת"ח לאיניו ת"ח גם אם שניהם יאשמו באשמה אחת, ולחוס על הראשון ולענוש את השני, על ככון אלהים תמים פעלו ולא יכיר פנים במשפט וכלי הפק הדין הזה לא יא ממנו, והנה עוד יותר תתראה העולה אשר במשפט הזה בשים לב אל תכונת העונש הקשה, "מהו המנהג שינהג המנודה בעמנו ושנוהגין עמו, מנודה אסור לספר ולבכס כאבל כל ימי נידויו, ואין מומנין עליו, ולא כוללין אותו בעשרה לכל דבר שנרין עשרה, ולא יושבין עמו בארבע אמות אבל שונה הוא לאחרים ושוני לו, ונשכר ושוכר, ואם מת בנדויו בית דין שולחין ומניחין אבן על ארונו, כלומר שהן רוגמין אותו, לפי שהיא מובדל מן הניבזר ואין נרין לומר שאין מספידין אותו ואין מלוין את מותו. מי שישב בנידויו שלשים יום ולא בקש להתירו מנדין אותו שנייה ישב שלשים יום אחרים ולא בקש להתירו מחרימין אותו," (עיין שם) כזה הוא העונש אשר הת"ח יכול ברזונו לחלק לאיש איש, וזלתי להת"ח כי אין לואב לטרוף את הואב כי אם את. השה, ויכול להסיר ממנו הנזאת הנקיות גם אם בזאת ירע לבריאות גופו, ולתת אותו למשיסה ולבוזים בפני כל הקהל אשר כל העדה תבדל וכל איש ירחק ממנו בריחוק ד' אמות, ולחרף את עממותיו במותו, ולבלתי נתון לו אשר יביא בכבוד אל הקבר, ואם ימאן להכניע מפני הרב, יכול להחרים אותו ולרדוף אותו עד לא תהיה תקומה למפלתו, לפחות בעולם הזה. הדין של המוחרם הוא "אינו שונה לאחרים ואין שוכין לו אבל שונה הוא לעמנו שלא ישכח תלמודו ואינו נשכר ואין נשכרין לו, ואין נושאין ונותנים עמו, ואין מתעסקין עמו אלא מעט עסק כדי פרנסתו" בנייר נא במשבתנו, כי האיש לא לומר דבר איוו מלות כנגד הת"ח אשר הוא יחשוב לבזיון לכפשו, או בתקילה יבדה אותו, ואם האיש בדעתו כי חף הוא מפשע לא ירצה להכניע אל גאות הת"ח, או בעבור זאת יהיה לשמה ולבזיון ונרדף עד החרמה וכל עסקיו יכליון, וכל זאת תקראנו יען אינו ת"ח, ואם מות ימות כאחד הנבלים משבר רוח, עוד כל עלמותיו תאמרנה נבזרכו ממשא האבן אשר יכבד על ארונו, וכל הרעה היאת תקרה אותו לא על כי חטא חטאה גדולה, אך יען לא נתן כבוד לת"ח עמנו או לדבריו, מעולם מחוקק און ועמל לא הניק לנכנעין בדת רשעה בזאת, אך אולי יאמר הקורא כי יש להרב כח להתיר אותו אם ירצה, וכי נראה אשר יעשה כן באשר התורה שבע"פ תנוה אותו שימחול, אולם הגם אמת הדבר כי אם נעשה לו בזיון בזנעה יש לו כח וישר הדבר אשר ימחול, בכל זאת אם נעשה לו בזיון צדדים או גם אם היה רוצה להעביר על מדותיו אין לאל ידו לעשות כן, ומחויב

תוכל להיות מאלהים, הלא הדת אשר תבוא ממנו נריך כל אדם לדעת אותה כאיש כאשה כוקן כנער, ותקל ידיעתה גם אל עניים וצוערים בעם כלעשרים ולחכמים ישובו נא היהודים דלי העם אל לבם דעת, כי לאולת תחשב להם להחזיק בדת אשר אין להם בה חלק ונחלה, ואפסה תקוה מהם אשר לעולם יעמדו בסודה וידעו משפטיה, ויתנו ראש וישובו אל משה והנביאים אשר בעזרת אלהים כל אדם יכול להתבונן בהם לפחות את אשר נחוק לו ליטעות נפשו, הן כתבי הקודש ככל היצורים אשר ינרו ידי אלהים המה מלאי תפארת לעיני העמי אשר לא ילך בגדולות, האף כי גם החכם יוסף לקח ואין קץ לתבונה אשר ימנא בהם, והספרים היקרים האלה הם מורשה קהלת יעקב ולא התורה שבע"פ היכולה להיות נחלת הרבנים החכמים היודעים אותה ולא גורל האינם מלומדים אשר תהיה להם נכריה כמו תורת אנשי תינא, והרוב מבני ישראל כן רחוקים מתורה שבע"פ כמו מתורת קונפוציוס, היאמר אדם כי הוא מאמין את הלקח אשר מעולם לא ידע אותו? הלא כן משפט רוב היהודים בתשע חלקי התורה שבע"פ מעשרה.

פרק לא

נכון הדבר כי התורה שבע"פ היא היתה עד עתה לא עשתה טוב עם עם ישראל המחזיקים בה, ואין ספק כי אם היתה לראש בעולם, אז תשחת גם שלות ישראל וגם שלות כל העמים, פקודיה ומשבונותיה הרבים בהכרח היו מביאים את האדם לידי עבירה, רוחה הקשה ווריוותה לנדות בני אדם היו לסיבת רגום ועלבם וריב משפחה במשפחה, ועל למאונה למי אדם במשפטיה האכזרים לענוש בעונש מות, היה תמיד אבל כבד ליהודים, ורבתה גם תאניה ואניה, ולפי דעתנו זולתי מהי מספר בעלי ברית האולת, אין גם איש מיהודים אשר ישמח לראות את התורה שבע"פ רוממה בחיל ובכח ושלטת על נפשות עמו ועל כל אשר להם, הן כל איש ישראל נבון דבר ידע, כי אם היתה יד הסנהדרין תקיפה כפי החיל אשר תאזרם תורת הקבלה, אז היתה ממשלה קשה אשר מעולם לא הכבדה עולה כמוה על שכמי בני אדם ועל רעיונם, הלא אז כל איש ישראל לא לבד היה נריך להיות ברגוה ובדאגה מפני חמת הסנהדרין ובתי דינים הקטנים, אבל גם מפני כל רב ות"ח פן יבער כמעט אפו ומתבל ידה אותו, כי בן הוא משפט התורה שבע"פ, ואחרי אשר תחרן אומר כי הב"ד יש כח בירו ונאות לו באופנים ידועים להחרים ולנדות את כל מי שירצה תוסף תאמר, "וכן החכם עלמו מנדה לכבודו לעם הארץ שהקפיד בו ואין נריך לא עדים ולא התראה, ואין מתירין לו עד שירצה את החכם, ואם מת החכם באין שלשה ומתירין לו - ואם רצה החכם למחול לו ולבל נדהו הרשות בידו," (ה' ת"ח ו' י"ב) מדין הזה אנו רואים כי אם הרבנים היו שבים לאיתנם - אז היתה ממשלת הרשעה בעולם אשר כמוה עוד לא היתה לרוע, הלא אז כל ת"ח בפני עלמו היה למושל קטון אכזרי וליועץ ולשופט ואיש ורוע לעשות שפטים כאות נפשו, ומעולם לא היתה ממשלה בעולם אשר יסרה את הנכנעים אליה בעקרבים כאלה, וגם בימי קדם בעוד ערפל כסה לאומים מעולם לא לקחו הכהנים והכומרים לנפשם שררה כזאת כאשר נתן בזה לכל רב ומורה בפני עלמו, אימת כי אם ירצה יכול למחול לאיש אובד אשר נגע בכבודו, אבל יש לנו לראוה כי הכח הזה יגדיל במקומות רבות את הנסיון של הנקמה החזק מטבעת בני אדם החלושה, ויהיה איך שיהיה היסוד עלמו משחתו בו, ומתנגד לחכמת מחוקקי עמים ומסוכן לחירות העניים ודלי העם בלמודים, הלא שם הקורא את לבו אל כי הכח הזה אשר יש לת"ח לנדות את רעהו הוא לבד בתנאי כי האיש הזה הוא עם הארץ, וגם מדין הזה תהיה הוכחה על משפטנו הנ"ל כי התורה שבע"פ נעשתה לתועלת העשירים והמלומדים בעם, ומחבריה

שואלים את כל איש יהודי היש את נפשו אשר התורה שבע"פ תהיה לראש כתביעתה?
 ואשר תהיה לאל יד כל רב ות'ל נלדות ולהקרים את כל אשר יקל בכבודו? הן הבחינה
 היותר נכונה בדת היא להתבונן אם טובות תהיינה פעולותיה בהיותה רוממה ושלטת
 בעולם, כעת רבות ושונות הדתות בעולם ובאשר מתנגדות אשה אל אמותה בהכרח האמת
 לא עם כולן ובלי ספק נמנאות גם מזויפות, ותקות כל אהב טוב היא אשר באחרית
 האמת תהיה רוממה ואלהים בעלמו ממכון שבתו ישיג להבין ממשלתה בעולם וכל טעות
 כליל יחלוף, וכל בעל דת יקוה כי דתו אז תתגבר, אולם יש לכל אחד לקפור על דתו
 ולהתבונן מה איפוא תהיינה פעולותיה אם חדל להיות פונה פה כנגדה ואין מענור לכל
 הפנה, וליהודים יש להתבונן במתינות איזה מעמד יהיה בעולם אם הרבנים והת'ל ישורו
 בו, הלא בהכרח אם דת היהדות אמתית באחרית יהיה להם כן, האיש לא לומר יהיה
 ביד המלומד כחומר ביד היוגר, הת'ל יהיה משועבד לעבוד את הרב, ואשר אינו ת'ל
 עבד עבדים יהיה לחקיו, היש חפץ לזימם כאלה או היאושר מעמד כזה? מי זה האיש
 אהב לנטות שמו לסבול את עול הרבנים אשר יכו אותו על כל דבר פשע במרס ובשמתא
 ולהיות להם למוס עובד לא לבד בגופו אך גם לכל יסנה את טעמו למשוב כנגד מחשבותם,
 היפלו לאיש חבלים בנעימים, בהיות ידיו ורגליו אסורות בחבלים, אם על גבו יחרשו הת'ל
 במקל חובלים, וברעיונו הרב החובל יתבל און? אם תביא ותגיע עת כזאת אז יאמר
 לרבנים ולתלמידי חכמים קרני ראמים קרנס, בהם ינגחו כל בני עולם, הלא אז הרוב
 מבני ישראל בלי להזכיר את כל העמים, ידל להכניע מפני גאון הרבנים ולחמוך את עפר
 רגלם, ויחדר לבלי התנהג עלמו כרוח בינתו מפני חמת הת'ל לכל יגדוהו מתבל, הבאמת
 חשקה נפש היהודים לעבדות הזאת? היקוו לעת יד הרבנים רוממה לאסור את ידיהם
 ורגליהם כלאן לטובה? אינן אם מעמד כזה לא טוב בעיניהם ולא יחפצו את יום בוואו
 המפסיד את רוב עלמותיהם, למה זה יכתבו ידם אל הדת אשר תביא בהכרח את המעמד
 הזה אם האמת אתה. ואם הדינים האלה הם לא לדיקים, ואם תמת אחרית הטובה
 המקווה מרה תהיה באחרונה, אז בלי ספק התורה שבע"פ אך שקר בימינה. וכל
 איש יהודי יחפש את דרכיו ויראה מה רעים מעשיו בהעמיד אותה על תלה, הלעולם יהיו
 בני ישראל נדחים בכל הארץ, הימשך שבים לדור ודור, הלא עיניהם תחוינה את עת
 לחננה כי ישבו אלהים שבותם לארץ אבותיהם ויקוו לבלות ימיהם בטוב ושנותיהם
 בנעימים, אולם אם הרבנים אז ימשלו גם כפי יסודות התורה שבע"פ מהר שלומם יהיה לאפס
 ושמתם תהפך לאבל, הן התורה הזאת תכיר את פני המלומדים לבדם ולכולם תתן
 מגרעות, אך להם תתן שבט וממשלה ואושר טוב תסמוך אותם, ואת כל אחיהם תתן להם
 לעבדים לרדות גם בפרך, הבנפיתם למלכות אשר תשוב לישראל ינפו תורה אחרת אשר לא
 כתורה שבע"פ ואל יסודות אחרות בדת ובמשפט? אם כן ינפו, אז יודו כי התורה שבע"פ
 היא מזויפת באשר איננה טובה עתה בימי עניה מאשר תהיה אז בעשותה קיל וידה רמה,
 ואם אז תהיה למשחית גם עתה מוס בה לא תרנה, ולכן כל איש יהודי אשר ידו תכון עמה שקר
 בימינו, יכול להיות כי יעשה כן בשגגה ולפי דעתו הרוב מבני ישראל ישגו להחזיק בתורה
 הזאת מבלי לדעת את תכונתה, אבל לא טוב וישר לאדם להתנהג עלמו בדת אשר לא ידע
 אותה ולמשש בה כעור באפילה, יכול להיות כי רבים מיהודים ישיבו על זה לאמר, אינן לנו
 פנאי לבוא בסוד דתנו ולדעת את תכונתה, ספריה רבו ועלמו מומנו המוכרחים לבקש
 טרף לביתנו ולא נוכל להקשיב ולשמוע את אשר יכלכלו, מודים אנחנו כי התנכלות
 הזאת היא ישרה, אך גם היא תוכיח כמשפטנו הנ'ל כי התורה שבע"פ לא תלכת להמון
 העם, כי היא אך נחלת הבטלים ממלאכה והם העשירים והמלומדים, מעטם הטעם הזה
 לא תוכל להיות מאלהים אשר לא יביט לעושר וחכמה, אך יבין אל אושר ענוי ארץ אשר
 אחר הרמים ואל יראת דתם, הן תכונת הנשיח הפרטית היא, להשכיל אל דלים, "ישפט
 עני עם יושע לבני אביון," (תהילים ע"ב ד') ובהכרח לא יהיה אחד מן הרבנים או
 מן הת'ל.

לנדות את איש אשר בזה אותו, ולמען לא נראה כמבקשי תואנה לכן נביא את כל המאמר,
”אעפ״ שיש רשות לחכם לנדה לכבודו אינו שבה לת׳ להנהיג עמו דבר זה אלא מעלים
אויבו מדברי עם הארץ ולא יסית לבו לכן בענין שאמר שלמה בחכמתו גם לכל הדברים
אשר ידברו אל תתן לבך, וכן היה דרך חסידים הראשונים שומעים חרפתם ואינן משיבין
ולא עוד אלא שמוחלין למחרק וסולחים לו, וחכמים גדולים היו משתבחין במעשיהם הנאים
ואומרים שמעולם לא נידו אדם ולא החרימוהו לכבודן, וזו היא דרכם של ת׳ שראוי לילך
בה, במה דברים אמורים כשזוהו או חרפוהו בכתר אצל ת׳ שזוהו או חרפו אדם בפרהסיא
חסור לו למחיל על כבודו ואם מחל נענש שזה ביוזן של תורה אלא נוקם ונוטר הדבר
כנחש עד שיבקש ממנו מחילה;” (שם ו׳ יג) ברור הדבר כי תכלית המבוקש הגדול של
הדינים האלה הוא להחזיק תפארת גדולת הדברים ותקפם ולבל ירים איש את ידו נגד
רגלו להשליך עולם מעל שכמו, החרדה הגדולה הזאת לפקוד ולענוש את כל בזה ת׳ נגד
זדת הענוה והעברה על מזותיו תגלה דעת הטעות המזילה מחרבי הלב, והיראה פן דלי
העם יחרסו לערוך את לקחי הרבנים עם כתבי הקודש ויעמדו על האמת בלי תהפוכות,
וינתקו זיקי און כפתיל הנעורת בהריחו אש, למנוע את הלהיה הזאת לבל תבוא, נריך
לעקור את השורש הפורה ראש ולענה ולהחרימם את כל אשר ערצ לבו לפנות פיו כנגד
הרבנים ולהמרות את מזותם ולהקל בכבודם, אולם אם עני ואיש לא לומד יחרק ע״
הת׳ או אין בשער משפט באשר לא תשיג ידו להלביש צוארו רעמה ולשלה צרקי החרס
והשתתף גם הוא, על דכאי רוח כאלה לא שמה התורה שבע״פ את לבה זולתי לענוש
אותם, ואם תקום ותהיה כזאת אשר דת היהדות תחזיק את רכן הממשלה ותעזור בעם
ישראל אז עיני עני ונכה רוח תהיינה אל המלומד כעיני עבד אל אדוניו, וכל ת׳ כמושל
אכזרי ידכא תחת רגליו כל עני ארץ.

אולם אולי יעלה על לב איש כי אם הת׳ ינדה איש בחפזו אז העם לא ישיגו על
נידיו, אבל לא כן הדבר והתורה שבע״פ מנאה ענה להכריח את העם אשר ישמעו וייראו
לקול אלות הרב או הת׳, ”הרב שנידה לכבודו כל תלמידיו חייבין לנהוג בו נדוי במנוה
אבל תלמיד שנידה לכבוד עמו אין הרב חייב לנהוג בו נדוי אבל כל העם חייבין לנהוג בו
נדוי;” (שם ו׳ יג) מדין הזה יתברר ביתר שאת מה רבה העולה בחרמות הרבנים, הביטו
וראו, הרב אינו נריך להשיג על נידוי התלמוד, וכל העם מחויבין לשמוע אליו, מי שמע
כזאת? הן אם הזיוון הנעשה להתלמיד הוא חטאה באמת בעיני אלהים (כי אם לא אז
הוא רשע לענוש בעונש כזה) או גם הרב מחויב לשמוע אל הנדוי כאחד העם, ואם אין
חויב לרב לשמוע אליו אז בלי ספק הבוזה לא עשה את הרע בעיני אלהים, ונעשה בלא
משפט ואם כן היא רשע ואכזריות להכריח את העם אשר ישיגו אל הנדוי, אכן היסוד
עלמה נחשב ובאלה, ואין לך עולה גדולה יותר מזאת אשר הת׳ יהיה בעלמו נגד איש
ריבו לעד ולשופט ולשופט ולהסתרר כאות נפשו על דלי העם אשר מלאכתם לא תתן להם
להתנדב עמם להגות בלמודים, ולהסתפח בנחלת החכמים מחוכמים אשר להם הארץ.
נזייר נא במחשבתנו כי כהני הארץ הזאת או המורים והתלמידים בבתי ספר במדינה היו
לוקחים לעמם שלטון כזה להחרימם את כל איש אשר יקל בכבודם, בלי להקריב את משפטם
לפני כסאות המשפט ובלי עדים ופסק דין, להיות המוכים ששט פיהם כנדלים מחברת
בני עמם, ולהיות כל תושבי נדחה מהם, ולהיות גם צמותם לבוזים ולדראון עולם, הלא
חנף תחנף הארץ הזאת ותקיא מהר את יושביה יחד העם עם הכהנים והמלומדים;
וכזאת הוא משפט התורה שבע״פ וזאת דרכה ודרך תכמייה אשר תורה לעשות וגם תעשה אם
היתה לאל ידיה, היישר בעיני היהודים כי תכון ממשלה כזאת? היאצו להטות שכמם אל
הודון ולתת גיוס אל העקרבים? הן אם כל אלה לא ימלאו חן בעיניהם, ואם צוחרים
מעבדות הזאת את חירות וישר המשפט הנבטח גם להם בדת המשיחיים, או בחפנס יודו
כי יסודי דת המשיחיים טובים מיסודי דת היהדות, ויאשמו על כי יכתבו ידם לחשוב
את הדת הזאת לאמיתית אשר נפסם תגעל אותה, ויקוו כי לא תשוב להתרומם עוד, הלא
נאות לכל בעל דת המאמין בה כי היא משמים לקפון אשר תעשה חיל ותלמיה את זרועיה
בארץ, וכל האיש הירא התרוממות דתו, בהכרח לבו יבנו כי האמת אין אותה ועתה אנחנו

יגיד, "הן בקדושין לא יאמין ושמיים לא זכו בעיניו איך כי נתעב ונאלח איש שותה כמים עולה," (איוב ט' ט' ט' ט') וגם אם היתה לאדם זכות בהכרח היא ע' מעשיו הטובים, באשר לא ינויר הדבר שתמצא הזכות בלי מעשים, ואלהים יאמר כי "אין עושה טוב אין גם אחד, כלו סג יתדו נאלחו אין עושה טוב אין גם אחד," (תהילים י"ג ב' ג') ואם אמת כדבר אלהים אז אין אדם אשר יש לו זכות, וגם אם היתה לאדם זכות בהכרח מקורה הוא ביצר הטוב וטבע הטוב אשר לו מלידה ומצטן, והנביא יאמר גם על ישראל כי כל טוב טבעי לא ימוצא בס, ויגיד כי "כל ראש לחלי וכל לבב דוי מוכף רגל ועד ראש אין בו מתם פלע ומצורה ומכה טרייה," (ישעיה א' ה' ו') בזה יגיד אלהים את תואר ישראל, כי כולו משחתו בו מום בו, ואם התואר נאמר לישראל בכל זאת כל בני אדם נכללו בו, כי ככולם אין מתום, כל ראשם לחלי כי כל שכלם נשחת, וכל לבבם דוי כי כל מחשבותם רק רע, ואיך ימוצא אדם עם שכלו ולבו הנשחת זכות לנפשו? גם אם היתה לאדם איזו זכות בהכרח מעשיו רגוים לאלהים, אבל הנביא לא כן ידבר, ויודה לאמר, "ונהי בטמא כולגו וכבגד עדים כל נדקתינו," (ישעיה ס"ג ה') ואם כן בהכרח או הנביאים ידברו כרה או התורה שבע"פ תכזב בהתאמרה בזכות אשר הנביא יקרא להן בגד עדים, ולא זאת לבד, אבל הדעת הזאת כי האדם יש לו זכיות ועונות כל יחודתה הוא בשקר, הן לפיהו הדבר מובן מעלמו כי אלהים ישפוט את האדם לפי מעשיו הנבדלים, ולא לפי תכונת לבו ויביט אל כוחות המתגלות בפועל כפיו, ולא יבין אל מקורם בנפשו, וכראות אנוש הרוחה לעינים יראה גם הוא את המעשים אם טובים או רעים, אבל באמת אלהים יראה ללבבו, ובו לא תרבינה התכונות לפי המעשים, אך המעשים מטוב ועד רע ילאו מתכונה אחת אם טובה היא או רעה, ויורר הלב יביט בו אם יאהב אותו או לא, ולפי תכונתו הכלולה ישפוט אותו ואת כל מעשיו יחד, אך אנחנו הרואים בעיני בשר נשפוט את לב אדם ע' מעשיו אבל אלהים החוקר בטוחות ישפוט מעשי איש ע' לבו, ואם הלב במקורו משחתו בו, אז בעיני טהור עינים מראות ברע כל האיש וכל שיקו מתועב גם יחד.

ועל אודת הנתיעב השני בלקח התורה שבע"פ כי אם זכיות אדם רבים מעונותיו יחסב לנדיק נאמר, כי לפי הדעת הזאת הדבר מובן מעלמו כי ינויר הדבר אשר זכיות האדם ירבו מעונותיו, וזאת לפי דעתנו הוא שקר גמור, כי מי זה האיש אשר עונותיו לא יעברו ראשו ולא ירבו מכל נדקותיו? מי זה האיש אשר ישמור אחת ממנות ה' אשר תעשינה בשלימות? הן בכל מעשינו היותר טובים ובכל מגמתינו היותר חזקות, יתערב תמיד איזה עון ומחרון, ואם בעור אלהים לפעמים תעלה על לבבינו או מחשבה טובה או עסק לתכלית יקר ונהיה אנחנו עושים הכה והנה וטרם נבנע את מעשינו בפועל והנה מחשבת פגול ודרישת טוב לעלמינו התחברה גם הוא אל המחשבה הטובה ההיא ותהפך ותשחית כל טובה לרוע, ולא נודע כי בזה אל קרבנו, ולפחות בכל נדקותינו ימוצא תמיד מחרון ומום ומעשינו היותר טובים לעולם לא יהיו נקיים מעון ואשמה המתחברים אליהם, אבל עד כמה יכדו ומה רבו העונות במחשבה דבר ופועולה אשר רק רעים וכל טוב לא ימוצא בהם? הלא כאלה רבו משערות ראשינו, וגם אם נאמר כי המשפט איננו לפי המספר כי אם לפי האיכות, הלא ימוצא בנו חטאה אחת אשר לא תסור ממנו מרגע קוללנו מצטן עד נובל לקבר, הלא הוא המחרון באהבת אלהים, אלהים שואל אותה ממנו בכל רגע מחיינו, וכמה שעות ביום נבלה בפתות לרכיבו או לבנוע בנע, או לבקש מעדנים לנפשינו, מבלי העלות על הלב כהתעייף עין את ה' עושינו? וגם אם לפעמים מעט מוצר זכור נזכור אהבת ה' ומסדו, איך מאוד יקרו המחשבות האלה בנו, איך מהר כהגה תעבורנה, כי גו חיש וכעופה! הלא האשמה הזאת לבדה תעדיף הרבה יותר מכל מכסת חסדינו ונדקותינו יחד, ותכבד כי תשקל עמהם עד להכריע מיאזני רשע עד שאול תחית, אך האשמה הזאת לא לבדה היא הגדולה, ויש עוד עון אחר פלילי רב ועגום אשר כמשא כבד יכבד ממנו, הלא הוא העבירה במלות ה' אשר תעשה, "ואהבת לרעך כמוך" ברו לכם איש בין הקדושים וראו היגדור את המולה הזאת כתבניתה? הן גם הוא בכל התגברותו איך ברעיון ייחס לה כנגד אויבתה אהבת עלמו, איך מכיר הוא מה מאוד רחבה המולה הזאת אשר חייב לרעהו, בלבבו יבין וידע אותה וישתוקק לאמר מתי אעשנה, וישקוד על מווות פתחה מפני עלמו

פרק לב

צענם הימים האלה צהיות היום אשר בני ישראל יחוגו אותו ראש השנה הולך וקרבו, האמן יזכיר ויעלה על לבבנו את הענין היותר נכבד מן העסק אשר עלינו לדבר בו בפרק האחרון. התורה שבע"פ תאמר כי אין המועד הזה של ראש השנה כי אם יום דין אשר בו יפקוד אלהים כל יצוריו ויחרון משפט איש ואיש, "ובשם ששוקלין זכויות אדם ועוונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עוונות כל אחד ואחד מבאי עולם עם זכויותיו ביום של ראש השנה מי שנמצא לדיק נחתם לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה, והבינונים תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה," (ה' תשובה ג' ג') מדי נדבר בענין זה זכור נזכר למקור ולדרוש דעת הרבנים על דבר ההלכות האדם, ולראות עד כמה תסכים עם לקח משה והנביאים, נתנה נא בראשונה לב אל הלקח כאשר הוא בתורה שבע"פ ונראנו משם, הנה הוא יפרד לשלשה ראשים. הא' כי האדם אשר זכויותיו רבים מעונותיו יחשב לזדיק, "כל אחד ואחד מבני אדם יש לו זכויות ועוונות, מי שזכויותיו יתרות על עוונותיו לדיק, ומי שעוונותיו יתירות על זכויותיו רשע, מחלה למחלה בינוני," (עיין ספ) הב' כי ערך הזכות והחוב איננו לפי מספר המעשים העולים לכל אחד ואחד, אך לפי איכותם, "ושקול זה אינו לפי מנין הזכויות והעונות אלא לפי גדלם, יש זכות שהיא כנגד כמה עוונות שנאמר יען נמצא בו דבר טוב, ויש עון שהוא כנגד כמה זכויות, שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה," הג' כי כאשר הזכויות והחובות תעלינה במאזנים יחד, יכול האדם במעשה נדק או רשע להכריע את המאזנים לזכות או לחוב, "חטא חטא אחד הרי הכריע את עמנו ואת כל העולם כולו לבק חובה וגרם לו השחתה, עשה מזוה אחת הרי הכריע את עמנו ואת כל העולם כולו לבק זכות וגרם לו ולהם תשועה והללה שנאמר ולדיק יסוד עולם זה שדק הכריע את כל העולם לזכות והגילו, ומפני זה נהגו כל בית ישראל להרבות בנדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה," (עיין ספ) ועתה נחפשה דרכי הלקח הזה ונראה הטובים נתיבותיו, הנה בדבר הנתיב הראשון אשר יסודו הגדול הוא כי כל אדם יש לו זכויות ועונות נאמר, איכן אמת הדבר כי כל אדם יש לו עונות, אבל כל אדם וכל מלאך כוזב אם יתהלל להיות זכאי בעיני אלהים. בראשונה תואר הזכות לא יוכל למצוא מקום צערוך את היצור נגד היצור באשר כל טורף צענם יצירתו התחייב לאהוב את אלהים בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו, ולעשות את רצונו, ולכן בכל אשר יעשה לא יסיג גבול אשר הגיב לו בוראו, וזכות מה לו? לו היה איזה נברא חפשי משלם לאלהים כל תגמולה עליו באהוב אותו ובעשות רצונו, ולו העלול היה עלה לנפשו, אז היה לו באהבתו ובעשות רצונו זכות כי יקדם לאלהים לעשות עמו את אשר לא יוכל לשאול ממנו במשפט. והיה אז יכול לפי היושר לקות שכר פעולתו כאיש חפשי המשכיר את עמנו ברצונו לעבוד עבודת איש אשר איננו אדון לו, אבל איזה גמול יגמול העבד לאדונו והוא קנין כספו, אם ישקוד כל היום לעשות מלאכתו באמונה, יעשה את המוטל עליו ומדל להיות לו זכות לשאול במשפט שכר לפעולתו, איכן תואר הזכות לאיש לשאול מאיש אחר במשפט גמול על פעלו, לא יוכל למצוא מקום כי אם צהיות הפעולה לבד מרצון הפועל בלי להתחייב לפעול אותה, ולא יצויר אשר איזה נברא יעבוד את אלהים בעבודת רשות כזאת, הן כל טובו וחסדו לא יסיפיקו לשלם את החובות הרבות אשר יעברו ראשו ואיך תמצא ידו לעשות דבר אשר יאמר עליו כי הוא זה העודק על אשר חייב ליצורו? הלאל יסכן גבר? ואם צנע לו כי יתם דרכיו? גם המלאכים העומדים לפניו בשמים לא זכו בעיניו, ואף כי איש ממרה אשר ירד פלאים.

אולם הדעת הזאת כי יצויר הדבר שיהיה לאדם זכות שתנגד להוראת כתבי הקודש, הן לו היתה לאדם זכות אם מעט או הרבה לפי זכותו היה בהכרח טוב וטהור, ואלהים לא כן

מן הראשונים ומי שלא ישמור כולה הוא מן האחרונים, ובכן בענין הזה הנכבד מאוד
 לחדם החוקר ומופש את דרכיו התורה שבע'פ התנגד לגמרי לתורת משה ואמת ומשתיהן
 בהכרח תביע סרה ותשגה בהוראה, ועל היהודים לשפוט אם יש להם יותר להאמין אל
 הראשונה או אל האחרונה, הן אם יאמינו במשה או ידעו כי אין אדם נחשב לנדיק בעיני
 אלהים אם לא שמר כל ימי חייו את כל מצותיו מצלי כסור ימין ושמאל, ולא לבד רחוק
 מנזקה אבל גם בכלל הרשעים הארורים, וגם אם היה איש בארץ אשר כל ימי חייו נזר
 תורת אלהיו כולה ולא חטא ואשם כי אך הפעם, החטא הזה לבדו ירשיענו להיות מקולל,
 אולם חבל גם איש כזה להיות בארץ, וכל אדם יודע את מרת נפשו כי עונותיו עברו כל
 נדקותיו, וכי אם האמת כדברי משה בהכרח הוא בכלל הארורים. ועתה למה זה תשעו
 אל התורה שבע'פ אשר תבטיח לכם ישועה לשקר, הלא טוב לכם לדרוש מעל ספר תורת
 משה ולהתבונן בתנאי ההנצחיות אשר תשים היא לפניכם. הן נחשה כעת להעיר אזניכם
 אל יסודי הנצחית המדעה ולא נדבר על לבכם אשר תטו אזניכם לתוכחות פי איש
 ומועזותיו, אך נגלה אזניכם למוסר אשר תביע תורת משה, ואל הלקח אשר בתורה שבע'פ
 המתנגד לו, וכשאלו אם יתכן הדבר אשר האיש המודה בתורת משה יקוה לישועה, כאשר
 יטעו במשפטם כל הסרים למשמעת התורה שבע'פ, ולו המשפט הזה היה נוגע אך טובה
 זמניות המרשנו, אבל בו תלוים עניני האדם הנלחמים, ואם התורה שבע'פ תשגה בהוראה
 (כאשר אין לנו ספק) ומשה אמת ותורתו אמת, אז כל השוגה ללכת אחרי ההוראה הזאת
 יאבד ישועתו הנלחמית, ולכן נבקש את כל הקורא מכתבנו זה לדרוש מעל ספר תורת משה
 ולחרוץ אומר בשאלה הזאת, מה איפוא הם התנאים לברכות ולקללות, לחיים ולמות, לפי
 תורת משה? ההוא יבטיח חיים לאיש אשר זכיותיו רבו מעונותיו, או הישאל מכל אדם
 שמירת התורה כולה? אך למשה נגיש את משפטנו, ואותו לבדו נשים למוכיח בינינו.

פרק לג

הן הראינו בפרק האחרון הנ'ל כי כלל התורה שבע'פ הראשון של ההנצחיות הוא שקר,
 כאשר לפי תורת משה תנאי ההנצחיות החיים הוא שמירה בשלימות את כל התורה ולא
 כתורה שבע'פ האומרת כי התנאי הוא שתיינה הזכיות רבות מן העונות, וכי מוטל על
 היהודים לחקור ולדרוש איזו משתי התורות יש לחסוד בתוכנת השקר, לא כן אנחנו, הן אין
 ספק לנו ומאמינים אנחנו כי האמת היתה צפי משה ובהיות נוכח עינינו קנה המדה
 אשר בידו למוד מי הנדיק ומי הרשע נשוב נחקור בדבר היסוד השלישי של ההנצחיות
 לפי דעת הרבנים, הן שמענו את דברי התורה שבע'פ כי בשקול אלהים זכיות אדם
 ועונותיו "השקול הזה אינו לפי מנין הזכיות והעונות אלא לפי גדלם, יש זכות שהיא
 כנגד כמה עונות שנאמר יען נמלא בו דבר טוב, ויש עון שהוא כנגד כמה זכיות שנאמר
 וסוטף אחד יאבד טובה הרבה, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בנדקה
 ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכיפורים יתר מכל השנה," כן
 הוא תוכן התקוה אשר התורה שבע'פ תתן ליהודים, בראשונה תבטיח אותם כי אם זכיות
 אדם תרבינה מעונותיו יושע, אך כאשר תרגיש בעגמה כי רק פתי וחסר לב יסור הנה
 לחשוב כי זכיותיו רבו מעונותיו, לכן תנסה להשקיט רעיון החוטא באמור לו כי בשקול
 המעשים יצינו יותר אל איכותם ותכונתם מאל מספרם, וכי זכות אחת תוכל להכריע את
 כל העונות ותסמוך את הדעת הזאת בכתוב מלכים א', אולם לא די כי התורה שבע'פ
 לא תמלא און לה להביא ראייה אל הדעת הזאת מתורת משה המכלכלת כל פקודי ה' וכל

אשר יחשוב לאויב לה, אבל בכל שקידתו אהבת עלמו כחתף תארוז, ועל גחונה תלך הלך ושוב עד תבוא ותשתרר במשכיות לבו ותחזיק את הרסן בכל פועל כפיו, השני החטאים האלה לבדם אם יעלו במיאונים יכבדו מכל תרי"ג מלות האחרות אשר בהן יתאמרו היהודים, גם אם באמת היו שומרים אותן בכל כשרון ושלימות, ובהיות השני החטאים האלה חבשים לראשינו אך הבל יפנה פינו בדבר מוכיות העודפות על עוונותינו, גם עתה וגם מעולם לא היה עוד בן איש על הארץ אשר עוונותיו לא רבו מועשיו הטובים, ולכן אם למען נחשב לנדיקים נחון הדבר אשר זכותינו תרבינה מעונותינו, או יש לנו להתייאש מלהגטרק בעיני אלהים.

אולם לו היה יגויר שימנא אדם אשר זכותיו רבות מעונותיו, ההוא ינטדק לפני אלהים? נלכה נא בראשונה אל משה ונשמעה מה בפיו, ההוא יבטיח לישראל כי אם זכותיהם תרבינה מעונותיהם יחשבו לנדיקים? ההוא יבטיח בתורה שבע"פ חיים לשומרי התורה בלי שלימות? שמע ישראל כה אמר משה, "ושמרתם לעשות כאשר נזהר ה' אלהיכם אתכם לא תסורו ימין ושמאל, בכל הדרך אשר נזהר ה' אלהיכם אתכם תלכו למען תחיון וטוב לכם והארכתם ימים בארץ אשר תירשון," (דברים ה' ל"ג ל"ג) השמעתם כי משה יעשה תנאי להשנת החיים שתשמעו לכל התורה בשלימות, מבלי לסור ימין ושמאל, וכן ירבה לדבר במקומות רבות, וגם בכתובים הסמוכים להנ"ל יוסיף יאמר, "וזאת המנהג החוקים והמשפטים אשר נזהר ה' אלהיכם ללמד אתכם לעשות בארץ אשר אתם עובדים שמה לרשתה למען תירא את ה' אלהיך לשמור את כל חקותיו ומצותיו אשר אנכי מנוד אתה ובנך בן בנך כל ימי חייך ולמען יאריכוני ימייך," (שם ו' א' ב') אשר ממנו תשמעו כי תנאי הטוב הוא לשמור את כל המלות בשלימות, ואשר כל אחד מישראל ישמור אותן, "אתה ובנך ובן בנך," וגם איננו מוגבל ביום אחד בשנה, אך "כל ימי חייך" הלא תראו כי משה לא ידבר מאומה מוכיות רבות, והאיש אשר יעשה כאשר הוא שואל ממנו נריך להיות בלי כל חטא, ועל כל דבר פשע יבטל את תנאו, ועוד נמנא בתורה ענין זה יותר מפורש בכתוב (שם ו' כ"ד כ"ה) "ויזנו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיותינו ביום הזה ולדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המנהג הזאת לפני ה' אלהינו כאשר נזנו," כזאת היא דעת משה בדבר ההגטרקות ואם האמת אתו או שקר צפי התורה שבע"פ באמרה כי אם זכות האדם תרבינה מעונותיו הוא נדיק, הן משה יאמר אם האדם שומר את כל המלות כל ימי חייו או נדקה תהיה לו, והתורה שבע"פ תבטיח חיים לאדם גם היודע עונותיו, ובאשר התנאי לפי דעת משה הוא שמירת כל התורה בשלימות, הדבר הזה הוא נכבד ונורא מאוד לכל איש לקקור ולדרוש היטב, הטוב לו להשען ישועת נפשו בדבר משה או בתורה שבע"פ, אם ישמע אל תורה שבע"פ או תהיה דעתו נוחה כי שמירת חלק מן התורה תספיק לו לתשועת נפשו, וימות בתקוה הזאת, ואם יהיה נשפט כפי תורת משה או ביום דין ה' הנורא פחד יקראנו בהכיר את טעותו, באשר לפי דעת משה אין כל זכות לאדם אם לא שמר כל התורה בשלימות כל ימי חייו ולא יבטיח חיים כי אם בעד נדקה כזאת, וכל אשר לא תמנא אתו בהכרח בהשפטו ינא רשע, ועתה ידרוש כל איש ישראל היטב וימנא כי משה לא הניח לנו למנא הדעת הזאת במשמעות דבריו אך בעלמו מפורש ובאר היטב הורה כי האיש אשר לא ישמע אל כל התורה כולה ארור יהיה, ולמען לא יטעה אדם בדעתו ישוב יכלול כל דבריו בענין הזה וישנה כי מי אשר ישמור כל מלות ה' יבורך ומי אשר לא ישמור כולן יקולל, "והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך לשמור לעשות את כל המלות אשר אמרתי לך לעשות בארץ אשר אתה בא אל הארץ, ובאו עליך כל הברכות האלה וגו'," ואחר אשר ימנה את כל הברכות יוסיף יאמר "והיה אם לא תשמע בקול ה' אלהיך לשמור לעשות את כל מצותיו וחקותיו אשר אנכי מנוד היום ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך, ארור אתה בעיר וארור אתה בשדה וגו'," (דברים כ"א א' ט') השמעתם כי משה בפירוש יאמר כי מי שישמע אל כל התורה יבורך ומי אשר לא ישמע אל כולה יקולל, גם הלא תבינו כי משה לא ידע מאומה מאלה הבינוי בנדקה ורשע, ולפי דבריו ישראל לא יהיו לעולם ממונעים, רק או נדיקים ומזוכים או רשעים וארורים, ומי שישמור את כל התורה הוא

יזכרו לו בזדקתו אשר עשה יחיה, אבל גם הכתוב ירבה להתנגד ללקח התורה שבע"פ כמו
 הכתוב הנ"ל, הן ממנו לא נשמע כי מי שעונותיו רבו מזכותיו הוא רשע, אך כי החוטא הוא
 הרשע, וגם אין בו הוראה כי בהרבות הזכויות על העונות יחשב לנדיק אך בשבנו מכל
 הטאתיו אשר עשה ובשמרו כל חקות אלהים, והנביא יסביר עם תורת משה אשר הראינו
 למעלה, כי למען החשב לנדיק בעיני אלהים נריך האדם לשמור נפשו מכל דבר פשע
 ולנזור את כל מצות ה', ובכן גם דברי הנביא יתנגדו לגמרי לתורה שבע"פ ושיבו לאפס
 את הדיעה הזאת כי מעט זכויות גדולות יכסה על פשעים רבים, ואם ימצא איזה מעקש
 אשר כל הראיות האלה לא תספקנה לו, הלא ישיב אל לבו דעת מקורות משה עמו.
 הן גם אזהרי התורה שבע"פ הנאמנים ביתר שאת בענמם יודו כי לא נמצא ביניהם גם
 אחד שתהיינה זכויותיו רבות כמשה איש אלהים, ובכל זאת כל זכויותיו לא הכריעו את כף
 האשמה הקלה לעינים אשר נמצאה בו, ולמען החטא האחד נגור עליו למות במדבר עם
 דור הורר, ולא נתנו אלהים לבוא אל הארץ הטובה, ועתה אם זכויות משה לא הועילו לו
 להגיל ממות נפשו, מה מיוחד לשוא יצפו אלה החושבים כי בהרבות נדקה ומעשים טובים
 בעשרה ימים יטו הכף לזכות במאזני משפט אשר ביד ה' הנדיק, גם התורה וגם הנביאים
 לא עלתה על לבם מלאומה מבינונים, ולא יזכירו בפיהם כי אם מרשעים ונדיקים, אלה
 השומרים את כל מצות ה' יהיו לעבר אחד, והעוברים על אחת מהן יהיו לעבר אחד, יחפש
 נא כל איש את דרכיו הלא בלי יגיעה רבה יבין דעת באיזה עבר הוא חלקו וגורלו, יתור
 אך מעט עם לבו הלא מהר יתבונן כי חטא ויחטא עוד על מצות ה', כי אין לו כל זכות
 ונדקה, וכי בחטאו הוא בכלל אלה אשר עליהם יאמר משה כי הם ארורים, אכן השמועה
 תוכל לנעת גם את אבירי לב, וטוב להם שייראו, אבל השאלה היא האמת אתה או לא,
 ונאות לאדם לשיח עם לבו, השמרתו או אשמור עוד כל מצות ה'? אם לבו יאמר לו כי כן
 הדבר אז יכול להיות נכון ובטוח בהבטחת משה כי הוא נדיק וגם ברוך יהיה. אבל אם לבו
 יענה לו כי לא שמר, אז ידאג מפני רשעתו ויבקש מנוח לו ממארת אלהים המתחוללת
 לחול על ראשו ולשחתה, והיה תמיד קול פחדים באזניו, "ארור האיש אשר לא יקם
 את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן," (דברים כ"א כ"ג) אך אולי
 יחשוב השומע זאת, אם כן כולנו נהיה רשעים ואין איש ממנו נדיק בארץ, באשר אין
 אדם יעשה טוב ולא יחטא, אך אנחנו נענה אותו כי כמחשבתו כן הוא, וכי באמת אין גם
 אחד אשר יוכל להצטדק במעשיו, ונאות הדבר לו ולכולנו להשפיל גאותינו, ולהתראה לפני
 כסא משפט אלהים כחטאים מרודים, ולשאת עינינו אל רחמי הרבים, ולא לתבוע שכר
 זכויותיו הרבות, כאשר גם איוב חרץ אומר, "אמנם ידעתי כי כן ומה ינדק אנוש עם אל
 אם יתפון לריב עמו לא יעננו אחת מני אלף," (איוב ט' ב' ג') גם זה האיש איוב מעולם
 לא חשב כי זכויותיו תעבורנה עונותיו, והיה יודע כי אם אלהים יבוא אתו במשפט לא
 יהיה לו מענה על עונותיו אף לא על אחת מני אלף. גם זה דוד האיש כלבב אלהים היה
 יודע מרת נפשו, ולא חפץ אשר זכויותיו תעלינה במאזנים יחד עם חטאיו, ולהיסק התפלל
 לאלהיו לאמר, "אל תבא במשפט את עבדך כי לא ינדק לפניך כל הי," (תהילים קי"ג
 ב') ובסוף דניאל שיחו לפני אלהים לא ערב לבו לסמוך שאלתו בזכויות או להחיל כי
 אלהים יעננו בשכר נדקתו, אך כל יתבו השליך על רחמי אל, לאמר, "כי לא על נדקותינו
 אנחנו מפילים תקוננו לפניך כי על רחמי הרבים," (דניאל ט' י"א) ועתה איך יסבו
 בעלי דת היהדות להיות מווללים מדין בעמדם במשפט אלהים חוקר כליות ולב, ואף גם
 לנאת נדיקים ולהשיג שכר על זכויותיהם העודפות על עונותיהם, הזכים הם יותר מאיוב,
 קדושים מדוד, נדיקים מדניאל? או ההיו שלשת האנשים האלה הקדושים ביותר מוטעים
 וצוערים מלדעת דרך הישועה? הלא עבר אחד מן השנים בהכרח היה בטעות, אם ישרו
 הרבנים אז איוב ודוד ודניאל שבו בדעתם, ואם דעתם היא הנכונה, אז רע ומר טעות
 הרבנים, אם התורה שואלת מאדם אשר ישמור את כל מצותיה בשלימות ותקבה כל
 ממרה, אז האנשים האלה הראשונים ישרו לירא את משפט כי נורא מאוד ולהשליך כל
 יהבם על רחמי הרבים, אבל אם התורה איננה שואלת מאדם יותר ליטעות נפשו רק
 זכויותיו תהיינה רבות מעונותיו, ותבטיח כי בחשבו עם קונתו כל מעלו יבוסה בזדקה

היסודים הנכבדים במשפטיו עם בני אדם, ובענין הגדול הזה היה לתורה שבע"פ להראות דעתה מפורשה בתורת משה, ולא די כי כל איש יהודי יסגה מאוד לשים מבטחו בדבר ישועת נפשו על דעת התורה שבע"פ הזאת טרם ימנא כתוב בתורת משה כי זכות אחת תוכל להכריע עונות רבות, ואם לא ימנא ויסור למשמעת התורה שבע"פ לקות כפי דעתה אז יהיה מומר בתורת משה, אבל גם אם נשים לב אל הכתוב הזה עמנו אשר התורה שבע"פ תסמוך עליו דעתה נדע כי אין ממנו ראיה וסמך לדבריה, הן הכתוב הזה נאמר על בן ירבעם, "כי זה לבדו יצא לירבעם אל קבר יען נמנא בו דבר טוב, אל ה' אלהי ישראל בבית ירבעם," (מלאכים א' י"ד י"ג) בזה אין גם מלה אחת על דבר הנטדקותו בדבר הטוב ההוא, הן הוא לא היה לישועת הילד בחליו לבד ימות לשחת ולא בטל את גזירת המות למען ישוב יחיה, וכל ישעו היה להמנא לו קבר אשר בו גדיו יסבבון בשלום, ואין האדם בעל דעת יוכל להוכיח מזה ולאמר כי אם ילד ירבעם בא בשלום אל הקבר גם הוא יושע בזכות אחת אשר תכבד במאזנים מכל עונותיו הרבות? ולהחזיק ההוכחה כזאת יש לו בתחילה להראות כי הילד היה נתעב ונאלץ כאביו, אך מאין לו כל זאת באשר כתבי קודש לא יאמרו דבר באלה, בשנית כי הדבר הטוב היה סיבה לסליחת כל עונותיו, והשיב אותו אל החיים, ובאחרית כי בפירוש נאמר כי בעד הטוב ההוא אלהים חשבו לנדיק, הן הענין הזה בעמנו כי הרבנים היו מוכרחים למנא מנוס להם אל ראיה לא טובה כזאת, וכי לא ראו בכל כתבי הקודש סמך אחר לדעמם זאת, יהיה לראיה כי שקר בימינה, וכי שטו ולא מנאו לה אף לא משענת קנה רנן.

הן תורת משה לא תחזיק דעת גדועה כזאת, וגם לא תוכל באשר היא לגמרי תהיה כל יסודי תורה ומשפט, כי מדת הדין היא אשר כל חוטא נגד מנות התורה. ענוש יענש בלי להביט אל מעשיו הטובים או זכויותיו, וגם השופטים בארץ לא יטו מיסוד הזה, ואם יבורר על הרונח כי רנח או על השודד כי שדד, כל זכויותיו הראשונות או האחרונות לא תעלינה על לב בהשפטו להיות למנן והחרה לו מפני חרב נוקמת נקם דין, וגם אם הרבה להטיב ונתן מלחמו לדל וערום כסה בגד, וגם אם כל רכשו פור לאזינוס, כל טובו וחסדו לא ישנה את משפטו מחוב לזכות, ולא יהיה סיבה להחשב נקי ולדיק, הנחשוב כי תמעט נדקת אלהים מנדקת אדם? הלא תורת משה לא תתן לנו מקום לעות משפט כדעת הזאת, ובפירוש תאמר, "ולא תקחו כופר לנפש רונח אשר הוא רשע למות כי מות ימות," (במדבר ל"ה ל"א) וממנו נשמע כי המעשים הטובים או הזכויות של הרונח לא יעלו בחשבון ואין דבר אשר יכול לבטל גור דינו, היש לנו לחשוב כי אלהים עמנו לא יעשה משפט אשר יזוה לבני אדם לעשותו? הנחשוב כי יסלף משפט בזמנותו או במשפט אשר ישפוט בעמנו? הלא טעם מלותו הוא, כי בשנות השופט את טעמו יהיה את יסודי עולם הנטבעים על משפט נדק, אשר גם אלהים לא יעבור אותם בלי למעול בזרוע קדשו, אולם לא בדבר הרונח לבדו ישים אלהים את יסוד משפט קשה הזה אך יאמר בכלל, "והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האורח ומן הגר את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה, כי דבר ה' בזה וזאת מלותו הפך הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה," (דברים ט"ו ל' ל"א) הן בזה לא ידובר מאומה משקול הזכויות כנגד העונות, להיפך מזה נשמע כי הנפש אשר תחטא ביד רמה החטא האחד יכבד עליה מכל הזכויות אשר תתאמר בהן, ותכרת עליה מקרב עמה, וכן הוא לקח הנביא, "הנפש החוטאת היא תמות," "ובשוב לדיק מנדקתו ועשה עול ככל התועבות אשר עשה הרשע יעשה וחי כל נדקתו אשר עשה לא תזכרנה במעלו אשר מעל ובחטאתו אשר חטא בס ימות," (יחזקאל י"ז כ"ה) הן בקראנו את הכתובים האלה יתראו לנו כמו אם אלהים שם המלות בדעת בני הנביא למען התנגד ללקח התורה שבע"פ, ולא ידבר מאומה ולא ישמע על פיו משקול זכות ועונות ולא יבטיח כי זכויות גדולות תכריענה את העונות הרבות, ולהיפך יאמר כי ששוב לדיק מנדקתו ועשה עול, כל נדקתו אשר עשה לא תזכרנה, ואם דברי הנביא המה כפי האמת או בהכרח לקח התורה שבע"פ הוא שקר גמור, אך אולי ישיב הקורא לנו תשובה מן הכתוב הבא לפניו בדבר הרשע האומר, "והרשע כי ישוב מכל חטאתיו אשר עשה ושמר את כל חקותי ועשה משפט ונדקת חיה יחיה לא ימות כל פשעיו אשר עשה לא

טובים, ואולי גם לא תשיג ידך להגיל נפשך בדקה ולקנות בכסף את ישועתך, אם תשים לבך אל התורה שבע'פ' זה חדלה כל תקוה ממך, ואם תשא עיניך אל תורת משה הלא פחד יקראיך כי היא שואלת מאדם אשר ישמור כל מלותיה בשלימות ותקבה את החוטא, התרהב עוז לעמוד במשפט לפני אלהים ואתה חוטא ארור? הלא טוב לך למצוא איזה דרך אחר ואיזו תקוה אחרת כאשר מצא זקנך יעקב במוותו, ואמר "לישועתך קויתי ה'"; (שמות מ"ט י"ח) ברח לך קורא לבקש ישועת נפשך בעוד יומם, טרם תחשך השמש למען בבוא הערב תהיה שוקט ובטוח, ותאסף נשמתך בנעימים וברוב תקוה כמוהו, הן הוא מת בארץ נכריה, אך היה שוקט ובטוח לא בדקתו כי אם בישועת אלהים, ולא שם מבטחו בשתי כוז בעיני העולם הזה, ואף כי בעיני הנפש בהיות נוכח עיני המות ויום הדין הגדול, אך התגבר מאוד לשים אלהים מעוהו ותקוהו, והלביש ישע להתחזק במלאך הגואל אותו מכל רע, והיה נכון ובטוח כי לא ירפנו ולא יעזבו בעברו בגיא ללמות מחיים ומחיים אל חיים נחמיי, הן הוא לא התמהמה לשית ענות בנפשו בדבר ישועתה עד סוף ימי חייו, ומצא און לו לקרוא "לישועתך קויתי ה'" ולאסף את בניו בהשקט ובטחה סביב למטתו, ולהגיד להם על אודת שילה כי יבא, ותקוהו אשר קוה *

פרק לד

כל המאמינים בתורה משמים ינפו אל יום ה' הגדול אשר בו יתגלו סתרי כל לבב ויחרץ דין כל ילוד אשה, והדבר היותר יקר וכבד לנו לדעת אותו הוא באיזה דרך נוכל להתרנות אל אלהים ביום הנורא ההוא, ואם מוטל על בני אדם כבעלי דעת לחקור ולדרוש על אודת שרשי דעותיהם ויאמונתם בעינים יותר קלים, אף כי חייבים, ולאולת תהשז להם אם יתשללו, לדרוש היטב ולסקול במאזני שכל את הלקח אשר הוגד להם בדבר ההנטרקות לפני כסא משפט אלהים, מכל טעות בעינים אחרים הנזק לא יכבד מנשוא, אבל הטעות בעינין הזה ימתן ואין מרפא, איך יגדל כים שבר האנשים האלה המתעללים בחקירה הזאת למצוא את תקותם למפח נפש, ומבטחם מבטח שוא, ולדעת כי מיאסו במרד ובמעל את דרך ההתרנות אשר הכין אלהים, איך מכל דעות היהודים והמשיחיים המתנגדות זו לזו, הדיעה בעינין זה היא יותר נכבדה, וממעמקים החוקר ברוב גיעה ילנה, אכתנו המשיחיים מאמינים כי בעיני הנכבד הזה התורה שבע'פ' תשגה מאוד וכי אם משה והנביאים דברו את האמת, אז יבושו כל אלה הבוטחים בתקות ישועת נפשם אשר התורה הזאת תשים לפניהם, הן הראנו בפרק הנ'ל כי תקות ההנטרקות ע' זכויות תתנגד לדבר אלהים, וכשוב עתה להראות כי התורה שבע'פ' תתנגד בלקח זה אל דעת ענמה, וכי אין לבטוח ולהשען בדבר ישועת הנפש על נתיבותיה, הנה בתורה הזאת אשר תגיד לאדם כי אם זכויותיו רבו מעונותיו הוא לדיק נמצא גם משל למען באר את דרכי אלהים בבואו לשפוט את העולם, הטה קורא אוניך למשל, "משל למדינה שחייבת מה למלך ולא נתנו לו צא אליה בחיל לגבותה, כשנתקרב אליה בני' פרחאות ילאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך הניח להם שליש כיון שנתקרב יותר ילאו בינוי העיר לקראתו הניח להם שליש השני, כשנתקרב יותר ילאו כל בני העיר לקראתו הניח להם הכל, כך המלך זה הק'בה, בני המדינה אילו ישראל שמוסבלין עונות כל השנה ערב ראש השנה הגדולים מתענין ומוותר להם שליש עונותיהם, בני' ימים בינוים מתענין ומוותר להם שני שלישים, ביום הכפורים הכל מתענין ומוותר להם הכל," (א'ח תקפ"א) הן דעת העולה מן הנוסל הזה תתנגד ללקח הנ'ל כי מי שזכויותיו רבו מעונותיו ינטדק,

ומעשים טובים אשר ירבה לעשות בעשרת ימי תשובה, אז האנשים האלה שגו מאוד, איזו היה בטעות גמור באמרו, "מה ילדך אנוש עם אל" באשר לפי דעת הרבנים אם האדם אך נזהר להטיב דרכיו בין כסה לעשור או טוב לו ויהיה לדיק ויחתם לחיים. דוד היה בטעות גדול באמרו, "כי לא ילדך לפניך כל חי," באשר לפי דעת הרבנים יזויר הדבר שזכויות אדם תרבינה מעונותיו ואז יהיה לדיק לפני אלהים, וגם דניאל שגה מאוד באשר לא הסך תפילתו על הזכויות כי אם על חסד חנם, אולם בכל ההחלטה החזקה אשר בה הרבנים מחליטים את דעתם בענין הזה, טוב לנו להפקיד ישועת נפשנו בידי משה יחזקאל איזו דוד ודניאל, מלבטוח בדבר הרבנים, ולכרוע בעיני עבדים אל יד אדוניהם, מלתבוע בפה את שכר מעשינו יחד עם הרבנים.

אולם מדי נעסוק בענין הזה לא נוכל לחשות מהעיר את לב הקורא על משפטנו בפרקים הקודמים, כי דת הרבנים בכל דרכיה תתראה להיות לדת לעשירים ולמלומדים לבדם, וגם התחבולה אשר תמנא להנטק לא תלחץ כי אם לאיש אשר ידו משגת לתת פור לאזינוים בעשרת ימי תשובה, או לאיש המלומד וחובר חבר מחובב, אבל כל תושיה נדחה מאיש רש אין כל אשר לבו ריק מחכמה וכיסו מממון, הרשעים הראשונים מהר יתהפכו לזדריקים וקדושים או בשים לב לתבונה להגות בתורה, או היד אל הכסף לתת אותו לדלים. הלא אז תרבינה זכויותיהם להכריע את עונותיהם, ויש לדעת כי האיש הלומד תורה איננו נופל מנותן נדקה, להיפך זכותו רבה מאוד, כי התורה שבע"פ תאמר, "אין לך מזוה בכל המזות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה כנגד כל המזות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום," (הלכות ת'ת) הלא תראו כי נקל גם לעשיר וגם לחצר לקנות בכסף או בחכמה את ישועת נפשו, ולהכריע את כף זכותו, אך מה איפוא יעשה העני והבשר ובמה ינטק אם אין לו כסף לתת לדלים, וגם לא יוכל לעסוק בחכמה אשר תחיה את בעליה? הממנו נדחה כל תושיה ועלה להכריע את הכף לזכות? היאמר נושא לקות ליטע בחשבנו עם קונוה? על נכון הלקח הזה לבדו יספוק להראות כי אין אמת בפי הרבנים, הן אלהים הוא שופט נדק ולא יקח שוחד כסף וחכמה ולא ישא פני העשירים והחכמים מפני עניים וצוערים, ובהכרח תמנא איזו תחבולה אחרת להנטק בעיני אלהים אשר לא כעלת התורה שבע"פ ואשר בה גם רש אין כל ישוה לעמוד יחד במשפט עם אחיו העשירים.

אולם טרם נחדל לדבר בענין הזה נזכיר למראה עיני הקורא כי הדיעה הזאת צנויה על אדני שקר, הן לפי דבריה אם זכויות איש רבו מעונותיו הוא לדיק ונחתם לחיים, ואם עונותיו רבו מזכויותיו הוא רשע ונחתם למיתה, ועתה מה איפוא נשפוט מכל אלה המתים בכל שנה ושנה? הלא ברור הדבר כי לא נחתמו לחיים כי אם למיתה, ובהכרח עונותיהם רבו מזכויותיהם, ואחרי אשר אין איש יתיה ולא יראה מות, אז תנא לנו הוכחה כי כל בני אדם ימותו בעונותיהם, וכי עונותיהם תרבינה מזכויותיהם, ובכן כל התחבולה של הרבנים תהיה לריק באשר עינינו רואות כי כלדיק כרשע כחכם כבשר יחד יאזדו, וכל הסור אשר נתן לאזינוים וכל למוד התורה לא יעילו ביום המות אשר מזה יש הוכחה כי לא היה לדיק ואף לא בינוכי כי אם אחד מן הרשעים המתים בעונם, אכן יש להפליא כי האיש אשר לו בינת אדם יאמין בתורה שבע"פ אשר תבטיח הרבה ולא תקיים מאומה, וכי יפקיד את ישועת נפשו בידי הבטחה אשר בעיניו בכל שנה ושנה יראה כי שקר בימינה? הלא רבו אלה אשר כבר הלכו לעולמם לפני ראש השנה, וגם אלה אשר ילכו אחריהם בין כסה לעשור לא ימעטו, ואם כדברי התורה שבע"פ כן הוא, אז בהכרח יהיו רשעים גמורים אשר אינם שים להיות תלויים ועומדים עד יום הכיפורים, ובכן או זכרם יהיה לדראון עולם כרשעים אשר מתו בלי תשובה, או שקר התורה שבע"פ יענה כחשה בפניה, ולכן כל האיש החפץ להיות נכון ובטוח ידרוש וימלא את ההבטחה הנתנה בתורת משה ונביאים, שים נא לבך קורא, גם אתה אנוש כמונו, גם אתה אינך יודע מתי יבוא יומך אשר נכון מונאו ולא יאחר, הגד איזה נחמה תהיה לך על ערש המותה? התחשוב אז להכריע את הכף לזכות? אהה! כבר חלפה העת כבר נשקלו זכויותיך והיו קלות כנגד עונותיך, כאשר יוכיח המות אשר נגד עיניך, ועתה אינה תנוס לך לעורה ולנחמה? במלרי שאלו אין מקום למעשים

אך אולת ורעות רוח ליחל המלט בהחריד את השטן, ונפלאה מאוד בעינינו איך אולת
 כזאת היתה רצויה לעם נכון וחכם כישראל זה כמה מאות שנה להיות סרים למשמעתה
 מאין מכלים דבר? אולם הרבנים לא לבד יצפו לערבב את השטן במשוך בקרן היובל שלא
 בזמנו, אבל גם להשיג ישע וחסד מאלהים בתקוע שופר בזמנו, כאשר הוגד לנו בויקרא
 רבה, בשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הק'ב' עומד מוכס' הדין ויושב
 בכסא רחמים דכתיב, ה' בקול שופר ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם
 מדת הדין לרחמים אימתי בחדש השביעי, (חלק ב'ט) זאת היא אחת מן התחבולות
 אשר בהן יחשבו הרבנים להשקיט את רעיונם המר והנמחר בחטאתם. לו האמת היה כפי
 העולה על רוחם, אשר תקיעת השופר יש לה סגולה נפלאה הוואת, או היתה יקרה
 מפנינים ואין חקר לטובה להסיר מאדם כרגע כל חטאות השנה בלי תשובה וכלי לחפון
 אותה, ולהפיק רגון מה' ולהפך ועמו לרחמים, אבל הדעה הוואת תהפך דברי אלהים חיים
 והשים דופי בחדוש ישראל ובמדותיו השלימות במושפט וברחמים, התוכל עשיית חוקה
 לכפר עונות ולשנות ימין עליון? או השכח חנות אל ולא יזכור רחמיו אם לא יעירנו קול
 השופר? על נכון הדיעה הוואת כי עסק נקלה כזה יאחו במושפט יד אלהים וישנה את
 מגמותיו, את ה' היא מגדפת בכחם בעוון מדות אלהותו ובתת אותו לשובט חסר דעת וכח
 יותר מכל השופטים אשר מעולם ישבו על כסאות למושפט בארץ, ולא די כי אולת הוואת
 מנזיה מקום במחשבת הרבנים ובהגדתם אשר שם תוכל להתפטר להיות אך משל ומידה, אבל
 גם שמוה לתפילת בית הכנסת אשר העדה ברוח חן ותחנונים ישפכו בה שיחם לפני ה',
 "תחנה לתוקע לפני התקיעה, יהי רגון לפניך יי אלהי ואלהי אבותי אלהי השמים ואלהי
 הארץ אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגבור הגדול והנורא שתשלח לי המלאכים
 הקדושים והטהורים נאמנים משרתים ונאמנים בשליחותם חפנים ורגוים לזכות את ישראל
 ואת המלאך הגדול פנפניה הממונה להזיף זכיותיהן של ישראל בעת שהיום תוקעין בשופר
 ואת המלאך הגדול תשש הממונה להשמיע זכיותיהן של ישראל ולהבעית השטן בתקיעתם
 ואת השרים הגדולים הממונים על השופר אנקתם עסתם ומלאכים הגדולים הדריאל
 וסנדלפן הממונים על תקיעתו המעלים תקיעתו לפני כסא כבודך ואת המלאך שמיאל
 הממונה על התרועה ואת המלאך פרחטא הממונה קשר'ק להיותם מוומנים בשליחותם
 להעלות תקיעתנו לפני הפרוכת ולפני כסא כבודך והמלא על עמך ישראל ברחמים
 ותכנס להם לפני משורת הדין ותתנהג עם בניך במדת רחמים ותעלה תהיעתנו לפני
 כסא כבודך וכו', בינו ורואו איך רע ומר הדבר להוסיף על דבר אלהים, ואיך הרבנים
 אך החל החלו לטעות מתורת משה גם הלכו מדחי אל דחי ונפלו ונשברו עד להתפלל
 פתיות ואולת כאשר שמעתם באזניכם, כבר ידענו מהאומר הנל, כי תקיעת השופר תשנה
 דעת אלהים, אבל לוי כל מחנות המלאכים בשמות הלעזות אשר פגשנו? אל מי מרבנים
 נתגלו המלאכים האלה לדעת אותם ואת שמותם ואת פקודתם, אלה להעלות את התקיעה
 ואלה את התרועה ואת השברים, ואלה להליץ בעד ישראל בהזכיר זכיותיהם? ידענו מכתבי
 קודש כי אין מספר לאלפי שאלן אדני בס בקודש, אבל מעולם לא שמענו מן המלאכים
 האלה אשר הרבנים חוו שוא ידברו בס, חלילה לנו לנחק בזמנהג דת עם ועם ואף כי
 בזמנהג דת ישראל, אבל נר לנו לראות את היהודים סרים למשמעת הכל ורעות רוח,
 ולהאמין כי אל אלהי הרוחות הפקיד משרתיו אש לוהט משמים, לבוא משמים ארץ, לאיזה
 תכלית? להזהיר בני אדם טרם יגיע בהם הנגף מפני חמת ה' השפוכה למשחית? או
 לבשר גאולת ישראל ולהאמר לבין מלך אלוהיך? או לעשות משפט אלהים בארץ? אכן
 המלאכים אין להם נחלה וגורל בפעולות כאלה, כל פקודתם היא לבוא משמי ערץ אל בית
 הכנסת לראות את הקולות היוצאות מקרן האיל ולהעלותם לפני אלהים, אולם הנוטע
 אוון לא ישמע בעצמו את קול השופר אם לא יעלה באזנות המלאכים? אם בלעדו
 רחמיו יתאפקו? אמת הדבר כי אלהים נזה את ישראל לתקוע בחלגרת על עולותיהם
 למען יזכרו לפניו, אבל הרבנים כן שינו את טעם המנוה לרוע עד להיות עון והטאה, וכו
 אליהו התשבי היה בימיהם, בלי ספק ברוח קנאותו היה מהתל בהם כבנביאי הבעל לאמר,
 "קראו בקול גדול כי אלהים הוא כי שית וכי שיג לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקץ;"

באשר לפי דברי המשל כולם חייבים, וכולם באים בידים ריקות ואין אחם מאומה לשלם, והמלך מוותר להם מרצונו חנם ואין בכל המשל מאומה על אודת זכויות, כי אם תהייתה לאדם זכויות אשר עמיהן ינטדק אז איננו חייב מאומה ואין נורך לו לחכינת המוותר, ולהיפק אם הגדולים והבינונים והקטנים הם באמת כולם חייבים ולא תמלא ידם מה לשלם, אז בהכרח אין להם זכויות ולא יהיו נדיקים כי אם חטאים, וזאת ומחילה הם שני הפכים, כמו חוב ושלמונים, הלוה אשר שלם לנושה בו את כל תביעתו לא יהיה עוד חייב, לכן האישי אשר הרבה לשמור מצות ה' עד תהיה לו זכות איננו נריך יותר להליכה, אבל אם יאמר על איש כי לא תשיג ידו לשלם או במלות אחרות כי אין לו זכות אז בהכרח בהשפטו או ינא רשע או יסלח לו חנם את כל אשר חייב, וכן המשל יאמר על ישראל כי כולם לא תשיג ידם לשלם, ואלהים יסלח לכולם, ואם כנים דבריו והזכויות לא תעלינה על לב לעולם, אז הלקח על הנטדקות עליהן הוא שקר, ועתה איך יוכל היהודי להפקיד את ישועת נפשו הנלכחית בידי התורה הסותרת דברי ענמה, גם תפילות של ראש השנה יתנגדו בטעמם ללקח ההנטדקות ע' הזכויות, ומתפילות רבות אשר בהן נשמע כי אין כל זכות לאדם ונחמה לו סליחת חנם, נביא את האמת האומרת, "קהלות ורצבות ואלפים, אשר לפנינו עברו חלופים, ולא יכלו להנטדק היות חפים, הן שמים בעיניו לא זכו וכל לגיוני שקק כפשתה דועבו ונתעבו ונאלח יזכו קובץ מרמה ומסתתר בעיניו, אם יאמר בלבו מי יעידי לפניו, קורותיו ורשיטיו ועניו ואבניו טהור עינים ברע מראות, הלל חטאינו בעמקי מבואות, ועשה עמנו לטובה את," מפי התפילה הזאת נשמע הודאה כי הקהלות אשר מעולם היו, לא יוכלו להנטדק בזכויותיהן והאדם הנתעב והנאלח לא יוכל לעמוד לפני טהור עינים מראות ברע וולתי אם יעתר לו ויסלח חנם את חטאיו, ואם כן היא האמת בדברי התפילה ואם עדת ישראל יתפללו אותה בתום לבבם, אז יודו כי אין להם זכויות, וההנטדקות על ידיהן הוא בדויה מלב בדים, ואם להיפק ערב לב אדם להתפלל את התפילה, ולהתפאר בכל זאת בלבו כי ישועתו תלמח ממעשיו הטובים אז תפילתו תועבה כי יביע בשפת חלקות את אשר לבו בל עמו, אז בשגעון ידבר ולא ידע מה, ובכן התורה שבע'פ סותרת דברי ענמה והתפילה הנולדה על ברביה תענה כחשה בפניה לאמר כי אין תקוה במעשים טובים כי אם בסליחת חנם כחסדי ה', ועתה האישי היהודי חייב לחקור ולדרוש איזה הדרך משני הדרכים אשר יפרדו ממעי התורה שבע'פ מהכים עם הוראת משה והנביאים, הלא נראה כי מקברי התורה שבע'פ הורו דיעות סותרות זו לזו משתי סיבות שונות, האחת אהבתם כפי טבע כל אדם להתאמר בנדקת נפשם, ותקוותם כי כל המעשים האלה כלומות וועקתם ופור לאביונים, המונללים חן בעיני אדם ויהיה להם לכבוד ולתפארת, יתחשבו גם כן שוים לפני כסא משפט אלהים, והשנית נוסס בלי דעתם מפני רעיונם הנבהל תמיד בגערת דבר אלהים אשר יענה רשעתם בפניהם, אל ההכנעה לפני אלהים, בהתודות טונותיהם ובקש סליחת חנם, אכן שוא עמלו בזוי עיר מקלט לרעיונם הבנויה על יסוד תקות אמת לסליחת חנם, מאבני שקר אשר חנצו מדעת ענמם, בחשדם את הלומות והפור לדלים כדלתים ובריה לעיר ההיא, ועוד רוחם כיס נגרש והשקט לא יוכלו, ולכן נכו להם לעזרה למעשים קלים ותעתועים, וחשבו כי בתקוע כל חודש אלול בשופר השטן יחרד ויקפון פיו, "לכן התקינו חז' שיהיו תוקעין בר' אלול בכל שנה ושנה וכל החודש כדי להזהיר את ישראל שיעשו תשובה שגאמר אם יתקע שופר וגו' וכדי לערצב השטן," הן יש להפליא איך האישי אשר בינת אדם לו יוכל להאמין כי תורה אשר תלמד אולת כוזאת היא משמים, הן הוגד לנו בספר איוב וזכריה כי השטן עומד באמת להלשין את עם אלהים, אבל איך אישי למוד דבר ה' יוכל להאמין כי השטן יחרד ויבהל אם יתקע שופר בעיר בזמן אשר אלהים לא נזה? אז כי יש שבהל לפני אלהים להלף נדק אם השטן יקפון פיו מהלשין בחרדו? הן השטן בעמודו על אדם לשטנו ישמח לעשות רע, אבל גם אם יתשה, האצן מקיר תגיד לאדם פשעו לפני כסא משפט אלהים וכפיה מען יענה בו להרשיענו, שם יתראו בני אדם כפי פעלם ותואר מעשיהם יהיה תוארם, שם כל חטאותיהם גלויות לעינים כגופם אשר נוכח עינינו, עיני ה' תביט ותחקור כל שבויות לבב ומסתרו, ורעיון החוטא העומד בחטאתו עמלו יעיד בו וירשיענו, ולכן הוא

פרק לה

הלקח של ההנצחיות בזכויות הוא נחמד ונראה כשכל טוב כל עוד האדם יחקור לה לשעשועיו, אבל בבוא הנורד לבקש אותה בדרך לו, כי יכריחנו המות אשר נגד עיניו או מנזקה אחרת לשאת משפט אלהים בנפשו, אז תשחת חומדתו ויסרח כל שכלו, הרעיון ימאין להתנחם בו, והשכל ישוב יחשוב למשפט, כי התקוה הבנויה על הזכויות אין ידיים לה, לתקופת השנה כי כהלך בבית אלהים ברגש ויעברו על לבבינו כל מעללינו בשנה העברה, אז מהר יודע לנו, כי אך מעט היו הטובים ביניהם, כי גם הם מחוללים במחשבת תכלית לא טוב, וכי אהבת אלהים העולה על כולם, לא היתה כמשפטה שלטת בלבבינו, וכי על כן איזו תחבולה אחרת נחווה לנו למען ננטק, הראיה על זאת היא בסתירת התורה שבע"פ לדברי עזמה, הן הכלל גדול של התורה שבע"פ הוא, כי בשמירת אחת ממונותיה יקנה האדם לנפשו זכות שישעור ידוע וכי ברבות הזכויות ותצברינה אז ימלא ספקם, אך בהתקדש חג ראש השנה ויום הכפורים, אז ימלא כי הספק הזה לא יספוק, והרעיון החרד ישוט יביט מסביב ויבסוף למנוח דבר מה אשר יוכל למלא מקום הזכויות וחסרונו, כבר הראנו איזו עלות ממוענות הרבנים לתכלית הזה, ונשוב נשים לב אל האחרת והיא הבטחון בזכות האבות, תקות הרבנים היותר כלולה היא הבנויה על זדקת אבותיהם, המלאה מפה לפה בכל סדר התפילות, וזיותר בתפילה בזה הלשון, "קשת רוח אשר הועקרה רופאה לקץ תשעים כנתבקרה שלחה פאורות ולא שקרה, תפן בנגרים אשר חוללו כהיום, ושלש עקרות שהפקדו בזה יום, תנדיק בנדקתם מיחליך איום," וגם בואת, "את חיל יום פקודה באימיו כל לחוס לשקדה, גשים בו בדרך לשקדה דעם לישר כעל מוקדה היוצר יחד כסל נשפט ושוע ודל בפלות יושפט וזכר לא יעשה משפט חין ערכו יוכר במשפט, טרם כל מפעל חגב, יום כמחשבת נור חונב, כאחור וקדם בתוך נחלב, ליהב עליו כל המחלב, מנתו כהיום כח דושנה נכר להחניט לתשעים שנה, סווימה אות היות לשושנה, עבור לפניו בזה ראש השנה, פולנו פרחיה בזה יום, נגתם פני כס איום, קול דבובם ירחישו כהיום, רוגשים להריע למנוח פדיום שעונים עליה בה להפקדה שואגים בלהק לתות לשקדה, תמוכים בדשן שה עקידה תשר אשר בו נפקדה," עקידת ינחק היא אבן הראשה בזכויות והיא נתבעה בפה מלא, כמו המלות בתפילה, "והסתכל באפרו של ינחק הנבזר על גבי המזבח וחזור לנו עקדתו היום לזרעו של ינחק," ועוד, "המוכים בנדקת אב היה אחד נשעים בסבך יחיד ומיוחד, מובטחים בתם וביושר אב אחד,"

מתפילות האלה נראה היטב כי עם כל תקות הזכויות של מעשים טובים, הרבנים בדעתם את מורת נפשם כי לא יאומץ היסוד אשר עליו בנו תקות ישועתם מהרו לנוס להם לעורה לזכויות יותר גדולות בערבך אשר קוו למנוח בנדקת אבותיהם, והיהודים בזמנינו המתפללים עוד תפילות האלה יודו כי ישימו מבטחם גם הם בזכות אבותיהם • ולכן נשובה לחקור ולדרוש אם יסוד התקוה הזאת יאומץ ויהיה יותר טוב מיסוד התקוה האחרת אשר הוכרחו מיראתם לנטוש אותה: לפי דעתנו היסוד השני לא יגדל מן הראשון לא בעזמה ולא במעלה, בראשונה, הקדושים האלה אשר היו מעולם כמו אברהם ינחק ויעקב גם אם זכרם יהיה לשם ולתהלה יען התגברו ביראת אלהים משאר בני אדם, בכל זאת גם הם חלו כמונו ובחסרון אנוש מלא עולה אלינו נמשלו, ואם גם הם לא יוכלו הנטק נפשם בנדקתם, ולא יוכלו למלט נפשם במעשיהם איך עליהם נמלט אנחנו, אברהם האף אמנם בחסדי אלהים היה אבי המאמינים, בכל זאת בעזמו היה חסר כח ורפה אמונה ובטחון מהומיל בחסדי אלהיו וטובו, עד לבקש מנוס ומפלט לו מפני המגרים בתחבולת און לדבר כוזב במרד ובמעל, הננועה שרי חסרה אמונה עד לנחק בהבטחת אלהים, ואחר להתנבל עזמה בדבר כוזב, גם ינחק חטא בדרך זה כאביו, וגם יעקב איש תם עקב את אחיו בירומה פעמים, הלא כל זאת תוכיח כי גם אבות עולם אלה היו אנשים אנושים, ואיה איפוא

(מלאכים א' י"ח כ"ז) והרצנים לא לבד יחשבו להעיר את ה' בקול שופר אבל גם לשנות את מדתו מדין לרחמים, אבל האולת הזאת לא לבד תהיה למשחק לכל שומע אותה ולא תאומן אם תסופר, אך גם תהיה לנזק לעם ישראל ותעשה עמם רעה גדולה באשר על ידה ישימו מצטחם במעשים תעתועים אשר אין בהם תועלת, ויקוו בדברי שקר, וברור הדבר כי ראשית הרעה הזאת ינא מהרגשת הרצנים אשר לבם הוכיח אותם כי התקוה על ההגטרקות בזכויות היא תקות שוא, ובאשר היה נר להם לנזור מאחרי הדיעה הזאת הנעימה לבאות אנוס, השתדלו למנוא איזה דבר אשר ישלים את החסרון, ובהיותם במנוקה להשען במשענת קנה רנן של תקיעת שופר נשאו אותה לסוד גדול וגורא, ושמו גדוד מלאכים למשרתים לה, כטוב וכנעים לחיך הפתאים המאמינים לכל דבר, וביותר להסיר כל ספק מהם ולמנן לא יתפלאו על כי עסק נקלה כזה יוכל לשנות דעת עליון ומגמתו, אולם יהיה איך שיהיה שורש וסיבה של האולת הבדויה הזאת, כבר הבשילה אשכולות מרורות ונתפשטה בין היהודים עד להיות לתפילות בית הכנסת, והוליכה עוריס שולל להסיר אותם מתחבולות אמתיות של ההגטרקות ודעת נדקת אלהים במשפט, אל יחשוב אדם כי הטעות הזו חף מפשע, כי אין טעות נקי מעון ואם בכל ענינים יהיה לנזק, ואף כי בדת כלה יעשה וברפט הטעות המוליך את האדם לשים מצטחו בחוקים שיהיו לכפרה על פשעי המוסר, וכן הוא דרך האולת הזאת הן האיש הסכל והבצר כאשר ימנאו רבים בכל בעלי דת, בשמעו את דברי התפילה כי תקיעת שופר תהפך מדת הדין לרחמים יאמין אותם בכל לבו, יען כי נקל לאדם להאמין את אשר יעם לנפשו, וישמו למנוא דרך להתרות אל אלהים אשר לא יכד עליו את עול התשובה משנות את לבו ומעלליו, הלא יתפאר בלבו שלום יהיה לי אף כי כל השנה אלך אחרי מזימותי ומעשי אשר לבי ירשיעני עליהם, בצטוח כי אם אך ישמע את קול השופר בראש השנה אז כל חטאיו האדומים כשנים כשגל ילבינו, וכן יעשה שנה אחרי שנה עד המות יפלה כחך כבדו, ומנאותיו לא רוחך עד קנו, ובנאו לפני כסא אלהים אז ידע, כי שנה מאוד לבטוח בשקר, ועתה השתתת הנפשות האלה על ראש מי תחול? כל איש יהודי המתחבר עזמו לעדת בית הכנסת כפי ערכו ומעמדו יתן דין וחשבון על כי ידו היתה במעל הזה להחזיק את הטעות, וביותר האנשים האלה אשר לא יאמינו בו ובמלאכים המעלים את התקיעות לשמים עוד יותר יאשמו אם לא ישתדלו להסיר מכשול מדרך עומם, באשר המה יודעים ומבינים כי אין סמך וצטחון באנשים המורים פתיות כזאת, ואם בזאת ישגו יוכל להיות כי ישגו גם בענינים אחרים, אולם התפילה אשר הביאנו לא לבד רעה אבל גם סותרת דיעה הנל' מן הזכויות, כי אם נרין הדבר להפך מדת הדין לרחמים ע'י תקיעת שופר אז יש הוכחה כי לא רבו הזכויות מן העונות, ואם היו זכויות לישראל אז אין נרין להם להפך את מדת הדין לרחמים באשר הדין עזמו יספוק להם, והאדם המבקש רחמים וחסד מודה כי אין לו זכויות, ועתה אם נדקו התפילות על התודות עונות ובקשת סליחת חנם, אז לא תנדק התורה שבע'פ' בלמד דרך ההגטרקות ע'י הזכויות, הלא לא יגורר הדבר שתהינה שתי הדיעות הסותרות זו לזו נודקות יחד, וכל איש המודה בשתייהן הוא חסר דעת, והבוטח בהן משחית נפשו, בהפקיד את ישועתה הנלחית על עדים אשר לא יתכוננו בעדותם, והאחד יאמר כי האדם יוכל להגטרק בזכויותיו, והשני יאמר כי חדל להיות לאדם זכויות לעמוד בהן במשפט לפני אלהים חוקר כל.

הרבנים שגו לחשוב כי כן תהיינה להם זכויות אברהם יצחק ויעקב, או זכויות אדם אחר, והם חטאים כמוהם. דבר ה' אשר ילמד אותנו את היסוד גם תבאר לנו איזה הוא מקומו, ותגיד לנו כי יש אחד אשר למען נדקו יואיל ה' לטלוח חטאים, "ה' חפץ למען נדקו יגדיל תורה ויחידר", (ישעיה מ"ב כ"א) מי אִיפוא הוא אשר ידובר בו? הכתובים הסמוכים לכתוב הנ"ל יאמרו לנו כי הוא עבד ה', אבל מי הוא זה עבד ה'? בפירוש ר' דוד קמחי שם נאמר כי הנביא הוא העבד, אבל לא יתכן הפירוש הזה לפי האמת באשר הנביא עלמו לא היה הנדיק אך חוטא באשר בעלמו יודה על חטאותיו ואומר, "כי איש טמא שפתיים אכבי", העבד אשר ידובר בו בכתוב י"ט הוא אותו העבד המוזכר בכתוב א' "הן עבדי אתמדך בו בחירי רנתה נפשי נתתי רוחי עליו משפט לגוים יוניא", את הכתוב הזה גם ר' דוד קמחי יפרש על המשיח, באמרו שם, "זה הוא מלך המשיח כמו שפירשנו", ואם בכתוב הזה מלת עבד היא במקום משיח אז בהכרח בכל הנבואה שם העבד נאמר תחת שם משיח, וא"כ המשיח הוא אשר ה' חפץ למען נדקו, וכן הנביא יאמר לנו על אודת זה העבד, "דעתו נדיק נדיק עבדי לרבים ועונותם הוא יסבול", (שם י"א) כי דברי הנבואה הזאת המה על המשיח, לא יהיה ספק לכל יהודי המתפלל בתפילות בית הכנסת של יום כפורים המתחלת במלות, "אז מלפני בראשית", ושל פסח במלות, "ברח דודי", ויוכל להיות בטוח כי נדקת המשיח תנדיק את הרשע, ולכן הנביא קורא לו בשם, "ה' נדקנו", (ירמיה כ"ג ו') ואין כל ספק כי זה נאמר על המשיח באשר נקרא גם כן נמח נדיק מגוע דוד כאשר יבארו כל המפורשים, ובכן בשלש מקומות הנ"ל יש לחטאים הוראה בדבר אלהים אשר ישומו מבטחם במשיח ובנדקתו, הוא עבד ה' הנדיק וענותו וזכותו תספקינה להועיל לכל אשר זכות אברהם יצחק ויעקב לא תועיל מאומה, והטעות של התורה שבע"פ הוא בהחליף את השמות בהראות את אנשים אחרים אשר אין להם נדקה, ובעבור בדמיה על זה האחד אשר נתנו אלהים להיות לתקות אנשים חטאים, אבל מוזאת תוכל לזאת שאלה, אם המשיח הוא אדם איך תגדל נדקתו וזכותו יותר מאבות ומכל בני אדם? התשובה על השאלה הזאת היא, כי עם היותו אדם, בכל זאת לא היה אדם חוטא כמונו וגם איננו אך אדם, כי אם היה אדם כמונו לא היה יגויר שיהיינה לו זכויות וכמוהו כמונו לא היינו יכולים להנדיק זה את זה, ולכן ההוראה כי הוא עבד ה' הנדיק וכי אלהים נתנו להנדיק חטאים בהכרת תורה כי יש לו יתרון על האדם, והשם אשר הנביא ירמיהו יקרא לו, יהיה כל ספק בדבר הזה, הן הוא קורא לו בשם הכתוב ולא נקרא ה' אשר עליו יאמר אלהים עלמו, "אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן", (ישעיה מ"ב ח') ואם ה' הוא שם אלהים בהכרח הנמוץ הנקרא בשם הקדוש הזה הוא אלהים, הן איוה מן הרבנים האחרונים משיבים על זה כי גם העיר ירושלים נקראת בשם הזה בנבואות ירמיהו ויחזקאל, וגם אם נסכים על זה בכל זאת לא תהיה הכרעה כנגד משפטנו, אם עיר תקרא בשם ה' אין בזה מבטח גם בהיותה גדולה וכלילת יופי בכל זאת איננה רק תל אביבים וחומר ואיש לא יטעה לאמר לאבן אלהי את, ולחומר כך אני בוטח, ובקרוי לעיר בשם ה' כבודו לא נתן לאחר, אבל במשיח יאמר כי הוא נדיק, כי נדקתו גדולה עד להנדיק רשעים, וכי שמו הוא ה' נדקנו, ובראותנו כי מדות ושם אלהים נתנו לו, מוכרחים אנו להפוט או כי הוא אלהים, או כי אלהים עשה את אשר הגיד כי לא יעשה ונתן את כבודו לאחר, הנדקה היא מדת אלהים ודניאל יאמר, "לך ה' הנדקה ולנו בושת הפנים כיום הזה", (דניאל ט' ז') ובכתוב הנ"ל נאמר כי הנדקה היא למשיח, וכי נדקתו כן רוממה ונשאה למעלה ראש עד תספוק להנדיק בני אדם הרשעים, ואם יש לו מדת אלהים הזאת בהכרח יש לו גם טבע אלוהית, ונביא אחר יאמר, כי על אלהים יאמרו בני אדם כי יש להם בו נדקה, "אך בה' לי אומר נדקות ועו", (ישעיה י"ד כ"ד) ועוד, "בה' ידקו ויתהללו כל דוע ישראל", הן פה יאמר כי ה' הוא נדקותינו ובו ננטדק ובכתובים הנ"ל נאמר על המשיח כי הוא נדקותינו, ובו ננטדק, וכלי ספק כי כל הכתובים מתכוונים לנמא אחד והיו לאחדים, ובכן יתורנו כל הספיקות ויש אחד אשר נוכל לבטוח בנדקתו, בלי לירא כי נשגה להביא עלינו את הקללה אשר כתבי הקודש יקבו שתחול על ראש האיש אשר יבטח באדם חוטא, הן רבים מצני ישראל יתשבבו יביעו בפייהם ויתוכחו

זכותם העודפת אשר תוכל גם להנדיק את יונאי הלניהם, הן דבר אלהים בפירוש יאמר, "אח לא פדה יפדה איש לא יתן לאלהים כפרו", (תהילים מ"ט ה') ואיך שלשת האנשים האלה ינילו את כל בני בנייהם אחריהם, לו היו להם זכויות עודפות עד להוספת כופר מספיק בעד רשעת בנייהם, אז בהכרח לא ימנע מהם די כופר, ויבאש דבר אלהים האומר כי אין לאדם כופר. אכן דבר אלהים הוא אמת, וכל יהודי אשר יבאש צו חל להיות איש ישראל, ואם כן אז אין לאבות זכות עודפת להיות כופר לבניהם, והתקוה הבנויה על נדקתם היא למפח נפש בעליה. והאנשים המנהלים את ישראל לבטוח בה יכירו את טעותם ביום המשפט הגדול, לא זאת לבד, אך גם ימלאו כי תחול עליהם מירתה ה' על כי מרדו בו, הלא כל איש אשר יבטח כי נדקת אברהם ינחק ויעקב תלינו מועם הבא, יבטח באדם וישים בשר זרועו, ואם זכות האבות תוכל למלט את בניהם מממת ה', אז לא ה' מושיע ישראל וגואלם כי אם אבותיהם, והאנשים חלכאים ואובדים הם תקותם וישועתם, והבניא אומר, "ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ה' יסור לבו", (ירמיה ו' ה') ולא די רפיון התקוה הזאת הבנויה על נדקת אברהם וינחק ויעקב, אבל בה עוד יגדל עון המקוה ותכבד על ראשו מארה פי שנים, אולם ישרה בעיני אלהים, להתוכח בעלמו על אודת השאלה הזאת עם ישראל ולהגידי כי אם אב נדיק יוליד בן רשע, הבן לא יוכל להיות מולל בזכות אביו, ובדבר ה' ע' נביאו יחזקאל נאמר, "ואיש כי יהיה נדיק ועשה משפט ונדקתה, בחקותי יהלך ומשפטי שמר לעשות אמת נדיק הוא חיה ימיה נאם אלני ה', והולים בן פריץ שפק דם ועשה אח אחד מאלה והוא את כל אלה לא עשה כי גם אל ההרים אכל ואת אשת רעהו טמא, עני ואביון הונה גולות בול חבל לא ישיב ואל הגלולים נשא עיניו תועבה עשה, בנשך נתן ותרביית לקח וחי לא ימיה את כל התועבות האלה עשה מות יומת דמיו בו", (יחזקאל י"ח ה'—ג'). במלות הנבואה הזאת אלהים ישיב נפש המוספק אל מנוחתה ויחרון אומר כי נדקת האב ללא תועלת לבנו הרשע, ולא תלינו מעונש על מעשיו הרעים, ובכן הלקח מן ההלנטדקות בזכות האבות יתנגד לגמרי לדברי ה' וא"כ גם בענין הזה גם התורה שבצ"פ וגם תפילות בית הכנסת יביעו סרה ויורו את הטעות ויוליכו את העם עדי אובד בנות אותם לשים מצטחקם באשר לא יושע, מה מאוד נר לנו ויחרד לבנו לראות את ישראל נדחים מה' אלהיהם, בענש הימים האלה, החרדים בהם יעפילו לשוב אל ה' ויתנו בנום נפשם ויקומו וירונו בלילה לראש אשמורת, וגם כי ירבו להתפלל אין קול ואין עונה יען ישימו כסלם בזכות האדם, ויפנו את לבם אחורנית אל ה' מושיעם, ותמת אשר תפילות בית הכנסת תהיינה נגרות להריק ולהוריד עליהם ברכת שדי ממרומים תעזרנה אך לנבור הוה על הוה בהוליד אתהם שולל מקדוש ישראל גואלם אל מחסה דבר כוב, הלא על כי אין אמת ונדק בזמנות ותפילות ישראל אלהים לא יפן אליהם ולא יענה זה אלף ושבע מאות שנה, ויזנח לעולם לתת לשבי עוון, וישראל תפארתו בידי נר. אולם בהיות כל בודה דבר סקר וטעות שואב ראשית עלתו ממקור אמת נאות לנו לחקור איזה הוא מקור האמת בטעות הזה של ההלנטדקות בזכות האבות. הן ראשית היסוד בענין הזה הוא כי האדם יכול באשמתו למנוא פדיון ע' זכות נדקת הנדיק האחר. ויש לשאול מיאין נפרץ היסוד הזה לרוב בין היהודים? על נכון לא מלאו אותו במקירת מוקרים, באשר שכל אדם לא יחייב התקשרות בין זכויות הנדיק לכופר איש הרשע ומעולם היסוד הוה לא נערך במשפטי הארץ. והרוח והשודד לא יוכל להניל את נפשו מעונש ולמנוא פדיון בנדקת איש נדיק אשר בעדתו או במשפחתו, ולכן מוכרחים אנחנו לפנות לנו אל מקום אחר אולי שם נמלא מקור היסוד, הלא הוא בתורת אלהים ובדברו אשר שלח ארנה לבני אדם. הן בתורה הזאת נמלא את הקרבנות אשר ענינם הוא, כי האיש הרשע ימלא כופר ע' ענות בעל חי תק מפשע ואין לנו עדות גדולה מוזאת כי הנקי יוסת כופר לחוטא בסבול עונשו, על אדני האמת הזאת הקימו בודי כוב את דעתם, והשבנו אם מות בהמה אין הבין יללח לעשות הדבר הגדול לנפש החוטאת מה איפוא תעשינה לה זכויות הנדיק? אכן המשפט הזה הוא נכון מאוד אבל השאלה היא אנה נמלא את הנדיק ואת זכויותיו? ובכן היסוד עלמו בנוי על אדני אמת אך ההוראה הינאלת ממנו הוא בטעות, אמנם לפי כתבי הקודש יכול להיות כי הנקי ישא תמורת החוטא את הטאו, אבל

היא כאשר כבר הראנו כי הרבנים עזמו הרגישו כי לקחם לא יספוק להשקיט את הרעיון בהעירו, ושמתן לבם לכל עורה אשר ימלאו, ואין להפליא כי אחו בכל עון בכל התקוה אשר הושתה בתורת משה, ומבלי לעמוד במצטח לקחם על הזכיות, ישישו כי ימלאו למראה עינים את יום הכפורים והתרנות לאל שדי, ואף כי אין להם עתה לא כהן גדול ולא זבח, בכל זאת כן יודעים הם מרת נפשם כי נחוצה להם כפרה עד ימלאו להודות כי היא כליל אפסה מהם, ויורו כי התשובה ויום כפור עזמו יכפרו על כל עון. "בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מוצא כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מוכירין לו שום דבר מרשעו, שנאמר רשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו, ועזמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם," (הלכות תשובה פ' א' ב') זאת היא התקוה האחרונה אשר אליה ינוסו בעלי דת היהדות, ונחקרה נא אם יאחה לנבון דבר להפקיד ישועת נפשו בידי התקוה הזאת, הן המאמר הזה סותר לדברי עזמו, ומי פתי יסור הנה להפקיד את חייו וכל קנינו בידי דובר תפוכות, בראשית דברי המאמר הוגד לנו כי בזמן הזה אין כפרה וזלתי התשובה לבדה, וכי התשובה מכפרת על כל העבירות, ומאחריתו נשמע כי יוסף יורה כי עזמו של יום הכפורים מכפר לשבים, הלא יסתיר דבר האחרון את הראשון ואם נלך לתשובה וגם ליום הכפורים, או התשובה לבדה איננה מכפרת על כל העבירות, ואם התשובה לבדה מכפרת כל עון, או יום הכפורים הוא ללא יועיל, והסתירה בזה היא ברורה לעינים, ואין יוכל האדם להשען על דעת הפוסחת על שתי הסעיפים? אולם כמו ראשית דברי המאמר ואחריתו סותרים זה את זה, כן כל אחד יתנגד לתורת משה, כי אם התשובה מכפרת על כל העבירות אז כל חוקי הכפרה בתורת משה המה ללא תועלת, ועל איזה עון יכפרו אם כבר נמחו כל העונות בתשובה? ולמה כזה אלהים לקחת שני שעירים ולעשות אותם כמשפט לכפרה ומה מטאו העוים הנקיים לשפוך דמם כמים הנסם ללא חפץ אם התשובה לבדה יש לאל ידה לכפר כל העונות? ואם התשובה תספוק עתה אז היתה מספקת גם בהיות המקדש קיים, ומנות אלהים בשני השעירים היתה אך למחסור. ואם אז היו נריכים השעיר למטות והשעיר המשתלח הנושא את כל עונות העם אל ארץ גורה למען על ידם תהיה כפרה לעם, אז בהכרח תחסר להם עתה כפרה הנחוצה. אם לא ערב לב הרבנים להקליט כי אלהים יזוה כפי העולה על רוחו וישנה את טעמו בקיים ובטל תנאי התשובה וסליחת עונות, הן אין כל אדם יכול לכחש כי אז היה הדבר נחון לשמוט שעיר אחד ולשלוט את השני המדברה. ומבואר הדבר באר היטב בתורה יותר מכל לקח אחר כי בהיות ישראל על אדמתם התשובה לבדה לא היתה מספקת לכפרת עונות, והרמב"ם בעזמו יאמר, "שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והאמורות בין שעבר בזדון בין שעבר בשגגה בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות," (עיין שם) גם אם אנחנו לא נסכים עם כל דברי הלכה הזו, בכל זאת נביא אותו להראות כי בהיות המקדש קיים התשובה לבדה לא היתה מספקת לכפר עונות, אך כי עם התשובה גם השעיר היה נחון כפי מנות ה' לסליחת עונות, ונלמוד מזה כי כמו אז היתה נריכה כפרה אחרת עם התשובה כן גם עתה עוד היא נריכה, אם לא נחליט כדעת הרבנים כי אלהים שינה את דעתו והפך את תורת משה, כי אם התשובה לבדה תספוק עתה להשיג על ידה כפרת עונות אז אין כל ספק כי נחלק חוק והפך תורת משה, ואם אלהים נתן חוק ולא יעבור אז התשובה לבדה איננה מכפרת, והתורה שבע"פ תביע סרה לענות בה בשקר.

ועל אודת הסמך אשר התורה שבע"פ תסמך דעתו בדברי הנביא יחזקאל, "רשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו," אשר מדבריו אלה נשמע כי התשובה לבדה יש לאל ידה לכפר כל עון, לזאת נחמה דעתנו, במקור מקדש בדעת הנביא, אם היתה לבטל את תורת משה או לא, אם הוא נתן דרך חדשה לכפרת עונות כנגד תורת משה או הופרה תורת משה והתבטלה ולא ישרו היהודים להחזיק בתורה אשר כבר התבטלה, ואם כונתו היא כי התשובה תועיל לפי הדרך והתנאי אשר בתורת משה—כאשר באמת דעת

כמו אם המשיחיים סרו מאחרי אלהים חיים, ושמו מצטמם באדם, אבל הדופי אשר יתנו
 בנו אל חיקם ישוב, אנחנו לא סרכו מאלהים חיים, תקוותנו ומעונו ומשגבנו הוא בה'
 נדקנו, אתם סרתם מה' באשר תפילותיכם תשימו מצטמכם בזכות בני אדם חטאים,
 לבנינו נכון בדבר אלהים, ותקותכם בנויה על לקח הרבנים השוגים בבני אדם, גם לקחם
 הוא לקח בני אדם וגם תקותכם היא בזכות בני אדם, ובכן סרתם מאלהים פי שנים, בי
 סרתם מדברו ומנדקתו, ונפשו חכתה אשר תשיבו אליו ולא לנו, ולדברו ולא לדברנו, אין
 לכם זכות יותר ממונו, גם אבותיכם לא היו להם יותר מכס וממונו, והתקיעות בקרן האיל
 תרפינה להיות יסוד לבנין תקות הישועה אשר בנו הרבנים, חפשו נא בית ישראל דרכים,
 דרשו מעל ספרי תפילותיכם וערכו אותן נגד דבר אלהים, הלא תמנאו כי כל עוד בני
 ישראל יאריכו להקשות ערפם ולהתפלל תפילות כאלה, לא תעלה ועקתם אל אלהים
 ואנחתם לא תבוא לפניו, ובי אם יאבו להושע מוכרחים לעובר זרוע בשר ולשוב אליו אשר
 היה תקות אבותיהם, לא בזכותו ולא בזכות אבותיו ולא בנדקת איזה אינוש רמה נלדק
 אברהם, אך באמונת ה' ככתוב, "והאמין בה' וישעבה לו נדקה," (בראשית ט"ו ו') המלך
 דוד לא חכה כפרת עונותיו ולהנטק בזכות אברהם או אבותיו האחרים ולא אמר אשרי
 האיש אשר ישים מצטמו בנדקת אבות, אבל אמר, "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה, אשרי
 אדם לא יחשב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה," (תהילים ל"ב א') ולכן כל האיש החפץ להשיג
 ברכה זאת מוכרח לנוור מכל התביעות הזכות ולהתודות את חטאיו ולבקש סליחת חנם,
 לא בזכות איזה אדם על נדקתו אשר עשה ויכול לעשות, אך לבד בחסדי אלהים העובר על
 פשע וחטאיה. ולכן חקוק הנביא יתן אומר כללי, "ונדיק באמונתו יחיה," (ב' ד') זאת היא
 תכונת ההנטדקות הנאמרה בכתבי קודש, והתקוה הזאת היתה תקות אברהם דוד ומנדקו,
 ועתה היש את נפש היהודים להיות גורלם עם אביהם אברהם ולבטוח בדרך ההנטדקות
 אשר הוא הלך בה? או הימנאו להנטק כמוהו, ויאמרו לא כי אחרי דרך הבדויה נלך
 אשר בדו אנשים הסותרים דעת עלמם? הן לו הסתורה שבע"פ היתה מחוקת אך דרך אחת
 של ההנטדקות כפי הוראתה, או לפחות היה מקום לטעות אחריה, אבל היא בעצמה נתן
 שני דרכים הרחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב ותאמר כי האדם יוכל להנטק
 בזכותו ותשוב תאמר כי יש לו להנטק בזכות אחר, הלא לא יגויר כי השני דרכים
 ינדקו גם יחד, ולכן מוטל על כל איש יהודי לחקור איוו דרך תשכון הישועה ולמרוק אומר
 אם יש לו להושע בזכותו או בזכות אבותיו או בזכות ה' נדקנו.

פרק לו

שפעת מאמרים בתורה ובנביאים תכביר סתירה מביארה ללקח הרבנים בדבר זכות
 האדם, אולם מלבד המאמרים האלה ישרה בעיני אלהים להורות פתאים טרמה ולהכתיר
 דעת קסי לבב, בנת לעמו מקרא קודש אשר בו הכהן הגדול אחת בשנה יכפר בדם בעדו ובעד
 כל העם כקטון כגדול, למען כולם יבינו לקח כי אין ישועה בזכות אדם, "וכפר את
 מקדש הקודש ואת אהל מועד ואת המזבח יכפר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר,"
 (ויקרא ט"ז כ"ג) הלא נראה במנוח הזאת כי כל ישראל, ככהן הגדול ככהנים וכעם כולם
 חטאים הם וכולם גריכים כפרה, וכי לא תזכר ולא תפקד כל מחשבת ההנטדקות בזכות,
 לו היתה יכולת שישראל ינטקו בזכותיהם או בזכות אבותיהם, או המקרא קודש הזה
 לכפר עונות פעם אחת בשנה, היה אך לאין חפץ, אבל אם הכפרה הזאת היתה נחולה,
 ואלהים ראה אותה ויכוננה, אז אין מקום לדעה שיוכל אדם לזכות בעשיו, אכן האמת

למשמעתם, ועתה איך יוכל היהודי להתערב ולתלות ישועת נפשו בפתיל הנעורת של זה הלקח המתנגד לתורת משה ואשר גם דעת הוריו לא נחה ממונו? הישען ככל שני שעירי עוים, על זבח זה הבדוי של תרנגולים ואזוים? היבטת על מעשים תעתומים ככל הבטחת יונר אשר כמו לא ישונה בן לא ישנה ולא יתנחם? הלא התוחלת הזאת גם היא נכזבה כראשונות אשר כבר חקרנו בהן, ובכל התקות אשר הרבנים ישימו מבטחם איך גם אחת אשר יעמוד טעמה בה בהבטחה, הזכיות ממעשים טובים, זכות האבות, תקיעת שופר, תשובה, תענית יום כפורים, זבח הכפרות, את כולן ישא רוח, וכל אחת או תתנגד לתורת משה, או לפחות איך ממנה הוכחה עליה, ועתה מאיך תבוא לאיש היהודי הליחת חטאותיו? המנהג בכפרות אשר שמונו לבנו עליו גלה מנפוני לב היהודים ויביע אומר כי איך תקות אחת כי אם בכופר עלי זבח, ויסוה דעת כי כל-אדם ילוד אישה הוא רשע ונריך כפרה, כאיש כאשה כזקן כנער ואף גם העולל אשר עוד לא ראה אור כבר בחטא הוחם מבטן וינרו רק רע ורשע בירושה וצטרם ישלח ידו לעשות מאומה כבר יהיה בטמא עד ירוחן דם זבח לכפרת נפשו, ויראה באר היטב דעת בני ישראל בענין הזבח והקרבתן מה הוא, כי העונות נתונים על בעל מי הנשחט, והוא נתן להיות תחת האדם הרשע, כמבואר היטב במלות סדר הכפרות, "זה חליפתו, זה תמורתו, זה כפרתו," ויסיף יגיד כי המקריב את הקרבן בעד האחר לריץ שיהיה בעצמו חף מפשע ולכן דורש מן האב וראש הבית לעשות מקדש הכפרה בעד עצמו ואחר בעד ביתו, אלה הן הדיעות היוזאות מלב אומה הישראלית אשר הוגד לנו לבד באומר ודברים איך הנחמדים לעד בחוקי הדת אשר ישנו בערב התקדש ליל יום הכפורים הנכבד מכל מקראי קודש במנהג הזה יגידו בני ישראל כי אין כופר לנפש כי אם דם זבח, ויסימו בדעתם זאת עם תורת משה אשר תביע הלקח הזה בחוקי יום הכפורים אשר תשים לפניכם, ועתה ישיבו נא בני ישראל אל לבם, היש רגלים לדבר כי אלהי ישראל האביד מעמו כל חפץ לבדם, והשאיר אותם שוממים כל היום מאיך זבח וכפרה הנחון לפי תורתו לישועת נפשם? הן הדת היהדות במנהגה בכל שנה ושנה תביע אומר כי איך הזבח הוא נחון מאווד, ותשפוך נפשה בכל תפילותיה על כי אין לה זבח ואיפוד ובכן לפי דבריה אלהים עוז את עמו בידי פשעם מבלי השאיר להם כפרת נפשם הנחולה לישועתם, מי פתי יסור הנה להאמין בדעת הזאת אשר תתן דופי באלהים ובדרכיו, הלא טובה מומנה דעת המשיחיים, אשר לא תביע תועה על תכונת אלהים, להיפך תגיד מדת טובו וחסדו, ותאמר אמת הדבר כי נחון מאווד כופר לנפש, אך כי יש כהן גדול לעולם וזבח אחד לנחם, אשר הקרבתו בפעם אחת תספוק לכפר חטאות כל העולם, וכי אלהים לא עוז לא את ישראל פמו ולא את העמים בלי כופר נפשתיים, אך שלח את עבדו הנדיק את המשיח לשאת את חטאותינו בגייתו על העץ. הכהן הזה על דברת מלכי דק איך לו לורך לבפר בעדו ולהסיר מקדם עונותיו באשר הוא נקי ומף מכל פשע, וכל אשמה ומום אשר יירש אדם מלידה ומבטן רחוק ממונו, כי נולד בדרך נפלא בגבורת אל עליון. ובהיותו ה' לדקנו גם טבטו האטטית היתה זכה מאווד מלקבל כתמי עון וטטאה, ולכן בכל אופן הוא כשר לכפר על כולנו, בינו וראו כי לא כתקונכם תקותנו, ולא נבטח בזבח תרנגולים אשר ה' מעולם לא נוה, אך בכפרה הגדולה אשר אלהים יעדה, גם אמונתנו ותקותנו ומבטח עונו כולם בנוים על הבטחת אלהים אשר הבטיח באר היטב בדבר קדשו לאמר, "והוא מחולל מפשעינו מדכא מעונותינו מוסר שלמונו עליו ובחברתו נרפא לנו," ומי זה בעל משפטנו יגיד לנו כי אנחנו המשיחיים נשענים על דבר שפתים ותקוה הבדויה מלבבנו? איך לא רבנים ולא כהנינו הנחילו את התקוה הזאת לנו, אך היא מורשה לנו מדבר אלהים בפי נביאיו, ובלב נכון נשים את היהודים לשופטים אשר יוכיחו בעצמם בינינו וביניהם איזו מתקותינו היא יותר נכונה למדין, כמונו כמוהם מסכימים לדעת אחת כי איך הליחת עונות בלי שפוך דם עלי זבח, החילוק הוא כי הרבנים יטיפו לקח לבטוח בשחיטת בעל כנף במקום קרבן אשר לא תזכר ולא תפקד בדבר אלהים, והדת המשיחיתית תלמדנו לבטוח בקרבן הגואל הגדול אשר לישועתו. קוה יעקב, ועל כפרו רמזו חוקי תורת משה ועליו נבאו נביאי ישראל, תקות

הנביא—אז לא תהיה בדבריו הוכחה לדעת הרבנים המחוקת כי התשובה לצדה תכפר
עון אשר תתנגד לתורת משה, אך יהיה איך שיהיה ראשית דברי המאמר הנ"ל יתנגד
לתורת משה. ואכן ברור הדבר כי הרבנים עומים לא נחה דעתם בהוראתם, ולכן הוסיפו
מלים, כי עמם יום הכפורים מכפר על השב בתשובה שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם,
ואף כי יתאמרו כי לכם נכון ובטוח כי התשובה תמחה כעב כל פשע בכל זאת יחד לבם
זיתר ממקומו לאחוז בליזו כפרה אחרת, ובאשר אין להם לא כהן ולא זבח, ישתבחו בעיר
כי יום הכפורים יכפר עון כמו שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, אבל בענותינו הרבים
הכתוב הזה יוכיח כנגדם ולא נאמר היום הזה יכפר עליכם כי אם ביום הזה, ומשה לא אמר
כי יש מעלה ביום אך בחוקי היום ובאיש העושה אותם, ולפי התורה נריך אשר כהן גדול
יעבוד עבודה ויעשה שעיר לחטאת ויביא דמו אל הקודש מבית לפרוכת, ולשלוח את השעיר
המדברה, ואם יחסר אחד מן התנאים האלה אז תחלל להיות כפרה לעם, והיום הכפורים
עלמנו יהיה כאחד מימי השנה ואין לאל ידו לכפר על השבים בתשובה. ובכן עתה באין זבח
ואין אישוד חדלה כל כפרה לישראל, וכפרת יום הכפורים היא בדויה מלב הרבנים ואין זה
חסן אחר, כי אם להראות איך מיוחד בעלמם הרגישו חסרון התשובה בהיותה לבדה, וכלאו
למנוח כפרה האמיתית הנכונה למחילת העונות, אולם כן דרך הרבנים לגלות קלון דבר
בהוסיף עליו תמיד דבר אחר, ובהראות כי בעצמם ירגישו כי אין איל לו, כבר ראינו דרכם
זה על אודת זכויות אדם, ונשוב נמלאנו בדבר כפרת עונות, הן שמענו כי לפי דעתם יום
הכפורים עלמנו בתשובה יכפר עון, ובכל זאת לא נחה דעתם והרגישו כי נחון איזה דבר
אשר ידמה מעט יותר אל כפרה אמיתית עלי זבח, ומה יאל המנהג של שחיתת העופות
לכפרה אשר ענינו מבוחר בספר קהלת שלמה הנדפס בברעסלא בשנת אלף ושמנונה מאות
ושלושים שנה, ויאתה לנו להביא דברי הספר הזה גם יען נדפס בזמן חדש וקרוב לזמנינו, וגם
יען כי בו דיני הכפרות נאמרו בלשון אשכנזי של היהודים המורים כי מגמתם היא לטובת
המון עם הזוערים וכי המנהג איננו לבד ליחיד סגולה כי אם לכלל העם, "סדר כפרות,"
אן ערב יום כפור איז דער מנהג כפרות נו מאכנ. מן נעמט איין האן נו איינס מאן און
איין הען נו איינר פרויא, און נו איינר פרויא דיא מעוברת איז נעמט מן איין הען און
איין האן פון דש קינד וועגן, דער בעל הבית מאכט נו ערשט דיא כפרה פו זיך, דען דער
כהן הגדול האט ערשט מכפר גווען פו זיך און דער נאך אום זיין הויז גוינד דער נאך פו
כל ישראל, און דער סדר פון דיא כפרות איז וויא איין לשון הקודש שטעהט; ער נעמט דען
האן איין דער האנד און זאגט דיא פסוקים; "בני אדם יושבי מושב ונלמות אסירי עני
וברזל; יזיאם ממושך ונלמות ומוסרותיהם ינתק; אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם
יתענו; כל אוכל תתעב פשעם ויגיעו עד שערי מות ויזעקו אל יי בנר להם ממנוקותיהם
יושיעם; ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם; יודו ליי חסדו ונפלאותיו. לבני אדם; אם
יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו; ויכננו ויאמר פדעו מורדת שמת
מלאתי כופר;" ווער פו זיך דיא כפרה אום שלאגט זאגט דס; "זה חליפתי, זה תמורת, זה
זה כפרתי, זה התרנגול ילך למיתה ואני אכנס ואלך לחיים טובים ארוכים ולשלום;" דר
נאך היבט מן ויידר אן "בני אדם" און אזו דרייא מאל. אחר כן יבואו הפרטים והשינוים
בנוסח לנקבות ולילדים, ויוסיף נאמר, אזו באלד אלס מן סדר הכפרת גמאכט זאל מן דיא
הענד דרויף ליגן, וויא מן דיא הענד גליגט האט אויף איין קרבן און תיכף דער נאך נו
דער שחיתה נעמן.

המנהג הזה הנהוג בכל תפוזות היהודים יוכיח לעינים כי לב רבו העם הזה לא ידע
השקט בלקחו, וכי כבעט ברזל אשר לא תנוח חרותה בו הדיעה כי אין סליחת עון בלי
שפוך דם, ולו באמת היו מאמינים כי התשובה או יום הכפורים בעצמו, או פור לאבינוים,
או זכויותיהם וזכויות אבותיהם יכולים לכפר עונות, או מעולם לא עלתה על לבם לאחוז
במנהג הזה, אולם רוח העולה מתורת משה העמיק לעשות שורש במשכיות לבד העם הזה
בלבי מנוח מנוח בדבר אשר ימעט מהיות זבח לכופר נפש, ובאשר חלל להיות להם עתה
מוצח וכהן יעפילו להשקית רעיונם בזבח הכפרות אשר ברו מלבם, ובכן המנהג הזה יורה
כי לקח הרבנים בדבר איל התשובה לא נאמן ולא מוקובל. בנפש חפילה גם בין הסורים

נתיבות עולם

עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתיבות עולם • ירמיהו' טז':

פרק לז

עבר קצר בלה קיץ ותקופות השנה בלבנתן תסבינה ותביאינה את חג האסיף אשר בו
צוה אלהים את בני ישראל לשבת בסוכות, וגוי נדיק השומר אמונים ועוד בכל אפסי ארץ
כונן כל החוקים והמזות אשר מסרו לו אבותיו, ינחל כבוד ויהולל בשערים, הן מדי יעלה
על לבביו אורך גלות יעקב ופורונו בין העמים זה ימים רבים, ונתבונן את הלחץ והמנוק
אשר בכל בדומיה, ואת הלעג חנם ובו גאים שאינם אשר עליהם התגבר, אז לא נוכל
כי אם כבד גאון ישראל ועוֹם במוֹסר לנגור ולהנחיל לבניהם אחריהם את האמונה הזאת
אשר היתה סיבת הרעה אשר מלאה אותם • אולם שמירת אמונים הזאת אשר תתקן כבוד
זהוהולל, תעורר אותנו לחקור ולדרוש, אם יסודי האמונה בעצמם בנוים על אדני האמת
ושום את החסד והאהבת עם זה הנוֹרֵר אותם, וביותר לדעת אם שמירת היסודות האלה
בן טובה בתכונתה, עד למזל חן בעיני הסופט אשר לא יראה כראות אנוש, הן בעלי
היסודות האלה על נכון יחשבו, כי שמירתם טובה מאוד בעיני יוֹרֵר כל, ובה יעשו חפזו
ומזותיו ויפיקו רגון ה' וחסדו, ובערעט בשמירת מזות סוכה, כפי אמונתם אשר למדו
ממוריהם, ישתבחו כי היא ביתר שאת תעמוד לימין דקם ביום המשפט הגדול, ותוכיח כי
הם לבדם נוֹרֵר תורת אלהים וכל הגוים בועטים בה, אולם נתנה לב אם כנים דבריהם,
אקודם כל דבר נראה משפטי מזות סוכה לפי דת היהדות מה הם וכדע מה אחריתם,
בתפילות בית הכנסת של חג זה לנו קוראים כי בגין הסוכה כפי דיני הרבנים הוא זכות
לישראל, "חשובה ארבע אומות על ארבע, פסולה פחותה מארבע, כדי לזכות עם רובע,"
ואחר אשר תסופר בדברי התפילה הסעודה בגן עדן מליתין ושור הבר, תוסיף תאמר כי
מזוה זו תהיה הבחינה האחרונה אשר יואיל אלהים לבחון בה את העמים, ובמאנם לשמור
מזות סוכה תוכח רשעתם על פניהם להשמדם עדי עד • "בכנסין כל האומות לדין, פני
יושב על כסא דין, ובנדק אותנו דין, סדר מזותין חן לנו ונקימה, וזוכה עם אלו בנקמה,
שגיא כח שוכן רומה, עליון השופט כל באמונה, ישמיע להם בתבונה, יש לי מזוה קטנה,
פירוש סוכה ושאליה, ארבע דפנות וכל עליה, אל תרחקו מאליה, לללים לעשות בה יעשו,
וחמה קדחה עליהם ולוהטו, וברגליהם יבעטו, קדוש ישפוך עליהם חימה, ויפלים בגיהנם
כלי רחמים, במדרגה התחתונה במהומה," סיפור כל הגדולות האלה מיום המשפט האחרון
הגדול, אשר בו הגוים יהיה נרשעים על כי יבעטו במזות סוכה היא נלמד מן התלמוד,
אשר בו נשנה הענין באר היטב דבר דבר על אופניו, ולבלי הלאות את הקורא לא נביא
אך קנהו הנלמד לענינו. "לעתיד לבוא מביא הק' בה ספר תורה בקיפו ואומר כל מי
שעסק בה יבא ויטול שכרו מיד מתקבלין ובאין אומות העולם בערבוביא שניאמר כל
הגוים נקבנו יחדו, אומר להם הק' בה אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנס כל
אומה ואומה וסופריה," ואחר אשר שם ידובר מהתראות כל אומה ואומה כפי עממה.

היהודים תנוח על דבר אכזשֵׁים אשר אין להם שחר, ותקוּתנו בנויה על דבר אלהים חיים; אשר גם הרבנים בלי כונתם ורצונם מחזיקים ומודים על ידי המנהג של הכפרות אשר דרשנו בו, גם בשם הצעל חי אשר יקחו לכפרה יש רמז על הכפרה האמיתית הנחוצה לאדם, כי גבר הוא שם הרנגול ולאדם להורת כי הצדיק צריך להיות תמורת האדם המוטא, כמו שיתבאר הדבר באורח חיים באמרו, "כיון ששמו גבר תמורת גבר בגבר;" (ס' תר"ה) היסודות דומות זו לזו, אך דת המשיחית למדה בדבר ה' לערוך אותן אל זה המשיח אשר הוא גם אדם גמור וגם ה' נדקנו *

צוערים ופתאים בעם שולל להאמין כי ביום המשפט הגדול אלהים לא ישלם לאיש כמעשהו
 אך יעבור על פסע ויזדיק את העומדים ברשתתם. אם אך הם ישראליים, ולמען בטוח על
 סקר לאמר שלום יהיה לנו כי בשריות לבנינו נלך תערב להם שנתם על חיק החטאה,
 הן האיש המאמין אל הבלי שוא כי העמים יתנו את עדותם על נדקת אברהם ויוסף
 ודניאל, וחוסב, כי זאת תספיק לו לנאת נקי ולפני כסא משפט אלהים, איך לו נורך אשר
 בעלמו ישוב בתשובה להנטדק במעשיו, גם לא יתן המאמר הזה לפתאים ערמה לדבר
 שלום אל הגוים, כי אם יורה חטאים בדרך לבו למרעים כמוהם ולהתקוטע עמם, ולא
 רבים יתכמו לדעת דרכי ה' והאוילים הכרים למשמעת הרבנים בשמעם דברי התורה
 שבע"פ כי אלהים יספוט עמים בעול ובחמת אפו, ילמדו להלך נדק גם הם ולהחיל לה' כי
 ישא פניהם, הלא ישיבו היהודים, אשר יש לאל ידם למחות את המאמר הנ"ל ורבים אמרים,
 אל לבם, כי חובה עליהם לספוט שפט ולחרון אומר את מאמרים כאלה בתורה שבע"פ
 ובתפילות מיוסדים על אמרת אלהים או בדוים מלב אנשים, ואם נכון לבם כי כוז בעיהם
 או מוטל עליהם לעשות כל אשר תמצא ידם ולסקוד מאין השקט עד יסירו המכשלות
 מדרך הדת ויסקלו המסילה מאבני נגף האלה, ויאספו חרפת עמם מעל כל הארץ לבל
 יאמרו בעמים ראו את תורת עם ישראל וקראו את תפילותיהם ודעו כי לא עם בינות
 הוא ומדל להשכיל ולהטיב, חוסו נא לכבוד ישראל המחולל בגוים להתנגד בדבים ונוכח
 השמש לדיעות כוזבות אשר עלו כקונים בכרם בית ישראל ולמחות דברי הטעות מספרי
 התפילות או תרימו קרן ישראל ותסירו מהם לזות שפתים, הן בני ידם בשפטם מוכר
 עם ואמונתו לא יבינו אל דעות הימדיים, אך יסקלו במאזנים את ספרי הדת והתפילות
 מה שיחס, וישימו לאבן בזון את נקון לחסם, ואין איש יוכל להאמין כי ינייר הדבר אשר
 איזה בעל דת ערב לבו לשפוך לפני ה' שיהו בדבר כוז ובלשון רמים לפי דעתו ומחשבתו,
 ועל כל דבר, יש לאיש יהודי לערוך את המאמר הנ"ל הבוטה הכל כנגד סיפור יום
 המשפט הגדול בספרי המשיחיים, הדת היהדות תורה כי ביום המשפט אלהים יופיע כשופט
 הנושא פנים ועושה עול, והדת המשיחית על דבר היום ההוא אמריה תאמר, " והיה כי יבוא
 בן האדם בכבודו וכל מלאכים הקדושים עמו או ישב על כסא כבודו, ונקבנו לפניו כל הגוים
 והבדיל אותם כאשר יבדיל הרועה בין הכבשים לעזים, והעמיד את הכבשים לימינו ואת
 העזים לשמאלו, אז יאמר המלך לאשר לימינו באו ברובי אבי ורשו את המלכות המוכנה
 לכם למן הוסדה ארץ, כי רעבתי והאכלתם אתי, נמאתי ותשקוני, אורח הייתי ותאכפוני,
 עירום ותלבשוני חליתי ותבקרוני הייתי במשמר ותבואו אלי, אז יענו אליו הנדדיקים לאמר
 מתי ראינוך רעב והטרפנוך או למא וגסקך, מתי ראינוך אורח ואספנוך או עירום ונלבישך,
 ומתי ראינוך חולה או במשמר ונבוא אליך, ויענה המלך ויאמר אליהם את אשר עשיתם
 עם אחד הקטן באחי עמי עשיתם, אז יאמר גם לאשר לשמאלו לבו מעלי ארורים אל את
 עולמים המוכנה לשטן ולמלאכיו, כי רעבתי ולא האכלתם אותי נמאתי ולא השקיתם אותי,
 אורח הייתי ולא אספתם אתי עירום ולא לבשתם אתי חולה ובמשמר ולא בקרתם אתי, אז
 יענו גם המה לאמר, אדני מתי ראינוך רעב או נמא או עירום או חולה או במשמר ולא
 סרתנו לך, אז יענה לאמר אליהם אמנם אני אומר לכם את אשר לא עשיתם עם אחד
 הקטן באלה עמי לא עשיתם, ואלה ילכו לעוכש עולם והנדיקים לחי עולם, " (מתיא ב'ה
 כ'א—מ'ה) כזאת הוא הסיפור אשר תספר דת המשיחית מיום המשפט האחרון ושיאו,
 הלא תראו כי דרכה רחוקה מאוד מדרך המשפט אשר ידובר בתלמוד, בראשונה הדת
 המשיחית תגיד כי אלהים יופיע כשופט נדק אשר לא יבין מאיזה עם אנחנו, וישיב לאיש
 כפעלו כליהודי כלגוי הארץ בלי לשאת פני גבר, אך בהביט אל המעשים הטובים או רעים
 לפי חוק עולם אשר לא יעבור, יחרון לאיש ואיש פקודתו לעולם בשנית מהוראת דבר
 המשפט האחרון לפי דת המשיחית יא שלום ואמת ואהבת איש לאיש, באשר תראה כי
 אלהים יבוא במשפט עם כל איש על האהבה והחסד ביתר שאת, וכי הם לבדם יבדילו
 בין בני אדם לתת שכר טוב לאשר ימצאו אתו, ולענוש את אשר יחסר אותם, ועתה אנחנו
 שואלים את כל איש יהודי הישר והתמים לספוט שפט איזה משהי הדיעות הנ"ל יאנה יותר
 לאל הגדול אשר אותו נעבוד? הן לפי דעתנו בעלי דת היהדות טועים בעבודתם,

ומהשתדלותן להתנכל ענמן לשוא, התלמוד יתנהל לאטו להגיד את הריב אשר לה' עם
העמים ואין יתוכח עמהם, כזאת, "אומרים לפניו רבונו של עולם ישראל שקבלוהו היכן
קיימוהו אמר להם הק' צה' אני מעיד בהם שקיימו את התורה, אומרים לפניו רבונו של
עולם כלום יש אב שמעיד על בנו דכתיב בני בכורי ישראל אמר להם הק' צה' שמים וארץ ועידו
בהם שקיימו את התורה כולה, אומרים לפניו רבונו של עולם שמים וארץ נוגעין בעדותן
שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת', ואמר רש' בן לקיש
מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי, מלמד שהתנה הק' צה' במעשי בראשית ואמר אם
ישראל מקבלין את תורת' מוטב ואם לאו אחזור אתכם לתוהו ובוהו והיינו דאמר חזקיהו מאי
דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה
יראה אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, אמר להם הק' צה' מכס יבאו ויעידו בהן בישראל
שקיימו את התורה כולה, יבא נמרוד ויעיד באברהם, שלא עבד ע'ו' יבא לבן ויעיד ביעקב
שלא נחשד על הגול תבוא אשת פוטיפרע ותעיד ביוסף שלא נחשד על העבירה יבא
כבודנלך ויעיד בחנניה מישאל ועזריה שלא השתמוו לנלם יבא דרוש ויעיד דניאל שלא
ציטל את התפילה יבא בלדד השומי וזופר הנעמתי ואליפז התמני ואליהו בן ברכאל הבחי
ויעידו בהן בישראל שקיימו את התורה כולה שנאמר יתנו עדיהן וינדקו, אמרו לפניו
רבונו של עולם תנו לנו מראש ונעשה אמר להם הק' צה' שוטים שבועלם מי שטרם עבר
שבת יאכל בשבת מי שלא ערס בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אע"פ כן מנוה קלה
יש לי והוכיח שמה לבו ועשו אותו, ומי מניח אמרת הכי והא אמר ר' יהושע בן לוי מאי
דכתיב אשר אנכי מונך היום היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום
ליטול שכר אלא שאין הק' צה' בא בטרוניא עם בריותיו ואמאי קרי ליה מנוה קלה משום
דלית ביה חסרון כים מיד כל אחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והק' צה' מקדיח
עליהם ממה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מצעט בסוכתו וינא וכו', (ע'ו' צ' ג') כזאת
היא לקח התלמוד המתחוק בעבודת בית הכנסת בקול רנה ותפילה, וראשית משבת
איש אשר ישים עינו על הלקח הזה היא, כי לא לבד שקר בפיו אבל גם לא תואר ולא הדר
לו, ויש להפליא איך אולת ורעות רוח כזאת מנאה מקום גם בתפלות ישראל, ועוד יותר
יפלא בעינינו כי היהודים היושבים פה בענגלאנד לא יתנו לבם להסיר כתמי און מעבודת
עדתם, הלא על נכון האולת הזאת תהיה בעוכרי דת היהדות, ותביא קלון להבאים רימה
בדת מנאה תהפוכות וסכלות פתאים המאמינים לכל דבר, ובראשונה תוכיח מאיזן כל
התנגדות כי הבית הכנסת תסור למשמעת התלמוד ואל כל הבליז כאל תורה משמים,
ובשנית כי מחברי התורה שבע"פ אשר במדר ובמעל בדו את הכלים האלה או שגו להאמין
בהם, בכל אופן אין להם חזקת כשרות להאמין את עדותם כעדות אנשים תמימים
ונאמינים במסירתם לדור אחרון את תורת הנביאים אשר מעולם היו, בשלישית הכלי שוא
האלה יביעו סרה על ה' לאמר עליו כי הוא יענה בישראל אשר הם שמרו את התורה
כולה, ובאמת עד בשחק נאמן סלה ותמיד ע'ו' נביאיו עם ישראל יתוכח ויעיד גם כי מרו
את דברו, במאמר הזה יסופר כי הוא קורא לשמים ולארץ אשר יעידו על תומת ישראל
ונדקתם, ובדבר קדשו להיפך קורא לשמים ולארץ ברובו עם ישראל עמו לענות מרים
ופשעם על פניהם לאמר, "שמעו שמים והאזינו ארץ כי ה' דבד בניס גדלתי ורוממתי והם
פשעו בי", (ישעיהו א' ב') ועוד "שמו שמים על זאת ושערו חרבו מאד נאם ה' כי שמים
רעות עשו עמי אותי עזבו מקור מים חיים להלכ להם בארות בארת נשברים אשר לא יכלו
המים", (ירמיהו ב' י"ב י"ג) ומלבד ההתנגדות במאמר הזה לדבר ה', גם הוא יתן דופי
בזכוות אלהים ובמדותיו לאמר עליו כי הוא אל מעות משפט ועושה עול ולא חסד ולהסיר
ממנו עקשות פה יערם להתראיה כשופט במישרים, ובזמן את הגוים במנות סוכה הקלה
ואך תואנה היא מבקש כי אחר אשר ישבו בסוכות כפי מנותו או בעוון חילו מוטיא את
השמש בגבורתו, עד בכל הסוכה אין נסתר מחמתו, והגוים הנגפים לפני השרב אינם
לנאת ולבקש להם מחסה ומסתר, איכן לא כן הם דרכי אלהים, ושופט כל הארץ לא יסלף
נדק וכמו את ישראל כן גם את העמים שפוט במישרים.

אולם לא די כי המאמר הזה יביע סרה על תכונת ה', איך גם ירע וישחית להוליך

פרק לה

הן לבבל האומר בלבו אין אלהים, אך מאפס ותוהו נחשבה החקירה באמונה, ואין בה כל מיומנותי, לדרוש, אם תקות הדת הזאת אשר הנחילו לנו אבותינו על אדני אומת הטבעה, או לא, ולמה זה יכלה כוחו לריק ויעמל לבהלה לעמוד בתכונת האמונה אשר במקרה נפלה לו גורל מלידה ולדעת את קושט יסודתה, אם לפי מחשבתו כי אין דעת אלהים בארץ כל אמונות המה מהבלי יחד ומותר האמת מן האחרות אין? אכן לא כן איש היהודי או המשיחי התלמוד להאמין בתום לב כי יש אלהים שופטים בארץ ויש עולם הנלחי מעון לאושר ועני, הלא בהכרח לאיש כמוהו כל ישעו וכל מפניו הוא לדעת כמה איפוא יוכל להשיג את זה ולהנלל מן זה, ואם יתבונן כי הדת אשר בה נולד תחל לתת לו בטוב טעם ושכל טוב תקות אמת לישועת נפשו, אז לא תשוב מאומה בעיניו ובאין תחשב לו, ואמנם כדברינו כן הוא כי תקות הדת נריכה להיות בנויה על שכל טוב, באשר אלהים חנן אותנו בתבונה ודעת והאיר בדבר קדשו נר לנתיבותנו, והיו למאורות ברקיע שמינו יחד לדעת ולהכיר את האור האחד ע"י השני, ואך התקוה היוצאת מנשיהם תוכל להשביע נפש שוקקה, ולכן בחקור דת היהדות, הכור לבחינת שויה ויקרה הוא, אם התורה היוצאת ממנה היא טובה ונאמנה לעיני השכל, ואם תללח לאיש נבון להפקיד ישועת נפשו אליה, לפי דעתנו חלה להיות לה התבונה הזאת, וכבר הוכחנו ישרת דעתנו זאת בראיות רבות, והראינו כי לקחי הרבנים בדבר ההלכות וכופר נפש כן רעיוו התפוכות ויתנגדו זה לזה עד להרפה ידי כל הבוטחים בהם, ומנהג היהודים אשר נעיר את לב הקורא עליו בזה, והוא להתפלל במועדים בעד המתים אשר כבר מתו, יוכיח ביתר שאת כי לקחי הרבנים הנ"ל אין להם שחר, בין התפילות של סג הסוכות או קוראים את התפילה הזאת, "נוהגים בתפלות ישראל להזכיר נשמות אבותינו ביום כפור ובשלוש רגלים ביום מתנת יד לאמר הפטרה, יזכור אלהים נשמת אבא מורי פלוני בר' פלוני שהלך לעולמו בעבור שאני נודר דקה בעדו בשנר זה תהא נפשו נרורה בלרור החיים עם נשמת אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה ועם שער נדיקים ונדקניות שבגן עדן ובאומר אמן," "יזכור אלהים נשמת אמי וכו'," הן המנהג הזה והתפילה הזאת יוכיחו כי היהודים ענמם לא יאמינו בלקחי הרבנים הנ"ל ולא ישימו מנעמם בתקוה אשר תתן להם התורה שבע"פ, כי אם לו האמינו לדברי מוריהם האומרים להם כי האדם יוכל להטדק בזכותו או בזכות אבותיו, או בעמם יום הכפורים, אם כן אין עוד מקום להתפלל בעד המתים ולתת פור לאביונים להרבות זכותם, באשר הם בענמם כבר נטדקו לחיי עולם הבא בכל הזכיות הנ"ל, הלא הנדר הזה והתפילה הזאת יהיה לעד כי בעלי התלמוד ענמם לא נמה דעתם מלקחן, וקשה להם להאמין בישועת אבותיהם אשר כבר מתו וכל איש ידאג לאביו ולאמו אשר נפשם תהיה נרורה בלרור החיים, וישתדל בתפילה ומתנת יד להשית להם כופר ולחלנם ממקום אחר אל הגן בעדן להיות עם אברהם ושאר הקדושים, הלא נראה כי תרפינה ידי הבוטחים בתקות התלמוד ואחר כל הלמות וועקתם ושמירת כל החוקים עוד יחדל להיות להם בטחון כי אבותיהם אשר מתו הלכו אל מקום האושר והמנוחה, וכל אחד יראה מנגד כי במותו הוא הולך אל מקום שלמות רשעים להתמהמה שם עד בנו או דודו יבוא ויגאלנו בתפילה ופור לאביונים, באופן אשר הרבנים ענמם אחרי תביעת כל הזכיות והבטחות אשר הבטיחו לסרים למשמעתם, בענמם יודו ולא יתבוששו כי שקר בפי תקותיהם ואין בהן מועיל, כי כל חרדתם לשמירת החוקים, לא תועיל ביום עברה להגיל נפש, וכי גם אחרי עברה בניא נלמות עוד נריכה לעזרת נדקת החיים למען תנלל מרדת שמת, גם אם המנהג ותפילה הנ"ל בהכרח יתנו עדיהן על משפטנו זה, בכל זאת לא ניסד אותו בהם לבדם אבל התורה שבע"פ ענמה בעדותה תנדיקנו, ולפי דבריה נראה הענין הזה ברור לעינים, כי בני היהודים הנשארים בחיים לא יאמינו כי אבותיהם

ולפי דעתם עבודתנו היא צטעות, אבל יקיומו נא שני המאמרים הנ"ל ויזכרו בין שנינו,
 הן הדעת בדבר המשפט האחרון הוא הענין היותר נכבד בדת ובאמונה וממנה נובל להביר
 תכונת הדת הטובה היא אם רעה, ועתה בינו נא הדת היהדות תאמר כי חלק אחד מכל
 בני איש ישעו לא בלדקתם אך בנשיאת פנים של השופט אשר יחון אותם יען בני ישראל
 המה, וכי העמים האחרים יהיו נרשעים לא על פשעם ומטאתם אך יען לא מבני ישראל
 המה, והדת המשיחית תאמר כי במשפט ההוא לא יוכר איש לפני איש אך כולם ישפטו
 במאזני דק כפי מעשיהם אם טובים או רעים, ומי משתי הדעות נראה יותר להסכים
 עם תכונת השופט כל עמי הארץ אשר יאמר עליו בתהילים, "כי בא לשפוט הארץ ישפוט
 תבל בלדק ועמים בני ישראל", בטוחים אנחנו כי שכל הישר באומה הישראלית יחרון אומר
 כי המשפט נדק לפי דעת דת המשיחית מסכים יותר עם רוח העולה מתורה ונביאים,
 ונכון לבנו כי היהודי אשר יראה את אלהים והחוקר לעבוד אותו באמת יתעב את דעת
 התלמוד הנותנת דופי לאלהים במשפט מעוקל הנ"ל כמו פסל ומסכה אשר ישעו עובדי
 ע"ו, והדובר כהה על ה' כי יערס להתראה כאוהב חסד וכשופט נדיק, ויבחון את יגוריו
 במרמה ויבקש תואנה להשמדם עדי עד, איננו כי אם מכחש במדות אלהי החסד והרחמים,
 ונותן את קדוש ישראל לאל אכזרי העולם עיניו מראות נדק, על נכון הדיעה הנשחתה
 הזאת אשר יתעב אותה גם שכל האדם, ותרשע בדבר אלהים, תוכיח כי האנשים אשר בדו
 אותה מלבם, לא רוח ה' דבר גם ומלתו לא על לשונם, וכי הדת אשר תכלכל אותה לא
 תוכל להיות משמים, אבל גם בענין הזה כמו בענינים אחרים אשר דברנו גם, הברית
 החדשה תשטה מטעות התלמוד, ותעשה העקוב למישור בהורות את הלקח הטוב בעיני
 התורה והישר אל שכל האדם, ויעמדו נא המליצים בעד התורה שבע"פ וישפטו אם לא
 בדברינו כן הוא.

אולם סיפור התורה שבע"פ מיום המשפט האחרון לא לבד יתנגד לבתני קודש ולשכל
 הישר, אבל גם יתנגד לדברי התורה שבע"פ עצמה, לפי הסיפור הזה נראה כי אחרית עמים
 נכרתה, ובמקום אחר בתלמוד (אשר פבר דברנו בו) נאמר כי חסידי אומות העולם יש
 להם חלק לעולם הבא, וכי ה' איננו שואל מבני נח כי אם אשר ישמרו את שבע מצוות,
 ואם כן הוא איזה נורף לתת להם מצות כזו? ואם אמת כדברי התפילה הנ"ל כי יפילם
 לשאול החתית איך יהיה להם חלק לעולם הבא?

הלא לפחות מוטל על היהודים המליצים בעד התורה לבאר לנו העמים את המאמרים
 האלה ולמנוח פשר ביניהם, הן קשה לנו הדבר להאמין כי הדת אשר לא תשכיל לטוב
 הנלמי של רוב בני אדם והמונח, יראה מאת אל אלהי הרוחות לכל בשר היוגר ומקיים את
 כל מין האנושי, ובחיותינו לרגעים מטובים וחסדו, ובקבלנו מידו הפתוחה כל מתנה וברכה
 עם לבבינו נשיח, אם אלהי החסד והרחמים כן יצין אל מחסורי גויתינו, אך כי יביט אל
 טוב ויאשר רוח אפינו אשר ישיב אליו ולא יראה השמת, ולכן מלבד הטעמים האחרים יש
 לנו גם טעם הזה להאמין בדת המשיחית, כי אם אין אותה האמת, אז כל העמים כשחק
 מאזנים בעיני אלהים ואלהי יעקב לא יצין את רוב יגוריו אשר בראם ברוח דעת ותבונה,
 ועוד אותם למקרה, בלי מופת על השגחתו ואהבתו לבני יגורי כפיו.

יהיה מדכא לב מבלי שת לו תקוה טובת טעם על ישועת נפשו, ואין נחמה צפיה בדעת
 ובהשכל לנחם לבו אשר יהגה אימה, להיסק, קול פחדים באזניו כי ירד שאלו ולא יעלה ולא
 ישוב לנחם מירכתי בור, כי האף אמנם לפי דבריה יש קץ לחושך בכלות שנים עשר חודש,
 בכל זאת אחרי אשר בעממה תלמד כי כל איש יהודי ילך בשערי שאלו, הלא תוכיח כי
 אלהים לא ישא עון ולא יעבור על פשע, וחטאת אדם לא תמחה כי אם ע' עונות נפש
 החוטאת, וכי לא תוכל לחיות בנועם העולם הבא אם לא תעבור מקדם שנים עשר חודש
 בעמק הבכא, ואם כנים דבריה כי אלהים יפקוד כל עון ולא ינקה או בהכרח חללה כל
 ישועה לאדם, ואין קץ ותכלית לשברו ומי פתי יאמין לה כי ימי עני ועונש חרונים להמשך
 שנים עשר חודש, הן אם יחטא איש לאיש ישר הדבר אשר יהיה גבול ותכלית לעונשו, אבל
 אם לה' יחטא איש, וכל חטא לא ימחה כי בענות החוטא, או בהכרח אין קץ וסוף לעונשו
 כמו הענם אין סוף ותכלה אשר חטא לו, וכאשר משפטו תהום רבה כן הכופר אשר ישת
 על החוטא הוא בלי תכלית, וא'ב לא יזויר אשר האדם ישיג לעולם ישועת נפשו, ובכן
 תקות היהודים אין לה יסוד לא בכתבי קודש ולא בבינת אדם המתנגדת לה, ואף לא
 בהבטחת דת היהדות באשר היא בעממה תתנגד לדבריה, הן במנהג הנ'ל שמענו את
 לקחה, כי יש ליהודי לנפות בנותו אשר אחר שנים עשר חודש יעלה משחת מקום עני
 ועונש או ע' תפילות בנו או בזכות אומה הישראלית אשר בשמה יכונה, וגשוב נשמע
 במקום אחר את אמריה באזני האיש הנוטה למוות לאמר לו, כי המות יכפר על עונותיו
 ובהתודותו תשים בפיו המלות, " ואם קרבה עת פקודתי למוות, תהא מיתתי כפרה לכל
 חטאותי ולכל עונותי, ולכל פשעי שחטאתי ושעויתי ושפסעתי מיום היותי, " הלא הדעת
 הזאת באר היטב תתנגד ללקח הנ'ל, ואם המות מכפר על כל העונות, או אחרי אשר
 החוטא כבר נשא אותו אין עוד מקום לדכא אותו שנים עשר חודש במגרי שאלו, ואם עוד
 ישא את עונו בעולם הנשמות או בהכרח מות החוטא לא יהיה כופר לגפשו, ויבחר היהודי
 משתי הדיעות מה שיבחר באהו האחת הנח ידו משנית ואם יאמין לזאת יכחש בזאת,
 ואם האחת תביע שקר או אין חוקת אמת לדיעות התורה שבע'פ ואיך יבטח וישען על
 הדיעה השנית, ולא די כי הדיעות עלמן מתנגדות זו לזו אך גם שתיכן יחד מתנגדות
 לדבר אלהים, כי בו יאמר על המות כי הוא פרוש כרשת על החיים בעונש חטא אדם
 הראשון ולא הוסת לכופר, ולכן גם בניס קטנים הנקיים מעון מתים בגדולים אף כי אינם
 זריכים כפרה על חטאותיהם, ובכן רגע המותה מלא זעם ופחד ליהודי המבין דעת וחללה
 כל תקוה מומנו לנחם אותו ולהשקיט לבו מרגזו, ובפיו יתפלל אשר המות יכפר על עונותיו,
 ולבו כל עמו ולא יאמין כי ישע, אך עוד מר המות ימר לו יתאר בדעתו כי היא הולך אל
 שערי שאלו מקום שלומת רשעים להתמהמה שם עד יבוא בנו ויגאלנו בקדיש, ויעלה מאוד
 צעינינו אשר האיש האוהב להתבונן באחריתו, ובפרט האיש היהודי הקורא את התורה
 והנביאים, יוכל להתפח בדת הזאת החכמה נחמה ולמנוח מנוח בלקחה, הלא כל יקרת
 הדת'וטובה היא הנחמה, אשר בה כאם תנחם את החוטא בעברו בגיא ללמות, ואם לא
 תשיג ידה לנחם ולהמתיק מר המות ולאמץ ברכים כושלות, או טוב לאדם שהדת הזאת
 תהיה כפלאה מומנו מלדעת אותה ללא יועיל. אכן לא כן היא הדת המשיחית, ודרכיה
 עולות יחד לפי דעתנו עם דרכי כתבי קודש, ובראשית כל דבר אנחנו מאמינים, כי יש
 כופר מהספיק ושלא בעד כל העונות במשיח, באופן אשר החוטא המות בתשובה ובאמונה
 יהיה מוכל מכל עונש החטא ופגעיו, ויבוא כרגע אל מעון ה'דיקים החיים בנועם ה'
 להיות שם באור נוגה הולך ואור עד כהן היום אשר בו יחיו המתים, כתבי קודש הישנים
 'בטיחו לנו, כי המשיח ישא את עונותינו, והברית החדשה אף היא אמריה תאמר כי כבר
 נשא אותם, וכי על כן נוכל כעת, " להנטדק מכל הדברים אשר לא יוכלנו להנטדק בתורת
 משה, " (פעלי השליחים י'ג ל'ח ל'ט) היא תאמר לנו כי " אלהים עשה אותו להיות לאדם
 בעדינו אשר לא ידע חטא למונן בו נעשה זדקת אלהים, " (אל הקרנתיס ב' ה' ב'א) ועוד,
 " אם יחטא האדם יש לנו מליץ אלל האב ישוע המשיח הנדיק והוא כופר בעד חטאותינו
 ולא לבד בעד חטאותינו אך גם בעד חטאות כל העולם, " ולכן נאמין כי המשיח נשא את
 כל אשר היה עלינו לשאת כדברי הנביא האומר " מוכר שלומנו עליו ובתצורתו נרפא לנו, "

אשר מתו השיגו את אושר העולם הבא, ואם הבנים לא יאמינו בזדקת אבותיהם, אף כי האבות עמם היועדים במוותם את מרת נפשם, יחדלו מקוות ליטעות נפשם, הענין הזה יתנכר ביתר שאת בתפילת הבנים אחר מות אבותיהם הנקראה קדיש למען העולות אותם מגיהנם, "על כן נהגו לומר קדיש על אב ואם בתרא י'ב חודש, וכן נהגו להפטיר בנביא ולהתפלל ערבית במונאי שבתות שהוא הזמן שחורין הנשמות לגיהנם, וכשהבן מתפלל ומקדש ברבים פודה אביו ואמו מגיהנם," (י'ד שעו') ובכן כל בן האומר קדיש מודה ברבים כי אביו המת לא ישבע שמחות בגן העדן אך יסבול עני וחבלי שאלו, וגם אם לא יאשים אותו להיות רשע גמור בכל זאת איך מרה נפש הבן לו לדעת כי האב נרדף לעזרת תפילתו להנצל ממזרי שאלו תחתית, וכל איש יהודי המאמין בהוראת הרבנים כפשו עליו תהמה בדעתו כי אביו ואמו אחרי כל השתדלותם בחיים להשיג ישע ובכל זכויותיהם וזכות אבותם וכפרת חנם של יום הכפורים, עוד מתו בעונם וירדו ביגון שאלוה ועיניהם כלות ומיחלות עד הוא יבוא וימנא להם כופר בזדקתו ובתפילתו, ואין ספק כי המת עזמו במוותו אין לו תקוה להשיג ישע ולהנצל מגיהנם, ולא יכול לאסוף רגליו אל המטה בשלום כאיש היודע כי נסלחו לו עונותיו, אך פחד יקראנו ואימה גדולה נופלת עליו לראות מנגד אחד עשר ירחי עמל וועם אשר ימנו לו בכף הקלע מקום רשעים ורפאים אשר התעתדו לדראון עולם, כי בן לקח התלמוד כי זולתי הכופרים הנידונים לעונש נלתי כל שאר פושעי ישראל ופושעי אומות העולם נידונים שנים עשר חודש; באמרו, "פושעי ישראל בגופן ופושעי אומות העולם בגופן יורדין לגיהנם ונידונין בה שנים עשר חודש לאחר שנים עשר חודש גופן כלה וגשמתן נשרפת ורוח מפורתן תחת כפות רגלי הדיקים שנאמר ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם אבל המינין והמוכרין והאפיקורסין שכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים ושפירושו מדרכי נבור וסנתנו חיתיהם בארץ ושחטאו והחטיאו את הרבים כגון ירבעם בן נבט וחזביריו יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות," (ראש השנה ז' א') לפי זה כל איש יהודי יש לו לראות מנגד במוותו את מעונו בגיהנם במשך שנים עשר חודש, והבן הנשאר בחיים היה לו לשנן את הקדיש שנה תמימה, אך הרבנים חשבו למשפט אשר לא יתפלל את הקדיש כי אם עד כלות אחד עשר חודש, למען בזאת יכבד הבן את אביו בהראות כי לא ישים חלקו בין הרשעים העומדים בגיהנם חודש ימים יוהר, "וגהגו שאין אומרים קדיש ותפילה רק י'א חדשים כדי שלא יעשו אביהם ואמם רשעים כי משפט רשע י'ב חודש," (י'ד שעו') מזה נראה כי האיש היהודי במוותו יראה מנגד את ענשו וחבלי שאלו לפחות אחד עשר ירחים, וגם בנו מעיד עליו אחרי מותו בקדיש אשר יאמר ברבים כי מת בעונו ואיננו שזה להתאסוף אל מקום האושר והעונג בזן עדן, ובתפילתו יביע מלים כי אביו חלקו בין רשעי ארץ בתופת אשר בגיהנם, הלא מוזאת נראה באר היטב כי אחרי כל התקות הנתונות בתורה שבע"פ, הרוח העולה ממונה לא ינוח ולא יבטח להשיג ישע ולהנצל בשמירת החוקים מעונש ביום עברה, ובכן כל איש יהודי ירד ביגון שאלוה ויראה מנגד כי חל להיות מפלט לו זולתי בתפילת בניו או בזכות שבתו בעמו כי יכונה בשם ישראל. אולם הטובה וישרה התקוה הזאת לפי שכל טוב? אכן אין תקוה טובה כי אם הבנויה על הבטחת אלהים, ובינת אדם לא תוכל לעמוד בסוד ה' ולדעת מאומה משמים ממעל או משאלו מתחת, והחקירה אך לריק תתיגע לבוא עד תכלית הדבר הזה המופלא ממונה, ואין טוב לאדם כי אם להשען על התעודה אשר חנן אלהים את בני אדם בגלות את סודו אליהם ורוננו אך כדע אותו וזמה נעבדו, אבל בכל כתבי קודש הישנים אין גם הבטחה אחת ולא יזכר ולא יפקד מאומה מוזאת, כי איש הישראלי ינצל משאלו בכלות שנים עשר חודש אחרי מותו, או כי אמירת הקדיש של הבן תניל את נפש אבותיו מכף הקלע, כל הדיעות האלה אך בדויות הנה מלב הרבנים, ואין להן כל סמך מכתבי קודש, ולכן התקוה היוצאת מהן לא תלמך למיין להשען עליה. ולהיות בהשקט ובבטחה, וסוף כל דבר הוא, כי כל איש יהודי רואה מנגד את התפתה הערוכה לו ופוערת פיה לבלו חוק לקראת בואו, וחללה להיות לו כל הבטחה מאת אלהים אשר יאמר עליה בה אבטח להיות מוכל, ואך לתוהו כלה כוון לשמור חוקי דת היהדות, הנה ביום אידו תעמוד מנגד ותלעג לו, ותקפץ

פרק לט

בדרך מקירתנו בפרק האחרון להראות ההתנגדות והרפיון של התקות שונות אשר התורה שבע"פ תשים לפני מאהביה, וכי בחסרונות אלה הדת היא לא תמלא ספק המודים בה מצלי נתון להם תקוה טובת טעם על אשר נלחם, פגשנו פעמים במרומי קרת את ענין הדקה ופור לאבינוים הקורא לנו לשים לבנו אליו, ואחרי אשר ראינו את הדקה הזאת מתנכרה להיות בראשונה כופר בעד קטאים וסליחת עונות אדם בשנה שעברה, בשנית תחבולה להמליץ בה מנוחה לנפשות ישני עפר שהלכו לעולמם, אמרנו כסורה נא ונחקורה אם לפי דעת התורה והנביאים כן הוא כדברי התורה שבע"פ אשר תהלל בשערים את מעשי הדקה אשר תפליא חסדה עם החיים ועם המתים. עד כמה תכבד מנות הדקה ומה איכותה יאמר לנו, "מנות עשה ליתן לדקה לעני ישראל כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת שנאמר פתח תפתח את ידך לו, ונאמר והחוקת בו גר ותושב ומי עמך ונאמר ומי אחיך עמך, וכל הרויאה עני מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו לדקה עבר בלא תעשה שנאמר לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון; לפי מה שיחסר העני אתה מנווה ליתן לו, אם אין לו כסות מכסים אותו, אם אין לו כלי בית קובץ לו, אם אין לו אשה משיאין אותו, ואם היתה אשה משיאין אותה לאיש, אפילו היה דרכו של זה העני לרכוב על הסוס ועבד רץ לפניו והעני ירד מנכסיו קובץ לו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו שנאמר די מחסורו אשר יחסר לו, מנווה אתה להשלים חסרונו, ואין אתה מנווה לעשור: יתום שבא להשיאו אשה, שוכרין לו בית ומזעיים לו מטה וכל כלי תשמישו ואחר כך משיאין לו אשה, בא העני ושאל די מחסורו ואין יד הנותן משגת נותנין לו כפי השגת ידו וכמה עד חמשית נכסיו מנווה מן המובחר ואחד מעשרה בנכסיו צנוני, פחות מיכן עין רעה:" (הלכות מתנות אביונים ק"א א'—ה')

הן במאמר הזה אשר יבאר מנות הדקה ואיכותה ועד כמה תכבד עבודתה יש רוב תפארת וטוב טעם ויקר מאוד ואין כמוהו נפרץ בעולם. ובפרט בימינו דבור אוהב כסף ונוטה אחר הבצע אשר לא יסביל ללד וכמעט לא יענוש אותו על עניו כעל רשע, ואף כי לא להעניק אותו די הרוחתו. ואף כי לא נכתוב ידנו להסכים מאין נטות ימין ושמאל מכל פרטי המאמר, בכל זאת מוכרחים אנחנו להודות כי הרוח העולה ממנו הוא רוח אהבת אמת, ולו העולם בכלל תחת ההוראות הדוברות עתה גדולות יעשה באמת כפי פקודת רוח אהבה הזאת או ירב אושר בני אדם בפועל ולא בלקה לבד, אולם האף אמנם לא נחלל את תפארתו וטוב טעם ודעת במאמר הזה, בכל זאת לא נוכל לכחד תחת לשונינו, כי הרבנים שינו את תואר החסד הכללי במנות אלהים הרחבה מאוד עד לעבור כל גבול אהבת עמו ואת עמו, להגביל אותה ולשים חוק לה לאמר עד פה תבוא ולא תעבור, ואלהים זוה על הגר ועל התושב, והתורה שבע"פ תשנה טעם חסדי אלהים במנותו לבאר מלת גר כי הוא מי שקיבל דת היהדות; ואם אמנם בשפתי הרבנים כן הוא טעם המלה הזאת, בכל זאת בלשון עברית יקרא גר לנכרי הגר בארץ כמו "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים," הלא בני ישראל לא נתגיירו למצרים אך היו גרים בארץ מצרים, והתורה שבע"פ תוכה את הגר לאמר כי אין גר בלי קרבן מילה וטבילה, ובזמן הזה בלי שתיים האחרונות, באמרה "ובזמן הזה שאין שם קרבן לריך מילה וטבילה וכשיבנה בית המקדש יביא קרבן, גר שם ולא טבל או טבל ולא מל אינו גר עד שימול ויטבל," (הלכות א"צ פסק י"ג ה'ו') הביאור הזה של הרבנים במלת גר, יגבול מדת החסד הרחבה במנות אלהים ותשחית אחד מקרני תפארת בתואר תורת משה המשכלת ללד אשר לא מבני ישראל, הן התורה הזאת רוח אלהים כוננה בקרבה. הוא יאמר על עמו כי הוא אל קנא, לפקוד ולענוש כל עושה רע, אך גם ברובו רחמיו לא יתאפקו וחסדיו לא יכלו, וכן תורתו אף כי מלאה רוח קנאה לשפוט במישרים כל מעל באמת, בכל זאת תחוס על עניי תועי רוח, ועיני חסדה פקומות גם

(ישעיה כ"ג ה'). לא קודש ולא שנים עשר חודש יעמדו גאולי המשיח צגהינס, ואל נשים
מבטחנו כי נוכל למצוא צמות כופר נפשותינו, אך תקותנו תעמוד ולא תמוט, ולכן אף כי
חטאים אנחנו וכול לבוא בשלום אל הקבר בהשגן על הישועה אשר עשה אלהים עמנו,
ולא נירא משלמות רשעים, אך נחכה בענוה כי למען המשיח יביאנו המלך חדרין לגיל
ולשמות יחד עם הקדושים אשר בארץ החיים, ובהשגן בתקוה הזאת האיש המשיח יוכל
להתהלל לאמר "לי חיי הוא המשיח, והמות הוא בנע." (פיליפיים א' כ"א) והוא יוכל
צמות אשר נגד עיניו לראות את הוד אחריתו כאשר ראה הנדיק פאלו כי הגיעה עתו למות
מות קדושים ואמר, "ועתה מוכן אני להקרב ועת חליפתי הגיעה את המלחמה הטובה
הלחמתי, כליתי את מרונתי את האמונה שמרתי, מעתה נפון לי כתר הנידקה אשר יתן
לי ה' שופט נדיק ביום ההוא, ולא לבד לי כי אם גם לכל אוהבי התגלותו," ואנחנו לא
נירא מפני חמת המזיק במשך שנים עשר חודש, אך נדע כי אם יהרס בית חומר של
משכנו זה יש לנו בנין אלהים ובית לא מעשי ידים אך נלמי בשמים, כי בזה אנחנו נאנחים
זכוספים ללבוס ביתנו אשר בשמים ואם נלבוס לא נמצא ערומים, כי אנחנו אשר במשכן
הזה נאנחים ממשאנו כי לא נאבה להתפשט כי אם ללבוס למען יבלע המות מחייים
(אל קרנתיים ב' ה' א'—ד'). הלא אך למותר דבר שפתים להוכיח כי תקות המשיחיים
יותר יאתה ונכוחה לשפות שלום הרעיון של המאמין הנוטה למות, מתחלת השנים עשר
חודש אשר תהיה למחלת לב היהודים צמותם, שהבדל הזה בשני האמונות בעצמו יוכיח רב
יתרון המשיחית על היהדות, ויחזיק את הראשונה להכיר אותה לאמיתית, השכל יורה
אותנו כי אם אלהים הופיע לתת חיזה תורה לבני אדם, אז התורה הזאת בהכרח תכלכל
את הדרך למצוא כופר על חטאים, ותלמך לתת נחמה לנוטים למות, בענין הזה היהדות
היא חסרה מאוד, כי תבטיח סליחת חטאים והנטדקות אדם בשמרו חוקים אין
מוספר, אך כי יבוא יומו והמות נגד עיניו אז תבגוד ותשנה את טעמה לאמר לו כי אין דרך
לסליחת חטאים, ודרך לרדת בגון שאולה ולהדכא במדוכת לרה ועני לכלות פשע ולהגקת
מחטאה, הדת אשר אלה לא תוכל להיות מאלהים, ולהיפך אמונת המשיחיים תגדל
מעלתה בעיקר הגדול של הדת להגיד לאדם איך יוכל להשיג סליחת חטאים ולמות בשלום
ובשלוה, ודרכיה בסליחת חטאים ונחמת החוטא מסכימות לגמרי עם לקח משה
והנביאים, הן משה יבטיח סליחה בקרבן אשר יכפר על החוטא, וישעיהו הנביא יאמר כי
המשיח יהיה הכופר השלום והאמיתי, ועל שתי היסודות תנוח דת המשיחית, ואיש היהודי
מוכרח לפחות להודות כי זאת דמתה באמיתית, וכי פשטות כתבי הקודש תעמוד
לימין נדקה, ובכן יש לנו טעם ושכל טוב יותר להחזיק בדתנו מאשר יש ליהודים להחזיק
בדתם, אשר אין לה אף לא תואר, ומיין האמיתית, ורחוקה מפשטות כתבי הקודש כמו
מן הרוח העולה מהם. חפשו נא דרכים בית ישראל ודרשו מה איפוא הוא שברכם לנחמכם
ביום השוד והשבר? ומה תקוו ככלות שארכם צמות לאחריתכם? הנהבטמות דת היהדות
המבטיחה פתיות ובל ידעה מה תוכלו למצוא נופש לנפשיכם? הזאת כל תוהלתכם להתנחל
שנים עשר ירחי עמל בשאול תחתית? הלהם או לאמירת הקדיש תקוו להנלל משמת
ולעלות מבאר לרה אשר שם נפלתם בעונותיכם? היש לכם ערבון על זאת מכתבי קודש,
איה איפוא צוה משה לבן ישראל אשר יאמר קדיש להטיב לאביו אחרי מותו? ולהגילו
בדבר שפתים מחתף ידי אלהים שופט נדק? ואם בשכל אדם תתיעזו, הבעתו תרבה
נחמתכם? הלא היא אמרו יאמר כי אלהים לא ישעה בשפוט את האב אם שפתי הבן
תבעינה את הקדיש או לא; ובו לא ינדק ובלעדו לא ירשע, ושופט נדק או יסלח חנם
או ירשיע ולא יקבל שוהד דברים, ובכן תקות דת היהדות באשר איננה מיוסדה לא בכתבי
הקודש ולא בבית אדם, ובבגדה בעניים מרודים ביום אידם לעוזב אותם בלי נחמה ביי
פשעם, איננה שוה הודאת בעל דעת או מכבד את דבר אלהים.

מתכונן ודת אמת עומדת אלא בנדקה שנאמר בנדקה תכונני, ואין ישראל נגאלין אלא בנדקה שנאמר "גיון במשפט תפדה ושביה בנדקה" (שם פ' ו' א') לפי הלכה הזו אדם הנותן נדקה יקנה זכות לעצמו לבגון את האמת בעולם ולעזור לגאולת ישראל מגלות, ולא די בזה אצל גם תוסיף תאמר כי הנדקה תגיל את האדם מן העונש על עונותיו ואשר מתחולל לחול על ראשו לאמר, "הנדקה דומה את הגזירות הקשות וברעב תגיל ממות כמו שאירע לנרפות", (י"ד שמ"ז) וזאת הוא הטעם אשר בעלי התלמוד (כאשר שמענו בפרקים הנ"ל) מרבים בנדקה בעשרת ימי תשובה, להשיג על ידה סליחת עונות, וקרובי המת או בניו אשרי מותו גותכים פור לאביונים להמציא לנפשו מנוחה בלרוד החיים, הגוף היגוף מן הלכה הזו הוא ברור לעינים, כי יחזק ידי מטחים לעמוד בחטאים ולהתברך בלבבם כי הנדקה תכסה על כל פשעים וחסרונות, וגם הלכה בעצמו כוב בפיו, ואין אומר בתורת משה כי הנדקה היא מקור סליחת עונות, והיא שואלת מחדש שמירת כל המצוות והנדקה היא אמת מהן ותגיד כי על כל דבר פשע ישא את עונו וימרה בו אף ה' ולפי לקחה שמירת מצוה אחת לא תנכה מן טוב האדם אשר חייב במעלו במצוות אחרות, אך להיך כי מעל במצוה אחת ישחית שמירת מצוות להיות בלי תועלת, והלקח הזה של הרבנים המתנגד לתורת משה לאמר כי נתינת הכסף לעניים תובל לעבור ולפנות משפט אלהים וגזירתו ירחק אך מעט מפה דובר גדופה, באשר יתן את אלהים לסופט מעות נדק ולוקח שוחד, אשר ירך במחיר ובכסף יקנה רכוננו, על כגון במעט אין כך ידעה אשר תשפיל תכונת אלהים לאחרית המדרגה יותר מואת, והדרך הזה גם לבן אדם הסופט בדרך יהיה למרפה ובוז, ואף כי חליפה לאלהי אמת ומשפט להתנהג בו, והתואר הזה האחד בדת הרבנים מספיק לבדו להוכיח כי היא בדויה מלבד אנשים וגם לא יקירי רוח היהודים נדק ויושר אך דלים ונבערים מדעת, אכן לא לבד בזאת תשגה הדעת הזאת על אודת הנדקה, אצל גם תסיר ממונה כל יושר ונדקה והאבנת ה' ותהפך אותה למקנה וקנין, הן כל תפארת הנדקה היא כי מקורה באבנת ה' ויחד, ומגמתה עשות חסד וקיים מצוות אלהים, אצל האיש הנותן נדקה למען זה יתכפרו עונותיו, או תתבטל הגזירה אשר גור עליו משפט אלהים איננו שומר מצוה ולא יעשה חסד אך יעסוק במשא ומתן לקנות חפץ יקר בוזל ולהרוויח הרבה. ואם יכול בעד כספו לקנות לו או בית, או כוס, או פדות מעונשו, ויחשוב דרכיו בזיוה קנין ריוח יותר, ויגמור בלבו כי ההגלה מחמת אף ה' היא היקרה וכל חפצני לא ישוו בה, ויעט אל הכים להזיז כספו למען יקחנה, הבנדקה בזאת ירנה אלהים ולא תהיה לו לתועבה? מי זה האיש אשר תורת משה והנביאים אתו יכול להאמין כי הנדקה הזאת הריקה מאבנת ה' ואין כל חפנה לשמור מצוותיו תמוא חן בעיני אלהים, או כי הלכה אשר יחליט את הדיעה הזאת ינא מאת אלהים? ואיזה איש נבון יוכל לחשוב כי ההגלה מחמת אף ה' או ההתרחות אליו תלויה לא בישרת לב האיש כי אם בהשגת ידו לתת נדקה לעניים? או כי ישועת אדם איננה תלויה בתומתו וחסדו כי אם בבזו כספו? הלכה האחד הזה לבדו אם יאומן ויעשה מהפך את כל תורת משה, בהבטיחו קיים לא בעד שמירת המצוות כי אם בעד כסף הנאמזב מרגבי עפר.

אולם התורה שבע"פ תשגה בענין החסד לאביונים עד היסוד בו, ותקרא את מתן לאביונים בשם נדקה, אצל באמת זה השם הוא של מדת הנדק והיושר באשר יתראה בנקל מכמה כתובים ובפרט מן הכתוב "ונדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' כאשר נזכר", (דברים ו' כ"ה) וכן "והאמין בה" ויחשבה לו נדקה, (שמות ט"ו ו') וכן "כך אדני הנדקה ולנו צושת הפנים", (דניאל ט' ז') אשר בכל הכתובים האלה לא יתכן לבאר מלת נדקה במתן לאביונים, כי אם בנדק וביושר, ובכן התורה שבע"פ תאסס בסלף טעם פשוט של המלה הנמזאה לרוב בכתבי קודש, ומשינוי הזאת ינא פירוש מעוקל לכתובים אשר תמוא בהם המלה הזאת, כמו במאמר הנ"ל שמענו כי במתן עניים מתכונן כסא ישראל ודת אמת עומדת שנאמר בנדקה תכונני, ובאמת הטובה בנביא היא על הנדק והיושר, הלא תראו בברור כי התורה שבע"פ תסלף דבר אלהים ותשנה טעמו למען תשטן עליו לקחה הכוזב, ולא די בלקח הרע בעצמו אך גם תגל רעתו בסלף למען החזיקו את דבר אלהים, ואם כל אחת מן הדעות אשר תבורר

עליהם, להיסק התורה שבע"פ מלאה נקמה ונטירת חיבה וקנאתה תהיה לאכור כיענים במדבר, ולא לבד הרעב לאכול בכל פה את עובדי ע"ז אבל גם תושיא מן כלל האסד והרחמים כל נכרי אשר לא מבני ישראל אם לא יכתוב ידו לדת היהדות, וגם כל איש הישראלי אם ערב לבו לעבור על מצוותיה, הן שנאיתה לאלה אשר תחשוב אותם ככופרים תתנכר ביתר שאת בענין פדיון שבויים, אשר עליו תאמר כי הוא יותר נכבד מכל מעשי הנדקה; באמרה, "פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולבכסותם, ואין לך מצוה גדולה מפדיון שבויים:" ובכל זאת אם יעבור איש יהודי על אחת ממצוות התורה שבע"פ תאסר לפדות אותו, ותחשבנו להיות גרוע יותר מעבד שטבל לשם עבדות אשר תזוה עליו לפדותו; "עבד שנשבה הואיל שטבל לשם עבדות וקבל עליו מצות פדיון אותו כישראל שנשבה, ושבוו שהמיר אפילו למצוה אחת כגון שהיה אובל נבלה להכעיס וכיוצא בזה אסור לפדותו;" (הלכות מ"ע ה') ובכן התורה שבע"פ תאסר לרחם אף על איש יהודי אם לא יסור למשמעת התלמוד, הן כבר דברנו בדרכי התורה שבע"פ איך תזוה לעשות נדקה וחסד עם הגוים מפני דרכי שלום, אולם עת לדבר ולא לחשות בענין האיסור אשר תאסר לקבל נדקה מן הגוים כי במצוה זאת יש לנו ביתר שאת הוכחה על שקר סופרים ורוחם הקשה, באמרים, "אסור לישראל לטול נדקה מן הגוים בפרהסיא ואם אינו יכול למיות בנדקה של ישראל ואינו יכול ליטלה מן הגוים בנכחה הרי זה מותר, ומלך או שר מן הגוים ששלח ממון לישראל לנדקה אין מחזירין אותו משום שלום מלכות אלא נוטלין ממנו ויתן לעניי גוים כסתר כדי שלא ישמע המלך," (עיין סם) ראו נא כי התורה שבע"פ איך רעה היא מצדקת, למנוע כל דברי שלום ואמת בין משפחות בני אדם, ותבעט בפקודת אהבה העולה מרוח נדיבה בצדל דת אחרת, וגם לא ערב לבה במוסר לנות להסרים למשמעתה להזהר ולקבל נדקה מן הגוים לעיני כל ולתעב אותה נוכח השמש, ולתת גיוס לסבול עני צעד היושר הזה לעתות בצורך, איך תזוה לקבל נדקה מן המלך בערמה כמו אם יש נפשם להשתמש בה לפי רוח נדבתו, ובסתר למנוע חסד לאומים ולשלם טובים על פניהם, הלא פה חנף הזה יראה לעינים כי התורה שבע"פ לא יראה מאלהי אמת, והרוח קשה העולה מיסוד הרבנים תשחית כל יופי והדר המפור בתורה שבע"פ. ואם נראה את הדינים עזר עדר לבדם או יתראו מהם מתאימות ושכולה אין בהם, אולם אם נביט בס יחד ונבין את קשרם או נכיר את מומם ותואר יפים יאבד, וכן היא בדבר מצות הנדקה המבוארה במאמר הנ"ל, בהשקפה הראשונה נשתאה על תפארתו וטוב טעמו, אך בשים עין על קשי רוח המגבול את מדת האסד הזה או נדע כי יפה מוסרו נשמת ולא ירצה בעיני אלהים ואדם, הפזר לאיזונים יקר ונחמד מאוד אם איך ילא ממוקר האהבה, לא בכסף איש כותן הנדקה ירצה אלהים ולא במתן עלמו יספן, אך יביט אל הלבב וירצה רוח נדיבותו, ואם הוא ריק ואהבה אין בו, גם המתן מאפס ותוהו נחשב לו, ועל נכון צל הדת אשר יקפון ידו מעני נכרי עד יתגייר לדתו אין בלבו אף לא ניחן אחד מן האהבה התמימה אשר באש דת אלהים, ואך לריק יתאמר בנדקה אשר כל רוח אין בה, האיש אשר יתעלם עין מאחיבו הנכרי יען לא נפל גורלו להסתפח במחלת דתו כמיוהו, ואשר גם ימוח לקבל טובה מצעל דת אחרת למען מנוע כל זכות ממנו, הלא אין זה כי אם רוע לבב הנתעב בעיני כל אוהב מישרים; ואשר תוארו יראה להיות יותר נשמת אם נראהו ונערוך אותו כנגד לקח דת המישיית, "אחבו את אויביכם, ברכו את מקלליכם, עשו טוב עם שונאיכם, והתפללו בעד צורריכם ורודפיכם, למען תהיו בנים לאביכם אשר בשמים, כי הוא מזריח את שמשו על הרעים ועל הטובים וממטיר על הנדקים ועל הרשעים, כי אם תאחבו את אויביכם מה שכל יהיה לכם הלא גם המוכסים עושים זאת ואם תשאלו לשלום לאחיכם לבדם מה תעשו יותר מהם הלא גם המוכסים עושים כן, לכן היו תמימים כאשר אביכם אשר בשמים הוא תמים;" (מתיא ה' מ"ד—מ"ה')

אולם התורה שבע"פ לא לבד תהלף ותעות את הלך במצות הנדקה אבל גם תולך קולל את הסרים למשמעתה בצד על לבם כי תגדל זכות הנדקה עד לכפר עונות ותאמר "מי יבין לנו להזהר במצות נדקה יותר מכל מצות עשה, שהנדקה סימן לנדיק ורע אדרסה אצונו שנאמר כי ידעתיו למען אשר יזוה את בני לעשות נדקה, ואין כסא ישראל

המופי הכהנים הלויים כאשר נזה משה, או מפי זרים הרבנים והחכמים חדשים מקרוב באו אשר לא שערום משה והנביאים? הלא בפירוש נאמר בתורת משה, "וידבר ה' אל אהרן לאמר: יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בנאכס אל אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדורותיכם: ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור: ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה" בזה מבואר היטב מה היא פקודת הכהנים, כי נתונים הם בראשונה לבוא אל אהל מועד לשרת שם לפני ה', בשנית לדון ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור, ובפרט להורות את בני ישראל כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה, הפקודה הזאת לא לבד רצה ברוב ענין, אבל גם בקדושתה אשר ור לא יקרבו אליה, ואם יש לכהנים להורות את בני ישראל כל החקים, אז אין מקום לרבנים וחכמים ותנאים להיות מורי הוראה בישראל, וכל עם ה' מחויב לבקש תורה מפי המורים הנאמנים אשר הפקיד אליהם, הן לו לא היה נמצא בתורה רק הכתובים הנ"ל לבדם היו מספיקים לאמת את הלכה הזו כמשפטנו; איכן עוד נמצא כתובים אחרים על זה בתורה, ומשה דאג ביתר שאת אשר העם ישמעו ויחזינו את פקודת הכהנים לדעת איכותה ותכונתה מה היא, ולכן ישנה וישלים בה אומר, ובענין עגלי ערופה אחרי מותו אשר הזקנים והסופטים ילאו ומדרו אל הערים אשר סביבת החלל, ויסוף לנות, "ונגשו הכהנים בני לוי כי עם בחר ה' אליהן לשרתו ולברך בשם ה' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע" (דברים כ"א ה') ואף כי בענין העגלה הערופה עסקו הזקנים והסופטים, בכל זאת אליהם שם מוקד ומשפט אשר הכהנים בני לוי יורו כל הוראות בישראל וגם את זקניהם וסופטיהם יחכמו בדן אשר ידונו, וכן כאשר משה הכין עצמו ללכת בדרך כל הארץ וברך את בני ישראל לפני מותו, בהתקדש השעה האיומה לפטירתו, למען דבריו כבדו יתבונן בלב העם לעולם, רוח ה' דבר בו, "וללוי אומר תמיד ואוריד לאיש חסידיך אשר נסיתו במסה תריבכו על מי מריבה, האומר לאביו ולאמו לא ראתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמתך וברתך יגלרו: יורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל" (דברים ל"ג ח'—י') וכמו לקח הזה הוא חלק מדברי משה האחרונים, כן גם ימצא בדבר הנביא האחרון אשר חנן אליהם את ישראל לשלוח אותו אליהם, הלא הוא מלאכי המזכיר את ישראל לאמר "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' נבואות הוא" (מלאכי ב' ז') ונראה כי הענין היותר מבואר בכתבי קודש הוא, כי בני לוי נפקדו מאליהם להיות מורי הדת לישראל, וכי כל ישראל מחויבים לבקש תורה מפיהם, ובמה איפוא נלדיק את מעל היהודים בהעביר את הכהנים מפקודתם ובהקריב אליה זרים אשר ה' לא נזה? הן הכהנים והלויים ידועים עתה בישראל כמו אז ומוחזקים להתייחס בקרב בני עמם הסרים למשמעת התורה שבע"פ, ובקריאת התורה בבית הכנסת הכהן והלוי יקראו בראש הקוראים, "בכל קריאה וקריאה מאלו כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל, ומנהג פשוט הוא בישראל שאיפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול לישראל" (הלכות תפילה י"ב י"ח) ובאשר לפי דעת היהודים הכהנים והלויים עוד יתנכרו בקרב היהודים ומייבים עוד בזמן הזה לקיים מפקודתם כל אשר ציוויתם, כאשר בפירוש תאמר התורה שבע"פ כי חייבים במלות התורה גם בזמן הזה לברך את העם, אי"כ למה יעבירו אותם מפקודתם להיות מורי הוראה בישראל? ולמה באחת יחלמו מאלו להחזיק את הכהנים בעבודתם עד להפליא, ובשנית כנגד מלות התורה כאין המה בעיניהם, על עבודת הכהנים גם בזמן הזה נשמע אותם מדברים גדולות עד אין חקר לאמר, "כהן שלא היה לו דבר מכל אלה המונעין נשיאות כפים אע"פ שאינו חכם ואינו מדקדק במלות או שהיו חבריו מרננים אחריו או שלא היה משאו ומתנו בלדק הרי זה נושא את כפיו ואין מונעין אותו, לפי שזו מלות עשה על כל כהן וכהן שראוי לנשיאות כפים ואין אומרים לאדם רשע הוסף רשע והמנע מן המלות, ואל תתמה ותאמר מה תועיל ברכת הדיוט זה, שאין קבול הכהונה תלוי בכהנים אלא בקב"ה שנאמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, הכהנים עושים מזה שנלטו בה והקב"ה ברחמיו מברך את ישראל כחפנו" (שם ט"ו ו') מן המאמר הזה המחליט כי גם את כהן רשע אין מונעים מעשות כל אשר ימצא לכהן לעשות בזמן הזה כמו נשיאות כפים, יתנכר ביתר

הספוק לבדה להוכיח כי התורה שבע"פ שקר בימינה, אך כי יש להוכיח זאת ומשתיהן יחד, הלא עינינו רואות כי היא תורה כי נתינת מתנות לעניים תוכל כשחוד להטות רגלן אלהים לעשות חסד עם הנותן, ותחזיק את לקח כוזב הזה בצדק בשקר את מלת זדקה כי טעמה הוא נתינת מתנות לעניים, אשר באמת הוא זדק ויושר, הדת אשר תאשם בטעות כזה לא תוכל להיות מאת אלהים: ועתה ישימו נא היהודים אל לבם, הטוב להם להחזיק יסוד נשמת המתנגד לתורת משה והנביאים ומהפך דברי אלהים חיים כדת אמת וזדק? העוד יתאמרו כי נאמנה רוחם לתורת משה, אם יסורו באמת מאחריה לשמוע אל התורה שבע"פ? על נכון אם משה היה קם מעם המתים, והיה משים עיניו על התורה שבע"פ, לא היה עולה בלבו כי זאת האחרונה נולדה על צרכי תורתו אשר נתן לישראל; וגם בענין מתנות לאציונים לא היה מבין המלות באשר בימיו כונת מלת הזדקה היתה על זדק ויושר, גם ישעיה הנביא היה משתאה לשמוע כי לשונו הברורה הוציאה בתורה שבע"פ לתמוך בה דעתה, כי ליון תפדה לא בלדק ויושר כי אם במתנות לעניים, וגם אין לנו ספק כי גם משה וגם ישעיהו לו היו עתה בעולם היו מתנגדים בכל עוון אל לקח תהפכות זה כמונו, אולם יש להפליא אם הסרים למשמעת הרבנים מאמינים באמת בלקחם כי ישראל יפרו במתנות עניים מארץ שבים, כי עוד יכולים לשום גבול לפור אשר יתנו לאציונים, לבל יפתחו תמיד יריהם ולבזו כל כספם עד ישראל ישעה חיל ויגאל מגלותו: ואם הלקח הזה הוא אמת, למה זה יסר גרונם בהתפלל על הגאולה אם יש לאל ידם לקרב אותה בכספם וזבזבם? הטוב להם לקפוח ידם מתת די מתנות לעניים ולהשאר שוממים בגולה? יבזו כסף וישימו זבזבם לנדה למען יהיו נדה אשר חרב נוקמת תשוב אל נדנה, וליון במשפט תפדה ושביה בלדקה; בטוחים אנחנו בנדבת ישראל ובמדת חסדו, כי גם רגע לא היו מתמהמהים לבזו כל רכושם אם היה נכון לבם כי מוזאת תלמח ישועתם ונאזת לנו יותר להחליט כי אינם מאמינים בלקח הזה מתת במ דופי כי הם מתרשלים בישועת מוש, אך אם כן פליאה דעת ממונו כי יודו דת בשפתם ובלבם יכחשו לה.

פרק מ

הכור לבחון אמונת לב איש דתו ואהבתו אותה היא התהלכותו, לשוא יתאמר גבר להאמין באיו דת יען יבד אותה בפיו ובשפתיו יתן לה תודה, אם לעיני השמש במיודת מעשיו אומר לכל כי לבו כל עמה ועקריה רחוקו ממונו, ויש לשאול את מליצי התורה שבע"פ אם ינעם להם כי נבחון את אמונתם בכור הזה, הן הם ישתבחו בעיר להאמין בתורת משה ולאחזו אותה ויתהללו כי משה הוא רבם והם תלמידיו, אך היוכיחו את קושט אמונתם בתורה בשמירתם אותה? הלא זה דרכם לתחר במשיחיים ולדון אותם לאנשי תהפכות לאמר עליהם, להאמין בתורת משה יתאמרו ואת חוקיה לא ישמרו, אולם הנקיים הם עלמם מאשם הזה? או אם שוקדים יותר ממונו לשמור את התורה הזאת? והנה אין לנו עתה עסק במנות היותר גדולות בתורה אשר הנה לאהבה את אלהים ואדם, באשר המשפט על אודת אהבה הזאת הכמוסה בלב אך לאלהים הוא, ולא לאדם אשר יראה לעינים להתוכח עליה עם אדם אחר, אך נדבר על אודת מנות התורה הגלויות לעיני כל, וכל רואיהם יכירם אם תעשינה או לא: הנה משה והנביאים כיו את ישראל אשר ישימו את הכהנים הלויים להם למורי התורה ולבקש מפייהם דת ודין, ואין בכל כתבי קודש מלה אחת על אודת הרבנים או החכמים, אך ישימו חוק אשר פקודת ההוראה תהיה על שכמי הכהנים הלויים לבדם, ועתה יענו נא לנו היהודים הישמרו את סוקת התורה הזאת? מי הם עתה מורי הוראה בישראל ומפי מי הם יבקשו תורה?

קודם לבוי, והלוי קודם לישראל; אבל גם זכור להוסיף מליה, לאמר, "במה דברים אמורים בשבוע שניהם שוין בחכמה, אבל אם היה כהן גדול עם הארץ וממור תלמיד חכם ת"ח קודם," (הלכות מ"ע ח' י"ו) הראיתם כי כל הכהנים ואף גם הכהן הגדול הושם תחת כפות רגלי הת"ח, ומי זה לא יבין ודון לב הרבנים להבנות מצות אלהים, ולהשפיל גם את הכהן הגדול אשר הוא לפי תורת משה ראש לכל העם, למען הם ירימו ראש תחתיו, ויהיו נשיאים וגאוניים; וגם אם אלהים הוקיר את הכהן הגדול מאוד, אשר הוא לבדו יבוא פעם אחת בשנה מבית לפרכת להוות את הדם אשר יכפר על בני ישראל, בכל זאת הרבנים צוו יבחו לו לאמר כי אם לא יחכם מכל אדם כאחד מת"ח אז ת"ח קודם לו, גם אם הוא ממור היותר נקלה בישראל: הלא אך למותר להרבות דברים ולהוכיח כי מחברי התורה שבע"פ צמרד ובמעל בקשו ענה ומוזימה להסיר את משמרת הכהונה למען יקימו תחת בני לוי למורי הוראה בישראל ויקחו את הפקודה אשר ה" לא הפקיד בידם, ועתה אחרי אשר כל היהודים יפרו את מצות ה' איך עוד ירימו פנים להתאמר כי תורת אלהים אתם? ואיך ישתבחו לקנא לה אם עומדים במעלב לבטל אחת ממונותיה בענה ובמוזימה? אך לריק יתנללו אם יאמרו לנו, כי העמדת הרבנים והמורים היא גם כן צמנות התורה, וכי מצות הכהונה נדחה מפניה, כי איזה ראייה והוכחה יש להם על הדעיה הזאת לבטל את מצות התורה הצרורה לעינים, ואם אלהים לא יקרע שמים וירד לשנות את מצותו ולהלביש את הרבנים פקודת הכהונה וההוראה אשר הליבש את בני לוי, אנחנו לא נוכל להאמין לרבנים על כי תורה כזאת מיאתם תנאו, ואם ימלאו און להם להוכיח (את אשר באמת לא תשיג ידם) כי הם כפי הדת לקחו להם פקודת מורי הוראה בישראל, אז בהכרח תהיה הוכחה כי נתחלפה תורת משה, ויהרס העמוד הגדול אשר כל בית ישראל נשען עליו בדתם לאמר כי דת משה לא תשתנה לעולם, ואם כדברי הרבנים כן הוא, כי הם במשפט יהיו מורי הוראה אז נשתנה דת משה עד היסוד בה, כי הוא נוה אשר הכהנים יורו הוראה, ומן אז התורה שבע"פ החלה להשתרר בישראל לא הכהנים היו המורים כי אם הרבנים, וממה נפשך, אם השינוי הזאת היא שלא כפי הדת או יאשמו הרבנים בקמתם להם ההוראה, ואם היא כפי הדת אז יש ראייה כי הוא כדת לחלוף ולשנות אותה, ושקר כפי דת היהדות האומרת כי לא תחולף ולא תשונה, ואין דרך אחרת לדת היהדות למלט נפשה ונחון לה או להחזיק בדיעה כי התורה לא תשתנה בהסיר את הרבנים ממקומם, או להשיב את הרבנים על כנם בדיעה כי התורה תוכל להשתנות, ויהיה איך שיהיה בכל אופן יש הוכחה כי התורה שבע"פ שקר בימינה וכי לשוא יתאמרו היהודים לקנא לתורת משה, הן הם ירשיעו את המשיחיים כי הם לא ישמרו את תורת משה ולא ישימו לב למנותיה: יעמדו נא ויראו לנו אם יש בידינו עולה ורשעה גדולה כהסרת שבט לוי מפקודתו אשר הפקיד אותו משה, בכל עבר ופנה רבים מצני לוי יושבים בערום ובחוסר כל כחשוכים ואין מכיר להם, ומוכרחים לעסוק בעניני העולם למנוא טרף לביתם, כנגד תורת משה אשר כוננה להם מעמד נכבד בתוך העם, הלא בכל עת אשר איש יהודי רואה את בן לוי בממור ובממור יש לו לשיב אל לבו לאמר, איך נתהלל כי תורת ה' אתנו, והלוי הזה הוא נבזה ומדל אישים? איך נרשיע את המשיחיים כי חלפו חוק והפרו את תורת משה וידנו היתה במעל הזה עזמו להקים את הרבנים תחת הכהנים? הן אין מגמתנו להורת הוראה בישראל, וללמד אותם כי התורה לא תוכל להשתנות, ואם נכון לבם כי נתצטלה תורת משה אז בהשקט ובטחה יכולים להשאיר את הרבנים בשלוט על מקומם, וגם לא להזיף עתק מפיסם כנגד המשיחיים על כי שינו את התורה, ואם להיפך יאמינו, כאשר תמיד יאמרו לנו, כי התורה לא תוכל להשתנות, הלא אז חייבים הם להתהלך כפי דעתם ולמור מאחרי, התורה שבע"פ ולהשיב שבט לוי אשר הסיירה אותו מפקודתו זה כמה מאות שנה אל כנו, ואין הדבר יזיר אשר יקיימו בענין הזה גם את תורת משה וגם את פקודת התורה שבע"פ, הראשונה תצמר ותקרב את בני לוי, והאחרונה תעזור עם הרבנים והחכמים: היהודים יכולים ובלי ספק יבחרו באחת מן השתיים, אך אם יגמרו אומר לאחוז ביסוד הרבנים, אז לפחות לא ישובו להתאמר עוד כי הם תלמידי משה, וידו ולא יתבוששו כי אין נפשם אל משה ואל תורתו ועל פניה יבחרו למו את דת היהדות הקדשה אשר מקרוב באה, הענין הזה הוא נכבד לכל עם

שאת כי הרבנים יחשבו להביר עתה ביניהם את הבהנים, וכי הם חייבים לעשות את
עבודתם כפי יכולתם, וגם כבר הוכחנו באר היטב כי במנות התורה לא יקרב זר להורות
הוראה בישראל כי אם הכהנים לבדם יורו כל החקים ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע;
ואין איש יוכל להכחיש כי העבודה הזאת תוכל להתקיים על ידי הבהנים בזמן הזה, ואם
במרבץ הבית נמנעו להקריב קרבנות, בכל זאת אין דבר אשר ימנע אותם להיות מורי
הוראה בישראל אשר חייבים במנות התורה להחזיק אותם כמוריהם ולבקש תורה מפיהם,
ועתה נשאל את היהודים אשר יתאמרו לקיים את תורת משה, להלדיק את מעלם בהעביר
את הכהנים מלהיות מורי העם, ובשים זרים תחתיהם כאשר עינינו רואות היום, הלא כל
איש יהודי מוכרח להודות כי היהודים חלפו חוק בזה והפרו מצות ה', וכי פקודת הכהנים
כאשר נזה ה' ביד משה חלפה כלל ועוד אינה, ואין דורש ואין מבקש תורה והוראה מפי
הכהנים היושבים בתוך בני עמם לחלפים ולרצבות חשוכים וממורים ורבים מהם דלים
ואחר הרחם ואין מכיר להם וולתי בגשיאות כפים, להושיב זרים אשר לא מצני לוי לכהנות
המשפט תחתיהם, לקרוא להם באונים נשיאים ורמים, רבנים תנאים וחכמים, אכן כאשר
ירמיהו הנביא נשא נהי על הלחץ אשר העמים לחזו את ישראל לאמר "פני כהנים לא
נשאור," (איכה ד' ט"ו) כן יש גם לשאת קינה על אשמת היהודים בדבר הכהנים, הן אם
ימצא באיזה מקום רב ומורה והוא לוי או כהן, אין זה כי אם במקרה וכל יקרו וכבודו
איננו על יחובו ופקודתו מאלהים כי אם על פקודתו הנתנה לו מקהל ועדה, והמנינו עלמה
היא כנגד מצות התורה כאשר כבר נתמנה על ידה, וכל איש יהודי ההולך לשאל שאלה
צמופל ממונו מפי הרב והמורה אשר איננו כהן עובר על מצות התורה אשר הפקידה
את הכהן להבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור, וכל קהלה ועדה אשר
תמנה רב ומורה הוראה או מלמד אשר איננו מצני לוי תפר את מצות אלהים אשר נזה
כי הם לבדם ישמרו את המשמרת להורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' ביד
משה, ואם כן הלא כל היהודים בכלל ימרו את פי ה' להקים להם רבנים ומורים ומלמדים
אשר לא נזה, ולא די כי אין דורש ואין מבקש תורה מפי בני לוי עד כי תמצאנה קהלות
אשר בהן לא לוי ולא כהן, אבל עוד תגדל רעת התורה שבע"פ בדבר הכהנים, כי לא תפר
בו מצות התורה כאחת השגגות אשר ינאו ממנה בימי הגולה, אך בזה תמרה את פי ה'
צמרד ובמעל ותבקש ענה בצויה להוריד את פקודת הכהונה ממעלתה אשר אליה הרימה
אלהים, ולשים פקודה אחרת ורה תחתיה של רבנים וחכמים אשר ה' לא נזה, ותחת אשר
היה לה לגער בעדת מרעים העוברים על פקודת התורה ועובים את בני לוי עד לא ימצא
בתוכם לא כהן ולא לוי, תדבר רכות ובשלום תשים חוק, כי יולאים בלעדס, לאמר "אין
שם כהן עולה ישראל ולא יעלה אחריו לוי כלל," (שם י"ב י"ב) ועוד "ואם אין להם כהן כלל
כשיגיע שליח צבור לשים שלום וכ"ו" (שם ט"ו י') הן אם התורה שבע"פ היתה חרדה
למצות ה' מעולם לא עלתה על לבם כי יצויר הדבר שתמצא קהל ועדה אשר לא ימצא בה
כהן ולוי, ולהיפך היתה מזהירה את היהודים אשר כל בני ועדה ועדה ישתדלו בכל עוז
להקים להם כהן למורה הוראה במנות התורה, הלא נראה כי כל פחד ביטל המנוה לא
היה לנגד עיניה, ולא דאגה לשמירתה לבקש תורה מפי בני לוי, ומחברי משפחת אלה ענמם
אשר אין חולה מהם על מצות הכהונה, וזרו בכל זאת היטב להעמיד בכל עיר ועיר מלמדי
תינוקות עד להשמיד את העיר אשר תתרשל בזה, לאמר "מושיבין מלמדי תינוקות בכל
מדינה ומדינה ובכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר, וכל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן
מחרימין את אנשי העיר עד שמושיבין מלמדי תינוקות ואם עוד לא הושיבו מחרימין את העיר"
(הלכות ת"ת 3) הן בראותינו את כל חרדת הרבנים וקנאתם הגדולה לתקנתם אשר
תקנו בענמם, ואת העלמת עיניהם והתרשלותם במנות התורה הלא נדק בשפטנו, כי
עשו הדבר בזון וכל מגמתם היתה לרומם את עלמם ולהכחיד את משמרת הכהונה אשר
בן אלהים, והמשפט הזה יראה ביתר שאת באור, אם נשים עין על הלכות כבוד רבו ועל
המון הדינים והדקדוקים הנמצאים בהן, תחת אשר בדבר בני לוי אין אומר ואין דברים
ולא דורש ולא מבקש, למען הרים את הראשונים הגבה למעלה ולהשפיל את האחרונים עד
אחרית הגדרה, כמו למשל בכדר המדרגות בפדיון שבויים, התורה שבע"פ תאמר כי הכהן

היכלי והגלית את בני לבין אומות העולם, (ברכות ג' א') יעמדו כא מליני התורה שבע"פ לחפש דעת ותבונה במאמרים האלה, אשר באזנינו נשמע מהם אך פתיות ורעות דעות, בהערך אל אלהי השמים וארץ דמות שפל וערך נקלה ממקומו אין חקר, כי הוא כאיש יתפעל לשמור חוקות יום ולילה, כי יש גם לו זמן קצוב לכל ענין ועת לכל חסן, עת לעסוק בעסקים ועת לשחק, וכי לא ישיג תמיד את הכל כעבר כהוה וכעתיד יחד בהשגה אחת פשוטה, אך ישיג וידע את כל דבר בזה אחר זה, ואיכנו מקיים כל דבר בהתמדות עוזן חוקו הכל יכול יחד, אך גרף לו להשיג על כל דבר בפני עצמו, וכבן אדם קצר כח ילאה לעשות הרבה דברים בפעם אחת. כי יוצר כל יושב כל הלילה לתנות ולשאת נהי כנער חסר דעת המתנחם על אשר עשה בחפזו ואשר אין להשיב, הדמות כזאת תערך לאלהים? ואם זה לא יגודף? איכן שונים מאוד מן המאמרים האלה אמרי משה אשר בס' יטיף לאלהים מליו לאמר, "אדני מעון אתה היית לנו בדור ודור: בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל ומשולם ועד עולם אתה אל: תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר ואשמורה בלילה," (תהילים פ' א'—ד) וכן ירצה עוד השינוי בערוך נגד המאמרים האלה תפארת הכתובים כלילי יופי בתהילים (ק"ב כ"ו—כ"ח) "לפנים הארץ יסדת ומעשה ידך שמים, המה יאבדו ואתה תעמד וכלם כבדד יבלו כלבוש תחליפם ויחלפו, ואתה הוא ושנותיך לא יתמו," בשני המקומות האלה מחוקק נגד שינוי תואר תכונת אלהים המעולה כי אין בו לא שינוי ולא תמורה ולא מקרה, ולא כן האלהים אשר יניגו אותו לפנינו הרבנים, כי הוא עמם כמונו אשר יפלו בו השינוים ומיועד לתמורות היותר גרועות, הלא הן ברנונו, הבאות מחולשת ראות עיני הפועל, אשר חכה איזה דבר ע"י פעולתו, וכאשר לא עלתה לו כתקותו יתנחם על פעולתו הקדומה.

הלא כן הם דברי הרבנים, אשר ידברו על אלהים, כי הוא החריב את מקדשו ושלח את בני בגולה, ועתה תשתחא ותהמה עליו נפשו על המעוות אשר אין לתקן, ועל כי יתנחם על מעשהו ימאן להתנחם, ובמר נפשו ישא נהי וישאג בארי השואג לטרף. אלהות כזאת כן מאוד רחקה מאלהי אברהם ויזחק ויעקב, כאשר רחקה מעגלות ירבעם, והאיש המאמין בה, גם אם לא יעשה פסל וימסכה בפועל כפיו, בכל זאת יעשנו בזמניות לבו. ואכן יש מרחק גדול כגובה שמים מוארץ בין אלהי הרבנים ובין האלהים אשר הגיד משה והנביאים, ובדבר הזה אשר התורה שבע"פ תרבה לשגות מאוד, אכחנו רואים דת המשיחית תשים העקוב למישור ותתקן את המעוות לאמר על הנמא הזה אשר הוגד בכתבי קודש כי "כל מהן טוב וכל מתנה שלמה היא ממרומים יורדת מאזי המאורות אשר אין חליפות לו ולא כל תמורה," (אגרת יעקב השליח א' י"ז)

אולם הרבנים לא לבד ידברו על ה' תועה, כי ימלאו בו שינוים ותמורות, אבל גם ישימו מגרעות וחסרונות בדיעותו, באמנם כי חלק רביעי מן היום יעסוק בתורה, וממה נפשך, אם הוא יודע את התורה, עסקו בה הוא מאין תועלת, ואם איכנו יודע אותה, אז יש לו חסרון וידיעתו היא מוגבלת, וכל אחת משהי ידיעות תדבר סרה על ה' לשום בו חסרונות אשר לא יאתה לאלהותו, איכן גם הויכוח נגד לקח נבל ולא חכם הזה יקשה מאוד, וכל המרבה בו דברים יאסם לחלל במונא שפתיו את קדושת הענין הגדול אשר ידובר בו, אולם אכחנו נניח את הדבר לכל איש יהודי נבון דבר לפשוט בעלמו, אם יש לו להאמין כי אל דעות יושב ועוסק בתורה, הלא דיעה כזאת תגדף את ה', ותראה כי בעליה בעמם את ה' לא ידעו, ידענו כי יש מיהודים אשר ישיבו על זה כי אין כונת המלות כפשוטן, וכי הרבנים דברו במשל ובמליצה ככל חכמי קדם אשר תמיד יפתחו במשל פיהם ויביעו חידות, אולם ההתנגלות הזאת לא תסיר שמנה מן התורה שבע"פ, כי גם לו כדבריהם כן הוא כי המאמר יכלכל איזה משל ומידה, בכל זאת לא נוכל להנדיק הגדוף אשר תכלכל החלטה הזאת, כי כל רביעי היום אלהים עושה בתורה, וכל איש אשר יראת יולרו על פניו לא יעיו מנח לדבר עליו עתק בזאת הלשון גם בדרך מליצה, ובכל אופן פיהם יענה בהם כי כל יראת אלהים אין לנגד עיניהם, ולא ינליחו להיות מורי הדת, ומבלעדי זאת מי יורה דעה ומי יבין המשל והמליצה במאמר הזה כי אלהים יעסוק בתורה, כי הוא בכל משמר הלילה שואג בארי, כי משחק עם הליותו, וכי יש לו עסק אחר ביום

ישראל: ובפרט לבני לוי עמם, הן אלהים הפקיד בידם את הפקודה היקרה להורות את בני ישראל את חוקי התורה, היש להם רשות לתת פקודתם זאת הקדושה ביד זרים? ההנחה ה' להם משמור את המצוה אשר זו? אם כן למה חייבים עוד לברך את ישראל? הלא בנשוא ידיהם קודש לשים שם ה' על בני ישראל יודו כי פקודתם לא לקחו זרים וכי עוד חייבים לקיים כל עניניה ואם התורה לא נשתנה הם נריכים להורות אותה אל בני ישראל, וגם על הכהנים כעל העם מוטל בהכרח אחת משתיים, או להחזיק בדת משה ולתבוע משפט כהונתם ועבודתם כפקודת אלהים, או להודות בתמימות כי לא יאמינו במשה ולא ישגיחו אל תורתו, אך כי דת הרבנים היא דתם, אכן בני לוי יתנו דין כפלים גם על נפשם וגם על כל בית ישראל, כי עליהם תכבד האחריות על כל שבטי ישראל באשר אלהים בחר בהם מכל העם להפקיד בידם הפקודה היקרה הזאת להורות את ישראל את התורה ומשפטיה, ולהיות לה כשומרים הסובבים בעיר, אבל אשמים הם כי התעללו ולא השגיחו לשקוד נגד הטעות אשר באופל יהלך, ובנפלו על העיר נכשלו בו כעם ככהן, לכן ישבו נא ויזכרו את מעללי אבותיהם, וקנאתם מימי קדם, לבוא לעזרת ה' כנגד הטעות ולהכחיד אותו מקרב עמם, ילכו נא גם הם בעקבות אבותיהם הקדושים לרהוב עוז בנפשם ולעמוד בפרץ כנגד טעות התורה שבע"פ למען דעת כל עמי הארץ כי לא נופלים הם ממקור יקר אשר ממנו נקרו, ושום אשר פקודת אלהים תהיה על שמכם.

פרק מא

בבר מרננו אומר אשר אין אדם יוכל לבחש בו, כי היהודים גדשו ולא הניחו כל שורש וענף ממונות התורה בדבר הכהנים בני לוי, בהסיר אותם מפקודתם להקים להם תחתיים מורים זרים אשר ה' לא נזה, ואין מגמתנו עתה לחקור בסיבת הרעה הגדולה הזאת אשר יצאה מאלה אשר יתאמרו לקנא לתורת משה, אולם נראה לנו כי כל איש יהודי מחויב לחפש דרכיו ולחקור בטעם מספיק אשר ישיב לשאלו על האשמה הזאת לעבור בזדון ובמזימה ובתמידות את מצות ה', ולמנוח לפחות התנכלות עליה בהראיות כי לקח המורים האלה החדשים אשר מקרוב באו, יקר וטוב יותר במעלתו מלקח מורי הדת אשר הפקיד אותם אלהים ביד משה, וכי יתרון השלימות והחכמה בלמודי הרבנים יוכל להיות כסות עינים לפטע בשנות תורת משה, הן כבר היה לנו במכתבנו זה מקום לבחון תכונת הלקח החדש הנבחר על פני תורת משה, ולפי דעתנו אין כל ספק כי נתיבות עולם היו טובות מדרך החדשה, אכן כעת נסורה נא ונראה מה הנה המחשבות אשר הרבנים יחשובו על אלהים, ומה דמות יערכו לו, ובנאיתנו לרעות בגנים לא נלקוט האשכולות מורדות וענבי ראש ביותר אשר עלו בכרם דת הרבנים, אך נקטוף שתיים ושלושה עוללות אחרי הבוגרים למען נדע מה פריס, ונשמע מה שיחס על אודת עסקי אלהים אשר בהם יבלה את ימיו לאמר, "שתיים עשרה שעות היו היום, שלש הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, שניות יושב ודן את כל העולם כולו, כיון שראויה שנתחייב העולם כל"ה, עומד מכסא הדין ויושב על כסא הרחמים, שלישיות יושב וזן את כל העולם כולו, מקריני ראמים עד ביני כינים, רביעיות יושב ומשחק עם לוחות, שנאמר לוחות זה יצרת לשחק בו וכו'"; "ע"א ג' ב'") ובמקום אחר ידברו על עסקו בליה לאמר, "ר' אליעזר אומר שלש משמרות היו הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג בארי שנאמר ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שואג ישאג על נוהו," ואם נסעה אך מעט ממקום הזה נשוב נפגע במקום אשר שם שני רבנים אחרים יספרו גם הם עסק אלהים בליה, כי הוא שואג בארי ויסיפו לבאר מה היא שאגתו לאמר, "אמר רב שמואל משמיה דרב שלש משמרות היו הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג בארי ואומר אוי שקרבתני את ביתי ושרפתי את

האומר הזה לבדו המגדף את אלהי הכבוד יספוק להראות כי הרבנים היה להם נזיר
 נבצר מכל דעת בתכונת אלהים, ובכל ידיעתם את מלות כתבי הקודש לא נזאו עד תכונתם,
 ולא עמדו בכונתם האמיתית, וא"כ לא נוכל להחזיק את עדותם בדבר תביעת התורה
 שבע"פ כולה אשר תשען על חזקתם לבדה.

אבל מדי דבר בסיפור ר"י הנ"ל לא נוכל לעבור מבלי להעיר לב הקורא על תכונת
 טחי תפל אשר אין כל אמת נגד עיניהם, ומי פתי לא יצין כי בכל הסיפור יזיד לדבר שקר
 במנה נחופה, אם לא נתנבל אותו כי בהתפללו בחורבה נפלה עליו תרדמה ובחלומו שמע
 בת קול ודבר עם אליהו, אך יהיה איך שיהיה או ר"י דבר כוזב בעלמו, או החלומות שוא
 ידברו, בכל אופן תבטל חזקת התורה שבע"פ, כי איך נוכל לסמוך על התורה הזאת אם
 אחד ממוריה דובר במרד ובמעל שקר נתעב כזה כי דיבר עם אליהו, ושמע את קול אלהים
 נושא הגה והי על חורבן הבית, ואיזה פשע דובר כוזב גדל יותר מפשע הדובר על ה' תועה
 וישים תכונתו הקדושה למשחק לו? והתורה הבנויה על אדני כוזב אין לה רגלים בעממה.
 ואם נאמר כי ר"י ראה את כל החלום באנשים וחזיון התרדמה כמראת אלהים, איך נוכל
 לסמוך על התורה הזאת אשר מוריה יספרו את חלומותם בדברי אמת? ואיך נבטח
 במחברי התלמוד אשר לא מנאו ידם ורגלם להכיר סכלות ורשע האומר וחקקו אותו
 בתורתם בדברי אמת לוכד עולם? הלא בדיעה זאת האחרונה נוכל למנזר און לנו להגיל
 את תכונת ר"י לכל יחשב כדובר כוזב, אבל ללא תועלת תהיה להגדיק את התורה שבע"פ
 ולהוכיח כי אמת בפי, באשר היא לא תספר את דברי ר"י כמראה אשר ראה בחלומו
 אך במעשה אמת, ואם הוא העוה לספר חלומו כאמת, והרבנים אשר להם סיפר העו
 להאמין לו, עוד תגדל אשמת הרבנים הגדולים מחברי התלמוד באסוף את מראות החלום
 להחנכ בעט ברזל בקרב מסורות הקדושות של הדת, הן אין דעתנו להחליט כי הרבנים
 עלו בסכלות יותר מכל אדם, ורבים מן האנשים המכונים בשם משיחיים העמיקו בפתיית
 כמיהם, וספרו והאמינו רבים הבלי שוא והנחילו אותם לבניהם אחריהם כקושט דת אמת,
 אולם ההבדל הוא כי אנחנו לא נחזיק את ההגדות האלה כחלק וחבל מדתנו, ומותר לנו
 לדבר בהם כי שקר ורשע זיינים כמו בהבלי שוא של התלמוד, אבל הדת היהדות תאמר
 כי התלמוד הוא משמים, כי הוא יכלכל את הדת וכי בלעדה ספר תורת משה וספרי
 הנביאים הם כדברי הספר התוס'. לכן נכספה נפשנו לגלות את אופן היהודים למוסר,
 להוכיח בטוב טעם מהבלי שוא האלה, כי הדיעה הזאת תדבר כוזב סלה, וכי יסוד זה אשר
 חשבו אותו כדת משה זה אלף ושמונה מאות שנה ובחרו בו מדת המשיחית אשר נזרו
 מאחריה, הוא בולו חנף ומרע, יפסחו נא היהודים את דרכם ויחקורו, איזה עור ותושיה
 היו להם ממנו מן אז יחזיקו בו? ומה נבעם כי הסירו את הכהנים הלויים מהיות להם
 למורי הדת כפקודתם לשים תחתיהם את הרבנים המוליכים אותם בתועה לא דרך?
 הלא ישיב כל איש יהודי דעת אל לבו: אם ר"י וחביריו הם נאמני רוח להורות דרך
 הישועה? ואם יוכל בענין הדת לסמוך עלמו על הוראת איש דובר כוזב, או מספר חלומות
 שוא בדברי אמת? הירנה אלהים את עבודתו אם יתארה בתואר אלהות הרבנים, אשר
 תתפעל משינוי העתים ואשר אין לה שלימות לא בידיעה, יען לא תמעט חסרונה בה כי
 אם ע"י שקידת התלמוד בתורה, ולא בכוח, כי תלזה בעסקים ונריכה להנפש ולשחק
 בליותו, ולא באושר, כי תפול גם בה שינוי הרנון להתנחם על מה שעשתה מרצונה ולרוץ
 קינות בליה על המעוות אשר לא תוכל לתקן? נכון לבנו כי כל איש יהודי בוו יצו לכל
 איש האומר אליו כי הוא איננו עובד את אלהי אבותיו, אולם כן הוא הדבר באמת, כי
 נעבדו את אלהי התלמוד יסור מאלהי אבותיו ללכת אחרי אלהי נכר אשר בדו הרבנים
 במזימות לבם, ולא יראו את שם ה' אשר הוגד בכתבי קודש, הן היהודים ישומו בראותם
 את אולת הגוים ורשעתם להשתחות לען ואבן. ולא ישיבו אל לבם גם הם דעת ותבונה,
 כי בסורם אל משמעת התלמוד להאמין באלהות רבת חסרונות המשחקת בליותן ומקוננת
 בליה כמעט לא נבערו כמיהם בעבודת הבל, וגם הם יאשמו בזון ותרפים עד יעברו
 לשונו מאחרי התורה שבע"פ ולעווב את הבלי שוא אשר הרבנים נצרו לעול על שכמם
 כתורת אבותיהם. אם אמנם די בזיון וקלף כי עם זה אשר לפניו היו לבדם פקידים

מזליה? אך לריק יפנה המליץ פיהו לאמר כי דבש וקלב תחת לשון חכמים זאת, ואין חקר לחכמה העמוקה הנפונה בה, מי יתן איפוא ונשמע את החכמה ההיא אז גם אנחנו נשים יד לפנה, אבל כל עוד לא נשמע כי אם נבלה ועוזה, לא לאשמה תהיה לנו אם לא נבקש להושיא מעו מתוק ולהוריד דבש מנבלה, יעמדו נא מליני התורה שבע"פ לשמוע את החלום לפתור אותו בחכמה ובתבונה וכאשר ישמיעו לנו את מספר החלום ואת שברו, אז לפחות יהיה להם מקום להחליט כי החלומות לא שוא ידברו, האף כי גם באופן הזה לא תהיה עוד הוכחה, כי בעלי המאמר בינו לחכמות רמות ונסתרות אשר הם מזאו בו, אכן ברור הדבר כי רבים רבנים אחרונים הבינו את המאמר הזה ורבים אחרים הדומים לו כפשוטו מלתייהם, ושם על דברי המאמר הנ"ל כי בשניות הקב"ה יושב ודן את כל העולם יבאר הפירוש כי "יש אומרים כי לכך תקנו בקדושת מוסף למור ממקומו הוא יפן כי סתם מוסף בשניות בא ואז הוא יושב ודן ואנו מתפללין שיפנה מכסא דין לשבת בכסא רחמים", הלא יש אומרים אלה משיחים לפי תומם כי הם מבינים את המלות כפשוטן, כי בשעות האלה הקב"ה יושב ודן את העולם, וכי באמת מחלק את היום על עסקיו לארבעה חלקים, והאמינו כי הקב"ה יושב ועוסק בתורה ואחרי אשר נלאה בטרחת העסקים ינפש לשבת ולשחק בליתו, ואחרי אשר האמינו בתלמוד אין להאשים אותם אם בארו את המלות כפשוטן באשר כל אשר ישים עיניו על המשך המאמר יראה, כי אין להתבאר בדרך משל ומלינה, וכי הענין אשר ידובר שם הוא על אודות משמרות הלילה כפשוטן, צמה שנוגע לקריאת שמע בערבית, ויבאר במרא דברי ר' אליעזר במשנה לאמר, "מה קסבר ר' אליעזר אי קסבר ג' משמרות הוי הלילה לימא עד ארבע שעות ואי קסבר ארבע משמרות הוי הלילה לימא עד שלש שעות, לעולם קסבר שלש משמרות הוי הלילה והא קמ"ל איכא משמרות ברקיעא ואיכא משמרות בארעא דתניא וכו'", ועל זה נאמר המאמר הנ"ל כי בכל משמר הקב"ה שואג כארי, הלא נראה כי המשמרות הנה כפשוטן צמה שנוגע לדין בק"ש, ולא במשל וחידה, ובפירוש נשמע כי יש ברקיע משמרות כבארץ. גם המשך דברי ר' אליעזר יורה כי הדבר כפשוטו, כי אחר אמרו כי בכל משמר הקב"ה שואג כארי יוסף לתת סימן צמה יתנכר כל משמר צמו איפל לאמר, "וסימן לדבר משמרה ראשונה חמור נוער, שנייה כלבים נועקים, שלישי תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה"; הן דרך הלשון הזאת איננה בדרך משל וחידה אך כדובר אמת ותוכיח כי כל המאמר הוא כפשוטו, ואם עוד הקורא יספק בזה, ישם נא עיניו על הסיפור אשר למטה ואז יחדל כל ספק ממנו, כי דין הנפלאות אשר יספר ר"י מאשר קרהו כשנכנס פעם אחת לחורבה להתפלל, כי בהתפלל בא אליהו הנביא ובירית כבוד התממהה על פתח החורבה עד כלה להתפלל, יספר גם זאת כי אמר לו, "בני מה קול שמעת בחורבה זו ואמרת לו שמעתי בת קול שמהמת כיונה ואמרת אי שחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגלית את בני לבין האומות ואמר לי הייך וחי ראשך לא שעה זו בלבד אומרת כך, אלא בכל יום ויום שלש פעמים אומרת כך, ולא זו בלבד, אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין אמן יהא שמא רבא מבורך הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך מה לו לאב שהגלה את בניו". הלא בזה יש לנו עדות ר"י על דברי אמת האלה כי אלהים ישא נהי כפי מאמר הנ"ל, ושומעים אנחנו את שבעת אליהו, כי יעשה כן שלש פעמים ביום, הלא נראה כי מחברי התלמוד היו משיחים לפי תומם, ולא עלה על לבם להנפין תחת לשונם נסתרות וחכמות עמוקות, ולא דברו בלב ולב, אך בתימיות, כי אלהים שואג בכל משמר כאריה, ואם חלק אחד מן המאמר הוא כפשוטו, בהכרח כל חלקיו אינם במשל, וגם ענין ארבעה עסקים אשר אלהים יחלק עליהם היום, איננו חידה כי אם כמשמע אופן. וגם ללא תועלת תהיה אם יקש המליץ בעד התלמוד לאמר כי חלק אחד מן המאמר הוא כפשוטו וחלק האחר במשל, כי לא תמטט הסכלות בתת מגרעות בשלימות האלמות בראשון מתת בשני, ואין לך פתיות גדולה מזאת להעריך דמות אלהים, כי הוא שומר חוקי אשמורת הלילה ומנהמת לבו שואג על אשר שלח בניו בגולה כמו אם הודע לו עתה אחרי אשר בנע מעשהו את אשר לא ידע מקדם, ובמר נפשו יתנחם וממרום ישאג ויקוץ על אשר כבר עשה. הלא

להניח כל תביעתם לוקנה וסיבה, אכן באמת נשמע את הודאת אחדים מהם כי מעמד הרבנים חדש ומקרוב בא וכי לא נקרא בישראל שם רב עד לפנות מאה שנה קודם חורבן בית שני, והבעל הערוך יאמר, "והדורות הראשונים שהיו גדולים מאוד לא היו נריבין לרבבם לא ברבן ולא ברבי ולא ברב לא לחכמי בבל ולא לחכמי ארץ ישראל שהרי הילל עלה מבבל ולא נאמרה רבנות בשמוי ונבניאים היו חשובים שאמר חגי הנביא, לא עלה עורא מבבל, ואין מרברבין אותן עם הזכרת שמותיהן ולא שמענו כי התחילו זו אלא בנשיאים מרבן גמליאל הזקן ורבן שמעון בנו שנהרג בחורבן בית שני ורבן יוחנן בן זכאי וכולן נשיאים ואף רבי התחיל מהמוכים מאותה שעה נדוק ורבי אליעזר בן יעקב ופסט הדבר מתלמידי ר' יוחנן בן זכאי ולהלן;" (עיי' שם באב"י) ואין להפליא על כי שם רב לא ישמע על פי משה והנביאים, באשר הוא, לפי הודאת הרב הנ"ל, ומחדש בא קודם התחלת הגלות האחרונה, אולם עוד יש להשיב על זאת כי גם אם לא נקרא שם הרב בישראל עד זמן ההוא בכל זאת פקודת הרבנים ומעמדם היו מימי קדם, וכן היא דעת הרמ"ם באמרו "ומשה רבינו סמך יהושע ביד שנאמר ויסמוך ידיו עליו ויגוהו, וכן השנעים וקנים משה רבינו סמכם ושרתה עליהן שכינה ואתן הזקנים סמכו לאחרים, ואחרים לאחרים, ונמלאו הסמוכין איש מפי איש עד בית דינו של יהושע ועד בית דינו של משה רבינו;" (הלכות סנהדרין ד' א') וכן הוא יאמר כי "דוד המלך סמך שלשים אלף ביום אחד;" ובכן לפי דבריו היו תמיד בישראל כת אנשים המזוינים ומסומכים להיות מורי הדת ושופטים אשר גם רבו במספר בכל ימים הרבים האלה, אבל יש להפליא מאוד כי הפקודה נמשכה אלף וחמש מאות שנה, ואין איש בימים רבים האלה אשר יקבנה בשם לקרוא את האנשים אשר הפקודה על שכמם בשם ידוע, וכי נודך הלשון לא המזיא בשפת העם שם מובדל לאנשים הנבדלים בפקודתם עד מאה שנים האחרונים לפני גלותם מארצם, ועוד יותר יש להפליא כי אנשי הכת הזאת הרבים במספר ויקרים ונכבדים בפקודתם מעולם לא נזכרו ולא נפקדו בשמותם לא בתורת משה ולא בנביאים, אם כדברי הרמ"ם כן הוא כי דוד המלך סמך ידו על שלשים אלף ביום אחד, אז הרבנים היו חלק רב מן העם ותמלאו הארץ חכמים ונוספו עליהם החכמים אשר סמך ידו עליהם בימים אחרים, והמסומכים ע"י החכמים אשר היו לפני דוד אשר גם הם צלי הפק העמידו תלמידים הרבה, ולפי דברי התורה שבע"פ לפני הילל הזקן כל מי שנסמך היה יכול לסמוך את אחרים, "בראשונה היה כל מי שנסמך סומך לתלמידיו, וחכמים חלקו כבוד להילל הזקן והתקינו שלא יהא אדם נסמך אלא ברשות הנשיא וכו'"; לפי כל המאמרים האלה מוסבר החכמים בהכרח היה רב ועגום מאוד, ובכל זאת חלל להיות להם שם בקרב עמם בכל הימים הרבים ההם, ולא יזכרו ולא יפקדו בנביאים אשר היו בימיהם, לפי דעתנו הדבר הזה לא יאומן כי יסופר, אבל פרטי המאמר הנ"ל עלמו יענו כחשו על פניו, ומוספר שלשים אלף ראשים אשר עליהם סמך המלך דוד את ידיו ביום אחד עגום מומנו ויפג לבנו כי לא נוכל להאמין אשר הסמיכה הגדולה הזאת, תהיה איך שתהיה או בידים או במכתב או בקרוא שמותם בדבר שפטים, תוכל להעשות במשך עשרים וארבע שעות אשר ביום מערב עד ערב, כי אז המלך דוד היה לרין למהר מעשהו עד לסמוך עשרים אנשים בחלק אחד מששים בשעה, והחפזון הזה לא יאומן, ואנחנו לא בחפזון נאמר כי הוא כוזב, ושקר גדול כזה לבדו יספוק להרס חוקת המאמר כולו, ומבלעדי זאת הדיעה הזאת כי בתקנת החכמים התבטלה הרשות אשר לחכמים לסמוך חכמים אחרים תורה, כי הסמיכה לא יצאה משה כי אם היתה בדויה מאנשים, באשר לא היתה לחכמים רשות לבטל מלות משה, ואין רגלים לדבר כי בעלי הרשות הזאת הרבים ובפרט תלמידי שמעי בשלום ובמישור הטו את שכמם לתקנת חכמים אשר תמנע מהם הרשות הזאת, ומוכרחים אנחנו לחשוב כי החכמים בתקנתם או חטאו חטאה לעבור על מלות משה, או כי הסמיכה עלמה לא היתה מומנו כי אם הם עלמום בדו אותה מלבם, לפי האופן האחרון יבטל המאמר המחליט המשך הסמיכה מאיש לאיש עד משה ובית דינו, ולפי אופן הראשון יאשמו החכמים מאוד על כי הקלו את מלות משה ותרע חוקת עדותם בדבר התורה שבע"פ, באחרית, יספור אופן הסמיכה בתורה שבע"פ יתנגד לדעת בעל הערוך הנ"ל, כי היא אמריה תאמר, "לא שסמכו את ידיהם על ראש הזקן, אלא שקורין לו רבי ואומרים לו הרי את סמוך ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות;" בזה קריאת שם הרב היא חלק

על האמת סרו לנפול בעצדות הטעות וילכו אחרי הכל ויהבלו, הלא עוד גדל שבר האומה הזאת אשר ירדה פלאים ממעלתה כי אין מנהל לה מכל בניה ואין איש מקרבה אשר ילבוש עוז בנפשו לעמוד כנגד השקר ולקנא לאמת אשר הורה משה הנאמן בכל בית ה', לפנים הכהנים ובני לוי לבשו כמעיל קנאה לכבוד ה', והתאספו אל משה לעשות שפטים בעושי העגל, ועתה גם הם ידמו, ולא די כי לא יעירו קנאה אבל גם ידם תהיה במעל הזה לעבוד את אלהות אשר עשה התלמוד, ולהחזיק את היסוד אשר הסיר אותם מפקודתם הקדושה.

פרק מב

בעמדנו להתוכח עם עם זה המופור בין העמים, הנודע עתה בשם יהודים, לא נריב עמקם על דעותיהם הנודקות, כמונו כמוהם מודים אנחנו כי הם מגוע העם אשר בו נחר ה', ומאמינים כי כתבי קודש מכלכלים נבואות על שבותם אל ה' ולא ארץ נחלת אבותיהם, ועל אחריתם כי יקחו ברכה מה' וכבוד ואשר מאלהי ישעם, אבל התנגדותנו כנגד דעתם היא כי אנחנו מחליטים בדעה ברורה כי הדת הזאת אשר הם מחזיקים בה עתה, לא זו היא הנתנה לאבותיהם ביד משה ולא לבד כהם ממנה לשנות טעמה מלקח תורת משה, אבל גם המירה את עקרי אמונתו בדבר תכונת אלהים, הן הראנו בפרק האחרון איך מאוד רחקו הרבנים בדמות אשר ערכו לאלהים מן ציור האלהות המתואר בכתבי קודש, ובפרק הזה ילאנו להוכיח, כי דת היהדות החליפה ולא השאירה אף לא תואר החינוכי אשר בתורת משה, עד יפלא בעינינו, כי היהודים הסרים למשמעת הרבנים, עוד מודים ונותנים כבוד בפיהם לזאת התורה אשר רחקו מעליה ונזרו מכל שרשים וענפיה, הן אם היה ערב לבם להכחיש את חוקת משה, או להחליט כי תורת משה כבר התבטלה ופקודי הרבנים לקחו את מקומה, או לפחות דברי דעותיהם היו מתכונים בלי סתירה, אבל עתה פליאה דעת ממונו, כי בפיהם יתנו כבוד למוחוק אבותיהם ויתאמרו להיות דבקים בו, ובלבם יכחשו לו ויסורו ממנו? הן התנגדותם זה כמה מאות שנה תראה כי גמרו בלבם להסיר מעל נואריהם ולשטות מכל דבר אשר יאמר עליו כי זה הוא בתורת משה, ולא לפנות מקום לדבר אחר הטוב ממונו, כי אף למען המר ושנות, באשר לא יעלה על הלב מעולם, כי התורה החדשה והמורים אשר מקרוב באו טובים ויקרים מן הראשונים בחמדת החכמה או בהדר שיבה, כבר טעמנו מיערת הדגש אשר יטיף לקח הרבנים, ועתה שמנו לבנו לחקור ולבחון במעט מלים את מעמד הרבנים המזויין בתוך עמם מחדש ולא גבלו אותנו הראשונים, הן כלנו ידענו כי לא נמצא שם רב לא בתורה ולא בנביאים, הענין הזה לבדו ירע מאוד לקוקת דת היהדות החדשה, הן לא נוכל לרעות בשדה התורה שבע"פ מבלי לפגוש על כל מדרך כך רגל את רב פלוני אלמוני, ועל כל מנעד ומנעד נשמע את הקול מדבר אלינו, רבי אליעזר אומר כזאת, ורבה בר בר חניא כזאת, וכל התורה הזאת כולה חזברה יחד מאמרות הרבנים מאת אשר זה אומר ככה וזה אומר ככה, הגם כי משה רבם לא ידע מאומה לא ממועדם ואף לא משמותם, ואם אמנם נמצא בכתבי קודש שם התואר חכם, ונראה מהם כי גם בימי הנביאים היו אנשים כאלה אשר לקחו לעצמם את השם הזה להיות בו מצינים לבדם, אבל בעונותינו הרבים גם הנביאים גערו באנשים האלה, והאשימו אותם כאשר באשים את הרבנים נוחלי שמש, לאמר, כי עזבו את תורת משה, "איבדו תאמרו חכמים אנחנו ותורת ה' אתנו הנה לסקר עשה עט שקר סופרים, הובישו חכמים חתו וילכדו הנה בדבר ה' מאטו ומכמת מה להם," (ירמיה ח' ט') בכבודות יודו הרבנים כי הם נחלו מן החכמים האלה גם את פקודתם וגם את שמם, אבל אם תרפינה ידיהם מלסמוך את מעמדם בכתובים האלה ולהראות מהם כי הוא ישן נושן מימי קדם, או מוכרשים

תורת משה לא תשובה והנה זה בשני אלפים שנה סרו משמוע אל אחת ממונותיה היותר ברורה ושינוי אחת מחוקיה אשר עליה תשען כל הדת, כל יודע ספר הקורא ספר תורת משה בלבדו יבין כי לא לבד פקודת העבודה צבית המקדש אבל גם הוראת הדת הוסימה על שכמי הכהנים, ואם השגחת אלהים הסירה אותם מן הראשונה בואת לא תזקק אשמת ה' יהודים אשר הסירו אותם מפקודתם השנית, להשחית ולהרס את בנין תורת משה עד היסוד בה ולגדע את עמודיה מבית, ולאבד כל תוארה מחוץ. ובכן כאשר אמרנו יפלא מאוד בעינינו כי דת היהדות תשתבח בעיר לקנא לתורת משה ולא תכלס לעבור עליה, ותתפאר ללכת בעקבותיו ותמעל מעל ביד רמה במונותיו להשליך אחרי גיזה כל דחו מענף ועד שורש, הן אם היהודים באמת יאמינו כי שמירת תורת משה היא נחולה לישועת נפשם, או יש להם כרנע להשיב שבת לוי אל כנו, ואם יבחרו בדת הרבנים החדשה מדת משה או יש להם בתמימות לגלות את רצונם ולא לפסוח על שתי הסעיפים, ומחויבים לעשות כן לא לבד למען יהיו ישרים בעיני אדם ולא יאשימו אותם על ההתנגדות בדעתם, רק למען יניח רעיונם וירוח לו לפני אלהים, איך יוכל איש לחכות בדעת לתשובה מדתו אשר תמיד יעבור על פקודיה, ואין בלבו לשמור אותם לעולם? הלא כן היא דרך הרבנים בדבר תורת משה. רבות שמענו מיהודים אשר העפילו לתקן את מעוות בדתם, אבל מעולם לא שמענו מיהודי אשר שם על לבו לעמוד בפרץ ולהשיב שבת לוי אל פקודתו, איך כי בלעדי התיקון הזה לא יזויר אשר היהודים יקיימו פקודי תורת משה.

אולי ישיב לנו בעל התלמוד, כי הענין הזה עלמנו יתנגד גם כן לדת המשיתיים באשר ישוע הנוצרי לא היה משבט לוי, איכן אחת הדבר כי לא היה משבט לוי, אבל הנביאים מלפניהם הגידו כי המשית יהיה משבט יהודי וכי בהיותו המשית המיועד אשר עליו הבטיח אלהים לו משפט מורה התורה אשר אליו ישמעון גם היהודים וגם הגויס, וגם לו איך היה נביא באחד הנביאים גם אז היה לו משפט ההוראה אשר אליו ישמעון, כי מלבד הכהנים יעד אלהים את הנביאים להיות מורי התורה, אבל הרבנים לא יאמרו לנפשם כי נביאים הם וכי הם חייבים לשמוע להם על רוח ה' הדובר בהם, איך לא כן האדון ישוע הוא לא לבד דרש אשר ישמעו לו בלבשו תכונת נביא אבל גם בהחליטו כי הוא המשית, והוכיח את אחת טענתו בחסוף וזרוע קדשו באותות ובמופתים, ובפרט בקומו מעם המתים, ולכן בהיותו גם נביא וגם משית, הוראתו איך לה עסק עם הוראת הכהנים. וגם התנהגותו אשר תכופר בצריית החדשה תראה כי גם בהיותו נכון וסוקד להתנגד לפרושים מליני התורה שבע"פ, בכל זאת מעולם לא היה פונה פה כנגד הכהנים ופקודתם, להיסק בכל שעת הכושר הראיה זהירותו לשמור מלות משה בדבר הכהנים, למשל ברפאו את המגורע אמר לו, "ראה אל תאמר לאיש מאומה איך לך והתראה אל הכהנים והקרב את מתנתך אשר נוה משה לעדות להם," (מתת' ג' ד'). וזה דרכו יסכים בשלימות אל חסן האדון ישוע היותר ידוע לכל אשר הוא לקנא לחזקת התורה כנגד הוספת אנשים חדלי חוקה. הלא עמד לימין נדקת התורה והתנגד בכל עוז אל יסודי הרבנים באמרו כי הם מפירים אותה ע' קבלתם, ולכן דת המשיתית נק'יה היא מאשמת התורה שבע"פ אשר תהפך ותהרס פקודי תורת משה. וגם בהתנהגות האדון ישוע וגם בלקחו כליל הוא בהדרו ואין בו דופי, מעולם הוא לא קם כנגד הכהנים, ולא התעסק עם פקודתם, ולא נתן מגרעות בחזקתם, בכל ענינים הגדולים והנכבדים האלה לקח ישוע הנוצרי מסכים בהכרח יותר עם תורת משה מאשר תסכים עמה קבלת הסופרים אשר במרד ובמעל המירו פקודי משה הנאמנים, להסיר את הכהנים מפקודתם ולערב אותם בקחת בזרוע רמה את המשרה מעל שכמם לעלמם, ודת היהדות אשר התנגד עתה בפירוש לתורת משה איך לה כל מענה על התנגדותה. היהודים אשר בגולה איך לאל ידם להעמיד להם רבנים מוסמכים כמונת התורה שבע"פ, וקשי ערפם בהקים להם מורי הדת כנגד מלות התורה יתראה לזאת יותר מרוח זדון ושנאת תורת משה מלהיות בסיבת אהבת הטעות, הלא לפי דבריהם יודעים את הכהנים בני לוי ומכירים אותם בין אחיהם, ומה יונע אותם מהשיב אותם אל פקודתם? איך זאת כי אם מחסרון אהבה לתורת משה ולפקודיו, נכון לבנו כי רב מיהודים מעולם לא שמו לבם אל הענין הזה, וכי לו עלה על מחשבתם כי עתה לא יעשו מה שיעשו,

מן הסמיכה, וא"כ לא נדקה דעת בעל הערוך אשר שם הרב לא נקרא בישראל עד אחר
ימי הילל, ועתה אחרי אשר אין סמך מכתבי קודש לדיעה הזאת כי מעמוד הרבנים מימי
משה היה לו מקום בישראל בלי להקרא בשם, ואחרי אשר דיעה הזאת תתנגד לדיעות
אחרות של הרבנים עומם, וגם כחשה בעלמה על פניה כי דמתה לשקר גמור, איננה
לפי דעתנו שזה שתאומן, ובכן סרה ואבדה שיבת פקודת הרבנים * ובערוך אותה
נגד תורת משה הישנה יאמר לה חדשה הנמלאת מקרוב, באופן אשר היהודים
המודים בה לא ינדרו בטענתם כי דתם היא מורשה להם מאבותיהם מימי משה,
באשר באמת הדת הזאת לא חזה שמש מימי קדם, וינאח מלהקת מורים חדשים אשר
לא היו לפנים בישראל עד לפנות מעט שנים קודם חורבן בית שני, ועתה סרה תלכות
היהודים מעלינו המשיחיים באמרם כי לא כדתנו דתם, כי דתם היא ישנה מימי עולם ודתנו היא
זעירה בימים ומקרוב באה, כי הם יסירו למשמעת משה ואנחנו הולכים אחרי מורה חדש,
באשר לפי משפטנו הכל אך לשוא יתאמרו בשיבת דתם, ואם תגרע חוקת הדת בנעוריה,
כי חדשה היא, אז גם דת הרבנים אין לה שמר * ואם העת אשר עברה ממשה עד ישוע
הנוגרי תוכל בטוב טעם להרבות התנגדות כנגד האחרון כפי רבות השנים, או תרבה
ההתנגדות בדעת גם כנגד תורת הרבנים, ולא זאת לבד אלא ההתנגדות הזאת גם תעמוד
לימין נדקת ישוע הנוגרי להכריח את היהודים להשליך אחרי גיוס תורת הרבנים ולשוב
אל תורתו, באשר כבר הוכחנו כי דת הרבנים היא חדשה ולעירה בימים, וידוע לכל כי
תואר הפרטי בלקח ישוע הנוגרי הוא להתנגד אל תורת הרבנים אשר כמוה כמוהם
חדשים * מקרוב באו, ואם כן התנגדותו תתן רגלים לנדקתו ותענה בו כי כל חפצו היה
להחזיק את הדת הישנה, וזאת עמדה תחייב את כל אלה המהדרים וקנה ושיבה בדת
לקבל את לקחו, אולם יהיה איך שיהיה לפחות התלונה על התחדשות בדת תרב ביושר
כנגד דת היהדות כמו כנגד דת המשיחית, וכל איש יהודי המתרעם עליה בטענה הזאת,
אם הוא משכיל אל האמת מוכיב לערוך את דת המשיחית עם תורת משה והנביאים,
למען ידע אם דרך אחד לשתיהן או אם הראשונה חדשה ונכריה * אולם הדבר היותר
נכון וברור הוא, כי אין לך פקודי הדת הרקוקים מאוד מתעודת משה כאשר רקחו ממנה
פקודי הרבנים, הן הם הסירו ממוקומם את מורי הדת אשר הקים להם משה, ובחרו להם
מורים חדשים המתפרזים ולא מהדרים פני הזקנים, וגם כאשר חפסה היכולת להקים
להם מורי הדת המוסמכים, עוד בחרו באלה אשר אין להם כל משפט להוראה מן אלה
אשר הפקודה הזאת על שכמם על פי התורה, כי הנה החוק אשר התורה שבע"פ תשים
בענין הסמיכה הוא, כי הסמיכה נחונה לפקודת הרבנים וכי לא תוכל להעשות כי אם
בתנאים שנים, האחד כאשר כבר שמענו שתייה בהסכמת הנשיא, והשני שתייה בארץ
ישראל, "אין סומכין וקנים בחונה לארץ ואע"פ שאלו הסומכין נסמכו בארץ ישראל,
אפילו היו הסומכין בארץ והנסמך בחון לארץ אין סומכין," ועתה הלא ברור הדבר כי אין
לאל יד היהודים להסמיך עתה הרבנים כפי התנאים האלה, ורוב הרבנים לא היו מעולם
בארץ ישראל, וגם לו היו שם הלא חל להיות נשיא לישראל מימים רבים, ובכן זה ימים
רבים לא היה רב ומורה דת בישראל אשר הוקם ונסמך כפי משפט התורה שבע"פ עממה *
וגם עתה עוד היהודים יותר יבחרו בפקודת הרבנים אשר כבר סר ללה, מלשמע אל
הכהנים הלויים המורים הכשרים במלות התורה, ואין לך מרד ומעל במלות משה גדול
מזה, בראשונה עם היהודים סרו מפקודת משה, והקימו להם מורים כפי שרירות לבם
והגבילו את סמיכתם בתנאים הטובים בעיניהם, וגם כי אלהים הסיר ברוב רחמיו את
היכולת לקיים את התנאים האלה, ואסך מתוכם כל נשיא והגלה אותם מארצם, להעיר
את לבבם ולהכריחם לשבז אל התעודה אשר יעד להם בעמנו, אולם אך לשוא וגם בזאת
לא לקחו מוסר וגם בראותם כי אזלת יד לקיים את התנאים בסמיכת הרבנים אשר בדו
מלבם, וגם בהיות לאל ידם לקיים פקודת ה', בכל זאת עוד יהשו את לבבם משמוע אל
מלות ה' ולא נורו אחור מן הרבנים אך בדו דבר החדש עוד יותר מן הראשון והעמידו
להם רבנים אשר אין להם אף הסמיכה הנריכה לפי התורה שבע"פ, על נכון על הפשט
הזה יאמר שבר עבירה עבירה * ולמה זה יתאמרו היהודים כי המה תלמידי משה וכי

יכולים להורות בדורם לקח אחד, והבאים אחריהם בדור אחר יכולים להורות לקח אחר להפך את הוראות המחוקקים אשר קדמו להם, ואף כי באופן הזה או הראשונים או האחרונים טעו בהוראתם ולא יזייר שלדקו יחדיו, בכל זאת ישראל חייבים לשמוע גם אל שניהם, ובכן התורה נתנת לסרת טעם כי תגוה בעלמה להמרות בה, ולא זאת לבד אבל גם רצון אלהים נתן להיות תלוי בשכל ורצון בני אדם, ותחת היותו אמת נלחי אשר לא ישונה, מוכרח לשנות טעמו בדור אחר דור באופן, כי זאת אשר היתה לפנים אמת לאבות, נהפך להיות שקר לבניהם אחריהם, וכל הסנהדרין וסנהדרין יש להם רשות לתת תורה חדשה, וא"כ למה זה יאמרו היהודים כי תורת משה לא תשתנה? הלא בזה יאמר, כי היהודים חייבים לקבל כתורת משה כל הוראת הסנהדרין אשר תיטב בעיניהם, וכי כל ב"ד חדש יכול להפך הוראת הב"ד אשר היה לפניו ולסתור אותה, באופן אשר תורת ה' התמימה תהיה כאשה סרת טעם אשר תשנה את טעמה מיום ליום, ולא תעמוד יומים בדיעה אחת, אולם מי פתי יסור הנה להאמין כי מנות ה' תהיה לאכזב? או כי יאבה ה' לתת את עמו אסורי ידים ורגלים בידי אנשים שבעים ואחד ולהכריחם לשמוע בקולם לכל אשר יצוו אותם מטוב עד רע? הלא יש לחסוד את התביעה אשר תרבה לגוס כאלה אולי תדבר כוזב ואולי אין אמת צפי בעליה, ובמה תודע איפוא חזקתם? הנבטח בדבריהם אשר בהם תתנכר יותר תאות הממשלה מקנאת הדת, ויפניו חולה ריש גאווה יותר חזק מריח יראת ה', הן אין ספק כי כשר וטוב היה הדבר לסנהדרין שתהיה לאל ידם להפך את הוראת הסנהדרין אשר היו לפניהם, בתנאי הזה התורה לא תוכל לעולם להיות לפוקה למוימתם אשר יזמו לעשות, ולא ירט דרך הראשונים לנגדם, ובכל פירושם וביאורם הם ימלאו תמיד און להם. לפרש את התורה כאשר יאחה למבוקסם, ויפלא מאוד בעינינו כי היהודים יתנו גבם לחורשי און ולחיים למורטים אשר יקצו אותם בערמה לא מרובה כואת, וגם נער קטון הלא יתבונן כי מעולם אלהים לא שאל מאדם לאמר לרוח בינתו לא ידעתין, ולקבל שתי התנגדות בקושט דברי אמת יחד, אולת הלקח הזה הברורה לעינים מספקת להוכיח כי בארו את הכתוב מתורה המובא לסמך בדרך נפתל ועקש, ואחרי מעט חקירה יבורר לנו כי הכתוב הנ"ל אין לו דבר עם הסנהדרין, הן מנות אלהים היא במלות, "ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם, ודרשת" ולא נאמר אל השופטים אך אל השופט, ומנות התורה היא אשר העם ישמעו אל הכהנים הלויים ואל השופט ולא אל הסנהדרין, ופקודת ה' זאת נכוחה למבין כאשר כבר דברנו בענין זה בפרק ב', כי היה חזון נפרד בידי הכהנים הלויים להשיג מענה תמים מאלהים ע"י האורים ותומים, וזה היה הלך ישראל מאל, להיות לאל ידו לשאלו בלי אמצעות בדבר אלהים ענמו, והשכל יורה כי אם ידרש ויענה לעמו, כי ישאל מהם אשר ישמעון אל כל מנותיו בלי לסור מהן ימין ושמאל, וההוראה הזאת בהכרח תעמוד ולא תשתנה כאשר לא ישונה אלהים ענמו, "כי לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנאס", ומי פתי אשר יעלה על לבו להפך ולבטל ההוראה כואת, אכן אין דבר למנוה הזאת עם הב"ד אשר משפטו הוא משפט אדם העלול לטעות ואשר תפול שינוי בדיעותיו כמו באנשיו אשר חברו לו יחדיו, אולם אם אין סמך מן הכתוב הנ"ל על החיוב לשמוע אל הוראת הסנהדרין או אין לו יסוד בתורה ובגביאים באשר אין עוד בהם מקום אחר אשר נוכל לאמר עליו כי ידבר על אודת משפט הסנהדרין כי הוא כאשר ישאל איש בדבר אלהים, ומה שנוגע לתורה שבע"פ, הלא היא בעלמה אמריה תאמר, כי משפט הסנהדרין היה עלול לטעות, ובכן הסכמת הסנהדרין על מעמד החדש של הרבנים ועל תורתם החדשה היא מאפס ותוהו, באשר כתבי הקודש לא יצוו אותנו להאמין כי דבריהם תמיד גדיקים וישרים, והם בעלמם יאמרו לנו כי יזייר הדבר אשר הם יסלפו דק, וא"כ יכול להיות כי גם הסכמתם על הרבנים לא היתה בנדק. אולם כל החקירה הזאת היא על פי דרכם, אבל לפי האמת אין כל ראייה מכתבי קודש או מתולדות העתים על זאת כי העמדת הסנהדרין היתה בפקודת תורת משה, הן מעולם לא יזכרו ולא יפקדו בה, ולא נשמע מהם מאומה בגביאים, ואם נתבונן בשם זה סנהדרין אשר הוא יוני, למלא רגלים לדבר לשפוט כי לא קמו בישראל עד אחרי בנין בית שני, בעת אשר היונים כבר פשטו על הארץ והיהודים למדו את שפתם, ולא זאת לבד אבל שם זה סנהדרין יורה כי בית דין

הרגילות בדיעות אשר בה נתחנכו מנוער, ומנהג אצותיהם מני דור ודור זה שני אלפים שנה ככו כמוסה את עין תבונתם, עד לא יכולים לראות את ההתנגדות הברורה לעינים בהתפאר לקנא לתורת משה ובתת יחד כבוד לעקריו הכורתיים אותה משרש עד ענף, אכן עד לא ישיבו הבהנים אל כנס ואל משפט פקודתם אשר הפקיד אותם אלהים להיות מורי הדת בישראל, לא יהיה ליהודים כל טעם להשתבח כי הם תלמידי משה, וכעת לא יחשבו כי אם כנותני יד אל כת הרבנים, ואם יקשו ערפם להיות למוזים עומם ולא לזוז מהם, אז חייבים כאנשים תמימים להודות כי אין תורת משה כל מוזמתם.

פרק מג

אכן אין כל הספק בדבר, כי אין לאל יד היהודים, להלדיק באיזה סמך מן התורה והנביאים, את מעלם להשליך אחרי גיוס את דתם הישנה ולבחור על פניה את תורת הרבנים החדשה, גם משה וגם הנביאים לא ידעו מאומה על אודת הרבנים, ועל מעמד להקת אנשים האלה לא נשמע דבר מעולם, ולא נתחדש כי אם צעת אשר נמוס שלטון עם היהודים כבר החל להתרועע ולהתפורר עד היסוד בו, אולם עוד תמוזא איזו טענה להתנכל על אשמת היהודים הזאת בהקים להם מורי דת הקדשים, והיא בהראות ראייה מן הסנהדרין אשר היו בישראל צימים ההם, ובהתוכח כי כאשר החלו הרבנים להיות בישראל וללמד את העם, הסנהדרין אשר בית ישראל ישמעו להם בכל עיני הדת, הסכימו עליהם ועל לקחה, וכי הסכימו זאת מספקת לכונן את לדקת תביעת הרבנים ואת האמת אשר יורו, כי אכן אמת הדבר כי היהודים יחשבו את הסנהדרין כעמוד גדול אשר כל התורה שבע"פ תשען עליו, באמרה, "בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבע"פ והם עמודי ההוראה ומהם חוק ומשפט יונא לכל ישראל, ועליהן הצטיחה תורה שנאמר על פי התורה אשר יורוך זו מצות עשה וכל המאמין במשה רבינו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולישען עליהן" (הלכות ממרים א' א') בזה המאמר אנו שומעים את הדיעה הזאת באר היטב, כי כל איש יהודי מחויב לשמוע אל ההוראה אשר תלא מן הסנהדרין. ומוטל עלינו לחקור ולדרוש מה איפוא היא תכונת היסוד אשר עליו תנוח החוקה הגדולה הזאת, והנה בראשית חקירתנו דמינו כי הדיעה הזאת לפחות תחזיק כי משפט הסנהדרין הוא כאשר ישאל איש בדבר אלהים, וכי מעולם לא היה יצויר שיטנו לעשות או להורות עול במשפטם, כי אם יכול להיות שהבד' הגדול הזה יטעה לפעמים בהוראתו, ובכל זאת כל עם ישראל מחויב תמיד לשמוע להם, אז תלא מזה כי בכל פעם אשר הסנהדרין טעו בהוראתם, כל ישראל טעו לעשות כאשר הורו להם, אבל מי האמין לשמועתנו, לא לבד לא תמוזא דיעה כזאת כי משפט הסנהדרין היה תמיד אמת כמשפט האורים, אבל להיפק נאמר בפירוש כי יכול להיות שיטעו הסנהדרין בהוראתם, ונמוזא גם דינים כדת מה לעשות אם היה מקום לטעותם, "בית דין גדול שדרשו באחת מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם שהדין כך ודנו דין, ועמד אחריהם בית דין אחר להתור אותו הרי זה הותר ודן כפי מה שנראה בעיניו, שנאמר אל השופט אשר יהיה צימים ההם אינך חייב ללכת אלא אחר בית דין שבדוך, בית דין שגורו גורה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופסט הדבר בכל ישראל, ועמד אחריהם ב' ד' אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקור אותה התקנה ואתה הגורה ואותו המנהג אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמה ובמינוי וכו'"; (שם ב' א' ב') לפי המאמר הזה הסנהדרין

ואין לנו ספק כי הסנהדרין אשר היו כפי דין הזה, לא היה להם דבר עם אלה אשר ה' נזה לשמוע להם, כי הם היו זריכים להיות כהנים, ולא יזיור כי על הסנהדרין אשר היו ישראלים נאמר ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט, ולמה זה יבקשו הרבנים לשמוע אל הב"ד הזה אשר הם העמידו ואמרו כי יכול להיות בלי כל כהן, כמו אם היו אלה אשר התורה תלויה עליהם להיות מכהנים לבדם ושופט אשר בכל אופן לא ימלא בהם יותר מישראל אחד, ויכולים להיות מכהנים לבדם כאשר באמת היו בימי עלי הכהן. על נכון הרבנים בדבריהם אלה חכו למנוח תלמידים המאמינים כפתאים לכל דבר, והמאמין להם באלה גם יאמין לאומר על השחור כי הוא לבן, או כדברי רשי' בהאומר על ימינו כי הוא שמאלו ועל שמאלו כי הוא ימינו, ובאמת התורה שבע"פ תחבה מחרים למשמעתה שיאמינו לכל אלה, ותלויה אותם לעשות כן בפירוש, וכן נשמע את דברי רשי' בפירושו על מלות התורה, "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל;" (דברים י' י"א) יאמר, "אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין;" הן לא יפלא בעינינו כי האנשים אשר חכו שאלה הסרים למשמעתם יאמרו לרוח בינתם לא ידעתין, היו יכולים לבטח להגיד להם כל אשר יחפצו ולבקש מהם אשר יאמינו כי הב"ד אשר היה מישראלים הוא אותו עמנו אשר היה במנות התורה מכהנים לבדם, אבל באשר אנחנו מזדנו לא יש את נפשנו לאמר לרוח תבונה היקרה מכל חפץ אשר חנן אותנו אלהים, לא את! לכן מוכרחים אנחנו לחשוב כי השני בתי דינים המה שונים זה מזה כיום מלילה, וכי מנות משה יחך לא במדרגה היוותר רחוקה, לא תהיה סמך למינוי הסנהדרין, על נכון המבוכה הגדולה של הרבנים למנוח איזה כתוב אשר ילגל להיות סמך לדבר אשר נדו מלבם, והמנוקה הגדולה עד לבקש מנוח להם בדוחק גדול כזה תוכיח לנו באר היטב כי הסנהדרין אשר היו בישראל מנוח מקום ע"י מנהג זר ולא במנות משה, כי הוא כן כסא משפט המתנשא לכל כסא, אשר על הוראתו אין להשיב כאשר נאמר בפירוש במלות "ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט;" וכבר הוכחנו כי הכסא הזה לא היה אותו של הסנהדרין, אבל לפי דברי הרבנים הסנהדרין היו הכסא המתנשא לכל כסא, ואם באמת היו כאלה אז בהכרח היו נמלאים שתי כסאות מתנשאות וכל אחת היתה לראש בפני עממה, אשר היא מן הנמנעות, ומעולם אולת כזאת לא עלתה על רוח מחוקק אנושי, ואף כי בוו תבוו הדיעה הזאת את חכמת אלהים באמרה כי הוא נזה על שני דברים מתנגדים ויקדם בתורתו את הנמנעות, בהוכחה הזאת לבדה יש טעם מספיק להרס את לקח התורה שבע"פ בדבר הסנהדרין, ולא לבד משה לא נזה על סנהדרין, אבל גם תוארם ואיכותם יתנגד אל כסא ממשפט הגדול אשר הוא נזה עליו, כל התועלת אשר תגא לנו מענין הסנהדרין אשר בתורה שבע"פ היא, כי כאשר ילגל מאוד להוכיח ממנו כי הרבנים לא שמו לבם אל חוקי תורת משה וכי גם בוו בוו להם, כן ילגל גם להראות את טעם כמזם אשר למעשיהם, הן משה העמיד כסא משפט המתנשא לכל כסא להורות את העם כל עניני הדת, להיות יחד עם הנשיא בנימוסיות המושל בעם והיואל ובא לפניו אשר יהיה בימים ההם, ולא לבד לא ישרה בעיני הרבנים לשמוע אל מנות משה ולעשות פקודתו, אבל גם הרבו בזרוע רמה את בנין דתו והעמידו בנין אחר תחתיו, ונראה הדבר כי מלאו און להם לעשות כאלה בעת המבוכה והשערורה אשר נעשתה בארץ אחרי אשר היהודים היו ליונים למזם, וכאשר אלה בלי ספק לא שמו לבם אל תורת משה ואל חוקיו, על נכון גם לא היה קולה מהם אל כסא הכהנים ואל המושל הכשר, ולכן אחרי אשר נלחו את היהודים ושלטו עליהם בארצם, הקימו להם שופטים מזדם והעמידו כסא משפט המחובר מאנשים זרים יהיו ממי שיהיו, וברור הדבר כי היה מדרך נימוס היונים למען חזק את ממשלתם לבטח להסיר מכסא משפט החדש את השופטים הראשונים אשר יעד אותם משה, ולהרסיק ממונו את אלה אשר מקדם תפשו את רסן הממשלה. וגם היה מדרך הטבע לכנות את כסא משפט החדש בשם סנהדרין אשר פי היונים יקבנו, והשופטים החדשים אשר הקימו היונים בראותם את המשרה כי נעמה היא, נטו את שכמם אליה והחזיקו אותה בכל עזו, באופן אשר גם אחרי היונים הלכו להם, עוד הרבנים השתדלו עממם לרשת אותה לגמל, ובאשר לא יוכלו למנוח עליה סמך מן התורה שבכתב, השמיעו כי ענין הסנהדרין הוא חלק מתורה שבע"פ, ובכן למען בלע מוזימות גאותם, שלמו ידם

זה קם בפקודת מושלי היונים והם נקצו לו השם הזה, כי לו הב"ד הזה היה במזות התורה מילדי העברים ולא דבר חדש מילדי הנכרים, היהודים עומם אשר בטוב טעם שנאו את היונים מעולם לא היו קוראים לבית דינם הגדול בשם לעזו, וגם אם היונים היו קוראים לבית דין זה אשר לפניו היה בישראל בשם חדש הזה, בלי ספק היהודים היו ממאנים לקרוא אותו בשם לשון יונית, ולבעל את השם אשר היה לו מעולם; אכן נמנא את שמו גם במלות עברית "בית דין הגדול" אבל אם זה היה שמו מימי קדם לא היה מבוטל בשפת העם לתת מקום לשם נכרי, הלא נראה כי כל מעמד הסנהדרין ילא מפקודת היונים, כי אז אין להפליא על שם זר אשר פיהם יקבנו, ועל אשר נתפשט בשפת העם, ועל אשר לפעמים היה מתורגם במלות עברית, אשר גם לו תהיינה לבדן ולא יזכר שם סנהדרין, גם אז לא תהיה מהן הוכחה על זאת כי הסנהדרין היו בישראל מימי קדם, באשר גם המלות האלה העברית לא נכרו מעולם בכתבי קודש, ולא יתכן אשר מעמד הב"ד הזה היה מימי משה ולא יזכר ולא יפקד לעולם בנביאים, הלא אז הב"ד הזה בהכרח היה נודע יותר בשערים ובכל תולדות עם ישראל מאז היו לגוי מאשר נודע הפארליאמענט בתולדות עם ארץ ענגלאנד הזאת, ולמה אין פונה פה לשאת את שמו על שפתינו, ואין גם אחד מכותבי העתים או מנביאי ישראל אשר יטיף מלים אף לא מורחק ברוב ענין כי כאלה נמנאו, הן אם בדברי הרבנים כן הוא, אז הנביאים והכהנים הגדולים והמלכים אשר מלכו בישראל היו כאין נגד הסנהדרין, אשר ישלטו גם בהם וידם רמה על כולם לדבר אתם משפטים ולהכריעם לקיים את מצותם ולהרשיע אותם למות בפלילים, ובכל זאת בראשונים כתי הקודש מדברים תמיד בל היום, ועל אחרונים אין קול ואין עונה, הן יש לנו שני ספרים המספרים מן המלכים ושני ספרים מדברי הימים המדברים מכל המלכים אשר שפטו את ישראל, אבל מב"ד הגדול של האומה אשר כל בית ישראל נשען עליו ואשר המשרה על שמו למשול גם במלכים וכהנים, ולהיות ליסוד התורה ולעמוד האמונה, אין קשב ואין קול אף לא בדממה דקה? היתכן אשר תכתב תולדת נימוס ארץ בריטאניא הזאת בלי להזכיר גם פעם אחת את מציאות הפארליאמענט? ולפי דברי הרבנים נעשתה כדבר הנפלא הזה בישראל, כי הגם הסנהדרין היו תמיד העמוד הגדול אשר כל האומה תשען עליו, בכל זאת גם המחוקק הראשון וגם כותבי העתים והנביאים ידברו בכל קורות עם ישראל מבלי להגיד מאומה מסנהדרין, והם כי לא להזכיר את שמו.

אכן הרבנים הרגישו כי נחון הדבר למנא בתורה לפחות איזה סוך על חוקת הסנהדרין, ויהי כי שטו בכתבי קודש וימנאו בתורה שתי מקומות אשר עליהן הקיימו את העמוד הגדול בחשבם כי שם יעמוד ולא יזו לנלח, המקום האחד הלא הוא הב"ד, "ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם", כבר הראנו כי הכתוב הזה אין לו דבר עם הסנהדרין, ונוסף לדבר אף בחקירה אחת, כי גם לו כדברי הרבנים כן הוא אשר הכתוב הזה ידבר על אודת הסנהדרין, גם אז לא ידקו דיני הסנהדרין אשר יסמכו על מלות הכתוב, "ומורה להיות בסנהדרין גדולה כהנים ולויים שנאמר ובאת אל הכהנים הלויים ואם לא מנאו אפילו היו כולם ישראלים מותר", (הלכות סנהדרין ב' ב') לפי הדין הזה הסנהדרין היו גריכים להיות מחוברים משלש כתות חלוקות כהנים ולויים וישראלים, אבל לא כן הוא במלות התורה כי שם יאמר "ובאת אל הכהנים הלויים", ולא אל הכהנים ואל הלויים, אשר מזה נראה בפירוש כי לא תדבר רק על הכהנים אשר משבט לוי לבדם ולא על הלויים אשר אינם כהנים, וכמו הדין יסלף את הכתוב בדבר הלויים, כן גם יעקש אותו עוד יותר בדבר הישראלים אשר גם לא יזכר שמו בכתוב, ובאמת גם הלויים וגם הישראלים הם נוספים מדעת הרבנים כנגד מצות התורה אשר לא תדבר כי אם מכהנים בני לוי ומשופט, ולא משופטים, באופן אשר אם הכונה הוא על ישראלי לפחות לא היו רבים כי אם אחד בין אלה אשר העם ישמעו להם בכל דבר אשר יורו, אולם אם השופט היה כהן אז אין גם ישראל אחד ביושבי כסאות למשפט אלה וזלתי הכהנים לבדם, וכל ספק יושבי כסאות למשפט אלה אין להם דבר עם הסנהדרין אשר היו משלש כתות הנ"ל ועל כל אלה התורה שבע"פ עוד תוסיף להפך דברי אלהים באמרה, כי גם אם הסנהדרין היו כולם ישראלים ולא נמנא בהם אף לא כהן אחד הם כשרים, והעם מקויב לשמוע להם,

ואחד זקנים האלה התעתדו להיות תמיד מחוזרים לב"ד אחד, ולא לחלקם בעקב
 ולהפינם בישראל, ה' כי אסיפה הוזה לא היתה לבד לנורך השעה כי אם לעולם, ה' כי
 אסיפה הוזה היתה באמת נמנאה תמיד בישראל מימי משה עד חורבן הבית, והד'
 הכביד כי אסיפה הוזה היתה ראש כסא המשפט, והנה על אודת ה' הראשונות לא
 תמלא יד הרבנים להראות מאומה לא מתורה ולא מנביאים אשר לא ישמע דבר על פיהם
 מכל אלה, ועל אודת הד' גם לו ג' הראשונות תהינה בתוקפן עוד בלעדה כל חוקת
 הסנהדרין תהיה לאפס, הלא הם אומרים לנפשם כי כמוהם ככסא משפט הראש הוא
 אחד ולאמת את תביעתם נריכים להראות כי אסיפת הזקנים של שבעים ואחד הוא ענין
 אחד עם כסא משפט הראש אשר הכין משה, ומבלי הוכחה הוזה גם הכתוב הוא יהיה
 ללא יועיל לטענתם כמו הכתוב הראשון הנ"ל, כבר הוכחנו כי משרה הוראה הראשה
 היתה על שכמי הכהנים יחד עם השופט, אולם האסיפה של שבעים זקנים הוזה היתה
 בהוראת שעה נבחרה מכל שבטי ישראל ולא יזכיר כי משרה ההוראה הראשה עם האסיפה
 הוזה הנה ענין אחד ובלי ספק אין לכן דבר עם הסנהדרין אשר יתאמרו להיות לראש,
 ובכן אחר הדרישה לא נמנא בכל התורה סמך על חוקת הסנהדרין כתבונתם וכתוארם,
 אך להיפק כי מעומדם יהפך לממרי את סדר החוקים אשר בתורת משה. אין לא לבד כל
 יסוד הסנהדרין בניו על אבני בזה, אבל גם כל פרטי דיני הרבנים בדבר הסנהדרין הנה
 שוא ותפל, וכי אם היהודים בחרים להאמין בענין זה את דברי התורה שבע"פ אז
 מוכרחים להכחיש בתורת משה ובכל הנביאים אשר רוח ה' דיבר בהם. בפרטי חיובי
 הסנהדרין ומשמרתם יאמר כזאת, "אין מעמידין מלך אלא על פי ב"ד של ע"א, ואין עושין
 סנהדרי קטנה לכל שבט ושבט ולכל עיר ועיר אלא על פי ב"ד של ע"א, ואין דנין לא את
 השבט שהורה כולו ולא את נביא הסקר ולא את כהן הגדול בדיני נפשות אלא בב"ד
 הגדול, אבל דיני ממונות בשלושה, וכן אין עושין זקן ממרא ולא עושין עיר הנידחת ולא
 משקיף את הסוטה אלא בב"ד הגדול, ואין מוסיפין על העיר ועל העורות ולא מוסיפין
 למלחמת הרשות ולמידת החלל אלא על פי ב"ד הגדול, שנאמר כל הדבר הגדול יביאו
 אליך," (הלכות סנהדרין ה' א') ועתה נחקורה נא הלקו הרבנים בכל התוקף הגדול
 והשלטן אשר שמו ביד הסנהדרין, גם למשמע אופן כל משכיל יבין כי החלומות שוא
 האלה הנה של אנשים אשר כל מוזימתם היא להשתרר על אחיהם, ואשר באהבתם את
 הממשלה גם חזיונות יחזו עליה, ומי זה האיש אשר לו בינת אדם יכול להאמין כי אלהים
 הקים ממשלה ברוע רמה כזאת ויסר את בני אדם מנפש ועד בשר בעקרבנים כאלה,
 מי שמע כזאת? שבעים אנשים ישלטו ביד חוקה גם במלך ובכהן הגדול וגם בנביאים
 ובכל העם ויהיה להם כח לא לבד לשפוט את יחיד העם אך להרשיע ולענוש צמות כל
 אנשי העיר או שבט או משפחה ולהשמיד ולאבד אותם כאות נפשם, בלי מנהל ומורה
 זולתי דעתם ורצונם, ובאשר האנשים האלה יקיימו מעמדם בלי בחירת העם לא יהיה להם
 לתת חשבון ודין על מעשיהם, ולא יהיה אדם אדם מלך או אחד העם שיאמר להם למה
 ככה אתם עושים, אכן נמנאות בעולם ממשלות הרודות ביד חוקה, אבל מעולם לא שמענו
 על ממשלת אסיפת אנשים הקמים מעמדם בלי בחירת העם כמו הסנהדרין, זולתי הישיבה
 של שבעים ואחד והוא הועד הגדול העיר בימים אשר ילא מתורה אחרת שדמתה לתורה
 שבע"פ, אך לשוא יאמר העקש כי הסנהדרין היו תחת שלטן התורה, כי באמת כאשר
 הסנהדרין היו בארץ אז אין תורה כי אם רצונם, הם פירשו את התורה כאות נפשם,
 ולא היו חייבים כאשר ראינו בפרק הקודם לקיים את הוראת הסנהדרין אשר היו לפניהם,
 וכל איש אשר ערב לבו לחשוב ולדבר כפי דעתו כנגד הוראתם היו דנים אותו בחנק,
 "כל חכם שמורה על דבריהם מיתתו בחנק," (הלכות ממרים א' ב') באופן אשר היתה
 לאל ידם לשים כל רצונם וחפצם בפי התורה ואין בעולם מי שימחה בידם, הן לו היו
 נבחרים ע"י המלך או העם אז היה כח בידם לבקש מהם דין וחשבון על התוקף אשר הפכו
 למשחית, אבל הם קמו ובחרו את החברים מדעת עצמם, ואין איש אשר יעביר אותם
 זולתי הם בעצמם, ממשלה כלולת רוח ערוץ איומה כזאת, אשר תחתיה אין איש יוכל
 להאמין בחייו, וכל חירות רעיון אדם תשחת ותאבד, על נכון לא קמה מעולם בענת

בתורת משה, זאת היתה הסיבה כפי אשר יורה השכל, אל העמדת הסנהדרין, אך יהיה איך שיהיה ברור הדבר כי מעמדם היה מתנגד לגמרי אל ענין כסא המשפט אשר יעד אותו משה, וכי אהבת הממשלה נטתה את הרבנים לשים חותם הדת על פניו, ולמחות על ידו כל זכר תוקף הכהנים וממשלת הנשיא־הנימוסי עד כי קמו באמת תחתיהם להיות מנהיגי קהל עדת ישראל, הן ב"ד כזה אשר קם ונשען בסיבות כאלה אשר יטה קו לבלע את מנות משה, לא יוכל להתראות לעיני האוהב דת הישנה כמשען לחזקת הרבנים, ולהיפך הסכמת הב"ד הזה תכריע ותוכיח כי כתורה שב"ע כרבנים יחד הם שונאים ומתנגדים למשה, הלא הוכרחו מקדם לנתון את תורת משה טרם יבנו על מקומה את בנין הסנהדרין, ואך בתל הראשונה יסדו את מעמד האחרונים, נר לנו המקום בזה לדבר ממקום השני בתורה אשר בו יסמכו הרבנים את דבריהם בענין הסנהדרין וחזקתם, ומחכים אנחנו לחקור על זה בפרק הבא ולא למען כי עוד יש לנודך להחזיק יותר הוכחתנו, אך לבד יען נכסף נכספנו אשר עם ישראל בלבבו יבין באיזה דחק ומנוקה היו הרבנים למנוח לפחות מאומה אשר ידמה להיות המך ליסוד זה אשר עליו ינוח כל בנינו, וכבר ראינו כי בקשו תושיה ללא יועיל, ולהיפך המלות "ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט," דיהן בעלמון להוכיח כי משה לא העמיד סנהדרין, אך הועמד ע"י אויבי תורתו אשר בגובה אפס שאפו את הממשלה אשר הפקיד משה בידי אחרים. הן בזה יש לנו עוד ראיה נוספה כי דת היהדות השחיתה גם את תואר החינוכי מחוקי תורת משה, ולא נחה דעת הרבנים כי כרו מאחרי דת משה ומאחו את מורי התורה אשר הוא הפקיד עליהם, אבל גם קשרו קשר על נימוס עמם, כי לפי פקודת משה ממשלת ישראל היתה נתנה בידי הכהנים הלויים והשופט יחד עם הנשיא המושל בנימוסיות, והרבנים חלפו חוק ובחרו לבושתם את הב"ד אשר העמידו להם היונים עובדי אלילים, יען כי בו ינתן השלטון לידם, ואין להפליא כי אלהי משה החריב את ארצם ושם קץ לחשכת הרמיה אשר בה הרשעים בגובה אפס רימו את עמו ישראל.

פרק מד

הנה הראנו בפרק הקודם כי הסנהדרין הם האבן הראשה אשר עליה חזקת הרבנים, וכל בנין הקבלה ינוח, באופן אשר אם תגלל האבן הזאת ממקומה, כל המבצר יפול תחתיו והיה לגלים, וכל חוסן היהודים אשר בו יבטחו להגדיק את מעלם בתורת משה למאוס אהיה ולעקור את פקודיה, יברח ככל ולא יעמוד, אולם כבר כביר מלאו ידינו, להראות את עמוד הבנין ולהפיל חומות וחיל, וכל שומע די תוכחות אשר צפינו, יכול לעלות נגדו אל עיר פרולה אין חומה, בהיות לו בטוב טעם רגלים לדבר, כי הסנהדרין כאשר שמש הלעז יענה גם, קמו ונתחדשו בפקודת היונים ע"ז, וידע על נכון כי הם היו לזנינים לראש כסא המשפט אשר הקים משה, וכי על כן לא יזויר שהם היו בפקודתו, אכן טרם נכלה לדבר בענין זה נשוב לשים לבנו אל המך הכתוב השני בתורה לסנהדרין אשר מלאו הרבנים בלחץ נפשם, וגרירה אם המך הזה טוב מן הראשון להעמיד חזקת הסנהדרין על מכוונה כי היא מאלהים, הכתוב השני הובא בדבריהם כזאת, "כמה בתי דינין קבועין יהיו בישראל וכמה יהיה מנינן, קבועין בתחילה ב"ד הגדול במקדש, והוא הנקרא סנהדרין גדולה ומנינם ע"ז, שנאמר אהפה לי שבעים איש מוקמי ישראל ומשה על גביהן, שנאמר והתיבב שם עמדי הרי ע"ז," (הלכות סנהדרין א' ב') אכן בפסוק הזה מלאו הרבנים באמת און לנפשם לסמך המספר של שבעים ואחד, אבל טרם החליטו על הזקנים האלה כי כמוהם סנהדרין היו בתכונתם ובתוארם אחד, היו מוכרחים מקדם להוכיח הא" כי השבעים

יקריב את מנחת הקנאות "והקריב אותה הכהן והעמידה לפני ה'"; ועושה את כל חוקי
 הכוטה, ובאחרית נאמר, "ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת"; הן לא לבד אין בזה כל
 זכר מסנהדרין; אבל בפירוט נתן כל הכח לכהן המחויב במצוות התורה לעשות משפט
 הכוטה בעמנו מבלי להתייעץ מקדם באיזה ב"ד, ובכן גם בענין הזה הסופרים יביעו
 חוקים כזבים המתנגדים למצוות ה', ודי בהוכחתנו בדבר שני הדינים הנ"ל ואף למותר
 לדבר בשאר הדינים, והשני שקרים יספיקו להרע את חוקת מורי שקר, והדרך האחד
 אשר ע"י הרבנים יכולים לבנות את חוקת הסנהדרין הוא אם הרבנים יבקשו מענה
 בהשליך אחרי גיוס כל חוקת כתבי הקודש, ואין דרך אמלעי, כי אם או כתבי הקודש ישנו
 בהוראתם או חוקת הסנהדרין ותוקפם אין לו שחר, משה זוה על כסא משפט אחר השונה
 לגמרי מפקודת הסנהדרין ומעשיהם, וכותבי דברי הימים בישראל ספרו מתואר אחר
 בממשלתם, והאיש אשר יאמין כי רוח ה' דיבר במהצריהם מוכרח להכחיש את חוקת
 הסנהדרין; והמורה בה מוכרח לנוור מאחרי כתבי הקודש. אולם עוד נריך לנו להוכיח
 את ענין סנהדרי קטנה אשר תדבר עליה התורה שבע"פ במקום הנ"ל באמרה, "ואין
 עושין סנהדרי קטנה לכל שבט ושבט ולכל עיר ועיר אלף על פי ב"ד של ע"א"; ובמקום
 אחר תאמר כי מנינם הוא כ"ג, "ומעמידין בכל עיר ועיר בישראל שישים ק"כ או יותר
 סנהדרי קטנה;—וכמה יהיה מנינם כ"ג דינים"; (הלכות סנהדרין א' ג') הדין הזה הוא
 משנה שקר הסנהדרין, ואחיו הקטן גדל ממנו, באשר לא ידובד מאומה עליו בתורת משה,
 כי זה נאמר, "ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אותם ראשים על העם שרי אלפים
 שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות, ושפטו את העם בכל עת את הדבר הקשה יביאון
 אל משה וכל הדבר הקטן ישפטו הם"; (שמות י"ח כ"ו) אלה הם הדינים אשר
 העמיד משה לשפוט את העם, ואין גם מלה אחת בפיו מסנהדרי קטנה של כ"ג, אשר גם
 בזאת יבורר לנו איך הרבנים מתאמלים להסיר ולהפר את פקודי משה, ולהקים תחתיהם
 את פקודתם, וגם תהיה לנו עוד הוכחה אחרת כי דיני הסנהדרין לא ילאו ממשה, באשר
 ינוו להקים סנהדרי קטנה כנגד המורה אשר הוא זוה, ובכן נראה הדבר כי הסנהדרין
 היה כסא משפט אשר לא כדת, וכי הסכמתם על התורה שבע"פ תהיה ללא יועיל, וכי דת
 היהדות שינתה והשחיתה כל הסדר אשר כנן משה, הוא זוה שהכהנים הלויים יהיו מורי
 הדת, והיהדות החדשה הסירה אותם ממקומם, ושמה תחתיהם את הרבנים, משה כנן
 כסא משפט הראש מחובר מכהנים יחד עם השופט, והיהדות עקרה את כסא משפט הזאת
 עד היסוד בה להכין תחתיה את הסנהדרין, משה נתן ראשים על העם שרי אלפים שרי
 מאות שרי חמשים ושרי עשרות, ודת היהדות השביתה את הדינים האלה לשים תחתיהם
 כ"ג דינים, באופן אשר לו היהודים היו בעת על אדמתם, לעשות ולקיים את כל דיני התורה
 שבע"פ, ומשה שב פתאום שנית לראות את אחיו ועמו, מעולם לא היה ביכולתו להכיר
 אותם כי הם שומרי תורתו באשר מצותם לא הנה מצותיו, הן יפלא מאוד בעינינו לשמוע
 את דברי הרבנים כי תורת משה לא תשונה, ולולי כי הענין הזה הוא נכבד מאוד היה
 כמולחק בעינינו לשמוע את התנגדות הרבנים לדעת עמם, בשנותם את טעם התורה
 כתורה אחרת עד כי קשה לאדם להכיר אותה, אבל מוטל הדבר על היהודים לחקור
 ולדרוש אם תורת משה תוכל להשתנות או לא, אם תוכל, אז היהודים הסר למשמעת
 התלמוד יוכל לקות לישועת נפשו, באשר הוא יאחו בתורה אשר שינתה לגמרי את
 הראשונה, וגם אם בפיו כפי עקרי אמונתו יאמר כי התורה לא תשונה בכל זאת לבו
 כל עם העיקר הזה, ואם לא תוכל להשתנות, אז כל איש יהודי מחויב לנוור מאחרי
 התורה החדשה של הרבנים ולמהר לשוב אל מצות משה, אולם גם באופן הראשון לפחות
 יש לו למחות את העיקר הזה מעיקר אמונתו, אשר תלמד כי תורת משה היא לעולם,
 ובדבר הגדול הזה אין לו להיות פוסח על שתי הסעיפים, ואם יבחר במשה להיות מחוקקו
 ילך אחריו, ואם יאמר לא כי אחרי הרבנים אלך ואליהם אשמע, אז יש לו מקדם לחקור
 את תכונתם ואת חוקתם ועל מה עשו ככה להשליך אחרי גיוס את דת אבותיהם, מה
 עול מזלו בתורת משה כי רחקו מעליה? הנתנה אף לזמן ידוע ונתבטלה בעברו לתת
 מקום לתורה חדשה? ההיתה לרבנים פקודה מאלהים לשנות את התורה או השינו

אלהים, ובהכרח יגלה ממוינות לב אדם הנשחת, ועמל בעיניו אף לקשוב כי, זולתי הת"ח הגדולים המרדים אל התלמוד אשר יתאמרו בלבבם כי בשוב הסנהדרין אל כנס, יהיו גם הם חברים להם, עוד ימלאו יודים רבים החפלים שיטובו הסנהדרין למקומם, ומי יתן אשר יתבוננו את לבם ומחשבתם וידעו כי אחרי אשר אין נפשם אל הסנהדרין ולא יתפלגו יום שבתם, אין להם עוד אמונת דת היהדות אשר לא תכון עד שישוב הסנהדרין לאיתנם, ואם באמת רחקו מאמונה הזאת, הישרים הם בלבבותם אם יודו לה צביהם?

אולם נשובה אל חקירתנו על מה ישענו הרבנים את תביעתם לתוקף הגדול הזה, וכל אדם יאמין כי תמצא איזו פקודה מבוזרה בדבר אלהים על נשיאיו אלה, אבל אין קול ואין חזון, אך כל משענתם היא במלות יתרו אל משה "כל הדבר הגדול יביאו אליך," הנה בסמך הזה יש הודאת הרבנים עצמם כי אין בכל התורה כולה סמך אחר לתביעת הסנהדרין, כי לו ימצא, מעולם לא היו נסים להם לעורה אל הכתוב הזה אשר אין לו דבר עם הסנהדרין, גם יפלא בעינינו כי לפחות ידרשו למצוא סמך מכתבי קודש באשר אלה יהיו לגניבים אל אשר יבקשו, נתנה נא לב אל איזה דיני הסנהדרין וגראה באור דבר ה' מה יהיו חלומותיהם, בראשונה יאמרו כי "אין מעמידין מלך אל על פי בית דין של ע"א," אכן הימצא און להם להראות מכתבי קודש כי איזה מלך הוקם בישראל ע"י הסנהדרין? הלא אין גם אחד אשר יאמרו עליו כי הוא זה, ולהיפך אנחנו נוכל להראות מלכי ישראל רבים אשר קמו בישראל בלי דעת צ"ד כזה, שים לבך למשל אל שאול בקיר אלהים מלך ישראל הראשון, ההוא היה נבחר בענת הסנהדרין לעבור בעם? הלא מכל בני אדם אחד היה שמואל אשר ידו תכון עמו לשים אותו למלך על ישראל, כאשר העם שאלו להם מלך לא הלכו אל הסנהדרין כי אם אל שמואל, אשר יעץ אותם לחדול ממוקדם והם מצאו לשמוע בקולו, ולו שמואל היה ראש לצ"ד נורא כסנהדרין היעשו כזאת? הלא אז דמם בראשם יהיה, כאשר נמשח שאול לא נמשח ע"י הסנהדרין ולא בפקודתם ולא היה אדם אחר לנכוח כי אם משה מלך והנביא לבדם, "ויקה שמואל את פך השמן וינק על ראשו וישקהו ויאמר הלוה כי משחק ה' על נחלתו לגידי," (שמואל א' י"א) וגם כאשר חדשו את המלוכה ברוב עם, עוד שמואל לבדו היה המוציא והמביא כמו שנאמר "ויטעק שמואל את העם אל ה' המלכה, ועתה התיצבו לפני ה' לשבטיכם ואלתיכם, וילכד שבע בנימין," (שם יא'—כ"א) ובכל דברי המלכות הזאת לא היה לסנהדרין חלק ועסק, וכן אם נשים עינינו אל דוד הנבחר למלך, גם הוא כמו שאול לא הוקם בענת הסנהדרין ולא היה להם כל עסק בעלותו לכסא מלכותו, גם עליו שמואל לבדו היה השליח למשחו למלך, כמו שנאמר "ויאמר ה' אל שמואל עד מתי אתה מתאבל אל שאול ואני מואסתיו ממלךך על ישראל מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי בית הלחמי כי ראייתי בצניו לי מלך," וכן שמואל גם עשה והלך לבדו ומשח אותו בלי עלת הסנהדרין או איזה אדם אחר בעולם. הן משיחת שני המלכים האלה לבדה תספוח להראות שרר תביעת הסופרים כי אין מעמידין מלך אל בענת הסנהדרין, אבל הדבר עוד יבורר יותר בענין משיחת שלמה, אחרי אשר אדניהו לקח לעצמו מלכות, בת שבע בענת נתן הנביא התאמנה להמליך את שלמה בנה, ומאין באה עזרתה? ההלכה לבקש משפט מסנהדרין? הלא נתן יעץ אותה לבוא אל המלך וכן עשתה ותבוא אל המלך החדרה בהיותו לבדו ולא סביב שמו עליו הסנהדרין כי אם אבישג הסונמית. משרת אותו, ודוד מבלי לשאול את פי הסנהדרין נשבע בה' לאמר, "כי שלמה בנך ימלך אחרי," ולא היה לסנהדרין כל עסק בדבר הזה, ולכן הדין הזה כי אין מעמידין מלך אל על פי הסנהדרין הוא שוא ושקר, ויש רגלים לדבר כי יג' מלב אנשים המקשים כבוד וגדולה לעצמם שלא כדת, וכן נוכל להביא ראיה ממשפט אשר נשפט שבע דן, ומכל המלחמות אשר ערכו מלכי ישראל גם שאול גם דוד ומלכים אחרים מבלי להתייעץ בסנהדרין, אבל נבחר מכל אלה לדבר מדבר אחד המוציא באר היטב בתורה כנגד דין הרבנים, והוא בענין הסוטה, אשר הרבנים יאמרו כי אין משקין אותה כי אם על פי צ"ד של ע"א, ויתנגדו באר היטב לדת התורה אשר בפירוש תאמר, כי אם עבר על איש רוח קנאה וקנא את אשתו, "והביא האיש את אשתו אל הכהן," (במדבר ה' ט"ו) והכהן לא היה מחויב לבוא מקדם אל הסנהדרין, אך הוא לבדו אחר אשר הביא לפניו את אשתו

אותה ומסורה זה לזה, ומסרון אבר אחד מאברי הקבל, או הפסק בדבק בדיו די לבדו לפסול
 את כולם, ולהרע את חוקת כל תביעתם, ולא זאת לבד אך למען הוכיח את אמיתיות
 התורה שבע"פ נחון הדבר גם להראות את המשך הסנהדרין בדור אחר דור מומשה עד
 ימי התלמוד, ובאשר כבר ראינו כי הסנהדרין נחשבים כעמודים ויסודי הקבלה, אם יבורר
 מתולדות הימים דור אחד אשר בו נפסקו הסנהדרין, או אם המשך הסנהדרין אשר
 ידובר בו לא יסכים אל כותבי דברי הימים בעם אשר רוח ה' דבר בס, או תרע חוקת
 התורה שבע"פ, ועם היהודים יאשם, כנותני יד אל ערמת הדת, או כפתאים אשר לא
 ישמרו רגליהם מלבד מתעים, ועתה הלא כבר הוכחנו כי משה לא נזהר על הסנהדרין, וכי
 מעולם לא נשמע מהם בישראל, עד אשר היונים פשטו על ארצם, וא"כ בהכרח יחסר
 לתורה שבע"פ קבל העדות הזה אשר בו לבדו תכון כל חוקתה, הן מימי משה עד ימי
 מכב"י יש הפסק אחד גדול המבדיל בין האמת ובין הדת היהדות כגוף עיפתה גדולה אשר
 לא תחקר, אולם מאשר הרבנים התאמנו לסתום באבני בזהו את תהום תהוה הזה, או
 לבנות גשר בצויר לעבור עליו, חשבנו למשפט לחקור בדבר האם בנעו את אשר יזמו
 לעשות, הן הם יאמרו כי קבל עדות הנגרך הוא נמלא באמת, וגם השתדלו עמנם להראות
 את בדיו אשר מהם חובר, ואם תמלא כי הדיעה הזאת אין לה שחר, או תאבד תקוה
 האחרונה להקזיק את דת היהדות על מכוונה, ועתה שמעו לנו בית ישראל וראו כי נקל
 לנו להוכיח לכם כי באמת הדיעה הזאת היא סרת טעם, הן קבל העדות המתנגד לתולדות
 העתים, כפי דברי הרבנים עמנם, יחסר את ההמשך גם בראשיתו, כי הנה על ראשית
 אנשי הקבלה אנחנו שומעים את הרבנים מדברים כזאת, "אע"פ שלא נכתבה תורה
 שבע"פ למדה משה רבינו כולה בבית דינו לשבעים זקנים ואלעזר ופנחס ויהושע שלשתן
 קבלו מומשה, וליהושע שהוא תלמידו של משה רבינו מסר תורה שבע"פ וזוהו עליה, וכן
 יהושע כל ימי חייו למד על פה, וזקנים רבים קבלו מיהושע, וקבל עלי מן הזקנים ופנחס,"
 (בהקדמה לספר יד החוקה) הראיתם כי נפסק הדבק מראשיתו באבר שלישי, אכן יש
 רגלים לדבר כי יהושע קבל תורה מומשה אם היתה איוו תורה שזריכה להיות מסורה,
 אבל אין דבר בפי הרבנים מי קבל תורה מיהושע, הנה באמת יאמרו כי הם היו הזקנים,
 אבל יואילו נא ויגידו לנו מי הם היו הזקנים, ומי היה ראש הסנהדרין אחר יהושע ומה שם
 ראש הסנהדרין בדור השלישי, הלא לפחות יש לנו לדעת שמות האזרים אשר בחבל העדות,
 ודי לזרה אם לא נדע את תכונתם ויראתם וישרם למען נוכל בלב נכון לקבל את עדותם,
 ומסרון הפרטים האלה הלא יוכיח כי גם הרבנים לא ידעו מאומה מכל אלה, ואך נכו
 לספר דבר לקלי דעת אם יאומן, ונראה מעמנו כי לו היתה לאל ידם לבאר את הפרטים
 האלה לא היו מחשים מלבאר אותם, ואם הרבנים עמנם לא ידעו אותם, וגם כתבי הקודש
 לא ידברו מהם, מוכרחים אנחנו לשפוט כי קבל העדות יכלה באבר השני, הלא ראינו כי
 כן קברה יד הרבנים להראות המשך הסנהדרין מימי משה עד ימיהם, עד אשר היו מוכרחים
 לדגל מיהושע עד עלי, ולהניח הפסק גדול משני מאות שנה, אשר בעמנו יספוק להשתיק
 תביעת התורה שבע"פ ולתת את היהודים לקלי דעת המאמינים לכל דבר בלי עדות, אמנם
 הרבנים השתדלו להשלים את הפסק בזויהם, באמרו כי עלי קבל את התורה שבע"פ
 מזקנים ומפנחס אשר מוזאת תלא בהכרח כי ימי חיי האנשים האלה היו לערך שלשה מאות
 שנים, וגם לו תמלא יד הרבנים להראות אמיתיות הדבר, עוד לא יספוק להוכיח את המשך
 הסנהדרין הנגרך להיות בלי הפסק ובפרט בימים ההם, הלא נראה מספר שופטים כי בין
 יהושע לעלי וגם בדור הראשון אחר מות יהושע בני ישראל עזבו את תורת משה אשר בכתב
 והלכו אחרי אילים כמו שנאמר, "וימת יהושע בן נון עבד ה' בן מאה ועשר שנים . . ."
 וגם כל הדור ההוא נאספו אל אבותיו ויקם דור אחר אחריהם אשר לא ידעו את ה' וגם
 את המעשה אשר עשה לישראל, ויעשו בני ישראל את הרע בעיני ה' ויעבדו את הבעלים,"
 (שופטים ב' ח'—יא) בזה כתבי הקודש יודיעו לנו כי יהושע וכל הדור ההוא מתו, אשר
 יתנגד לדברי הרבנים האומרים כי הזקנים אשר היו בימי יהושע מסרו את התורה שבע"פ
 לעלי, וגם הראשונים יאמרו כי בני ישראל לא ידעו את ה' והלכו אחרי הבעלים, ואם כן
 יש לשאל איפוא היו הסנהדרין ומה עשו? אם היו למה הקשו מלעמוד בפרץ כנגד עבודת

אותה אך לטובת עמם ולמען צנוע צנוע? הן השינוי תתראה באופן להעיר חשד על
 נדקתה, באשר על ידה הוסיפו להם חיל ותוקף, כי בכל עוד תורת משה היתה שלטת
 הרבנים לא מנאו און להם לא בדת ולא בעניני המדינה, אבל אחר השינוי ידם היתה
 רוממה להשתרר על ישראל מנפש ועד בשר, ובכן יגר לבם השיא אותם ולא יוכלו לעמוד
 בנסיון גדול הזה לבלי הפר את התורה ולהקים האחרת תחתיה, אולם התתן תורה
 החדשה לכל היהודים כל הטובות האלה, למה קשרו גם הם על הראשונה להפר אותה?
 לא די כי השינוי לא תועיל להם, אבל גם תזיק בעולם הזה ולנלמ, הן בסורס למשמעת
 התורה החדשה יאמרו לשכל אדם אשר הוא מתנת אלהים היקרה לא אתה בכל אשר נוגע
 לאמונה ועבודת אלהים, והדת היהדות בהכרח תעור עיני המודה בה להיות מאמין לכל
 דבר, ותאבד ממונו הרשות לחקור מה ה' שואל ממנו, והוא מוכרח לקבל כל אשר יחפזו
 הרבנים ללות אותו, וגם אם יאמרו על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין הוא מחויב
 להאמין להם ולאמר לחושי לא ידעתי אתכם, ואם ירהב עוו להרהר אחרי הרבנים בכל
 מקום אשר ידם רוממה מות ימות בחנק, על נכון אין כל חמדה בדת כזאת ולא טובה
 לעינים אשר האדם יבחר אותה מדת משה הישרה והתמימה והטובת טעם, הוא בנתנו
 את תורת ה' לישראל יאמר להם "הנה נתתי לפניך את החיים ואת המות ובחרת בחיים,"
 הוא יעסוק עם האדם כעם בעל דעת ושואל ממונו אשר ישמע בקול. דבר אלהים ולא
 להאזין אל דברי בני אדם, הוא כנן כסא משפט הראש אבל לא נתן רשות לכסא הזה
 לגמור אומר מדעת עמו ולאמר עליו כי לעולם לא יטא, אך נזה אשר בכסא משפט הזה
 ידרשו את ה' אלהי ישראל לאמר הבה תמים אל אשר לעולם לא יכזב, אכן הדבר הזה
 יפלא בעינינו כי חלק גדול מעם בני ישראל עוד יבחרו בדת התורה שבע"פ אשר תרדה
 אותם בפרך על פני תורת משה התמימה, ועוד יותר יפלא כי הם יטעו להאמין כי היסוד
 אשר היה למשחית לתורת משה היה ממנה, אך הפליאה היותר נשגבה ממונו היא כי
 היהודים האלה אשר הכירו את הטעות ונזרו מאחרי התורה שבע"פ, לא ישימו לבם ולא
 ידאגו לאחיהם ולטובם, ויתרשלו מלעמוד לימין נדקת האמת, וישימו יד לפה על כל אשר
 יראו בעיניהם, להתראיה אף כמו אם יכתבו ידם לטעות בהתחבר עמם בעבודת חוקי
 התורה הזאת ומנהגיה, גם שבת לוי בעמנו שכה כל קנאותו מימי קדם לה' ונטש את
 פקודתו הקדושה אשר הפקיד ה' בידו, וזה אלף ושמונה מאות שנה אין איש עומד בפרן
 בישראל לקנא לתורת משה, כולם לדרכו פנו והספיק להם להודות בפייהם לתורת משה
 ולאמר כי הם תלמידיו, ככהן כעם כולם קשרו עמם לעבור על תורתו ולשלוט ידם
 בפקודיה, ועוד ישתבחו בעיר כי רוחם נאמנה אתה.

פרק מה

הן אך להפליא כי היהודים עם בינת בעלי דעת חדה ואהבה לשמוע בלמודים, נפלו
 ברשת נכלי התורה שבע"פ אשר תונה אותם בערמה לא מרוטה, וגם אם האולת מאין
 כמוה אשר ברבות מפקודיה, ופתיות הגדוהיה אשר תדגה לרוב, וגזמאות בתביעות
 מחוקקיה, ולעג אכזרי של בעלי זרוע שופטיה, כולם יתחברו כאחד להעיר גם את הפתי
 והצער המאמין ביותר לכל דבר, בכל זאת כולם הווים שוכבים ואין מקיץ, וגם אם חסרון
 כל ראייה לתביעותיה, די לבדו לפקוח עיני עורים המזמיינים ביותר לכל הכל, בכל זאת
 העברים כולם מוכים בסגורים מהכיר את טעותיה, אכן לכונן את חוקת התורה שבע"פ
 כחון לנו בהכרח לחבל עדות אנשים זה אחר זה בלי הפסק מני אז נמכרה הקבלה עד
 היום הזה, ולריך שנדע באר היעז אל השערה כל איש ואיש ומעשהו מאלה אשר קבלו

יזויר שתכלכל הקבלה האמיתית, ובכל אופן תרע חזקתה • סוף כל דבר כי אף אם נחול
 משאר הוכחותינו כנגד חוקת התורה שבע"פ והסנהדרין ולא נשמע בענין הזה כי אם
 עדות הרבנים עומם, גם אז כן תגדל ההתנגדות אשר בדבריהם, וההסברות וחותם הסקר
 אשר בעדותם, עד לבטל את תביעתם ולעלותה בתוהו, הלא איך להם כל סמך ומכתבי קודש,
 וגם בדברי הקבלה חזל להיות להם הכל שלם בלי הפסק, כי מיד בראשיתו יקרע וינתק
 ממקומו, ובעצם שני אברים ממנו ימלאו בקעה גדולה אשר אפל ולא כוגה לה במשך שני
 מאות שנה, ובאחוס שנית את החבל הנפסק לעלות מן הפחת ויפלו בפח לדבר כוז כי אחר
 המבול ארכו ימי גבר עד חמש מאות שנים, ובאחרית גם יקטאו צפיהם להתנגד לדיני
 התורה שבע"פ עומה, ובכן כל מצבר התורה שבע"פ הוא כתאינים הבטולות, אשר גם אם
 ינעו לא ביד חזקה יפלו על פי אוכל, אך אם עוד נוסף לזה את הוכחותינו בפרק הקודם,
 ותעלה על לבבנו כי הסנהדרין יתנגדו לגמרי לתורת משה, כי מעולם לא יזכרו ולא יפקדו
 בכתבי קודש, וכי לא נשמע מהם מאומה עד היהודים החלו לדבר בלשון גוועו של היונים,
 אז כל משען התורה שבע"פ יפול לארץ, ותשפל לגלי חומות אשר בנו טחי טפל להונות
 וללחון את בני ישראל בכזביהם, ועתה ישיבו נא היהודים אל לבם עד מתי זה התלמוד יהיה
 להם למוקש, הנה העת להאמין בעור הממשש באפילה כמלות התורה שבע"פ כבר עברה,
 ולא יזויר שהיהודים יתנו עוד שכמם לשאת את עול הבלי הרבנים הגאים, ולכן אחת משתיים
 יאחה להם, או להודות בתמימות כי זה אלף ושמונה מאות שנים הם ואבותיהם הלכו
 בתועה לא דרך, ולשים לב לבקש את דרך האמת הנאבדה מהם, או להיות כאיש לא שומע
 אם יחשבו כנותני ידם לטעות למען גוועו בנע, וכבוזי אמת הלא • הן כל איש אשר איננו
 מזור לגמרי מלדעת את תכונת עם היהודים לא יוכל לתת אותם לקלי דעת כאלה עד יצטר
 מהם להכיר את הטעות ונכלי התורה שבע"פ הערומה בערמתה, באמת ימלאו איזה
 יהודים אשר יקשו את ערפם וימלאו לחקור ולדרוש את העדות על אמונת אבותיהם,
 ויכבדו את לבבם להודות בדת היהדות מוטעם כי היא מורשה להם, אבל אנשים האלה
 חייבים להודות כי אין אמונתם אמונת בעלי דעת ולכן הם יראים לבחון אותה בזכור השכל,
 כי באמת כל מי שישים לבו לחקור ולדרוש בה אם תמים הוא מוכרח לגמור בלבד לנזור
 מאחריה, הלא משענת קנה רבץ האחת אשר התורה תשען עליה היא הלכה על אודת
 הסנהדרין, אולם כאשר ראינו גם היא בקרוב אליה חיש תעתק ממקומה כאשר ינתק פתיל
 הנעורות בהריחו איש, ותחת אשר בלקח הזה על אודת הסנהדרין תרע חזקת שאר חלקי
 התורה שבע"פ, עוד תמוטע בטעותו היותר גזול מכל טעות, באשר ישא על פניו ודון אנשים
 הנוטים אחרי הבנע והגאווה והמבקשים לא לבד המורשה בדת אבל גם קניני העולם הזה,
 וענין הסנהדרין היו הכלי ביד הרבנים אשר על ידם קוו להחזיק בדרך ממשלת עניני הדת
 והעולם, ובה תתנכר ביתר שאת ההבדל שבין דת הרבנים לדת ישוע הנוגרי, הן הדת
 המשיחית לא תכלכל כלי ומלקחיים ביד המורים אותה לקחת לעצמם ממשלת העולם, ולכן
 כאשר המודים בשם המשיח החלו לנטות אחרי הבנע וממשלת העולם הזה היו נריכים
 מקדם גם הם לזייף מלבם תורה שבע"פ, כי ישוע הנוגרי לא בשוקי איש ירעה, כי אם
 ממשלת האמת, כמו שבאמר, "וידע ישוע כי יבואו ויחטפוהו לשים אותו למשך וילך עוד
 לבדו אל ההר" (יוחנן ו' ט"ו) ולקחו היה, "מלכותי איננה מעולם הזה" וכן הורה את
 תלמידיו לבד יבקשו ממשלת העולם הזה באמרו, "ידעתם כי הנחשבים למשול על הגוים
 מושלים עליהם והגדולים בהם שולטים בהם, ולא כן בקרבכם איש הרוצה להיות גדול בקרבכם
 יהיה משרתכם, ואיש מכם הרוצה להיות ראש יהיה עבד ללכם, כי גם בן אדם לא בא
 למען ישרתוהו כי אם לשרת ולתת את נפשו כופר לרבים" (מתיק י' מ"ג—מ"ה) ועל נכון
 ישוע ושליחיו נקיים מכל חשד לעשות את הדת קרדום לחתוך בו כבוד והון, ולא כן מורי
 התורה שבע"פ, גם מימי קדם וגם עתה ירם הרע ישיא אותם להחזיק בלקחה ינן על ידה
 יהיו לנגידים ומלוים בעם ישראל, ואיך נקוה ליראת אלהים במקום חמדת נר לב אדם?
 הן כאשר שלח אלהים את משה אף כי כבוד וודר עטרוהו להיות יולא וביא לפני העם כל
 ימי חייו, בכל זאת לא נתן בזה מקום לבני אדם לחשוד אותו באהבת הממשלה, באשר
 בעגמו הרים קרנו בכבוד בכל האזות והנפלאות אשר עשה לעיני כל ישראל, ולא הנקיל

אליהם ולענוש את הפושעים? ולמה היה הדבר נחון אשר אליהם יקיים שופטים לעשות
את המוטל על הסנהדרין? ומעולם לא שמענו מן הסנהדרין אשר הושיעו לישראל, או מאיזה
כסא משפט, ולא נאמר מישועות כי אם בידי השופטים אשר הקים אלהים לישראל, "וכי
הקים ה' להם שופטים והיה ה' עם השופט והושיעם מיד איביהם כל ימי השופט . . ."
והיה צמות השופט ישובו והשמיתו מחבותם, "שם י'ח' טו') אכן המלות בספר שופטים
הנאמרות ונשנות, "בימים ההם אין מלך בישראל איש כל הישר בעיניו יעשה", תראינה
כי בימים ההם לא היו סנהדרין אשר יעלרו בעם, ולו היה איזה כסא משפט בזרוע רמה
כזאת, אז לא היה יגור אשר כל איש יעשה את הישר בעיניו, ובכן אם נביט אל כתבי
קודש או לסיפור הרבנים ענמם, נמצא זמן רב משני מאות שנים אשר אין כל עדות עליו
כי בו היה מקום לתורה שבע"פ או לסנהדרין, ולכן חבל העדות אשר יראו הרבנים איננו
בשלימות, ואיננו שזה להתקבל באשר יכלכל שקר גמור בדבר ימי חיי הזקנים מדור יהושע
עד דוד עלי, ואם נדרש יותר, גם נמצא בזבים אחרים המוכללים בסדר החבל הזה כי
אחר אשר הרבנים יספרו כי דוד קבל את התורה שבע"פ משמואל ובית דינו, יסיפו
יאמרו לנו, "אחיה השילוני מיוצאי מנרים היה ולוי היה ושמע ממשוה והיה קטון בימי
משה והוא קבל מדוד ובית דינו, ואלהיו קבל מאחיה השילוני ובית דינו," והנה מלבד כי
קשה להאמין את הדבר הנראה כהצלי שוא, כי זה ששמע את התורה מפי משה היה
תלמידו של דוד המלך וקבל את התורה ממנו, אבל החלטת המאמר כי אחיה השילוני היה
גער קטון בימי משה ונשאר בחיים עד ימי המלך שלמה, וכי בעולה מואת, ימי חייו היו
לערך קצת מאות שנים, תראה להיות שקר יותר ברור, והיה איך שיהיה או שמחברי
המאמר שגו בחשבונם, או שבמזיד ברו פתיות מלבם, בכל אופן תרע חזקתם בדבר עדות
קבלת איש מפי איש אשר יזמו להקים, אם לפי תומם קבלו את הטעות ומסרו אותו
ליהודים אז תהיה ראייה כי הרבנים ענמם היו קלי דעת להאמין בכל דבר שפתיים גם אם
אין לו רגלים, ותחלש חזקתם בכל קבלותיהם אשר מסרו לביאים אחריהם, כי אם דברו שוא
ושקר באמת, יכול להיות כי שגו להפיח בזבים רבים, ואם עשו זאת במרד ובמעל, אז מי פתי
יסור הנה להאמין דברי טופלי שקר, ובכן איך נשוא התאמתו הרבנים לסתום את הפסק
העדות על התורה שבע"פ, אולם הרבנים משכו גם את ירמיהו הנביא במבל העדות של
התורה שבע"פ לאמר, "ירמיהו קיבל מנפניה ובית דינו, וברוך בן נריה קיבל מירמיה
ובית דינו," והנה אם בונתם בזה היא לאמר כי ירמיה היה הנשיא או הראש לסנהדרין
אשר בימיו, אז יתברר שקרם מספר הנביא זה עלמנו, באשר ממנו נראה כי הוא היה מדוכא
ונרדף ולא איש זרוע וראש ליושבי כסאות למשפט לכדא תחת רגליו כל אנשי תבל, ולא
היה ראש לכסא נורא הזה אשר מפניו יחילו כל אנשי הארץ ומוזין ברעם החרם להשמיד
כל מריביו, כי אז משפטו היה די להגן בעדו, ומעולם לא היה ערצ לב העם והשרים לסור
מדבריו, ואף כי לא לבקש לקחת את נפשו כאשר עשו, ואם אין בונתם כי ירמיה
היה ראש לסנהדרין, אז בהכרח בימיו נפסק המשך הסנהדרין, וא"כ גם באופן זה התבטל
העדות של התורה שבע"פ; אכן חבל העדות הזה לא לבד יתנגד אל האמת, ואל דברי
הנביאים אשר רוח ה' דיבר בעם, אבל יתנגד גם לדברי התורה שבע"פ עלמה, כי הנה
הרבנים יזמו באברי החבל הזה גם שני גרים, באמרם, "שמעיה ואבטליון גרי הלכה
ובית דינם קבלו מיהודה ושמעון ובית דינם, הלל ושמיאי ובית דינם קיבלו משמעיה ואבטליון
ובית דינם," ובמקום אחר נמצא את דברי התורה שבע"פ כי יסור להעמיד בסנהדרין
ובב"ד את הגרים, ועל דבר הראשונים תאמר, "אין מעמידין בסנהדרין אלא כהנים לויים
וישראלים המיוחסים הראויים להשיא לכהונה, שנאמר והתיבבו שם עמך בדומין לך במחמה
וביראה ובמסע," (הלכות סנהדרין ב' א') ועל דבר האחרונים תאמר, "ב"ד של שלשה
שהיה אחד מהם גר הרי זה פסול," (שם ט') ועתה אם הגר פסול לסנהדרין וגם לב"ד של
שלשה, איך שמעיה ואבטליון היו יכולים להיות ראשים לבתי דינם, ולקבל ולמסור את
התורה שבע"פ? וממה נפשך אם התורה שבע"פ תדק בפסק זה אז הב"ד של שמעיה
ואבטליון היה פסול למסור את התורה שבע"פ והיה הפסק במבל העדות מן הקנה
הסמוך לרבנים, ואם הב"ד הזה היה כשר אז התורה שבע"פ תורה הלכה שלא כדת ולא

המונחות את עמו, ועוד עד היום יהיו למוקש לו, הן אין הבדל לחוקר בדת הזאת מאלוהי עבר יביט בה, פקודיה בדיעות ובמעשים שוים לרוע ויחד יוכיחו לא לבד כי היא איננה משמים, אבל גם כי לא ינאה מלב אדם ישר ומכס, הלכה מסנהדרין אשר דברנו בו בפרקים הקודמים יניגה כממשלת זדון בעיני הדת הקשה מנשוא, אולם ע"י הביון והקנף של דת גבוה הזאת להתקנף ולהבזות את אשת האדם אשר אלהים עשה לו לעור, תהיה לאלה ולאם כל רע לבנות ישראל, ותתראה כי לא ינאה מאלהים אשר ברא את האדם ובר ונקבה וברך יחד את שניהם, אכן התואר אשר בו תתכבד הדת המזויפת ביתר שאת היא השפלתה את הנשים, מאחמעד המתעה השח את הנשים עד להדמות אותן כבהמות, והיהדות הפילה להן גורל בין העבדים, בארצות הישמעאלים ינו את הנשים מכלי לחנך אותן לא במידות ולא בדעת, וגם דת הרבנים כאשר ראינו בפרק ג' תאמר כי אין האב מנווה ללמד את בתו תורת ה', אבל גריד לנו לשים לב איזה יקר הרבנים מזוים את היהודים, לתת לבנותיהם לאחיותיהם ולאמתם ואף גם לאשת חיקם, ובמקוריתנו בדבר הזה לא נשאל בענת הבורים והאוילים וקלי הדעת אשר בעם, אך נלכה אל הגדולים אשר בית ישראל נשען עליהם ונשמע מה פניהם, הן הרפה היא לנו לספר בלשון ענגליש כל דבה רעה אשר יוציא התלמוד על הנשים, ולמען לא נחטא בשפתינו נכסה קלון ולא נדבר כי אם בדי ביון אשר הרבנים יבזו לנשים, הנה בעיני כל היהודים רבינו משה בר מיימון היה ראש לכל הרבנים והחכמים האחרונים, ובכל זאת גם הוא לא חדל מהבזות בעיניו את לב הנשים ושכלם כאשר נראה היטב ממואמרו, "אל יאמר אדם הריני עושה מנות התורה ועוסק בחכמותה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה לחיי עולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזירה תורה מהן כדי שאכלל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא אכרות מחיי עולם הבא, אין ראוי לעבוד השם על דרך זה שעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואיננה מעלת הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדי ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה," (הלכות תשובה י"א) הראיתם כי גם הרמב"ם ישפיל את הנשים עד מדרגת קטנים ויתן את חלקן בין עמי הארץ הבזים והגרועים במורכר ובדעת, הלא כבר ראינו בפרק א' כי עם הארץ כן מאוד נקלה עד כי דמיו לא יקרו מדגה אשר במים, ונראה כי גם הנשים היו בעיני הרמב"ם כדגי הים, והחכם הגדול הזה חשב כי לא יצויר שאשה תאהב את ה' ותעבדהו בתמים, ובהזירו את היהודים לכל יעבדו את ה' על דרך לא טוב יגיד להם לכל יעבדהו כנשים, אין לך דבה רעה יותר גדולה מזאת בהגיד על מין ממין אנושי כי יבצר מתכונתו לאהוב את ה' ולעבוד אותו בתמים, הן לו החליט כי מני אז אדם הראשון נפל שדוד בחטאו, כל מין אנושי יחד נאלחו ורחקו מזדקתם הקדמונית, והאבת ה' אין כל מוימתם, או החלטתו היתה מתכונת עם אומרת כתבי קודש, אבל הדעת הזאת כי הנשים אשר הנה חלק ממוני האנושי ע"י המום אשר במחנכ נורתן לא תלכניה לאהוב את ה' ולעבדהו, כי אם למשל ולשכינה בעגור במשחית דרכו ובהורות את האדם לשטות מעל יראת תועה הידועה בנשים, תגדף את אלהים, בנת את הנשים יצורי כפוי ללעג ולקלס בעיני בניהם אחיהם ובעליהם, ועון הולאת שם רע הזה לא יוכל להמחות כי ע"י ההתנללות, כי הרמב"ם בהיותו שוכן בארצות הישמעאלים, הגמיה עלמו בלי דעתו את דיעות תלמידיו נביא השקר, ועל נכון לא לקח שמן של הדיעה הזאת מן המשיחיים, באשר הצרית החדשה לא תורה אותנו אשר הנשים תהיינה בעינינו כחגבים, או כמו כנפים להן ככנפי החסידה, אך להחזיק אותן כמונו לבעלי דעת הנותנים דין וחשבון על מעשיהם היכולות לבחור בטוב ולעבוד את ה' בעבודה הרמויה לפניו, או לנעות אל הרע ולהיות אשמות במשפט הנורא, ואשר גם יחד לוקחות חלקם עם הגברים בתקותם הצרוכה. ההתנללות הנ"ל אם היא אמת לא תועיל כי אם לדון את הרמב"ם לבק זכות, אבל לא תדריך את הדיעה עמוה אשר על פניה חותם הגר המרית, אולם האמת היא כי הרמב"ם לא למד את הדיעה הזאת מיני האמה, אך מצני מולדתו מקברי התורה שב"ע אשר כן שמו את הנשים עד לפסול אותן לעדות, "עשרה מיני פסלות הם, כל מי שנמצא בו אחד מהן הרי הוא פסול לעדות, ואלו הן הנשים, והעבדים וקטנים, והשטים, והחרשים, והסומים,

לכניו ממשלה לא בדת ולא בעניני העולם, ונתן את הכהונה לכני אהרן, ואת שבט הממשלה הפיל קבל ליהושע, על נכון גם משה וגם ישוע הנוכרי יתנכרו לפני הרבנים בשנאת הבלע הזאת, והלקח על אודת הסנהדרין יגלה באר היטב איזה טעם כמוה היה עם מחברי התורה שבע"פ להרביץ אותה בישראל, הדבר מובן מאליו כי אין דעתנו להאשים את כל מליני התורה שבע"פ אשר בימינו באהבת בצע הזאת, אשר לא תוכל למצוא מקום כי אם לעתות בהן דת היהדות תלא מכח אל הפועל, ולא להעלות על לב כי אם בהיות מנגד תקות שבות ממשלת הרבנים לאיחנה: אכן אין מגמתנו לשים תהלה ביהודים אך לפקוח עיניהם למען יכירו את תכונת הטעות של יסודי עמל אשר התעו אותם זה ימים רבים, ואם ישאלונו איזו דרך ישכון אור האמת? אף אנחנו נענה להם, האור הזרוע לנדיק הוא בתורת משה והנביאים, כי האף אמנם משיחיים אנחנו, נכון לבנו כי אמונת אמת אשר בכתבי קודש הוא הנתני אשר אחריתו תאיר דת המשיחית, הנור מכשול אשר יעגוש איש היהודי על הנתני הזה אשר ימנעו להכיר את ישוע הנוכרי למשיח אלהי ישראל, הוא דעת הבל אשר לו בנחלת אבותיו, בחשבו כי אבותיו אשר מאסו אותו בהכרח עשו כטוב וכישר, ואת הנור מכשול הזה נשתדל להסיר, כבר הראינו לעינים כי לא ישרו, וסקלנו את המסילה מאבן נגף זאת של הסנהדרין אשר בהם ישל בית יעקב לאמר כי משפטם כנגדו יענה לטל את תביעתו, והוכחנו כי מעמד הסנהדרין לא היה במנות התורה כי כנגד מנותה, וכי כאשר שמש יענה גם, קמו בפקודת היונים, ונתארו בחרט גאים חורשי און ואובהי בצע, וגם משפטם בהרשיע את ישוע הנוכרי היה כמוהם ברשע ועולה, ולהיפך הענין הזה עלמו כי האדון ישוע המשיח נרשע על פי ב"ד אשר לא כדת יהיה לעד על נדקתו וזכותו, בו נכיר כי הוא התנגד אל מעשי רשעתם, הלא ישוע לא נרשע במשפט בעלי ברית משה, אך במשפט אויביו, ודת המשיח נרדפה לא מחרדים אל תורת משה, כי אם מאלה אשר השחיתו כל תואר יפה, הן המה היו אבירי לב אשר בזרוע רמה לקחו להם את הממשלה אשר הפקיד משה לכהנים בני לוי, ולו משה עלמו קם כנגדם להשיב את הכהנים אל כנס ולהכיר את משפטם נגד פני הרבנים, או מהר היו נולדים גם אותו כמו את האדון ישוע המשיח, ולכן היהודים אשר בימינו המסכימים אל משפט הזה המרשיע את ישוע, נותנים יד המה לאויבי משה, ואלה אשר יאהבו את תורתו מוכרחים להלל את התאמונת ישוע לעמוד לימין נדקה נגד זדון גאים אשר השחיתו אותה ברשעתם, ישיבו נא היהודים אל לבם כי ישוע הנוכרי נרשע על פי ב"ד פסול, על התנגדותו אשר כל איש יהודי הישר מחויב להנדיק אותה, ויהיה אף שיהיה או יודו כי הוא המשיח או לא יודו בכל אופן מוכרחים להודות כי מת מות ישרים וקדושים בקנאות לתורת משה, וא"כ הייבים לחקור ולדרוש בתביעתו, הלא ימנעו כי ישוע נהרג לא על כי עבר על תורת משה, אך על אשר הוכיח את אחרים על עונותיהם, ולא על כי התאמן להפר את תורת משה אך על כי הרהיב עוז להגן בעד אמתתה, כנגד בזי דת חדשה על חורבותיה.

פרק מו

דת היהדות לא תעמוד בפני כל חקירה, כל מניאותה תלויה באמונה אשר טח מראות עיניה, כל עוד האדם מרנונו הטוב יאמר לבינתו לא ידעתך ויתן את ענמו אסיר ידים ורגלים למשמעת הרבנים להאמין להם אף כי יאמרו לו על ימין שמאל ועל שמאל ימין, יוכל לעמוד בחרדתו לדת היהדות, אבל אם אך החל יחל לתור בלבבו ולהתבונן ולערוך את אמונת הקבלה אשר בימינו עם לקח משה והנביאים או כרגע חלק רוח האמונה ורוח הספק יקח עמדתו, ואם באמת יש לו אהבת תורת אלהיו, או יגמור אומר בלבו לנזור מאחרי הכלי שוא אלה אשר לפניו היו סיבת חורבן מקדש ה' וכל הרעות

"וזבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תצוה"; יהיה זכר או נקבה, אבל לא די הבזיון אשר התורה שבע"פ תבזו לנשים בדינים הנ"ל אבל גם תנוה לאנשים לבדך בין ברבות היום את הברכה אשר היא קללת הנשים ביתר שאת, "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא עשנו אשה", ולנקבות, "ברוך אתה ה' אמו" שעשנו כרזנונו", הגאווה והבזו אשר בברכת האנשים יסודתה בתורה שבע"פ אשר תבטיח שבר לאדם לא בעד ישרת לבו, אך בעד מעשי המנות אשר יעשה וישמור אותן ברוח עבדות ובאשר תרבינה מנות האנשים ממנות הנשים, לפי דעתה שבר הראשונים יגדל הרבה משכר האחרונות, כונת הברכה הזאת היא ביתר שאת על תקות השכר בע"ה בעד למוד התורה אשר הנשים פטורות ממנו, ואשר בו ירבה גאותם גם בעולם הזה, הן האיש אשר נגד עיניו יום המשפט הנורא אשר בו תגלינה נסתרות כל לב, או אשר יעלה על לבו, כי עם העולם הזה יכלה גם כל הדל בין איש לאיש, ושם כקטון כגדול כאיש כאשה כבן עם זה כבן עם אחר, יחד יעמדו לפני שופט נדק לא ימנא טעם לברכה זו "שלא עשני אשה", ובדעתו כי אלהים לא יבדיל בבזיו למשפט את האדם בין איש לאשה אך ישלם לכל איש כמעשהו, וגם את מרת נפשו כי גם הוא הרבה לחטוא ככל אדם, לא יעדה גאון וגובה, ויחשוב כי כל היום לא נאות לו להתהלל כי כאיש בן גבורתו, ואף כי הגאווה הזאת תועבה היא בעמדו בבית אלהים לשפוך לפניו שיקו ולבקש הליחה על חטאיו מה' החוקר כל נעדיו ותחת אשר בזו יבזו לאחרים לאמור אני נותן תודה לאלהים, יכון לקראתו בשפת דוד לאמר, "אל תבזו במשפט את עבדך כי לא ינדק לפניך כל חי"; הלא נראה כי הרמב"ם לא למד מן השימשאילים להבזות את הנשים אך מדיני התורה שבע"פ ומנוסח הברכה הנ"ל, כי היכול להיות בזיון יותר גדול מלפסול את האדם לעדות ולפטור אותו מלהגות בדבר ה', ולהזיף אותו מן הכלל בלי לזרפו למנין בעבודת ה', ואף גם לבדך שלא עשני כמוהו, בין שאר הברכות שלא עשני עכו"ם ועבד, ועתה אנחנו שואלים כל יהודי כאיש אשר יקרה ויקרהו לקרוא את המכתב הזה, אם התורה הזאת אשר תלמד לחלק אחד ממין אנוש להבזות את חלק השני תוכל להיות מאלהים? או אם לא יותר נראה כי ינאה מלב אנשים קלי דעת וסומרי גאות שזו? השכל יורה אותנו כי אלהים לא נוה להבזות יצורי כפיו, ואף כי ללעג ליקחת אם זו ילדה אותנו, או חזרתנו ואשת בריתנו, או אחותנו היונקת שדי אמנו, כאשר תאמר התורה שבע"פ לבושיתה ולהראות כי אין רוחה כרוח אלהים אשר הופיע על משה והנביאים, אשר מעולם לא נזו להבזות את הנשים ולהשפילן עד אחרית המדרגה, להיפך בפתח כתבי קודש יסופר כי אלהים ברא את האדם בללמו וזכר ונקבה, וכי האשה אף כי היתה ראשונה לנפול בידי החטא, אלהים הבטיח לה היקר שתלד את אשר ישוף ראש הנחש, וגם בהופיע אלהים מהר פארן ובהשמישו את הוד קולו לעמו אחד מעשרת הדברים אשר נוה אותם הוא לבד את האב ואת האם, אולם האיש האומר לאמו כי היא יצור גרוע ממנו, כי היא פסולה לעדות כאחד הריקים, ואף יברך ויודה ברבים כי לא גובר כמוה, לא יבדל אך בזו יבזו את אמו, ועליו נאמר "כסיל אדם בזה אמו", (משלי ט"ו כ') על כן התורה שבע"פ שינתה בענין זה את טעמה מדעת תורת ה', הראשונה תאמר אל האב לכטוש את בתו בלי לחק אותה לשמוע בלמודי הדת, והאחרונה בנפיתיה תלפה אל הבנות שכן תהיינה למודות ה' עד תלמינה ללמוד את בניהם, כאשר פעמים רבות יאמרו משלי שלמה אל הבן שישמור ולא יטוש תורת אמו, אכן איך יצויר לאם הבנים, השוכנת למשל בארץ פאלען או באפריקא להורות אותם, אם בענמה לא תדע ספר, וגם לו היתה חכמה מחוכמה וכל רז לא אנס לה, בכל זאת איך יוכל הבן להאזין ולהאמין אל תורת אמו, אם היא פסולה לעדות? לא כן היא דעת כתבי הקודש, והם לא לבד יורו אותנו לבדד ולהוקיר את אמנו, אבל גם ישמיעו כי אלהים איננו נושא פנים, אך יחון במתנותיו את כל אשר ירחם, בהראות דמיון לנו בנשים נדקניות רבות, כמו שרה רבקה מרים דבורה וחסה, וגם יגידו לנו כי בעת הישועה אלהים ישפוך את רוחו על כל בשר, בלי להבדיל בין אומה לאומה או בין זכר לנקבה, "והיה אחרי כן אשפוך את רוחי ונבאו בניכם ובנותיכם", וכמו אם יושב בשמים ילעג לרבנים ולתורה שבע"פ המשפילים גם את הנשים וגם את העבדים כרמש לא מושל בו, יוסף לדבר בקדשו כי ישפוך את רוחו גם על

והרשעים, והבזויין, והקרובים והנוגעין בעדותן, הרי אלו עשרה,“ (הלכות עדות ט' א') כל מבין יראה בסדר הזה שני מיני פסלות, האחד אשר משחתם בם בגופם או בכוח נפשם, כמו קטנים שוטים חרשים וסומים, והשני אשר מום בם במוסר ואמונה וחשודים לסקר כמו עבדים רשעים ובזויים וקרובים ונוגעין בעדותן, ובלי ספק הנשים חלקם עם אחד מן השנים, או נחשבות כבעלי מומים בזרותן או כחסרי מוסר ואמונה, ובכל אופן נתונות למשיסה ולבזוים כאחד הריקים, אכן הרבנים יתאמנו לסמוך את דין זה במלות התורה באמרם, “נשים פסולות לעדות מן התורה שנאמר על פי שנים עדים לשון זכר ולא לשון נקבה,“ אבל הסמך הזה אינן לו שחר, ובדרש בזה יש להתיר לנשים לעבור גם על עשרת הדברים אשר לזה ה' באשר כולם נתנו בלשון זכר, והדבר גלוי מעמנו כי אלהים לא נתן תורה סרת טעם בזאת, הן ימלאו אופנים אינן מספר אשר אם תבטל עדות הנשים או יכלה כל משפט ועוד אינו, כמו למשל במעשה בועז ורות, הן כאשר רצה לקחת אותה לאשה היה נחון מקדם לגאול את הנחלה ועל הגאולה היתה נריכה העדות כי רות היתה אשת כליון בן נעמי, אבל בזאת לא היתה עדות אחרת כי אם של הנשים עצמן, באשר אלימלך ומחלון וכליון כבר מתו והנשואין היו בארץ נכריה, ולא נמצא כי היתה איזו מניעה על אודת הדבר הזה, ונראה כי גם בועז וגם וקני העיר והעם, כולם נחה דעתם מעדות הנשים לבדן, ועל נכון פסלות הנשים לעדות איננה מתורת משה כי אם מדעת הרבנים אשר השפילו את הנשים עד אחרית המדרגה ושמו את חלקן או בין סרים טעם אשר אין בהם תבונה, או בין מפריעי מוסר ודוברי כוזב סלה.

אולם הבזוין והקוף הזה על הנשים לא לבד ימלא מקום בחזר המשפט אשר שם הרבנים ישבו לכסאות, אבל גם בחזרות אלהים ובעבודת בית הכנסת הרבנים יבזו לנשים לעיני כל למנוע אותן מלהסתפח בתוך קהל ועדה בפסול אותן למנין עשרה בתפילה וקדושות אחרות, ומדי דברו בזה כלו את דבריהם לאמר, “ואלה העשרה נריץ שיהיו כולם בני חורין וגדולים שהביאו ב' שערות,“ (א"ח כ"ה) באופן אשר גם אם תמצאנה בבית הכנסת עשרת אלפים נשים כולן תהיינה כאין וכאפס, ואין מנין בלא עשרה גברים, (ולא לחנם אמר פרעה “לבו נא הגברים ועבדו את ה'“), ומה ינא המנהג הזה כי לא יתנו את בנות ישראל להראות כמו אם חלק וגורל להן בעבודת ה' ומנגד תראינה את העדה מן החלונות ובסודם אל תבוא נפשן, ונתנה נא לב איזו טעם יוכל להיות לזה אשר הנשים תבדלינה מעבוד את ה', ההנה אינן יגורי כפיו? ההנה לא יורשת חיי נלח כמונו? הבגן עדן לא תענינה גם הנה בין גאולי ה' בקול רנה וישועה? הגדקו דברי מאחמד בלקחו, כי הנשים עינים להן לראות וכל רוח אין בהן, על נכון אם נשים עין על בית הכנסת של היהודים נראה לנו כי כן היא גם דעתם, באשר ימנעו את הנערות מלבוז להשתפך נפשן בתפילה בתוך עדתם, וגם הנשים הנשואות מיקרות רגליהן מאוד מבית הכנסת, בחוף בארצארי יקר הדבר מאוד שאשה תלך לבית הכנסת, ובארץ פאלטן מעשים בכל יום שבעוד האנשים עומדים בבית הכנסת להתפלל, נשיהם פעם בחוף פעם ברחובות ואלל כל פנה מפנסות ומהגות כמו אם כל דבר אין להן בעבודת ה', וגם פה בארץ ענגלאנד בנות ישראל הולכות אך מעט לשים בב"ה ויקטן מאוד מספרם ממוסר האנשים ומה מאוד שונה המנהג הזה, ממונות ה' הנשמעה מספר תהילים, כי שם נאמר “בחורים וגם בתולת וקנים עם נערים יהללו את שם ה'“ ועוד “כל הנשמה תהלל יה“, ומה מאוד נשתנה מעמד נשי ישראל ע"י התורה שבע"פ מאשר היה לפנים בימי משה הלא אז הנשים התאחדו עם האנשים לשיר תהילות ה' ונפלאותיו אשר עשה כמו שנאמר “ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותנאן כל הנשים אחריה בתופים ובצמולות ותתן להם מרים, שירו לה' כי גאה גאה,“ (שמות י"א כ"א) ונראה כי גם הנשים היו מונאות עוז מאלהים לשים בנפלאות ה' ולרון עוון בתוך קהל ועדה כנפשות אדם היותר יקרות לאהוב את ה' ולעבדהו, ולא כדעת הרבנים הנותנים את הנשים לבהמות אינן הבין ופורשים אותן מבין קהל ועדה בלי לגרפן למנין עשרה ובחשוב עשרת אלפי גבלות נשים כשחק מאזנים, על נכון תורה בזאת לא ינאה מאלהים, והוא לא ישא פני גבר יותר מאשה, “ולא בגבורת הסוס יחפן ולא בשוקי האיש ירננה“

את הטובה הזאת? הלדת היהודים או לדת המשיחיים? יש לאל ידינו להשיב פשר השאלה כרגע, כי יתרון הטובה הזאת לא היה להם בסיבת דת היהדות, אשר לא מנאה ידה לפעול פעולה הזאת בארצות הישמעאלים, אבל נבחר יותר לבקש מענה על השאלה מפי התורה שבע"פ ענמה, הן כבר ראינו כי דת היהדות תשפיל את הגשמים למדרגת עבדים ועמי הארץ; ונשוב נוכח כי נשי ישראל אינן חייבות להכיר את הטובה הזאת לרבנים כי בעליהן לא ירבו להם נשים, הנה אז בקרוא נאפאליאן בפאריו את חסיפת הסנהדרין הנודעה בשערים, שם לפניהם את השאלה הזאת, "המותר ליהודי לקחת אשה על אשתו?" ועל השאלה הזאת השיבו דבר, "כי אסור ליהודי לקחת אשה על אשתו, ובכל ארצות אייראפא מתנהגים כמנהג הכלל לקחת אך אשה אחת, משה לא נזה להרבות נשים, אך במנותו לא הניח לעשות כזאת, ונראה כי גם היה כמחריש להסכים במנהג הנהוג בכלל, באשר שם מוק ומופעט בדבר ירושת הבנים משתי נשים, וגם אם המנהג הזה עוד נזה בארצות קדם, בכל זאת חכמיהם זה ימים רבים אסרו להם לקחת אשה על אשה, וזלתי אם הצעל ימנא און לו בעשרו לכלכל נשים רבות, אכן לא כן דרך היהודים היושבים בארצות מערב, הן המה בפלגם לקבל את מנהג אנשי חלק הארץ הזה נוהרו מהרבות נשים, אך עין נמנאו עוד יחידים המתפרשים במנהג הזה, קראו ועד בווארמס במאה אחת עשרה המאובר ומאה רבנים ובראשם החכם גרשון, והועד הזה עשה חרם על כל איש אשר להבא יקח אשה על אשתו, ואף כי החרם הזה לא היה כי אם לזמן מוגבל ולא לעולם בכל זאת פעולת אורח אנשי אייראפא עשתה חיל בכל מקום;" (במועשי הסנהדרין דף ק"ג) מעולם לא היה מענה שוא ועקש ופתלתל כמו זה אשר ענו על שאלה פשוטה וברורה, בראשונה חרנו ואמר כי אסור ליהודי לקחת אשה על אשתו, ואחר ירבו דברים לסתור את ענמם, ובאחרית מודים כי המנהג לכל הרבות נשים היה בתחילה בסיבת החרם של ר' גרשון, וכי עתה הוא בפעולת אורח אנשי אייראפא, אולם מה איפוא הוא אורח אנשי אייראפא? איזו היא הדת של אנשי אייראפא? הלא אך דת ישוע הנזר, באופן אשר שלימי היהודים מודים, כי אם נשי היהודים אין להן עתה שלש או ארבע נרות אחת בבית, אין זאת כי אם על יד הטובה אשר עשתה עמיהן דת המשיחית, אולם לא נזאת לנו שתנוח דעתנו במענה הסנהדרין בפאריו, ונריך לנו לשאל את פי התורה שבע"פ ענמה, אם מותר ליהודי להרבות לו נשים, הלא היא אמריה תאמר, "נושא אדם כמה נשים בין צבת אחת בין בוו אחר זו ואין אשתו יכולה לעבד, והוא שיהיה יכול ליתן שאר כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת;" (הלכות אישות י"ד ג') הן הלכה הזו הלא ישנה את טעמו מטעם הסנהדרין בפאריו, וברור הדבר כי התורה שבע"פ תתיר לאיש לקחת אשה על אשתו ולא תמנע אותו מהרבות לו נשים עד אין מספר. וכן גם בטור אכן העור נמנא את הדין כמתכונתו, וזלתי כי שם נוסף עליו ענה טובה לאדם אשר לא יקח יותר מד' נשים, "נושא אדם כמה נשים, והוא דאפשר למויקס בסיפוקו, ומכל מקום נתנו חכמים ענה טובה שלא ישא אדם יותר מד' נשים," ובכן לפי דת היהדות מותר ליהודים להרבות נשים, ואף גם היהודי אשר ירצה לקבל ענת החכמים בכל זאת עוד תמנא ידו לקחת לו לפחות ארבע נשים, הלא כל איש יהודי לא למד זאת מדתו שתנוח דעתו באשה אחת, ונריך לנו לחקור מאין היתה זאת ליהודים החושבים כי מותר להרבות נשים, להיות בכל זאת זהירים לכל קחת כי אם אשה אחת, הן הסנהדרין בפאריו כבר הודיעו אותנו, כי המנהג להרבות נשים עוד ימנא מקום בארצות קדם, וכי לפנים גם בארצות המערב היה נוהג עד מזה אחת עשרה אשר בה ר' גרשון עשה את החרם. גם בטור א"ה נמנא כדברים האלה באמרו, "במקום שנהגו שלא לישא רק אשה אחת אינו רשאי לישא אשה אחרת על אשתו, ר"ג החרים על הנושא על אשתו אבל ציממה לא החרים וכן בארוסה, ולא פשטה תקנתו בכל הארצות, ולא החרים אלא עד סוף אלף החמישי," אשר מזה נראה כי לפני ר"ג היהודים היו נוהגים להרבות נשים גם באיראפא, וגם תקנתו לא היתה כי אם באופנים ידועים, והחרם אשר עשה לא היה לעולם, כי אם לזמן מוגבל עד סוף אלף החמישי, אשר הוא לפי מנין המשיחיים בשנת אלף שני מאות וארבעים, הלא הזמן הזה חלף ועבר ימים רבים, ומן אז אפס החרם של ר"ג כל מניעת הדת

בעלי שתי החסרונות ויאמר "וגם על העבדים ועל השפחות בימים ההמה אשפוך את רוחי" (יואל ג' א' ז') כי אין במחשבות הרבנים מחשבות אלהים ואם הם יספילו את עמי הארץ ואת הנשים והעבדים עד עפר. ויעשו את האדם כדגי הים, אלהים יעמוד לימין נדכאים ויבטיח גם להם מתת רוח הקודש, הלא גם בענין זה רמקה דת היהדות מתורת ה' כרחוק מזרח ממערב, היא תלעג ברוחה הקשה לעשוקים ותונה גם את הגוים ואת העבדים וגם את כל היהודים אשר לא ידעו ספר, ולא תחוס עינה אף על הנשים העברית ותבזו גם את נשי ישראל ואמותם ובנותיהם, ובכל מקום אשר התורה שבע"פ בתוקפה כמו בארצות השימשאלים, יעזבו את צנות ישראל כפראים במדבר מצלי לחנך אותן בכל למוד ודת, ואף גם יחדלו ללמדן קרויא בספר, ובכל הארצות האלה לא ימצא בית הספר לנערות קטנות, ואף בארצות המשיחיים נפרץ הדבר הנה והנה לחנך את צנות ישראל באיזו למודים, ולהשתדל להביאן אל תואר המעלה אולי תמלאינה את המעמד הנכבד אשר יעד להן אלהים, ובכל מקום אשר אור דת המשיחיים זורח מעט באופל, גם לבני ישראל יהיה אור במושבותם, להטיב את מעמד הבנות וגם הסרים למשמעת התלמוד בלבת לנוגה דת המשיחיים מוכרחים גם הם לדאוג מעט לבנותיהם על אודת נפשותן ורוח צינתן, ולכן צנות ישראל כייצות להכיר טובה אשר עשו עמהן לקחי ישועה הנוגרי, לולי הוא קם כנגד התורה שבע"פ, אז חלקן בכל העולם היה עם העבדים והשופטים ועמי הארץ, ואף הוא הניל אותן מן הבזיון הזה, ועתה השיבנה צנות ישראל אל לבן דעת ותבונה ושקולנה את דת ישוע כנגד דת הרבנים, איזו היא הטובה לכנה גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, הלא הדת אשר תלץ מאלהים בהכרח היא לטוב כל יצוריו בעלי דעת, והדת אשר תונה ותבזו חלק מהם, ותמנע לחנך אותם ביראת אלהים, על נכון לא ינאה ממנו.

פרק מז

הן ההבדל במעמד הנשים בארצות אייראפא למעמדן בארצות קדם הוא רב וגדול מאוד, כי תחת היותן באחרונות כשפחות לאנשים ואף מעט טובות מצעירם, תהיינה בראשונות חברות להם, וכלים יקרים בידם להורות את בניהם ראשית דעת ויראת ה' וכל רואיהן יכירן כי לקחו חלק עם אנשים בדעת ובתבונה בחירות ובירושת חיי נלח, ובהעלות על לבנו כי במעמד האחד חמי מן האנושי ילכד בחצלי עוני ובזיון, ובמעמד השני גם הוא יתענג על רוב אושר וכבוד כנאות לו, נקל לנו לדעת כי השני מסכים יותר מן הראשון עם מחשבת אלהים אשר ברא את האדם זכר ונקבה, ואם נתבונן בפעולות שונות במדרגות שלימות של מין האנושי אשר יפעלו שני מעמדים השונים, ונראה כי תחת אשר במדינות אייראפא כבר בני אדם התרוממו אל מעלות המוסר והתבונה, אנשי קדם עוד כפראים במדבר ישבו בשפל המדרגה, עוד יותר יתברר לנו כי נוכח ה' דרכנו, באשר אין ספק כי דרך הזאת אשר תטיב לבני אדם ותהיה לסיבת אושר וטובה, היא שלימה יותר עם מגמת אלהים ביצירתו את האדם, מוזאת אשר תשפילנו ותהיה לו לרעה, והבחינה הזאת תלח גם כן בענין אחר להוכיח מן ההבדל שבין מורס למערב, איזו דרך מדרכם השונות תסכים יותר עם רצון אלהים, הלא נדבר על אודת ההבדל שבין דרך אנשי מורס לקחת נשים רבות לדרך בני מערב לקחת אך אשה אחת. הלא אין ספק בדבר כי תכונת אנשי אייראפא בדרכם זאת תהיה רבת עורה ותושייה גם לאושר ושלוש המשפחות, וגם לרומם בשער מוסר ודעת. בשתי טובות האלה הבאות בסיבה הזאת היהודים יושבי אייראפא יקחו חלקם, ובחיות לכל אחד אך אשה אחת כמו למשיחיים, נשיהן לא תהיינה כשפחות אין הבין כמו אחיותיהן בארצות קדם, ולכל אחת תהיה לב בעלה לבדה ואין לורות חלק באהבתו, ועתה היא חקירה נכבדה מאיזן בא היקר והאושר הזה לצנות ישראל באייראפא, ולמי חייצות להכיר

ברשעת לכן הארמי ובאולת צנותיו, ובאחרית משה יורה דעה הזאת לישראל בדרך אשר הלך בעמנו כי לקח אך אשה אחת, ובכן אם נדרוש היטב בתורת משה נמצא כי לא התיר להרבות נשים אך היה כמחריש אל הרעה והמעוות אשר אין לתקן בפעם אחת, כי אם מעט מעט בהורות את העם כי אלהים ברא את האדם ישר לרצון באשה אחת, וכי בצור בני אדם לסלף דרכם ממוגמת אלהים נר ומזוק מנאז אותם, ולכן בהראותנו כי התורה שבע"פ תתיר ליהודים להרבות נשים, ונאשים אותה כי היא סיבת הרעות אשר תמלא אותם בזאת הדרך, נקיים אנחנו ממת דופי הזה בתורת משה, כי אך התורה שבע"פ אמריה תאמר כי מותר לקחת נשים רבות עד אין מספר, אבל תורת משה מעולם לא תטיף לקח נשמת כזה, אך תשים חוק ומשפט אם הרעה תמלא מקום, הראשונה גם בענתה לאדם לבד ירבה לו נשים עוד מעט בעיניה אם יקח לו ד' נשים, והאחרונה תראה את הרעות אשר תמלאינה את האדם אם אך יקח אשה אחת על אשתו, ולכן ברור הדבר כי היהודים באייראפא לא למדו את דרכם לקחת אך אשה אחת מן התורה שבע"פ אך מדת המשיחיים. גם נראה בזה היטב כי זאת דרך המשיחיים להיות נזהרים מקחת נשים רבות לא תשנה את טעמה ממשפטי משה, כי אם רבינו גרשון היה יכול לאסור ליהודים נשים שנים לאיש, והיהודים קבלו את תקנתו לאיסור על נפשם, למה תפלא בעיניהם דת המשיחית באסרה איסור בענין הזה, הן היא אך הקיימה בפעולותיה את אשר רבינו גרשון השתדל להקים בחימו, והיתרון אשר לדת המשיחית ממונו הוא כי היא היתה הראשונה להסיר את רעת הרבות נשים, והוא למד ממנה לעמוד בפרץ בלכתו בעקבותיה, בהיות כבר הדרך מוכנה לפניו, אשר בה ישכון אור לא של הרבנים אך אשר האיר המשיח בנוגע ורחו להשיב את האדם אל ראשית אשרו בגן עדן בקחתו רק אשה אחת אשר עשה לו אלהים, ולהניל גם את נשי ישראל מוצחי ריב ומנה אשר בבית בו נרורה אשה אל אחותה, ולהשיב באשה היחידה לבעלה השלום והשלום אל המשפחות, אך לא נוכל לחשות מהעיר לב הקורא כי רבינו גרשון באסרו ליהודים לקחת שתי נשים לאיש חלק חוק התורה שבע"פ ושינה את טעמה להקמיר בדבר המותר לפי דעתה, ואם אמנם נטה במעשהו יותר אל כונת תורת משה, בכל זאת הלא שנה בזה דת התורה שבע"פ והראה את דעתו כי זאת התורה לא לעולם תחייב את ישראל לקיים אותה ולא לנגח תעמוד, כי אם לא כן אז לא היה ערב לבו לשנות את פקודיה, ולכן בהפך את מצותיה בענין גדול כזה גלה את דעתו כי תוכל להשתנות, וכל היהודים אשר קבלו האיסור על נפשם הסכימו על השינוי, אולם אם מותר לשנות בדבר אחד אז מותר לחלוק חוק בענין אחר, באופן אשר קהל להיות טעם מספיק להסרים למשמעת התלמוד לרצור באחיהם על אשר ישליכו אחרי גיוס את כל התורה שבע"פ, באשר צנקהו כפס ילמדו מעשיהם על פי היסוד המקובל לכל היהודים הישנים באייראפא, אכן יש להשיב על זה כי השינוי של רבינו גרשון לא היתה כי אם לזמן וכי עתה היהודים מקיימים עוד את תקנתו בלבתם בעקבות המשיחיים לבד יתראו כגרועים במוסר מהם, התשובה הזאת היא כפי האמת, ותעלה על לבבנו את מעמד נשי ישראל המר והנמחר. אם דת היהדות תשוב לעשות חיל להיות שלטת בארץ, הלא אז תכלינה פעולות דת המשיחית בדרך היהודים, ולא יהיה עוד מעגור להם להרבות נשים, ואם הבנים אשר כעת שומה ותהיה גברת הבית, תשוב להיות בזויה כאחת השפחות, ובאחת מעדר הבהמות אין הבין, ויוכל להיות אשר עיניה תכלינה במורת רוח ממאה נרות אשר אתה בבית, וגם בשמוע בעלה לענת הרבנים עוד לפחות שלש נרות תהינה ללזנינים בלדה, ועתה אנחנו שואלים את הנשים הנכבדות בישראל היש את נפשן אשר התורה שבע"פ תשוב לאיתנה? או היצחרו יותר במעמדן אשר עתה להן? הן כל אשה אשר תבחר במעמדה, גם תבחר ביסוד דת המשיחיים ותודה כי היא טובה מדת היהדות אשר מלקחה תלא רעה רבה, וכי אין נפשה אשר היא תקום ותעשה חיל, אולם אם כן למה תחזיק בדת הזאת אשר תמנע טוב ממונה? או מדוע תשליך אחרי גיוה את הדת הזאת אשר תהיה לזמן לשלומה ושלותה? הלא אין ספק כי דת המשיחית המגיעה מימים רבים את המנהג בין היהודים להרבות נשים, והיתה לברכה לכל משפחותיהם, ולמה זה יבזו ויתנגדו אל הדת אשר היתה להם לברכה ותהיה עוד? ואנחנו שואלים את השאלה לא

להרבות נשים היתה לאין, וכל המודה בדת היהדות במה שנוגע לרעינו יוכל בנקיון לבבו לקחת לו נשים רבות כאות נפשו, הן הוא יודע כי כבר כלה חרם של ר"ג, ובדרשו בשולחן הערוך יומא כי השאלה נשארה בספק, כי הנה שם צהגהה נאמר, "ומכל מקום בכל מדינות אלו התקנה והמנהג במקומו עומד ואין נושאין שתי נשים וכופין בחרמות ומגדן מי שעובר ונושא ב' נשים לגרש אחת מהן וי"א דבזמן הזה אין לבוא מי שעבר חרם דר"ג מאחר שכבר נשלם אלף החמישי, ואין נוהגין כן," הלא בזה נראה שתי דעות חולקות זו על זו, ולפי דעת המממיר המנהג במקומו עומד וכופין את הנושא שתי נשים לגרש אחת מהן, אבל גם בדעה הזאת האשה אשר לקח בראשונה לא תמלא נחת רוח אם יגרש אותה מעל פני לרעה, באשר הרשות בידו לגרש איזו שירצה, ולפי דעת המיקל מותר לו לגמרי להחזיק בשתיים, הלא נראה כי לא דת היהדות תהיה למגן צדד אושר ושלות נשי ישראל, ולמחסה לשלום משפחותיהם, אך פעולת דת המשיחית ודתי המדינה הנולדות על ברכה תמנענה גם את היהודים להרבות להם נשים, ולכן אך לדת המשיחית נשי ישראל מייצות להכיר טובה לא לבד על מעמדם בחברת בני אדם, אבל גם על רוב שלום ושלוה לבבות ימיהן בטוב בלי לרות אשר תהיינה להן לננינים, כי בכל מקום אשר דת המשיחית איננה בתוקפה, שם היהודים יכולים להרבות להם נשים כאות נפשם, וגם הנשים יכולות לראות מנגד כי אם דת היהדות תשוב לאיתנה להיות שלטת בארץ, כי אז תשובנה להכתן לבזיון וקנף ולהחשב כעבדים ועמי הארץ, ושלוה ביתן יחלוף עם איניות איבה ברבות נשים אשר צעליהן יקמו לנרוד אותן בחייהן.

אולם אולי ישאל אותנו איש לאמר כי התהלה והדופי הזה הוא גם בתורת משה אשר תתיר להרבות נשים, אך אנחנו נשיב על זאת, כי משה אך החריש ולא הניח את העם מהרבות נשים, אבל הגד הגיד באר היטב כי אך בלוקח אשה אחת יתפן אלהים, הן הוא מלא את המנהג הרע הזה יסן נוטן בקרב העם אשר היו לווללים בעבודתו, וכמתחוקק חכם לא ראה תועלת להסיר את המעות בפעם אחת בתקנות חדשות, אך התאמץ לשם מתג ורסן לרעה, ולהראות כי היא כנגד מגמת אלהים בראשית יצירתו את האדם, ולהעיר לב העם אל הפעולות אשר תלאינה מומנה, ולא בזה מהר לבד ירבו נשים, כי אז תרצה המצובה והמכשלות, אך בפקודת אלהים הורה את העם מלות אשר תהיינה למגן לנשים ולבניהן, בדברו מבריאת האדם הורה את העם דעת, כי רצון אלהים הוא לבד תהיה לאדם אך אשה אחת, כאשר לא עשה לאדם הראשון נשים רבות כי אם אשה אחת, גם מלת אלהים אשר על לשונו תורה דעה הזאת, "לא טוב האדם היות לבדו אעשה לו עזר כנגדו" מלת עזר הוא ימיד להראות כי לא נאות לאדם כי אם להיות לו עזר אחד, וכן הוא גם טעם המלות, "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו" לא לרבוך בנשים רבות כי אם באשתו, אשר החוק הזה לא שם אלהים לאדם הראשון כי אם לבד בניו אחריו בכל הדורות, הן בהגיד הנשואין הראשונות של אדם הראשון בן ערן צעד היותו חף מחטא ונקי מכל אשמה, ובספר ראשית דרכי אלהים ומגמתו עם האדם, הלא יורה באר היטב כי רצון אלהים הוא אשר לא תהיה לאדם כי אם אשה אחת, וכן יוסף להגיד כי הראשון אשר עבר לשטות מדרך הראשונה הטובה היה למך אחד מן הרשעים יולאי חללי קין הרשע כמו שנאמר, "ויקח לו למך שתי נשים," (בראשית ד' י"ט) אשר יעמוד אותו נגד העינים לדמיון לראות מה היה בסופו, בספר מומנו אך זאת כי לקח לו שתי נשים והיה רונח, וכנגד רשתתו יעמוד לעינים את ישראל נח ובניו אשר לא לקחו להם כי אם אשה אחת לאיש, בסיפור תולדות האבות, יראה את הרעות המולאות אותם בהרבות להם נשים, ויגיד כי אברהם לא לקח אשה על אשתו מלבו, כי אם שרי ענמה בתשוקתה להוליד בנים השיאה אותו לזאת, וכי על כן מהר נאסף שלום הבית וריב ומזה לקחו את עמדתו, גם בכל הרעות אשר נכדי האמה עשו ברבות הימים עם בני שרי אשת אברהם אלהים בהשגחתו נתן חותם האמת על פני המוסר הנשמע מסיפור הקורות בספר תורת משה: וכן יוכיף יורה לקח הזה בסיפור הקורות של יצחק ויעקב כי הראשון בלה בטוב ימיו ושנותיו בנעימים יען לא לקח רק אשה אחת, והשני רעים היו ימיו וצר ומנוק מלאוהו יען לקח אשה אל אחותה לנרוד ולמלא ביתו ריב ומדינים; הלא כי לא עשה זאת מלבו כי אם

מגמתה להעמיד מניעה בדרך האדם לכל תהיה לאל ידו לקיים את המצוה הזאת, לא די כי תתנגד לרצון אלהים, אבל גם תמנע טוב ואושר מבני אדם, וזה הוא אחד מן הטעמים אשר יש לנו להקשוב כי דת היהדות איך שקר צפיה, הלא נכון הדבר כי מגמת הדת הזאת בקו דרכה היא להמעט בזן את כבוד אדם, הן איך דעתנו להחליט כי בארצות המשתייכים בני היהודים בזה יצוו לאמונתם, ידענו כי האחרונים בלמדו מדרך הראשונים אשר נגד עיניהם לא יתנו את יסודי הרבנים לנאח מן הכח אל הפועל, ואיך רנונינו כי אם להראות מה איפוא היתה פעולת היסודות האלה לפי טבען אם לא היה כח אחר מתנגד להן, הן הלגע אשר תשטה התורה שבע"פ כמים להבזות את הנשים בכלל, והפרץ אשר תפרוץ לפני בני אדם להרבות להם נשים, בהכרח יעו גם את בנייהן וגם את בעליהן להבזות אותן בעיניהם, והנטייה הזאת עוד תרבה יותר בלקח הרבנים על דבר הגירושין, אשר עליו נשים עתה לבנו, הנה תורת משה תתיר לאדם בתנאים ידועים לשלח את אשתו, כמו שנאמר, "כי יקח איש אישה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מוצא בה ערות דבר וכתב לה ספר בריתת ונתן בידה ושלחה מביתו," (דברים כ"ד א') אולם ההתירה הזאת לגרש אישה צעת ההכרח מטעם נחון, פרנו הרבנים לבלי חוק לגרש אישה על לא דבר כי אם בתואנה, "ב"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מוצא בה ערות דבר דרשי ליה לקרא כפשטיה אם לא תמצא חן בעיניו לפי שמוצא בה ערות דבר, וב"ה סברי אפילו הקדיחו תבשילו דרשי לקרא הכי כי מוצא בה ערות דבר או ערוה או דבר אחר שפשעה כנגדו, ור' עקיבא סבר אפילו מוצא אחרת נאח הימנה דדיש ליה לקרא הכי והיה אם לא תמצא חן בעיניו פי' הן של נוי או שמוצא ערות דבר והלכה כב"ה שאם פשעה כנגדו יכול לגרשה," (טור א"ה הלכות גיטין א') אכן המאמר האיום הזה לבדו יספוק לשים מחסום לחוקת התורה שבע"פ, בראשונה נראה בו שלשה העמודים אשר ביתה נשען עליהם ב"ש וב"ה ור' עקיבא, בדיעות שונות לכולם בטעם הכתוב על ענין גדול הנוגע לטוב ולאשר חברת כל בני אדם, הלא איך דבר יותר גדול מפשר השאלה הזאת, באיזו אופן ומקרה ידבק אדם בגרשו את אשתו? הן לו היתה באמת נמוצא איזו תורה שבע"פ בלי ספק יש לה להשיב על השאלה הזאת בלי לב ולב איך מפורש ובאר היטב, אבל עתה בדיעות שונות של שלשה עמודי עולם המתנגדים זו לזו, יש הוכחה כי לא היתה צידם קבלה בעיניו זה, וכי כל אחד מהן אחריו דעת עמו, וכי בעבור זאת ההחלטה כי תמצא תורה שבע"פ איך יוצא ינאח מחוץ שוא ותפל להתעות את המאמינים לכל דבר, ולא תלח למצוא אמונה בלב איש או אישה החפנים במאזני שכל אשר אלהים חלק להם, כי מי פתי יסור הנה לשמוע אל הכל היסן הידוע בפי הרבנים לאמר, כי כאשר הם היו מתוככים ואחד אומר בכה ואחד בכה, אלהים נתן קולו לפני לפני חילו משמים כי "אלו ואלו דברי אלהים חיים," וכל אשר בינת אדם לו לא יוכל להאמין כי אלהים יגיד תהפוכות ומסכים על שני הפכים, או כי דעת ר' עקיבא הנבילה אשר האדם יוכל לגרש את אשתו יען מוצא אחרת היפה ממונה ישרה בעיני אלהים קדושים אשר הבט אל עמל לא יוכל, אמת הדבר כי איך הלכה כר' עקיבא אבל דעת ב"ה אשר הלכה כמותו, היא כמו הראשונה לרוע לאמר כי מותר לגרשה אפילו הקדיחה תבשילו בדרשו "ערות דבר," או ערוה או דבר, אבל מי זה לא יראה כי הוא מסלק דבר ומעקש טעם דקדוק המלות ערות אשר בסמיכה אל דבר ודביקה בו במונה, ולא יתכן שיהיה טעמם או ערוה או דבר, ומהמלות והנקודות והטעמים מכולם הדבר מבואר היטב כי איך אדם יוכל לגרש את אשתו כי אם מטעם ערות דבר, וב"ה והבאים אחריו במרד ובמעל למען יקל להם לגרש את נשיהם העליוו את עיניהם מראות פירוש המלות הברור לכל, הלא התבוננו בלי ספק גם הם את טעם המלות האמיתי באשר כבר שמועו אותו מביית שמואי, אבל גמרו בלבם להסיר אותו מפניהם, וכן נדל מעמד היהודים בימים ההם עד כי מנחה ידם להקים את פירוש שקר שלהם להלכה למעשה, והיהודי הסר למשמעת התלמוד יוכל לפי אמרת דתו לגרש את אשתו אם בניו צדקם תואנה אשר לא תנדיקנו לשלח עליה את האמה העבריה מביתו, ורשות לו לנתק ביד קשה את עבותות אהבה ומסד באישות הקדושה, ולשלח אם הבנים מעל בניה, מבלי אשמה אחרת זולתי זאת כי לא עשתה מטעמים כאשר אהב או כי במקרה הקדיחה תבשילו, הן שמענו בימינו

לבד לנשי ישראל אך גם לבעליהן, יעמדו נא ויענו אותנו דבר האיין אמת בפינו, כי אלהים
 ברא את האדם ישר לקחת רק אשה אחת, כי משה יורה דעת כי הראשון אשר חלף חוק
 והרבה לו נשים היה מיוזאי חלזי קין הרשע, וכי מהרבות נשים ילאו רעות רבות, וכי
 גם השכל וגם מדינות הישמעאלים יורו לקח כי בכל מקום אשר האנשים ירבו להם נשים,
 הנקבות תהיינה בזויות כשפחות, ולא תמצא יין לחנך את בניהם צמוסר, וכי תחת אנשי
 אייראפא עלו במעלות המוסר והדעת ומלאכת חורש וחושב, בקחתם אך אשה אחת לאיש,
 אנשי ארצות הישמעאלים בהרבות נשים נשאררו אחורנית עשר מעלות, כי על כל אלה
 משפט הזה של דת המשיחיים היה לצרבה גם ליהודים ולנשיהם ולבניהם, וכי הם חייבים
 להכיר לה טובה על השלום אשר יהיה בסיבתה ועל המוסר אשר למדו מומנה, כנגד דיני
 דתם אשר יהיו להם לקללה ולא לברכה. וא"כ למה יתנגדו לדת אשר עשתה עמהם כל
 הטובה הזאת, ומדוע יחזיקו בדת אשר תהיה לנוק לשלום ביתם, ולמשחת טוב ואושר
 ולמונע מוסר ודעת מחני מין האנושי? הן לו יהיה כדעת הרבנים כי התורה שבע"פ
 תעמוד לנלח אז יהיה הדבר מותר לעולם להרבות נשים, ובני אדם לא ישובו עוד לראות
 טוב ואושר אשר יעד להם אלהים בגן עדן, כי מי זה לא יבין אשר אך אז היה האדם רואה
 בטוב בעוד היותו נקי מחטא, ושלא כדעת ובתבונה בהיות לאל ידו להתהלך את אלהים,
 ולחזות בנועם ה' בגן אשר נטע, ואם כדברי התורה שבע"פ כן הוא אז שלימות האדם
 ואשרו לא ישובו לנלח, באשר על כן האדם קודם אשר חטא היה לו אך אשה אחת ובני אדם
 לא החלו להרבות להם נשים עד החטא פרש רשת לרגלם ללוד נפשות גם אל עון וגם
 אל רנח, ובכן דת היהדות תתנגד אל השלימות ואל נקיין הטוב והיושר אשר היה לאדם
 צ"ע מימי קדם ותתן ידה אל המבוכה אשר באה לעולם ברשעת למך הרומח, נכד קין אשר
 גם הוא היה רומח, ולא כן דת המשיחית, כי היא צענין האישות תורה את דרך ה' אשר
 הכין לפני האדם בגן עדן, ובכן גם בזה יש לנו הוכחה לא לבד בלמודים אך גם בפעולותיהם,
 כי התורה שבע"פ איננה משמים, ומחבריה לא הבינו דעת משה עבד ה' ולא באו בסודו,
 ובארו בדרך עקש ופתלתל את מנותו בדבר האישות, להורות כי מותר להרבות נשים,
 תחת אשר הוא לא היה כי אם כמחריש אל הרעה אשר כבר נפרטה בעולם, וגם הענין
 הזה יהיה לעד כי דת המשיחית ילאה ממקור קדוש ישראל.

פרק מח

בהופיע אלהים על הר סיני להשמיע את הוד קולו בעשרת הדברים, בפתח דבריו נזה
 את המלות הנוגעות לאלוהותו, אשר הגה לאהוב את ה' ולעבדהו, וקרוב אליהן ערך
 את המלה "כבד את אביך ואת אמך", להורות כי אחרי המלה לאהבה אותו ולעבדהו,
 קודם כל דבר אחר חייבים אנחנו לכבד ולאהוב את הורינו זו הולידו אותנו, ולשמוע
 בקולם, הסדר הזה במלות ה' איננה בטעם נשגב ממונו מלבוא בסודו, אך הוא מאיר
 את עינינו להבין כי יסודתו הוא בטבע יצירת האדם אשר עשה אלהים להועיל לו ביתר
 שאת להשגת הטוב והאושר אשר ימצא צמוסר ובדעת, ולא אך בעבור זאת ינוה את
 האדם לאהוב ולעבוד רק אותו לבדו עין כי לו משפט האהבה והעבודה ולנו החיוב עליהן,
 אך גם בעבור זאת עין כי בעשות רנונו נקרב יותר גם אל החכמה וגם אל האושר, ולא
 לבד בעבור זאת ינוה אותנו לכבד את אבינו ואת אמנו, עין מוטל עלינו להוקיר אותם על
 כל הטוב אשר גמלו עמנו, במליאות אשר יש לנו מהם, ובאהבתם ובשקידתם עלינו בימי
 נעורינו, אבל גם בעבור זאת עין הוא בעלמו כן את הקשר בין האבות לבנים וערך
 יראת הבנים לעומת רחמי אבותם, למען ייטב להם בחיים ומנייים ונלחיים, ולכן הדת אשר

לבו לדבריהם כי יאמרו, "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה," וכי אם ימצא איש רע כזה אשר יבט את מוזמתו הרעה לקחת לו אשה על מנת לגרשה, אז מדל להיות מחסה ומגן לאשה עובדה ועובדה רוח להזילה מעושקה, מי זה לא יראה כי בדין הזה הרבנים כתנו יד לפושעים, והניחו את בנות ישראל לפני בני בליעל לעשות עמהן כרצונם מבלי יכולת לדבר אתם משפטים בשער. אולם האכזריות והקנף היוזאים מלקח התורה שבע"פ להבזות בלי חמלה את הנשים עוד יתראו ביתר שאת בדינים אשר לנטה, "מי שנתחרסה אשתו הרי זה מגרשה בגט ותהיה מגורשת, אבל אם נשתתת אינו מוזיאה עד שתצריא, ודבר זה תקנת חכמים הוא, כדי שלא תהיה הפקר לפרוץ שהרי אינה יכולה לשמור את עצמה; לפיכך מניחה ונושא אחרת ומאכילה ומשקה משלה; ואין מחייבין אותו בשאר כסות ועונה, שאין כח בנן דעת לדור עם השוטים בבית אחד, ואינו חייב לרפאותה ולא לפדותה, ואם גרשה הרי זו מגורשת ומוזיאה מביתו ואינו חייב לחזור ולהטפל בה," (הלכות גירושין' כ"ג) הן למודים יותר מתנגדים לדבר אלהים ולדעת אדם מעולם לא יצאו מפי מחוקק בשם הדת, לפני תמהנו על אכזריות התורה שבע"פ בדבר הגויס אשר לא מבני ישראל, והיינו משתאים לראות איך במצוק בעיניה למחון את עמי הארץ כדגי הים, אבל עוד נוסף להפליא על הדינים האלה אשר בקעה ודגרה כיענים במדבר, הלא האישים המלומד להתהלך כפי משפטי ה' אשר בתורת משה והנביאים, או לשמוע לבד אל מנות השכל וישרת העטע, בלבד יחשוב אם בכל עת הוא מחויב לאהוב ולחון את אשת חיקו, אך כי במלותה ובפרט בחלי השגעון הרעה מבל כלאים רעים ונאמנים אשר יפגעו את בני אדם, הלא אז הניכר יראת אלהים או ישרת אדם אשר בלבבו יהיה לבער, ויתעוררו כל רחמי עליה לשקוד ולמיש לעזרתה ולדאוג לה ולתת כל הון ביתו למען תרפא מחליה, אך לא כן תאמר לך התורה שבע"פ, כי אם בהיות חברתך ואשת בריתך במחלה אשר תהיה עליך למשא, אז התנחם עמך ברעותה הטובה מומנה ונטוש אותה בלי לחם וכסות בקרה, ואם יש את נפשך הונויא אותה מביתך ואל תראה ברעה אשר תמצא אותה, אכן הקורא את המשפט הזה לא יוכל לדון לכף זכות את מחברו אשר חרש אותו בשם הדת, כי אם במשבו כי גם הוא היה משוגע ממראה עיניו; אבל מה איפוא נחשוב על עם ישראל אשר זה אלף ושמונה מאות שנה חל להשכיל ולהכיר את התעושים האלה הנראים לעיני כל? ומה כנדיק את היהודים עתה בימינו כי הם מחרישים ונותנים יד להתעות את בניהם וללמד אותם כי כללים אכזריים וקשים כאלה הם תורת ה' התמימה אשר גלה למושה? אל נא ישגה היהודילתת אותנו למריביו, הן אין דעתנו להאשים אותם ברשעת המשפט הזה, ידענו גם אנחנו כי השגחת אלהים פרקה מעליהם חלק גדול מעול רשעה הזאת, בנת דת המשיחית לעשות חיל ולעגור ב'סודות נשחיתות האלה מבלי נתון אותן לנזלת מן הכח אל הפועל, ואין דעתנו כי אם להעיר את אונם לבחון את דתם אשר החזיקו בה זה ימים רבים, ולדרוש ולתור בלבם מה איפוא היה כעת מעמד העולם אם ישוע הנוצרי לא היה קם להתנגד לדעות נשחיתות כאלה ולעמוד לימין האמת, והתורה שבע"פ היתה תקיפה בעולם, הלא אז המשפט הזה היה בכל מקום אשר כל איש יכול לגרש את אשתו בספר כריתות כטוב בעיניו, או בשנותה את טעמה בחלי רעה להונויא אותה המונה ככלי אין חפץ בו, וכל אגודת חברת מין האנושי באהבהם הטבעית היתה אלפס, בעל לא יחון את אשת בריתו, לב אשה לא יבטח בבעלה, בנים ילעגו לאבותם ויבזו ליקחת אמו, כי איך תוכל אם להיות יקרה בעיני בנה אם היא נחשבה לדתו כנבלי חרש, ותאמר כי איננה שזה לחוס ולחמול עליה ולמיש לה לעורה בנרתה? על כנון אם הדת אשר יסודות כאלה לה היתה שלטת בעולם, או הארץ מהר היתה נשחיתה כשאלו יוקדת מטה, ובני אדם כשעירים אשר ירקדו שם, ועתה מה איפוא המניעה את הרעה הזאת? הלא אך דת המשיחית לבדה עמדה בפרץ לפנינו, כי לא כן הוא לקחה ודרכיה באימות דרכי נועם וחמלה, והנדר אשר תשים בפי המשיחיים בבואם לעשות קידושין הוא תשובת הן על השאלה, "התרנה אותה לקחת את האשה הזאת לך לאשה לשבת עמה יחד כפקודת אלהים במעמד האישות הקדושה? התרנה אתה לאהבה אותה לכחמה לכבדה ולכלכל אותה במחלה ובצריאות, לעזוב כל אחרות ולדבקה בה לבדה כל ימי חיבם?" כי כן הוא

רבים אנשי חסד אשר קמו נגד סומרי נפשות ועושים מקנה וקנין בעבדים, והתאמנו לקרוא חמס עליהם בהריוות רשעתם כי לא תחוס עינם על הנאנחים והנאנקים באהבת האבות והבנים וחסדם, להפריד באגרוף רשע בין הבנים לאמותם, אולם גם דת היהדות תאשם באכזריות הזאת כי לא תחמול על אם הבנים ותתיר להפריד אשה מעולה, ועל נכון הדת אשר אלה לה למחון בצורע רשע את קשר הטבע אשר עשה אלהים לא תוכל להיות ממנו, ולא יתכן אשר יוגר האדם נתן חלק אחד ממינו בעלי דעת כמוהו בידי הצוררים מחלקו השני לעשוק וללחון אותם כרנוס, תחת אשר יהיו להן למגן ולמחסה מפני עקת אויביהן ושוסיהן, הן לו משפט העול הזה היה נותן גם לנשים כח לגרש גם הנה את בעליהן, אז לפחות במקום הרשע שם היה המשפט בעולה תחת עולה, אבל לא כן הרבנים גם בזה יסלפו נדק לאמר, "אם לא תמנא חן בעיניו, מלמד שאינו מגרש אלא ברצונו ואם נתגרשה שלא ברצונו אינה מגורשת, אבל האשה מתגרשת ברצונה ושלא ברצונה," (הלכות גירושין א' ב') ובכן האשה ובניה המה כחומר ביד האיש היוגרי, וחיייהם ושלותם תלויים מנגד ברצונו, ובשנף קנף יוכל כרגע לשכל אותם יחד ולמחון מכתם מואין מרפא, בשלח את האם מביתו מעל בניה כאלת הנבלות, ולהקים מהר נכריה לגברת הבית, על נכון מחוקקי הדין הזה יאשמו בתת יד לפושעים ורשות לעושי עולה לבצע את מוימתם, ואין דעתנו להחליט כי הדין הזה מסוכן יותר לעם ישראל מלעם אחר, באשר נכון לבנו כי בתכונתם הטבעית לכעוס ולהתרוות ולשנות מהר את טעמם, המה כמו שאר בני אדם, ולא יאתה הרשות הזאת לכל איש שיהיה, להפר ברצונו את ברית האישות אשר חזרת מין האנושי תנוח עליה, אמת הדבר כי פה במדינתנו היא מקרה רחוקה גם בין היהודים אשר האיש יגרש את אשתו, הסיבה לזאת היא בתוקף יסודי דת המשיחיים ובמניאות דיניהם אשר יאסרו את הגירושין, וכל איש אשר היה לו מקום לראות דרכי היהודים הסרדים אל התלמוד במדינות אחרות הוא ידוע מה רבו ומה ענמו הגירושין ביניהם ואיך נקל להם לשלח את נשיהם, אבל לא זאת היא השאלה; ואין אכחנו חוקרים במנהגי היהודים, אך בתכונת דתם, וגם לו מעולם גירושין לא מנאו מקום ביניהם, עוד היינו חורגים משפט על התורה שבע"פ אשר מומיה יפרדו דינים נשחתים כאלה, כי לא מאלהים היא, ועל מחבריה כי היו אנשים רעים באשר לא ייראו לשלוח ידם ולהתעלל באישות הקדושה אשר כוננה ימין אלהים, אכן האמת היא כי הרבנים נבערו ולא הבינו את תכונת האישות כפי רצון אלהים. ולא לבד התירו לאיש על לא דבר לשלח את אשתו, אבל גם לקחת אשה לזמן מוגבל על מנת לגרש אותה בעת ידועה, באמרו, "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה, ואם הודיעה בתחילה שהיא נושא אותה לימים מותר," (א"ע הלכות גיטין א') מה מאוד נשתנה הדיעה הזאת מלקח תורת ה', בה נאמר, "זאת הפעם עלם מעממי ובשר מבשרי, על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד," בזה הוגד כי בהיות האדם נקי ובשלימות קדושת האישות יקרה לו וקודמת מן הקשר אשר בין האבות לבנים, וכי יש לאדם למען אשתו לעזוב את אביו ואת אמו, אבל מבלי לחשוב להפרד ממנה, אך להיות עמה עד המות כמו עם עצמיו ובשרו, מי זה ימחר להניף את הגרון לחנוב עלם מעממי, אם לא בסכנת נפשו אשר אז עור בעד עור יתן, וכן נריך להיות הדבר נחון מאוד טרם ימלא לב איש אותו להפריד מעליו את אשת חיקו אשר היא עלם מעממי ובשר מבשרו, כזאת היא דעת תורת משה בדבר האישות, אבל כן נבערו הרבנים מהשכיל אותה עד כי צערלת לבנם התירו לאיש לקחת לו אשה לשבוע או לחודש ימים או לשנה אחת, ולהזיאה מביתו בכלות זמן הקצוב על לא דבר, באופן אשר יקרוש עליה רעה בעוד יושבת לבטח אצלו, אולם הרעה הגדולה אשר תלא מלקח הרבנים כי מותר לגרש אשה על לא דבר עוד יותר תתראה מראשית דברי הדין האחרון הנ"ל, באמרו, "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה," הלא אלה המלות תהיינה לעד על הרעה היוזאת מן הלקח הזה, ובאמת כן הוא הדבר כי ע"י הרשות אשר נתנה לבעלי אשה לשלח את נשיהם כפי רצונם, נפתחה הפתח לפני אנשים רעים לקחת להם נשים על מנת לגרש אותן, וגם הרבנים ראו את ההכרח לאסור לאדם את מחשבתו הרעה, ומשבו כי יש איזו תועלת לאסור את הדברים אשר בלב, אבל מי יתן איפוא יחכמו כי איש זדון ומלא עולה אשר ירשע במחשבה הזאת אך מעט ישים

נתיבות עולם

עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתיבות עולם • ירמיהו ו' ט"ז:

פרק מט

התואר היותר נחמד בתכונת האדם, אשר הוא לדבוק בכל לבב בעבודות דת אמת, היה גרידה ברוב נוגה באנשים לא מעט מבני ישראל, העומדים לדמיון ללכת בעקבותם, כמו למשל אליהו התשבי אשר בכל עוו דבקה נפשו ביראת ה', וגם בהיותו בדור סורר ובעת אשר בני ישראל עזבו את ה' וקנאוהו בלא אל, התחזק באלהיו כלור אשר לא יזוו ממקומו, וכל חמדת בלע וכל אימת מות, וכל דרכי הרשעים אשר נגד עיניו לא יכלו להטותו מנתיבי האמת והנדיק • גם דניאל ושלשת רעיו הראו את עוו נפשה לעמוד בעמוד ברזל לימין אמת לעיני כל, לתעב בלי לירא חמת המזיק את פת בג המלך, לשיש כגבור לרוץ אורח בהשלך אל כבשן הבעור באש כשאל תחית, ולשחוק לשני אריות ומלתעות כפירים מבלי לעזוב את עבודת ה', אולם כמו ההפך לעמוד לימין האמת ירבה תפארת האדם וחסדו, כן קשי ערפו לעמוד ולהחזיק בטעות, יגלל אותו כל עדיו במוסר ודעת, בהראות כי השגתו כן חלושה עד כי לא יוכל להבחין בין האמת והשקר, או כי טעמו כן נמר עד יאמר למר מתוק ולמתוק מר, או כי חדל להשכיל ע' איזה חסרון בתחוות נפשו, או במדותיו, אכן נמצאו גם אנשים כאלה אשר יקשו ערפם לעמוד בטעות לא למען כי ראשם חלי או לבס דוי, אך לזמן כי טס מראות עיניהם להכיר את האמת ע' ההרגל ומעשי אבותיהם בידיהם, ובאשר עמוסים מני בטן על חיק הטעות קשה להם להפך להפך ממונו, אך לכך זכות נדון את הסרים למשמעת דת היהדות אם נשים חלקם בין האחרונים, הן כבר הוכחנו בראיות רבות כי זה ימים רבים עם ישראל הלכו בתועה לא דרך, ועוד נוסף עליהם ראיה אחרת מדיני שמיטה, שמענו מרבים בעלי תלמוד אשר יתאמרו מאוד בלקח הרבנים בדבר השמיטה, ולפי דעתם הוא יקר מכל דיני הרבנים האחרים, אולם לולי ידענו כי גם בענין זה יראתם היא במצות אנשים מלומדה מימי נעוריהם או היתה נפלאה בעינינו, איך לקח השקר הזה יוכל לעור עינם מהצט כי אין לא כל יסוד ושורש בכתבי קודש, ולהראות כי דיני השמיטה אשר בדו הרבנים לא ינאו מתורת משה נאמר בראשונה, כי בהיות השמיטה נוגעת מחית האדם ומזונותיו, ודיני הרבנים בכלליה ופרטיה כן עלמו וכן רבו עד לא יזויר לאיש לא לומר לדעת אותם, ולרץ בהכרח אשר כל איש יהודי יהיה בעלמו חובר חבר מחובם או לבקש לו איש נבון דבר אשר יעריך אותו בכשרות לחם חוקו, או להסתפח בדת פיטאגורוס להזיר מכל בשר בעל חיים, לא יתכן אשר אלהים נתן לבני אדם חוקים לא טובים כאלה ומשפטים לא יחיו בהם, ובפרט עניי עם אשר קלרה ידס לדעת כל דיני שמיטה הרבים, כי הנה ראשית דברי התורה שב'ע' בענין השמיטה היא, "ובימה זו האמורה בתורה סתם לרץ לפרש אותה ולדע באי זה מקום מן הבהמה שומטין, ובאיזה דבר שומטין ומתי שומטין והיכן שומטין וכילד שומטין, ומה הן הדברים המפסידין את השמיטה ומי הוא השומט, ועל כל הדברים האלה נזנו

לקח הצרית המדשה, ובה יאמר כי על שאלת הפרושים אשר שאלו את האדון ישוע, "המותר לאיש לשלח את אשתו על כל דבר?" הוא ענה אותם לאמר, "הלא קראתם כי העושה מראשית זכר ונקבה עשה אותם, ויאמר על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו שניהם לבשר אחד, לכן לא יהיו עוד שנים כי אחד לכן את אשר חבר אלהים לא יפריד אדם ביניהם;" (מת' י"ט ג'—ו') וכן יורה פאול השליח, "כן יאהבו האנשים את נשיהם כשארם, האוהב את אשתו אוהב את עצמו," (אל' אפ'ס' ה' כ"ג) וכן גם ילמד פטרוס השליח באמרו, "וכן אתם בעלי אשה שבו עם נשיכם לפי הדעת צתת כבוד לאשה בהיותה הכלי הרך וגם חברתכם בירושת חן החיים למען לא תכלאנה תפילותיכם;" (אגרת פטרוס ג' ו') ועתה יוכיח נא בין שתי הדיעות האלה, האיש אשר איננו מתעקש בדעותיו, או אף אם הוא מתעקש אם אך טעמו עומד בו, ויערוך את הדיעה האחת נגד האחרת וישפוט שפט איזו מהן נראיה להסכים יותר מאחרת עם רצון אלהים הנגלה בכתבי קודש, ואיזו תלכה יותר להיות לסיבת אושר בני אדם? הן אחד מתוארי תכונת אלהים הנגלה בתורה הוא דרכו במשפט ובחסד יחד, אבל בדיני התורה שבע"פ הכל לא נראה לא משפט ולא חסד, ולפי דרכם יאבד אושר מין האנושי אשר ביתר שאת תולה בסדר טוב אשר בעיני האישות, ולא יגויר שיהיה שלום בבית וסדר טוב במשפחות אם האם הרובצת על הבנים נחשבה כאחת ממין הגרוע והנקלה באדם, אשר מותר לגרשה בכל עת, ולהוויאיה החונה ולסתור פנים ממנה אף בזמן שאינה יכולה לשמור את עצמה, ולו התורה שבע"פ היתה שלטת בארץ בלי מונע ומעכור למוזמתה, או בפעולותיה ובהוראותיה היתה משחיתה כל אמת וחסד בחברת בני בית, הבעל לא יזכור חסד נעורי אשתו בהצוות אותה בעיניו כפי הדעת אשר תלמדנו דתו, ולא ירחמנה כי לא תלכו לרחם אותה, האשה לא תדע לשמור אהבתה לאלוף נעוריה, באשר לא בטח לבה לא בחסדו ולא ברחמינו ותמיד תהיה ברגזה ובדאגה פן בשנף קלף או בעת נרתה מהר ישלחנה מעל פניו, הן יבדל אמו ויתברך בלבבו כי שלום יהיה לו באשר גם הדת בזה תבזו לה, ובאכזריות חממה תשכח מרחם אותה, והאם הנגרשה מבעלה לא די כי גדול כים שצרה להסתר מפניו, אבל גם כל נחמה אפסה ממנה כי בכל בניה אין מי יגוד לה, וכל הרעות האלה היו נעשות בשם ובמנות תורת שקר האומרת כי כן הוא רצון אלהים; וכל שלות המשפחות ואושר בני בית אשר עינינו רואות במדינות האלה יותר ממשאר ארצות ואשר גם גס היהודים יקחו חלקם, המה פרי דת המשיחיים, ואף פעולותיה תהיינה למחסה מפני הרעות אשר תמלאינה אותם בדת היהדות, ועתה היוכלו עוד היהודים לכחש כי דת המשיחיים היתה ותהיה להם לברכה? וכי בהיות פעולותיה ויסודותיה יותר מועילות לטוב ואושר בני אדם מדת היהדות, גם טובה ויקרה יותר ממנה ביאמת ובהדמות לתכונת אלהים אשר ממנו יצאה?

נפשם בהם תתעטף ברעב ובקוסר כל, עוד אסרו את רעיונם בזיקי און, לתעב את
 האוכל הטוב אשר אנשי חסד בהשגת אלהים ישימו לפניהם, וגם אם לאזיה אוכל מבלי
 לחם כבר זרקה שמש שכל טוב לדעת כי לא בנפשו יעשה הדבר הזה להביא לנפשות ביתו
 העטופים ברעב מעט אוכל אשר המשיחיים יתנו לו בנדבת לבם, הלא בכל זאת יחדר פן
 תגבל אותו אשתו הלנועה, או בניו הקטנים בתומת לבם יענו בו רשעתו להביאם ריחו בין
 החרדים אל התלמוד כאוכל טרפות, אכן אך את מושל בגאותו עולם יחרף האיש המשקן
 והמתעב אוכל טוב ונקי וקורא נבלה לאשר ימינו פתוחה להשביע לכל מי, ולמה תהיה
 כזאת בישראל לשקן ולקרוא נבלה את הטרף אשר יתן אלהים, על כי השמיטה לא נעשתה
 לפי דקדוקי הרבנים, ולאסור לעניים כדבר טמא את בשר בהמה אשר שקט נכרי? איך
 יחכו היהודים לברכת אלהים בעוד בעלמם יבזו לה? למה זה יתפלאו על כי י' ה' נגעה
 גם בעוני ובלחץ ובמנוקה ובחרפה אשר אל חיקם תשיב, אם גם הם סורו טמא יקראו
 לטוב ה' וישקנו ויתעבו את מתנתו? אכן אלהים ישיב גם לאיש וגם לעם כמעשהו, ותחת
 אשר הם יסורו למשמעת התורה שבע"פ לתעב ולגעל את מתנת טובו, גם הוא יתן אותם
 למשיטה ולבזוים, וכל עוד זקת עניים מרודים תבוא באוני ה' נבואות מפני התורה שבע"פ
 הלוואת אותם, גם הוא לא יחסוך שבתו ומטה ועמו ומעמו, אמת הדבר כי בימינו כבר
 עברה חשכת בני אדם ותפקחנה עיני העורים לדעת טוב ורע, ולהוליך דעות הישנות
 מפני החדשות גם באמת וגם בשקר, ומפעולות הסיני הולאת גם היהודים לא נמלטו,
 ותאורנה גם עיני עברים העורים עד רבים מהם יאכלו כל אוכל בלי לדקדק אם הוא
 כשר או לא, ואם אך ינעם לחכם יודעים כי לא יחשב להם לעון, אולם אנשי דעת האלה
 אשמים מאוד על כי בראותם את גרת אחיהם העניים והאומללים, לא ידאגו להם ולא
 ישימו לבם למלט גם אותם מרעה, ומטאתם באכזריות הולאת תגדל יותר ומטאת החרד
 אל התלמוד אשר ירדף את אחיו בועם ועברה על כי אכל משמיטה אשר לא נעשתה בכל
 דקדוקי הרבנים, הן הוא בתומת נפשו יחשוב כי ישר פעלו, אבל האיש אשר ביד רמה
 יעבור על מצות התורה שבע"פ ולא תחוס עינו על אחיו הרובץ תחת משאה להסיר עולה
 מעל שכמו מטאתו לא תמחה, הן לו היה לו לב בשר ולא אבן, או יקום ולא יסת מפני כל
 ויתן בקולו קול עו על היסודות הנשחטות האלה אשר תהיינה למוקש לבני ישראל מאז
 היותן עד עתה, ולכן כל עוד היהודים האלה אשר סרו מדרך התלמוד יהיו כמחרישים על
 הרעה אשר יעשה לעמם, או מיראתם את היהודים החרדים לדעות הישנות, או למען
 בצוע בנע או מבלי להשכיל אל דל, לא נאזה להם להאחמר באור הדעת אשר בו תאורנה
 עיניהם, ולא להתהלל בחבונת כפם בעוד דכאי רוח חללי האולת נגד עיניהם, הלא הם
 אשמים ונקלים יותר מאלה, בתת יד לדבר שקר הידוע להם, ובדראות בעינים גלויות את
 העמל והתלחה אשר ימנא את בני עמם ולא ירחמו אותם, ובעבור בדמיתם הרעה לחוק
 ולחמן את היסוד נשחת הזה המתנגד לחברת בני אדם, אשר היה למקור כל הרעות
 המונאות את ישראל זה אלף ושמונה מאות שנים, כי איזה יסוד יוכל להיות לנוק גדול מזה
 אשר נמנו ילמדו האוילים לתעב את אוכל ריעהם כנבלה ולבחור למות ברעב מלגעל בו
 נפשם? הנוכל לקוות מיסוד נשחת הזה אהבה ושלוש בין בני אדם, אשר הרוב מהם לא
 למדו אורחות ישר ומוסר ושכל טוב אשר בכתבי קודש? הלא הוא יהיה לסיבה רעה
 לשני הצדדים, בלב היהודים יעיר גובה וגאון, ובלב העמים רוח איבה ונטירת שניאה, וכל
 איש יהודי הדורש טוב לעמו וידע כי יסוד הזה הוא שקר מחויב להתקוטט עליו ברבנים
 ולעמוד לימין נדקת האמת כפי דעתו, ולא נאזה לו להיות מבקש טוב אך לעמנו מבלי
 להשכיל אל לחן אחרים וענים ע"י השקר, הנחון הדבר להעיר אזני האנשים האלה על
 הלחן אשר תמנא ביסודי הרבנים את העניים בכל חלקי העולם? הן גם פה בלאנדן
 נמנאו עניים יהודים רבים בערום ובקוסר כל, ולא יחל אביון מקרב הארץ, ובאיזה
 מקומות נמנאות משפחות יהודים יחידות וביותר עני עם אשר תקצר ידם לכלכל נפשות
 ביתם ואף כי לבקש להם שומט השור כדת וכדין, ואשר מוכרחים כל עוד דיני הרבנים
 בתוקפם או להזיר מכל בשר בעלי חיים, או לחטוא חטאה גדולה כפי דעתם ומחשבתם,
 וגם היהודים היוזאים לפועלם ועבודתם בכפרים ימנאו מניעה לעבוד עם שאר השכירים

בתורה ואמר וזכחת מבקרך וכו' כאשר נותין ואכלת בשעריך וכו' (הלכות שמיטה א' ד')
הן בזה נראה כי קודם כל דבר נמוך לעת צענין השמיטה שמונה כללים, וכל כלל
יפרד לראשים אחרים רבים, כמו למשל במקום שמיטה יאמר, "ואיזה הוא מקום
שמיטה בקנה משפוי כובע ולמטה עד ראש כנף הריאה כשתמשך הבהמה לוארה לרעות
זה הוא מקום השמיטה בקנה, וכל שנגד המקום הזה מבחוץ נקרא לואר, אנסה הבהמה
עלמה ומשכה לוארה הרבה או שאינם השוחט את הסימנין ומשכן למעלה ושחט במקום
שמיטה לואר, ומנאלת השמיטה בקנה או בושט שלא במקום שמיטה הרי זה ספק נבלה,"
(עיין ס' ו') וכן בשיעור השמיטה ובשאר הכללים יומאזו דינים אין מספר ובפרט בבדיקת
הסכין הנריך להיות בלי כל פגם, "אבל אם היה כמו תלם בחורו של דבר ששוחטין/צו
ואפילו היה התלם קטון ביותר שמיטתו פסולה," וכן צענין הבדיקה אחר שמיטת בהמות
רבות, שם נאמר, "לפיכך השוחט בהמות רבות או עופות רבות נריך לבדוק בין כל אחת
ואחת שאם לא בדק ובדק אחרונה ומנאלת סכין פגומה הרי הכל ספק נבלת ואפילו
הראשונה," (עיין ס' כ"ד) הנה הפרטים האלה לבדם היו מספיקים להראות כי השוחט
נריך להתגע הרבה בלמוד הדינים טרם יוכל להיות מהיר ורזין לשחוט בדת ובהלכה, וכי
בנקל יכול לשגות ולפסול את השמיטה, אבל עוד יש כללים אחרים בתנאי השמיטה,
באמרו, "חמשה דברים מפסידים את השמיטה ועיקר הלכות שמיטה להזהר בכל אחת
מהן ואלו הן שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקר," (שם פרק ג') כל אחד מתנאים האלה
יפרד לכללים אחרים רבים ודקדוקים אין מספר, באופן אשר לפי תוכן כל המון הדינים
והחומרות יש לספק אם מעולם ועד עולם נשמטה בהמה בכשרות לפי הלכות התורה
שבע"ס, וכל החוקים האלה אשר לא יזכרו ולא יפקדו בתורת משה, יהיו לעול ולמשא כבד
על העניים והבוערים בעם, ללחון אותם גם בגופם וגם בנפשם, ואם יכול להיות אשר
עשירי עם בעשרם לא מרגישים את הלחץ הזה, אבל רואים אנחנו את אבינוים נאנחים
ונאנקים תחת כובד משאם זה ואין איש אשר עוז עוז עמהם, קודם כל דבר הטורח
והמבוכה אשר צענין השמיטה הוא היבד להוקיר בשר כשר כפלים משוויו, וכל אשר לא תשיג
ידו למנוח די טרף לבניו הרבים, עוד יותר יבצר ממנו לקנות בשר כשר היקר מאוד
בשער היהודים, נסורה נא ונבקר את מערות היהודים העניים צעיר הגדולה הזאת ונראה
את האומללים במעונם, הלה נמנא אותם חונים למשפחותם הם ונשיהם ובניהם עדרים
עדרים, כנאין אובודות הנפולות על ההרים, עטופים ברעב מבלי לחם, ובקרה מין כסות
וכרים, התשיג יד האבינוים האלה לקנות מעט בשר כשר לנפשות ביתם, אם גם יחסר
לחם לחם יבש נקודים? ואם איש משיחיי איהם חסד יתנדב לבו לתת ממאכלו ליהודי
האביון היקבל ממנו? הלא גם אם לבו לא יכנו לאכול מבשר אשר איננו כשר הלא בכל
זאת יראו לנפשו מאחיו הקרדים אל התלמוד אשר גם אם לא תמנא ידם להכות אותו
מוכות על זאת כפי הדת, בכל זאת לפחות ישמחו וירדפו אותו עד הקרמה על אשר ערב
לבו להשיב נפשו באוכל אשר איננו כשר, כי כן הם דברי התורה שבע"ס באמרה "נכרי
ששחט אע"פ ששחט בפני ישראל בסכין יפה ואפילו היה קטון שמיטתו נבלה ולוקה על
אכילתה מן התורה שנאמר, וקרא לך ואכלת מזבחו," ולא לבד אסרו שמיטת נכרי
עו"ו אבל גם שמיטת כל אדם אשר איננו מבני ישראל באמרו, "וגדר גדול גדרו בדבר
שאפילו גוי שאינו עובד עו"ש שמיטתו נבלה," (שם ד' י"א י"ב) הן אך למותר דבר שפתיים,
להוכיח כי הכתוב הנ"ל אשר הרבנים סומכים עליהם האיסור בשמיטת נכרי ידבר בעמי
עו"ו אשר היו אז בדרך כנען בימים ההם, וכי אין טעם בזמנינו לאסור לישראל שמיטת
איש המשיחיי, והקורא את הפסוק בתורה יראה כי שם משה גיד את דברי ה' לאמר,
"הנני גורם מפניך את האמרי והכנעני והחתי והפרזי והחוי והיבוסים . . . פן
תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם, וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו,"
(שמות ל"ד י"א—ט"ו) ומי פתי יסור הנה לחשוב יען כי משה נזה לישראל לכל יאכלו
זבחי עו"ו של החוי והיבוסים לכן אסור ליהודי העמי האובד מבלי לחם פה בלאכדאן להשיב
נפשו באוכל המשיחיי אשר יתנדבו לתת מלחמם לרל, על נכון אין לך דעת ודין יותר
אכורי מזה, ואם לא יזיק לאיש העשיר, הלא הוא כרצק לנפשות עניים מרודים, ולא די כי

פרק נ

תקופת השנה אשר תעבור עלינו בעגם הימים האלה תסיר ממנו את מחשבת חקירות ה"ג, בהעלות על לבנו את דיעות הנפלטות אשר ליהודים ולמשיחיים, על כי בזה האחרונים יתקדשו ליום מקרא קודש וזכר הולדת המשיח, ולמים עוד שנים בכל אפסי ארץ, כבניה על חוף קרח הנורא ומימי שלג לאבראדאר, כבערבות שרב ושמש בהינדאסטאן, וכבאיי הים כבארצות היבשה ישנות גם חדשות, בכל עבר ופנה ישמע ברצבות אלהים קול רנה ותודה לאלהי השמים והארץ אשר עשה את היום הזה, ואלפי רבבותם יזמרו עזו וכפלאותיו אשר הראם במתנתו זאת אשר אין מקר לה, וזה יהיה תוכן השיר אשר ישירו, "כי ילד יולד לנו בן נתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום," אבל בין הסרים למשמעת התורה שב"פ אין קול ואין עונה לשמוח עמנו, ואין איש מהם ישיש בשמחה ואין פולה פה בקול רנה וישועה, ההתנגדות הזאת היא גדולה מאוד ונאות הדבר גם ליהודים וגם למשיחיים לחקור מי מהם ישעו כטוב וכישר, אם אלה המאמינים כי המשיח כבר נולד וישעו בו בשמחה, או אלה אשר מאינו להתערב עם כלל השמחים עלי גיל בכחש במ לאמר כי הגואל לא הופיע, והשאלה היא אם יש טעם להאמין כי המשיח נולד זה אלף ושמונה מאות שנה, אולם המענה על השאלה הזאת ימצא בדרכים שונים, והאמת תוכל להתברר בנבואות אשר יכללו כתבי קודש, או בעדות על אמיתיות ספרי המשיחיים, או בהראות באר היטב כי חכמי היהודים עלמם בפירוש הודו כי זמן הקצוב לביאת המשיח כבר חלף ועבר, והנה בעסקנו עתה בחקירה הזאת נשימה נא פעמינו לדרכים האלה ונראה איזה משפט יעלה מהם, הנה היהודים עתה מכחישים את זאת כי המשיח כבר בא, ומאמינים כי המשיחיים ישגו בדעתם על אודת העת אשר בה יבוא, אולם אם היהודים היו תמיד קושבים כזאת, ואם מעולם היו נפלגים בדעתם מדעת המשיחיים בהגבלת זמן הולדו, אז היה עתה יתרון לדעתם כי לא התנגדו אך תסכים לדעתם הישנה, והיו יכולים לטעון כי אמונתם זאת באה להם בירושה אשר נחלו להם אבותיהם, וכי המשיחיים קבלו דיעות חדשות אשר לא היו ידועות בכלל אומה ישראלית, אולם אם יתברר כי היהודים בעגם העת ההיא אשר המשיחיים יאמרו כי בה בא המשיח חכו גם המה ליום באו, אז תהיה לנו עדות היהודים מימים ההם, כי דעת המשיחיים היא הטובה והישרה, ודעת היהודים עתה היא הנלווה, ועתה נסורה נא ונראה אם לא כן הוא באמת, והנה בראשונה יש לנו עדות על זאת מדברי התלמוד אשר יאמר בכלל כי זמן המוגבל לביאת משיח כבר חלף ועבר, "אמר רב כלו כל הקנין," (סנהדרין דף ל"ז ב') והקורא יבין כי בלשון התלמוד זמן המיועד לביאת משיח מכונה בשם קץ, כמו בנבואת דניאל "עד מתי קץ הפלאות," "ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימים," ובכן לפי דעת רב הזמן אשר הגיד עליו דניאל הנביא כבר כלה ועבר, אולם היגויר כי אלהים נתן את הזמן אשר קצב לעבור בלי לקיים את הבטחתו? הן בהגיע העת אשר קצב אותה אלהים לנאולת מזריס, לא אחר אף לא יום אחד לנאולת אותה כמו שנאמר "ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעגם היום הזה יבוא כל נבואות ה' מארץ מזריס," (שמות י"ג מ"א) וכן בהגיע העת הנקובה להשיב את הגולים מבבל, הגאולה היתה בעתה, כאשר נאמר, (בדברי הימים ב' ל"ו כ"ב) "ובשנת אחת לכורש מלך פרס לבלות דבר ה' צפי ירמיהו העיר ה' את רוח כורש מלך פרס ויעבר קול בכל מלכותו," הנוכל לחשוב כי אלהים הנוטר חסד ואמת בשתי גאולת האלה, לא קיים את הבטחתו בדבר ביאת המשיח? ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנו? וממה נפשך אם נדקו דברי רב אז הזמן אשר קצב אלהים כבר עבר והלך לו, ובאשר בלי ספק אלהים לא יכזב מלקיים הבטחתו בהכרח המשיח כבר בא, ואם לא נדקו דבריו כפי הדיעה אשר בעלי התלמוד יטו אליה מן ההכרח, אז יש לנו ראיה נוספה כי אין לנו לכוון עצמינו על חכמי

באשר אסור להם לאכול עמהם לחם חוקם, וגם אם תמצא ידם לקנות שה לבית, מי איפוא ישלטנו להם כדת וכהלכה, הלא הרבנים יאכרו אף שחיטה ישראל שאינו יודע כל דקדוקי השחיטה, באמרם, "ישראל שאינו יודע משה דברים שמפסידין את השחיטה וכיוצא בהן מהלכות שחיטה שביארנו ושטט בינו לבין עלמנו אסור לאכול משחיטתו לא הוא ולא אחרים, והרי זו קרובה להפק נבלה והאוכל ממנה כזית מכין אותו מכות מרדות," (ספ"ד) כזאת הם רחמי התורה שבע"פ ולדקתה, לענוש את האוכל דבר המותר כמו אם חטף חטאה גדולה, ולא תעשה קולא באופנים הנחומים אשר דברנו בהם, ולא תשכיל אם הסר למשמעתו הוא שבע או רעב, ומאיין כל חמלה תגוה להכות מכה רבה כל אשר יויד לאכול כזית בשר משחיטה אשר נעשתה בלי דקדוקיה וכלליה הרבים, אולם מלבד הרשע באכזריות הזאת עוד תנמס ממנו רעה אחרת יותר גדולה בזיעות החרדים בו, בלמד אותם כי החטאים במזות האנשים מלומדה הזאת כן יאדימו כתולע, עד אשר כנגדם החטאים במזות אלהים כשלב יבוינו, והאז הסר למשמעת התלמוד יחמץ לבו יותר בשמעו כי בנו אכל טרפות, מאשר ירע לו אם ישמע קול הקריה הומה כי זה בנו נלבד באיזו נבלה אשר עשה, ומגמת דקדוקי הרבנים האלה היא להסיר מהשבת היהודים מדברים החמורים בתורה אשר הם משפט ולדק וחסד, ולדבר על לב הבורים כי הם יהודים כשרים אם אך ישמרו את נפשם מלאכול כל בשר בהמה הטבוחה לא כדת הרבנים.

אל נא יאמר איש יהודי בלבבו כי מגמתו היא להשיא אותו לעבור על תורת משה ולאכול את מאכלות אסורות על פי תורת ה', הן לא נדבר כי אם במאכלות המותרות על פי התורה, אם היהודי יראה בשר מתקרובת ע"ו, או אם יקרא לאכול מזבחי אילים, או יזיר מלנגוע בו וטמא טמא יקרא למו, ויתקוטט בכל עו עס החטאים האלה בנפשותם, אך באיזה מקום נזה משה את בני ישראל לבל יאכלו משחיטת נכרי העובד את ה' או ישראל שאינו יודע הלכות שחיטת הרבנים? הן בכתוב הנ"ל אשר עליו יסמכו הרבנים כל הדקדוקים בשחיטה אין גם מלה אחת מהם, להיסך משס נראה התרה לכל אחד מישראל לזבח ולאכול, "רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר כזרכת ה' אלהיך אשר נתן לך," (דברים י"ב ט"ו) בכתוב הזה אין רמזים וסודות על המון דיני הרבנים איזו שחיטה כשרה ואיזו פסולה, להנריך את שומט השור שיהיה חובר חצר מחוכם ומסיר בכל דקדוקי השחיטה, ולמה זה כל איש יהודי לא יוכל לשחוט בעלמו את שורו או שיו כפי מזות התורה? ומה פשטו וחטאתו בזבחן וזבז בעלמו, להכות אותו עבדו וזאת מכה רבה אשר לא תמד ולא תספר, אם יש כח למכס להכות גבר על לא דבר? העבדו זאת יחשב כרשע וירודק עד החרמה יעבד במחלתו על נפשות ביתו בקש טורף למו? הן תקצר היריעה מהכיל כל דברי הוכחה אשר יש לנו כי דיני הרבנים בהלכות שחיטה אין להם שחר, אך האכזריות אשר בהם להונות וללחץ את עניי עם תספוק לבדה להראות כי לא ינאזו מאלהים, כי מי פתי יסור הנה להאמין כי ייטב צעיני אלהים אשר יבו את האדם בלי חמלה על לא חמוס עשה כי אם זאת שהבין את מזות התורה בשחיטה כפי פשטות המלות? או כי ה' זו אשר ידו פתוחה להשביע לכל חי רחון, ישם חוק בתורתו אשר יהיה לרוב עם סגולה זה השומר אותה סיבה למות ברעב? אמונה כזאת נאווה לעובדי איזו אלהות אכזרית מאלהי נכר הארץ, ולא לתלמידי משה והנביאים היודעים כי ה' אל חנון. ועתה כל איש אשר תורת ה' אתו יערוך נא אותה עם לקחי הרבנים, וביותר יעמדו נא אלה היהודים אשר לא יקדקו בשחיטה שתהיה כפי מזות הרבנים, לדבר משפטים כנגדם בשער, ולהראות כי לא יבוא צפיהם בשר פגול בקלות הרעיון ומצלי שים לב אל האיסור, כי אם בטוב טעם ודעת, למען גם אחיהם משכל דבריהם ילמדו להתנגד בפועל ובחוראה אל אכזריות והלחץ ושנאת הדת.

פקושת דברי אמת, אך רלונינו להרחאות ממנו, כי לב היהודים צימים ההם כן מאוד היה
 נכון ובטוח אשר זמן הקצוב לביאת המשיח כבר עבר, עד הטו את אונם מהר גם אל
 האמונה כי באמת כבר נולד, וכן נראה מדברי התלמוד בבלי כי למחבריו הדבר היה מובן
 מאליו כי המשיח כבר נולד, כי זו יוספר, "ר' יהושע בן לוי אשכחיה לאליהו דהוה קיים
 אפיתחא דמערתא דר' שמעון בן יוחי אמר ליה אתינא לעלמא דאתי אמר ליה אם ירנה
 אדון הוה, אמר ר' יהושע שנים ראיתי וקול ג' שמעתי, אמר ליה אימת אתי משיח אמר
 ליה ויל שיליה לדידיה וסיכא יתיב אפיתחא דרומי ומאי סימניה יתיב בני עניים סובלי
 חלאים וכולן שרו ואסיר בחד ומנא חיבו שרי הד ואתיר קד אמר דילמא מצעינא דלא
 איעבב אזל לגביה אמר ליה שלום עליך רבי ומורי אמר שלום עליך בר לוי אמר ליה לאימת
 אתי מר אמר ליה היום;" (סנהדרין ל"ו א') המאמר הזה הוא בלי ספק רעות רות, וגם הוא
 יראה כי החכמים האלה אך מעט דאגו לאמת, אבל ממנו יתברר כי גם החוזה שוא אשר
 בדה אותו מלבדו, וגם אלה אשר קבלוהו ממנו, כולם יחד האמינו כי המשיח כבר נולד
 והוחילו לו שמהר יתגלה לבואת ישראל, הן אמת כי מדברי המאמר נראה כי הוא מחזיק
 את הדיעה אשר להמון עם כי התגלות המשיח תלויה בתשובת ישראל באשר ישים צפוי כי
 יבוא היום לאמר אם בקולו ישמעו, אבל מאשר נשמע ממנו כי יכול להיות שיבוא בכל יום
 לבוא את ישראל אם אך יעשו תשובה, א"כ ברור הדבר שכבר נולד בעולם, ובכן יתחזקו
 לנו בעדות היהודים הראשונים הדברים האלה, הראשון, כי זמן הקצוב לביאת המשיח
 כבר חלף ועבר, השני, כי הזמן המיועד לבואו היה בסוף אלף הרביעי לבריאת עולם,
 השלישי, כי צעת ההיא באמת בא, באמרם כי לערך העת ההיא נולד בבית לחם יהודה,
 הרביעי, כי הוא נלקח לנן עדן כפירוש רש"י שם, כי אפיתחא דרומי הוא גן עדן אשר
 לעומת רום, הקמישי, כי שם יושב ומיחל לשוב אל הארץ ולבואו את עמו, ועתה מי זה יראה
 ולא יבין, כי הדיעה אשר אלה לה תסכים בכלל וספה אחת לה עם לקח המשיחיים? הן
 גם אנחנו מאמינים כי בסוף אלף הרביעי נולד המשיח, ובעצם תקופת השנה הזאת נשמח
 בחגנו לומר הולדות הגואל, אמת הדבר כי היהודים ימאנו להתחבר אל שמחתנו ולגיל עמנו,
 אבל דיעת מי נראה יותר לאמתית? הלא גם אם נחשה כעת מכל דברי הנבואות ועדות
 תולדות הימים העומדים לימין לרקנו, אבל גם מתנגדינו יתנו עדותן כי כנים אנחנו,
 ומחברי היהודים היותר שינים פה אחד יודו כי הזמן עבר וכי המשיח כבר נולד, ובכן
 יענו אמן על נדקת אמונתנו בדבר זמן ביאת המשיח, אולם המשיחיים ילכו לתומם הלאה,
 ומאמינים כי אלהים לא התנחם על הבטחתו, אולם קיים אותה צעתה, ולכן ישמחו שמוח
 על ישועתו וחסדו, אכן אם היהודים לא יאמינו את אלה אין זאת כי אם יען השמן לבס
 במחשבת גאולת עמם לטובה ומניית, ועיניהם השע מראות כי גאולה אחרת יותר יקרה
 היתה נחולה לעולם, הן אין דעתנו להכחיש כי עוד חזון למועד אשר בו ישראל יעשה חיל
 וישוב אל הארץ אשר דבר ה' לו וינחול את הברכות אשר הבטיח לו ביד עבדיו הנביאים,
 להיפך נכון לבנו ובטוח כי המשיח אשר פקד את הארץ פעם אחת למזער ישוב ויכון
 שנית את מלכות אלהים אשר היתה לפניו וינשא גאון ישראל וקרן תפארתו הרבה מאוד
 מכבוד אשר היה לו מימי קדם תחת ממשלת המלכים אשר מלכו בו, ובעין טובה נבקש
 אשר בני ישראל ישאו מהר את הברכות הנבטחות להם, אבל לא נוכל בעבור זאת לטעות,
 כי מלבד פקודת המשיח להשיב את המלכות לישראל, עוד יש לו אחרת יותר גבוה ויקרה
 אשר היא לבואו את כל מין אנושי, הן גם אם ינשא קרן העם עד מאוד ועלה לשמים
 שיאו בכל טובות ומניות הלא באין יחשב אם בני אדם לא יכללו מפעולת חטא אדם הראשון,
 ולא ישיגו חלק בתקות חיי נחם הטובה מכל חפץ. גם קבוצת ישראל מכל אפסי ארץ
 היתה נחשבה כלא רבת תועלות אם לא תתלבד יחד עם אושר נחמי של כל העמים, כבר
 היו בעולם אנשי שם וגבורי כח אשר הלחיו ורדו בשונאייהם והרימו את קרן בני עמם
 בכבוד ועושר רב, ואם המשיח יהיה מואין יתרון על אלה למה זה לנו? אך נחשוב אותו
 כעצם אשר בו יתברכו כל משפחות אדמה, להשיב באמת שבות ישראל, אבל גם להיות
 ישועת כל אפסי ארץ, כן הוא הלקח אשר תלמד דת המשיחית והמוחזק בתורה ובנביאים,
 ולכן נשמח שמוח כי הגואל הגדול כבר נולד, כי בא צראשונה ברוב שפל לשוף ראש הנחש, כי

התורה שבע"פ, ואיך נוכל אנחנו להאמין בה אם גם הסר"ם למשמעתה לא יאמינו לה כי אם את הטוב והישר בעיניהם להאמין, ואם כן לא ישמעו בקול דתם, אך ישעו דת לעצמם. בשנית היהודים הראשונים לא לבד האמינו כי זמן ביאת המשיח כבר עבר, אבל החליטו בזמנם את העתות והזמנים, "תנא דביא אליהו ששה אלפים שנה הוא עלמא שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח," (סנהדרין ז"א א') ובפירושו רש"י שם יאמר, "שלאחר שני אלפים תורה הוה דינו שיבוא משיח ותכלה מלכות הרשעה ויבטל השיעבוד מישראל," הלא נראה ההחלטה כי זמן ביאת המשיח הוא בכללות ארבע אלפים שנה לבריאת עולם, אשר הוא לפי חשבון היהודים זה אלף וחמש מאות ותשעים ושבע שנים, ולפי חשבון המשיחיים לערך אלף ושמונה מאות ושלושים ושש שנים, הלא הוא ענמם העת אשר בה הופיע ישוע הנוצרי, הן אנחנו לא נביא את המאמר הנ"ל יען נאמין באמת כי הוא בקבלת תנא דבי אליהו, אך להראות את דעת היהודים בימים קדמונים המבוארת באר היטב מזה המאמר, כי לו לא היתה תקות היהודים בכלל על העת ההיא כי בה יבוא המשיח אז יהיה המאמר אמת או בדוי מלבד אנשים בכל אופן לא היה יגיד שיתקבל לדעת הכלל, ואם אמת הדבר כי היתה קבלה הוואת מפי אליהו או בהכרח כדברו כן הוא והמשיח כבר בא, ואם הקבלה הוואת היא בדויה מלבד אנשים אז יש ראייה ממנה שכן היתה אמונת כלל היהודים, ובכל אופן יוכיח כי היהודים בענין זה לא יחזיקו עתה בלקח אשר נחלו מאבותיהם. אך בלקח אשר נאמר מחדש בא להם, והדבר מובן מאליהו כי המשיחיים להיפך אינם מחזיקים בדעה חדשה על אודת זמן ביאת המשיח, אך מאמינים ביהודים בימים הקדמונים, כי בסוף ארבע אלפים שנים לבריאת עולם הוא הזמן הקצוב לביאת המשיח, אכן אולי היהודים יאמרו בלבם כי בהנחת ביאת המשיח היתה בתנאי אם בני ישראל ישונו בתשובה, אולם העקשות הוואת נתישרה בתלמוד בהראות כי היא תתנגד לכתבי קודש, באמרו, "ר' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אינם נגאלין, אמר לו ר' יהושע אם אין עושין תשובה אינם נגאלין אלא הקב"ה מעמיד להן מלך שגורותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב, תניא אידך ר' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין, שנאמר טובו בנים שובבים ארפא משובתכם, אמר לו ר' יהושע והלא כבר נאמר חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו חנם נמכרתם בעבודה זרה ולא בכסף תגאלו לא בתשובה ומעשים טובים, אמר לו ר' אליעזר לר' יהושע והלא כבר נאמר טובה אלי ואשובה אליכם, אמר לו ר' יהושע והלא כבר נאמר כי אנכי בעלתי אתכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם לנין, אמר לו ר' אליעזר והלא כבר נאמר בשו"ע ונחת תושעון אמר לו ר' יהושע לר' אליעזר והלא כבר נאמר כה אמר ה' גואל ישראל וקדושו לבזה נפש למתעב גוי לעבד מושלים מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו, אמר לו ר' אליעזר והלא כבר נאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב אמר לו ר' יהושע והלא כבר נאמר ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאר וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בפי עולם כי למועד מועדים וחזי וככלות נפץ יד עם קודש וגומר ושתק ר' אליעזר," מן המאמר הזה יתברר כי התלמוד ענמו יכחיש את הדעה הוואת כי ביאת המשיח תלויה בתשובת ישראל, אך יחליט כי המשיח בוא יבוא בלי תנאי בזמן הקצוב, ובאשר הזמן הזה כבר עבר, בהכרח המשיח כבר בא, אולם הרבנים הראשונים לא הסירו ממנו את הספק בענין זה לבד במשמעות דבריהם, אך גם בפירושו הגידו לנו כי המשיח נולד קרוב לחורבן בית שני, ובתלמוד ירושלמי יוספר מאיש יהודי אשר הלך וראה אותו באמרו, "עובדא הוה בחד יודאי דהוה קאים רדי געת תורתיה קומוי עבר חד ערביי ושמע קלה, אמר ליה בר יודאי בר יודאי שרי תורך ושרי קנקנך דהא חרב בית מוקדשא, געת זמן תננינו, אמר ליה בר יודאי בר יודאי קטור תורך וקטור קנקנך דהא יליד מלכא משיחא, אמר ליה מה שמיא אמר ליה מנחם, אמר ליה ומה שם דאבוי אמר ליה חזקיהו, אמר ליה מן הן הוא, אמר ליה מן בירת מלכא דבית לחם יהודה," (ברכות ה' א') בהמשך הענין שם יוספר איך היהודי הלך וראה אותו, אך בשונו שנית האם אמרה לו כי הרוח נשא את הילד, הן נכחם גם אנחנו מרלון הטוב כי ענין הסיפור הוא בדוי מלבד איזה רב, ואין מגמתו בהביא את המאמר הזה להחזיק את הנאמר בו

היהודים עוד יאנחו בעול הגלות, לא על ה' תלונתם לאמר כי נתן הקץ לעבור עלי לקיים את הבטחתו, ולא על המשיח, באשר בעמם מאנו לקבל ממנו את דרך המוסר אשר בלעדה לא תכון חירות כל אומה, ובחרו לתת את עמם אסירי ידים ורגלים מפני ועד בשר בידי התורה שבע"פ מלשבר אגודת מוטה אשר כל בואיה לא ישיגו אורחות חירות ושלוה, הלא אלהים ינהג את העולם בטבע אשר יסדה ימינו, ובעד אולת אדם המסלף דרכו לא יתן בעוון נפלאותיו לשנות אותה ולעשות עם חפשי נגד רלונו, ישיבו לא היהודים אל לבם אם לא כדברנו כן הוא, כי עד היום הזה עוד ידיהם אסורות בזיקי התלמוד, ידרשו ויחקורו בדיני השמיטה, (אשר מדי כדבר זה זכור נזכור אותה עוד) ויענו לנו היש בעולם עבד נגוע יותר מיאיש אשר יבחר להתעטף ברעב הוא ונפשות ביתו מהשיב ידם לפיהם באוכל בריא אשר שמה לפנייהם השגחת אלהים, על כי הרבנים נוגשיהם יאמרו להם, חדלו לבם ממנו? שים למשל עיניך על הדן אשר כואח, "כל טבח שלא בדק הסכין שלו לפני חכם ושחט לעלמו בודקין אותה, אם נמצאת יפה ובדוקה מנדן אותו לפי שיסמוך על עלמו פעם אחרת ותהיה פגומה וישחוט זה, ואם נמצאת פגומה מעבירין אותו ומנדן אותו ומכריזין על כל בשר ששחט שהוא טרפה," (הלכות שמיטה א' כ"ו) השמע איש מעבודה קשה כואח, בראשונה הרבנים השתדלו עמם אשר חיי היהודים יתלו מרונם הטוב, ובלל ישיבו נפשם באוכל עלי דעתם ונפשם, ואסרו לטבח לטבח טבח ולהכין אף כי הוא יודע כי טוב וישר פעלו כפי דתי התורה שבע"פ, אם לא יקבל על זה מפורש הסכמת הרב הגדול הנותן טורף לכל בשר, ולא די כי כל איש יהודי יהיה עבד לתורה שבע"פ, אבל גם עבד עבדים יהיה לאחיו הרבנים, אשר ימשלו בו בפרך לאסור לו לעשות קטנה או גדולה מלבו כפי דעתו, כי הוא החומר והרב היוצר יחשוב למענו ויאמר לו אם יש ידים לפועלו, בסינית התאמנו להחזיק את ממשלת זדון הואת במשפטי עונשים הקשים על המורה את דבריהם, להחריס את הטבח אשר שחט עלי להראות את המאכלת לחכם, אף כי הוחדה וגם מרוטה וכל פגם אין בה. אולם אם בבדיקה המלא ימצא בה בדיק קטון, או לא לבד הטבח לבדו ישא את עונו להכות לחיו בחרפה ולגדות אותו מתבל, אבל גם כל העדה בשבתם על סיר הבשר לכלב ישליכו אותו, מי זה לא יראה כי האיש הכותן שכונו לסבול את עול קשה הזה, הוא יותר מדוכא בעבודת הרעיון מכל עבד בעולם? ומי זה אשר בינת אדם לו למאזני משפט, ודבר ה' למנהל בדרך ואור לנתיבות, יוכל להאמין כי בדיק קטון אשר בסכין יעשה את הבשר טרפה? מי איפוא ראה מעולם סכין או תער חדה הנעשה בכל מלאכת חורש ומושב עלי בקעים דקים רבים? יואיל נא החכם אחרי בדיקו את הסכין עלי מנזל בו כל בדיק ישוב יראה בו ע"י כלי הזכוכית המגדיל את הגשמיים לעינים (תיקראסקאפ), הלא ימצא כי מעולם לא היה עוד סכין עלי פגומות, וידע כי כאשר התורה שבע"פ תשאל מאדם את הנמנעת, לא יעיר כי מאלהים היא, ויבין כי אחרי אשר במצות התורה מותר לישראל לאכול בשר, תנאי הרבנים אשר הסכין יהיה עלי פגימה הוא בהכרח דבוי מלבם בשקר, והיהודים מוכרחים להסיר מלבם את אמונתם לתורה שבע"פ או להזיר מכל בשר; הן לו התורה שבע"פ היתה מחמירה בכל עניני השמיטה, ודברים אחרים היו צפיה לאסור בכל מקום את הבשר עלי עדות ברורה כי השמיטה נעשתה כדת וכהלכה, או לפחות היה לנו להלדיק את דיניהם בהסכמת אלה עם אלה, ולדון לכף זכות את היהודים הסרים למשמעתם, אבל לא כן הוא הדבר, הרבנים עמם בהרגש איך מאוד דיניהם יהיו למשא, שבו והקלו את כובד משאם באופנים הישרים בעיניהם, כאשר נשמע דבריהם, באמרו, "הרי שראינו ישראל מרחוק ששחט והלך לו ולא ידענו אם יודע או אינו יודע הרי זו מותרת, וכן האומר לשליחו לא ושחוט לי ומנא הבהמה שמוטה, ואין יודע אם שליחו שחטה אם אחר הרי זו מותרת, שרוב המזויין אל שמיטה מומחין הן," (שם ד' ו') הקולא הואת תראה איך מאוד דיני השמיטה קשים על העם, ואיך הרבנים עמם לא ישרה נפשם לרבוץ תחת כובד משאם, עלי ספק היו מקרות רבות כאופני השאלה, ובכל יום יכול להיות מקרה שהיהודי עובר אורח יבוא אל עיר קטנה אשר בה מעט יהודים ויתאוו לאכול בשר, ואם יהיה הדבר הכרחי לבדוק את הסכין ולדעת אם השוחט יודע היטב כל דיני שמיטה, או בהיות לו מניעה לבקר את השוחט, אין

הערה למות נפשו בעד רבים, ובזכרנו כי קול הקריאה הברוכה הזאת השמיעו אנשים מזני ישראל את אבותינו ומידם היתה לנו הבטחה העליונה הזאת, בהכר את טובם וחסדם אשר עשו עמנו, נכספה נפשנו להשיב גמולם להם בקרואי אותם לבוא ולקבל חלק בשמחתנו, הן נכון לבנו כי שמחתנו זאת איננה מרעות רוח, גם הרבנים עלמם יתנו עדיהן ויזדקו ב' הזמן הנקצב לביאת המשיח ואשר בו נולד היה בימים ההם אשר אנחנו נאמין כי בהם נולד, ואם נולד מי איפוא הוא? מי זה מבלעדי המשיח אשר אנחנו מאמינים בו וכל לתבוע לעגמו משפט המשיח? המהכמה ידברו הרבנים לאמר כי אלהים שלח באמת את הגואל הגדול לתבל הנבלה הזאת, ושז ולקח אותו מבלי נתון לו לבצע את מעשהו? אכן אם אמת הדבר כי פקד את הארץ (כאשר אין ספק בדבר ע"ה הסכמת היהודים הראשונים עם המשיחיים) לא שב לעוונות אותה בלי לזכור ליושבי בה וזד טוב ברפאות תעלה למכאובם ונגעם, נכון הדבר כי לא לבד הרבנים הראשונים מסכימים לדעת המשיחיים בדבר ומן ביאת המשיח והמקום אשר נולד בו, אבל גם כל עם ישראל הראו פעולת את הסכמתם לדעת המשיחיים במה שנוגע לעת ביאת המשיח, כי מהרו ללכת אחרי כל איש רועה רוח אשר ינח לפניהם לקרב ומלחמה לאמר על נפשו כי הוא המשיח, גם לפני חורבן הבית רבים חללים הפילה האמונה הזאת ועלומים הרוגיה, אך אחר שוממת המקדש גם הרבנים וגם העם נתנו ידם לבר כוזבא, והלכו אחריו כאחרי משיח ה' באשר נכון לבס כי עת ההיא היתה קלובה לביאת הגואל, ובכן הלקח אשר תלמד דת היהדות בענין המשיח הוא, כי אלהים הצטיח שיבוא משיח, כי שם קץ לימים אשר יעברו לפני בואו, וכי הקץ הזה כבר עבר ואלהים לא קיים את הבטחתו, ולהיפך דת המשיחית תודה את ההבטחה תכיר את הקץ ותאמין כי המשיח נולד, וכי גם אלהים קיים את דברו, וכי המשיח לא לוקח לנן עדן עד אשר מקודם בצע את מעשהו אשר היה לו לעשות בבואו בראשונה, כי אז, גם אנחנו מודים באמת, עלה לשמים והנה הוא יושב לימין אלהים, ומשם בו יבוא לפדות עמו האחרונה ולכונן את מלכות הנדקה, וההבדל שבין אמונתנו לאמונת היהודים הוא, בדבר נדקת אלהים ואמיתתו, אנחנו מאמינים כי אלהים שמר, ולא יזויר שלא ישמור את הבטחתו, ודת היהדות תלמד כי אלהים לא קיים את הבטחתו, יעמדו נח בעלי דעת ויזכירו בין שנינו בשפוט איזו משתי הדעות תתן לאלהים תכונה היותר יתה לו, יהיה מה, אנחנו נשמח בה' כי לא ישונה, ובזכר אמיתתו כי לעדי עד.

פרק נא

הן לפי הודאת הרבנים עלמם ומן הקצוב לביאת המשיח כבר חלק ועבר, והמניעה אשר ליהודים להאמין באשר באמת בא בזמן הקצוב היא בטענתם הגדולה, כי למשיח לתת להם חירות משיעבוד הגלות, ואומה הישראלית עודנה בגולה, אולם התשובה לטענה הזאת היא, כי חפץ המשיח היה ויהיה עוד עד היום לשלח רבונים חפשיים, אך הם יתנו כתף סוררת לקבל את חסדו, התנאי הראשון לחירות עם לבל ישמע קול נוגש הוא, פקח קוח בדעת ובמוסר השכל, מעולם לא נפלה אומה אל כור ברזל העבודה עד השחיתו מקדם דרכם במוסר והיו עבדים לתאותם ואולתם, וכל לאום אשר יחבק ויקי און בלבבו, לא ינתק לעולם הכבלים מרגליו, וגם אם למעט יפרוק העול מזוירו, לא יעמוד בחירות ומהר ישוב אל עבותות השיעבוד, ולכן בבוא המשיח בעת אשר אומה הישראלית היתה כבר משועבדה אל הרומים, היה נרץ בתחילה לנתק את המוסרות מעל לבם ודעתם, ולחלץ אותם מעבדות התאות אשר בעבודה נשפלה קרנם בידי נר, וכן באמת החל מעשהו, בהתנגד להבלי שוא של התורה שבע"פ ובהראות את החירות השלמה אשר בדבר ה', אך האומה לא שמעה בקולו, ובחרה לעמוד בעבדות ההשקתה מלזאת חפשי בחירות המוסר והשכל, ועתה אם

שיצור לו האדם, ואיך גם יודה כי כולם נדקו יחדו, על כפון איך לך עבודה קשה בעיני מוסר ושכל יותר מזה, ידענו גם אנחנו כי גם בין המשיחיים נמנאות דעות שונות בעינים גדולים ונכבדים, וכל עוד בני אדם יהיו חלושי דעת לא תחל מחלוקת מביניהם, אבל המשיחיים לא יתאמרו שיש להם תורה שבע"פ הנתנה מאלהים למען הנל אותם מפרושים על דבר ה' לא טובים, ואכן אמת הדבר כי תמנא קהלה אחת בין המשיחיים אשר הלכה בענין זה בעקבות הרבנים, אבל גם היא נכשלה ונלכדה בהבלי הטעות כמוהם, הלא תראו כי דרשות שונות אשר למשיחיים איך הוכחה כנגד הסכמתם בצורש ויסוד אמונתם אשר משם יסתעפו ויפרדו דרשות חלוקות לענפים רבים, ויכול להיות למשל כי שני אנשים יתנגדו בפירוש איזה כתוב מתורה משה, ובכל זאת הדעת אשר תעלה מהתנגדותם לא תכחיש את אמיתיות הכתוב עלמנו, אבל אם כל אחד משני אנשים האלה יאמר כי פירושו הוא משמים, והשלישי יאמר כי האף שמתנגדים זה לזה בכל זאת נדקו יחדיו, אז נדע על כפון כי לא לבד ישקר אבל גם בשנותו את טעמו הבלי יפלה פיהו, הן אם טעות כזה לא מנא מקום כי אם במקרה לבדה אז היה לנו לנוד לאנשים השוגים בו, אבל עתה באשר הטעות הזה נפרץ להיות דרך לעם ולמנוע טוב ואושר מאלפיו ורבבותיו, הלא יש לנו לעמוד בפרץ ולהסיר המכשלות, כמו בענין שחיטה ה"כ אשר מדינה תנא רעה רבה לעניים רבים בקרב כל הארץ להחסיר לחמם, ובכלל תאסר את רעיון כל העם בזיק און ותמוע אושר וכבוד המובטח לישראל ביד הנביאים, הן מי זה לא ידע כי עתה בהיות עם ישראל מפוזר ומפורד בין העמים, רבים מהם בארצות שונות יהיה במזור ובמנוק ולמשל ולשנייה על דבר הבלי שוא האלה אשר בימינם, ובעוד לא ייטיבו את דרכם במוסר השכל לא יתגברו לעולם כי הם עם הגולה וממלכת כהנים וגוי קדוש, איך יש יום רמה קרן ישראל ונשא מאוד, וגם עתה בתתם כתף סודרת למנוע הטוב מהם רבו חסדי אלהים מהשחית אותם עד כלשה, אבל בכל הטוב אשר ה' דבר להם לא יסיר שבטו מהם עד ישובו ללכת בהדרת חירות בני אלהים, ולא יגור שישלחו חפשים ויעשו חיל עד ישברו זיקי און אשר הרבנים אסרו אותם בם, ויטו שכמם לעול משיח הנעים, מי זה העם אשר יוכל לעמוד אם יבלה כל כוחות חכמו ונבוכיו במוסר ואמונה בדקדוקים רבים דקים של הרבנים? ואיך יוכל עם להשיג חירות ואושר בעוד יאכח בחבלי עבודת הבלי שוא להאימן כי דיני הקבלה כאלה המתנגדים זה לזה ואשר יהיה לקללה ולא לצרכה לעניי עמם המה מאלהים אמת ורב חסד? הן מקדם נריך לחטא את הבית ולקדש את המקדש ערם ימלא אותו כבוד ה', ויקר הדבר ונכבד מאוד לכל איש ישראל הדורש טוב לעמו לחקור בדבר אם היסוד זה שבתורה שבע"פ אשר היה חבר לרעה ואח ללזת. ישראל מימים רבים יוכל להיות טוב וישר, ואם יתברר לו כי משחתו בו ולא ירצה לה', אז נאות לו להעיר קנאה ולהתאימן לחנן אחיו מרעת השקר ועולו הקשה, וגם אנחנו לא נחשה מלהעיר אזנו כי מלבד רעות אחרות אשר בתורה שבע"פ עוד תרבה הנזק במגמתה להגית תמיד אש השנאה בין ישראל לעמים, וידענו גם אנחנו ונאימן בדבר אלהים האומר, "הן עם זה לבד יסכון ובגויים לא יתחשב," ונכון לבנו ובטוח כי כל התאמנות האנשים ויגיעתם בכל נפשם לערבב את ישראל בין הגוים תהיה לריק ולבהלה, אנחנו לא נהיה חברים לחורשי משחית אלה ולא נבקש להפר את דבר ה' ולהשפיל את ישראל מומלתם הרמה, למען תחת היותו עם קדוש לאלהיו וראשית תבואתו, ישוב למדרגה שפלה כאחת מכתות בעלי דתות הגרועות, אולם בכל זאת השנאה היונאת מתורה שבע"פ בין ישראל לעמים, היא לפי דעתנו כנגד רכון אלהים, וכי טהור עינים לא יוכל להביט אל עמל המפריד בין אדם לאדם ושולח מדנים בין רעים, ואשר יהיה לנזק גם ליהודים וגם לעמים, יעמדו נא אלה היהודים אשר אוהבי אדם המה באמת, אז אלה אשר יתאמרו לזהוב כל בני איש וישפטו אם יש עול בפינו, אנחנו מלדנו די לנו כעת להראות אמיתיות הדבר כי דיני השחיטה יונו את העניים וישחיתו בעבודה קשה את רעיון כל העם, כי מעט להם היותם סיבת הרעה אשר תמנא את איבוי עם בלחץ ונרעב אשר תספוק לבדה להעיר קנאת הישרים בלבותם לקום כנגדה ולהסירה כרגע מקרב עמם, אבל עוד ירבו השוד והשבד למשכילים בעם בהשיא אותם לעשות בנפשם שקר בדבר בלב ובל, ולגנוב דעת אנשים בתת תודה לאמונה הרחוקה מהם, הלא

כי אין האיש צביתו, יחסר לחמו ולא יוכל לאכול את ארוחתו, וכן יכול להיות שאיש יהודי עשיר שולח את צביתו לשחוט אותה בעיר אחרת ביד איש יהודי אשר איננו חובר חבר מחוכם, לבסות את הסכין ולשאלו את שוחט השור תורת השחיטה, ואז יען השור לא היה טבוח לעינו לא יוכל לאכול ממנו, ולכן התורה שבע"פ העלימה עין מכל החומרות והתירה לאכול מוסתם שחיטה, והקולא היאת תוכיח כי לא בנפשו יעשה האיש אשר לא ידקדק בכל דינים הקשים האלה, וכו' היה מטא לעובר עליהם, אז יש להחמיר גם בספק אשר בהם, ואם אין אשמה בספק התנאים המכשירים, גם לא יהיו לחטאה לעובר עליהם בדעת נכונה כי לא נעשו, ולמה זה ירעב היהודי העני ויגיע עד שערי מות מבלי לאכול משחיטת נכרי? או למה זה יכו אותו מכה רבה על אכלו מעט בשר למלאות נפשו כי ירעב? ומה פשעו יותר כבד מאיש האוכל בשר שחיטת ישראל בלי לדעת בדרור שכל תנאי השחיטה נעשו כדת וכהלכה? ואם יש פשע בזה איך כל עניי העם אשר לא למדו חכמת הרבנים יכולים לדעת כי הבשר אשר יאכלו הוא בשר? וגם לו יעמדו על גבי השוחט לראות בעיניהם את השחיטה, בכל זאת באשר לא באו בסוד כל דיני השחיטה וחכמתה רחוקה מהם מוכרחים לסמוך עמיהם על דברת אחרים, ובכן כלל העם האנשים אשר לא ידעו ספר והנשים ימששו כעורים קיר בעבודת תורה ומצוות אשר מעולם לא שמעו ולא התבוננו, ויסורו למשמעת המבינים אשר יחזיקו בדם למען לא יכשלו ויחטאו בדינים אשר יחשבו להם לעון בלי לדעת אותם, היגויר כי עולה כזאת תנא מאלהים? הן לו היתה שפה אחת לרבנים ודברים אחדים לכולם אז היתה לפחות איוו התנלות לתועי לב אשר יעו שכמס לסבול את עול קשה הוא ולתת אותו גם על לוארי אחיהם, והיתה להם טענה כי הסכמת הרבנים פה אחד בדיני הקבלה תוכיח על אמיתתם, אבל למה זה לא ישיבו השוגים אל לבם דעת ותבונה עתה בדעתם כי הרבנים עמנם מימי קדם עד היום הזה מתנגדים בדיניהם זה את זה, ויאמרו כשר או טרפה איש כנגד הוראת חבירו, הן מלפנים שמענו את הדין באומר לשליחו לא ושחוט לי ומנא הבהמה שחטה ואין ידוע אם שליחו שחטה או אחר כי אז השחיטה כשרה, איך אם כשים עין על פרטי הדינים היוצאים מן הכלל הזה נשוב נמנא את הרבנים מתקוטטים איש באחיו, כמו למשל בעור י"ד א' יאמר, "וכתב הרמב"ם דוקא שמנא צבית אבל מנא באשוק או באשפה שבבית אסורה וכן כתב בעל העיטור וא"א התיך אפילו באשפה שבבית ולא יסר אלא באשפה שבשוק וכן הרשב"א", ועתה אם יקרה לאיש יהודי מקרה באופן מחלוקת הגאונים האלה אל מי מהם ישמע הלמתיר או לאוסר? איך נוכל להחליט כי תמנא תורה שבע"פ המבארת את מצוות התורה, או אם תמנא, שיש איזה תועלת בה, אם גם בהוראתיה תמנא רבות מחלוקות ומצוכות? נסורה נא אל מקום אחר (שם ב') בענין השוחט שהוא אוכל נבלות להכעיס, גם זו תמנא שני רבנים גנים, "כתב הרשב"א שאין מוסרין לו בתחילה לשחוט אפילו אם ישראל עומד על גביו, ואם שחט בדיעבד כשר ע"י בדיקת סכין תחילה או סוף וא"א הראש ז"ל כתב שדינו כגוי", הלא בזה עינינו רואות מחלוקת רבת הענין לא לבד באסור ומותר אבל גם בספק אם העובר ענוש יענש במכות מרדות כעל שחיטת נכרי כנ"ל (בפרק מ"ט) וגם בענין גדול כזה עוד הרבנים לא ישמעו איש שפת רעהו וזה אומר בכה וזה בכה, ועתה מי פתי יסור אל דת אשר חכמיה הגם בעמנם לא יוכלו לשבת בשלום יחד, ואף בדבר הפשוט הזה איזה אוכל מותר ואיזה אסור יאכלו ויזומו לריב ומנא, בכל זאת יבקשו מאחרים שישמעו להם מבלי סור ימין או שמאל ויענשו אותם בעונשים קשים אם יעברו על דבריהם? ואיך אפוא נוכל לפשר את התנגדות אשר בתורה שבע"פ, כי תחליט שהחכמים הנפגעים בדעתם ישרו גם כולם ואסור לחלוק על דבריהם כי אלו ואלו דברי אלהים חיים, ובוה נראה כי מה שחכם אחד מתיר השני אוסר לענוש עליו את העובר במכות מרדות, ומי אפוא מהם ינדר, ומה יעשה האיש היהודי, אם ישמע להמתיר, השני יכה אותו מכה רבה, ואם מיראה ישמע להאוסר אז יהיה סותר לחכם האחר אשר על מריו ירדפנו עד חרמיה וירשיענו גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, ובכל אופן מוכרח לאמר לרוח בינת נפשו לא ידעתין, וללכת במשעו כיוו אופל באשר ינהלו אותו אלה אשר תמיד ירבו מדנים ביניהם, איוו היא דרך ישרה

ישים מכשול עון בלבו לקלם ולכבד איזה אנשים, ולשמוע בקולם בדמות עבודת אל עליון, האל אין ספק כי יהב יתור מבתיים, בערך יתרון האולת אשר בעבודת אנשים מאולת אשר בעבודת אלהיות רבות, אולי יחשוב הקורא כי הדבר נמוע שבני אדם יפלו בטעות וסבלות כזאת, אל נא יהיה מפליג לכל דבר, ואם יחקור בחוקי התורה שבע"פ אשר היהודים חרדים להם כלמנות ה', או ידע כי גם אולת רבה הזאת לא נפלאה מבני אדם, כי איזה הבדל בין האיש הנותן כבוד אלהים היותר גדול ועבודתו היותר נכבדה לעמם אחר, או המעלה דינים בדויים למדרגת מנות ידועות ומוחזקות להיות מאלהים, ואומר כי לשמוע בקולם הוא עשות חפץ אלהים ושמירת חלק מתורתו? על נכון עבודה היותר שלימה אשר יזויר לאדם לעבוד את ה' היא להשתעבד לבו ורעיונו לרצון אלהים, והנותן נפשו ומחשבתו לשמור מנות אנשים ולעשות הפגם יעשה אותם לו לאלהים, כן היא דרך היהודים המחזיקים בתורה שבע"פ כאשר יענו בס דיני בשר חלב אשר נשים לב עליהם בפרק הזה, הכלל הראשון אשר תשים התורה שבע"פ בענין זה, הוא, "בשר בחלב אסור לבשלו ואסור לאכלו מן התורה ואסור בהנאה וקוברין אותו ואפרו אסור באפר כל הנקברין, ומי שיבשל משניהם כזית כאחד לוקה שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו, וכן האוכל כזית משניהם מהבשר והחלב שנתבשלו כאחד לוקה ואע"פ שלא בשל", (הלכות מ"א ט' א') בזה התורה שבע"פ תשים חוק כללי כי אסור לבשל בשר בחלב או להנות ממנו, ותחרון עונש העובר על האיסור להכאיב ולהבזות אותו במלקות, וכל זאת בדויה מלב אנשים ולא נמצא בתורת משה סמך לאיסור זה, כי המנות ל"ת אשר בה בענין זה היא נגבלה באופן אחד מביאר הטוב הלא הוא "לא תבשל גדי בחלב אמו", והפרט הזה של גדי בחלב אמו יובח כי אין איסור אחר בכלל לכל בשר בחלב, אך הרבנים למנוא איזו כסות עינים אל האיסור מן חן כל טעם, התאמנו לבאר מלת גדי כי היא כוללת כל בשר, באמרו, "וגדי הוא כולל ולד השור ולד השה ולד העז עד שיפרוט ויאמר גדי עוים", וכן הוא גם בפירוש רש"י, אולם אין העורי הסיר את הטרחא ממנו לסתור את פירוש הזה, באמרו, "ואיננו כן כי גדי לא יקרא רק שהוא מהעוים ובלשון ערבי הוא גדי ולא יאמר על מין אחר, רק יש הפרש בין גדי ובין גדי עוים כי גדי גדול מגדי עוים כי עודנו נריך היותו עם העוים וככה שעיר ושעיר עוים ומכמים קבלו שלא יאכלו ישראל בשר בחלב", (בפירושו שמות כ"ג י"ט) ובכן הרב הגדול הזה בעלמו יודה כי מנות מלות הכתוב לא נאסר כי אם האופן הפרטי וכי כלל האיסור בבשר בחלב איננו כי אם מקבלת חכמים, אכן לו היתה איזו הוכחה כי הקבלה הזאת היא באמת מסיני או היתה לה תוקף כמנות התורה שבכתב, אבל מעולם לא התנדב לב אדם למנוא הוכחה כזאת, ומחברי התורה שבע"פ גם בזה כמו בכל דיניהם סמכו עמנם על הסרים למשמעתם שיאמינו לדבריהם בלי כל ראיה, וההפרש בדין הזה הוא כי לא לבד אין עליו סמך מן התורה אבל גם מנותה תענה שקרו בפניו, כי מי פתי יוכל להאמין כי ברנות אלהים לאסור לישראל כל בשר בחלב נתן מקדם אומר מקולקל אשר ישמע ממנו היתרה לרנונו ואחר תקן המעות בפירוש בע"פ מה הוא רנונו? ולו המנוה הזאת לא נאמרה רק פעם אחת בתורה קשה היה הדבר להאמין כי שגגה כזאת ינאה ממנה, ואף כי עתה אשר המנוה הזאת היא משולשת בתורה, (שמות כ"ג י"ט, ל"ד כ', ודברים י"ד כ"א) ובכל מקום נגבלה לאופן פרטי גדי בחלב אמו, ועתה מה רבה רעת הרבנים אשר ערב לבם להוסיף על מנות ה', ומה גדלה אולת הסרים למשמעתם עד היום הזה, לרומם את מנותם הבדויה מלבם ולקבל אותה כמנות ה', ואין להשיב על זאת כי לא היתה מחשבת הרבנים למעול מעל הזה, ולא היה רנונם שיהודים יחזיקו את מנותם למנות אלהים, כי באמת בענין הזה החליטו כי כן הוא מנות התורה וכל אשר יקרא בתורה שבע"פ ידע כי בכל הדינים הרבים אשר הסופרים רנו שהעם ישמע כי ינאו מדעת עמנם, לא כמדו את האמת תחת לשונם ואמרו בפירוש כי כזאת וכזאת היא מדברי סופרים, ולא הלכה למשה מסיני, כאשר יאמרו על בשר בחלב, וגם בענין זה יש אופן אשר בו הרבנים יודו כי איסורו איננו מן התורה כי אם מדעת עמנם, כאשר נשמע דבריהם באמרו, "וכן בשר חיה ועוף בין בחלב חיה בין בחלב בהמה אינו אסור באכילה מן התורה לפיכך מותר לבשלו ומותר בהנאה, ואסור באכילה מדברי סופרים כדי

רבים יהודים כאלה נמצאים בכל קהל ועדה; וישרה צעיני אלהים לתת לפתאים עניינם
 ערמה ומוזימה בלעשירים, ולרבים מהם יקרה לפעמים שיטורו משנתם על חיק האולת,
 לאמר אך שקר נחלה לנו התורה שבע"פ הכל ואין בה מועיל ולתעב איזה מדינה הדבויים
 והנזורים להם ולבני ביתם להמיתם ברעב ובחוסר כל, אך בכל זאת לא ירצו עוון בנפשם
 להודות את דעתם נוכח השמש ולהראות את מעשיהם לעיני כל, הן לו יאכלו את תועבת
 הרבנים לעיניהם, הלא מהר יבדלו מקהל ועדה ולא יהיה להם עוד חלק בטוב אשר
 יעשו עם האציונים היושבים בתוך עמם, ובחסד נדיבי עם לישרים, וגם לו יגלו רק את
 דעתם לאמר כי אין פסע לאוכל את המאכלות הנחשבות לאסורות, הלא גם אז מהר
 ימנו עם פושעים ורשעים, ולכן ישימו מחסום לפיהם ויסתירו את דעתם להראות עלמם
 כחרדים אל דיני התורה שבע"פ למען ימלאו גם המה רעבון בתיהם כאשר תמצא תמיד
 יד הסרים למשמעת הרבנים להיות להם לחם לאכול ובגד ללבוש, עבודת הרעיון הזאת היא
 גרועה מכל עבודה, והעני האומלל לא לבד יהיה לתורה שבע"פ לזם עובד מבלי להשיב
 נפשו באוכל כי ירעב, אבל גם מבלי לחשוב כפי דעתו, ואף כי לפתוח פיו כאשר עם לבבו,
 לכחש או לספק ביסודות אלה העוכרות את שאריו, אמת הדבר כי אנשים האלה אשר יתראו
 להיות חרדים וזהירים בעיני הדת או אשר בפייהם יכזבו להודות בדיעותיהם למען השג איזו
 טובה זמנית, המה חלשים או רעים מאוד, אבל יש לנו לדון לכף זכות את טבע בני אדם
 החלושה ובפרט את עניי מרודים אלה אשר קצרה רוחם בעבודה קשה מלידה ומבטון,
 כי יחליקו לשון בדת וביראה מאשר לא יוכלו לראות ברעה אשר תמצא את בניהם העטופים
 ברעב ובחוסר כל, אך תלונתנו היא על היסודות אשר תהיינה למשחית, לא לבד לענות
 את הגוף אבל גם להשפיל נפש יקרה עד תהיה זוללה, ולכן כל איש יהודי האוהב ומכבד
 חירות הרעיון מחויב להשתדל למנוח אותה לאחיו העניים, למען גם המה יראו בטובה ע'
 דתי המדינה, אשר על פיהן גם היהודים חפשים הם להשתחות לאלהים ולעבדהו כפי רצונו
 במחשבתם, אבל התורה שבע"פ תעמוד לטען להם ותמנע הטובה הזאת מהם, בהכריח
 אותם לשאת עולה הכבד מבלי נתון לעיני עם לעבוד את ה' כפי רעיונם ואף לא להביע
 בשפתם את מחשבת לבם, מעבודה קשה הזאת אין כל מחוקק צעמי משיחיים יוכל לחלץ
 אותם, ואין איש אשר תמצא ידו לשלח רזונים חפשים וזלתי יהודים אחיהם ואף עליהם
 לחיש לעורת בני עמם, אולם גם הם יהיה מוזיזה טעם שיהיה, אהא! גם הם, חדלו
 להשכיל אל אצדן מולדתם.

פרק נב

הן יסופר מכתבים ועמים אחרים אשר הושיב מלך אשור צערי שומרון כי בקשו לחזר
 את עבודת אלהים אמת יחד עם עבודת אלילים, "ויהיה הגוים האלה יראים את ה' ואת
 פסיליהם היו עובדים גם בניהם ובני בניהם כאשר עשו אבותם הם עושים עד היום הזה,"
 (מלכים ב' י' מ"א) כל איש יכול לשפוט כי בדרך הגוים הזה היה גם רשע וגם אולת,
 הרשע לחלל שם אלהים אמת בתת מכבודו לאל אלהים, והאולת לחשוב כי תיטב צעיניו
 מקצת העבודה ולב הנגזר לשנים, ויותר היתה עבודתם בטוב טעם, ותקטן תועבתה צעיני
 אלהים קדושים, אם היתה כולה לאלילים, מתתם לה' כבוד בלי יראה ויאהבה שלמה ושמוע
 בקולו לבדו, אך בקנא אותו צורים, אולם עוד יש אולת אחרת יותר רבה בדרך עבודת
 אלהים, הלא היא בדת לאנוש רמה מלא עולה את הכבוד אשר לה' לבדו, הן הכתיים
 חשבו באולתם כי אלהים הוא אל נערץ בין אלהים אחרים רבים, ולכן עבדו את אלהים
 ולא נתנו מגרעות לכולם, אבל האיש היודע ומודע כי יש אלהים אחד ואין שני, ובכל זאת

ה' יאמינו בתוס לבבם כי ילכו צמישרים אל השמים, ובכן התורה שבע"פ תשחית נפשות רבות, וכל איש אשר יש בידו למחות ואינו מוחה יתן דין עליהן, ואלהים יבקש את אבידת הנפשות כמיד הרבנים אשר יורו את העם יסודות כאלה, כמיד המלומדים אשר יתווקו בהן ויכתבו ידם אליהן, ובמיד הכהנים הלויים אשר הפקיד אותם לרעות את עמו ישראל, והם התרשלו ולא שקדו על פקודתם, אולם ביותר ידרש דין וחשבון מזלם היודעים בעצמם כי היסודות האלה הם רעים ואוכלים בשר בחלב לשבעה, ומילואו שמוק פיהם על הבלי הרבנים, ובכל זאת לא ישכילו לגרר עניי עם אחיהם, הן כל הבקיא בדינים האלה יודע כי לא לבד יוליכו את העם שולל בדת, אבל גם ירבו המזוכה והרוגו בבית, ומעשים בכל יום שאסה קשת רוח תחטא באחד מהם בשגגה, ומוכרתת לקום בעוד לילה ולעלות אל הרב ולשאול את פיו, כדת מה לעשות טרם תתן טרף לביתה וחוק לנערותיה, למשל, "בשר שנפל לתוך החלב, או חלב שנפל לתוך הבשר ונתבשל עמו שיעורו בנותן טעם, כינר חתיכה של בשר שנפלה לקדירה רותמת של חלב, עושה הגוי את הקדירה אם אמר שיש בה טעם בשר אסורה ואם לאו מותרת ואותה חתיכה אסורה, בד"א שקדם והזיף את החתיכה קודם שתפלוט חלב שבלעה, אבל אם לא הלך משערים אותה בששים מפני שהחלב שנבלע בה ונאסר ינא ונתערב עם שאר החלב," (עיין סם) הלא תראו כי מבלעדי הנוק של הבשר וגם החלב לבעליהם, אשר ירשע בו המזיק בהנר לאדם חנם, עוד ירבה הפשע לזלזל ולקלקל אוכל טוב ונקי המותר על פי התורה, ולאסור אותם גם בהנאה, ואיך יוכלו היהודים לקוות לשובע וברכה אם כפי הוראת התורה שבע"פ בזה יצוו וישליכו כמלאכה נמוסה ונמס את ברכת ה' אשר נתן להם? אולם נזייר נא במחשבתנו כי בעל הבשר והחלב הוא רש ואין לו אוכל אחר, זולתי זה אשר השיג בזיעת אפו למען החיות את נפשו ונפשות ביתו ברעב ובחסור כל, הלא אז המקרה הזה כמו שער בפשעו לעבור את שאר בניו הרעבים אשר נתנו מחמדיהם באוכל כבני עורב אשר יקראו, מה איפוא יעשה איש העני במור נפשו? היך לרב המורה להגיד לפניו גרתי ולבקש התרה לאוכל בעניי? היתוכח עמו לאמר למה התערבות אסורה אם כל אחד מותר בפני עצמו? ואם בתורת משה לא נמנא מאומה מן האיסור הזה? הלא המורה הוראה יענה ויאמר לו, כי כל העובר על דברי הקבלה דמו בראשו, ובכן העני אשר בלחץ לבבו יקלל את יומו, ילמד לדעת כי טוב למות ברעב מלאכול אוכל אשר ה' לא נזה עליו אך אשר הרבנים אסרו מדעת עצמם, ועתה מי זה האיש אשר לבו לב בשר יוכל להאמין כי תורה ומצות כאלה הנה משמים, ולא ישכיל לענייין איך עוזר להם ויעלים עין מלחץ אשר ימנא אותם? ואיך עם נבון המתאמר באמונה נקיה וטהורה יוכל לסור כלעון ותרפים למשמעת דינים הבדויים מלב אנשים אכזרים? אך לשוא ישתבחו כי חדל להיות להם פסל ומסכה, התורה שבע"פ עם תקנותיה היא כנגד כל המון עבדי כנען, ואך לריק יחאמרו כי לא יתנו מורעם להעביר למולך גם התורה שבע"פ תנוד כמוהו נפשות רבות לפורקות— וכל הנותן כבוד לשקר הוא עובד אלילים כנותן כבוד לאלהות אכזריות, וכל מבין יראה כי תכונת עבודת התורה שבע"פ היא כמוהם לרוע, ועתה נאמר אל בעלי התלמוד שימו נא לבבם היגויר הדבר כי אלהים נתן תורה קשה כזאת לעמו וכי חפץ לו שישמרו מצותיה המתנגדות לחסד ורחמים? ואל אלה אשר ישליכו אחרי גיוס את התורה שבע"פ נשיב, ראו מה רב ונכבד החיוב אשר עליכם לבל תת דמי לכם עד תשיבו את אחיכם בני ישראל מחטאתם לעבור כעלבים את בני אדם, ולחץ אותם מעול הלחץ בגופם ובנפשם, מודים אנחנו כי החיוב הנה הוא גם על המשמיים, ובמכתב הזה נתאמן לשלם את חלק החיוב אשר עלינו, אבל החיוב הזה יגדל על היהודים עצמם עשר ידות מימנו, הענין הנוגע לשאר בשרם, פקודתם מממלכת כהנים, וחסד אלהים עליהם בתתו להם תורתו לנחלה, הכל יגדיל את ערובתם בעד אחיהם, ואת חיובם להכיר טוב אלהים ותגמוליה עליהם, הלא יבשו היהודים להחריש כעת הזאת אשר בה גם הגוים יוכיחו אותם שישבו לתורת משה והנביאים, יכול להיות כי איזה יהודים ימנעו מלעמוד בפרץ כי יש להם מקנה וקנין עם העבדים החרדים אל התלמוד, אז כי הם קרובים ומיודעים להם, ויראו פן יקרה להם נזק בעיני העולם, ויחתו מעט וקנף אחיהם, אולם ישבו נא אל לבם כי גם אברהם אביהם היה במעמד

שלא יפשוטו העם ויבואו לידי איסור צער בחלב של תורה ויאכלו צער בהמה טהורה בחלב
בהמה טהורה שהרי אין משמעות הכתוב אלא גדי בחלב אמו ממש לפיכך אסרו כל צער
בחלב, הרזיתם כי הרבנים עלמם מודים בזה כי משמעות הכתוב היא רק גדי בחלב
אמו, ומיראתם שהעם לא יקבלו דבריהם בכונת התורה, לא לבד דברו שקר בשם התורה,
אבל גם הוסיפו לאסור מה שמודים כי מותר מן התורה, אולם יהיה עממם בזה מה שיהיה
ההוספה היא מרד ומעל במצות ה' וללא יעיל תהיה ההתנכלות כי עשו בזאת סג למצות
התורה, כי לו היה איזה נורף ותועלת בסיג הזה אז ה' בעצמו היה מצוה עליו, והחלטת
הסופרים בהודאתם זאת כי ה' לא נזה רק מצוה ידועה והם תקנו והשלימו את חסרונה
במצותם איננה כי אם גדופה לאלהים, ויש להפליא מאוד כי ימנאו אנשים אשר בפייהם
יודו לתורת משה ויאמרו כי הם חרדים למצוה, ובכל זאת יזלו בה ויעברו צמרד ובמעל
על מצוה המבוארה היטב לאמור, "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם, ו"
(דברים ד' ז') ויותר יש להפליא על היהודים השומרים דת היהדות הזאת כי יתאמרו
בנקיון אמונתם, ויקשבו כי הם לבדם מכל עמי הארץ עובדים את אלהים אמת לבדו,
באשר באמת יעבדו את מחברי התורה שבע"פ ויאזינו באזון אמת בקול ה' ובאזון שנית
סרים למשמעת הרבנים, ולו היתה בתוספת הסופרים איזו חכמה עמוקה להשכיל מחוקקי
הדתות, או אם מגמתה היתה להרבות מוסר ואושר בני אדם המרשנו, אולם מה נאמר
ואיך נגדיק את האנשים העובדים על מצות התורה להוסיף עליה דברי הבל ורעות רוח,
באמנם, "הבשר לבדו מותר והחלב לבדו מותר ובהתערב שניהם ע"י ביטול יאסרו שניהם,
במה דברים אמורים שכתבשלו שניהם ביקד או שפכל הם לתוך הם או נזון לתוך הם אבל
אם נפל אחד משניהם והוא הם לתוך השני והוא נזון קולף הבשר כולו שנבע בו החלב ואוכל
השאר ואם נפל נזון לתוך נזון מדיח החתיכה ואוכלה, (הלכות מ"א ט' י"ז) בראשונה
העדיפו על מצות התורה בלי כל ראייה כי כן כונתה במלות "לא תבשל גדי בחלב אמו, ו"
לאסור גם ולד השור או ולד השה, ועוד לא נחה דעתם והרבו לאסור גם כל צער בחלב
בהמה טהורה, ובאחרית עוד ידם נטויה לאסור גם תערובת צער בחלב, באופן אשר כל
איש יהודי משועבד להם מנפש עד צער, ולא יוכל לסעד לבו באוכל המותר מצלי לתת עליו
דין ומשפט לרבנים השוקדים על מעשיו ועל רעיונו, ואם אדונים אכזרים אחרים לא תשיג
ידם לשלוט במחשבת עבדיהם אשר ירדו בהם בפרך, הרבנים קשים מהם לשים רסן גם
לרעיון בני אדם, ולעלות ולבוא בחדיהם ולשקוד גם על התנור ועל סיר הבשר, לבל ירים
איש ידו להשיב נפשו באוכל זולתי אם ישרה בעיניהם, ולהמרות עיני כבוד אלהים באסרם
גם את הטורף אשר נתן לעמו, אולם מצלעדי הרשע אשר בדן הזה, עוד בזה יבדו לבינת
אדם, אם הבשר והחלב מותר כל אחד בפני עצמו, למה התערובת משניהם תהיה אסורה?
אכן כל אשר אסור במצות אלהים אין הבדל אם אנחנו מבינים טעם האיסור או לא כי
אלהים הבין דרכו, אבל הרבנים עלמם מודים כי אלהים לא אסר את התערובת וכי האיסור
הוא רק מדבריהם, ולכן אם אלהים חנן אותנו דעת מחויבים אנחנו לשקול כל דבר במאזני
שכל ולשאול טעם האיסור של התערובת, ולמה מה שמותר בהיותו נזון יהפך לאיסור
בהיותו הם, אולי יחשוב אדם כי הענין הזה הוא דבר קטון, אכן כן הוא בעצמו, אבל
פעולתו תגדל מאוד לא לבד להיות עול קשה מנשוא לרעיון האדם, אבל גם בהולך פתאים
שולל בדרך הדת, ואם נתבונן אל היהודים במדינות שונות נמצא את הבעורים בעם ואת
הנשים כי כל יראת דתם היא חרדתם אל הבלי הדקדוקים האלה, הן לפי החלטת
התורה שבע"פ אין נורף לנשים ללמוד תורת ה', אבל הלא בנפשו הוא לדעת מענין
האיסור של צער בחלב, ואם האשה לא תדע ספר ולא תוכל לקרוא דבר ה', ורנונו
כעלמה ממונה במנכרי, בכל זאת לפי דעת הרבנים יכולה להיות אשה חשובה, אולם אם
איזו אשת ישראל היתה חטאה חלילה בשגגה לערוך שולחנה בבשר בחלב, או היתה רבתה
בכל בני בית תאניה ואניה, ורץ לקרת רץ אל רב המורה לבקש ענה ותושיה כדת מה
לעשות במקרה נורא הזה אשר גדול כיום שצרו, הפעולה מן המרדה הגדולה הזאת היא,
כי המון העם הדלים והבעורים בלי לדעת האמת ובלי נקיות וקדושות הנפש אשר לבדן
מבינות את האדם לחוות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, בחשבם את הבלי הדקדוקים ליראת

בשר ולא חלב הרי זה מותר,“ (הלכות מ"א ט' כ"ב) הן לא נחפז לדבר על לב היהודים אשר ילישו את בנקם בחלב או לסוך את התנור בזליה, אך בזכרנו ענות עניים וחלכאים הרבים בעולם, לא נוכל לשמור לפנינו מחסום מלשואל, מה איפוא הוא המטא והפשע בלישה וסיכה הזאת עד לאסור בעבורה את הפת לעם ה' ? ההוא לזה לבל יאכלוהו ? הנתן חוק שימרו מאוד מתערובת בשר בחלב עד נחפז הדבר לעשות הגדר הזה ? הלא בתורת ה' אין כל דבר מזה, ובה לא נאסר כי אם לבשל גדי בחלב אמו, וכל השאר הוסיפו הרבנים מדעת עצמם, ובלי טעם מאין כל סמך מתורה העמיתו עול כבד על רעיון האדם והרבו מבוכה בדת למען תהיה לכל כדברי ספר החתום, וזלתי לחכמים מחוכמים אשר גם הם לפעמים ילאו למצוא פתחה, איזו חכמה יש לאסור איסור בדבר אשר חכמת אלהים לא ראתה סיבה לזוות עליו ? איזו חכמה יש בעם המתרשל והמקלה במנות אלהים הנגלות להיות כפי רגונו, ונוטה שכמו לסבול מנות אנשים חלשים וסוגים בדרך כמורה ? ואלה העושים דינים להונות דלים וללחץ אביונים חכמה מה להם, באמרם, "מי שאכל גבינה או חלב תחלה מותר לאכול אחריו בשר מיד, מי שאכל בתחלה בין בשר בהמה בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ביניהם כדי שיעור סעודה אחרת והוא כמו שש שעות מפני הבשר שבין השינים שאינו סר בקינות,“ (שם כ"ו כ"ח) הדין הזה לא לבד יבדד חנם עול קשה על רעיון בני אדם אבל גם ילחץ ויונה עני עם, ואם אמנם לא תגדל רעתו לזיש העשיר אשר כביר תמנא ידו להכין ארוחתו בדי טרף ולאכול בשר לשובע למען יקל לו להתמהמה שש שעות עד ישוב יאכל ארוחת חלב, אבל מה מאוד יהיה לעמל ותלאה לרש אשר יחסר לחם, ולא יחדל אביון מקרב הארץ אשר בניו קוראים למזון ופורש אין להם, ונזייר נא במחשבתנו כי האב במר נפשו קם והתהלך בחפז לבקש אנשי חסד אשר ירחמו עליו בעניו, ויקר מקרהו כי איש נדיב נתן לו מעט אוכל בשר, וימיה לשוב אל ביתו לחלק את הטרף בין בניו הרעבים, להחיות חלי בשרם, הבשר עודנו בין שיניהם, והוא ילא שנית לבקש את אשר ימנא למלאות רזון אשר בנפסם, והנה גם הפעם איש אזהב עשות חסד הפריס לו מאוכלו, לא בשר כי אם חריני חלב, חיש מהר ישים בלב שמת פעמיו לביתו, אך בבואו הגם כי בניו סיב שחו עליו וכן נתנו מחמדיהם באוכל עד כמעט עודנו בכפו יבלעוהו, בכל זאת אין התורה שבע"פ מתקיימת כי אם בני שמיים עלמו כעורב על בניו, אשר ימנע האוכל מנפסם הרעבה במשך שש שעות אשר ה' לא לזה כי אם הרבנים, היש בזה חכמה ? היכבוד אלהים בדת כזאת אשר לא תשכיל אל מנותיו לאסור את דבר המותר על פיהן למען הדר את פני הרבנים ? וכן יש מקום לשאלה הזאת בדין אשר נגד עינינו והוא, "האוכל גבינת הגוים או חלב שחלבו גוי ואין הישראלי רואהו מכין אותו מכות מרדות, והחמיה מקנת הגאונים התיירוהו שהרי לא גורו על החמיה וחלב עמא אינו עומד ומקנת הגאונים אסרוהו מפני זימנות חלב שיסאר בה,“ (יורה דעה קט"ו) גם הרוח העולה מדין הזה הוא אכזרי אשר לא ישכיל ללל ולא יחוס על אביון, נזייר נא גם בענין הזה המקרה אשר יקרה בכל יום, כי איש עני כלוא בבית בחליו, והאם הרובלת על הבנים הרבים, בעמל נפשה לשקוד על בעלה החולה ולשמוע אנקת בניה העטופים ברעב, תנא במר לבה לבקש חסד מגבאי בית הכנסת, ובאשר לא תשיג ידם לתת לה די מחסורה תשוב תסוב על פתחי נדיבים מבני עמה לבקש מהם נדקה וחסד, אך בשובה לביתה ובצרותה כי כל אשר לקטה יחד לא תספוק למלאות מחסורי בעלה אשר כל משכבו יתפך בחליו, ובניה הרעבים וגם נזאפים, תסור בלחץ לבה לבית איש משיחיי היודע ומכיר אותה, אשר יחון ויתן לה מעט חלב וגבינה, הן עניה סוערה תשתאה כמעט רגע התוכל לשים לפני אישה החולה ובניה המתעלפים את אוכל ומסקה האלה, אך לבה אשר המס ימס בקרבה על עניים ומר נפסם יתגבר על כל דיעות עקשות הנשרשות בקרבן, וחיש תשוב אל ביתה עם השלל אשר מנאה ותתן לאישה ולבניה ויאכלו וישתו ויסעדו לבם גם יחד, ועתה היש עון לאשה הזאת במעשיה ? העברה בזאת על פקודי ה' או חללה את שמו ? גם שכל האדם וגם תורת משה והנביאים יענו ויאמרו כי נקיה האשה מעון, וכי טוב וישר פועלה, אך התורה שבע"פ לבדה תאמר כי היא חטאה חטאה גדולה, ותגוה לענוש אותה ואת בעלה ובניה במכות מרדות, ואם ידה היתה תקיפה כג

כזה בקומו לנוור מאילי אבותיו, ולעבוד את אלהים אמת לבדו, וכן כל איש אשר בעורת
 אלהים יתנדב לבו ללכת אחרי האמת ולעמוד לימין נדקה מוכרח לחרף נפשו גם למות
 בעד אהבתה, היאחה לכבד אברהם לפסוח על שתי הסעיפים? ההוא יבחר למלט נפשו
 מרוגו אזהביו מלהיות רגזי בעיני אלהים? אכן אם אזהביו ומיודעיו שוגים מדרך האמת
 הלא עוד יותר תבער כאש קנאתו להשיב אותם אליה בנתק מעליהם זיקי הטעות, ואם
 אביו או אמו אחיו או אחיותיו נאחזים בעבודה קשה הלא עוד יותר יש לו לחיש למנוח
 מפלט למו, ויכל להיות כי בראשית צעריו ימנצנו עמל ותלאה וצפעולות קנאתו הראשונות
 יפגוש מכאובות וכעס, אבל אם למען כבוד ה' ישיב את האמת השערה או באחרית יפיק
 רגזן מה' וגם אויביו ישלים אתו, על נכון כל עוד ישראל ישב במחשכים האלה לא יוכל
 לשיב למעמד ימי עלומיו, ואלהים בהסדו יטוש אותו מפורד ומפורד בגולה למען התורה
 שבע"פ לא תריס ראש ותעשה חיל, ולכן למען החיש ישועת ישראל נרדף שיעמוד בו איש
 זהיר בתורת משה המלא כמוהו רוח קנאה לאלהיו ולתורתו אשר ילבש עו להעיר לב אחיו
 על דרכם, ולאחזו ולהפיל את העמודים אשר בית הבלי שוא נכון עליהם.

פרק נג

הנה בתורה אשר נתן אלהים לישראל ביד משה גם הורה אותם הדרכים אשר
 בהם תהיה תמיד לאל ידם לבחון את עצמם למען ידעו אל נכון הישמרו את התורה או לא,
 ואם התורה אשר ישמרו היא זאת הנתנה ביד משה, דרך אמת לבחינה הזאת הלא היא
 כתובה במלות, "ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר נזני ה' אלהי לעשות כן בקרב
 הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה, ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובנתכם לעיני
 העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה";
 (דברים ד' ה' ו') בעור תוכן המלות האלה בני ישראל יכולים תמיד כל הימים לבחון את
 עצמם הישמרו באמת תורת משה, בדעתם אם כל העמים יכבדו אותם על חכמתם, הן
 משה הצטיח להם, כי אם ישמרו את התורה יגדל שמם בעולם וכל העמים יהללו את
 חכמתם, ולכן אם היהודים בזמנינו ישמרו ויעשו את התורה בהכרח תמיד תחייים להם
 ההצטחה, ואם להיפך העמים לא יהללו ויכבדו את חכמתם או מוכרמים אנחנו לשפוט כי
 שמירתם את התורה איננה נכונה, וכי המלות אשר ידבקו אחריון בזמנינו שונות הנה
 ממונות משה, אמנם אין ספק בדבר כי זה שני אלפים שנה מני או חכמת ישראל לא היתה
 לשם ולתפארת צעמי הארץ, ולא לבד יעקב נתן למשיחה אבל גם חכמת ישראל בזויה
 ונסרחה; רוח בינתם ושכל ספריהם היו לבוזים ואבד מכיר מהם בשער, ודופי אולת מחברי
 התורה שבע"פ נתנה לכל איש ואיש מישראל ונפקדה עליו בלא משפט, ואם אמנם לא
 מנדיקים אנחנו את משפט מעוקל הזה אבל אם בנדק או ברשע אין הבדל לענינו, די לנו
 כי כן היה משפט העמים, אשר ממנו יתברר כי המנות האלה אשר בני ישראל ישמעו להן
 עתה לא תהיינה מנות משה, אך ישמרו ויעשו את דיני התורה שבע"פ, ובכל העמים אשר
 שמעו את חוקיה אין גם אחד אשר יאמר "רק עם נבון וחכם הגוי הזה"; אולי יחשוב
 הקורא כי משפט הזה אשר יקל בחכמת ישראל ילא מן דיעות עקלקלות ישנות, אכן אין
 ספק כי באופנים רבים ידן היתה במעל הזה, אבל לא זאת היא דרכנו ונקיים אנחנו
 מכל דיעות עקלקלות וחכמת ישראל יקרה בעינינו בכל מקום אשר נמצא אותה, אבל בכל
 זאת לא נוכל להלל את בינת נבונים האלה אשר הקימו את הדינים אשר למטה כעניני
 יראה ודעת, "אין לשין העיסה בחלב ואם לש כל הפת אסורה מפני הרגל עבירה שחא
 יאכל בה בשר, ואין טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת אסורה עד שיסיק את
 התנור שחא בה חלב, ואם שינה בצורת הפת עד שתהיה נכרת כדי שלא יאכל בה לא

וגם באכזריות היוולדת מהתוכחות צדינים אשר לפנינו, באמרה, "מי שהתענה ג' ימים מותר בפת של גויס משום חיי נפש וברוב מקומות גליותנו אין פלטר ישראל מזוי והוא כאלו התענה ג' ימים, ויש אוסרין אותו אלא א"כ התענה ג' ימים ממש," (עיין סם) הנה השכל מחייב כי כל איש ירא אלהים יורה בדבר הנוגע לחיי נפש וספק איסור להקל, אבל לא כן יורו הרבנים, וברוחם הקשה יאכרו גם את הספק זולתי אם האיש כבר הגיע עד שערי מות אחרי זמנו שלשת ימים מקודם, ובאופן אשר אין ספק לאיסור אשר אסרו מדעת עלמם וה' לא זוה, או גם ינוו שהאיש יבחר למות ברעב מלעבור על דבריהם, מי שמע צימינו אלה מאכזריות כזאת, הן לו איוו ממשלת זדון תתן איזה יהודים בבית הכלא על לא חמס בכפס ותנוה לחדול כל אוכל מהם למען ימיתו ברעב, הלא תגדל זעקת השוד והסגר בין היהודים, וכל איש לבו המס ימס בקרבן על אכזריות ממשלה הרעה הזאת, ועתה למה זה יחשו היהודים ולא יזעקו זעקה גדולה ומרה על רעת התורה שבע"פ אשר תעשה עמהם להמיתם ברעב ובזמא, באסרה לרבים הנוטים למות מחוסר כל אוכל ומשקה להשיב נפשם השוקקה בצער או בחלב וגבינה או בפת של הגויס, הנה בענש הימים האלה רבים מעניי יהודים הם ובני ביתם ימוקו בחוסר כל אשר לולי התורה שבע"פ במנחה הנחושה תלמד כי טוב למות מלקבל עורת הגויס, היו יכולים להשיג רוח והנלה, ובכל זאת אחיהם המתאמרים בטובם וחסדם יעזבו אותם בלחץ ובמזוק ולא יסירו את המכשול אשר יהיה לקללה לבני עמם מדור דור, וגם אם בענשם יאכלו פת הגויס עם חמאה וגבינה וגם חלב, ואולי לפעמים גם בשר לא תתעב נפשם, וידברו גבוה ויזיל עתק מפיהם כי הם כבר ילאו לחירות מעבודת הבלי שוא האלה, בכל זאת לבס קשה מאדן להשכיל לעניים מרודים להחיש גם להם מפלט מכור הברזל של התורה שבע"פ, וביתר יש להפליא כי אומה הישראלית בכלל חללה להשכיל בסור למשמעת אנשים תועי לבב אשר בענשם יתנגדו זה לזה בהוראתם מה הנה זמנות התורה, הן הראנו במאמרים הנ"ל כי גם גאזני עולם עלמם חלוקים בדעותיהם בדבר פת של פלטר הגויס, ולמה זה היהודים חדלו להשכיל כי דת היהדות במשכה תהיך ואפל ולא נוהג לה, וכל הכרים למשמעתה לא ידעו צוה יכשלו, הן פה במדינתנו גם היהודים החרדים אל התלמוד יאכלו פת הגויס לעיני כל, ויכחשו במעשיהם את הוראת החכמים הגדולים האומרים כי יש צוה חמאה גדולה וכי לא ינקה כל העובר על האיסור זולתי האיש הנוטה למות אחרי היותו שלשת ימים ברעב ובזמא, ועתה לאיזה תכלית היא התורה שבע"פ ומה חפץ בה אם גם חללה להיות הוראה ברורה וככונה בפיה איזה פת מותר או אסור? ואיך יאמרו הרבנים כי ע"י התורה שבע"פ יבורר באר היעב כונת התורה לבב יפול כל ספק בזמנותיה, אם גם אחרי היותה עוד תרבה המצובה על הלחם שיאכל אדם להחיות את נפשו? אם בדבר פשוט כזה הרבנים יתנגדו זה לזה, איך נוכל לסמוך עליהם בדברים יותר גדולים ובשאלות יותר קשות להתפטר? ואיוו תועלת יש בדת כזאת אשר הכרים למשמעתה יאכלו לחמם ברגזה ובדאגה בספק אם לא יקרה אותם עון ואם לא יחטיאו את צניהם בדת להם לחם וחמאה? מה בנע בתורה כזאת אשר לא תשיג ירה למזוא פשר דברים הנכרכים לאדם כל היום, ואשר תרבינה בה המחלוקות גם צענינים היותר קלים? ואיזה חפץ יש ביראה העוברת נפשות דלים ותניק לאציונים בהתנגד לתורת משה אשר אם ישמרו אותה ירוח להם? התוכל דת כזאת להיות משמים או לנאת מן מחוקקים נדיקים וישרים אם תענוש נקי חנם ועל מעשה טוב במכות מרדות? הן העונש הזה נחמד מאוד לתורה שבע"פ מכל עונש אחר, ועל כל דבר פשע תזוה להכות את הפושע, באופן אשר אם תעשה רשימה מכל החוטאים אשר עליהם יהיו המכות כל רואיה עליה יתפלאו, הלא יש הבדל גדול בענין זה בין התלמוד לברית החדשה, והאחרונה לעולם לא תזוה עונש אכזרי המזווה בראשון גם על עבירות היותר קלות, היסוד אשר צברית החדשה הוא כמו בכתיב קודש הישנים, "כי חסד חפנתי ולא זכח" ואם מעשי חסד טובים יותר בעיני אלהים מן החוקים אשר בענמו זוה עליהם, איך תיטב צעינו התורה שבע"פ אשר תמנע חסד ותענוש בלי חמלה את האדם אשר עשה דבר המותר על פי תורתו? הן לפי דעת האבן העזרי טעם המזוה לא תבשל גדי בחלב אמו, הוא ללמד את האדם לבב יהיה אכזרי לבעלי חיים, ואם כדבריו כן הוא, מה מאוד נתעבה

אנשי בית העני הזה היו מובלים כלאן לפני גוונים להכות אותם מכה רבה עד כי חדל לספור, ואם העומדים מסביב אשר באו לקול שועת עשוקים היו שואלים מה איפוא החטאה הגדולה אשר חטאו אלה, הלא החכמים בעם היו עונים להם, כי אכלו חלב וגבינת הגוים, ומה תחשבו היו הגוים אומרים בשמעם את הדבר הזה, היתפללו על רוב חכמת היהודים או על אולתם? היניעו ראשם להשתומם על חסדי דת היהדות לאמר רק עם נבון וחכם הגוי הזה, להיפך על נכון היו מעלימים עין מהבט אל עמל בהודות לה' שלא עשה אותם ישראל ולא שם חלקם כמוהם, ושומר רגלם מלבד בטעות ואכזריות כזאת, ועתה מה איפוא תשפטו מדת הזאת אשר תכלכל הדינים האלה, התאמרו כי מאלהים היא, ידענו כי יהודים רבים הדריס בעיר הזאת יעברו תמיד כל ימי חייהם על האיסור הזה ויאכלו חלב וגבינת הגוים, ובכל זאת ישתבחו לאמר כי הם מודים בדת היהדות, אולם אם כן מי התיר להם לעבור על חטאה גדולה אשר עונש כזה בנדה? הלא לא יקלו באיסור זה כי אם מטעם אשר יחשבו אותו כמתנגד לבית אדם, או על כי איננו מדברי תורת משה, אבל בדעה הזאת ירעו גם את כל חוקת התורה שבע"פ עד היסוד בה, כי אם באמת תחטא לשים חוק בלי משפט, ותורה פתיות ואכזריות, אז כל יקרה כתורה משמים היה לאפס, הלא יאתה ליהודים האלה אשר יקלו באיסור הזה אמת משתים, או להודות כי אשמים הם לעבור על מצות דת היהדות, או לדבר לעיני כל כי הם מעליבים אותה אחרי גוים באשר גם השכל וגם כתבי קודש יורו אותם כי שקר בימיניה, ובאופן הזה האחרון יעשו נא את המוטל עליהם להתאמץ לחנך את אחיהם העניים מעבודה קשה ואכזרית הזאת, הלא ידעו כי דיני בשר בחלב ודיני שחיטה ימנעו את היהודים העניים להגיס להם ככל שאר עניים מרודים לעזרת בתי גמולת חסד אשר בעיר, ורבים עניי ישראל יש בעיר הזאת העטופים ברעב ויחדלו לקבל אוכל עם שאר עניי המשיחיים אשר יקבלו מזון מקופת הקהל, או מיראה פן יהיו לבז בעיני בני עמם כרשעים עובדי תורה, או מאולת לבס הסר באמת למשמעת הדינים האלה, ולכן אלה היהודים אשר בעמם יאכלו חלב וגבינת גוים יתנו דין וחשבון על אשר יתעלמו מנרת אחיהם, ויתרשלו מלעמוד בפרץ כנגד לחץ הבלי שוא לכל יעמוד לנכח, אך לשוא ינטק עזמו איזה איש יהודי לאמר, מה איפוא אוכל עשות לבדי? הן גם החלש והנקלה יוכל בעזרת אלהים להביא פדות לאחיו הרצונים, אל נא יתן דמי לו מלהתנגד ולעשוק חמס נגד הבלי שוא, לא יחשה מלהתוכח תמיד עם אחיו ולא ישקוט עד ישבר העול מעל נוארי בני עמו, ויהיה נכון ובעטו כי באחרית יתגבר ויעשה חיל, ויהיה כלי ביד ה' לתת לעמו תשועה יותר גדולה מתשועה במזגים בערך יתרון היקר אשר לחירות הנפש מחירות הגוף, ובענין הזה ישוע הנזירי הרבה לעשות חיל ממשה, ואם הוא לא היה קם בעולם, אז התורה שבע"פ היתה לבדה מקובלת מכלל בני אדם כתורה מן השמים, וכל יושבי תבל היו אז עובדי ע"ז אשר ה' לא ידעו או עבדים לאכזריות הבלי שוא, המגוים להכות אדם מכה רבה על אכלו דבר המותר כאשר שמענו וכשוב נשמע בדין פת הגוים, באמרם, "יש דברים שאסרו חכמים אע"פ שאין להם עיקר מן התורה כמו פת של גוים אפילו אפאו לו ישראל והשלקות שמבשלין הגוים ואסרו לשנות במסיבתן אפילו שאר משקיין שאין בהן משום חשש יין נסך וכל אלו דברים אסרו משום חתנת וכו'", (שם קי"א) רבות לנו לדבר בענין זה אך די לנו כעת לשים לב אל האיסור של פת הגוים לבדו, כאשר נראה הרבנים בעמם מודים כי אין לו עיקר מן התורה וא"כ יש לשאול מי נתן להם רשות לאסור את דבר המותר ולעמוס על העם משא אשר לפעמים קשה מנשוא, כמו למשל אם איזה עני יהודי עובר אורח בארץ בין הגוים, ובאשר אפס מעט הכסף מכיסו ולא יוכל לקנות אוכל לו למלאות נפשו כי ירעב, ישים פעמיו אל הכפר לבקש כדבת הכורמים והיוגבים אשר לא מצני ישראל המה, אולם גם כי ירבו מתן באוכל ומסקה מה איפוא יוכל לקבל מהם להשיב נפשו, אם ישומו לפניו בשר, היטח חטאה גדולה לאכול ממנו? אם יקריבו לו בספל חמאה וחלב היטעם ממנו בלי לתת גיוו למיכס מכות מרדות? אם יפרסו לו מלחמם היסעד לבו ולא יקרנו עון גדול? הלא "פת של בעל הבית אסור לעולם", אך הרבנים לא ישיגחו אל הלחץ אשר ימנע את היהודים באופן הזה ובמעשים בכל יום הדומים לו, גם בדין הנ"ל

לדין הזה כמו היהודים ולא לבד מטעם תורת משה אבל גם מדעת הצרית החדשה ומלותה
 כי גם היא אמריה תאמר, "את אשר יזנחו הגויים לשדים הם וזנחים ולא לאלהים ואין
 נפשי שתהיה לכם התחברות עם השדים, לא תוכלו לשתות מכוס הארון ומכוס השדים,"
 (אל הקרנתיים א' י' ב' כ"א) הלא תראו כי אין נפשנו למנוח התרה ל"ן נסך האסור
 באמת על פי כתבי קודש הישנים והצרית החדשה, כמוהו ככל דבר אחר אשר נעשה בו
 עבודת אלילים, אבל בכל זאת לא נוכל לראות טעם לאסור כל י"ן של גוים אשר לא נתנסך
 לע"ז אך למען כי הוא קנין כספם או על כי נגעו בו כהוראת הרבנים באמרם, "י"ן הגוים
 שאין לנו יודעים אם נתנסך או לא נתנסך והוא הנקרא סתם י"נם אסור בהנאה כמו י"ן
 הנתנסך ודבר זה מגוירת הסופרים היא והשזות מסתם י"נם רביעית מכין אותו מכות
 מרדות, וכל י"ן שיגע בו הגוי הרי זה אסור שמא נסך אותו שמשבת הגוי לעכו"ס הא
 למדת ש"ן ישראל שנגע בו הגוי דינו כסתם י"נם שהוא אסור בהנ"ה," (שם ג' ד') הן
 בדינים האלה הרבנים הוסיפו על מלות התורה לאסור בלי טעם כל י"ן שהכין גוי או שנגע
 בו, ולא לבד לשתיה אבל גם להכות ממנו במשא ומתן, באמרם, "והחמירו חכמים בהסתם
 י"נם להיות דמיו אסורין כדמי י"ן שנתנסך לעכו"ס לפיכך גוי ששכר את ישראל לעשות
 עמו ב"ן שכרו אסור, וכן השוכר את החמור להביא עליו י"ן או ששכר ספינה להביא בה
 י"ן שכרו אסור אם מעות נתנו לו ישליכון לים המלח ואם נתנו לו בשכרו כסות או כלים
 או פירות הרי זה ישרוף אותו ויקבור האפר כדי שלא ליהנות בו, שפר לגוי חמור לרכוש
 עליו והניח עליו לוגין של י"ן שכרו מותר," (שם י' ט"ו) על כל הדינים האלה אין כל
 סמך בתורת משה, אך הרבנים הוסיפו אותם מדעתם בהצוות את דבר ה' ומצלי להשכיב
 אל לרכי חיי האדם, כי אין ספק אשר הדינים האלה יהיו ליהודים רבים מניעה למחיתם,
 למשל מצעל הספינה או ההמה ימנעו את שכר קנין כספם אשר יהיה להם בעסק זה,
 ויעסקו אותם בלא משפט בלע כסף אשר יבלעו בנקיון כסף, וגם אם הנוק אינו קשה
 מנשוא לעשירי עם, הלא יכבד וילחץ את העניים אשר אין להם עסק אחר למען החיות
 את נפשם, ויש יהודים עניים רבים במקומות שם יגדל הנפק, אשר היו יכולים לעשות
 מלאכה ב"ן עם בעלי הכרמים, ויחולו, מטעם כי הרבנים אסרו להם לאכול מיגיע כסף
 אשר ה' לא נזה, ואמרו כי כל שכר אשר ילא מגפן הי"ן יחרם ולא ינקה כל הנוגע בו,
 גם פה בעירנו נמצאים אופנים רבים אשר הבלי הדינים האלה יהיו ליהודים לנוק וללחץ,
 למשל אם איזה איש משיח"י פה בלאנך העוסק במסחר הי"ן ירצה להפקיד את איש רש
 ישראלי על בית הי"ן או על המרתוף, היכול איש היהודי לקבל את הפקודה בלי לחטוא
 חטאה גדולה? הלא הרבנים יאמרו כי טוב לו לטמון בללחת ידו ולמות ברעב הוא ואנשי
 ביתו, מלאכול יגיע כפו בלדק ובמשפט, מי איפוא, וזלתי הרבנים ענמם, לא יראה כי
 החומרא הזאת מלבד אשר בלא משפט תהיה לקלון לכל עמי המשיחיים, בזנות אותם עם
 עמי כנען, עוד גם בלי דעת ותבונה תלחץ ותוכה את היהודים, שים לבך למשל לאופן אחר,
 הנה איש משיח"י בחרו אל בית איש יהודי מנא אותו או אחד מבני ביתו כי החל להתרפאות
 מחליו ויתנדב לבו לעשות עמו לדקה וחסד ושלא לו בקבוק י"ן הטוב להשיב נפשו, מה
 איפוא יעשה איש היהודי עם המתן הזה? אם ישתה מן הי"ן, תחת היותו למשיבת נפש
 יתהפך בקרב לחמת הנינים ולמרורת פתנים, הימכרנו לנכרי ויקנה בכסף מחירו או
 אוכל או דבר אחר הנחוק לו? חלילה! הרבנים כדת וכהלכה יאמרו לו שפוך את הי"ן על הארץ
 כמים, החרם את אשר יוכל להיות לך למשיבת נפש, או אשר בעדו תוכל לקנות אוכל לבניך
 העטופים ברעב, החרם אשר יוכל להליל כפשך כמים המוגרים ארצה, ען כן הוא רנונו וטוב
 לך שתקיים ולא תעבור על מלותינו, מלשנות את הי"ן או לסעד לבך למען תחוק ותשכח את
 רישך, אולם נסורה נא אל בית האובד הזה בעוד הבקבוק מלא י"ן בידו וכשמע את הריב
 אשר לו עם אשתו, כי היא באחת הנבלות תשיב אמריה ותתוכח עמו לאמר, אל תשחיתו
 ארצה, הי"ן הזה יוכל להחיות את בני האובד אשר לשונו דבקה לחבו בלמא, גם אני מרוב
 כעסי ושיחי נחר גרובי, הגמיאני נא מעט מי"ן האדום הזה ועמלי לא אזכור עוד, הדבר
 ילא מפיה ותמהר ותחטף את הבקבוק מידי בעלה ותשת ותתן גם לבנה וישת גם הוא,
 ותאורנה עיני שניהם, עוד הם שומים וטובי לבב, והנה שמתם נהפכה לאבל, כי מאחרי

צעיני אלהים תהפוכת הרבנים אשר יהפכו מצות חסדו לאכזריות, ובהתאמר להיות חרדים
 למצות החמלה כנגד בעלי חיים, יעברו רבים מצני אדם להמית אותם ברעב ולהכות מכות
 את אלה אשר בנקיון כפס יאכלו את דבר המותר, אם אלהים יתעב את אכזריות כנגד
 בעלי חיים, איך טהור עינים יוכל להבט אל עמל הרבנים אשר צרות שלוח ינוו לאדם אשר
 יגיע מקודם אל שערי מות אחרי נומו שלשה ימים טרם יאכל פת מפלטת הגויס,
 וגם יורו אשר תבחר מחנק נפשו ולמות ברעב מלאכול פת הגויס בעלי בתים? יעמדו נא
 היהודים אשר בינת אדם להם ויענו אותנו דבר על שאלתנו, הלא על נכון אלהי החסד
 והרחמים יתעבר בהבט אל מורי הוראות האלה אשר סלפו לדקת תורתו לחלל את שמו
 בין הבערים בעם, אולם לא לבד האנשים האלה יאשמו, אבל גם כל הנותן יד להקים את
 היסוד נשחת הזה את עונו ישא, ולא ינקה כל אשר התורה והנביאים אתו, ולא תהיה
 התנכלות לו לאמר כי לא ידע כי אכזריות התורה שבע"פ היא כנגד רנון ה' ותכונת
 חסדו, כמוסך המתנגד לאור, וגם אלה היהודים אשר בעצמם בוו יצווו לדיני הרבנים ובכל
 זאת יאשו לזרז אחיהם ולא ישכילו לנתק עול קשה מעל צואריהם, הלא יאשמו ויתנו דין
 ופסבון על חלול השם ועל ענות בני אדם ועל חכמת ישראל אשר היתה לקלון ולמשיכה

פרק נד

הנה כעת היהודים והמשיחיים בפלגים בדעתם צענין הדת, אלה יאמרו דתנו היא
 הנכונה, ואלה יאמרו לא כי אתנו היא, וכל איש אובד משרים יאמר, מי יתן איפוא ותהיה
 לכל בני אדם שפה אחת ברורה לדעת יחד את הדת האמיתית, אולם באשר נראה את
 הזמן הזה ולא עתה, ונשורנו ולא קרוב, הלא נאות לכל אחד מצעלי דת ואמונה לבחון
 ולשקול את דעתו כנגד דעת המתנגדת אליה, ותהיה צענין זה מחשבת היהודים מה שתהיה,
 המשיחיים מדגם הם יודעים כי מוטל עליהם לחקור ולדרוש הבאמת כן סטו בתועה לא
 דרך כפי ההלטת דת היהדות אשר תאשים אותם באשמת עבודת אלילים הגרועה והנאלמה
 מדת הישמעאילים, באמרה, "כל גוי שאינו עובד עכו"ם כגון אלו הישמעאילים יינן אסור
 בשתיה ומותר בהנאה, וכן הורו כל הגאונים, אבל הנוגרים עובדי עכו"ם הם וסתם יינם
 אסור בהנאה" (הלכות מ"א י"א ו') תוכן המלות האלה מוציא לכל שומע, כאשר עינינו
 גם רואות במנהגי היהודים החרדים אל התלמוד בכל הארצות, כי כן ישמרו מאוד לכפסם
 להזיר מכל יין של המשיחיים כאשר אבותם היו נוהרים לפנים צין עמי כנען לכל ישוה יין
 נכיסם, ולכן אל נא יפלא צעיני היהודים אם נדרוש היטב על אודת דתנו אשר תהיה
 לכיבת התלונה הקשה הזאת, ואם נשתדל להתנצל עצמינו מן האשמה הגדולה אשר תכבד
 עלינו, יעמדו נא היהודים ויענו בנו היראו צבתי תפילתנו איזה ציון עבודת אלילים?
 המוחקק בקירות צתי תפארתנו וקדשנו דמות אלילים, או להיפך אמרת אלוה הגרופה
 בעשרת דברים? הבספר ברית חדשה אשר אנחנו מחויקים בה, לא נמנעה הזהרה חזקה
 כנגד עבודת אלילים כמו בתורת משה? אולם טרם נריב ריבנו עם היהודים ועם ישראל
 נתוכח, נריך לנו לדעת תכונת התורה והתעודה אשר תעיד בנו, אם היא ישרה ואם
 עדותה כשרה, הן אם התורה שבע"פ תתנכר להיות באמת משמים וממוקקה יתראו
 לאנשים נדיקים ופקידים נאמנים על תורת אלהים אמת, או עדותה תהיה יקרה מאוד
 למרוץ משפט על ידה, אבל אם הרבנים ימנאו כזדים משחיתים את דברי אלהים חיים,
 ודתם כמהפכת תורת משה אז עדותם מאפס ותיהו תחשב, כבר הוכחנו אמיתיות אופן
 האחרון בראיות רבות, ונוסף עליהן עתה מדיני הרבנים בהלכות יין נכד אשר לפי דעתנו
 לא לבד אין להם כל יסוד בתורת ה' אבל גם כל חסד ורחמים ותבונה אין בהם
 כמונו כיהודים ידענו גם ידענו כי אסור לשתות יין שנתנסך לע"ו, וגם אנחנו נקנא מאוד

את האמת, אבל התורה שבע"פ תמנע הטוב המיועד בתורת ה' ותנתק את מוסרות האהבה והשלוש, ואת היהודים לא תתן להאזיל ברכה לגויים, ואת הגויים להפיק ברכה מישראל עד להבאים בעיניהם כל תורת ה', ולו הרבנים לבדם היו האמנעים והגנורים להשפיע אור התורה לעולם אז עד היום הזה כל עמי הארץ לא היו יודעים את ה' כי אם עבודת יופיטער ובאכוס וכל האלילים האחרים, כי איך היה יגויר שעמי הארץ ישיבו אל ה' ע"ל לקח אנשים אשר ילמדו אותם כי אלהים הוא נושא פנים, באופן אשר נגיעת הגוי הירא אותו יותר תטמא מטומאת היהודי המשחית דרכו? הלא בינת אדם תתעב דיעה כזאת, ולכן אם אלהים לא הודיע את האמת בעולם ע"ל שליחים אחרים על נכון עוד עד היום הארץ היתה מלאה עבודת אלילים, אולי ישיב לנו איזה יהודי כי גם עתה יש עבודת אלילים בעולם, לפחות לפי דעת התורה שבע"פ, וגם אם נר לנו כי נמנאו אנשים חכרי לב הנותנים את המשיחיים לעובדי אלילים בכל זאת נכדול מרוגז וכעס, בשפטנו, כי אם היהודים עוד מאמינים בענין זה את דעת דתם, אז חייבים להחליט אותה. אולם ריב לנו עם התורה שבע"פ ועם ישראל נתוכח להראות להם כי דת המשיחית איננה אמונת ע"ל באשר לקחה נקי ולפי השכל ומדת החסד והרחמים יותר מלקח התורה שבע"פ, וחל להיות לה דינים לזכות בהם את רועי זונות בדרכם הנשקתה, ולא תרשיע את אדם למכות על אכלו את האוכל המותר על פי התורה, ולא תתן את אלהים למעות משפט ומחלף נדק המכיר פני איש מעם אחד על פני איש מעם אחר, ותלמד כי הדת האמיתית היא בלב האדם, כי אלהים הוא אל אלהי הרוחות לכל בשר, וכי ביום המשפט האחרון ישלם גם לאבירי לב וגם לעושי חסד כפועלם, יעמדו נא אוהבי התורה שבע"פ ויענו אותו איך תהיה זאת כי דת המשיחית אשר יקראו לה עבודת אלילים תלמד לקח אשר יקדש את שם ה' ויהיה לטובת בני אדם, ודת היהדות אשר ישונוה לאמיתית תלמד לקח המחלל שם ה' ויהיה ללחץ לישראל, ולשמנה לכל עמי הארץ. אולם ליהודים האלה אשר רוח אחרת עמהם לדעת כי המשיחיים אינם ע"ל, נאמר, לפי דעתם זאת איך יכולים להודות בתורה שבע"פ אשר סלפה נדק והתעה את ישראל בהוראתה זה ימים רבים הלכה למעשה למנוע אותם מכל התחברות עם עמי המשיחיים כעם עמי כנען, הלא איך פשר אמנעי בדבר המשפט הזה איך בהכרח או דת המשיחית היא עבודת אלילים, או דת היהדות שקר בימינה, ולכן כל איש יהודי המחליט כי המשיחיים אינם ע"ל, יודה כי דת היהדות שקר בפיה, ועתה הלא נאות לכל היהודים האלה להתנהג עמם באמת ובתמים, ולכוור מן הדעת אשר רחקה מהם ולדבר כנגדה באוני אחיהם כאשר יחשבו למשפט לדבר באוני המשיחיים, הלא מוטל עליהם לעשות ככה, לא לבד למען הכר את עלבן המשיחיים, אבל גם למען שבר את העול אכזרי מעל נוארי אחיהם, אם המשיחיים אינם ע"ל אז כל דיני יין נסך אינן להם מקום במדינתנו זאת, ומותר לישראל לשנות את היין אשר האישים המשיחיים יתן לו מנדבת לבו, ואין מניעה לדקדק וחסד אשר יעשה בין שניהם, ויהיה היהודים האלה אשר לפי דעתם המשיחיים אינם ע"ל חייבים גם למענם וגם למען עמם להתנהג אחרת שבע"פ ולכחש בה נוכח השמש, וכל עוד לא יכחשו בה ברבים, יהיו כגונבי דעת באשר ישתבחו לאהוב ולחון ולהוקיר את בעלי דת המשיחית, ובעוד באוני המשיחיים יכזבו לתורה שבע"פ להודות דבר המתנגד לדעתה, ובכל זאת יתחברו עמם עם היהודים הכריים למשמעתה בעבודת בית הכנסת אשר תחזיק את התורה הזאת להיות מושמים, נדע כי הם או מדברים בלב ולב, או אין עוון בנפשם להראות את דעתם לעיני כל, התוכחה הזאת נוגעת ביתר שאת את אלה היהודים אשר סרו מאחרי התורה שבע"פ בהלכה למעשה המתחברים עמם עם אנשים משיחיים, ואוכלים ושותים עמהם גם דבר וגם יין, או יעשו בו מקח וממכר, הלא אנשים האלה האף אמנם המה מילדי העברים בכל זאת אינם עוד יהודים לפי פירוש שם הזה במשך שני אלפים שנה בדעת היהודים והגויים, כי כל השותה יין הגויים הוא כופר בדת היהדות כמו היהודי אשר יגנף מנפת דת הישמעאלים להודות בה, ולכן חייבים לפחות לדבר בשער משפט נגד התורה שבע"פ ולגלות את עקרי אמונתם ברבים אם כאלה יש אתם, הן המה לא יוכלו להתחשב למשיחיים באשר לא נעבדו, ואין אמת בפיהם אם יאמרו יהודים אנחנו באשר סרו מדת היהדות, ולא יגויר שהם שומרי

הדלת והמזווה איש ירא וחרד אל התלמוד בשמעו את כל הרעה אשר נעשתה בבית בא והוכיח אותם על עונם אשר נגע אל השמים, אך אם צומנינו האיש הירא הזה לא יוכל לעשות נקמה אחרת בפועלי עון אלה כי אם לגעור בהם ולהתקוטט עמהם, אבל אם היתה לאל ידי הרבנים להורות הלכה במעשה אז תחת הגערה היו מכות עד אין מחסר, והאשה המרשעת הוֹאֵת היתה לקחה בחטאותיה עד נצתה בטנה ונפלה ירכה, על נכון בדת היהדות הוֹאֵת אין חסד ואין רחמים ויראתה כסלתה, ואם היא תתן אותנו לעובדי אלילים בכל זאת הברית החדשה ואמונת ישוע הנוצרי נקיים מהבלים כאלה, ועדות התורה שבע"פ אשר בן דרכה מאפס ותוהו תחשב לנו, ומי פתי יכור הנה להאמין לאנשים אכזרים וחסרי לב המכים רעהם על לא חמה עשה כי אם השיב נפשו בדבר המותר על פי התורה ובחר לשמוע אל מנותיה מלשמוע אל המנות אשר המה בדו מלבם, ישים נא הקורא מאמר הנ"ל אל לבו גם את התהפוכות והערמה המערבצת בין הדינים האכזרים, באמרו, "שכר לגוי המור לרכוב עליו והניח עליו לוגין של יין שכרו מותר", ולפי זה בכל מקום אשר בעל הספינה או הבהמה משכיר את קנינו לשמוש הנכרי התם בלי להזכיר שמוש היין או שכרו מותר אף כי יודע כי הנכרי ישמש אותו במשא היין אשר כל הנאה ממנו אסורה לו באופן אשר גם אם לרדף לשכרו להחיות נפשו בעניו מחויב להשליך אותו לים המלח, הלא תראו כי הרבנים באכזרם שכר היין אין מגמתם להזהיר את העם על דבר האסור לפי דעתם אף ויהירו על דבר שפתים לבד ישמע על פיהם שם היין, למען ילמדו למנוח התרה לאיכור בערמה ובגניבת דעת, כי לו היה לב הרבנים נכון אשר הדבר הוא אסור באמת, מה הנדל אם הוֹנִיחַ בפיו שמוש היין או לא? ואיך האיכור ישוב להיות ברמיה למען בלוע בנע? אולם מלבד קשי לב הרבנים באומראי הוֹאֵת והבוזין אשר בה למנות ה' והעקשות בהתרה אשר בנדה, עוד תגדל רעתה בהסיר לב האדם ממונות היקרות של התורה להשכיל לדקדוקים קלים, ובהתן מקום לבוערים לחשוב בלבבם כי גם צעברם על עשרת הדברות אם אך ישמרו את ענמם מיין נסך תגדל וכותם כנגד כל העבירות. ואם נשים לב אל הדין אשר למטה נראה כי הפעולה הוֹאֵת המלא מקום בדעת הרבנים ענמם, באמרו, "זונה גויה במסיבת של ישראל היין מותר מכני שאימתה עליה ולא תגע אבל זונה ישראלית במסיבת גויים יונה שלפניה בכליה אסור מכני שהם נוגעין שלא מדעתה," (שם י"ב כ"ו) הלא תראו כי הרבנים בשפת חלקות יתעו גם אנשים או נשים רעים וחטאים הבוים דבר ה' נוכח השמש או יושבים בכוד מרעים, בדבר על לבם כי עוד תהיה להם זכות בשמור ענמם מכתם ינם אשר אכרו מדעתם, ולא עלה על לבם לאמר מה לאנשים חטאים ולשמירתם את המנוח הוֹאֵת גם אם היתה מה? הקדשה היא בעינים, ועוד ידברו מיראת שמים, ויאכרו ליהודי האובד לטעם יין של הגויים, ויתירו מלא מסך לאלה אשר עם זונה יתגודדו, והאומראי הוֹאֵת, (כאשר ידע הקורא מדינים הנ"ל) איננה להרחיק את העם מעובדי אלילים באשר כל גוי אף אם אינו עמ"ז שנגע ביין אסור בשתייה וגם הוא ישחית ויוסיף נבלה לאיש אשר כבר השחית דרכו בכל מוכרי. ואנחנו שואלים לכל איש יהודי אשר עמד טעמו בו, אם הדעת הוֹאֵת לא תרים את הפסע בצרומי קרת ותשפיל את מין האדם עד העפר? לא נכחש כי אלהים צמר לו את ישראל ויעקב חבל נחלתו, וגם אנחנו נכבד אותו כעם אלהים, אך הבעבור זאת יש לישראל לבגוד בגד ולבזו את מין האנושי הכללי, עד אף היין אשר יגע בו הגוי הירא את אלהים יהיה לו לתועבה וטמא טמא יקרא לו? איך נוכל לחכות שיהיה שלום ואהבה בין ישראל לעמים צדוד הלכה בזאת תחשב כיראת הדת? ואיך יזויר אשר דת אמת ויראת ה' תעשה חיל בהמון עם ישראל צדוד ילמדו להאמין את הדיעה הנשחחת כי פושעי ישראל המה יותר קדושים מגויים יראי אלהים, וכי ערל בשר גרוע מערל לב? על נכון מגמת תקנת הרבנים בזה היתה למנוע כל התחברות וריעות בין ישראל לגויים, ולהקים מנדיל ביניהם לעולם, אבל לא כן מחשבת אלהים בפקודת ישראל להיותם לעם אשר ישכון לבדד, ואין מגמתו בצחרו בישראל אשר תחדל כל אהבה ורחמים בינו לבין כל עמי הארץ, אך לאמץ את עבותות האהבה והחסד, ושם את ישראל לפקידים על דבר קדש למען בלמד את כל עמי הארץ את דרכי האמת, אלה יכירו להם טובם ומחסדם, ואלה רחם ירחמו אותם כפי טבע כל מורה אשר ירחם את תלמידו אשר למד ממנו לעונב את הטעות ולקבל

התורה אלא ביום ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה אבל שאר השבועה ימים
 אינו דין תורה; (הלכות אצל א' א') וכן מנין הדברים אשר האצל אסור בהם שבועה
 ימים הוא לפי הודאת פיהם רק מדברי סופרים, באמרה, "אלו הדברים שהאצל אסור
 בהן ביום הראשון מן התורה ובשאר ימים מדבריהם אסור לספר ולכנס ולרחוק ולסוך
 ולשמש מוטו ולגעול את הסנדל ולעשות מלאכה ולקרות בדברי תורה ולקוקף את המטה
 ולפרוע את ראשו ולשאול שלום הכל," (שם ה') והנה אחרי אשר הרבנים בעמדם יודו
 כי אסור הדברים האלה לאצל שבועה ימים איננו מן התורה, וכל איש יודע כי דתי
 המדינה לא יאסרו אותם, יש לשאול למה זה היהודים עוד בזמנינו סרים למשמעת דיני
 האיסור הזה? ה'ש' בהם איזה תועלת לאושר ישראל ועוזו? לפי דעתנו יש במנין ה"ל
 איזה דברים אשר האיסור עליהם יהיה ללא יועיל אך לנזק, ובפרט באחד מן הדברים האיסור
 יהיה ללחץ עניים ולאזקת אבינים כאשר יראה כל מבין, הלא הוא עשיית מלאכה, הן אין
 דעתנו להכחיש כי אם עלה מות בחלונינו אצבע השגחת אלהים היא לנו ללכת שפי ולשבת
 בדומיה ובהכנעה למען נחפש את דרכינו ונחקורה את מעללינו, וכי על כן נאות לכל איש
 אשר תמוץ ידו, לבטל מעסקיו בעניני העולם ולדרוש בתפילה אשר יצלו יספק לו לברכה,
 אבל הדין אשר יבוא לרש' אין כל להחיות נפשו ונפשות בני ביתו להוסיף יגון על יגונו
 ולהרבות חללי רעב מחללי מות הוא אכזרי ורשע, הלא בן הוא דין התורה שבע"פ, באמרה,
 כל שלשה ימים הראשונים אסור בעשיית מלאכה, אפילו היה עני המתפרנס מן הנדקה,
 מכאן ואילך אם היה עני עושה בנגעה בתוך ביתו, ובכן כל אצל אשר מלאכתו ועסקו הוא
 מחוץ לביתו ומוכרח להתהלך בחוץ למנוח טרף לכפשו מקויב בימי אצלו למות ברעב הוא
 ובני ביתו, על נכון הדינים האלה נעשו לפנינו בימים אשר משמד היהודים היה שונה
 ממועמדם עתה בזמנינו, ואם לפנינו היה לכל אחד איזה עסק ומלאכה בביתו הלא עתה
 רבים המה היהודים בכל מדינה ועיר אשר ממרחק יביאו את לחמם, והדין הזה האוסר
 להם לעסוק במלאכתם מחוץ לביתם ישוק אותם כל מחיתם עד בכר לחם, ולמה זה יסורו
 בני ישראל אל הדינים האלה אשר לפי הודאת הרבנים עמדם אינם מדברי תורה וגם לא
 יהיו עתה כי אם ללחץ לעניים? אולם התורה שבע"פ לא לבד תאסם כי לא תשכיל
 לדל, אבל גם כי בגובה אפה בוח תבנו לעניים והבוערים בעם בחייהם ובמותם, כאשר כבר
 דברנו מדרכה זאת בפרקים הקודמים בענינים אחרים, ונמנא עתה כי כן משפטה גם
 בענין החסד שעושים עם המתים, באמרה, "עיר שיש בה שני מתים כאחד מויליין
 הראשון ואחר כך השני, חכם ותלמוד חכם מויליין החכם, ת"מ ועם הארץ מויליין ת"מ,"
 (יורה דעה ש"ד) הן אין בונתנו לשים תהלה במנהג היונא מן הדינים, אך ברוח העולה
 מהם, הלא אלהים הניב גבולות מעמדי בני אדם ושם לכל איש מדרגה ידועה בחברת בני
 אדם, וכן הוא רגונו אשר נכבד את אלה אשר להם הכבוד, עד דרך כל הארץ תשוע את
 כולם ותעשה את העבד חפשי ומאדוניו, אבל חכמי התורה שבע"פ התחכמו לבלתי נתון
 כבודם לשאול בידי דרך הטבע, אך בעודם חיים על הארץ דאגו לאחריתם, ושמו חוק אשר
 יעשה להם יקר במותם וירד אחריהם כבודם, ואשר כל זר ועם הארץ לא יהיה קודם
 להם בחיים, ואף לא להובל לפניהם אל הקבר, הן אחרי המות אין יתרון להמלומד מן
 האיני מלומד, כי אם כל המותר הוא לאיש הישר והתמים, ויכול להיות כי גם האיש
 התמים אשר לא בא כבוד החכמים הוא אהוב לאנשים וישר בעיני אלהים יותר מן החכם
 המתהלל בחכמתו, ולכן אחרי אשר המות הכיס את כל המעלות המדילות בין איש לאיש
 בעניני העולם, הדת לא תוכל להוקיר את האחד יותר מן האחר כי אם על יתרון מעלות
 היקרות לנפש הנבחיית, אבל התורה שבע"פ לא תוכל לשכוח גאות שוא של העולם הזה
 גם צרע המותה, ותזוה אשר האיש לא לומד מבלי להשכיל אל ישרו, עוד אחרי מותו ישא
 את בזיונו בחייו, ויבוא גם אל הקבר כאחד הירקים, וכן עוד יותר תראה התורה
 שבע"פ את משפטה המעוקל להדר פני עשירים ואזילי העולם הזה, במנותה להגדיל להם
 המספר, באמרה, "בני עשירים כבני חכמים, בני חכמים כבני מלכים לענין שבה מעשיהם,"
 (שם ש"ד) הן בזה הרבנים אשר ישתבחו בחכמת התורה שבע"פ ברור ימללו, כי האף
 אמנם חכמתם יקרה בעיניהם מופנינים, ויש את נפשם אשר יתן יקר וגדולה לבניהם

תורת משה באשר אם הדת הזאת לא תמלא בין המשיחיים אז אין לה מקום בעולם, ואין צמדינותו קהל בעלי דת משה, ובבית הכנסת לא נראה דת אחרת וולתי דת היהדות, ובבית תפילתנו נודה דת המשיחית, אבל לא נמלא בית תפילה לאנשים אשר סרו מדת היהדות ולא קבלו דת המשיחיים, ואם נשפוט מומעשי האנשים על עקרי אמונתם אז לא יהיו להם לכבוד ולתפארת, במדריהם יתעבו שנאת הדת של התורה שבע"פ ויעברו על פקודיה, וביום כפורים ומגים יתאחדו בעבודת בית הכנסת עם הסרים למשמעת זאת התורה כפי חוקיה, ואנחנו לא נדע מה איפוא משפטם ומה דמות נערוך להם, ההם לא ישכילו לכל דת ומלכה כל יראה להם? או הצמדתים יתפארו ויודו בתורה שבע"פ, ויכחשו בה אם הדבר נחון להם למען בנוע בנע, וישונו אליה אחרי אשר לבם יכה אותם? חלילה לנו מחרון משפט להמין ולהשמיל, ואך נשאול אותם את השאלה הזאת למען בענמם ישיבו אל לבם דעת ותבונה ויחפשו את דרכם אשר בה יתראו לעיני העולם כפוסחים על שתי הסעיפים, להטיב אותה כפי ענת אליהו אשר יען לאבותיהם לפנים הלא היא, אם התורה שבע"פ היא תורת אמת לכו אחריה בצדקה ובפעולה, ואם שקר והבלים ואכזריות צימינה הנגזרו מאחריה בתמימות נוכח השמש.

פרק נה

דת היהדות אשר בה מודים רוב היהודים הנפולים בכל הארץ, חוברה לפי הודאת עממה משני חלקים, חלק האחד יכלכל מנות הכתובות בתורה, והלכות אשר יאמרו עליהן ב' הנה מן התורה או יש להן סמך ודרש בתורה, וחלק השני יכלכל הלכות מדברי סופרים, או במלות אחרות מנות וחוקים אשר נוו בני אדם, הנה בדבר מנות הראשונות אשר נזה ה' גם אכחנו מוכנים להודות, כי אין לשנות ולהפר אותן כי אם על פי ה' עמנו, אבל על אודת מנות האחרונות נאמר, כי גם כתבי הקודש וגם דעת השכל יחד יסכימו כי כל התקנות והחוקים אשר הקים תוקף אנשים, גם תוקף אנשים אחרים יוכל לשנות ולהפר אותם, ואם אומנם בעוד נמוס היהודים על מבוננו, והסופרים במעמדם, היה תוקף לתקנותיהם לחייב את העם לעשות אותן, אם לא היו מתנגדות לדבר ה', אבל גם אז התוקף הזה היה עלול להשתנות באשר היה יגויר שהסופרים והב"ד הקמים אחריהם ישנו ויפרו את העם עלול להשתנות באשר היה יגויר שהסופרים והב"ד הקמים אחריהם היו בידים מנות ה' העם היה מחויב לסור מאחריהן, ועתה הנה נפלאה דעת ממנו למה עוד גם בזמנינו היהודים יתנו יקר לדברי סופרים כלדבר ה', הן שלטון הסופרים האלה כבר חלף ועבר ובכל מדינות אשר ישנו בהן היהודים חייבים לסור למשמעת מחוקקים וסרים אשר המשרה על שבמם, ולא לתקנות הסופרים אשר אבד כל תקפו בגלות ישראל מעל אדמתם, ועל נכון ה' מעולם לא נזה אשר היהודים היושבים פה במדינת ענגלאנד יקיימו את החוקים והתקנות אשר עשו השליטים בארץ יהודה זה שני אלפים שנה, ולא יקרה אותם כל עון אם עתה בזמנינו ידרשו ויחקרו בהם ובפעולותיהם לדעת אם טובים וישרים הם או היש בהם תועלת, ואם ימלאו כי יהיו לנזק או כי אינם ישרים בזמן הזה, אז רשות להם להפר אותם, כי אחרי אשר חללה להיות להם תכונת דת משמים אין דרך אחרת להחזיק אותם בתוקפם, כי אם בשפוט אותם להיות לטוב ולהועיל לבני ישראל, אבל אם תמלא הוכמה כי המשפט הזה הוא מעוקל, אז גם השכל וגם הדת יורה דעת להסיר ולהפר אותם, כבר הראינו הלכות רבות מתורה שבע"פ אשר תהיינה לבני אדם לפוקה בעיניהם ולדבר על ה' תועה, ואמרנו עתה לדבר בהלכות אבל ולשים עין על פעולותיהן הטובות הנה, הן על רבות מן ההלכות האלה הרבנים מודים בעמדם כי אינן מדברי תורה אך מדברי סופרים כמו בענין אבילות של שבעה ימים, בארמם, "ואין אבילות מן

לאדם דרך ה' בתורה ובריאה, ולא זאת לבד אבל גם מן הדינים האלה תנא הוכחה כי הדת היהדות היא ככלי אין חפץ להביא את מין אנושי אל האושר המיועד לו, ולו עשתה חיל בעולם כאשר יקוו הסרים למשמעתה, או עמה גם העבדות תמלא את העולם, והעבדים היו מוכרחים להתייחד ובכל זאת להחשב כסוס כפרד, הכוזבת היא שלימות העולם אשר אליה נקוה? הכוזבת היא הארץ החדשה אשר אליה ניחל? האל מעמד הזה ישפוך איש היהודי את שיחו לפני אלהים? הייחל שתהיה ידיו רב לו לתת את בני אדם כמוהו למשיסה ולבזוזים? ואם אין נפשו שיגיעו ימים באלה, אם כן בהכרח ימלא מוח גדת הזאת אשר יודה בה, ואם יבין אך את עולת התורה שבע"פ בענין העבדים, ויודה כי תסלק נדק בתתה אותם לבהמות אין הבין, הלא יש לו לשפוט, כי הטעות הזה לבדו יספוק להרע חוקתה עד היסוד בה, ולהשתדל אם הוא משכיל לכבוד ישראל המוחלט בדיעה הנשחתה הזאת אשר תשים תהלה במדת חסדם וטובם, לבער אותה מקרב עמו ולפרוק את עולה מעל נוואריהם. אולם עוד יש דבר אחר בהלכות אבל אשר מדי נדבר בהן זכור נוכחנו עוד, כבר שמענו כי התורה שבע"פ תאסר לאבל לקרות בתורה בשבעה ימי האבלות, ונסוף נשמע מה דעתה במלת תורה, באמרה, "אבל אסור לקרות בתורה ובביאים וכתובים, ואסור לשנות במשנה תלמוד הלכות ואגדות," הן נקל לנו לשפוט כי לא יהיה נזק גדול לאבל אם ישמור עמו מהגיון התורה שבע"פ, אבל נפלאה דעת למה איש מר נפש המתאבל על מתו לא יוכל להטות אזנו אל תנחומי דבר אלהים מקור כל הנחמות? להיפך נראה לנו כי יאתה ביתר שאת להגות באמרת ה' בעת המות עלה בחלוניו להזכיר אותנו כי שכר החטא הוא מות, ואיזה נחמה כביר תמלא ידה לדבר על לב איש המתאבל על אשת חיקו או אשה עלובת רוח במות בעל נעוריה, כנחמת הבטחת אלהים על ארצות חיים אשר בהם אין מות ואין יגון ואנקה, והררורים בהם לא יתפרדו עוד לנצח? ואל מי ינוסו הבנים המתאוננים במות אבותם לעזרה ולנחמה אם לא לכתבי קודש אשר תורת חסד על לשונם כי יש אחד והוא אבי יתומים? הלא כל איש מבין ישפוט כי בהיות הלב נדכה בשבט האב לכולנו, אז הדבר בבושרות להטות אוזן אל המוסר ולשמוע את התוכחה, אך התורה שבע"פ תהפוכת בלבה, ומוכל חיי אדם הבדילה את ימי אבלו, אשר בהם נחמת דבר ה' גם נחווה לו ביתר שאת וגם תביא רוב פרי בלמודים, לאסור לו בהם לקרוא אותו ולהגות בו, ובמזד ובמעל תורה כנגד מצות ה' אשר יונה לאמר "והגית בו יומם ולילה" בלי להבדיל בין שאר הימים לשבעה ימי אבלות, ויתאר תכונת איש הלדיק כי "בתורת ה' חפנו ובתורתו יהגה יומם ולילה" ויבטיח לו כי ישא ברכה בשקידתו, אבל לא כן הרבנים כי הם יבזו את המנוה ואת הבטחת הברכה ויאסרו את האבל המתענב אל לבו לשמוע אל מצות ה' ולבקש את ברכתו, אכן לו הרבנים היו כעת שליטים בארץ וידם היתה תקיפה לעזור בנמוסי המדינה גם אז היה אסור ליהודים לשמוע אל מצותם זאת באשר היא תתנגד למצות ה', ואף כי עתה אחרי הרבנים לא יהיו לראש, ואין עוד תוקף לדתיים, הדבר נפלא מאוד כי היהודים עוד שומעים למצות הרבנים לבטל מתלמוד תורה, הכי רונים בזה להראות לעיני כל כי אין נפשם אל תורת ה' כי אם אל תורת הרבנים? הלא כל המבטל מתלמוד תורה בשבעת ימי אבלו יראה נוכח השמש כי יבחר בהוראת הרבנים יותר מהוראת משה והנביאים, ועתה למה זה היהודים ישתבחו בזמנינו כי תורת ה' עוד אתם? הן ההבדל הכללי שבין דת משה לדת אלהי נכר הוא, כי בראשונה ימלא נר לרגלי אדם לנהל אותו בימי עניו ולדבר על לבו בנרתו, ובאחרונה אבדה כל תקוה מנכרי ההולך קשבים ואין נחמה בפיה להסיר ממנו יגון ואנקה, אך התורה שבע"פ תבטל את ההבדל הזה ותוליד את ישראל בחוקות הגוים להתאבל על מתים ולמאן להתנחם בנרתם בהבטחת אלהים ובתנחומי דבר קדשו, בינו נא בית ישראל כי הדינים האלה בדבר האבל אשר ילחנו את העניים וילעגו לבערים בעם ויבזו למין אנושי ויתנגדו למצות ה' אינם שוים שתסירו למשמעתם.

כלבני מלכים, בכל זאת נאות להם לכבד גם את העשירים הנוזים להם ממוסר תבונתם, ואם לא יפלא צעינינו דרך אנשי העולם לתת יקר עד בלי די לבעלי הון ועושר, אבל בראותנו את מורי הדת שמים לפני אלהי זהב, ונותנים לעשיר בעשרו כבוד אשר ימנעו מתומת עניים ישרים, או מוכרחים אנחנו לספק אם לקחם הוא וד ישר ואם אמת יסוד אמונתם, באשר תכלית הדת והיראה הוא ביתר שאת לרומם את מחשבת האדם הגבה למעלה מחזיונות שוא של העולם הזה, וללמד אותם שישיכילו, בהעלם עין מן ההבדל אשר בו יוכר עשיר ושוע ומלומד לפני דל ונקלה ובער, אל ההבדל אשר יעשה שופט זדק בין איש לאיש כפי מעשהו, ואם תמיד בענין הזה קהל להיות לדת אורח העולם הזה ולא כמחשבתו מחשבותיה, אף כי אחרי תשבר כד על המצוה, והאדם הולך אל בית עולמו וסבבו בשוק הסופדים, אולם לא כן התורה שבע"פ, כי הוא בגובה אפה עוד תבון לרכאי רוח ולעניים ולבוערים בעם במותם, ותכבד את העשירים אף אחרי תרון גלת הזהב וישוב העפר על הארץ, ואם צריך לך עוד ראיה אחרת יותר גדולה על זאת, שים עינך לריני התורה שבע"פ בענין קבורת עבדים, הלא תראה כי כדברנו כן הוא, "העבדים והעפמות אין עומדין עליהן בשורה ואין אומרים עליהן ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים אלא כשם שאומרים לאדם על שורו וממורו שמת המקום ימלא חסרונו כן אומר על עבדו ושפחתו שמתו," (שם שפ"ו) גם בעשות ספרים הרבה לא יתבאר בם היטב רוח קשה העולה מדת היהדות ועקשות מחבריה כאשר יתבאר בדון הקנר הזה, בו לא לבד מיסדי דת הזאת יתראו להיות בוטרים מדיעות תורת אמת ויראתה. אבל גם כמותם בלי כל הרגשות אנושיות, הן אם כל אנשים המתאבלים נריכים לנחמת בני אדם אשר יגדלו להם, אף כי בני בית העבד, כי אין לך דבר אחר וולתי הפשע אשר יגדל תמורו המות כמו העבדות, והדת אשר פקודתה היא להמתיק את הלענה וראש בחיי איש, יש לה ביתר שאת למסוך את יינה ואת שמונה בכוס התרעלה הזאת, ולהסיר את חבלי שאול מחבלי העבדות, ולקרוח לרנוזים חפשים במותם, ולהוכיח את החיים על גובה אפם, ולהגיד להם כי בעולם הנגנחי קטון כגדול שם הוא ועבד חפשי מאדוניו, וכל בני אלהים בני חורים ולא יוכר שוע לפני דל, וביותר יש לה לדבר על לב קרובי העבד ולנחם אותם, כי יש שכר לפעולתם בעולם אחר הטוב מזה אשר שם ישכחו את רישם ועמלם לא יזכרו עוד וישולם ימי אצלם, אבל התורה שבע"פ תלגב לרש גם במותו, ותבון לעבד גם ברדתו ביוון שאולה, בנות אשר ירד אחריו בזיונו, במנוע ממנו בקבורתו את מנהגי הדת ובתת חלקו עם בהמות אין הבין, מבלי לנחם את קרוביו המתאבלים עליו, וגם לא לנחם את אדוניו על אבדן נפש העבד בהיותו אדם הנעשה בלם אלהים ויורש חיי נחם, כי על כל זאת לא ישגיהו הרבנים, אך ישכילו לנחם את אדוניו על אבדת קנין כספו כמו באבד שורו או חמורו, באמרם אחרי אשר בחיי העבדו אותו כבהמה, הלא יאתה כי גם אחרי מותו ידמה כתבנית שור אוכל עשב ויקבר קבורת חמור, הן לו העבדים אשר התורה שבע"פ תדבר בענין קבורתם היו גוים או לא היה נפלא צעינינו כי תחשוב אותם כשחק מאזונים, אבל יש לנו להעלות על הלב כי העבדים היו מוכרחים להתגיר לדת היהדות, והיו חברים לאדוניהם באמונתם, וגם בזאת עוד חללה מהם תפארת אדם ויקרו, ויען כי השגת אלהים הרביבה אנוש לראשם, הרבנים יאמרו להם כי בשר חמורים צפרם וזרמת סוסים זרמתם, נכון לבנו כי רבים יהודים צימינו יקפנו פיהם על הלכת הזה ונפשמ תגעל אותו, לאמר כי הוא יהיה לדת לשמונה בקימה, ורוח אחרת עמהם כי העבדים ככל אדם המה יזרי אלהים וממכים לחיי נחם, אך ישיבו היהודים האלה אל לבם דעת ותבונה, מאין באו להם מדיעות הישרות האלה הטובות בלדק וברחמים כפי הנאות לנדקת הדת יותר מדיעות אשר תלמד התורה שבע"פ? ובאשר על נכון לא למדו אותן מדת היהדות, הלא יש לשפוט כי הנם באו כשמן בענמותם בפעולת רוח דת המשמיית אשר יעטה אותם מסביב, ואם ידרשו מעל ספרי צרית חדשה הלא ימנאו כי היא תשנה את טעמה בענין התנהגות עם עבדים מדיעות התורה שבע"פ אשר שמענו, ולא זאת לבד, אבל יש ליהודים האלה אשר נפשמ תגעל את הדינים הנ"ל לשיק עם לבבם, אם כן למה עוד יודו בתורת הרבנים? אם אמת הדבר כי יש יתרון לעבד מן השור או החמור, או הדת היהדות אשר תשים אותם באבוס אחת בהכרח עקר בימינה, ומחבריה לא יללחו להורות

באשר בה נגלה לדעת את ה' אשר אין חקר לתבונתו, אבל שתמנח מנוה להתיר לאדם
 דבר אשר השכל יחייב כי הוא מתנגד למדת אלהים, הוא מן הנמנעות אשר לא יאומן,
 אבל גם הרבנים עזמום לא ישתדלו להלדיק את דיניהם בסמך מן התורה וידו ולא יתבוששו
 כי הדבר הזה אין לו עיקר כלל בתורה, אך כי כל יסודותיו הוא בדברי קבלה, ובכן הטענה
 כנגד הדין הזה תאמץ כפלים לתושיה, הן כל איש יודע כי כל סיפור לא יחסר מאומה
 ברבות הימים ובעברו מפי איש לאיש, להיפך בכל דור ודור יוסף עליו כאלה וכאלה וישונה
 עד כי ישקת מראיהו מלהכיר אותו ולאמר עליו כי זה הוא, ולכן אין מנעם עו בכל
 הקבלות והמסורות מימי קדם אשר יוכל לב האדם לבעות בהן, וביותר יגדל החשד אם
 נראה כי איזו קבלה לא לבד תורה דרך כנגד מדות אלהים המתוארות בכתבי קודש, אבל גם
 תשיא את האדם ללכת בשרירות לבו כפי יצרו הרע, הן לו הקבלה הזאת היתה חרדה
 לאמת, ללמוד את האדם להטות שמו אל כל עמל ותלחה למענה, או בהיות הפקודה הזאת
 מתנגדת ליצר לב האדם, היו יותר רגלים לדבריה, אבל אם גס היא עווב תעווב עמו
 להגיד לו כי מטעם מנות התורה מותר לו לחלל מוציא שפתיו בשבועה למען בזוע בזע, או
 להמלט מאיזה דבר אשר לא יעב בעיניו, הלא אז יש לנו לשפוט כי גם י הקבלה צמעל
 הזה נגד מנות ה', וכי היא יראה מלב מורשי משמית אשר בדו אותה למען יקל גם להם
 לשנות מוציא שפתם, אך למה זה לנו לשית עלות בנפשנו, עמו ונשמעה מה ידבר אל
 בתורתו, הרבנים יאמרו כי למדו ממש מפי הקבלה שזה הכתוב לא יקל דברו, שלא יחלל
 בעלמו דרך קלות ראש, אך שילך אלל חכם שיתיר לו, נקרא את הכתוב כולו בתורה
 ונראה אם פירושו הזה יש לו שחר, "איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאשר אחר על
 נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפי יעשה", ישפוט נא כל איש התמים אשר אזנו מלין
 תבחן אם בהיות כונת מנות אלהים במלות האלה לחייב את הנדר לקיים בכל אופן את
 נדרו, היתה יכולה לבחור לשון ערומים יותר מוזאת? או אם פשטות המלות לפי משפט
 הלשון לא תתנגד להתרת נדרים? אלהים דבר בקדשו "איש כי ידור נדר לא יחל דברו"
 והרבנים יאמרו כי מותר לו לחלל דברו, ואלהים לבאר היטב יוסיף יאמר "ככל היוצא
 מפי יעשה" והרבנים יאמרו כי ילך אלל חכם ויתיר לו, ולא די כי יעותו משפט אבל גם
 מנחם נחושה לאמר כי היא הלכה למשה מסיני, להפוך את פירוש המלות אשר בפשיטות הנה
 כנגד ההלכה, ואך למען זאת לא יפלא בעינינו כי הביאו את הכתוב הזה המתנגד להלכתם
 ולא החשו ממנו, יען כי מקרא מלא הוא, וחשבו למשפט כי טוב לאחוז את השור נגד בקרניו
 מלעבור עליו בזומיה, והמכו את ההלכה בכתוב זה עלמו אשר יענה כחשה בפניה, אולם
 לא לבד הכתוב הזה בלי כל ספק יתנגד לדין הרבנים לאסור מה שהם מותרים, אבל גם
 הכתוב השני אשר יביאו הרבנים בפירוש יתנגד להם, הלא הוא, "ולא תשבעו בשמי לשקר
 וחללת את שם אלהיך אני ה'", (ויקרא י"ט י"ב) וכל קוריא את המלות האלה יבין כי הנה
 כנגד הלכה המתרת בשם התורה להתיר נדרים, הן ידענו כי הרבנים יעשו הבדל בין
 שבועות שקר לשבועות צטוי, אבל ההבדל הזה הוא מדעת עזמום, ואין לו יסוד בתורה,
 ולמה לא תחשב לשבועת שקר אם אדם נשבע לעשות איזה דבר המותר ואשר יש לאל ידו
 לעשותו? (כי הנשבע לבטל את המנוה שבועתו היא לפי דברי הרבנים בכלל שבועות שוא)
 ואיזו שבועה תוכל להיות יותר לשקר מהנשבע לעשות דבר ולא מקיים את שבועתו בזון
 יהיה מאיזה טעם שיהיה? הלא מטאת השקר היא לסור בזון מן האמת, כאשר יסור
 האיש הזה העובר על שבועתו, ומי פתי יוכל להאמין כי לא יקרנו עון ולא יעבור על מנות
 התורה? שמענו את איזה מתנבלים בעד התלמוד יאמרים, כי הרבנים לפעמים יוסיפו
 לאסור מה שהתירה התורה, אבל מעולם לא יתירו מה שאסרה, אכן בענין זה הלא נראה
 כי התורה שבע"פ תתיר שבועת שקר ע" התרת נדרים ותורה לעבור על מנות לא תעשה
 המושלשת בתורה וכל המתיר את נדרו עובר על "לא יחל דברו" ולא תשבעו בשמי לשקר
 והאחרונה תכביד "וחללת את שם אלהיך" אכן ישירות הנה מלות התורה, אבל האיש
 המשתבח דת אשר כפי הוראת הרבנים ישבע ויתיר את שבועתו, במעשהו יתן את דתו
 ללעג ולקלס לכל תמימי דרך, ויעשה כל אשר תמנח ידו לחלל שם ה', לכן ישיבו נא
 יהודים האלה המרדים אל מנות לת' אל לבם, כי בענין הזה יאשמו הרבנים גם בקום

פרק נו

הדת אשר תכונתה תתנכר להיות כנגד מדות אלהים היא בהכרח שקר, למשל אם תהיה דת המביאה את האדם לטומאה, נדע כי לא יראה מקדוש ישראל, כי קדוש הוא, וכן אם תהיה אכזרית ועולתה צה לא מאת אלהים היא, כי אל חנון הוא ונדיק, ולכן בין טעמים אחרים גם בעבור זאת לא נוכל להאמין כי התורה שבע"פ היא משמים, באשר משקתה בה בחכרונות כאלה, לעשות משפט וללחון את גויי הארץ ואת הבערים צעם, ולעבור את הסרים למשמעתה צמנות קשות ואכזריות, אולם אחת ממדות אלהים הגלויה ביותר שזאת היא האמת, וירמיהו הנביא לא תאר את האמת למדת אלהים אך לעצמותו כי הוא האמת באמרו, "וה' אלהים אמת," (י' י') גם במלתו אשר שם בפי בלעם יאמר, "כי לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה," (דברים כ"ג י"ט) לאמר, כי אין דרך אלהים כדרך צן אדם אשר יגור שיבטיח במחשבת רשעה לבל יקיים הבטחתו, או לשנות אחר הבטחתו את מחשבתו הקדומה, ואלהים בקדושתו לא יבטיח בלב לב ומונח שפתיו לא ישנה, ולכן הדת אשר באיזה אופן תשים לפנינו מכוּשֵׁל עון, לשים מוגרעות ביראת כבוד האמת או תשיא אותנו לשנות מונח שפתינו באלה, או אשר תרע עוד להורות אין להתיר את הנדר, לא תוכל להיות מאלהים, אכן כזאת היא דרך התורה שבע"פ כאשר נבאר למטה, והנה אין דעתנו להאשים אותה בחטאת דת הרומית אשר תורה התרה לכל נדר ונדר, כי לא כן היא דרך הרבנים אשר לא יודו להתיר נדרים אחרים כי אם בשבועות בטוי, אך לפי דעתנו באשר גם הזדון הזה הוא מתנגד לנדר אלהים ונותן מוגרעות צמדת האמת, יספוק להרע חוקת התורה שבע"פ ולהוכיח כי איננה משמים, הוראתה צענין זה היא כזאת, "מי שנשבע שבועת בטוי ונחם על שבועתו וראה שהוא מנטער אם קיים שבועה זו ונהפכה דעתו לדעת אחרת, או שנולד לו דבר שלא היה בדעתו בשעת השבועה וניחם בגללו הרי זה נשאל לחכם אחד או לשלשה הדיוטות במקום שאין שם חכם ומתירין לו שבועתו, ויהיה מותר לעשות דבר שנשבע שלא לעשותו או שלא לעשות דבר שנשבע לעשותו וזה הוא הנקרא היתר שבועות, ודבר זה אין לו עיקר כלל בתורה שבכתב, אלא כך למדו ממש רבינו מפי הקבלה שזה הכתוב לא יחל דברו שלא יחלל צענינו דרך קלות ראש בשאט נפש כענין שנאמר וחללת את שם אלהיך אבל אם נחם וקור בו חכם מתיר לו," (הלכות שבועות ד' א' ב') הנה צוה יש לנו הוראה בפירוש כי אם לא ישרה צענין אדם מציזה טעם או שנולד לו איזה דבר אשר לא עלה על לבו המוכע אותו לקיים את מונח פיו בשבועת האלה אשר נשבע לאלהים לעשות או בלי לעשות איזה דבר, יוכל לבטל את החיוב היותר גדול המוטל על רעיון האדם ולהפך את נדרו בהתרת אחד או שלשה בני אדם חטאים כמוהו, ולא יקרנו כל עון אם יחל את דברו, ועתה הלא נאות לאיש היהודי לשיב אל לבו דעת ותבונה היגיון הדבר כי לקח כזה ינא מאת אלהים, ואם תכונתו היא פפי מדות אלהים הנגלות לנו בכתבי קודש? או אם גם בפירוש לא יתנגד למנותו בתורת משה? הן ה' או אשר נדעו ע"י כתבי קודש הוא אלהים אמת נבטיח אשר לא תשובה, ומדתו היא לנכור חסד ואמת, והאיש אשר יכזב וישנה דברו אשר נשבע עליו לא ידבק ענינו צמדת אלהים, היתכן כי אלהים יורה את האדם דרך המתנגדת לדרכו? וכן אלהים הוא אל דעות ולא נתכנו עלילות אדם וכל נעדין ויגד לבו, הוא יודע כי האדם עלול להתפעל מן הרגילות, וכי צה עוד תרבה הרעה הטבעית אשר תטנו לחלל מונח שפתיו אם לא יטב צענין לקיים אותו או פי יהיה לו צו איזה נוק, והוא ישים לפני אדם תורה כזאת אשר מגמתה להגדיל את השורש הנשחת בלב אדם בהרגיל אותו לשנות דברו ולהתנחם גם על אשר פנו שפתיו בשבועת האלה? הלא שכל האדם יורה כי לא יגור כי הדין הזה ינא מאלהי ישראל, ולא יתכן שתמונח מנוה בתורתו המתנגדת לבינת אדם, ואם יוכל להיות שתנא מתורת ה' אינו דעת אשר לא נוכל להשיג באמצעות שכלנו

וכי יגידו בשם התורה את הדין אשר ברו מלבם, אז תדעו כי כל עדותם צענין הקבלה היא בטילה, ואין להם עוד חזקת כשרות, ובפרט אחרי אשר זדו לדבר סרה על מנות התורה לא לבד בהוראת שקר, אבל גם אשר תהרס את עמודי האמת ובוז תבזו לה, כי מי פתי יאמין לאיש אשר זה משפטו להחיר נדריו ולשנות תמיד מונח שפתיו? ואם גם עדות איש כזה כמעט לא יתקבל לפני כסא המשפט, אף כי תחשב כאין עדות אנשים אשר יזידו להורות הלכה כזאת בשם התורה ומנות ה', אשר ירעו יותר ממנו, כי לא לבד יבזו אחר התרת הנדר, אבל גם יתאמנו שהאמת תהיה נעדרת, הלא כזאת היא התורה שבע"פ ובאלה הם העדים אשר עליהם תנוח כל חזקתה, ובאשר נראה בהלכותיהם כי לא היו אזהבי האמת איך נוכל לסמוך עליהם לדעת כי כל הקבלה איננו מוויפת? ואם באמת דברו סרה בנשה עבד אלהים בהחליט כי הוא הורה את התרת נדריים, איך נאמין להם עוד בכל ביאורי התורה? ועתה יחפשו נא בית ישראל דרכם וישיבו אל לבם, הטוב להם ללכת שוב בהוראת רועים מתעים, ולהחזיק, אם יהיו כמחשים, את הלקח הנותן את דתם לקלון.

פרק נו

האף אמנם כל בעל דת יתהלל בדתו כי היא האמתית, בכל זאת באשר כל אחד מתנגד לדעת השני לא יזויר שיזדקו שניהם יחדיו, ובכן הדבר מובן מאליו כי מן שלשה הדתות יהדות משיחית וישמעאלית בהכרח שתיים המוכחשות במשפט האמתית הנה בטעות, אולם אחרי אשר ידענו כי נמנאו בעולם בעלי דת המתנגדת לדתנו, הננטקת אם בלי דרישה וחקירה נחזיק כל אחד בדתו, ונתמהמה בעגלות להגזיף לאור משפטם עד נגיע אל עולם אחר אשר בו כדע אל נכון מי איפוא היא האמתית? או הנחשוב למשפט כי כל אחד מבעלי דת מחויב לעמוד כל ימי חייו בדת אשר נחלו לו אבותיו, אם טובה היא או רעה, הישמעאלי בדת הישמעאלים, ואיש הינדיא בעבודת אליליו? הן אם רבים בעולם בעלי דיעה אין בינה כזאת, אשר איך בעבור זאת יחזיקו בדתם יען היא מורשה להם מאבותיהם, אנחנו חשבנו למשפט כי כל איש מחויב לחקור ולדרוש אם לא שקר בימינו, ואם אמנם לסכלות ורשעה תחשב לאיש אשר בחפזו יחליף כלבוש את דת נעוריו בדת אחרת, בכל זאת גם העומד בדתו איך מעקשות לבב או למען בצוע בנע לא טוב מן הראשון ולא ישכיל יותר ממנו, ועל נכון כל יגור אשר חננו אלהים בינה והשכל מחויב לעמוד בסוד דתו ולדעת מדוע יבחר בה מכל האחרות, ידענו כי האיש היהודי בלבבו יחשוב לאמר, אני בוחר בדת היהדות, יען אלהים עלמו נתן אותה למשה בסיני, אבל אנחנו נשיב לו, הלא דבריך טובים, כי אלהים הופיע מהר פארן ונתן תורת אמת לישראל, איך בזה איפוא תדע כי דת היהדות אשר תחזיק בה היא תורת משה? ואינו הוכחה יש לך לאמר עליה כי היא זאת? הן אבותיך מעולם פעמים רבות קלפו חוק והפרו תורת משה והנביאים, ולמדו את בנייהם דתי שקר, ואיך תוכל לדעת על נכון כי הדת אשר כעת כחותם על יד ימיך איננה כאחת מהן? אכן להגזיף לאור משפט בדבר הזה לריך לך מקדש לחקור ולדרוש היטב ביסודי דת היהדות בהעריך אותם נגד תורת משה והנביאים, ואם תמנא כי ידעו לה בתוארה ובאיכותה אז תלך לבטח דרכך וידעת כי לא תחטא, ואם לא, שטה מהם כי הבל המה ואין בהם מועיל, אנחנו מודנו נכון לבנו כי דת היהדות היא מוויפת, ומתנגדת באר היטב לתורה אשר נתן ה' לישראל ביד משה, כבר הוכחנו בפרק הנ"ל כי בדברנו כן הוא מדיני התרת נדריים, ונוסיף כעת על הוכחתנו זו מדיני הנדריים שבין איש לאיש אשר דרכם היא כזאת, "ראובן שהשביע לשמעון וענה אמן או רבל השבועה ונחם שמעון על שבועתו ונסאל עליה אין מתירין לו אלא בפני ראובן שהשביעו, וכן אם

ועשה; וימפשו את דרכם להתבונן כי גם האיש אשר ידו תכון עם התורה אשר כאלה
לה יחלל את שם ה' אלהי ישראל בעיני עמי הארץ אשר לא ידעו את כתבי הקודש.
אולם לקח הרבנים בענין התרת נדרים יעקש דרך בלי חוק ויעבור עוד הלאה להתיר
גם את עון שבועת שקר אשר כבר נעשה; באמרו, "מי שנשבע שבועת בטוי להצא ושקר
בשבועתו, כגון שנשבע שלא יאכל פת זו ואכלה, ואחר שאכלה קודם שיצא קרבנו אם היה
שוגג, או קודם שילקה אם היה מזיד, נחם ונשאל לחכם והתירה לו הרי זה פטור מן
הקרבן או מן המלקות, ולא עוד אלא אפילו כפתוהו ללקות ונשאל והתירו לו קודם
שיתחילו להלקותו הרי זה פטור;" (שם י"ח) במאמר הזה יש שתי הוראות המתנגדות
לדבר אלהים, הוראה האחת, בעובר על שבועתו בשוגג, כי עליו משפט התורה היא כזאת,
"או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבועה
וכעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה, והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה אשר חטא
עליה, והביא את אשמו לה' על חטאתו אשר חטא;" (ויקרא ה', ד' ה' ו') בזה אלהים
בפירוש יורה את האיש אשר עבר על שבועתו בשוגג להתודות את חטאתו ולהביא קרבן
לכפר עליו, והרבנים יאמרו כי העובר אין לרדף לשמוע אל המלוה; אך להשתדל למצוא
חכם אשר יתיר לו את שבועתו, ואז לא יאמת מפני מצות ה', ואין לו עוד להתודות ולהביא
קרבן, הלא נפלא הדבר כי האיש המודה בתורה כזאת ישתבח עוד לכבד את תורת משה,
או שיהיה עוד לבו ערב לשים תהלה בעלי דת המשיחיים על אשר לא ישמרו את חוקי
תורת משה אם בעלמנו יחזיק בדת אשר לעיני כל תהפך דברי אלהים חיים להורות הלכה
כנגד מצותיו? הוראה השנית עוד תוסף פשע, למחות את עון איש אחר שכבר עבר על
שבועתו ולפטור אותו מכל עונש ע"י התרת החכם, מי שמע כזאת ומי ראה כאלה, התורה
שבע"פ הזאת אשר לבנה קשה כאבן להכות בלי חמלה את האיש העני על אשר למלאות
נפשו כי ירעב אכל אוכל הגוים או תערובת צער בחלב, תבקש ענה ותושיה אין האיש
אשר עבר על שבועתו ירחץ בנקיון כפיו לכל יקרנו כל עון ויהיה מוגל מכל עונש? על
כיון מורי הלכות כאלה ברדפם באכזריות חמיה את דכאי רוח, ובסלפם נדק לשאת פני
רשעים, יעברו בעלמם את מצות ה' ביד רמה יותר מכל פושע פושע, הלא עיניכם רואות
כי הרבנים מבטלים בהוראות האלה בשאט נפש גם מע' וגם מל"ת כי יפטירו את החוטא
מקרבן וינקו אותו מכל עונש החטא אשר כבר חטא, ולא לבד מתירים מה שאסור אבל גם
מתקנים את מעוות הפשע לנקיון, וידם רמה לדמות לעליון להפך מצותיו וללמד את הפושע
כי לא יקרנו כל עון, הן כיון לבנו כי המון עם היהודים לו ידעו כי כן הרבנים בוח יצוו
לתורת משה, לא היו נותנים את ידם במעל הזה מדור דור והיו מקנאים לשם ה' המחולל
ברעות הרבן הדת המזויפת הזאת שטבעו חכמים כתורה משמים, יעמדו נא כל קוראי
מכתבנו זה ויזכירו את יליד הדבר כי התורה שבע"פ יראה מאלהים, התדמה תכונת
התרת נדרים למדות אלהי אמת? היתכן כי אלהים נתן לעמו תורה שבע"פ להפך את
תורתו שבכתב, או מי פתי יאמין כי אלהים אשר שם פה לאדם, בחפצו להתיר את התרת
נדרים נזה מצותו בלעגי שפה למען כל שומע יסלק את כונתה? על כיון אמרות ה'
לרופה, אך הרבנים בעקשות פיהם שמוה ללשון אין בינה, והנה אל נא יחשוב הקורא כי
אנחנו מאשימים את היהודים בשבועות שקר, כל מגמתנו בפרק הזה הוא להראות את
משפט מעוות בענין התרת נדרים, וברנות ה' בפרק הבא נשים לבנו בענין השבועות בין
איש לאיש, ודי לנו כעת להוכיח כי התורה שבע"פ בדיניה תחלל את השם ותפך את
מצות התורה, ותהיה לישראל לפוקה, ותתן למרס יעקב ויני אברהם לגדופים; ולכן נעיר
את אונם למוסר, ונקרא להם לאמר מי בכם אשר לבנו איננו פונה מאלהים, ואשר יכבד
תורת משה ודואג לכבוד בני עמו, יבש נדקה כשריון להתנגד נוכח השמש ולגזור מן
התורה הזאת אשר הולכה את ישראל שולל זה ימים רבים, הלא תבינו כי אין לכם דרך
אחרת זולתי אחת משתים, או להעמיד את התורה שבע"פ על חוקתה ולחרף את אלהי
ישראל ותורתו בהקלטה כי התרת נדרים היא הלכה למושה מסיני, או בהסיר החרפה
מישראל בכחם בדין הזה, להשליך אחרי גיובם כל התורה שבע"פ, כי הלא הרבנים יאמרו
כי הדין הזה איננו מדברי הופרים כי אם הלכה למושה מסיני, ואם תחשבו כי שקר בפיאם

האיש אשר מנמו יאלה הקבלה בדבר הלכה הזה, בראשונה נראה את בעל התלמוד ישנה את טעמו לפרש מלת "ויאל משה" כמו "קול אלה", ולא די כי החלום הוא ידבר, ובא ברוב ענין, כי משה נשבע והתיר את נדרו, אבל עוד יוסיף סרה לבנות עליו את הדין של התרת נדרים בין איש לאיש, הן לו כדברי הרבנים כן הוא כי משה נשבע ליתרו אשר לא ישוב מנרימה, בכל זאת לא תהיה הוכחה מהתרת נדר משה ברוך יתרו עלמו כי איש אחר שלישי יוכל להתיר לאיש את הנדר אשר נדר לרעהו, הלא משה שב מנרימה מרעת יתרו ומרובו הטוב כמו שנאמר "ויאך משה וישב אל יתר חתנו ויאמר לו אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים ואראה העודם חיים, ויאמר יתרו למשה אך לשלום;" (שמות ד' י"ח) ואיך תהיה מוזאת ראייה שמכס אחד או שלשה הדיוטות יכולים להתיר את הנדר אשר בו נתחייב אדם לקיים חיזה דבר לאיש אחר, להיפך, אם כדברי הרבנים כן הוא שמשנה נדר ליתרו או יש מן הכתוב ראייה כנגד דין הרבנים, באשר משה לא הלך אל חכם או לאנשים אחרים כי אם מיתרו עלמו בקש רשות לשוב מנרימה, וכן ענין נדקיהו ונבוכדנצר המוזכר במאמר הזה לא ילך להוכיח את הלכה המבוקש, אך יהיה לחרפות אנשים אשר ידובר בהם, אם כן הוא כאשר יספרו כי נדקיהו נשבע לנבוכדנצר בשם ה' כי לא יגלה דבר ידוע, ובלי להיות מוכרח במנות אלהים או בדת בני אדם לעבור על שבעתו עבר וגלה הדבר, הלא הרבה לפסוע בשלם לנבוכדנצר רעה תחת טובה, וכשא לשוא נפשו ונשבע למרמה, ולא לבד נדקיהו חטא בזה אבל לפי דברי התלמוד גם הוראת הסנהדרין היושבים כסאות למשפט היתה במעל הזה כי התירו לו לעבור על שבעתו כנגד הדין אשר בעמם ידונו כי אין מתירין את הנדר כי אם בפני האיש אשר נדר לו, הלא ברשעת הסנהדרין כי הסבו לנדקיהו לעבור על שבעתו אין הוכחה על היתר התרת נדרים, אך יש ראייה כי הסנהדרין לא השבילו אל האמת ולא יראו את אלהים, וכי אין לנו לסמוך עממינו על כל אשר יאל מפי אוהבי שקר, וא"כ מה איפוא נעשה לכל בני הקבלה המיוסד על חזקתם? הלא היא כולה תלויה בכשרון הסנהדרין שהיו בדור אחר דור, ואם היו נמנאים סנהדרין בדור אחד לא אנשי אמת או כל עדות הקבלה תהיה לאפס, והסנהדרין האלה אשר התירו את הנדר לנדקיהו לא לבד אהבו כוב, אבל גם שבעת שקר בחלל שם ה', ולו לפחות התירו את הנדר כפי הלכתם אז היתה חיזו התנוללות להתרתם, אבל איך ינדקו אחרי אשר התירו את הנדר כנגד הלכתם, הלא היה להם להגיד לנדקיהו כי לפי הוראת התורה שבע"פ אין מתירין את הנדר כי אם לפני האיש אשר נדר לו, ויהיה איך שיהיה או מיראתם את המלך או למען בצוע בצעו עשו כרצונו ועזרו לו לעבור על שבעתו, הבאנשים כאלה נבטח כי תורת אמת היתה צפיהם בקבלתם אשר מסרו לבנים יולדו? וממה נפשך אם מאמר התלמוד הנ"ל הוא אמת, אז הסנהדרין היו אשמים בשבעת שקר, ואם המאמר איננו אמת אז התלמוד דובר שקרים, ובכל אופן לא נוכל לסמוך עליו, על נכון נאות כעת לעם סגולת אלהים להשתמש במיאזני השכל אשר חנן אלהים את בני אדם ולחקור בדת היהדות הטובה היא, ועל מה אדניה הטבעו, אך דרך הבערים וקלי דעת היא להודות בדת מעקשות לבב, אבל יפלא מאוד אם גם נבון דבר המשכיל לרת יחזיק גם הוא ביסוד אשר אין לו שחר ולהיפך יש הוכחה כנגדו, כמו בענינינו, אם לפי דברי התלמוד עלמו האנשים האלה אשר הקבלה היתה נפקדה בידיהם בימי נדקיהו מעלו מעל בשבעת שקר, איך עוד יבטחו היהודים בואת הקבלה בדעת נכונה כי היא איננה בדייה מלבם? ואם לא יראו לנפסם לחלל שם ה', במה איפוא יבורר כי לא ייפשו גם את תורתם?

אולם לא לבד האנשים אשר מסרו את התורה שבע"פ לדור אחרון היו כפי הודאת הבאים אחריהם רעים וחטאים, אבל גם תכונת הקבלה עלמה לא טובה מתכונתם, באשר תכלכל יהודות נשחתות כמו התרת נדרים בין איש לאיש אשר אם תפרץ בעולם נתק את אגודות חברת בני אדם, ותחדל האמונה ותכרת האמת מעל פני תבל, ואם עוד יבטח איש ויאמין ברעהו אין זה כי אם יען העולם איננו מתנהג עלמו כפי הוראת התלמוד המתיר בפירושו לאדם להתיר את אשר פנו שפתיו לרעהו בשבעת האלה אם אך יודיע אותו כי ישנה את הבטחתו, על נכון ההודעה לא תסיר את העולה מחיק הנשבע על שקר, ולא

נשבע ראוּבֵן אוֹ נָדָר שֶׁלֹא יִהְיֶה בְּשִׁמְעוֹן אוֹ שֶׁלֹא יִהְיֶה בּוֹ שִׁמְעוֹן וְנִחַם וְנִשְׁאַל לְחַכֵּם אֵין מִתִּירִין לוֹ אֵלֶּה בְּפִנֵּי שִׁמְעוֹן שֶׁנֶּדֶר מִמֶּנּוּ הִכִּיּוּ וְאִפְּלוּ הִיּוּ שִׁמְעוֹן קָטוֹן אִי גַי אֵין מִתִּירִין לוֹ אֵלֶּה בְּפִנֵּי כְּדֵי שִׂידֵה הַכִּידֵר שֶׁהִתִּיר זֶה נִדְרָו אִו שְׁבֻעָתוֹ וְלִפְיֶכֶד יִהְיֶה מִמֶּנּוּ אִו יִהְיֶה לוֹ,“ (הַלְכוֹת שְׁבֻעוֹת ו' ז') הִנֵּה בָּשִׂים לִבְ אֵל הַלְקָה הַזֶּה לֹא נֹכַח לְכַחַד הָאִמַּת תַּחַת לְשׁוֹנֵינוּ כִּי בַחֲלָק אֶחָד מִמֶּנּוּ הִרְבַּנְיִם הִיוּ תַמִּימֵי דֶרֶךְ, הֵלֵךְ הוּא הוֹרָאתָם כִּי הִנֵּשְׁבַע לְרַעְהוּ אִיזֵה דָבָר לְרַעַע אִו לְהִיטִיב, לֹא יֻכַּל לְהִתִּיר אֶת נִדְרָו כִּי אִם בְּפִנֵּי, עַל נִכּוֹן בְּהוֹרָאָה הַזֹּאת נִדְקוּ יוֹתֵר מִן אֵלֶּה הַמַּפְרִיעִים כֹּל מוֹסֵר, וּמוֹרִים כִּי הַנוֹדֵר לְרַעְהוּ יֻכַּל לְהִתִּיר אֶת נִדְרָו בְּחֵתֵר בְּלִי לְגִלוֹת אֶת אוֹזֵן רַעְהוּ הַנוֹגֵעַ בְּדָבָר הַתֵּרָה יוֹתֵר מִכֹּל אֵדָם אַחֵר, וְלַפְּתוֹת הַתּוֹרָה שְׁבַע” פ גַּם בְּשִׁמִּיתוֹתָהּ עוֹד שְׁמֵרָה רַגְלָהּ מִלְכַד הַחֲנוּפָה וְהַמַּעַל הוּא, עוֹד יֵשׁ תּוֹאֵר אַחֵר אֲשֶׁר תִּתְּלֵל בְּהוֹרָאָה הַזֹּאת וְהוּא, כִּי הִיְהוּדֵי הַנוֹדֵר נִדָר לְכַרֵּי לְרִיךְ לְקִיּוּם אֶת נִדְרָו וְלֹא יֻכַּל לְהִתִּיר אִתּוֹ בְּלִי יָדִיעַת הַנִּכְרִי, הֵלֵךְ בְּהוֹרָאָה הַזֹּו הִרְבַּנְיִם הִלְכוּ בְּתוֹס וּבִיּוֹשֵׁר יוֹתֵר מִן הַמַּסְלֵפִים נִדְקָ בְּעִנְיַן הַתֵּרָת נִדְרִים בֵּין אֵלֶּה אֲשֶׁר מִכּוֹנִים בְּשֵׁם מַשִּׁיחִים, הַמִּתִּירִים כֹּל נִדָר בְּחֵתֵר, אִוְלָם אַחֵרֵי אֲשֶׁר הִרְאִו אֶת חֲלָק הַטוֹב אֲשֶׁר בִּלְקָה הִרְבַּנְיִם לֹא נֹכַח לְחַשׁוֹת מֵהוֹכִיחַ אוֹתָם עַל פְּנֵיהֶם, כִּי בַעֲשֵׂם הַלְקָה עַל אוֹדֵת הַתֵּרָת נִדְרִים שְׁבִין אִישׁ לְאִישׁ הִלְפּוּ נִדְקָ לְהוֹרוֹת הַלְכָה כְּנֶגֶד הַשְּׁכָל וּמִנּוֹת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר אִם תִּפְרֹץ וְתִרְבֵּה בַעֲוֹלָם אִו פְּסוּ אִמוּנִים מִבְּנֵי אֵדָם, נִזְיִיר נֹא בְּמַחֲשַׁבְתֵּינוּ כִּי כֵן הִיְתָה דַת מְדִינָתָנוּ, כִּי הֵאִישׁ אֲשֶׁר עָרַב לְרַעְהוּ בְּשְׁבֻעוֹת הָאֵלֶּה לְקִיּוּם אִיזֵו הַבְּטָחָה, יֵשׁ לֵאלֹל יָדוֹ לְשָׁנוֹת מוֹנֵף שְׁפִתָיו, אִם אִךְ יִקְרָא לְרַעְהוּ לְבּוֹא לְפָנָי כִּסֹּא הַמַּשְׁפָּט וְיודִיעַ אוֹתוֹ כִּי נִחַם עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר הַבְּטִיחַ לַעֲשׂוֹת לוֹ, הֵלֵךְ אִו תִּאֲבֹד הָאִמוּנָה מִשְׁעַר מִקוּמוֹנוּ, וְכֹל אִישׁ עֵקוּב יַעֲקוּב עַד לְמַלְאוֹת אֶת הָאָרֶץ מִסַּפָּה תַּחַת מַשְׁפָּט וְלַעֲקָה תַּחַת נִדְקָה, וְאִם אִמְנָם גַּם עַתָּה עוֹד רַבִּים עוֹשֵׂי עוֹלָה, בְּכֹל זֹאת כֹּל חֲבֵרַת בְּנֵי אֵדָם תַּחֲזוּק אִו תִּרְפֵּה לְפִי עֵרֶךְ הַבְּטָחוֹן אֲשֶׁר יִבְטַח לִבְ אִישׁ בְּרַעְהוּ, אֲבָל אִם כֹּל בְּנֵי אֵדָם יִתְנַהֲגוּ עֲלֵמָם כְּפִי דִין הִרְבַּנְיִם, אִו תִּכְרַת כֹּל אִמוּנָה מַעֲוֹלָם וְאִישׁ לֹא יִבְטַח בְּשְׁבֻעוֹת רַעְהוּ, וְאִךְ כִּי בְּהַבְּטָחָתוֹ וּבְדַבְּרוֹ, וּכְחֲבָרֵי גִבְנִים בְּבִטּוֹן יַעֲקוּבוֹ אִישׁ אֶת אִחָיו בְּשִׁמְרָם עֵקֵב רַב, אִוְלָם לֹא לְבַד מִטַּעַם הַשְּׁמַתַּת סֹדֵר הַעוֹלָם, אֲבָל הַתֵּרָת נִדָר בֵּין אִישׁ לְאִישׁ הִיא בְּעֲלֵמָה סֵרֵת טַעַם, וְאִיךְ תִּהְיֶה יֻכַּלֵּת בִּיד הַרַב אֲשֶׁר אִינֵנוּ נוֹגֵעַ בְּדָבָר לְהִתִּיר לְשִׁמְעוֹן אֶת הַנִּדָר אֲשֶׁר הוּא חַיִּיב לְקִיּוּם לְרֹאוּבֵן? וְאִם הַרַב הוּא גְדוֹל כַּח כּוֹס, הֵלֵךְ תִּקַּל לוֹ וְתִקְטַן הַעוֹלָתָה אִם יִפְטוֹר אֶת שִׁמְעוֹן מִן חוֹב אַחֵר אֲשֶׁר הוּא חַיִּיב לְרֹאוּבֵן, וְאִךְ כִּי תִגְלֵי הַהִתֵּרָה הוּא לְהוֹדִיעַ מִקֵּדָם אֶת רֹאוּבֵן, בְּכֹל זֹאת בְּהוֹדְעָה הַזֹּאת עוֹד רֹאוּבֵן אִינֵנוּ מוֹלֵל מַעֲשׂוֹק, וְשִׁמְעוֹן לֹא יִרְחַץ בְּנִקְיוֹן כְּפוֹ, לְמַשֵּׁל אִם אִישׁ הַבְּטִיחַ לְרַעְהוּ בְּשְׁבֻעוֹת הָאֵלֶּה לְתַת לוֹ כִּסּוֹת וְכִלִּים אִו כֶּסֶף בּוֹזֵן יְדוּעַ, וּבִאֲשֶׁר הָאִמִּין בְּשְׁבֻעָתוֹ עֵרֶךְ אֶת עַסְקָיו כְּפִי תּוֹחַלְתּוֹ, בִּאֲוִפֵן אֲשֶׁר אִם תִּשְׁאֵר מַעַל אִו יִהְיֶה לוֹ נֹקֵךְ גְּדוֹל, וְעַתָּה אִם הַמַּבְטִיחַ יִשְׁנֶה אֶת אֲשֶׁר פָּלוֹ שְׁפִתָיו בְּשְׁבֻעָה, אִיךְ אִיפּוֹא יִשׁוּלֵם הַנּוֹקֵךְ וְהַתְּלֵאֵה אֲשֶׁר יִהְיֶה לוֹ בְּבִטּוֹחוֹ עַל מַשְׁעַנֵּת קִנְיָה רְנוּן. ע” שֶׁהֵאֵחָר יודִיעַ אוֹתוֹ כִּי לֹא יִקְיִים אֶת מוֹנֵף שְׁפִתָיו? אִו בְּמָה אִיפּוֹא יִתְנַחֵם עַל לַחֲץ הַדַּת אֲשֶׁר תּוֹנֶה אוֹתוֹ לְהִתִּיר אֶת אִגוּדְתָהּ אֲשֶׁר יִסְדֶּה לְשִׁמִּירַת חֲבֵרַת בְּנֵי אֵדָם? כִּי סוּף כֹּל דָּבָר עוֹלָת הַתּוֹרָה שְׁבַע” פ בְּהִתֵּרַת נִדְרִים תִּנְאֵה מֵהַתְּנַדְוֹתָהּ לְמִנּוֹת אֵלֵהִים לְהִתִּיר בִּאֲוִפֵּינִים יְדוּעִים שְׁבֻעוֹת שִׁקָר אֲשֶׁר לֹא כִדַּת, אִוְלָם לְמַעַן נֹכַח לְשַׁפּוֹט סְכָלוֹת הַעוֹלָה עַד תּוֹמָה וְאֵת תְּכוֹנַת הָאִישׁ אֲשֶׁר יֵאָהֵר מִלְבוֹ, נְשִׂים נֹא לְבָנוּ עֵלִיָּה בְּמִקּוֹרָה, ”הַמוֹדֵר הִנְאִיָּה מַחֲבִירוֹ אֵין מִתִּירִין לוֹ אֵלֶּה בְּפִנֵּי, מִנְּהֵנִי מִיְלֵי אִמֵר רַב נִחְמָן דְּכַתִּיב וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שׁוּב מִלְּמִימָה כִּי מוֹתוֹ כֹּל הָאֲנָשִׁים אִמֵר בְּמִדְיָן נִדְרַת לָךְ וְהִתֵּר נִדְרֶךְ בְּמִדְיָן דְּכַתִּיב וַיּוֹאֵל מֹשֶׁה אֵין אֵלֶּה אֵלֶּה שְׁבֻעָה דְּכַתִּיב וַיִּבֹא אוֹתוֹ בִּזְלָהּ וְגַם בְּמִןְךָ נְבוֹכַדְנֶצַּר מֵרַד אֲשֶׁר הִשְׁבִּיעוּ בִּזְלָהִים חַיִּים מִזֵּי מִרְדוּתֵיהֶם אִשְׁכַּחִיָּה נִדְקִיָּהוּ לְנְבוֹכַדְנֶצַּר דְּהוּא קִאֲכִיל אֲרִנְבַת חַיִּי אִמֵר לִיָּה אִישְׁתַּבַּע לִי דְלֹא מְגִלִית עָלוּי וְלֹא תִיפּוֹק מִילְתָּא אִישְׁתַּבַּע לִיָּה לְסוּף הוּא קִאֲ מִנְטַעַר נִדְקִיָּהוּ בְּגוֹפִיָּה אִיתְשִׁיל אִשְׁבֻעָתִיָּה וַיֹּאמֶר שִׁמַע נְבוֹכַדְנֶצַּר דְּקִאֲ מְבוֹיָן לִיָּה שְׁלֵה וְאִיִּיתִי סְנֵה־דְרִין וְנִדְקִיָּהוּ חוֹיִתִין מִזֵּי קִאֲ עֲבִיד נִדְקִיָּהוּ לֹאֻ הִנֵּי אִישְׁתַּבַּע בְּשִׁמָּא דְשִׁמְיָא דְלֹא מְגִלִינָא אִמֵר לִיָּה אִיתְשִׁיל אִשְׁבֻעָתִיָּה (אִמֵר לִיָּה מִתְשַׁלֵּין אִשְׁבֻעָתִיָּה) אִמֵרִי לִיָּה אֵין אִמֵר לְהוֹ בְּפִנֵּי אִו שְׁלֵה בְּפִנֵּי אִמֵרִי בְּפִנֵּי וכוּ,“ (נִדְרִים ס”ה א’’) הַמִּאֲמֵר הוּא לֹא לְבַד יִבְאֵר אֶת הַלְקָה שֶׁל הַתֵּרָת נִדְרִים, אֲבָל גַּם בּוֹ תּוֹפֵעַ נִהַרָה עַל תְּכוֹנַת דַּעַת

מציאותה בתואר חינוכי, וחוק הכללי הצבריאה הוא אשר כל נפש מתגלה בתנועה, וגם
 כאשר ישרה בעיני הבורא לתת תורה לאדם נזה אותו מנות וחוקים אשר יוציאו לאור את
 מציאותה, ואשר כגויה מעון הנפש, יהיו לה למעטה ויגלו פעולותיה, ולכן אם אין להבנות
 את המנהגים והחוקים אשר שמו בני אדם, בהיותם אותות על נפש חי הפנימית אשר ממנה
 יהיו, אף כי כפלים יש לנו להזהר במנות אלהים וחקותיו, אשר יהיו לאותות לתורה
 הפנימית, וגם יקרות בעמדם בהיותם מנות אלהים, אולם הדת המזויפת לא נחה דעתה
 להוקיר בדרך כזאת את מנהגיה וחוקיה, אך גם תעבור את הגבול, ותרום את האותות
 החינוכיות על הנפש אשר מתגלה בהן, בנת את החוקים והמנהגים לעזמות הדת, וכן
 בימי ישעיה הנביא כאשר חסדו בני ישראל כי הקרבנות ושמירת השבת והמועד הנה עלם
 הדת, אלהים הוכיח אותם והגיד להם, כי החוקים האלה האף אמנם ממנו יצאו, בכל זאת
 לא ישרו בעיניו, אם לא יצאו מרוח חי הפנימי, "לא תוסיפו הביא מנחת שוא קטרת
 תועבה היא לי חודש ושבת קרא מקרא לא אוכל און ועגרה," (ישעיה א' יג) וכן יוסיף
 יאמר, (כ"ח ב') "ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפזון כגוי אשר זקקה עשה ומשפט
 אלהיו לא עזב ישאלוני משפטי זדק קרבת אלהים יחפזון," לגלות אזנם כי בהיות כל
 זדקתם מנות אנשים מלומדה לא תוכל להיות טובה בעיניו אשר תראינה ללבב, ולכן
 בראותנו איזו דת אשר תגביה חוקים ומנהגים על חיובי המוסר והיושר נוכל להיות בטוחים
 כי לא מאלהים היא, ובין טעמים אחרים גם בעבור זאת נאמין כי התורה שבצ"ע היא בדויה
 מלב אנשים באשר גם היא כן דרכה, בפרק האחרון שמתנו לעד במשפט הזה את ענין
 התרת נדרים, אשר בה הרבנים לא השכילו אל חיוב המוסר והיושר, אך חרדו אל התואר
 החינוכי אשר הנודר ילך אל חכם להתיר נדרו, ובפרק הזה אמרנו להוכיח כי כדברנו כן
 הוא מלקח הרבנים על אודת זכיות המולה אשר יערוף כמטר בלשון כזאת, "מנות עשה
 לכל אדם מישראל שימול את בנו וגדולה היא משאר מנות עשה שיש בה נד כרת וגם
 נכרתו עליה שלש עשרה בריתות בפרשת מילה ולא נקרא אברהם שלם עד שנימול
 ובזכותה נכרתה לו ברית על נתינת הארץ והיא מללת מדינו של גיהנם כמו שאמרנו
 חכמים שאברהם אבינו יושב צפתחה של גיהנם ואינו מניח ליכנס בו לכל מי שנימול
 ומאוסה היא הערלה שנתגנו בה הגוים שנאמר, כי כל הגוים ערלים, וכל המפר בריתו
 של אברהם או שמוסף ערלתו אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם
 הבא," (יורה דעה ר"ם) במאמר הזה אנו רואים כי בת יהודה עוד גם עתה תתע בדרך
 זו אשר הנביא ישעיה הוכיח אותו עליה, כי תבחר בפעולה חינוכית יותר מקדושת הנפש,
 ובהכנת הגוף יותר מנקיות הלב, ורועיה יתעו אותה להחליט בדבר גבוה, כי מנות המולה
 גדולה משאר מנות עשה, או במלות אחרות כי היא יותר יקרה מכל אשר אנחנו מייבים גם
 לאלהים וגם לאנשים כמו מנות ואהבת לרעה כמון, או כבד את אביך ואת אמך,
 היקרות לכל מבין פעמיות התורה כולה, ואם אמנם ידענו כי רבה יקרת המולה וכל
 המנות אשר נזה אלהים, בכל זאת הלא כל איש חכם לב ישפוט בזדק כי מנות אהבת
 רעים וכיבוד אב ואם נחמנות יותר לאדם ממנות מולה, ועתה היכול איש היהודי לקוות
 שיהיה רצוי לאלהים, אך בעבור כי הוא מול אף כי לא יאהב רעהו ולא יכבד את הוריו?
 או שאלהים ירצה אותו יותר מאשר ירצה את הנכרי הערל המקיים את המנות האלה?
 אולם שיחת התורה שבצ"ע לא לבד תלמד כי המולה יותר יקרה מאהבת רעים והורים,
 אבל גם תגביה אותה למעלה ראש גם על מנות אהבת ה', "ואהבת את ה' אלהיך בכל
 לבבך" כאשר גם היא מנות עשה ולפי הנשמת מן המאמר הנ"ל מנות מילה גדולה ממנה,
 הן עקשות הדיעה הזאת לא תאומן כי תסופר ולכל קורא תהיה רק זוהי הבין שמועה,
 לולי כי רשי' צפירושו שם תסיר כל ספק מלבנו באשר גם ישתדל להוכיח כי לא לבד מנות
 מולה היא גדולה מכל המנות, "אבל גם שקולה כנגד כל המנות שבתורה," (עיין
 סנהדרין ל"א ב') ועתה ישים נא הקורא אל לבו תכונת מנות מולה, בראשונה היא פעולה
 חינוכית, בשנית היא פעולה שלא מדעת הילד הנמול באשר עוד לא ידע מאיזה דבר ובחור
 בטוב, ובכל זאת בעיני התורה שבצ"ע תיקר יותר מן השלימות היותר נכבדה, הלא היא
 אהבת הילד ליוצרו ולבן אדם כמוהו, ועוד-תרע יותר בהוכיח את הלקח הזה מן עונש

תגרע מן העושק אשר ישוק את רעהו, כמו צענין נדקיה אשר לו גם הודיע מקודם
לנבוכדנצר כי הוא הולך לגלות קלון ברבים, בכל זאת עוד היה נשבע לשקר בבת את
רעהו למשל ולשנינה, ובכל יום יכולים להיות מקרות כאלה אשר בהתיר את השבועה אשר
נשבע איש לרעהו תהיה התרה לעושק וחמס, כמו למשל אם איזה סוחר יגלה את סודו
למשרתו נאמן ביתו, וישביע אותו בשבועת האלה אם יגלה אותו, התקטן בעבור זאת עולת
המשרת אם יודיע את אדונו כי הוא הולך אל רב המורה להתיר לו את שבועתו למען
יגלה את סודו? או הישולם הנזק לאדוניו בהודעה הזאת? הריא תעמוד את המוסר
על תלו, ותמנע שבועת שקר מצני אדם? נזייר נא בנפשנו כי הרב המורה היה מתנהג
עמומו כמו הסנהדרין עם נדקיהו והתיר את שבועת המשרת בלי להודיע את אדוניו, הלא
אז המשרת יחשוב כי לא יקרנו עון אם יגלה סוד אדוניו כמו נדקיהו אשר בלי הפק חשב
כי הוא נזק מפסע, בהיותו שומע להוראת הסנהדרין, אשר גם אם יעותו משפט בכל זאת כל
איש מחויב כפי דעת התלמוד לעשות ככל אשר יורו, ולא להתייען עם השכל אשר חננו
אלהים, אך להאמין כאשר יאמרו לו החכמים על שאל כי הוא ימין ועל ימין כי הוא
שמאל, וגם צענין זה אין לנודר לחשוב מחשבות ולשית ענות בנפשו, אך לקבל את התרת
החכם כדברי אלהים חיים, ובכן התנאי הזה להודיע מקודם את איש אשר נדר לו הוא
ללא תועלת, ואם היה יגזיר להסנהדרין אשר בית ישראל ישען עליהם להורות התרת
הנדר בלי לזלזל את התנאי, אך כי חכם אחד יוכל לשגות ולהתיר את הנדר לשמעון
שלא בפני ראובן, ועתה הלא תראו כי אם העולם יתנהג עמומו כפי הוראת הרבנים, לא
היה איש בוטח בכל אשר ינא מפני רעהו אך כי נשבע בשבועת האלה, והאמת היתה
נעדרת בעולם, וצני אדם המצטיקים היו אומרים בלשם, אם מותר ע"י התרה לעבור על
השבועה, אך כי מותר לשנות דבר שפתיים בלי התרה, ואלה אשר אחרים הצטיקו להם היו
קושצים, אם לא נוכל לסמוך על שבועת אדם, אין נבטח בדברו? אך הרעה היותר
גדולה אשר תמלא בני אדם בלקח הזה, היא כי יבזו וילעגו לכל דת ויפלו ברשת הכפירה,
והאיש הצער והנבז בלבבו יחשוב, אם כן היא דרך הדת טוב לנו לבל נקח שמץ ממונה.
ואם לא יגזיר כי הלקח הזה ינא מדעת עליון, כל תורה היא הכל ורעות רוח, בכל אופן
קרפה היא לנזקת ישראל ושכלו הטוב להאמין דין הזה כי הוא הלכה למשה מסיני, או
לחשות מלכתש בו ולתת מקום לבני אדם לשים בהם תהלה אם לא יאמינו כי הוא משמים,
הן כל עוד מודים בתורה שבע"פ מחויבים לתת קשבן על כל הדינים אשר תלמוד, וכל עוד
לא יגזרו מאחריה נוכח השמש יחשבו למחזיקים בה ואשמתה על ראשם תחול, אך ללא
יעיל יהיה להכניס דין אחד ולהעמיד התורה שבע"פ במקומה, כי כל חלקי הקבלה
יתלכדו ולא יתפרדו, כולם ינחו על יסוד אחד ועדות אחת לכולם, ואם היא בטילה
במקנת אז כולה בטילה, והאיש הנבון המודה ומחזיק במקנתה לא יוכל לכחש דבר ממונה,
וגם אם רשות לו להמין או להשמיל דיעות הרבנים, בכל זאת חליטה לו לכחש בהלכה
למשה מסיני, ועתה אליכם היהודים נקרא, צרו לכם היום דרך אחת משתיים, או להחזיק
בתורה שבע"פ ולקיים עמה את הוראת התרת נדרים, או בנטל את הוראה זו לנוזר
מכל התורה שבע"פ.

פרק נה

יראת הדת הלפונה במשכיות לבב ככל שאר מדות פנימיות, תגלה ותנא החולה במעשים
גלוים ובמזנות וחוקים הנראים לעין, וכאשר לא יגזיר לאדם אשר נשמה באפו להיות
צדיק בלי לחשוף אותם באותותם, כן תפלא ליראת הדת להיות נרורה פנימה בלי לגלות

בזה הרבנים באר היטב יאמרו לנו כי אלהים ברו יבוא פועל כפיו ושקץ ישקץ המון יגוריו
 בעלי שכל, לא למען ימלא בזה ערות דבר ברשעתם ובזכוריותם ובעבודת אלילים, ובעומואתם,
 כי אם על כי מוס בם בערלת בשרם, ולא שמרו את מצות מולת אשר מעולם
 לא נזה אותם, הלא הרבנים עלמם יודו כי אלהים לא נזה את הגוים על המולה, וא"כ
 איך יגור כי יתן בזה דופי ויגאל בם ולא יעיר רחמיו עליהם יען לא שמרו מצותו אשר
 לא נזה אותם? אבל גם הסמך מן הכתוב כי אלהים ישקץ ויהעב את הגוים על כי ערלים
 הם, גם הוא ילא מערלת לב הרבנים, ובאמת בכתוב הזה אלהים יתוכח עם ישראל ולא
 עם הגוים כאשר ישפוט הקורא את הכתוב הזה בהמשך האחרים כי שם נאמר, "הנה
 ימים באים נאם ה' ופקדתי על כל מול בערלה, על מזרים ועל יהודה ועל אדום ועל בני
 עמון ועל מואב ועל כל קצוני פאה היושבים במדבר כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל
 ערלי לבי," (ירמיה ט' כ"ה כ"ו) לא די כי אין סמך בכתוב הזה לדעת הרבנים, אבל גם
 יוכיח שקרם על פניהם, אלהים ידבר בקדשו כי אות החינוכי של המולה לא יגיל את החוטא
 מן העונש, וכי הוא לא יעשה הבדל בין מול לערל כי הוא יביט ללבב ויתנהג עמו עם
 כל אדם כפי קו המשפט, ויפקוד את עון העמים עובדי האלילים עליהם כעל ישראל את
 עונותם, ולמען בני ישראל לא יבטחו על שקר ויאמרו בלבם כפי דעת הרבנים כי שלום
 יהיה להם על כי נמולים הם, יוסיף להורות חטאים בדרך, "כי כל הגוים ערלים וכל
 בית ישראל ערלי לבי," לאמר, אל תתעו עלמייכם לחשוב כי המולה תגיל אתכם, כי הנה
 ערלת הלב גרושה מערלת בשר, הלא הלוקה הזה שזה לאלהים ובו יתנכר דרכו בקודש
 ובמשפט נדק, ויתנחמו ויחסיפו ואומן כל יגוריו בעלי שכל, ולא כן לקח הרבנים כי הוא יתן
 דופי לאלהים, ובו יבוא לכל גוי הארץ, ולו יאומן בעולם, אז לא היתה סיבה לעמים לעבוד
 את אלהים אמת ולשים כבוד לשם קדשו, כאשר הוא תמיד יעוץ משפטם ונפשו תגאל בם.
 אולם הדיעה הזאת לא לבד תרע לאומים, אבל גם תשחית דרך ישראל ותפריע בהם מוסר
 ושכל טוב. כאשר כל איש המאמין כי המולה תגיל מניהם בלבבו יחשוב כי שלום יהיה לו
 גם אם יעבור על מצות האחרות, וגם כי ירבה פשע לא יראה השחת, ולמה זה יגע לריק
 ויכלה כמו לתוהו, לרחוק בנקיון כפיו ולהתהלך את אלהים בקדושה בזנועות בתמימות
 ובאמת אם מבלי כל אלה אברהם אביו היושב בפתח הגיהנם יחכה לו עד כי יבוא למען
 יזילנו מרדת שמה? הן אין דעתנו כי המחשבה הזאת תעלה על לב כל היהודים, חלילה
 לנו להאשים את העם אשר תורת ה' אתם במחשבת און כוזבת, וכל איש יודע דבר ה'
 בלבבו יבין כי לא כן הנה דרכי אלהים, אבל כאשר האיש הצער והפתי בשמעו את דברי
 החכמים בהכרח ישים מבטחו בשקר הזה, לכן על הנבונים להסיר מכשול מדרך המון
 עמם, ולא לבד לכחש את השקר בלבבם, אך גם לעמוד כנגדו לעיני כל, וללמד תועי רוח
 בינה אשר לא יבטחו באברהם היושב בפתח האוהל כחוס היום הנוער כתגור, הן רבים
 מבני ישראל נפסם מרה להם על כי יסלפו בשער משפטם וישטמו אותם חנם, אך אם
 יחקרו היטב הלא ימלאו כי אולתם היתה במעל הזה, ולא על אחרים יזעף לבם, וידעו
 כי כן דרך בני אדם לשגות במשפטם מבלי עשות הבדל בין יהודים לרת היהדות, ולהאשים
 את העם בדיעות הנשחתות אשר בדתו, ואין להפליא עליהם כי כן יסלפו נדק כאשר
 יספטו למראה עיניהם, ויביטו כי בני ישראל יחזיקו בתורה שבע"פ לאמר עליה כי היא
 משמים, ויאיילו נא היהודים ויגורו מאחריה נוכח השמש, ואז גם יושבי תבל ילמדו לשפוט
 את ישראל בנדק. אולם אחרי אשר שמנו לפני הקורא לקח התורה שבע"פ בענין המולה
 נשוב נבקש ממנו לשים לבו אל לקח ברית החדשה בענין זה ולהעריך את זה לעומת זה,
 הלא אז ימלא כי בכל מקום אשר הרבנים עקשו תומת הדת, תלמידי ישוע הנגזרי שמו
 העקוב למישור ולמדו אמת ונדק, הן פאלו הלדיק גם הוא מסכים כי מצות המולה היא
 גדולה ונכבדה, ובדרשו בה ישאל, "אם כן מה יתרון איפוא ליהודי ואינו תועלת במולה?
 הרבה מאוד מכל פנים בראשונה כי להם נפקדו דברי האלהים," (אל הרומים ג' א' ב')
 הוא לא ישים מגרעות בחסדי אלהים לישראל, אך גם בהיותם יקרים מאוד בעיני עוד
 יכבד נדקת משפטו ודרכו בקודש להגיד, "אלהים ישלם לכל איש כמעשהו, לאלה אשר
 בשקידת פעולת הטוב מבקשים כבוד והדר ואל שחת קיי עולמים, ואלה הנגזרים אשר לא

הכרת על העובר על מצות המולה, ואם אמונם כדבריה כן היא כי התורה תגזור אומר,
” ועל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא משמיה את בריתי הפר;”
(בראשית י' יד) אבל בכל זאת העונש אשר בלדה לא ירבה יקרת המנוה על כל מצות
התורה, ויש עבירות אחרות אשר התורה תחרון משפט הכרת לעובר עליהן ביד רמה
כמו שנאמר, ” והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האורח ומן הגר את ה' הוא מגדף ונכרתה
הנפש ההוא מקרב עמה כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת הנפש ההוא עונה
בה;” (במדבר ט' ל', ל"א) בזה אנו רואים כי הנפש אשר תפר אחת ממצות ביד רמה
תענש בכרת כמו העובר על מצות המולה, ולא לבד כי אין הוכחה מן העונש הזה אשר
בלדה כי היא גדולה מכל המצות, אבל הוא גם יורה דעה כי אלהים איננו שופט את
האדם לפי מעשיו החיצוניים אך יראה ללבב וכל נפש אשר תעשה בודון, ומבלי להשכיל אל
אהבתו ויראתו תפר ולא תשמע אל אחת ממצותיו תשא את עונה וחרון אף אלהים תשיג
אותה. ועל דבר החלטת המאמר כי המולה תתן שלימות לאדם ואברהם לא נקרא שלם
עד שנימול כמו שנאמר, ” התהלך לפני והיה תמים;” נאמר, ” כי לפי דעתנו ממלות
האלה אין גם ראייה כי אברהם נקרא שלם אחר שנמול, ואלהים בזה אותו להיות תמים,
אבל במה יודע איפוא כי באמת כן היה, ואין להשיב כי בעשיית המנוה קנה לעצמו כל
השלימות, כי אם כן כל הגרוע בין הריקים יוכל להתאמר בשלימות, ועוד נוכל להוכיח
כי אדם יוכל להקרא בשם זה תמים אף בהיותו בערלה, כמו נח אשר זמן רב לפני מצות
ה' בדבר המולה היה נקרא תמים, כמו שנאמר, ” איש נדיק תמים היה בדרתיו את האלהים
התהלך נח;” הלא נראה כי לנח יאמר כי היתה לו התמימות אשר אלהים בזה עליה את
אברהם, וכי הוא היה תמים והתהלך את אלהים, וא"כ לו כדברי הרבנים כן הוא כי שם
תמים יורה על השלימות, יש ראייה כי אדם יוכל להיות שלם בלי המולה, וכן הראייה במאמר
הנ"ל על יקרת מצות המולה כי בזכות המולה נכרתה ברית עם אברהם על נתינת הארץ.
אין לה שחר באשר גם קודם בוא אברהם בברית המולה אלהים הצטיח לו פעם ושתים את
הארץ, וברת עמו ברית עליה, כמו שנאמר, ” ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית לאמר
לורעך אתן את הארץ הזאת מנהר מלרים עד הנהר הגדול נהר פרת;” (בראשית ט"ו יח)
הברית הזאת כרת אלהים את אברהם קודם הולדת ישמעאל, ובאשר אברהם בן שמונים
שנה ושש שנים בלדת הגר את ישמעאל בלי הספק הברית הזאת אשר כרת אלהים עמו היתה
לפחות ארבע עשרה שנה קודם שנמול, ואך כזו יביעו הרבנים באמרום כי בזכות המולה
נכרתה עמו ברית על נתינת הארץ, ובאמת לא על נדקתו וחסדו כרת אלהים את הברית
עמו, כי על רחמיו חנן אותו בעת אשר עוד חלל להיות לו תו בבשרו להבדיל בינו ובין
גויי הארץ אשר מסביב לו, אולם נראה כי הרבנים עצמם הרגישו כי דברי הכתוב הם
כנגד החלטתם, ולכן שבו לבקש להם תוסיה בדבר אשר בדו מלבם, והבלי יפלה פיהם כי
המולה תגיל מדין של גיהנם, כי אברהם יושב בפתח גיהנם ואיננו נותן לרדת בו איש אשר
אות הברית בבשרו, הן כל איש אשר ישים את כתבי קודש, נר לרגלי שכלו ידע כי הדבר
הזה הוא הבל וריק, ולא יאמין לריעה הזאת הנשחטה כי נפשות יורדי בור אשר עונם
נגע עד השמיים ובאו אל שערי שאול, מווללות מן עונשן במשפט אלהים הנדק ע' השתדלות
אברהם אשר לא יתן אותם לרדת שאולה, כי אם נקיות הנה מעון ולא נרשעות בהשפטן
אז אין צורך לאברהם לשבת במקום תנים ולשמוע אנקת אוי ואבוי למען הכלל אותו.
ובהכרת לפי דעת החכמים אברהם איננו נותן לרדת שחת את החטאים בנפשותם על כי
חותם הברית בבשרם, ואלהים הפר יפר את מדת משפט נדקו, וינקה את אלה אשר
דמיהם צם, ולא ואת לבד אבל הדעת הזאת תשים באלהים גם תהלה כי הוא נושא פנים
ומונע החנינה הזאת לכל הגוים הערלים, לשלם להם כפועלם בלי לשאת עונם בחד
וברחמים, וכי אברהם היושב לפתח תפתה יעלים עינו ולא ישיגיא אל גוי הערל אשר יובל
לטבת, וכמוהו כאלהים עצמו לא יעיר רחמיו עליו להגילו מבאר נרה, על נכון בדיעה
הזאת תכונת הדת מתוארה גם באהבתה וגם בשנאתה ככרת טעם, ושופט כל הארץ
מתואר כעושה עולה, ועוד יותר יבורר כי זה המשפט הוא תוכן כל הבלי שוא האלה באחרית
דברי הרבנים באמרום, ומאוסה היא הערלה שנתגנו בה הגוים שנאמר כי כל הגוים ערלים,

בכלל לחקור ולדרוש איזו סיבה מן השלשה המניעה את חכמי התורה שבע"פ מלעמוד
 לימין לדיקה, וכשר הדבר לפניכם לשאל את פי אצירי הרועים העומדים בפרץ, מדוע
 יהיו כאיש לא שומע, ולא יעירו קנאה להתנכל את דתם, הלא לכל מבין רק זושה הבין
 שמועה, כי חוות קשה הוגד על התורה שבע"פ, כי מן אז המכתב הזה הולך ויוצא לאור באחת
 מעדת היהודים היותר נכבדה פה בלארץ העם. היה כמתאוננים, וכי בכל זאת אין איש
 אשר ירהב עוז לריב ריב התורה שבע"פ ולהזילה מן הרעה אשר נגד פניה, בדבר בשער
 משפט את מתקוממיה, אכן ידענו כי הדמיה הזאת לא היתה על כי היהודים בוו יבזו
 למכתבנו, באשר על נכון הוגד לנו כי אחרי אשר פרק הראשון יצא מן הדפוס החכמים
 אשר בעיר השיבו עליו בדבר שפתיים, וכי נחה דעת שומעיהם משכל דבריהם, אכן תאבד
 טובה הרבה באשר החכמה הזאת לא תרוכה בחון למען תנוח מומנה דעת כל בני איש, ולו
 היה נכון לבנו כי שגה יצאה מלפנינו לדבר תועה על התורה שבע"פ, אז כרגע לא
 התמהמהנו להודות נוכח השמש כי תשינו לתת בה דופי חכם, ובאמת חקרנו ודרשנו
 היטב בדבר המענה ההיא, ומשכנו למשפט טרם נשים קנני למלין לגלות אזני קוראי
 מכתבנו כי בין הטעמים אשר לנו לעמוד במשפטנו ולהחליט, כי התורה שבע"פ בנויה על
 אדני הטעות, יש גם הטעם הפשוט הזה, כי הדת אשר תבזו ותונה את איש אשר איננו
 מלומד לא תוכל להיות מאלהים, כבר הראנו כי כן היא דרך התורה שבע"פ וזאת היא
 משפטה לתת את עם הארץ למושיה ולבזויה, בזוות את הסרים למשמעתה לכל יקחו
 מצנתיו להם לבשים מטעם, כי לא טובות הנה מבהמות אין הבין, ולא זאת לבד אבל גם
 תתיר את דמו ביום הכיפורים שחל להיות בשבת לא כאשר ישחט הנזי והאייל, אך לבחורו
 או לקרשו כדג, ועתה נוסף להוכיח כי ננטק במשפטנו זה, ובראשית דבר נשתדל לדעת
 פירוש של מלות "עם הארץ", הן אם נתרגם אותן ללשון ענגליש כהיותן יהיה טעמם כמו
 אנשי ארמה, והקורא יאשוב כי ידובר על יושבי ארץ כנען, אולם בכתבי הודש נמצא המלות
 האלה ביותר בדבר על המון עם ישראל, כמו "וכל עם הארץ שמה ותוקע בחזונרות",
 (מלכים ב' י"א—י"ד ע"י גס י"ח—כ') אשר שם הכונה היא המון העם או דלי העם
 לבדם בלי המלך והשרים, וכן נבדאיש, "ועתה חזק ורבבל נאם ה' וחזק יהושע בן יהונדק
 הכהן הגדול וחזק כל עמי הארץ", (חגי ב' ד') אשר בזה ג"כ טעם המלות הוא דלי העם
 לבדם בלי המושל והכהן הגדול, וגם בתורה שבע"פ טעם מלות עם הארץ הוא כן, והמובן
 בו הוא איש אשר אין חלקו בין המלומדים ולא בין גדולי הדור ולא בין הגבאים ולא בין
 מלמדי תינוקות, כנראה מן המאמרים אשר הביאו בפרק א', וכל-הסבדל הוא, כי בתורה
 שבע"פ, בהיות כל מחשבתה מלמוד חכמתה, כונת מלות עם הארץ היא כל איש לא לומד,
 ויכול להיות מוכנה בשם הזה גם אם הוא כהן גדול, וגם לשון היהודים בימינו תורה כי כן
 הוא טעם המלות, כי בכל אשר ירנו לבטא בשפתם כי איש לא לומד, יקראו לו עם הארץ,
 אולם למען הסיר כל ספק נביא איזו דינים אשר בהם ימלאו המלות האלה להניג את
 האינם מלומדים לבדם, לעומת המלומדים, כמו דין "ת"ח קודם לדין עם הארץ",
 (הלכות סנהדרין כ"א ו') ועוד, "וכן יסור לו לנהוג בהן קלות ראש אע"פ שהן עמי
 הארץ, ולא יפסיע על ראשי עם קודם אע"פ שהן הדיוטות ושפלים בני אברהם יצחק
 ויעקב הם", שם כ"ה) ועוד, "לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים וכל עמי הארץ
 אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר וכו'", (הלכות תשובה י' ה')
 ממקומות האלה ומדינים רבים אחרים נראה בפירוש כי טעם עם הארץ היא איש לא
 לומד, ואין מקום אחד אשר כונת המלות תהיה איש רשע ופושע פשע, להיפך יכול להיות
 בעל דין לפני הב"ד ונחשב לבן אברהם יצחק ויעקב ככל בני ישראל, אך כל חטאו וכל
 המום אשר בו הוא, כי לא ינק מים על יד הרבנים, ובין הת"ח לא יתחשב, אולם אחרי
 אשר נדע מי הוא הנקרא עם הארץ, נשובה להחליט כי התורה שבע"פ תבזו ותלעג לאיש
 אובד אשר לא נפל גורלו בין המלומדים, הן כבר שיענו בפרק ראשון איך הרבנים יתקלסו
 בעמי הארץ ובנשיהם ובנותיהם, ועתה נוסף להתבונן אל המשפטים אשר ישימו על אודת
 האומללים האלה, הלא הם בזאת הלשון, "תנו רבנן ששה דברים נאמרו בעמי הארץ אין
 מוסרין להן עדות ואין מקבלין מהן עדות ואין מגלין להן סוד ואין ממנין אותן אפטרופוס

ישמעו אל האמת אך אל עולה ישמעו חמה וחרון אף לרה ולוקה לכל נפש איש פועל רע ליהודי בראשונה וגם ליוני, וכבוד והדר ושלוט לכל פועל טוב ליהודי בראשונה וגם ליוני כי אין משוא פנים עם האלהים, (אל הרומים ז' ו'—י"א) הלכה הוה הוא אחד באחד עם דברי ירמיהו ושוה לתכונת אלהים המתוארה בתורת משה ובנביאים, וינעם ללב מבין האוהב הקירות, ועתה ישיבו נא בזוי דת המשיחית טעם לדעתם, אם כפי העולה על רוקם כן הוא, איך תהיה זאת כי בכל ענין אשר הרבנים יסלפו נדק קוראי דת המשיחית ישרו המסילה? ואם כל אמת תבוא מאת אלהים, ובלי עזרתו שכל אדם ילך שובב, איך תהיה זאת כי אלהים עזר למשיחיים להשיג את האמת, ועזב את היהודים בידי טעות רע ומר זה ימים רבים? הביטו וראו מה בין שתי הדתות, זאת אומרת כי הגוים מאוסים הם על כי חדל להיות להם אות הברית אשר מעולם אלהים לא נזה אותם ולא דבר ולא עלתה על לבו, וזאת אומרת לא כי אלהים שופט נדק, ובפתי שעים תקרא, "כי אמנם המולה לתועלת אם תעשה את התורה ואם תעבור את התורה מולתך לערלה היתה, ואם הערלה תשמור את נדקות התורה הלא עלתה למולה תחשב", האמת תלמד כי אברהם יושב בפתח גיהנם להגיל את הרשעים אם אך נמולים הם, והשנית תורה כי אברהם לא יביט אל את הקילוני וזלתי אם יש לב טהור מבית, באמרה, "ויהי איש עשיר ולבשו שני ובזן ויתענג בגאון יום יום, ויהי איש עני ושמנו אלעזר והוא מושלך לפני פתחו מלא שחין, ויתאוה לשבוע פתותים הנופלים משולחן העשיר, וגם הכלבים באו וילקו את שחינו, וימת העני וישאוהו המלאכים אל חיק אברהם, וימת גם העשיר ויקבר, ובהיותו בשאול במכאובות וישא את עיניו וירא את אברהם מרחוק ואת אלעזר בחיקו וינטק ויאמר, אבי אברהם חנני ושלח את אלעזר לטובל את ראש אלבעו במים ולקרר לשוני, כי מעונה אני בלהבה הזאת, ויאמר אברהם בני זכור תזכור כי אתה לקחת את טובך בחיך ואלעזר את הרע, ועתה הוא יתנחם ואתה תעונה, ועל כל אלה גיא עפתה גדולה מוסדה בינינו וביניכם אשר הרונים מפה לעבור אליכם לא יוכלו וגם אלה משם אלינו, לא יעבורו, ויאמר אם כן אשאל מאתך אבי לשלחהו אל בית אבי, כי לי חמשה אחים למען יעיד בם פן יבואו גם המה אל מקום העני הזה, ויאמר אליו אברהם, יש להם משה והנביאים ישמעו אליהם, ויאמר אליו לא כן אבי אברהם, אך אם אחד מן המתים יבוא אליהם אז ישיבו, ויאמר אליו אם אל משה והנביאים לא ישמעו לא יאמינו גם אם יקום אחד מעם המתים," (לוקס ט' יט'—ל"א) יואיל נא הקורא להעריך את הסיפור הזה לעומת לקח הרבנים, ואחר יענה מאיזו סיבה היתה זאת, כי בכל ענין אשר התורה שבע"פ תלך שובב, אלהים האיר כתיב האמת צברית הקדשה?

פרק נט

הנה כפי מגמתנו הנכבדה במכתב הזה, אשר היא להעריך את דת היהדות עם תורת משה והנביאים, ולדעת אם היהודים בימינו הולכים בנתיבת עולם הטובה אשר הורו אותם אבותיהם, זה יותר משנה תמימה הלכנו למסעינו להגיד לבית ישראל מדוע נכון לבנו כי הם הולכים בנתיבות עקלקלות, אשר התעו אותם בודי התורה שבע"פ, ומהזיקים בדת המתנגדות על יתר לתורה מן השמים, אולם גם הסתו עבר וגם הגשם הלך לו, ועבר קציר וכלה קיץ, ועוד היהודים יהיו כמחרישים, ואין קול ואין עונה ואין קשב, הדמיה הזאת תוכל להיות באחת משלשה סיבות, או כי המודים בדת היהדות לא שמו לבם לדברינו מחוסר רוח קנאה לרתם, או כי חשבו לערמה לחשות בדבר אשר אין בפייהם תוכחות, או כי המכתב הזה לא היה שוה בעיניהם אשר ישמעו לבם עליו, אכן נאות לעם בני ישראל

פתוח בלשון הזאת, גם אז היינו יכולים לשפוט כי עברתם קשתה על ע"ה עד לבקש את נפשו
 לשמתה, וכי כמזמק בעיניהם להשמיד ולהרוג את הרמש ואת השקן הזה מעל פני
 האדמה, ואם הת"ח יכולים לרחוק בנקיון כפם מבלי להשיב את אבידת ע"ה אשר תאבד
 לו איזה מוסר ואמונה יונע אותם מלשפוך גם דמו כמים? ולהיפך לו העקרים האחרים של
 הרבנים האלה היו טובים וישרים ותמימים כפי מדת החסד והרחמים אז היה לנו איזה
 ספק אולי ימנע דבש וחלב תחת לשונם הקשה הזאת, ואולי לא ידברו כי אם במשל
 ובמליצה, אבל בראותנו כי גם בעקרים ודינים אחרים חל להיות לרבנים אורח חסד
 ורחמים ונדק וישר, מה איפוא יכריח אותנו לבקש את האשפתות בבקש בהן מטמונים?
 אולם למה לנו לשית ענות בנפשנו, נלכה אל המפורשים הגדולים ונשמע איך הם ביארו
 את המאמרים, ואם אנחנו הערלים לא נבין שמועה, הלא הרבנים עמם יורו אותנו דעה,
 הנה בפירוש הנ"ל יוסיף יאמר כי אין נר"ך להכריז על אבידת ע"ה אבל אסור לגזול דבר
 ממנו, ואחר ההחלטה הזאת יקשה, "אמאי ממונו אסור השתא גופו מותר שמותר לקרעו
 כדג וכו', (עיין סס) הלא נראה כי הרב המפורש לא ראה חידות במאמר הזה, כי אם
 שמו הדבר בפשוטו כי מותר להרוג את ע"ה, ובטוב טעם ודעת פליאה נשגבה ממנו,
 איך יהיה אסור לגזול את ממון האיש אשר מותר לשפוך דמו כמים? ולו היה רואה במאמר
 הזה משל ומליצה לא היה מקום אל השאלה הקשה הזאת, ועתה נקיים אנחנו מדמי ע"ה
 ואנחנו לא מרננו עליו את המשפט מבלי להבין את כונת הרבנים, וידינו לא שפכה את
 הדם הזה, אך יקול על ראש הרבנים, כי הם באמת התירו ועשו את עמי הארץ כדגי היס
 וכרמש לא מושל בו, ולכן בלב נכון כוסיף ונחליט שנית כי התורה שבע"פ אשר כאלה לה
 לא תוכל להיות מאלהים, והמאמר הזה לבדו בענין עם הארץ יספוק לבדו לבטל את חוקתה
 בהראות את רשעתה ואת תכונת האנשים הודים אשר היו הוריה, כי כל המתבונן במאמר
 הזה בלבבו יבין, כי אנשים אבירי לבב וגאים, מלאי אכזריות ונטירת שחיה ברוב ערמה
 והסתדלות העבירו מעט מעט להם את רעיון בני עמם, עד באחרית שלטו בהם כאות
 נפשם, ובלי ספק בימים אשר הרבנים החלו להשתרר בעם ישראל, המון העם התאמנו
 מאוד להתנגד להם, ולא נטו שכמם לסבול את עולם, עד אחרי כל עמלם לפרוק אותו היה
 לריק, ונכון הדבר כי ההתנגדות הזאת בין העם לרבנים היתה בתחילה לסיבת שנאת מות
 אשר שנאו אלה את אלה, וכאשר יספר שם אחד מן הרבנים, המון העם בחרות אפם
 בת"ח כמעט מיים בלעו אותם, ולכן גם אלה בנקמתם ובנטירת שנאתם עשו את הדינים
 והמשפטים האלה לבושתם ולמרפת היהדות אשר בשם דת תכונה. ואם עלתה להם לבצע
 את מוזמתם ולהכריח את העם לקבל את המשפטים אשר שמו לפניהם, אין זאת כי אם
 אחרי אשר יד הרבנים היתה רוממה ושלטת בנימוסי המדינה, כי קמו הסנהדרין וישבו
 כסאות למשפט כחוקות הגוים ולא כמנות התורה, ורדו בעם בזרוע רמה בהמית כל איש
 אשר לא יסור למשמעתם, ולכן הדת היהדות אשר עינינו רואות כיום הזה, היא הדת אשר
 מתחילה לא קבלו היהודים מרונם, כי אם מלחן הרבנים אשר למנו והכריחו אותם
 באגרוף רשע לקבל אותה, והדבר מוזן מאליו כי "מודעה רבה לאורייתא" והיהודים
 בטוב טעם יכולים לפרוק עולה מעל זואריהם, ואינם חייבים להוקיר ולסבול את הדת
 אשר קבלו באונם, אחרי אשר אלהים בעמנו צפור את ישראל בגולה הסיר את ממשלת
 הרבנים מעליהם, ואת המניעה אשר היתה להם להשיג חירות המוסר והשכל, כי הרים
 קרן דת המשיחית אשר תהיה גם להם למגן מפני חמת הרבנים ולא תתן את הת"ח
 לקרוע כדג את עם הארץ, ואין עוד סנהדרין אשר ירדו גם בפרך ויהיו להם למחמה,
 ועתה עם ישראל נתוכח ונעיר אונם לתבונה, אם לפי הודאת התלמוד עמנו, הדת הזאת
 אשר יחזיקו בה כעת בני ישראל לא בחרו בה מרונם, ולא זאת היא אשר שם להם משה
 על פי ה', התחשב להם לתכמה או ליושר אם עוד בנפש פחלה יטו שכמם לסבול את עבדות
 ההבל והאכזריות אחרי אשר אלהים בהשגחתו הכין להם מפלט ממונה? אכן מן אז ישראל
 הלכו בגולה סבלו רעות רבות ולעג וקלס ולחץ הגוים האכזרים המציקים להם חנם, אבל
 אנחנו נשאול אותם, איזה עם היותר אכזרי עכר מעולם את ישראל בבזיון ובקצף ובעולה
 ובאכזריות יותר ממשפטי הרבנים אשר שמו לבנו עליהם? הגוים הבעורים ההולכים

על היתומים ואין ממנין אותן אפוטרופוס על קופה של נדקה ואין מתלוין עמהן בדרך
 וי"א אף אין מכריזין על אבידתו, (פסחים מ"ט ב') המאמר הזה יתוה תו על מלכת
 עמי הארץ, למען דעת כל עמי הארץ, כי הם אנשי שקר ולא אמונן בם, אנשי חסם ומלאי
 מרמה, ומרמחים ואורבים לסם, ואם ישפוט איש כי אין עוד בזיון וקנף יותר מגדופים
 האלה, יאזין לאחרית דברי הרבנים וידע כי יש עוד חרפה יותר גדולה, הלא היא להחשב
 כנכרי אשר אין להחזיר לו אבידתו, ועתה לבד נכון ובטוח נוכל להחליט כי התורה שבע"פ
 איננה משמים, והמאמר הזה לבדו יספוק לבטל חוקתה ולהראות כי לא שיה ולא שיג לה,
 כמשפטים הנדיקים והישרים אשר בדת משה, וכי ינאה מלכ גאים ודוברי עתק בגאווה
 ובזו, אשר התאמנו ליה מספט בעולם, ככל אשר תמונא ידס, כי לא לבד אין חכמה ואין
 ענה ותבונה וזלתי עמהם, אבל גם באמת וביושר ונזדק אין עוד מלבדם, וכי עמהם תמות
 החכמה וגם המוסר והאמונה, ואנחנו שואלים את היהודים כמלומדים כאינם מלומדים,
 אם יגזיר אשר הגאווה והעולתה הזאת ינאה מאלהי ישראל? כי במאמר הזה הרבנים לא
 לבד ידברו גבוה בזואר עתק, אבל גם יעונו משפט לעשוק דלים ולחמוס אציונים, בראשונה
 יעשו דין כי ריב עם הארץ לא יצוא אל כסא המשפט לפני ריב ת"ח, ולא די בעולה הזאת,
 אבל גם ינוו לבד ימונו את הארץ לאפוטרופוס על היתומים, הלא רק זועה לשמוע את הדין
 הזה, כי מה איפוא יעשה עם הארץ ענמו הנוטה למוות, אם הוא מוכרח להקים אפוטרופוס
 לבניו את הת"ח אשר לא ידע אותו מתמול שלשום, אשר לבו בל עמו ולא אוהבו הוא ולא
 מכירו (כי איך יגזיר שתהיה אהבה וריעות בין הת"ח לעם הארץ במקום משפטים ודינים
 כאלה?) ואסור לו להעמיד לאפוטרופוס כחפץ לבדו את מיועדו וריעו העם הארץ כמוהו
 הידוע לו כי הוא תמים וישר, הלא ירד ביגון שאולה לעוזב את בניו בידי שונא ומבקש
 רעתו, אבל גם בזאת עוד לא נחה דעת התורה שבע"פ, ועוד ידה נטויה לעשוק את עם
 הארץ גם את קנינו, ותנזה לבלי השיב את אבידתו, וכל המונא אותה וזכה בה כהפקר
 שאין לו בעלים, באשר העם הארץ הוא כאין, ואם באבידת אדם אחר הדין הוא, כי המונא
 אותה ישתדל להכריז עליה בשוקים וברחובות, או במקום שרוב בני העיר הם נכרים, להכריז
 עליה בבה"כ, למען ישמע האיש הנאבדה ממנו, בכל זאת דבר אבידת העם הארץ הדין
 ישנה את טעמו, כי כל המונא אותה, אם ישים מחסום לפיו ויחרש לחכמה תחשב לו וליושר,
 אכן אזלי יפלא בעיני הקורא איך המונא יוכל לדעת אם האבידה הזאת הוא של עם הארץ
 או של ת"ח, לכן יבין שמועה מדברי המפורש הגדול אשר הואיל לבאר הדבר, באמרו,
 "וא"ת מאין יודע שהוא של ע"ה ואמר ר"י כגון ששירא של ע"ה עוברת וראינו שנפל
 מהם," (עיין שם) הלא מדברי הפירוש הזה, גם יתבאר היטב כי הת"ח אשר ראה איזה
 חפץ נופל מכנף נבדו של עם הארץ יוכל צרעיון נקי להטמין החפץ בכנף נבדו, וסיג
 לחכמה שתיקה, אכן לפי דעתנו העם הארץ התמים ינלח יותר להיות אפוטרופוס מן
 התלמידי חכמים אשר יעונו נדק במשפטים כאלה, וכל נכון דבר יבטח יותר להפקיד
 קנינו בידי הראשון מלהפקיד אותו בידי האחרונים, ויש ליהודים להשיב אל לבם דעת
 אם המשפט הזה הוא בנדק ובמישרים, ואם הדת אשר תכלכל אותו תוכל להיות מאלהים,
 או התלכלח להיות לגורל ונחלה לאיש הישר והתמים.

אולם נתנה ראש וכטובה להתבונן בעולה היותר גדולה צענין ע"ה הלא היא ההתרה
 להרוג אותו או לקרעו כדג, כפי המאמרים אשר דברנו בם בפרק א', והנה שמענו כי איזה
 יהודים התנללו אותם לאמר, כי המאמרים האלה אינם רק משל ומלינה, אכן כל המתבונן
 במאמרים ענמם ובהמשך הענינים אשר ידובר בם, יראה להיפך כי הרבנים צרור ימללו
 ולא בחידות, בראשונה שם נאמר, כי עם הארץ מותר לגמרו, ועל שאלת התלמידים לר'
 אלעזר מדוע לא יבטא צעפתיו כי מותר לשחטנו? הוא ישיב אמרו ויורה אותם דעה כי
 זה טעון ברכה, ולא נאזה לע"ה הכבוד הזה, הלא קול דברים ברורים אנחנו שומעים ולא
 משל ומלינה, בשנית, למען הסיר כל ספק ר' שמואל בשם ר' יוחנן ימלא אחריו לאמר כי
 עם הארץ מותר לקרעו כדג, באשר ידוע כי הדגה אינה נריכה שחיטה, בשלישית, הרבנים
 לא לבד יתנו את עמי הארץ כדגי הים, אבל גם יסקנו אותם כרמש ויתענו אותם כשרץ,
 וידמו את נשיהם ובנותיהם לבהמות אין הבין, ולו לא ראינו כי אם גרום אשר כקבר

ומגמת כולם אך אחת, הלא היא, להוכיח כי הדת אשר שמה יהדות או תורה שבע"פ, לא
 זאת היא התורה הישנה הנתנה ע"י משה והנביאים, כי אם חדשה מקרוב באה ושונה
 כולה מן הראשונה, אשר בדו קורשי משמית בנבליהם, ואין שום ליהודים להניחה, בפרק
 הראשון הוכחנו כי דת היהדות היא זאת התורה שבע"פ, כפי הדעת הכלולה בתפילות
 היהודים המוחזקות להם, אשר לא לבד ערוכות ומסודרות כפי הוראת התורה שבע"פ, אבל
 גם בפירוש תבענה כי התלמוד הוא משמים, ולכן כל המתפללים בתפילות האלה יודו
 בפיהם כי הם סרים למשמעתו ומאמינים בכל הבלי, ובעלי צרית לכל המון המשפטים לא
 נדיקים אשר בקרבנו, אולם הדעת הזאת לא לנו לבדנו היא, אבל גם היהודים יתנו עדותם
 עליה, כנראה מספר עקרי אמונת היהודים אשר נחדש ינא לאור במדינתנו ע"י המסבד
 התורני יהושע ב"ן אבנן אשר יבאר דעתו בלשון כואת, "אמונת ישראל או דת היהדות
 מיוסדה על תורת משה לבדה הנקראה על שמו, יען הוא הביא אותה בחדתו מהר סיני,
 בפרטי התורה הזאת רוח ה' דבר בו בהיותו על ההר ארבעים יום אחרי קבלת עשרת
 הדברים, ואותם אחרי רדתו חבר יחד בספר הקדוש הידוע ומקובל להיות תורה שבכתב ונקרא
 ספר תורה או חמשה ספרי משה המכיל כל ב"ן הספרים הנקראים כתבי קודש, וכן ג"כ
 נקבל ממוקור הזה בחוקת תורה משמים קבלות רבות במספר אשר לא נתנו בכתב אך מסורות
 בדבר שפתים איש מפי איש עד היום הזה, אשר בלעדן רבות ממונות כתבי קודש שהיינה
 נפלאות ממונו ולא היינו יודעים איך לעשותן, הביאורים האלה הנקראים קבלה או תורה
 שבע"פ נתחברו בתחילה יחד בספר המכונה בשם משנה ע"י ר' יהודה הקדוש, בשנת
 ארבעה אלפים מאה וחמשים לב"ע, ונוסף לזה יש לנו מנהל בביאורים של הרבנים
 האחרונים הנדיקים והחכמים אשר חוברו יחדו בספרים הנודעים בשערים בשם תלמוד או
 גמרא, הן אינן לך הודאה מביארה יותר מואת, ובאזינו נשמע בימינו כי איש יהודי ישר
 ומלומד יתן עדותו באר היטב כי דת היהדות ודת התלמוד היא אחת, ועל יסוד הזה דרשנו
 וחקרנו דת היהדות בהעריך אותה נגד תורת משה והנביאים, ומלאנו, א' כי היהדות
 היא דת מוסיפת, החקירות אשר מהן ינא לנו המשפט הזה הנה, א' כי התורה שבע"פ
 חלה להיות לה עדות חיוביות, ולמען העמיד אותה בחוקתה הדבר היה נכון להוכיח
 המושך הסנהדרין בדור אחר דור מימי משה עד ר' יהודה, ולפחות שרשרות שלימה
 מבעלי הקבלה זה אחר זה בלי הפסק, אבל באמת לפנינו לא היו סנהדרין בישראל ולא
 קמו עד אחרי היונים פשטו על ארץ יהודה, (כאשר הוכחנו בפרק מ"ג) ולא נמלא המושך
 באברי השרשרות בעלי הקבלה, (כאשר הראנו בפרק מ"ה) ובכן העדות האחת אשר היתה
 יכולה להחזיק לב מבין להאמין בזאת התורה, איננה, ז' התורה שבע"פ תתנכר בהבליה
 הרבים, כאשר הוכחנו בכל פרקי הספר הזה, ובפרט מפרק י"ז עד כ"א, אשר גם דברנו
 על אודות הבלי שוא המוחזקים גם בתפילות היהודים, ואין איש יוכל לספק אך ידע, כי
 הסיפורים בדבר הלוייתן ושור הבור, ומאדם אשר שר מזמור תהלים אחרי בלותו לדבר עם
 קין, מנהר סמבטיון מטורנטוס רפוס אשר העלה את אביו באוב, מהר סיני שקפץ על
 ישראל כגיגית, מירידת שש מאות אלפי מלאכים להכתיר את ישראל בכתרים, מנסיעת
 העם צעת נתינת התורה שני מאות וארבעים מיל הלך ושוב, וכדומה, המה שקרים גמורים
 ואין להם חוקת אמת יותר מן הבלי שוא המכילים בתורת מאמעה או בסיפורי הלילות
 אשר צערב ילינו, ועל נכון, אחד מהבלי שוא האלה לבדו היה מספיק לבטל את חוקת
 התורה שבע"פ, ואף כי עתה אשר לא ימונו ולא יספרו מרוב, ג' התורה שבע"פ
 תחליף חוקי התורה שבכתב ותבלע כל בנינה עד היסוד בה, בהסיר את הכהנים בני לוי
 מפקודתם להורות הוראה בישראל כאשר הפקיד אותם משה, למען הקים את הרבנים
 תחתיהם, (כאשר הראנו בפרק מ"א) ד' תדיח את ישראל לעבור על מנות משה
 והנביאים וללכת בתועבות הגוים הקוסמים וחזוים בכוכבים ובוטחים בקמיעות והולכים
 לקראת הנחשים, ועוסקים בכשפים ובלחשים, (כאשר הראנו בפרקים כ"ב עד כ"ו)
 ה' תתיר רועת המוסר ותלמוד תחבולות לבטל מנות ה', (כאשר הראנו בפרק י"א י"ד ט"ו)
 ותסלק נדק בהוראת התרת נדרים, (כאשר הוכחנו בפרק כ"ו נ"ו) ותעות משפט להתיר
 אבידת הגוי ועם הארץ ישראל, (כנראה מן המובא בפרק כ"ט) וכפיה נגאלו בדם בהתיר

אחרי הכל שמו את שם איש יהודי למשל ולפנינה, אבל מי שמע מעולם או מי ידע, כי איזה
 גוי היותר נבצר מדעת וזר ואיבד לישראל יקרא ליהודי בשם שקץ ורמש, או יושול את
 נשיהם וזנותיהם לבהמות אין הבין? הלאג והבזו הזה הוא ליהדות לבדה ואין לזרים חלק
 בו, כאשר שערורה נעשתה בארץ, אנשים ריקים ופוזמים קמו ושדרו את היהודים כנגבים
 וטורדי לילה, אבל באיזה עם או דת נעשה חוק ומשפט, כי אידיית ישראל מותרת והמונח
 אותה אין לריך להשיבה לו? רשעת העושה והעולתה הזאת היא ליהדות לבדה ואין לזרים
 חלק בה, בעלי דישות עקשות שמו את תכונת עם ישראל למשיה, אבל איזו כחה בין
 המודים בדת המשיחית התוה מעולם תו על מנחות היהודים, למען דעת כל עמי הארץ,
 כי הם כוזבים הפסולים לעדות, עושי עולה ולא שוים להיות אפוטרופוסים על יתומים ועל
 נסכי הקדש, ומרמחים אשר אין להתלוה עמהם בדרך. משפט די בזיון וקנף הזה לא ימצא
 כי אם בפי היהדות אשר תבער כאש אפה על היהודים האינם מלומדים, הלא המה רוב
 עם היהודים, נלייר נא במחשבתנו כי הדת ינאה פה בארץ ענגללנאד מכסאות הפארלאמנט
 אשר תפסול ותמנע את היהודים מלהיות עדים בחזר המשפט ומלהתמנות אפוטרופוסים על
 יתומים או גבאים על הנדקות, ואשר יהיו נזורים להתלוה עמהם בדרך, ואשר מותר לכל
 אדם לפלח כבדם כדג, הלא אז נעקה גדולה ומרה תהיה בעיר על השוד והשבר, ויתכו כמים
 שאגת היהודים על העולה אשר נגעה עד השמים, וינדקו להאשים את רשעת מחוקקי
 עמל וזדים פועלי עון אשר מלפניהם ינאה הדת האכזרית הזאת, ולמה זה לא ישיבו היהודים
 אל לבם כי אין הרבנים הם האינשי קומם אשר חרנו עליהם לא משפטים נדיקים כאלה? הן
 אם האמת היא כדברי הדת היהדות, אז המון עם היהודים המה כוזבים ועושי עולה ומרמחים,
 כי כן הוא משפטה, ובהודאחם בה פיהם יענה בהם על רשעתם, ובעלמם יתנו את נשיהם
 לבהמות ויאמרו על זנותיהם כי זרמת סוסים זרמתם, הלא השאלה הזאת אם התורה
 שבע"פ אמת או שקר איננה רק חקירה לבדה הנוגעת לעניני חיי עולם הבא, אבל השאלה
 הזאת נוגעת מקרוב גם יקרת תכונתם וטובם בעולם הזה, והשאלה במלות אחרות היא,
 האם כל היהודים האינם מלומדים אשר המה רוב העם נחשבים בריקים מכל מוסר
 ואמונה ויושר? אם דת היהדות היא אמתית או בהכרח תלדק במשפטה אשר תחרון
 עליהם. ועתה יחפשו היהודים דרכם כלומד כלא לומד יחד עשיר ואביון הטוב וכשר להם
 להודת בדת אשר תבזו ותונה את רוב בני עמם? ואשר בעלמה תתן את תכונתם ללגע וקלס
 ולמשיה יותר מכל הגוים וישמעאלים וכופרים וכל הרשעים? הלא אין דרך אחר לאסוף
 את חרפה והבזיון כי אם בהשליך אחרי גיוס את הדת אשר וזה להוניה את הדבה הרעה
 הזאת, ומי בכך אשר נגע כבוד ישראל בלבו יקום נא ויקרא חמה כנגד רעת התורה
 שבע"פ, אשר תכזב ותדבר סרה על היהודים, הלא אין הדבר לריך לראיה חוקה כי שקר
 בפיה, באשר כל איש יהודי האינו מלומד היודע בנפשו כי אין בלשונו רמיה, כי הוא נקי
 כפיס, וכי מעולם לא גדה להרוג אדם במסתרים ולכסות את דמו, יוכל להיות נכון ונכון
 בעדות אשר בלבבו, כי דת היהדות שקר בימינה, וכל איש יהודי האינו מלומד אשר כטוב
 וכישר יכבד את אשתו וזנותיו ולא יחשוב אותן כרמש וכשקן וכסוס וכפרד, הוא מעיד כי
 התורה שבע"פ אין אמת במשפטה, וכל המאמין כי אלהים הבט אל עמל לא יוכל, ולא
 ירנה בעולה, ודורש גם דמי האינם מלומדים, הלא יבין כי התורה הזאת אשר רועיה
 התעו בה את אבותיו איננה מאלהים.

פרק ס

עד הנה עורנו ה' בחסדו והגיענו אל הפרק הזה אשר יהיה האחרון, ובו טרם נשים
 קנני למלין נבאר ונשנה בקלרה תוכן דברי הספר עד תומו, רבים וטונים היו עניניו,

שוא וזרות, אבל בכל אופן ברור הדבר כי הרבינו שקרים בעולם, וכי אין לסמוך על עדותם
 כנגד דת המשיחית לא לבד מטעם כי הם מוחזקים לאנשי כוזב, אבל גם מטעם כי הם
 נוגעים בעדות זו בהיותם שוכני נפש ישוע הנוגרי על כי התנגד לתיבתם, והרשיע אותם
 על תורתם אשר ברו מלצם, וכי הנה לא עדים אך בעלי דברים אשר התאמנו להרשיע
 אותנו למען לא תגלה רעתם, ותכונתם הנשחתה לא תתן לנו מקום לחשוב כי באהבת
 האמת מלאו און להם להתגבר על יצר לבם לבלי נטות אחרי הבגד והכבוד והנקמה, הן
 אם נראה איש אשר התהלכותו היא באמת ובתמים, או יש לנו לדון כי ידק ולא יעשה
 עול גם לאיבו, ואם כל ימי חיי איש היו מזוינים בפעולות החסד והרחמים, או נוכל
 להאמין כי לא ינטור איבה וישלח גם את שונאיו בדרך טובה, אבל קל להיות למחברי התורה
 שבע"פ אורה בלדיקים האלה, ובמה איפוא נדע כי באמת ידקו? הלא גם הכלם לא ידעו
 בלוות דעותיהם, ונוכח השמש יביעו עתק כי אבידת האיני מלמוד כל הקודם וכה בה, כי
 לא יקרו דמי אדם בעיניהם, ולפי דעתם ההורג את עם הארץ לא יקרנו כל עון, ואם שראט
 נפש לא יראו להכות אדם נקי אשר מעולם לא עשה עמהם רעה, רק על כי איננו משלהם
 ואין גורלו בחכמה ובתבונה כמוהם, התהיה נפלאות בעינינו כי נדו לשחת איש אשר
 קם כנגדם והוכיח רשעתם על פניהם לעיני כל? להיפך, המשפט מות אשר אנשים האלה
 הוניהו על האדון ישוע המשיח, לא לבד איננו ראייה כנגד לדקתו וישרת תביעתו,
 אבל גם יענה ויוכיח עליהן, בהראות "כי בסודם לא בזה נפשו", וכי עדותו נקיה
 מן הדופי אשר בעדותם, ולכן היהודים בזמינו מוכרחים למלאו הוכחה אחרת כנגד
 דת המשיחית, ופעולות ודעות גדולי חכמיים בדבר ישוע הנוגרי אשר היו בימיו לא
 תלמינה להנדיק את חוכר אמונתם בו כיום הזה, באשר להיפך בהן יש רגלים לדבר כי
 הוא הנדיק, ושכל טוב במשפט הזה יבורר להם עוד יותר אם יערכו את התורה שבע"פ
 לעומת הצרית החדשה, כי אז ימלאו . ד' כי מכל טעות אשר בו נכשלה התורה שבע"פ,
 הצרית החדשה שמרה רגלה מלכד, בראשונה היא נקיה מכל הבלי שוא אשר התורה שבע"פ
 הוסיפה על היפורי כתבי קודש, ותכבד ותתן תודה ותסמוך דעותיה בספרי משה והנביאים
 אבל מעולם לא תרשיע להפך דברי אלהים כאשר יעשה התלמוד, ולוייך את התורה כמוהו,
 וישוע ותלמידיו לא התאמרו כי תמלא אתם בקבלה ביאור התורה אשר לא נודע
 לכלל העם, למען יהיה משובל אל מצוקשם, בכל לקחם סמוכו עומם על התורה שבכתב,
 ובקשו להוניהו לאור בנתון אותה לבדה למאזני משפט . בשכית, היא נקיה מכל אשמת
 הקסמים ואמונת השפעת הכוכבים ושאר הבלי הגוים, ולא תלמד כי יש התרה לנדריים,
 ולא תוניהו מן הכלל איזו כתה לאמר, כי מותר לעשוק ולהונות אותם, בזרוע רשע או בזרמה,
 תחון ותרסם את עניים ואת עבדים, תלמד כי נפשות הנשים יקרות בעיני אלהים כנפשות
 האנשים, תאסר להרבות נשים, ולא תתיר לבעל לגרש אשתו כי אם באופן אחד בהיות
 הדבר נחון מאוד אשר ישלח את אשתו, ובזאת תגן בעד חלק היוותר חלש במין אנושי
 ותהיה למשגב אל קדושת האישות ואל אושר בני אדם ושלום ביתם, לא תוקיר בדרך התורה
 שבע"פ את מלות החוקים ובזאת תראה ביתר שאת כי שורשה בקודש כתורה מן השמים,
 באשר אין לך בדת חותם אמת יותר ברור מן הדעת כי קדושת הלב והחיים היא יקרה מכל
 חפץ ותכלית המצוקש בכל מלות ה' היקרות גם בעמון, החותם הזה אשר בימין דת
 המשיחית יחסר לדת היהדות, היראשונה תלמד בפירוש כי באפס קדושה לא יראה אדם
 את ה', וכי האדם אשר יחסר אותה לא יוכל למלא את חסרונו בהרבות תחתי קנין
 במלות החוקים, עוד גם בזאת יתרון לדת המשיחית, כי מעולם לא עלתה על לבה להרביץ
 את האמת בעולם בזרוע רמה, ולא תלמד את הסרים למשמעתה, לאלץ, אם יש לאל ידם,
 את כל בני אדם לקבל את לקחה, ולהמיתם אם ימאנו להסתפח בנחלתו, חושן המשפט
 אשר לבה איננו מגואל דמי נקיים, ולא חרות עליו שבט ברול להכות על כל דבר פשע
 צמנהגים. מכות רבות עד אין מספר, ולא תאזר חיל את כל מורה גבה עינים להכות אדם
 צמרים פיו כאות נפשו, ובאחרית היא לא תתן את אלהים לשופט המעות נדק ונושא פנים
 החונן במתנת תורתו רק את העם האחד המעט מכל העמים, ועוזב את כולם בידי
 פשעם למען ימקו בעונם ובטומאתם, הלא כן היא דעת דת היהדות, ואם היא תעשה חיל

להרוג את נקי חנם על כי לא בא בסוד חכמתה, ו' תסית את האדם לבטוח במעשיו
החילוניים כי הם יהיו שלמונים על אשמותיו במוסר, ותדבר על לב החוטא כי בקיים מנות
החוקים יזיל את נפשו מעונש משפט לזק, כמו בנטיילת ידים, בשמירת שבת מומלצה,
בתקיעת שופר בראש השנה, במולת הבשר, (כאשר הראנו בפרק י' כ"ט ל"ד נ"א) ו' ידיה
דמים מלאו, ותכה באגרוף רשע את העובר על מלותיה אף כי נקי הוא מפשע ואין חנם
בכפו, (כאשר הראנו בפרק י"ג כ"ג) ותחרון משפט מות על האיש העושה איזה דבר בשבת
אשר לפי מלותיה הוא מלאכת עבודה, (כאשר הראנו בפרק כ"ז) ותלחון את עניים
ואביונים ותשבד כל מטה לחנם, לבל ימנאו אוכל לבני ביתם העטופים ברעב, בדיני
השמיטה והביטול אשר תשים לפניכם, (כאשר הראנו בפרק מ"ט כ"ד) ח' תשפיל את
הנשים עד אחרית המדרגה, ותעות את משפטן, בהתיר לקחת נשים רבות, (פרק מ"ו)
בהתיר לבעל לגרש את אשתו על כי לא עשתה לו מטעמים כאשר אהב, (פרק מ"ח)
בפסול את הנשים לעדות, בהבדיל אותן מעבודת ה' מבלי לזרפן למנין עשרה ובהורות כי
הנה לא חייבות ללמוד ולדעת את ה' ואת רזונו אשר הוגד להן בתורתו, (כאשר הראנו
בפרק ג') ט' תלחון ותונה את העבדים באסור להם ללמוד את תורת ה', (פרק ג')
ובלנות אשר במוותם יקברו קבורת חמור, (פרק כ"ה) י' תלמד שנאת הדת ומדנים ותלביש
זואר כל רב ומורה רעם החרם ותאזרהו חיל לנדות מתבל את כל יהודי אשר לא יטב
בעיניו, (פרק ל"א) ותזוה להכריח את כל הגוים לקבל דת היהדות בחרב ובחנית, (פרק ו')
יא' תמנע את היהודים מעשות חסד ותזוה להתאפק רחמיו הטובים מבלי לחון את אלה
אשר תקרא להם עובדי אלילים, ותאסור להזיל אותם ממונות ים, או לחלם מבאר זרה,
או לעזור לנשיהם בזיוף עד המשבר, (פרק ד' ה') יב' תעזוב את הגוים אשר אינם עובדי
אלילים בלי דת, ותלמד כי הם אינם מנווים לאהוב את ה' ולעבדהו, ובלקחה תאבד כל
אשר ושלות בני אדם ושלום ביתם לאמר כי אין אישות לגוים, (פרק ו') על אודות הדברים
הרעים האלה, וגם על אלה אשר לא כתובים בספר הזה, נכון לבנו כי דת היהדות תתנגד
לתורת משה והנביאים, ולא ינאה מאלהים כי אם מאנשים אשר בדו אותה מלבם בשקר.
ז' על הנחות הראשונות האלה ידענו את המשפט, כי מחברי דת היהדות היו אנשים
רעים וחסידים אשר במרד ובמעל הדיחו את היהודים להאמין במשפטים לא טובים אשר
בדו כי הם תורת ה', ואם כל דובר שקר לא יכון לפני אלהים, אף כי המשקרים לזיוף את
תורתו, ולאסור רעיון בני אדם בזיקי און אשר בצוביהם, הלא יגדל עונם עד השמים יותר
מכל עון באשר לא לבד ילאו את אנשים אבל גם ילאו את אלהים וידברו עליו סרה לאמר,
כי הוא נתן חוקים לא טובים וזוה משפטים לא נדיקים כאלה אשר יהיו לתועבה גם לבדי
לבד בין בני אדם, היזויר כי אנשים אשר בדו כל הבלי שוא אשר דברנו גם, ואשר חלפו חוקי
תורת משה למען הרבות כבודם וגדולתם, ואשר הורו להתיר נדרים, ואשר התירו לבחש
באבידת אחרים, ולשפוך דם נקיים במים, יען אינם מלומדים, ואשר נוו להתאפק מרחם
את עובד אלילים לבלי הזיל אותם בהגיעו עד שערי מות, היו אנשים נדיקים? על נכון אם
כל דוברי כזב, ונשבעים לשקר, וכלוויזם ואכזרים, ואבירי לב המה רשעים, אז גם מחברי
התורה היו מתי און, ואין שוה לנו להאמין להם, ולכן נגמור אומר, ג' כי עדותם כנגד דת
המשיחית אין לה חוקת כשרות, הן רבים עתה מבני ישראל אך בעבור זאת ישלבו אחרי
גוים דת המשיחית, על כי המושלים אז בעמם מאלו את ישוע הנוצרי, אך לו חכמו וישכילו
אל משפטי אנשים האלה וחוקותיהם הנשחתות אשר הגדנו להם היום הזה, או יבינו דעת,
כי פעולותיהם ודעותיהם לא תנלמינה לכל ראייה, ועדותם בדבר ישוע הנוצרי לא טובה
מעדות מאחמעד אשר יענה בישראל כי יזיפו ושינו את כתבי קודש, ואם אין אנתנו מאמינים
בדברו, יען נדע וכנון לבנו כי הוא בעלמו התעה רבים להחזיק בתורתו המזויפת כתורה
מן השמים, איך נסמוך על עממינו על עדות הרבנים אשר גם הם אשמים כמוהו בתורתם
שבע"פ המזויפת אשר בדו מלבם ושמנו לפני היהודים למען יחזיקו בה כתורת ה'? הן המה
הרבינו הבלי אגדות לרוב כדברי אמת ולדק, באופן, אשר על נכון נדע כי שקר בעיהם
ואין לנו דרך אחרת כי אם אחת משתים, או להחליט כי במרד ובמעל דברו כזב לשים
מכשול לפני העם, או לחשוב בהלדיק אותם, כי היו סרי טעם ולבם התועה ראה חזיונות

עוד יתרשלו בזה, בהתנגד בזעשיהם לדבריהם, יהיו בעיני כלל המשחיתים, אשר יחקרו
אותם, בהיות נחון להם לדעת תכונת בעלי הדת היושבים בקרבם, במתעתעים, ויעזבו
את אחיהם בידי הרעות אשר מנאו אותם מני עולם, ולא יקדשו את קדוש ישראל
אלהיהם ואת שמו המחולל בתורה שבע"פ.

בעולם ותשתרר ביושבי תבל להכריח אותם לקיים כל יסודותיה כדת וכהלכה, אז כל עמי הארץ ימקו בעינים ובאולתם, בהלכתה כי אין אישות לגוים, כל שלום ביתם היה לאפס, במשפטה כי גוי שלמד חייב מיתה, כל נחמה וכל דעת אשר ישאבו כעת מדבר ה' תחסר מעיניהם, במנותה שהגוים לא ישמרו את השבת, היתה מונעת כפי אשר תמלא ידה כל זכר ואות בין בני אדם על חסדי ה' וטובו, ולא כן דת המשיחית אם היא תעשה חיל ותלא מן הכח אל הפועל כפי כל עקריה ויסודותיה, אז תוסיף תמלא את כל העולם שמחה ויאשר ושלום, בהוראתה את יודה הראשון, כי המשיח מת בעד חטאות כל העולם, תתן את אלהים לאב מלא רחמים המשכיל אל כל בניו, ובכן תלמד את בני אדם לבל יגדו איש באחיו, אך יחשבו כל אדם כחבר לירושת חיי נלח, בדברה שלום אל כל העמים, לא תעקב את ישראל לגרוע מכבודם בכחש ביתרון הטובות ומשפט הבכורה אשר להם בעמם, ותודה כי "עוד אהובים הם למען האבות," וכי עוד ימים יבואו וצטובם וחסדם יתברך מין האנושי כבימי קדם, אך בכל זאת גם תחליט כי אלהים איננו לבד אלהי היהודים אך גם אלהי הגוים, ובכן תשביט מדינים, ותורם הדרך להתהלך יחד באמת ובאשבה, הן הלקח האחד אשר עליו תנוח התחברות כל הגוים ואגודתם על ארץ יחד, הוא לדעת כי אל אחד אשר ברא אותם הוא לאלהים לבולם, והדעת האחת היא אכן הראשה בדת המשיחית, ותחסר ולא תמלא מקום בכל המון דת היהדות, הראשונה תלמד כי המנוה היותר גדולה ויקרה היא, ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, וכי המנוה אשר למשנה לה היא, ואהבת לרעך כמוך, וגם תלמד כי כל בני אדם הם רעים לנו, והאחרונה תלמד כי המנוה היותר גדולה היא המולה, וכי אך היהודים והגרים הם רעים זה לזה, וכל הגוים אינם רעים להם, ובכן זאת תפריד בין בני אדם, וזאת תשתדל לקצר אותם יחד באגודת השלום, בהעריך לקח אחד כי אלהים מנהג את העולם באשבה, ורונה אשר בני אדם יתנהגו עמם גם הם באשבה זה עם זה, והנה אל נא יחשוב הקורא היהודי כי אנחנו הגוים גבה לבנו ביתרון המעלות אשר לנתנו, או כי נתאמר אשר חכמתנו עמדה לנו לעשות את החיל הזה בדת רבתי השלימות אשר נלאו למנוח כמוה מחוקקי דת היהדות, קלילה לנו להתהלל בזאת, וכאשר דברנו לפניך בפרק א' כן בזה נשיב נודה, כי אין אנחנו כי אם תלמידי אנשים מעם ישראל, מן היהודים דת המשיחית באה אלינו, ובלכתנו לאור הזה אשר יאיר לגוים נודה כי קדוש ישראל אשר ממנו האור נובע הוא כבוד עמו והדרו, וכל מגמתנו בהערך את הדת היהדות כנגד המשיחית היא, להראות למחזיקים בהראשונה, כי יש דת אחרת מילדי העברים הטובה ויקרה ממנה במעלות אין מספר, ואשר דמתה יותר לתורת משה והנביאים, ועתה יעמדו נא קוראי מכתבנו זה ויוכיחו בינינו, איזה ספר טוב ויקר יותר מן האחר, התלמוד או הברית החדשה? ואיזה מהם נראה להיות יותר כפי רגון אלהים אשר הוגד לאבותיהם בימי קדם? ואילו נא לחרון את המשפט הזה ולאסוף מעליהם את הלעג והבזו חנם אשר שבעה להם נפשם זה ימים רבים, ולהשיב את חמת אלהים השפוכה עליהם מני אז עזבו נתיבות עולם אשר בהן דרכו אבותיהם, ולפחות הלא יאתה לאלה המשתבחים לתעב איזה חלקים בתורה שבע"פ להגדיק את דעתם במעלליהם הנכוחות, ואם יש את נפשם אשר בני אדם יאמינו לדבריהם אשר ידברו בשער, כי הם יאהבו את כל אדם, אז מוכרחים בתחילה לבעל את חוקת התורה שבע"פ ולגזור מאחרי עבודת בית הכנסת, כי איך נוכל לבטוח כי הם שלמים ותומכים עמנו בני אדם, אם יראו במעשיהם כי הם לא יתהלכו באמת ובמישור לפני אלהים החוקר לבות? על נכון כל איש יהודי המתפלל בתפילות בית הכנסת פיו יענה בו שמה לפני אלהים, כי הוא מאמין בתורה שבע"פ ומוכן לקיים כל הלכותיה לעשוק עושק ולהונות דלים ולרדוף באכזריות נדכאים, ושומר את תמלא ידו להכריח את כל העמים לדת היהדות בחרב ובסנית, ואם בנאתו מצית הכנסת ישנה את טעמו ויאמר לנו כי הוא אוהב חסד ורחמים ויתעב מדינים ושנאת חנם, הנוכל להאמין בדברו? הלא בהכרח לא תמיד האמת בפיו, ולכן אין דרך אחרת להטות לבבנו אל מולא שפתיו וזלתי אם יחזור לעיני כל מאחרי התורה שבע"פ וימחה מתוך התפילות את כל המקומות המעידות על חזקתה. הלא מוטל על כל ברי לבד בישראל לעשות כן למען עמם, למען כלל המשיחיים, למען אחיהם בית ישראל וביתר למען ה' אלהיהם, כי כל

**MACINTOSH, PRINTER,
GREAT NEW-STREET, LONDON.**

UNIVERSITY OF CHICAGO

44 758 356

BM585	05068
.M158	
	[M'Gaul, Alexander]
	Netivot 'olan...

BM585
.M153

05068

SWIFT LIBRARY

